

Simonyi József dr.

kedves barátomnak és mesteremnek

KALEVALA *09 21/2*

Vikár Béla

A FINN EREDETIBŐL

FORDÍTOTTA

VIKÁR BÉLA

BUDAPEST

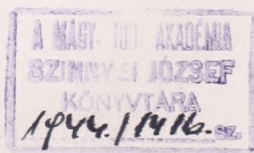
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KIADÁSA

1909

272608

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

GRÓF KUUN GÉZA

EMLÉKÉNEK

ELŐLJÁRÓBAN.

Finn rokonaink közt a népies hagyományok iránt való érdeklődés igen régi. Első nyilvánulása összeesik az irodalom kezdeteivel. *Agricola* püspök, a finn írók őse, már figyelmére méltatja az ősvallás emlékeit és hosszú versben ismerteti a finn istenek sorát. *Porthan* Henrik Gábor pedig, a finn történetírás atyámestere, buzgón gyűjti a finn népköltési termékeket már ugyanabban az időben, midőn Macpherson kiadja Ossian dalait, Percy az angol népdalok gyűjtésében fárad és Herdertől megjelenik a *Stimmen der Völker in Liedern* című szép gyűjtemény.

Ámde *Porthan* és követői Finnországban még nem tekintik a népköltést olyasvalaminek, a mi önmagáért méltó a figyelemre. Csak mint forrást becsülik nagyra, történelmi, mythologiai, verstani és egyéb tanulmányaik szempontjából. Munkájukat belső és külső viszonyok hátráltatják. Majd a világtörténeti események játéka mindent megakaszt. A hanyatló svéd birodalom és a hatalmasan terjeszkedő Oroszország versengése, az «északeurópai kérdés» jutott a fegyverek erejével döntésre, s a kis Finnország volt a színtér. A hosszú harcz vége az lett, hogy Svédország lemondott keleti tartományairól, s Finnország sorsa az orosz birodalomhoz fűződött. Csaknem 700 éves kapcsolat ért ezzel véget. Finnország, mely a harczból hősiesen kivette részét, a béke során alkotmányt kapott s az önálló nemzeti fejlődés biztosítékaival, az évszázados egykori ellenség oldalán, indult a bizonytalan jövő felé. Ez történt éppen most száz esztendeje, 1809-ben.

Noha az új fordulat kedvezőnek látszott Finnország önálló nemzeti életére, a hazafiak érezték, hogy az ország csak úgy fog megállhatni a hatalmas birodalom mellett, csak úgy érheti el biztosított szabadsága és jogainak fennmaradását, ha művelődésébe mennél több nemzeti tartalmat önt.

Ezért az egyesítés után, mihelyt a régi sebek gyógyulni s az eleinte mutatkozó újabb bonyodalmak szűnni kezdtek, fokozott erővel vették munkába az ország szellemi felvirágoztatásának ügyét. Az addig nagyban mellőzött finn nyelv, irodalom, tudomány és művészet lelkes barátokra talált nemcsak a született finnek közt, hanem a svéd elem legjobbjainak körében is.

A népköltés rejtekeinek föltárását szintén újra megkezdtek. Ez irányban az első lökést a svéd egyetemre járó finn ifjak adták. Általuk ismerkedett meg egy német orvos, von *Schröter*, a finn népköltéssel s 1819-ben kiadta *Finnische Runen* cz. gyűjteményét. Északi Finnországból, annak egy kis városából pedig nem sokkal ezután oly fénysugár terjedt szét, a mely mintegy hirnöke lett a későbbi szemképráztató világosságnak. Az idősb *Topelius* Zakariás, kerületi orvos, a pár éve elhunyt európai hírnű költő atyja, maga is költő és a nemzeti nyelvnek rajongó híve, a szomszédos oroszországi finnek közül odajáró vásárosok szájából csodálatos énekeket hallott. Följegyezte őket s újabbkori dalokkal megszerezve kiadta 1822-ben e gyűjtéseinek első füzetét, melyekhez folytatólag további négy füzet járult.* Az első gyűjtemény volt, mely a népköltésben rejlő nagy önálló érték elismerésének jegyében született meg.

«Innen megy az út ezentúl,

Az új ösvény innen indul.» (Kal. 50. é.)

Az egyszerű vidéki orvos közlései leginkább megragadták egyik pályatársának, a fiatal *Lönnrot* Illésnek érdeklődését. *Lönnrot* szegény paraszt szülők gyermeke volt. Itjúságától kezdve foglalkozott a finn mythológiával és népköltéssel. Ismerte mindazt, a mit a finn tudomány e téren már addig felmutathatott. Érintkezett az ez irányú törekvések akkori vezetőivel az egyetemen s a vidéken és doktori értekezését is a népköltés köréből írta. Olthatatlan szomjat érzett, hogy e régi hagyományok ősforrását lehetőleg közelről ismerje meg. Utra kerekedett hát azzal, hogy

* *Suomen kansan vanhoja runoja, ynnä myös nykyisempiä lauluja.* 1—5. osa. Turussa, 1822. «A finn nép régi énekei s egyben újabb dalai. 1—5. r. Turkuban, 1822.» E ritka műnek Rückert német költő könyvtárából eredő példánya, Lippich Elek dr. ajándékából, jelenleg sajtó alatt.

elmegy ama távoleső helyekre, az Oroszországban lakó testvérek közé, a honnan Topelius énekesei jöttek volt. Megszívlelte ugyanis Topelius intését, hogy ott egész kincsesbányának kell még lenni, melyből a finn nyelv és irodalom gazdagon meríthet. Várakozása azonban egyelőre nem teljesült. Csak a közelebbi területeket járhatta be. De már itt is bő zsákmányra lelt. Már ez az első út is dúsan jutalmazta őt fáradozásaiért. Első útja 1828 márcziustól — ez még java tél az északi tájakon — szeptemberig tartott.

A gyűjtői munkára Lönnrotnak minden képessége megvolt, melytől a siker függött — az anyagiakon kívül. Vas egészséggel, páratlan türelemmel, az együgyű nép iránt szeretettel és jósággal eltelve s a mellett a legnagyobb egyszerűséghez szokva, rendíthetetlen kitartással tört célja felé, mely a népköltési hagyományok megmentése volt. Minthogy útlevél nélkül, gyalog és parasztruhában utazott, hátán batyú és vállán puska, az akkori viszonyok közt (1828) nem volt meglepő, hogy hazájában is lépten-nyomon félreismertek, rablónak, csavargónak és más effélének tartották s a szerint bántak vele. De fiatalsága, jó kedve s az ügyért való lelkesedése minden akadályt legyőzött. Orvosi készségének is nagy hasznát vette, s meg van írva róla, hogy a merre járt, mindenütt a nép áldása kísérte lépteit. Megesett vele, a ki maga volt a szerénység, hogy hálából jótettei fejében térdre borultak előtte. Ilyen volt Lönnrot mint gyűjtő és mint ember.

Az első gyűjtés anyagából mindjárt a következő évben megkezdte a Kanteletar cz. gyűjtemény kiadását, mely azután újabb gyűjtésekkel pótolva, kiegészítve s újra közzétéve Lönnrot munkásságának egyik főemléke s a finn irodalomnak egyik oszlopköve lett.*

Még e munkájának befejezése előtt, követve szívének ellenállhatatlan vágyát, újabb gyűjtésre indult. Az épp akkor megalakult Finn Irodalmi Társaság segélyt ad neki erre az útjára. Ezt azonban félbe kellett hagynia, mert koleraorvosnak rendelték ki nyugati Finnországba. De itt is folytatta a gyűjtést és irogatott.

* Válogatott darabjainak fordítása Bán Aladártól: Kanteletar, a finn népköltés gyöngyei. Budapest, Lampel Róbert. 1902.

Már mint kész orvost 1832 június havában ismét gyűjtőúton találjuk. Most végre eljutott a keleti finnség azon oroszországi ágához is, melyről már megemlékeztünk, s innen új benyomásokkal és újonnan fölfedezett dalokkal megrakodva tért haza.

Újabb gyűjtései során egyrészt az oly sajátos szépségű ráolvasó énekek, másrészt a lakodalmas nép gyönyörű dalai kapták meg figyelmét különösebben. Úgy vette észre, hogy mindezek közeli rokonságban vannak a népies epikával. Ez a meggyőződés nagyban befolyt Lönnrot munkásságának további irányára, mely a Kalevala körül összpontosult.

Miközben, most már mint a dalos keleti részekhez közeleső Kajaani városában működő orvos, a nép ajkáról tovább is folyton-folyvást gyűjti az ősi szájhagyományt s e mellett a megkezdett népdalközlések folytatásáról tárgyal az Irodalmi Társaság embe-reivel, egy fontos eszme kezd megérlelődni benne. Arra gondol, hogy nem volna-e lehetséges a gyűjtött nagyszámú változatokból az egy-egy tárgyra vagy személyre vonatkozókat összeolvasztani s ezáltal kisebb époszokat állítani helyre a meglevő töredékekből. «Mi lenne abból, — írja egyik barátjának, — ha a Társaság újra ki-nyomatná az összes finn runókat (énekeket), melyek arra méltók, és őket rendbe gyűjtené, úgy hogy a mi Väjnämöjnenről, Ilmarinenről, Lemminkäjenről stb. más-más helyen található, azt mind egybefoglalnók s a változatokat mindenik esetben alul vagy a végén tennők ki. A Lemminkäjenről szólókat — úgy mond tovább — már megpróbáltam ekként összezsapni, s ebből körülbelül két teljes ív telik ki.» A Lemminkäjen-sorozat ebben az összeállításban 825 sorra terjedt.

A gondolat különben nem volt egészen új Lönnrotnál. Meg-voltak az előzményei magában a finn irodalomban. Reinhold von *Becker*, egyetemi tanár, a ki már Lönnrot előtt gyűjtötte a finn néphagyományokat s egyáltalán nagy befolyással volt Lönnrot fejlődésére, ugyanily módon járt el Väjnämöjnenről szóló gyűjteményének közlésekor (1820). Midőn pedig Lönnrot, saját gyűjtéseit rendezgetve, az egy-egy tárgyra vonatkozó változatok bőségét látta és a módját kereste annak, hogyan fordíthatná mindeniket haszonra: a Becker követte nyom látszott előtte célravezetőnek. Az így szerkesztett Lemminkäjen-sorozat azonban nem jelent meg.

Mielőtt erre került volna a sor, Lönnrot még egy utat akart tenni orosz földre. Szándékát 1833 őszén valósította is. Ez alkalommal legmerészebb álmai teljesedtek. Olyan helyekre jutott el, a hol az epikai költés virágjában volt, és rengeteg aratásra tett szert. Ekkor ismerkedett meg voltakép a finn népies epika szellemével. Maguk az ősi énekek dalosai adták kezébe innentül a fonalat, mely azután a Kalevala összeállítása módjához vezetett. Az epikai hagyományokon kívül buzgón gyűjtötte a nász nép énekeit is.

Ennek az útjának eredményeül egy újabb összeállítást (Väjnämöjnen és a nász nép énekei) tervez, a melynek epikai része már nem kevesebb, mint 1721 sort tesz ki: maga egy egész kis eposz. A nászdalok fejezete 499 sorból állt.

A Väjnämöjnenről szóló, imént említettük sorozatban már benne van a Kalevala magva. Kiadása előtt, 1834 tavaszán, a lelkes gyűjtő még egyszer útra kél, hogy a már nyomtatásra kész gyűjteményt újakkal bővíthesse. Ismét nagy szerencsével jár. Az addigiaknál még híresebb és még tudósabb énekekre akad. Az új szerzemények javát a már ismertetett módon ismét összeilleszti. (Énekgyűjtemény Väjnämöjnenről.) Ez a szerkezet, immár 5000-nél több sorral és 16 énekkel, a *Kalevala első alakja*.

De még itt korántsem állt meg Lönnrot. Más beérte volna ennyivel, s a finn irodalmi és tudós körök várakozását már ez is messze meghaladta. Nem így Lönnrot. Őt nem engedte pihenni az a biztos tudomása, hogy még számtalan ily költői régiség vár a gondos gyűjtőre, s hogy ezekkel az epikus hagyománykincs jelentékenyen gyarapodhatik. Folytatta hát a gyűjtést lankadatlanul, s az új szerzemények garmadájából szüntelen továbbépítette készülő nagy művét. Az alap már megvolt: a Väjnämöjnen-sorozat, csak hozzá kellett adni ehhez a kész kerethez — a népi énekesek útmutatása és saját helyes ösztöne szerint — a begyűlő új részeket.

Végre a szerkesztés műve befejezettnek látszott. Már csak közös névre volt szükségük a rendszerbe foglalt hagyományoknak. Lönnrot a *Kalevala* nevet adta nekik. *Kaleva* az istenek és hősök atyjának, ősének neve; Kalevala pedig a. m. Kaleva-hon.

Az eposz ebben a bővebb szerkezetében 32 énekett, mintegy 12,100 sorral. Megjelenése (1835 február) nemcsak Finnországban, hanem az egész világon irodalmi esemény számba

ment. *Lönnrot* Illést, a finn ösköltés megmentőjét és közrebocsátóját, mindenfelé ünnepelték. A siker méltó volt a sok évi odaadó lelkes munkához, méltó koronája volt egy egész életnek.

Csak most vette észre Finnország, hogy mivel ajándékozta meg hű fiának tudása és szeretete. A *Kalevala* szépségei s a minden oldalról felhangzó elismerés szavai egymásután keltették föl a nyelv és irodalom ügyéért hevülő hazafiak érdeklődését. Az Irodalmi Társaság új meg új gyűjtőket küldött ki a nép közé. Egy *Europæus*, *Reinholm*, *Ahlqvist* és mások léptek sorompóba. *Lönnrot* maga legkevesebbé pihent. Mindjárt 1835 őszén, ezúttal a Finn Irodalmi Társaság hathatósabb segítségével, az előzőknél is nagyobb gyűjtőútra ment ki. És nem ok nélkül. Az előbbi összes gyűjtések után még nemcsak tarlózni való került a népköltés gazdag mezején. Ismeretlen, szebbnél-szebb dalok nagy sokaságát fedezték föl *Lönnrot* és társai. Más egyebet nem is említve, a *Kullervó*-epizód, melyből a régi *Kalevala* csak rövid töredéket foglalt magában, a kitűnő és szerencsés kezű *Europæus* által hiánytalanul lőn ismeretessé. A gyűjtés pedig még csak most indult meg teljes erővel. Szinte az egész finn nemzet buzgólkodott immár benne.

Ily körülmények közt természetes volt, hogy az első kiadás elfogytával *Lönnrot* nem maradt meg tovább a régi *Kalevala* mellett, hanem az újonnan talált nagyszámú és nagybecsű járulékokat, rendkívüli tapintatával és az óriási halmaz népköltési anyagot áttekintő éleslátásával, szintén belefoglalta az éposz egészébe.

Az ekként újra megszorodott, végleges alak 1849 utóján jelent meg, mint a Finn Irodalmi Társaság kiadványa. Ez a szerkezet, 50 énekkel s csaknem 23,000 sorral, azután többé nem is változott meg az egymásra következő kiadásokban sem.

A *Kalevalát* ebben a végső szerkezetében az előbbinél még nagyobb elismeréssel fogadták Európa szerte. Fordításai sorra jelentek meg minden művelt ország nyelvén, s körüle egész irodalom keletkezett. Nálunk sem maradt észrevétlenül. Kiváló tudósaink és íróink lettek rá figyelmesse. *Hunfalvy* Pál, az akkori nyelvészgárda feje, a *Kalevalát* roppant nagyra tartotta s finn olvasókönyvébe is fölvette; sőt az elnyomatás szomorú napjaiban nem egyszer fordult a *Kalevala* szavaihoz vigasztalásért és reményért:

Istennél az áldás féke,
 Alkotónknál üdvünk nyitja,
 Nem irigyünknek kezére,
 Ártónk ujjaira bízva.

Odahaza pedig az éposz még nagyobb hatással volt. A népköltésnek és népnyelvnek tanulmányát s általában a finnek közművelődésének nemzeti irányban való lendületes fejlődését nagy lökéssel segítette előre. A finn nyelv és irodalom számára Helsingforsban tanszéket emeltek s abba Lönnrotot ültették, a ki nemzete népi hagyományainak egyéb részeit is (ráolvasások, találós mesék, szókinsz) forrásokul szolgáló gyűjteményes munkákban tette közzé. A finn szellemi élet úgyszólván újra született a Kalevala és Lönnrot egyéb közlései alapján. S e fejlődés napjainkban is még fokozódó erővel tart.

Lönnrotnak gyűjtői érdemét a szétszórt költői emlékekre fordított rendezői és szerkesztői munkához mérve, az utóbbi alig marad el az előbbi mögött. Érdekes, hogy Lönnrot szakasztott úgy járt el a szerkesztés körül, mint maguk a népi dalosok. Önmagát sem tekintette másnak, mint az énekmondók egyikének. Ugyanazt a jogot, melylyel ők szabadon választották meg elbeszélő énekeik sorrendjét, ő is a maga jogának vallotta és csak vele élt, midőn a különböző változatokból kisebb egységeket alkotott, ezeket pedig — ismét a népi énekesek módjára — egymással összefüggésbe hozta. A két Krohn, Niemi és más jeles Kalevalakutatók nyomozásai kiderítették, hogy ebben a műveletben mennyire népi alapon állt Lönnrot; pl. számtalan esetben tett a szövegeken oly változtatást, melyet az azutáni gyűjtők mint a népnél meglevőt igazoltak. Munkája congenialis volt a nép lelkével. Ő maga így nyilatkozik szerkesztői szerepéről:

«Nem tarthattam egyik dalosnak sorrendjét sem eredetibbnek a másikénál; a rendet csak az embernek abból a veleszületett vágyából magyaráztam, hogy tudását valamilyen rendbe hozza, s az eltéréseket a dalosok közt kinek-kinek eltérő egyéniségéből folyónak. Végre, mivel az egyes dalosok közt már egyik sem vetekedett velem daltudásra, úgy véltem, nekem is megvan ugyanaz a jogom, melyet meggyőződésem szerint a legtöbb dalos magá-

nak tulajdonít, hogy t. i. a dalokat oly módon rendezze, a mint egymással legjobban összeillenek, vagy az ének szavaival szólva:

*Magam mondom a regéket,
Indítom el az igéket,*

azaz: époly jó énekesnek tartottam magamat, mint őket.»

Lönnrot tehát csak folytatta, a mit a népköltés már jóformán elvégzett. Azzal a tudással, mely őt, valamennyi dalosnak önmagában egyesítőjét, bármelyik magános énekmondó fölé emelte, könnyű volt betetőznie a félig-meddig úgyis kész épületet.

Abban a fő kifogásban, a mit a szerkesztés módja ellen felhoztak, hogy a nem epikai elemek túlságos belevegyítésével az éposz jellegén csorbát ejtett, van némi alap. De az olvasó egyet fog érteni velünk, hogy inkább engedünk a szigorú époszi egység követelményéből, mint ezekből a pompás lírai részletekből, csodálatosnál csodálatosabb ráolvasásokból és páratlan menyekzői dalokból, melyekben a finn ősköltés hangja legközvetlenebbül s utolérhetetlen eredetiséggel szólal meg.

* * *

A Kalevala nyelvünkön már 1871 óta megvan *Barna* Ferdinánd akadémiai tag fordításában. E mű azonban már rég elfogyott, s újabb fordítással való pótlása ezért is, de többi közt a Kalevalára vonatkozó terjedelmes újabb irodalom eredményeinek felhasználása végett is kívánatosnak mutatkozott.

A jelen új fordítás jó két évtized munkája.

Föladatom végett nem értem be pusztán az irodalmi úton megszerezhető segédeszközökkel. Egyenesen a Kalevala kedvéért már 20 évvel ezelőtt, 1889—90-ben, félévre terjedő tanulmányútat tettem Finnországba, a Ladoga-tó északi részein levő dalterületre s itt több hónapon át foglalkoztam épen azon tájszólással, mely legközelebb áll a Kalevala nyelvéhez. Fölkerestem a rengeteg erdők ölében rejtőző falvak dalosait, hogy saját fülemmel halljam tőlük a még élő hagyományokat, az énekek rhythmusát, zenéjét és előadásának módját; magam is gyűjtöttem a helyszínén régi és újabb énekeket és néprajzi tárgyakat (utóbbiakat a M. N. Múzeum részére), hogy így alaposabban megismerkedjem a néplélek-

kel, melyből a Kalevala fakadt. E tanulmányokhoz harmadéve még egy nyári kirándulás járult keleti Finnországba. Itthon pedig a magyar népköltés termékeinek folytonos gyűjtése és a velük való tüzetes foglalkozás által igyekeztem biztosítani a sikert. Meg voltam győződve, hogy kellő gonddal a Kalevala hívebben tehető át nyelvünkre, mint bármely más európai nyelvre. A rhythmus és a nyelv rokonsága győzött meg erről.

A Kalevala versalakja szerint minden sor négy ütemre oszlik; az ütemek egy verstanilag hosszú és egy rövid szótagból állnak, tehát két szótagúak és ereszkedő menetűek (trochæusok); pl.

Hogy ím | dalra | kéne | kelni.

De bővílhetnek is egy-két szótaggal, rövidülhetnek is egygyel, kivált a vers elején; pl.

Szavaim | szétol- | vadnak | számban

Pal- | vojnén | nádak | erek

Az egy sorban levő szók eleje összecseng (betűrím); t. i. vagy a mássalhangzók, esetleg a rájuk következő magánhangzók is ugyanazok:

Maczkó | **m**arka | **m**ása- | íban

A **h**al | **h**árom- | ba **h**a- | sadott, —

vagy magánhangzós szókezdet van, pl.

Jer ide | éne- | keljünk | együtt.

Ez nagyjában a mi népköltésünk úgynevezett ősi nyolczas sora, nem mostani, hanem eredeti alakjában, a mint a régiségben, a mint népköltésünkben még ma is fennmaradt; pl.

Fel dedet | ad tad | **f**ehér | lo von

Ér den | sok at | **ő**k **é**rt- | é nek (Emlékezzünk rég.)

Hát án | ál tal | **h**at van | kol bász

Hát án | **h**osszan | **s**záz **s**za- | lon na

Köldő- | **k**iben | **k**öböl | **k**oml ó

Rej- | tek em | **r**égi | törvén y (Regős ének.)

Feje | válla | a rácz | kútba,
Keze-lába | **k**ender | **ka**pu- | lyóba (Igács Rózsi.)

Fehér | **L**ászló | **lo**vat | **lo**pott (Népb.)

Szeder | **sz**emü | **sz**ép Ju- | liska

Szabad | péntek | **sz**abad | **sz**ombat
szabad | **sz**appa- | nolni (Játékdal.)

Különbségkép azt lehet megállapítani, hogy a Kalevala 8-as sorai között igen sok van olyan, a hol a nyelvtani hangsúly (<) éppen az ütem második — súlytalan — felére esik, pl.

[<]Puhe | et [<]pu- | toe- | levat.

[<]Beszé- | dim [<]bü- | zognak | bátran.

Továbbá, mint épp a most idézett példákban is, hogy a 8-as sor közepén a második ütemmel nem végződik a szó (nincs ú. n. sormetszet), mint nálunk majdnem mindig, bár kivétel van nálunk is mind a népköltésben, pl.

Van-e | a nyá- | jamba | károm (Bugabarány dala.)

Kieresz- | tem pi- | ros haj- | nalra (Fehér L.)

mind Petőfinél:

Jobban | éke- | síti | a kart

És ál- | dó i- | mádság | mellett (Talpra magyar.)

Úgy találtam, hogy e szabadság által a versek folyama csak élénkül. Ez pedig annyi éneken át igen fontos lévén az olvasóra: e részben inkább a finn eredetit követtem, mint népköltésünknek véleményem szerint úgys csak újabb időből s a lírai dallamos-ságra való törekvésből eredt irányát.

A nyelvrokonság nagy előnye abban nyilvánul, hogy a fordító itt nem egyszer készen kapja a betűírmét; pl. **päänsä** **päälle** = feje fölé,* **veri** **verehen**=**vér** a **vér**hez; sőt egész sor is akad ilyen, pl.

Pakka- | nen, **Pu**- | hurin | **poika**

Fagyocs- | ka, **Fu**- | jónak | **fia**.

* A finnben nincs *f* hang, s a magyar *f*-nek ott *p* a megfelelője; pl. puu=fa, pii=fog, pääsky=fecske stb.

Ez csak rokonnyelvek közt lehetséges, bár nem mindig érvényesíthető; pl. épp az imént idézett sor utolsó ütemében látni való, hogy a finn szó (pöikä) és a magyar szó (fia) rhythmus dolgában nem egyeznek tökéletesen, azért fordításom nem is tartja meg a *fia* szót, hanem odaillőbbet tesz helyére. Ugyanily okból eltértem itt-ott a Tud. Akadémia helyesírásától is (eggy, telle = tele stb.) a kiejtés, esetleg tájszólás alapján.

Egyébként a tájszókat nemhogy kerestem, inkább kerültem. Csak ritka kivételkép használtam egyet-egyet: *alit* sejt, *apol* ápol; *áj* ás; *ballang* nagy erdő, rengeteg; *bánya* fürdő; *bókony* csónak íve; *boruló*, *borus*, *burkos* terebélyes; *botos* hosszúszerű harisnya; *cserény* tűzhely möge; *e(ë)* ehol, la, ni; *füremedik* iparkodik; *füremít* siettet; *hérész* lakzi; *hoporcs* buczka, kis halom; *horhás*, *horhó* völgytorok, keskeny völgyi út; *illanga* síkosság (jégen); *imetten* ébren; *ját* pajtás, játszótárs; *juházik* szelidül; *kantátr* gyógyító ír, varázsír; *karingó* örvény; *korács* egyidős; *mélő* dolgozó; *pall* ver; *porhó* (azaz: por-hó) apró szemcsés hó; *ré* rév, kikötő; *sirül* fordul; *siringő* forgó, örvény; *szaj* vékony jég; *szál*, *száll* tutaj; *szidcs* forgács; *szijő* faragó (fa); *tő* tű; *uszol* kínál; *üös-büös* bűbajos, varázsló; *szaka* szakadék, völgyelet (vízről); *tanárok*, *tanórok* gypű, kerítés; *vedel* lacsol, húz (italból) stb.

Szintügy régi szó csak elvétele került a tollam alá, mint pl. *bizony* igaz (mint jelző); *burhanyó* ború, bárányfelhő; *cseke* gázló; *jó* a. m. folyóvíz (ebben: Tuoni-jó a. m. Tuoni folyója); *joh* belső rész (v. ö. megjuházik); *monnó* mind a két; *ort* írt; *ravasz* róka; *réül* varázslatba esik (*rejt* varázsol, *rejte* varázslat); *süv* sógor; *támadat* kelet; *velez* posztó, stb.

Jegyzetekkel nem akarom terhelni az olvasót. A ki érdeklődik a Kalevala személyei s egyéb részletek iránt, tájékozást szerezhet Kalevalai tanulmányok cz. füzetemből.*

Az énekek tartalmát összefoglaló bevezetésekben jó hasznát vettem a Barna-féle fordításnak; a philologiai hűség szempontjából pedig számos helyen Gombocz Zoltán dr. akad. tag segítségének. Fogadja érte köszönetemet.

* Kalevalai tanulmányok, vonatkozással a magyar ősvallásra. Különnyomat az Ethnographiából. Budapest. 1901. Ranschburg Gusztáv bizománya.

Hálás köszönetem illeti Gyulai Pált, a ki 22 év óta nem szűnt meg fordításom iránt a legélénkebben érdeklődni s engem munkám folytatására hathatósan ösztönözni. Mellette gróf Kuun Gézának, tudományos életünk örök díszének köszönök legtöbbet. Haláláig szeretettel csüngött munkámon, s előhaladásáról időnkint számot kellett neki adnom a marosnémeti kastély csendes falai közt vagy gyönyörű parkjának százados fái alatt. Nem tudott betelni a költemény dicséretével, s fenkölt szellemének ezek a bensőséges megnyilatkozásai, nagy szívének és elméjének ez az őszinte gyönyörködése öntöttek belém új meg új ihletet, mikor erőm lankadóban volt és éreznem kellett, a mit az éposz így fejez ki :

Meghalkúl a víznek útja,
Folyótorkolathoz jutva,
Tűzláng is lelohad végre
Egész éjen által égve ;
Csak a dal ne bágyadna el,
Finom vers ne fáradna el?

A nagy férfiú iránt kegyelemem adóját azzal rovom le, hogy munkámat emlékének ajánlom.

Czélomhoz értem. A verses láda íme kinyitva. Csendüljön meg, a mint készült : Isten hírével.

*Tölem semmi sem telik ki,
Egymagamtól éppen semmi,
Ha nincs Alkotóm kegyelme,
Igaz Isten engedelme.*

Budapest, 1908 őszhó 25.

VIKÁR BÉLA.

ELSŐ ÉNEK.

Az ének kezdődik; 1—102. sor. — Eg leánya leszáll a tengerre s a szétől és víztől teherbe esve, Vízanyává lesz; 103—176. s. — Egy kacsa fészket rak a Vízanya térdén s abba tojik; 177—212. s. — A tojasok kifordúlnak a fészkekből, darabokra törnek s a darabok földdé, menynyé, nappá, holddá és felhőkké válnak; 213—244. s. — A Vízanya földnyelveket, öblöket és egyéb partokat, mély és sekély helyeket alkot a tengerben; 245—280. s. — Väjnämöjnen születik a Vízanyától, soká hánykodik a habokon, végre megáll a tengerparton; 281—344. s.

Mostan kedvem kerekedik,
Elmém azon töprenkedik,
Hogy ím dalra kéne kelni,
Ideje volna énekelni,
Nemek nótáit dudolni,
Fajok énekeit fujni;
Szavaim szétolvadnak számban,
Beszédim buzognak bátran,
Nyelvemre sietnek sűrűn,
Fogaimra folynak folyton.

Édes játom, jó barátom,
Gyermekkori gyöngy korácsom!
Jer ide, énekeljünk együtt,
Kettesben a kántust kezdjük,
Most hogy újra összejöttünk,
Két felől ide kerültünk,
Ritkán is jövünk így össze,
Látjuk egymást szemtől szembe
Mi szegény hazánk határán,

Pusztaságos Pohja táján.

Kéz a kézbe, kössünk öszve,
Ujjat ujjal egybefűzve,
Dalaink javára gyűjtsunk,
Legis-legszépiből nyújtsunk,
Kedveseink hadd hogy hallják,
Tudnivágyók hadd tanulják
A törekvő zsenge népben,
A növekvő nemzedékben
Mind a szót, a mit szereztünk,
Mind a verset, a mit vettünk
Öreg Väjnőnek övéről,
Ilmár tűzhelye tövéről,
Kaukomieli kardhegyéről,
Joukahajnen jó ivéről,
Pohja földje legvégiről,
Kalevala térségiről.

Még atyám ezeket fújta,
Fejszenyél-faragva, fúrva,

Ebbe oktatott anyuskám,
 Míg orsója pörgött ujján,
 Én poronty pedig a pallón
 Térde előtt forgolódtam,
 Tejesképű rosszasága,
 Nyálasszájú aprósága.
 Szampo se volt szavak szükiben,
 Louhi se bezzeg bűbáj nélkül:
 Lám szavaktól Szampo vénül,
 Bűv-igéktől Louhi megdül,
 Versektől Vipunen pusztul,
 Lemminkäjnen játékoktul.

Varázs-szó vagonon még más is,
 Több tanultam bűvmondás is,
 Téptem őket útmentiben,
 Szakítottam hangás helyen,
 Tördeltem a törpe fákról,
 Gyűjtöttem a gyöngye ágról,
 Fűszálakról leszemeltem,
 Falunk útján fölemeltem,
 Bojtárkodva a hogy hajtám,
 Fiúcska, füvellő falkám
 A méztermő dombok mentén,
 Az aranyos halmok hátán,
 Barna Bojtosunk nyomában,
 Mi cifra Czibók üszönkkel.

Dalt nekem a fagy is mondott,
 Éneket az eső ontott,
 Más dalaim szél terelé,
 Tenger habja hozta elé,
 A madár is szókat szerzett,
 Fák teteje varázsverset.

Göngyölittem egy gumóba,
 Csavarítam egy csomóba;
 Gumót szán mögibe dobtam,
 A csomót kasomba csuktam,
 Szánkón haza szállítottam,

A pajta elé kasomban;
 El is tettem csúrhéjába,
 Rejtettem a rézvékába.

Dalaim rég a fagyon állnak,
 Hű lakói hűs homálynak;
 Hagyjam-e hidegben nótám,
 Kihúzzam-e fagyról kótám;
 Hozzam-e a házba végre,
 Ládikámat lóczavégre,
 Híres ház fedele alá,
 Tisztos lak teteje alá,
 Föltárjam-e dallos táskám,
 Kinyissam-e verses ládám,
 Fölfejtsem-e gumóm bokrárt,
 Megoldjam-e csomóm csokrát?

Így mondhatok aztán jó dalt,
 Gyönyörűket fújhatok majd
 Egy falatka rozsfélétül,
 Valamicske árpalétül:
 Árpalét ha nem kínáltnak,
 Még csak gyenge sört se szánnak,
 Szomju szájjal reákezzem,
 Víz mellett is megeresztem,
 Ránk hogy vidám este jöjjön,
 Nagy napunknak dísze nőjjön,
 Holnap is hogy kedvünk teljen,
 Új napunk hogy korán keljen!

★

¹⁰³ Így hallám, hogy szóval mond-
 Így értém az ének módját: [ják,
 Egymagában ér az éj el,
 A nap egymagában kél fel,
 Egymagában termett Väjnő,
 Eredett az örök költő

Kave asszony kebeléből,
Ilmatár anya öléből.

Vala ím egy szűz, ég leánya,
Kave szép teremő tündér,
Nagy szentségben élt az égben,
Mind szüntelen szűzességben,
Égi szérüs udvarokon,
Egyarányos avarokon.

Idejét már únja igen,
Egész élte oly idegen,
Olyan egyedüli, árva,
Örök szűzességre szánva
Égi szérüs udvarokon,
Pusztá széles parlagokon.

Immár alább ereszkedik,
A habokra helyezkedik,
Le a tenger tág terére,
Végzetetlen víz ölére;
Ihol szélvész támad elő,
Keletről kegyetlen idő,
Az a tengert fölkeveri,
Nagy habokkal hánya teli.

Szél a szűzet elringatja,
Víz a leányt viszi, hajtja
Környül a kéklő víz mezején,
Tajtékozó habok tetején;
Teherbe a szél őt fúvá,
Tenger tette domborúvá.

Hordja méhe magzatterhét,
Nagy hasának nehéz teljét,
Hordja hétszáz álló évig,
Kilencz emberöltőn végig,
Mégse szülhet, nem fiazhat,
Nem lesz meg a létlen magzat.

Vízanyaként forog, úszva
Napkeletre, napnyugotra,
Úszva éjen, úszva délen,

Valamennyi világszélien,
Tüzes baj a méhebeli,
Teste kemény kínnal teli;
Mégse szülhet, nem fiazhat,
Nem lesz meg a létlen magzat.

Nosza sírni, kezd szepegni,
Szóval mondja, így en ejti:
«Oh én nékem bús fejemnek,
Én pórul járt gyászos gyermek!
Most jutottam jó vég alá,
Mindétig a mennyég alá,
Hogy a szelek ringáljanak,
Hogy a habok himbáljanak
Világszéles víz mezején,
Temérdek özön tetején».

«Jobb maradtam volna bárcsak
Levegő ég leányának,
Mintsem most a vízen járjak,
Vízanyának ironáljak:
Oly hideg van itten élnem,
Vajmi bajos itt henyélnem,
Itt a habok hátán hálnom,
Itt a vízen ironálnom».

«Oh te fölső isten, Ukkó,
Te az egész eget tartó!
Jövel hozzám én nagy jómra,
Hajolj hozzám hívó szómra,
Szabadítsd a szűzet szükségétől,
Hajadont hasa hevétől,
Kelj hamar, siess ugyancsak,
Sietőbben rád szorúltak!»
177 Telt az idő egy darabig,
Egy piczinyke pillanatig,
Kacsa jött, kecses madárka,
Kóvályogva, karingálva,
Földet néz, hol fészkelhetne,
Helyet, hol lakása lenne.

Száll keletre, napnyugtára,
Száll éjszaki, déli tájra,
Fészekföldet csak nem kaphat,
Helyet bárha legrosszabbat,
Fészket a hol felüthesse,
Lakát hova helyheztesse.

Ott szálldogál, repdesődik,
Tanakodik, tépelődik:

«Szobámat ha rakom szélen,
Habokon ha lakom lészen,
Szél szobámat feldöntheti,
Hab a házam előntheti».

Hát ekkor a Vízasszonya,
Vízasszonya, ég leánya
Térít tengerből emelé,
Lapoczkáját hullám fölé,
Hogy a récze ott fészkelne,
Lakóhelyre jóra lelne.

A keceses kacsamadárka
Ott repesve, szálldogálva,
Észreveszi kék víz tükrén
Vízasszonya térít tüstént,
Véli: pástos emelkedő,
Gyepesedő kis dombtető.

Csak repesget, csak szálldogál,
A térdőre lassan leszáll,
Fészkit rajta meg is rakja,
Arany tojást tojik abba,
Arany tojást hat darabot,
Hetediket vasbul valót.

²¹³ Kotlik, ül tojásit költve,
Azt a térdőt melengetve,
Ül egész nap, másnap is ül,
Harmad nap is azonfölül;
Már akkor a Vízasszonya,
Vízasszonya, ég leánya
Érzi, hőség jön reája,

Parázs minden porcikája,
Véli, térde lángra lobban,
Minden íze olvadóban.

Itt a térdén egyet rándít,
Minden tagján egyet rázint;
Tojás mind a vízbe szédül,
Tenger habjai közé dül,
Cserepekre hull csörögve,
Száz darabra zúzik össze.

Ám iszapban helyük nincsen,
Nem vesznek a csorbák vízben;
Mutatnak a morzsák szépet,
A cserepek csinos képet:
Tört tojásnak alsó fele
Válik alsó földfenékké,
Tört tojásnak felső fele
A felettünk való éggé,
Sárgájának felső fele
Fényes nappá fenn az égen,
Fehérjének felső fele
A halovány holddá lészen;
Tojáson mi tarka rész volt,
Égen csillag lesz belőle,
Tojáson mi feketés volt,
Lesz belőle ég felhője.

²⁴⁵ Az idők így múlton múlnak,
Öreg évek elvonúlnak,
Nap fiatal fényeskedvén,
Hold fiatal ékeskedvén;
Úszik ám a Vízasszonya,
Vízasszonya, ég leánya
Ama csendes nagy vizeken,
Homályos habok hegyiben,
Előtte a vékony vízség,
Megette a merő mennyég.

Észtendő kilencz már telve,
A tizedik nyárra kelve

Fölköti fejét a vízből,
Homlokát a habok közzül,
Akkor alkotásit kezdi,
Teremtéseit teremti
A sík tenger tág mezején,
A temérdek víz tetején.

Hol kezét kanyarította,
Földfokot szakajt ki ottan,
A hol lába földet ére,
Halas vermet vájt helyére ;
Hol alá-alábukott volt,
Oda mélységeket módolt.

Földnek fordul oldalaslag,
Alacsony martok ott maradnak,
Lába földnek fordultába
Lazaczos hely lesz ott utána,
Fejjel föld felé jutottan
Kis öblöket alkot ottan.

Úszik el a földtől aztán,
Majd megáll a tenger síkján,
A tengerbe sziklát szerze,
Zátonyokat szóra szerte
Hajók tönkre tételül,
Hajósok haló helyül.

²⁸¹ Szigetek immár megteremtve,
Szirtek téve tengerekbe,
Rakva oszlopi az égnek,
Földek és terek im készek,
Mind a kőlapok beírva,
Kirovázva mind a szikla,
Mégse lesz meg Vajnámojnen,
Az ős költő nincs jelennen.

Komoly öreg Vajnámojnen
Anyja méhét rójja régen,
Harmincz nyara, hogy azt rójja,
Épen annyi télszak óta
Ama csendes nagy vizeken,

Homályos habok hegyiben.
Tanakodik, tépelődik,
Mi lesz véle, hogy lesz élte
Sötét rejtekhely zugában,
Itt e szörnyű szűk szobában,
Hol a holdat sohse nézi,
Napot észre sohse vészi.

Fölemelé szóra száját,
Megereszté mondókáját :
«Hozz ki, hold, szabadíts, óh nap,
Jer, gönczöl, kijuttatómnak
Ez idegen ajtók közzül,
E különös kapuk közzül,
Inczi-finczi fészekhából,
Szörnyű szűk szobák zugából!
Tedd a földre már az útast,
Emberfiat fényre juttasd,
Ég holdját szemügyre venni,
Napvilágon vígan lenni,
A gönczölt kikémlelgetni,
Ég csillagot észlelgetni.

Hogy a hold se hozta volt ki,
Nap se jött el szabadítani,
Már idejét idegennek,
Érzi éltét kietlennek,
Ujjával a vár kapuján
Nagyot lök a nevendékkal,
Azt a csoda csontlakatot
Bal lábujjával töré fel,
Kél küszöbön körmeivel,
Tornáczaftón térdeivel.

A tengerbe dől be arczczal,
Keze harczzol a habokkal ;
Marad tenger ótalmában,
Hős a habok hatalmában.

Ott evezve őt esztendő,
Vagy ötöt, vagy hatot eltölt,

Hét esztendő, nyolczat is tán,
Oszd' megáll a tenger síkján,
Névtelen kis félszigeten,
Fátalan kis földszeleten.

Földrül legitt föl is térdel,
Kapaszkodik két kezével,
Kél a holdat szemre venni,

Napvilágon vígan lenni,
A gönczölt kikémlelgetni,
Ég csillagit észlelgetni.
³⁴¹ Ez vala Väjnämöjnen lette,
A legkülömb költő kelte
Kave asszony kebeléből,
Anyja, Ilmatár öléből.

MÁSODIK ÉNEK.

Väjnämöjnen kiszáll a fátlan földre és Pellervojnen Szampszával fát vettet; 1—42. s. — A tölgy eleinte nem akar kihajtani, de újra elvetve kikel s elborítja az egész földet, úgy hogy sem a hold, sem a nap nem látszik; 43—110. s. — Egy kis ember kél a tengerből s ledönti a tölgyet; a hold és nap újra láthatókká lesznek; 111—224. s. — Madarak füttyölnek a fákon, fűvek, virágok és bogyók nőnek a földön; csak az árpa nem zsendül még; 225—236. s. — Väjnämöjnen néhány árpaszemet lel a parti homokon, irtást készít s egy nyírfát meghagy a madarak ülőhelyéül; 237—264. s. — A sas, hálából az ülőszékéül meghagyott fáért, Väjnämöjnen számára tüzet csíhol, melylyel az irtást fölégetheti; 265—286. s. — Väjnämöjnen árpát vet, jó termésért imádkozik és jövőre is sikert kíván; 287—378. s.

Nosza itt most Väjnö tére
Gyalog szerrel a mezőre,
Tengerháti szép szigetre,
Fátalan kis földszeletre.

Ott van egy-két esztendőn át,
Tovább éli ott világát
Ama szóttan szögeleten,
Fátalan kis földszeleten.

Tanakodik, tépelődik,
Azon föl a feje váltig:
Ki fog földjén magot vetni,
Vetést sűrűt rá vezetni?

Pellervojnen, mezőn termett,
Szampsza nevű piczi gyermek,
Az fog földjén magot vetni,
Vetést sűrűt rávezetni.

Hajladoz, a magot hintve,
Hint mezőre, lápra szinte,
Hint a porló parlagföldbe,
Hint kopár köves helyekre.

Felföldekre vet im fenyvet,
Halmokon szömörkét elvet,
Hint homokmezőbe hangást,
Horhásokba gyöngé hajtást.

Nyírfát vet a nyírkos völgybe,
Égerfát meg könnyű földbe,
Vizenyősbe zelniczét vet,
Friss földbe meg kecskefűzet,
Berkenyefát szent helyekre,
Fűzfát rendel rakott-földbe,
Gyatra földbe gyalogfenyvet,
Tölgyet folyók mentiben vet.

Már a fa mind szálasodik,
Gyenge hajtás gyarapodik,
A bokrétás szömörke nő,
Borúl a telepe fenyő,
Kél a nyírfá nyírkos völgyben,
Égerfa is könnyű földben,
Friss földben a barkócza nő,
Gyatra földben gyalogfenyő,

Gyalogfenyőn szép kis bogyó,
Zelniczének gyümölcse jó.

43 Komoly öreg Vajnamőjnen
Most megindul, látni mégyen:
Hogy' áll Szampsza veteménye,
Pellervojnen mire méne;
Látja, fejlett mindenik fa,
Gyöngé hajtás gyarapodva,
Meddőn csak a tölgy van maga,
Isten fája nem fogana.

Kényére a gonoszt bízza,
Töltse kedvit, a hogy bírja,
Vár még vele három éjig,
Épen ennyi napestéig;
Jár azután tölgnézőben
Egy hét mulva legkésőbbben;
Hát biz a tölgyfa mégis úgy van,
Isten fája fogatlan.

Lát legitt leánykát négyet,
Vízbeli öt fejrécseledet;
Füvet vág az öt fejérnép,
Pusztítják a harmatperjét
Párás földszeletnek orrán,
Ködös félszigetnek ormán;
Kaszaalját gerebenre,
Gyűjti gyorsan, szerbe-rendbe.

Tengerből ím Turszász jó fel,
Hab közül a hős előkel;
Az a szénát tűzbe nyomja,
Lángra szítja, lobogóra,
Elhamvasztja ízre-porra,
Felpörköli végig sorra.

Hamu ottan nagy halomban,
Száráz por egész egy domb van;
Reá szálla gyöngy levélke,
Gyöngy levélke, tölgyemakk véle,
Abból szép csemete zsendül,

Viruló zöld vessző serdül,
Kél a földből mint eperje,
Két sudárba szökken egybe.

Ágasodik-bogasodik,
Terebélye tornyosodik,
Már teteje tör az égre,
Messzi terjed terebélye,
Futó felhőt feltartóztat,
Burhanyókat bolyongókat,
Elfedi a napnak fényit,
Holdvilágnak veti végét!

Öreg Vajnamőjnen pedig
Tépelődik, töprenkedik:
Ki dönti le majd e tölgyet,
Győzi le a fát, e gyöngyvet!
Únja ember ön életét,
Úszó hálnak a víz setét,
Nap fénye ha el van fedve,
Holdvilágnak vége vetve.

Sehol olyan igazi hős,
Sehol ember, olyan erős,
Azt a tölgyet hogy elejtse,
Száz tetejét elveszejtse.

Már az öreg Vajnamőjnen
Szónak ered, szól esennen:
«Kave, én anyám, nevelőm,
Teremtőszűz, lelkem szülőm!
Vedd elő a víz erejét,
Van erő a vízben elég,
Ezt a tölgyet megdönteni,
Gonosz fát legörbíteni,
Hogy napos nap legyen újra,
Holdvilágnak szabad útja!»

III Tengerből egy ember jó fel,
Hab közül a hős előkel;
Nem nagyon nagy volt a ficzkó,
Nem is épen aprón apró:

Emberhüvelyk hosszaságú,
Asszonyarasz magasságú.

Réz süvege vállán villog;
Réz csizmája lábán csillog,
Réz a kesztyűje kezének,
Réz a rajza kesztyűjének,
Réz öv oldalára öltve,
Réz öve mögött a fejsze,
Egy hüvelyknyi hosszú nyéllal,
Egy körömnnyi magas éllel.

Komoly öreg Vajnámmöjnen
Tépelődik, töprenkedik:
Férfiúra vall a képe,
Hősre vall a szeme fénye,
Álló hüvelyk hosszú maga,
Oly magas mint ökörpata.
Immár szót fogott emelni,
Maga mondja, így en ejti:

«Milyen emberfajta vagy te,
Milyen hősök alja vagy te,
Holt embernél kissé ha jobb,
Kiszenvedtnél szemrevalóbb?»

Szól a törpe tengerbeli,
A hab hozta hős feleli:
«Ember volnék, épen kellős,
Vízi népből való kis hős,
Jöttem ide tölgydönteni,
Törékeny fát eltörölni.»

Komoly öreg Vajnámmöjnen
Maga szóval mondja fönnen:
«Arra téged alig szültek,
Alig szültek, avagy küldtek,
Hogy ledöntsed e nagy tölgyet,
A temérdek fát letörjed».

Alig ennyit elmondhatott,
Még csak egyet pillanthatott,
Emberét ím változottan,

Látja hősét újhodottan:
Lába földön tób-láb neki,
Feje fenn a felhőt szegi,
Térdig ér le a szakállá,
Sarkát söpri hajaszála,
Szemeköze jó egy ölnyi téres,
Nadrágszára egy öl széles,
Térdefején már van vagy másfél,
Kitesz kettőt csipőjénél.

Fejszóját im fenni kezdí,
Sima élet élezgetni
Kemény hátú hat fenőbe,
Hét köszörű kovakőbe.

Tova lendül lóbálózva,
Lép hosszúkat himbálózva,
Nagyszabású nadrágjában,
Bőséges bugyogójában,
Egy léptével ucczu libben
Szép finom fővényes térre,
Más léptével russzan egyben
Messzi májszín föld terére,
Harmadikkal ott van épen
A tündevény tölgy tövében.

Hozzávága fejszójával,
Nekisújt a síma éllel,
Vág egyszerit, másodszerit,
Megkisérti harmadszor is;
Szikrát szór a fejsze belé,
A tölgyfából tűz tör elé;
Kezd immár a tölgy terülni,
Töméntelen törzsök dűlni.

Harmadszor is vágja most hát,
Úgy teremti le a tölgyfát,
Töméntelen törzsét törvén,
Száz fejét a földhöz vervén;
Tövel dönti támadatnak,
Csúcsát ejti napnyugatnak,

Terebélyét tágas délnek,
Ága-bogát éjszak-félnek.

Ha ki vette bár egy ágát,
Vette örök boldogságát;
Tetejét a ki töré le,
Örök bűverőt tört véle;
Ki leveles lombját tépett,
Szerzett örök kedvességet.
A mi belőle forgács hullott,
Szálka szerteszéjjel szállott
A sík tenger tág terére,
Tornyos hullám tetejére,
Azt rengeti szelek szárnya,
Terelgeti tenger árja,
Viszi mint vizen a sajkát,
Mint hajót a habok hajtják.

Vitte a szél föl Pohjolába,
Pohjolai kis leánya
Keszkenőt mos, ütögeti,
Öltözetét öblögeti
Mosókövön, mart szegélyén,
Jó hosszúkás földfok szélén.

Forgácsot a vízbe' látja,
Teszi nyírhéj tarsolyába,
Tarsolyban haza is hozza,
Födelesben udvarukra,
Búbajosnak nyílhegyéül,
Vadásznak lövő szeréül.

Mihelyt megdőlt a remek tölgy,
Féktelen fa mihelyt megtört,
Napos nap lett nyomban újra,
Szabad lett a holdnak útja,
Felhő bátran futkozhatott,
Égnek íve boltozhatott
Párás félszigetnek partján,
Enyhe földszületnek ormán.

225 Dísznek ered minden berek,

Örömet nő minden erdő,
Fára levél, földre fű kél,
Fára madár, dalcsicsergő,
Szól a rigó víg füttye már,
Kakukkol a kakukkmadár.

Pompáz a föld bogycsakkal,
Aranyos a rét virággal
Mezön mind a fű kihajta,
Mind megeredt a sok fajta;
Meddön csak az árpa van meg,
Drága dugvány nem fogan meg.
237 Ott az öreg Vajnamőjnen
Lépdelődik, tépdelődik
Kék szín tenger martja mentén,
Világbíró víz vonultán;
Hát ím hat szemecskét lel ott,
Hét igen szép életmagot
Tenger martja lementében,
Finom földön a fővényben,
Tészi nyestnek irhájába,
Nyári mókus lábszárába.

Vetni már a magot tére,
Szétszórni a szemet jára
Kalev kútja környékére,
Oszmo földje ormójára.

Im a fán egy czinke cseveg:
«Nem nől Oszmo árpája meg,
Nem zöldel Kalevnek zabja,
Földje míg be nincs aljazva,
Irtása míg sorra nem dől
S el nem hamvad égő tűztől.»

Komoly öreg Vajnamőjnen
Éles fejszét rendel itten,
Végig a nagy írtást vágja,
Messze földön megaljázza,
Fák szebbjein sem könyörül,
Csak egy nyírfát hagy egyedül

Menedékül madaraknak,
 Dalló székül a kakukknak.
 265 Száll egy sas a mennyen átal,
 Szép madár az égen szárnyal,
 Jött e munkát megnéznie:
 «Mi végre van itten hagyva,
 Letöretlenül a nyírfa,
 Ez a szép szál ki nem írtva?»

Válaszolt az öreg Väjnö:
 «A végre van itten hagyva,
 Menedékül madaraknak,
 Ülő székül égi sasnak.»

Szól a szép sas, ég madara:
 «Biz a tőled jó tett vala,
 Ezt a nyírfát le nem törnöd,
 A szép szálát tovább tűrnöd
 Menedékül madaraknak
 Ülő székül jó magamnak.»

Tüzet támaszt ég madara,
 Lángot lobbant írtására,
 Éjszak fuj az írtástűzre,
 Északkelet szítja szinte,
 Fölégeti fáját porrá,
 Egy üszökké elhamvasztá.
 287 Itt az öreg Väjnömöjnen
 Fogja mind a hat magocskát,
 Szedi mind a hét szemecskét
 Az egy nyestnek irhájából,
 Nyári evet lábszárából,
 Hölgyemenyét harisnyájából.

Megyen földjeit bevetni,
 Szemet széjjel hintegetni,
 Maga szóval így szólal:
 «Görnyedve a gabnát hintem
 Ujjaid között, uristen,
 Keziddel, oh mindenható,
 Én televény tisztásomba,

Iperedő irtásomba.

«Te alsóvilági néne,
 Föld asszonya, Száraz vénje!
 Fakaszsz immár pástot, zöldet,
 Űzd immár az erős földet;
 Föld ereje sohse vész el,
 Míg világ világul lészen,
 Ha kijut adók kegyelme,
 Teremtőnök engedelme.»

«Föld, fedtedből kelj föl végre,
 Nyugvásodból, Isten rétje,
 Füremítsd a fűfakadást,
 Veteményem szárba bocsásd,
 Ezrivel emeld a szálát,
 Széleszsz ágat száz meg százat
 Én szántásom-vetésemért,
 Véle volt vesződségemért.»

«Oh Ukkó, te fölső isten,
 Avagy agg apó a mennyben,
 Futó föllegek királya,
 Bolygó burhanyók birája!
 Tégy törvényt a felhők felül,
 Bölcs tanácsot mennyégben ülj,
 Keletről a felhőt kergesd,
 Éjszokról is támaszsz terhest,
 Küldj hozzá még napnyugtáról,
 Futtass egyben déli tájról,
 Hullass nedvet nagy egedből,
 Csurgass mézet föllegedből,
 Hogy a gabna lábra kapna,
 Sűrű vetés jól suhogna!»

S íme Ukkó fölső isten,
 Mi urunk atyánk a mennyben,
 Lát törvényt a felhők felül,
 Bölcs tanácsot mennyégben ül,
 Napkeletről felhőt gerjeszt,
 Éjszokról is indít terhest,

Küld hozzá még napnyugtárul,
 Futtat egyben déli tájrul,
 Oldalukkal összelöké,
 Csapja széjjel egymás közé,
 Hullat nedvet nagy egéből,
 Csurgat mézet föllegéből,
 Hogy a gabna lábra kapna,
 Sűrű vetés jól suhogna;
 Meg is nőtt a sok töviskű,
 Fölzsendült a fatő szín fű
 Puha porló szántóföldben,
 Melyet munkált Vajnamőjnen.

Hát im másod napra kelve,
 Éj is kettő-három telve,
 Egy hét mulva legkésőbbben
 Komoly öreg Vajnamőjnen
 Ment a munkát megnéznie
 Szántására, vetésire,
 Volt vesződsége helyire,
 Lám vetése virít vala,
 Egy kalásznak hat oldala,

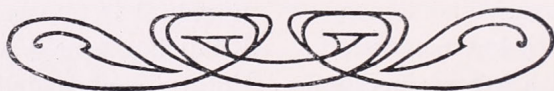
Egy-egy száron csomó három.

Ott az öreg Vajnamőjnen
 Nézelődik, forgolódik,
 Hát kakukk jó, szép tavaszi,
 Ama nyírfát észreveszi:

«Mi végre van itten hagyva,
 Letöretlen ez a nyírfa?»

365 Válaszolt az öreg Vajnő:

«A végre van itten hagyva,
 Letöretlen ez a nyírfa,
 Dalló széktől te számodra;
 Kedves kakukk, itt kiáltgass,
 Zengj, homokszín mellű szárnyas,
 Itten szólj ezüstszavadon,
 Hallasd cínhangod szabadon,
 Itt kakukkolj reggel-este,
 Délben is szólj néha-közbe,
 Hadd váljék világom szebbé,
 Mind ez erdők kedvesebbé,
 Mind e partok pénzzel bővé,
 Mind e földek dústermővé!»

HARMADIK ÉNEK.

Väjnämöjnen gyarapodik tudományban és elhíresül; 1—20. s. — Joukahajnen fölkerekedik, hogy őt legyőzze táltosságban, s a mikor nem tud rajta kifogni, egy szál kardra hívja ki, erre Väjnämöjnen megharagszik és Joukahajnent a mocsárba dalolja le; 21—330. s. — Joukahajnen már-már a mocsárba vész, s utóára oda igéri hűgát Väjnämöjnen számára feleségül, erre Väjnämöjnen megengesztelődik és kiengedi őt a mocsárból; 331—476. s. — Joukahajnen búsan tér haza s elbeszéli anyjának, mily szerencsétlenül járt útján; 477—524. s. — Anyja megőrül annak hallatára, hogy Väjnämöjnent kapja vejéül, de a leány elbúsúlja magát és sirva fakad; 525—580. s.

Väjnämö, a komoly öreg,
Éldegélvén ideileg
Ott Väjnölä irtásain,
Kalevala tisztásain,
Verselgetett, dalolgatott,
Bűvölgetett, bájolgatott.
Nap-nap után dalol híven,
Éj ivadán egyvégtiben
Emlékezik ős időkrül
Kezdetbeli mély kútfökrül,
Miket nem dall minden gyermek,
Férfiak se mind ismernek
Ez inséges esztendőkbén,
E veszendő vég időkbén.

Hét országra szólt a hire,
Tudósítás ment messzire,
Hogy milyen a Väjnö dala,
Hősök hőse mit tud vala;
Tudósítás ment ki délig,
Híre futott éjszaksfélig.
21 Vala egy vézna lapp legényke,

Fiatal Joukahajnen névre,
Ez is egyszer vendégsorral
Csudálatos híreket hall,
Hogy különb dal terem máshol,
Ékesebb az ének százszor
Ott Väjnölä irtásain,
Kalevala tisztásain,
Mint a miket ő tud vala,
Apjától tanúlt valaha.

Eszi őt a méreg ezen,
Arra irigy mind szüntelen,
Hogy im Väjnö különb költő,
Jobb énekes volna, mint ő;
Megy iziben anyja elé,
Agg szülőjét fölkeresé,
Indul egyben, azt igéri,
Nincs nyugta, míg el nem éri
Väjnöhoni házak táját
És Väjnövel nem ví pályát.

Atyja tiltja fiát tőle,
Nem javallá jó szülője,

Väjnöhönba hogy bemenjen,
Pályavívni Väjnö ellen.

«Ledalolnak, gyöngé gyermek,
Ledalolnak, lebüvölnek,
Szádat, földet friss porhóba,
Körmöd fagyba, csikorgóba,
Hogy kezed is kövé mered,
Hogy a lábad sem emeled.»

Szólt a fiatal Joukahajnen:
«Atyámnak tudása jó van,
Anyám annál több tudó van,
De magam tudása még föbb;
Ha személyem mással mérem,
Bárki fiát én fölérem,
Dallóimat dallal győzöm,
Igézőim leigézem,
Ledallom a legjobb dallót
Legis-legrosszabb dalossá,
Két lábára kőbakancsot,
Kő bugyogót csipejére,
Kő kolonczt kebelére,
Kő táblát a két vállára,
Kő kesztyűt a két kezére,
Kő kalapot a fejére!»

Avval indul, nem fogad szót,
Hozza ím lovát, a pejkrét,
Tüzet hány a lónak orra,
Lába szára szikrát szóra;
Befogja szilaj csikáját
Szép aranyos szán elibe,
Maga ül a szán farába,
Fölkap ülő kosarába,
Fürgét vesszővel legyinti,
Gyöngyvégű csapóval inti,
Fut a Fürge, hamar fölvág,
Elporoszkál a friss jóság.

Hajt szaporán, mormol a szán,

Hajt egész nap, másnap osztán,
Harmad nap is hajt előre,
Harmad napra ím elére
Väjnöhona irtásira,
Kalevala tisztásira.

Komoly öreg Väjnamöjnen,
Örök táltos mindétiglen
Épen úti jártában volt,
Szán szerivel kinn barangolt
Väjnöhona irtásain,
Kalevala tisztásain.

Jött a fiatal Joukahajnen,
Hajt az úton véle szemben,
Rúd a rúddal összeakad,
Szíj a szíjjal egyberagad,
Lóiga lódúl lóigának,
Egy rúdív a másikának.

Erre ottan ámmolyognak,
Ámmolyognak, gondolkodnak;
Csuronvíz a rúdiveik,
Rúdjaikról gőz gyöngyözik.

Öreg Väjnö megkérdezte:
«Hát minémű szerzet vagy te,
Hogynekemjössz ily bolondjában,
Rám rohansz ily rakoncátlan,
Kampós fámát: lóigámat,
Tőhajtásos rúdívemet
Széttördeled száz szilánkká,
Izzé-porrá gyenge szánkám?»

Most a fiatal Joukahajnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Nevem fiatal Joukahajnen,
Jó magad nemét monddsa men-
Kik közül vagy nemed nézve, [ten,
Milyen hadnak rongy lendéje?»

Komoly öreg Väjnamöjnen
Magát mindjárt megnevezte;

Avval ilyen szóba kezdte :
 «Hát fiatal Joukahajnen,
 Állj kicsinyég félre innen,
 Kisebb vagy te korra, mint én !»

Ott a fiatal Joukahajnen
 Szóval mondja, fölfeleli :
 «Férfiúban nem oly nagy sor
 Fiatal kor avagy agg kor,
 Tudásban amelyőnk jobb lesz,
 Elmében a ki nagyobb lesz :
 Úr az úton az maradjon,
 A másik meg útát adjon ;
 Ha te vagy öreg Väjnämöjnen,
 Örök dallos mindétiglen,
 Nosza keljünk dalra már most,
 Énekeljünk itten párost,
 Férfit férfi hadd bíráljon,
 Egy a mással szembe szálljon !»

Komoly öreg Väjnämöjnen
 Szóval mondja, így en ejti :
 «Hogyan válnék én be annak,
 Éneklőnek vagy javasnak,
 Itt éltem időm örökkön
 E magános tér mezőkön,
 Honni földön, honni mesgyén
 Honni kakukk szavát lesvén ;
 Ámde mégis, mindazáltal
 Mondd fülemnek hallatára,
 Ha miben tudósabb volnál,
 Észre másokon kifognál?»

Szólt a fiatal Joukahajnen :
 «Tudok hol-mit, nincs különben,
 Azt ugyancsak tisztán tudom,
 Kellőképen megfoghatom :
 Födélhez közel a füst-lik,
 Góczhoz a láng közel van mindig.

«A fókának gyöngy a dolga,

Vízi ebnek viczkándozva,
 Mellette lazaczhál, enni, [nyi.]
 Szomszédjában szemling meny-

«Szemling síma földet szeret,
 Lazaczhál meg lapos teret ;
 Nyálos szájú csuka fagyban,
 Rossz időben ívik nagyban ;
 Görbenyakú, gyáva sigér
 Őszkor úszni mély vízbe tér,
 Nyáron ívni szárazra száll,
 Mart mentibe' vígan ugrál.»

«Ennyit ha kevésbe vennél,
 Tudok többet is még ennél,
 Más egyebet mondok ím el :
 Rénszarvassal szántott éjszak,
 Anyalóval a nagy délszak,
 Felső Lapphon jávor gímmel.
 Tudom a fákat Piza ormán,
 Fenyőket a sziklás Hornán,
 Hosszúk a fák a Piza ormán,
 A fenyők a sziklás Hornán.»

«Vizesésből három nagy van,
 Tóból három irgalmatlan,
 Három magas hegylánczolat
 E világnak ege alatt :
 Halläpüörä van Hämében,
 Kátrakoszki Karjalában,
 Víz a Vuokszi egy se győzi,
 Nagy Imatrát nem előzi.»

Szólt az öreg Väjnämöjnen :
 «Gyermek-elme, nő értelme,
 Nem szakállas férfi szava,
 Nős emberhez illő dana ;
 Mondd a mély eredetszókat,
 Öröktől való ígéket !»

Most a fiatal Joukahajnen
 Szóval mondja, így en ejti :

«Tudok a czinke származtárul,
Tudok a czikéröl madárul,
Zöld vipera tudom csúszó,
Sérincz halfaj, vízben úszó,
Tudom a vaskó törík hamar,
Fekete földnek íze fanyar,
Forró víz fogós fölötté,
Gonosz seb a tűz ütötte.»

«Víz a javas írok apja,
Bűvszereké zúgó habja,
Teremtő a táltosoké,
Maga isten orvosoké.»

«Hegyből víznek származata,
Égből tűznek támadata,
Rozsdából a vas veleje,
Sziklából a réz eleje.»

«Földek közt a nedves buczka,
Fák közt első volt a fűzfa,
Házak őse fenyőtő volt,
Rossz fazéké lapos kő volt.»

Komoly öreg Vajnámojnén
Maga szóval így szólal:
«Tudsz-e többet, no mondd váltig,
Vagy végezted bolondságid?»

Szólt a fiatal Joukahajnen:
«Emlékezem másra is még,
Értem oly időket is rég,
Hogy a tengert szántogattam,
Horpadásit hántorgattam,
Halas vermeit kivájtam,
Mélylő mélyeit megájtam,
Tóvizeket helyre tettem,
Hegyormókat hengergettem,
Kösziklákat készítettem.»

«Meg aztán hatod magammal,
A hét hőssel én is voltam
E világot építőben,

Mennyet-földet készítőben,
Ég karóit lerakóban,
Égnek ívét hordozóban,
Holdat helyre hurezolóban,
Napot égre iktatóban,
Gönczölszekér szállítóban,
Ég csillagait állítóban.»

Szólt az öreg Vajnö legott:
«Most hazudtál még csak nagyot!
Téged ugyan nem láttak ott,
Hol a tengert szántogatták,
Horpadásit hántorgották,
Halas vermeit kivájták,
Mélylő mélyeit megájták,
Tóvizeket helyre tették,
Hegyormokat hengergették,
Kösziklákat készítették.»

«Ott se látott senki téged,
Nem hallották egy ígédet
E világot építőben,
Mennyet-földet készítőben,
Ég karóit lerakóban,
Égnek ívét hordozóban,
Holdat helyre hurezolóban,
Napot égre iktatóban,
Gönczölszekér szállítóban,
Ég csillagait állítóban.»

Most a fiatal Joukahajnen:
Szóra fakad, szóla fennen:
«Hogyha nekem nincsen eszem,
Itt a kardom, őt kérdezem;
Már most hát, óh öreg Vajnö,
Te nagyszájú nótaszerző,
Állj ki velem kardot mérni,
Szállj ki szablya-megszemlélni!»

Válaszoló öreg Vajnö:
«Mitsem félek én ezektől,

Sem kardodtól, sem eszedtől,
Sem dárdádtól, sem cseledtől,
Ámde mégis, mind a mellett
Nincs kedvem, hogy kardra keljek
Magadféle rongy legénynyel,
Ilyen szánandó szegénynyel.»

Ott a fiatal Joukahajnen
Száját rágja, fejét rázza,
Rágja fekete szakállát,
Szóra így emeli száját:

«Kardot vélem a ki nem mér,
Szablya-szemlélőre nem kél,
Azt én dalom rút disznóvá,
Tésem orra-leállóvá,
Lesujtom az ily legénykét
Egyet így, amazt egyébként,
Dugom trágyadomb közibe,
Szorítom akol szögibe.»

Väjnöt bizony e beszéden
Bántja bosszu, bántja szégyen,
Maga indul éneklésre,
Reákezd a regölésre;
Nem volt ám az gyermeknóta,
Gyermeknóta, nők vihogta,
Dala volt szakállas hősnek,
Mit nem minden gyermek győz
Fiuknak fele hada sem, [meg,
Házasodók harmada sem
Ez inséges esztendőken,
E veszendő végidőkben.

Zengett az agg Väjnő, zengett,
Tó kicsapott, a föld rengett,
Réz hegyek is megreszkettek,
Szétrobbantak roppant szirtek,
Nagy kőszalak szerte szálltak,
Parti kövek kettéváltak.

Dallja vala Joukahajnent,

Rúdivére sarjat rittyent,
Fűzfa-bokrot az igára,
Kecskefűzet szán farára;
Arany szélű szánját dallja,
Tócsába fatövé dallja;
Gyöngyvégű suhogójából
Tengerparti nádist bájol;
Hókalovát eléneklé
Kösziklává zúgó mellé.

Arany markolatu kardját
Égre villámmá büvölé,
Szép írásos nyelű íját
Szivárványnya vizek fölé,
Tollal ékes nyílveesszejét
Sólyommá, siringelővé,
Konya állú kis kutyáját
Földbe dallja, földi kövé.

Fején ki volt, kalapjából
Peczkes felhődúczt bájol,
Kezén ki volt, kesztyűjéből
Tóra tündérrózsát búvöl,
Égre föl a kék köntösét
Burhanyókká búbájolta,
Derekáról drága övét
Csillagokká égi boltra.

Magát Joukahajnent pedig
Mély mocsárba dallá övig,
Kastos rétbe köldöktájig,
Homokföldbe hónaljáig.

331 Jaj, a fiatal Joukahajnen
Bezzeg tudja, érzi most már,
Tudja bizony, mely uton jár,
Mely ösvényre vitte lába
Versengtébe, daloltába
Öreg Väjnő ellenében.

Húzza lábát, de hiába,
Nem mozdúlhat meg a lába,

Másikát is megkisérti,
Kőczipő van rajt is, érzi.

Jaj, a fiatal Joukahajnen
Szűk világot lát legitten,
Ellankadott, hamvába holt;
Megjuházott, juházva szólt:
«Oh világnak bölcse, Väjnő,
Táltossági örök kútfő,
Viszáld vissza szent szavaid,
Bontsd fel bűvös mondатаid,
Szabadíts meg e nyomorbul,
Ments ki eme súlyos sorbul,
Fizetséget jót fogadok,
Váltságdíjat bíztoست adok!»

Válaszolja öreg Väjnő:
«Monddsza, mit vagy fizetendő,
Szent szavaim ha nem állom,
Bűvigéim ha viszálok,
Ha kihúzlak a hinárbul,
Kimentelek a mocsárbul?»

Felel fiatal Joukahajnen:
«Két szép íjam vagyon nekem,
Drágalátos két kézivem,
Egyik sebtén fölajzható,
Másik bizton célba ható,
Vedd, a melyik néked tetszik!»

Szólt az öreg Väjnämöjnen:
«Nem kell íved, élhetetlen,
Íjad, árva, nemkülönben,
Nagy a bőség nálam ebben,
Minden fal telides-telve,
Minden fej szög felszerelve,
Magok járnak erdőkön kint,
Napszámukat végzik önkint.»
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még mélyebbre.

Szólt a fiatal Joukahajnen:

«Van még otthon két kis sajkám,
Két csodaszép csónakocskám,
Egyik verset futni termett,
Másik elbír jó sok terhet,
Vedd, a melyik neked tetszik!»

Szólt az öreg Väjnämöjnen:
«Sajkáidra semmi kedvem,
Csónakidra nemkülönben,
Nagy a bőség nálam ebben,
Minden ászkot elfoglalnak,
Minden öblöm csupa csolnak,
Egyik szél szerint megy szépen,
Másik szélnek ellenében.»
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még mélyebbre.

Szólt a fiatal Joukahajnen:
«Van még otthon ménem kettő,
Két lovacskám, gyöngyen lejtő,
Egyike sebes futásra,
Vonó szíjra jó a társa,
Vedd, a melyik neked tetszik!»

Szólt az öreg Väjnämöjnen:
«Nem törődöm ménjeiddel,
Kapczás lábú hókád nem kell,
Nagy a bőség nálam ebben,
Minden jászlam jól lekötve,
Minden aklom teletömve,
Hátán hosszan víz van tiszta,
Vékonyukon zsírtavaeska.»
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még mélyebbre.

Szólt a fiatal Joukahajnen:
«Óh jaj öreg Väjnämöjnen,
Viszáld vissza szent szavaid,
Bontsd föl bűvös mondатаid,
Aranyt adok egy sisakkal,
Új ezüstöt egy kalappal,

Mit apám harácsolt hadban,
Viadalban vett el hajdan!»

Szólt az öreg Vajnamőjnen :
«Nem törődöm ezüstöddel,
Aranyod, éhenkórász, tedd el,
Nagy a bőség nálam ebben,
Minden tár teli van véle,
Minden véka megtetézve,
Aranyam eggyidős a holddal,
Ezüstöm korács a nappal.»
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még mélyebbre.

Szólt a fiatal Joukahajnen :
«Oh jaj öreg Vajnamőjnen,
Szabadíts meg e nyomorbul,
Ments ki eme súlyos sorbul,
Honn asztagim néked hagyom,
Minden földem általadom,
Csak fejem szabad lehessen,
Csakhogyönmagamat mentsem!»

Szólt az öreg Vajnamőjnen :
«Asztagaid nem irigylem,
Gyarló féreg, földjeid sem :
Jó magam is bírok bőven
Földeket mindenik dülőben,
Kazlakat mindenik mezőben,
Magam földe jobb is, szebb is,
Magam kazla kedvesebb is.»
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még alábbra.

Már a fiatal Joukahajnen
Szorultságba esett szörnyen,
Íme iszapba ér az álla,
Rossz helyre szorúlt szakállá,
Mocsár moha száját marja,
Fogait fatőnek alja.

Szólt a fiatal Joukahajnen :

«Óh világnak bölcse, Vajnő,
Táltossági örök kútfő,
Vedd viszáját dalaidnak,
Még egy cseppnyi éltet adj csak,
Engedj innen engemet ki,
Lábam a folyó már fogja,
Szemem szúrja föld homokja!»

«Szent szavaid ha vizsgálod,
Bűvigéid ha nem állod,
Ajnót adom, testvérkémet,
Anyám lányát én tenéked,
Hogy szobáid portul ójja,
Legyen pallód sikálója,
Csebred-vödröd áztatója,
Takaróid tisztítója,
Arany ágyfutód kötője,
Te mézes pitéd sütője.»

Itt az öreg Vajnamőjnen
Bezzeg van most nagy örömben,
Joukahajnen hűgát íme
Nőül kapja vénségire.

Örömköre ül legitten,
Helyet fog az énekszírtén,
Dalol eggyet, dalol újfén,
Dalol ismét harmad ízben :
Szent szavait visszamondá,
Bűvigéi bogját bontá.

⁴⁷⁷ Jött a fiatal Joukahajnen,
Jött iszap közül az álla,
Jött rossz helyről a szakállá,
Lova zúgó víz kövéből,
Szánja parti fa tövéből,
Suhogója parti nádból.

Szánkóját ő rendbeszedi,
Úri magát beleveti,
Rosszkedvűleg indul haza,
Bús a szíve, úgy útaza

Szülője színe elébe,
Ön öregjének ölébe.

Hajt hazáig egyhuzomban,
Csuda mód behajt azonban,
Szánja szétmegy csűroidalban,
Hidlásan a rúdja hibban.

Eltűnődik ezen anyja,
Szóval így szólal atyja:
«Készakarva téssz-e tönkre,
Szánt szándékkal szánt, rudakat,
Hogy csudának így köszönt be
Fejevesztett úri magad?»

Hát a fiatal Joukahajnen
Csak elfakad sírva itten,
Feje lesütve, rossz a kedve,
A süvegje félreütve,
Ajka meg vagyon meredve,
Orra szájáig esett le.

Anyja kérdezi előre,
Tudakolja nevelője:
«Mit sirdogálsz fiam, gyöngyöm,
Mit mormojálsz ifjan szültöm,
Mért az ajkad megmeredve,
Orrod szádig mért esett le?

Szolt a fiatal Joukahajnen:
«Óh anyám, én fölnevelöm,
Vaygon immár okom nékem,
Megesett a csuda vélem,
Okom, melyért sirdogáljak,
Csuda, melyért mormojáljak!
Azt siratom mindétiglen,
Bánom teljes életemben:
Általadtam Ajno vérem,
Anyám lányát eligértem
A vén Väjnö kedveséül,
A dalszerző hitveséül,
Támaszúl a tántorgónak,

Védelmül a vánszorgónak.»

525 Összecsapja kezit anyja,
Dörzsöli tenyerét rajta,
Szóval mondja, így en ejti:
«Ne sirdogálj, én fiacskám,
Nincs ezen mit sirdogálnod,
Oly fölötte búra válnod:
Azt reméltem mindétiglen,
Vártam teljes életemben
A nagy embert én nemembe,
A hatalmas hőst hadamba,
Vártam Väjnämöjnt vómül,
Lyányomnak a dallost férjül.»

Fiatal Joukahajnen húga
Sírni kezd, igen nagy búba,
Sír napestig, másnap újra,
Sírva sír a hídlásfélen,
Sír keserve nagy voltában,
Ő szívének búsultában.

Szóval anyja előfogja:
«Ne sírj fiam, édes Ajnóm,
Hiszen a kérőd nagy nembeli,
Háza nagy ház, főemberi,
Ablakában fogsz csücsülni,
Lóczáin locsogva ülni.»

Felel rája leánykája:
«Óh anyám, én hú dajkálóm,
Van nekem mit sirdogálnom,
Siratom szép hajamnak végét,
Hajadon fejem sűrű ékét,
Finom fűrtim veszteségét,
Kis korukban hogy befödik,
Zsengjökben hogy bekötik.»

«Azt siratom síromiglan,
Víg napomnak vége mostan,
Oda a szép hold édessége,
Világ minden ékessége,

Ha ily ifjan el kell mennem,
Fiatalon elfelednem
Bátyámnak szijó-helyeit,
Atyám ablaka eleit.»

⁵⁶⁵ Szól szüléje most a lyánynak,
Anyja mondja magzatának :
«Menj a búval, botor kis lány.
Hadd a sírást abba, hitvány !
Hisz dehogy van ok sirásra,
Dehogy van a bűnnek tárgya :

Isten napja süt, világol
E föld színén szintúgy bárhol,
Mint atyádnak ablakiban,
Bátyád kertje ajtaiban ;
Minden domb szamóczatermő,
Mindenik mezőn eper nő,
Szedhetsz bőven, ágrul szakadt,
Messzébb is a mennyég alatt,
Mint atyádnak hegyén-völgyén,
Testvérbátyád irtásföldjén.»

NEGYEDIK ÉNEK.

Väjnämöjnen megtalálja Joukahajnen húgát vesszőtördelés közben s nőül kéri őt; 1—30. s. — A leány sírva fut haza s elmondja anyjának az esetet; 31—116. s. — Anyja eltiltja őt a búslakodástól, ráparancsol, hogy inkább örüljön és öltözzék ünneplőbe; 117—188. s. — A leány folyton sír és sehogysem akar vén embernek a felesége lenni; 189—254. s. — Bánatában elandalogva erdőbe téved, ismeretlen tengerpartra jut, be-
megy megfürödni és a vízbe vész; 255—370. s. — Anyja éjjel-nappal siratozza elveszett leányát; 371—518. s.

Tiszta kis szűz Ajno maga,
Fiatal Joukahajnen huga
Vesszővágni a berekbe,
Kiment gallyért a ligetbe,
Vág egy vesszőt atyjának itt,
Egyet anyjának is szakít,
Harmadikúl egyet ahhoz
Piros-pozsgás bátyjának hoz.

Ahogy immár hazamenet
Az égerfa-erdőn siet,
Jön az öreg Väjnämöjnen,
Lát egy lányt ím a ligetben,
Szép szegélyűt a fűnőttén,
Szóval mondja, így en ejti:

«Senki másnak, kis hajadon,
Csak én nékem, kis hajadon,
Viselj gyöngyöket nyakadon,
Tűzz kebledre kis keresztet,
Fond be fürtjeid fejedén,
Köss hajadba selyem szálát!»

Szóval ím a lányka mondja:
«Sem neked, se másnak nem fog

Keblemen kereszt fityegni,
Selyem szál fejemet fedni,
Hajód hozta zubbonykára,
Nem vágyom buzakalácsra,
Szűk ruhába öltözök én,
Kenyérhéjon felnövök én
Jó apámnak hajlékában,
Édsanyámnak árnyékában.»

31 Kebléről keresztjét kapja,
Gyűrűit ujjáról lecsapja,
Gyöngyöket letép nyakából,
Piros pántlikát hajából,
Hagyja földön, föld javának,
Ligetben, liget javának,
Mén hazáig nagy zokogva,
Sírva-ríva udvarukba.

Ablak alatt ül ím atyja,
Fejszenyelét cifrázgatja:
«Mit sírdogálsz, te kis árva,
Te kis árva, gyenge lányka?»

«Van okom sirás-rívásra,
Bajom bőven búsulásra,

Azt siratom, én atyuskám,
Azt siratom, az a bajom,
Keblemről a kereszt lepattant,
Övemről az ék lecsattant,
Keblemről ezüst keresztet,
Remek réz rojtok övemről.»

Bátyja ím a kapualjba
Lőjáromfáját faragja :
«Mit sírdogálsz húgom, árva,
Húgom árva, gyenge lányka?»

«Van okom sirás-rívásra,
Bajom bőven búsulásra,
Azt siratom, édes bátyám,
Azt siratom, az a bajom :
Ujjamról a gyűrű lepattant,
Nyakamról a gyöngy lepottyant,
Ujjamról arany gyűrűim,
Ezüst gyöngyeim nyakamból.»

Hídlás szélén húgocskája
Aranyos övét csinálja :
«Mit sírsz néném, te kis árva,
Te kis árva, gyenge lányka?»

«Van oka biz a sirónak,
Baja könnyezni birónak,
Azt siratom, gyászos hugom,
Azt siratom, az a bajom :
Arany ék a homlokomról,
Ezüst eltűnt én hajamból,
Képe mről a kék selyem szál,
Piros pántlikám fejemről.»

Kamra lépcsőjén szü léje
A tejet fölözgeté le :
«Mit sírsz lánykám, te kis árva,
Te kis árva, gyenge lányka?»

«Óh anyám, én gondviselőm,
Én szoptató édes szülöm,
Bizony annak zordon oka

Búbánatnak fölös soka,
Azt siratom, gyászos szülöm,
Az a bajom, én nevelöm :
Seprűért a sűrűn voltam,
Vesszővégért a bozótban,
Vágtam vesszőt atyuskámnak,
Törtem ágat anyuskámnak,
Harmadikúl egyget a kis
Piros-pozsgás bátyámnak is,
Egyengetém visszajövet
A mezőn át lépteimet,
Hát Oszmói szolt a völgyből,
Kalevfi az irtásföldről :»
««Senki másnak, bús hajadon,
Csak én nekem, bús hajadon,
Viselj gyöngyöket nyakadon,
Tűzz kebledre kis keresztet,
Fond be fürtjeid fejeden,
Köss hajadra selyem szálát !»»
«Keblemről a keresztet kaptam,
Gyöngyöket nyakamból ottan,
Képe mről a kék szalagot,
Piros pántlikát fejemről,
Hagytam földön, föld javának,
Ligetben, liget javának,
Magam szóval fölfelelém :
Sem neked, se másnak nem fog
Keblemen kereszt fityegni,
Selyem szalag fejem fedni,
Hajód hozta zubbonykára,
Nem vágyom buzakalácsra,
Szűk ruhába öltözök én,
Kenyérhéjon felnövök én
Jó apámnak hajlékában,
Édsanyámnak árnyékában.»
117 Anyja szóval fölfeleli,
Vénség mondja magzatának :

«Ne pityeregj, lányom lelkem,
 Ne szepegj én ifjan szültöm!
 Élj egy évig tiszta vajon,
 Úgy lesz termeted telibbé,
 Még egy évig sertés-sültön,
 Formád úgy leszen delibbé,
 Harmadévig zsemlehalon,
 Attól szépülsz ám meg nagyon;
 Menj a csűrbe, dombhátára,
 Térj be ama legjobb tárba,
 Ott a szekrény szekrény hátán,
 Ott láda hever a ládán,
 Ott a legjobb ládat nyisd föl,
 Födelét, a cifrát üsd föl,
 Benne hat aranyos öv van,
 Hét kékszínű szoknya ottan,
 Hold tündére fonta, szötte,
 Naptündér keze kötötte.»

«Hajdan, még hajadontomban,
 Szűz koromban oda voltam
 Eprészgetni künn az erdön,
 Málna-szedni lenn a lejtőn,
 Hallám, holdtündér szövöget,
 Nap tündére fon, kötöget
 Kékszínű csalitnak szélén,
 Gyönyörű liget szegélyén.»

«Közelíték hozzá bátran,
 Elejökbe oda álltam,
 Könyörgésre szót emelék,
 Ilyeténkép esdekelék:»
 «Adj, Holdtündér, aranyadból,
 Naptündér, ezüst javadból,
 Ennek a szegény leánynak,
 Könyörgő kisasszonykának.»
 «Hold tündére hát aranyat,
 Naptündér ada ezüstöt;
 Aranyt homlokomra tűztem,

Ezüstöt hajamba fűztem,
 Mentem mint virág hazáig,
 Nagy vígan atyám lakáig.»

«Egy nap, másnap fel is tettem,
 Harmadnap bizony levettem
 Az arany dísz homlokomról,
 Új ezüstöket hajamból,
 Dombra föl a tárba vittem,
 Szekrény alján elrejtettem;
 Ott maiglan hevertettem,
 Soha meg se tekintettem.»

«Kösd képedre már a selymet,
 Aranyt homlokodra felszedd,
 Nyakadba gyönyörű gyöngyöd,
 Kebledre arany köröszöd,
 Vedd föl gyenge gyolcs ingedet,
 Hozzá habos lenszövetet,
 Ékes posztóruhád öltsd fel,
 Szorítsd át a selyem övvel,
 Húzz föl szép selyem harisnyát,
 Hegyibe csinos bőrös csizmát,
 Fond be finoman hajadat,
 Fűzz belé selyem fonalat,
 Ujjodra arany gyűrűket,
 Kezedre arany kőöntyűt!»

«Így jössz onnan be a házba,
 Térsz a tárból a szobába
 Mint rokonságod reménye,
 A családnak szeme-fénye,
 Mint virágszál mégy az utcán,
 Málna módra sétálgatván,
 Formásabban, hogysen voltál,
 Sokkal szebben a szokottnál.»
 189 Szóval így szolt szüleje,
 Magzatához így beszéle;
 Nem fogadott szót a leány,
 Nem indult el anyja szaván,

Sírva mén az udvarra ki,
Házok táján zokogva rí,
Fölemeli szóra száját,
Megeresztí mondókáját:

«Mi kedve, ki boldog, annak,
Gondolatja gondtalannak?
Az kedve, ki boldog, annak,
Gondolatja gondtalannak:
Víz sohasem pihenőben,
Hab, kit visznek tekenőben.
S mi kedve a búra válnak,
Gondolata jeges ruczának?
Az kedve az árvalánynak,
Gondolata jeges ruczának:
Hókéreg a tetőélen,
Víz a kútnak mélységében.»

«Bizonny nekem búsnak immár,
Bús leánynak egyre kinn jár
Elmém ott az avarfűben,
Elcsavarog a sűrűben,
Réteken szomorún megszáll,
Bokrok között búsan hálál,
Kedvem kátránynyal felérő,
Szívem, mint a szén, fehérlő.»

«Jobb lett volna biz énnékem,
Jobb lett volna sohsem élnem,
Nem születnem, föl se nőnöm,
Nagy leánynya nevelődnöm
Ily rettentő rossz napokra,
Örömtelen állapotra;
Haltam volna hatodnapra,
Nyolczadnapra vesztém volna,
Nem igen sok kellett volna:
Darab gyolcs, tán egy arasznyi,
Egy piczinyke piczi mesgye,
Kevés könyhullás anyámtól,
Annál is kevesb atyámtól,

Bátyámtól még kevés könny se.»

Sír napestig, másnap újra,
Tudakolja édes anyja:

«Mit sírdogálsz, gyászos gyermek,
Mit panaszolsz, búra termett?»

«Azt siratom, gyászos gyermek,
Azt panaszlom, míg lehellek:
Általadtál veszni tértet,
Önnön lyányod eligérted,
Szántad vénnek védelmére,
Ősz-öregnek örömére,
Tántorgónak támaszául,
Gyarlandónak gyámolául;
Szántál volna bárhová is
Mélységes habok alá is,
Pisztrángoknak pajtásául,
Víz halai közzé társul;
Jobb ott lenn a tenger alján,
Ott a hullámok közt lakván,
Pisztrángoknak pajtásául,
Víz halai mellett társul,
Mint vén embert védelmezni,
A tántorgót támogatni,
Ki elbotlik botosában,
Orra bukik sodrófában.»

²⁵⁵ Megy a dombra, hol a tár van,
Megy, míg nincsen benn a tárban;
Nytja ki a legjobb ládát,
Fölpattintja cifra hátát,
Lel övet hatot, aranyost,
Hét kékszínű szoknyát, habost,
Szedi őket szép magára,
Ölti őket derekára;
Tűz aranyat homlokára,
Fűz ezüstöket hajába,
Kék selymet szeme fölébe,
Piros pántlikát fejére.

Avval indul, messzi elmén,
 Mezőn által, mező mentén,
 Bolyog sáron, bolyog berken,
 Bolyog burkos rengetegben,
 Bolyongtában dalol vala,
 Menet közben megszólala:

«Szívem oly szilajan tombol,
 Fejem úgy sajog a kintől,
 Nem tombolhat szilajabban,
 Nem sajoghat ennél jobban,
 Ha én hitvány meghalok is,
 Szegény széjjelszakadok is
 Rettentő nagy keservemben,
 Ily kegyetlen bús kedvemben.»

«Ideje is lesz immáron
 E világtól végkép válnom,
 Ideje Manához mennem,
 Tuonelába törekednem;
 Siratni se fog atyuskám,
 Zokon sem veszi anyuskám,
 Húgom arca nem lesz nedves,
 Bátyám szeme könnyel teljes,
 Ha én immár vízbe veszek,
 Halas tenger holtja leszek,
 Mély habok alá borúlok,
 A fekete sárba fúlok.»

Ment egész nap, másnap újfent,
 Harmadnap, mikor tovább ment,
 Már a tenger tűnt eléje,
 Nádas part ím szembe véle;
 Itt szakadt az éjtszaka rá,
 Homályosság bétakará.

Ottan sír a lányka estve,
 Ott van éjten-éjjel nyögve
 Mosó-kövön, mart mentiben,
 Széles öböl legvégiben;
 Reggel, még úgy hajnaltájba,

Néz a félsziget fokára,
 Hát a fokon lyány van három,
 Fürdenek a tengerháton,
 Negyedikül Ajno szökik,
 A virágszál, mint ötödik.

Veti üngét fűzbokorra,
 Szoknyáit egy szép topolyra,
 Botosát a pusztá földre,
 Kis cipőjét vízi köre,
 Gyöngyét part homokja közzé,
 Gyűrűit a murva közzé.

Benn a vízben cifra kő áll,
 Arany módra fényes kőszál,
 Kezd a kő felé kiúszni,
 Szeretne a szirtre kúszni,
 Ide érkezéssel aztán
 Fel igyekezett im ülni
 Ama cifrás vízi köre,
 Ama fényes szirt-tetőre;
 Ihol a kő a vízbe dül be,
 Szirt a mélységbe merül be,
 Kővel együtt a hajadon,
 Szűz Ajno a szirtoldalon.

Így veszett el a tyukocska,
 Szegény szűznek így lőn holta,
 Mondá végre elmúltában,
 Szólt utolsó fordultában:
 «Tengerbe fürödni jöttem,
 Úszni a temérdek vízben,
 Oda veszttem kis tyúk, árva,
 Szörnyet haltam bús madárka;
 Jó atyám is azon legyen,
 Egész világ-életiben,
 Sohse fogjon vízi halat
 E nagy tenger színe alatt!»

«Mosogatni martra mentem,
 Tengerre fürödni jöttem,

Oda veszttem kis tyúk, árva,
Szörnyet haltam, bús madárka;
Jó anyám is azon legyen
Egész világ-életiben,
Kováaszt ő sohase tegyen
Széles öblünk sós viziben!»

«Mosogatni martra mentem,
Tengerre fürödni jöttem,
Odaveszttem kis tyúk, árva,
Szörnyet haltam bús madárka;
Jó bátyám is azon legyen
Egész világ-életiben,
Hadi mént hogy ne itasson
Itt ezen a tengerparton!»

«Mosogatni martra mentem,
Tengerre fürödni jöttem,
Odaveszttem kis tyúk, árva,
Szörnyet haltam bús madárka;
Jó húgom is azon legyen
Egész világ-életiben,
Soha többé itt e parton
Öblünk hídján meg ne mosdjon:
A mi víz a mély tengerbe,
Mind véremmel van keverve;
S a tengerben a mi hal van,
Az én húsom vagyon abban;
A mi rőzse van a parton,
Mind, mind az én oldalcsontom;
S a mart minden kis fűszára
Én lehorzsolts hajamszála!»

³⁷¹ Ilyen volt a kis lyány holta,
Így szállt el a szép tyukocska.
Ki mond vajjon hírt felőle,
Üzenetet ki visz tőle
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába?

Hírt a medve mond felőle,

Üzenetet ő visz tőle;
De a medve megy hiába,
Tehénnyájba viszi lába.
Ki mond vajjon hírt felőle,
Üzenetet ki visz tőle
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába?

Hírt a farkas mond felőle,
Üzenetet ő visz tőle;
De a farkas megy hiába,
Juhfalkába viszi lába.
Ki mond vajjon hírt felőle,
Üzenetet ki visz tőle
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába?

Hírt a róka mond felőle,
Üzenetet ő visz tőle;
De a róka megy hiába,
Lúdkondába viszi lába.
Ki mond vajjon hírt felőle,
Üzenetet ki visz tőle
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába?

Hírt a nyúlfi mond felőle,
Üzenetet ő visz tőle;
A nyulacska bizton felel:
«Ember a szót nem veszti el.»

Indul a nyúlfi, sebtén halad,
Tapsifüles szökve szalad,
Elnyargal a görbelábú,
Fürgén fut a ferdeszájú
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába.

Fut a fürdő küszöbére,
Leguggol, hogy oda ére,
Fürdőbeli lyányok hadja,
Keziben vessző, így fogadja:

«Jösztekancsal, hadd főzünk meg, Pereg könnyeinek árja
 Kerekszemű, hadd sütünk meg, Búbánatos orczájáról
 Légy a gazda estelije, Deli keble két dombjára.
 Háziasszony reggelije,
 Légy leányuk ozsonája,
 Délbe fiuk lakomája!»

Mond a nyúlfi, hírljelentvén,
 Szól az orsószemű hegykén:
 «A manó fog ide jöni,
 Hogy az üstbe dobják főni!
 Hírmondó vagyok felőle,
 Izenetet hozok tőle:
 Kidőlt már a szép hajadon,
 A czin-ékű oda vagyon,
 Az ezüst-csatosnak vége,
 A rézövű révbe tére,
 Habos tengerbe lőn hullta,
 Mély özőn alá borúlta,
 Pisztrángoknak pajtásául,
 Víz halai mellé társul.»

Anyja bezzeg sírva fakad,
 Könnye mint a zápor szakad,
 Végezetre így szól
 Szegény feje nagy jajszóval:
 «Ne hajtsa szegény szülője
 Soha világ-életiben
 Leányát erőn-erővel,
 Szülöttjét szigorú szívvel
 Nem-szeretem-házasságra,
 A mint én, szegény szüléje,
 Erőttem magzatomat,
 Gyöngén tartott kis tyukomat!»

Sír a szüle, perdül könnye,
 Pergő könnyeinek árja
 Kék szeméből leözönle
 Búbánatos orczájára.

Perdül könnye, perdül párja,

Perdül könnye, perdül párja,
 Pereg könnyeinek árja
 Deli keble két dombjáról
 Rokolyája szép aljára.

Perdül könnye, perdül párja,
 Pereg könnyeinek árja
 Rokolyája szép aljáról
 Piros szélű botosára.

Perdül könnye, perdül párja,
 Pereg könnyeinek árja
 Piros szélű botosáról
 Csinos bőrü csizmájára.

Perdül könnye, perdül párja,
 Pereg könnyeinek árja,
 Csinos bőrü csizmájáról
 Földre lábai elé hull,
 Hull a földre, föld javára,
 Hull a vízbe, víz javára.

Könnyei hogy földre jutnak,
 Mint folyók a földön futnak,
 Folyó három nőtt im ebből
 Az ő sírta sok, sok könnyből,
 A fején fakadt özőnből,
 Homlokáról hullott árból.

A három folyó hegyibe
 Zúgó három lett izibe,
 Minden zúgónak zajára
 Kerekedett szirtek hárma,
 Mind a három szirt peremin
 Aranyos kis domb terem im,
 Minden dombnak tetejiben
 Három nyírfa egyszeriben,
 Minden nyírfa legcsúcsára
 Aranyos kakukkok hárma.

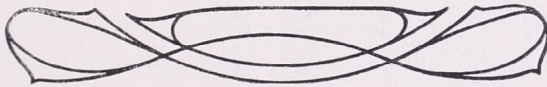
Szólni kezd a kakukksereg,
Egyik szólott: szeret, szeret!
Másik szólott: kérő, kérő!
Harmadik szólt: öröm, öröm!

A mely mondja: szeret, szeret!
Három hónapig csevegett
A szerelmet nem találtnak,
A tengerben alvó lyánynak.

A mely mondja: kérő, kérő!
Hat hónapig szólt ekkép ő
A jó kedve tűnt kérőnek,
Az epedve ülő vőnek.

A melyik szólt: öröm, öröm!
Így kakukkolt örökösön
Az öröme szűnt szülőnek,

Sírni soha nem szünőnek.
505 Mond a szüle nemsokára
Kakukk szava hallatára:
«Valahol egy gyászos anya,
Csak kakukkszót ne hallana:
Kakukkmadár ha kakukkol,
Megdöbben a szívem attól,
Elfakad a szemem sírva,
Könny árad az orcáimra,
Borsószemnél nagyobb cseppek,
Öreg babnál öregebbek,
Életem könnyök-szám gyérül,
Termetem arasz-szám vénül,
Törik testem mind apróra,
Kikeleti kakukkszóra!»

ÖTÖDIK ÉNEK.

Väjnämöjnen elindul Joukahajnen hűgát a tengerből kifogni, az különös hallá változva horgára kerül; 1—58. s. — Szét akarja szelni, de a hal kisiklik kezéből a tengerbe s ott mondja meg kilétét; 59—133. s. — Väjnämöjnen hasztalan kísérti meg mind ígével, mind hálóval a halat újra megkeríteni; 134—163. s. — Bús kedvvel megy haza s elhúnyt anyjától azt a tanácsot kapja, hogy Észak leányát kérje meg; 164—241. s.

Járt immár a hír szanaszét,
Mind messzibbre ment a beszéd
Hunyitáról a gyöngé szűznek,
Vesztéről a gyönyörűnek.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Biz ő búsul rajta szörnyen,
Sírt estén át, nappal szinte,
Legjobban sírt éjjelente,
Hogy ím a szép szűz odavagygon,
Lehanyatlott a hajadon,
Habos tengerbe lön hullta,
Mély özön alá borúlta.

Megy tünődve, sóhajtozva,
Zordon szívvel szomorkodva,
Kékes tenger martja szélén
Szóval mondja, így beszélván:
«Monddszámot Untamói, álmod,
Látomásod, földön fekvő,
Hol van Ahtola tanyája,
Vellamo lányai lakása?»

Mondja Untamó az álmát,
Földön fekvő látomását:
«Ott van Ahtola tanyája,
Vellamo lányai lakása

Párás földszületnek orrán,
Ködös félszigetnek ormán,
Rejtve mély habok ölébe,
Fekete iszap fölébe.»
«Ott van Ahtola tanyája,
Vellamo lányai lakása
Egy szoroska szűk szobában,
Keskenyszerű kamarában,
Czifra kőnek oldalában,
Vaskos bércznek hónaljában.»

Most az öreg Väjnämöjnen
Csónakrévbe indul innen,
Szigonyait szemlélgeti,
Horgait kikémlelgeti,
Ott egy horgot zsebre vága,
Vaskampót tön tarsolyába;
Víg evezve elkormányoz,
Ér egy félsziget fokához,
Párás földszület csucsához,
Ködös félsziget zugához.

Itt horgászik hűségesen,
Szigonyt szegez mindszüntelen,
Hálójával forgolódik,
Vasmacsát a vízbe lódít,

Horgászatott, szorgoskodott,
Réz pálczika meg-megrezdült,
Ezüst szalag meg-megzördült.
Arany zsinór meg-megesördült.

Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik virradaton
Horgába egy hal harapott,
Kampójába lazacz kapott,
Sajkájába fölczepeli,
Fenekdeszkára emeli.

59 Nézegeti, megforgatja,
Szóval mondja, fölfeleli :
«Furcsa kis hal ez a hal itt,
Nem ismerek fajabelit,
Zsemlehalnak síma volna,
Tói lazacznak fényes forma,
Csukahalnak rút halovány,
Anyahalnak röpű hiján,
Embernek alaktalan ez,
Szűznek ím szalagtalan ez,
Őv hiján van vízi lánynak,
Fül hiján van tyúkocskának,
Ám lazaczra jobban e hal,
Mély vízbeli sügérre vall.»

Väjnämőnek kés övébe,
Ezüstnyelű tokba téve,
Fogja kését öve mellől,
Ezüstnyelűt a hüvelyből,
Azt a halat fölszelnie,
Lelt lazaczát lékelnie,
Lakni mára éhomára,
Élni úri uzsonára,
Délbe lazacz-lakomára,
Este vidám vacsorára.

Vágni a lazaczt kezdi,
Halát késsel hasogatni,
Lazacz lám a tengerbe dül,

Czifra hala elmenekül
Rőt naszádnak röjtökéből,
Väjnö kompja fenekéről.

Fölüté fejét ujonnan,
Jobbik vállát is azonban
Öt viheder végeztivel,
Hat gyalomfán túlhaladva,
Még jobb karját emelé ki,
Bal lába is látszott néki
A hetedik hullám árján,
Kilenczedik hab határán.

Itten ím szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli :
«Oh, te öreg Väjnämőjnen,
Nem jöttem én, dehogy jöttem,
Lazacznak hogy bárki szeljen,
Hal módjára meglekeljen,
Lakjon mára éhomára,
Éljen úri uzsonára,
Délbe lazacz-lakomára,
Este vidám vacsorára.»

Öreg Väjnö válaszola :
«Hát mi végre jöttél vala?»

«Nem jöttem én, csakis annak :
Kezedbeli kis tyukodnak,
Ki örökké melletted ül,
Holtig való hitvesedül,
Hogy legyen ki ágyad vesse,
Fejed alját rendezgesse,
Házikód a portul ójja,
Legyen pallód sikálója,
Gunyhód tüze gerjesztője,
Szobád fénye terjesztője,
Lágy kenyered készítője,
Té mézes pitéd sütője,
Sörös kannád hordozója,
Lakomáid gondozója.»

«Ne higgy engem lazacz-halnak
Mélyvízjáró sigér-fajnak,
Asszony vagyok, ifjú nőcske,
Joukahajnen leányöcsce,
Kit halálos holtig kívánsz,
Kit örökkön örökké bánsz.»

«Oh te öreg életterlen,
Vékonyeszű Väjnämöjnen,
Mért hogy jobban meg nem őrzéd
Vellamónak vízi hölgyét,
Ahto lányát, legkülönbjét!»
134 Mondja Väjnö most, az öreg,
Feje-lesütve, rosszkedvűleg:
«Jövel Joukahajnen húga,
Jövel még ez egyszer újra!»

De bizony csak nem jön elő,
Míg a világ, vissza se jó,
Már vonúl, sikamlík messze
Víz színéről nyoma-veszve
Rótt kőszikla rejtekébe,
Máj szín szirtnek üregébe.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Tépelődik egyre itten,
Hogy s mint éljen, mit míveljen;
Kötözi már a selyem gylmát,
Vonja vízen végig és át,
Szoros mentin, széltiben is,
Vonja csendes nagy vizen is,
Lazaczos kövek közében,
Väjnöhonnak több vizében,
Kalevala sok földfokán,
Mord mélységek szurdokiban,
Tengerháti nagy tagokon,
Joukolai folyók mélyén,
Lappországi öblök szélén.

Fog is más halat eleget,
Vízi halból nagy sereget,

Egy halacsát ki nem foghat,
Azt, a kit fejében forgat,
Vellamónak vízi hölgyét,
Ahto lányát, legkülönbjét.

164 Már az öreg Väjnämöjnen,
Feje lesütve, rossz a kedve,
A süvegje félreütve,
Maga szóval így szólal:

«Oh balgának, balga dolgom,
Féleszünek, férfivoltom!
Volt nekem eszem valaha,
Ötletem elég szapora,
Szívem nagyra termett nékem
Valamikor réges-régen;
Ámde most ez új időkben,
Ez inséges esztendőknél,
Éme korcsesá kornyadt korban
Egész elmém hogy meghibban,
Gondolatim mily csekélyek,
Minden dolgom milyen félszeg!»

«Lám, hogy vártam mindétiglen
Fiatalabb éveimben
Vellamónak vízi hölgyét,
Hableányok legkülönbjét
Önnön örök kísérőmül,
Holtig való hites nőmül;
Horgomra akadt azonba',
Úgy cseppent a csónakomba,
Mégse tudtam megtartani,
Véle vígan elhajtani,
Engedém a vízbe vissza,
Tűnni újra mély habokba!»

Mén az úton egy darabig,
Búsan lépdél, sóhajtozik,
Hazája felé haladva
Szóval mondja, fölfeleli:

«Kakukkolt a kakukk nékem,

Örömmadár egykor régen,
 Hűn kakukkolt reggel, estve,
 Déltájban is dallott közbe ;
 Mi veszi most el hangos fütytyét,
 Szép szava merre szűnt el innét ?
 Bú veszi el hangos fütytyét,
 Gond szegi szegénynek kedvét,
 Azért hallgat, nem kakukkol,
 Nem nótázik napszállatkor
 Én esteli örömemre,
 Virradati víg kedvemre.»

«Azt se tudom már jelennem,
 Hogy smint élnem, hova lennem,
 Hogy lakoznom e világban,
 Jártatnom e földön lábam ;
 Volna még anyám csak élvén,
 Rám vigyázva, én szülécském,
 Megmondaná mostan nékem,
 Hol találom menedékem,
 Búbánat hogy meg ne törjön,
 Gond, halálos, ne gyötörjön,
 Ilyen rossz napokra kelve,
 Én kegyetlen bús kedvembe !»

Fölérez a sírból anyja,
 Hab alól feelve mondja :
 «Élvén vagyon még anyácskád,
 Te szülőd bizony vigyáz rád,
 Megmondhatja mostan néked,
 Hol találod menedéked,
 Búbánat hogy meg ne törjön,
 Halálos gond ne gyötörjön,
 Ilyen rossz napokra kelve,
 Ily kegyetlen bús kedvedbe :
 Menj Északra lánynézőbe,
 Eladóknak ott a szépe,
 Lányok kétszerte különbek,
 Ötször-hatszor fürgébb hölgyek
 Joukolai léhűtőknél,
 Lappországi lomha nőknél.»
 236 «Onnan hozz, fiam, menyecskét,
 Északi lányok legügyesbjét,
 Kinek képe kellemetes,
 Ki termetre tökéletes,
 Lábaira fürgé folyvást,
 Módjával tesz minden mozgást !»

HATODIK ÉNEK.

Joukahajnen gyűlölködik Väjnämöjnen ellen s várja őt Északhonba vivő útján; 1—78. s. —
Meglátja, a mint a folyón át lovaz és rálő, de csak a lovat találja el; 79—182. s. —
Väjnämöjnen a vízbe esik; erős szél a nyílt tengerre sodorja, s Joukahajnen örül, azt
hívén, hogy Väjnämöjnen már elfujta hattyúdalát; 183—234. s.

Van komoly öreg Väjnämöjnen
Immár innen elmenőben
Fagyos Észak falujába,
Pusztaságos Pohjolába,

Fogja szalmás paripáját,
Babon hízott paczikáját,
Táltosa száját fölzablázza,
Fékezi fejét a gyöngynek,
Oszl' hátára fölkap ottan,
Rugaszkodva lóra pattan;
Hajt szaporán, szűköl a szán,
Eligyekszik egymásután
Szalmás színű szép lovával,
Babon hízott paripával.

Hajt Väjnölä irtásain,
Kalevala tisztásain,
Ló futóban, szán szökőben,
Ház tűnőben, út szünőben;
Hajt immár a tengerhátra,
Végzetetlen vízhatárra,
Lova körme kastos sem lett,
Boka-tája be sem süllyedt.

Hát ama vézna lapp legényke,
Fiatal Joukahajnen névre,

Hosszú nagy haragot tarta,
Régóta irigység marta
Öreg Väjnö ellenében,
Örök dallos ellen épen.

Alkot íjat irtózatost,
Remek ívet czifrázatost,
Ívet vasveretűt készít,
Rézből önti hátsó részit,
Meg is szerzi arany füsttel,
Ékesíti új ezüsttel.

Hol szerezzen szíjat hozzá,
Ideget vajjon ki ad hozzá?
Híszibéli szarvas ere,
Lempo ördög lenkötele.

Nyélbe sütve immár íve,
Tisztára kész íja míve,
Gyönyörű ív ez alakjára,
Nincs ennek az íjnak ára:
Hátán néki lám egy ló áll,
Nyelén végig kis csikó száll,
Nő fekszik az íjon felül,
Feszítőjén nyúlacska ül.

Farag nyílat tömérdekot,
Három ágút nagy sereget,

Nyelét tölgyfából nyese ki,
Szurokból fejét tesz néki;
Valahányszor egygyel megvan,
Nyíllát feltollazza nyomban
Fecske finom tollaival,
Veréb szárnya szálaival.

Keményíti nyílvevesszeit,
Edzi öldöklő szereit
Fekete féregfolyta lében,
Kígyónak kemény köpében.

Nyílainak semmi híja,
Kifeszítve immár íja,
Väjnämöjnt várja még csak,
Szuvantóit szánja czélnak,
Várja reggel, várja este,
Nap derekán várja szinte.

Váltig várja Väjnämöjnt,
Váltig várja, el nem fárad
Ablaki előtt ülőben
Félszer végén örködőben,
Figyelve karámok szélén,
Ólálkodva rét szegélyén,
Hátán tegze, nyíllat víve,
Hónaljában jeles íve.

Kijebbre megy, ott is vár csak,
Másfelén a másik háznak,
Tüzes földnyelv oldalában,
Tűz-szigetnek hónaljában,
Tövében tüzes zugónak,
Siringőjén szent folyónak.

⁷⁹ Így azután némely napon,
Egy valamely virradaton
Szegzi ám szemét nyugatnak,
Fordúl fejfel napszállatnak,
A vizen feketeséget,
Habon lát valami kéket:
«Felhő az ott kelet fele,

Támadaton hajnal jele?»

Nem felhő volt kelet fele,
Támadaton hajnal jele,
Volt az öreg Väjnämöjnen,
Örök dallos mindvégiglen,
Most igyekszik Pohjolába,
Halad fel Homály-honába,
Szalmás színű szép lovával,
Babon hízott paripával.

Ott a vézna lapp legényke,
Fiatal Joukahajnen névre
Tüzes íját ím ajozza,
Remek ívét íme hozza
Väjnämöjnen végvesztére,
Szuvantói megszüntére.

Anyja kérdi jó előre,
Tudakolja nevelője:

«Mire ajzod nyílipuskád,
Kire fened vas fegyvered?»

Felel fiatal Joukahajnen,
Szóval mondja, így en ejti:
«Arra ajzom nyílipuskám,
Arra fenem vas fegyverem:
Väjnämöjnen végvesztére,
Szuvantói megszüntére;
Meglövöm az öreg Väjnöt,
Megdöföm az örök költőt
Szívén által, máján néki,
Välla húsán véges-végig.»

Anyja tiltja meglőnie,
Legott tiltja, tántorítja:
«Väjnämöjnt meg ne lőjed,
Kalevhonit el ne öljed,
Väjnö nagy nemből eredett,
Süvem nénjétől született.»

«Väjnämöjnt ha lelőnéd,
Kalevhonit ha előlnéd,

Vége világunk örömének,
Kivesz földünkről az ének ;
Jobb az öröm itt a földön,
Illendőbb a dal is itt fön,
Mint Manala birtokiban,
Halál hona hajlokiban.»

Ott a fiatal Joukahajnen
Tanakodik egy darabig,
Valamelyest vonakodik ;
Keze készíti őt a nyílra,
Egyik készíti, másik tiltja,
Eres ujjá rászorítja.

Végre szóval így szólal,
Maga mondja, fölfeleli :
«Múljon el bár, mit én bánom,
Minden öröm e világon,
Veszsen ki bár mind az ének,
Mégis lövök, nincs mit féljek.»

Feszíti a tüzes ívet,
Szegzi a réz remekművet
Baltérdének irányába,
Jobbik lába legaljába,
Nyilat von ki puzdrájából,
Tollhegyet a háromlábból,
Legsebesebb nyílat veszi,
Legjobb tollát választja ki,
Ráteszi a rovátkára,
Helyezi a kenderszálla.

Igazítja tüzes ívét
Jobbik válla tetejibe,
Illeszkedik ellőnie,
Väjnämöjntent lelőnie,
Maga szóval mondja így :
«Üss iziben, nyírfa-ívem,
Fenyőhátas, sújts le híven,
Kender-ideg, igyekezzél ;
Ha mit kezem mélyebbítne,

Azt a nyilam fölebbítse,
Ha mit kezem fölebbítne,
Azt a nyilam mélyebbítse !»

Billenti a puska-ravaszt,
Nyilat elsőbb egyet szalaszt,
Nagy-fölnek az tova tére,
Feje fölött fel az égbe,
Fel a felhők oszlásokig,
Sürgő-forgó foszlányokig.

Újra lő hát, nem hederít,
Lövi másod nyílvesszejit,
Nagy-lenek az mén odáig :
Le az alsó földanyáig,
Föld akara tönkre menni,
Homokhalom megrepedni.

Harmadszor lő hamarjába,
Harmadszorra nyila hatol
Kékes gímnek vékonyába ;
Öreg Väjnämöjnen alól
Kilövi szalmás lovacskáját,
Babon hízott paripáját,
Szügye-csontja húsába lő,
Bal hónalján keresztül ő.

¹⁸³ Erre az öreg Väjnämöjnen
Ujjal le a lébe löttyen,
Kézze a hab közé települ,
Marékka a mélybe ledül
Hátáról a kékes gímnek,
Babon hízott paripának.

Szélvész támadt egyszeriben,
Hatalmas egy hab a vizen,
Vitte öreg Väjnämöjntent,
Földtől véle messzi elment,
Ki a tágas tengerekre,
Világ széles vizekre.

Ott a fiatal Joukahajnen
Maga nyelvén mondja fönnen :

«Nem jutsz te, öreg Väjnämöjnen,
Látó szemmel soha innen,
Míg világ világúl marad,
Napnak, holdnak ege alatt
Väjnöhona irtására,
Kalevala tisztására!»

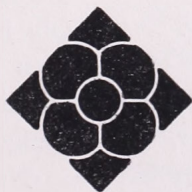
«Henteregi itten vagy hat évig,
Hét nyár hosszat eviczkelj itt,
Nyolcz esztendő t nyargalj végig
Eme tágas tengereken,
Tornyos habok tetejiben,
Hat évet szömörke módra,
Hetet mint fenyő forogva,
Tuskó módra nyolczon túl még!»

Avval onnan csak betoppan,
Anyja kérdi azon nyomban:
«Ugy-e már megölted Vajnót,
Eltörölted a Kalevfit?»

Felel fiatal Joukahajnen,

Szóra szót ad ilyenképen:
«Vajnót bizony már megöltem,
Kalevait eltöröltem,
Síkálni a tenger síkján,
Habkotorni megtanítám,
Tengervíznek tetejiben,
Habok kellős közepiben
Ujjaira dült az öreg,
Tenyerére terült bezzeg,
Feküdt osztán oldalára,
Olykor hátára is állá,
Tenger habja hányja-veti,
Tenger zajja terelgeti.»

²²⁹ Anyja szóval fölfelelte:
«Balúl tetted, inséges te,
Väjnämöjnenent hogy lelőtted,
Kalevhonit eltörölted,
Szuvantola nagy szülöttjét,
Kalevala legkülönbjét!»

HETEDIK ÉNEK.

Väjnämöjnen több napon át úszik a nyílt tengeren; a sas reátalál és még hálásan emlékezve arra, hogy Väjnämöjnen az ő kedvéért hagyta meg irtásában a nyírfát, felveszi hátára és leteszi Észak partján, honnét Észak úrnője őt házába viszi és jól bánik vele; 1—274. s. — Väjnämöjnen azonban haza vágyik és Északhon úrasszonya kész őt oda szállítani, sőt leányát is hozzáadni feleségül, ha szampót (csodamalmot) épít Észak számára; 275—322. s. — Väjnämöjnen megígéri, hogy mihelyt hazaér, elküldi Ilmarinen kovácsot a szampo készítésére, s Északhon úrasszonyától szánkót és lovat kap, hogy honába térhessen; 323—368. s.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Úszik ott a mély özönben,
Halad mint hasáb jegenye,
Mint fenyőtő egyvégtibe
Nyári hosszú hat napiglan,
Hat éjtszaka egyhuzomban;
Előtte a vékony vízség,
Megette a merő mennyég.

Úszik újra két éjjelen,
Két egész nap mindszüntelen;
Hát kilenczed éjjel immár,
Nyolczad napon mikor így jár,
Szorultságba jutott szörnyen,
Lett a dolga tűrhetetlen,
Körme se volt a két lábának,
Ujjinai nem valának.

Ott az öreg Väjnämöjnen
Maga szóval fölfeleli:
«Oh én boldogtalan golyhó,
Én boldogtalanul bolygó!
Hazából hogy estem imhol,

Önnön ősi orszáimból
Mindétig a mennyég alá,
Ily örökös lim-lom gyanánt,
Hogy a szelek ringáljanak,
Hogy a habok himbáljanak
Végphetetlen víz ölében,
Tornyos özön tetejében;
Oly hideg van itten élnem,
Igen bajos itt henyélnem,
Mindig a habok közt hálván,
Tengődve a tenger hátán.»

«Nem tudom, mit is reméljek,
Mihez fogjak, hogy-mint éljek
Ez inséges esztendőekben,
E veszendő végidőkben:
Rakjam-e szobámat szélre,
Faragjam-e gunyhóm vízre.»

«Szobámat ha szélre rakom,
Szél oltalma nem oltalom;
Gunyhóm vízre ha faragom,
Víz el fogja vinni lakom.»

Madár jöve Lapptelektről,
Égnek sasa éjkeletről;
Nem nagyon nagy volt a saskó,
Nem valami aprón apró:
Fél szárnya tenger szélit méri,
Fele az égi boltot éri,
Farka víz színét sodorja,
Sziklák közt kopog az orra.

Fészkelődik, forgolódik,
Nézelődik, mozgolódik,
Észreveszi öreg Väjnöt,
A kék tenger hátán fekvőt:
«Ki vagy ember itt a vizen,
Hős a habok közepiben?»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Az vagyok ember itt a vizen,
Hős a habok közepiben:
Nőt akartam Pohjolából,
Lányt hozni Homályhonából.»

«Hajtok vala nagy sebtiben
A híg tenger tetejiben,
Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik virradaton
Értem öblös Luotolába,
Folyóvizes Joukolába,
Jó lovamat nyíl leütte,
Jó magamat elkerülte.»

«Legott én a vízbe dültem,
Ujjal a hab közé terültem,
Hogy a szelek ringáljanak,
Hogy a habok himbáljanak.»
«Szél kerekedett nyugatról,
Vihar, vészes, támadatról,
Meghordozott engem ez itt,
Földtől mindig messzebbre vitt;
Sanyarogtam sok napon át,

Végigúsztam sok éjtszakát
Éme tágas tengereken,
Világszéles víztereken.
Föl se tudom észszel érni,
Megítélni, megismérni,
Mely halálnak lészek zsoldja,
Éltemet ki melyik oltja:
Éhség miatt kell-e múltom,
Vagy pediglen vízbe fúlnom.»

Szólt a sas, a menny madara:
«Ne legyen többet gondod arra,
Itt a hátom, hágj föl reá,
Szárnyam csontja végire állj,
Kisegítlek én a partra,
Valamerre kedved tartja;
Emlékezem még a napra,
Jobb időre, boldogabbra:
Kalev irtásait fejtéd,
Oszmola erdeit elejtéd,
Csak a nyírfát ki nem irtád,
Tovább túrted a sugárfát
Menedékül madaraknak,
Ülő székiül jó magamnak.»

Nosza öreg Väjnämöjnen
Emelinti fejit fönnen,
Tengerből az ember ím kél,
Hős a habból kieviczkel,
Sasmadárra föltelepül,
Szárnya csontja végibe ül.

Itt a saskó, menny madara
Vitte az öreg Väjnämöjnent,
Szelek útján hordta nagy-fent,
Zimankónak ösvényin ment
Hosszú pohjai határig,
Zordon Szárjola fokáig,
Ott letette Väjnämöjnent,
Maga újfent égbe röppent.

Ott sirdogál Väjnämöjnen,
 Ott sirdogál, búját búgja
 Ott azon a tengerparton,
 Kinek még nevét se tudja,
 Száz a sebje oldalának,
 Ezret a szelek vagdalanak,
 Torzon-borz lett a szakálla,
 Összeáll a hajaszála.

Két vagy három éjjel sítt-rítt,
 Naphosszát is éppen ennyit,
 Nem bír mégsem útra kelni,
 Idegenül ösvényt lelteni,
 Hazájába hogy betérne,
 Ismeretes földet érne,
 Szép szülő helye határit,
 Önnön ősi telke tájit.

Pohjabéli csepp cselédlány,
 Szőke színű szolgálócska
 Tett a nappal kötést loppal,
 Mind a nappal, mind a holddal,
 Hogy ezekkel együtt serken
 S föl is fölkel velök egyben;
 Maga ért rá leghamarabb,
 Előbb mint a hold meg a nap,
 Korább mint a kakas szava,
 Tyúkfő dala megszólala.

Öt juhocskát legyapjazott,
 Megnyírt biz ő bárányt hatot,
 Gyapjából darócztot gyárt,
 Mind ruhának megcsinálta,
 Mielőtt a nap pirkadott,
 A verőfény felvirradott.

Sok nagy asztalt megmosogat,
 Törli a téres padlatokat
 Ágas-bogas seprőjével,
 Zöld leveles vesszővéggel;
 Hullójával, a mi maradt,

Megtölté a réz kosarat,
 Azt az ajtón kiczipellé,
 Udvaron a szántók mellé,
 Le a szántók utoljába,
 A legalsó szín aljába;
 Felállt ama hullóra ott,
 Hallgatózott, hajladozott,
 Sírást hall a víz partjátul,
 Zokogást a folyón átul.

Fut hazáig egyhuzomban,
 Mén a házba azon nyomban,
 Mondja, itt megérkezével,
 Jöttét ígyzen intézi el:
 «Sírást hallék víz partjátul,
 Zokogást a folyón átul.»

Louhi, Éjszak úrasszonya,
 Pohja gyér fogú banyája
 Ucczu már az udvaron van,
 Kapuszádán terem nyomban,
 Hallgatózik, fülel ottan,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Sír biz ott, de nem kis gyerek,
 Nem is holmi nő pityereg,
 Hős jajgat így, telt szakállú,
 Férfi zokog, szőrös állú.»

Vízre veti kis ladikját,
 Hab közé a három deszkát,
 Legott a lapáthoz is lát,
 Evez frissen, hajt ügyesen,
 Evez Väjnämö elibe,
 Síró hős közelletibe.

Hát im Väjnämöjnen sírt ott,
 Uvantói bajnok búgott
 Fűzfabokros piczi érnél,
 Zelnicze-erdő sűrűjénél,
 Mozog szája, reng szakállá,
 Csakhogy épp helyén az álla.

Mondja Éjszak úrasszonya,
Beszél hozzá, megszólala:

«Oh inséges öreg ember,
Hol jársz itten idegenben!»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Fölemelé fejit fönnen,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Azt magam is tudom szintén,
Idegenben járok itt én,
Ismeretlen ország telkén;
Magam földjén jobb volt nékem,
Több vala otthon tisztességem.»

Louhi, Éjszak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Hát szabad-e szóba hoznom,
Illendő-e tudakoznom:
Ki vagy nemzetedre nézve,
Hősök között milyenféle?»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Emlegettek hajdan engem,
Mondogattak jó régenten
Estelenkint örvendőnek,
Minden völgyet megzengőnek
Ott Väjnölak irtásain,
Kalevala tisztásain;
Árva lettem mint a madár,
Nem ismerék magamra már.»

Louhi Éjszak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
«Lépj ki a lébül férfi végre,
Hősök hőse, új ösvényre,
Beszél el, mi történt veled,
Mondd el minden élelményed!»

Kiveszi a férfit síralmából,
Hőst a bánat bíralmából,
Teszi onnan csónakába,

Ülteti ladik farába,
Maga fogta a lapátot,
Evezéshez hozzálátott,
Átevezett Pohja pusztán,
Vendégházba vitte osztán.

Étellel az éhit oltá,
Könyörüle kastos voltán,
Jó darabig dörzsölgeti,
Dörzsölgeti, göngyölgeti,
Gyógyulást hoz emberére,
Hozza hősit ép erőre;
Kérdi tőle, szová teszi,
Maga mondja, így intézi:
«Minek sírtál Väjnämöjnen,
Üvöltél Uvantolajnen
Ott azon a hitvány helyen,
Tengerpartnak átaellen?»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Van okom sirás-rivásra,
Bajom bőven búsulásra;
Tengervízben úsztam sokat,
Lapátoltam a habokat
Ama tágas tengereken,
Világszéles víztereken.»

«Azt siratom síromiglan,
Szánom-bánom szakadatlan,
Ide úsztam országimból,
Honi földről jöttem imhol
Ily idegen ajtók elé,
Ily különös kapuk közé;
Engem mardos minden ág itt,
Minden túske engem vág itt,
A hány nyírfa, mind megtaszít,
A hány éger, mind meghasít,
Az egy szél még jó barátom,
RéGINEK a napot látom

Ez idegen föld határin,
Ösmeretlen ajtók táján.»

Louhi, Éjszak úrasszonya,
Erre választ ilyet ada:

«Ne siratozz Väjnämöjnen,
Ne üvölts Uvantolajnen:
Itt leszen csak úri dolgod,
Időzésed igen boldog,
Lakomád lazaczlapoczka,
Disznóhúsnak oldalassa.»

²⁷⁵ Erre az öreg Väjnämöjnen
Szónak ered, szava ilyen:

«Veszendő a vendégfalat
Akármilyen jó fedél alatt,
Több az ember maga földjén,
Tekintetesb otthon ülvén;
Boldog isten bár segítsen,
Jó teremő rám tekintsen,
Honomba hogy jussak vissza,
Önnön ősi orszáгимba!
Jobb a magam honja táján
Pusztá víz fabocskorombul,
Mint idegen hon határan
Szinmész arany billikombul.»

Louhi, Éjszak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Monddsa, mit vagy fizetendő,
Téged innen haza vinnem,
Hazád földje határára,
Házi fürdöd tájékára?»

Felel az öreg Väjnämöjnen:
«Mit követelsz, monddsa bölcsen,
Haza vinned engem innen,
Hazám földje határára,
Házi kakukk hallására,
Házi madár dallására;
Kell-e arany, telt sisaknyi,

Vagy ezüst, egész kalapnyi?

Louhi, Éjszak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Oh világnak bölcese, Väjnő,
Táltossági örök kútfő,
Aranyod én nem ohajtom,
Ezüstödöt nem sohajtom:
Arany gyermekjátékra jó,
Ezüst csengő lóra való.
Ám ha nékem szampót ácsolsz,
Tarkatetöst ha kovácsolsz
Hattyu tolla tetejéből,
Egy meddő tehén tejéből,
Árpszemből egyetlenből,
Bugabárányka-pehelyből,
Felajánlom saját lányom,
Díjadul a szűzet szánom,
Hazaviszlek innen téged,
Házi madár dallására,
Házi kakukk hallására,
Hazád földje határára.»

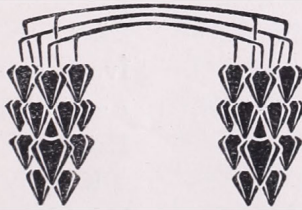
³²³ Komoly öreg Väjnämöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Nem lehetek szampó ácsa,
Tarkatetősnek kovácsa;
Vigy el engem haza innen,
Küldöm Ilmari kovácsot,
Szampót néked a ki ácsol,
Tarkatetöst kalapácsol,
Kis leányod kibékíti,
Eladódát elégíti.»

«Az osztán a kovácsmester,
Ácsmunkára tudós egy szer,
Ki az eget kovácsolta,
Menny födelét fölácsolta;
Kalapács nyoma sincs rajta,
Sem a hol fogóval fogta.

Louhi, Éjszak úrasszonya,
Szóval mondja, így en ejti :
«Azé lesz a lelke lányom,
Szülöttemet annak szánom,
Ki szampót nekem kovácsol,
Teteje-tarkát gyöngyen ácsol
Hattyu tollának hegyéből,
Egy meddő tehén tejéből,
Árpszemből egyetlenből,
Bugabáránka-pehelyből.»

Fogja lovát, szerszámozza,
Szán elé a sárgát hozza,
Öreg Vajnamót vezeti,
Szánfogatba leülteti,
Avval ő szavát emeli,

Maga mondja, fölfeleli :
«Nehogy fejed fölemeljed,
Homlokodat fennhordozzad,
Míg csak el nem fárad a ló,
Vagy az este nem ér utól ;
Fejedet ha fölemeled,
Homlokod ha fennhordozod,
Veszedelem könnyen várhat,
Nehéz nap fejedre szállhat.»
363 Erre az öreg Vajnamöjnen
Megindítja lovát tüstént,
Űzi a sörte-sörényes mént,
Hajt robogva hazafelé,
Ki a puszta Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából.

NYOLCZADIK ÉNEK.

Utazásában meglátja Väjnamöjnen Észak leányát gyönyörű öltözetében s feleségül kéri ; 1—50. s. — A leány végre beleegyezését adja Väjnamöjnennek, ha orsónyele darabjából csónakot farag és vízre bocsátja azt, a nélkül, hogy bármikép is hozzáérjen ; 51—132. s. — Väjnamöjnen hozzáfog az ácsoláshoz, nagy sebet ejt fejszéjével a térdén s nem tudja a vér folyását elállítani ; 133—204. s. — Megyen keresni a vérzáráshoz értőt s egy öreg embert talál, a ki fogadkozik, hogy elzárja a vért ; 205—282. s.

Tündér szép szűz, Pohja lánya,
Földnek fénye, víz világa,
Fennül ím az égnek ívén,
Menny karéján tündökölvén
Tisztán tiszta rend ruhában,
Fényesen fehér gunyában ;
Arany gyolcsot sző, szövöget,
Ezüst végvásznat remeket
Aranyos vetélőjével,
Ezüst bordaeszközével.

Berreg ujján a vetélő,
Csörög ám kezén a csörlő,
Réz nyüstje csakúgy nyikorog,
Ezüst bordája csikorog,
Szűz a gyolcsát sződögelvén,
Ezüst vásznát remekelvén.

Komoly öreg Väjnamöjnen
Hazafelé hajta sebtén
A homályos Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából ;
Hajt az úton kis darabig,
Egy piczinyke pillanatig,

Hát vetélő surrog ottan
Fején fellyül a magosban.

Felüti fejét figyelve,
Föl is föltekint a mennyre,
Ékes ív az ég aljában,
Ívnek szélín szép leány van,
Arany gyolcsot sző, szövöget,
Ezüst végvásznat, remeket.

Komoly öreg Väjnamöjnen
Megállítja ménjit menten,
Ő szavát is egyben kezdi,
Maga mondja, így en ejti :

«Gyere, kis szűz, a kasomba,
Fogj helyet a fogatomba!»

A szűzecske szóvá teszi,
Maga mondja, megkérdezi :
«Minek kis szűz a kasodba,
Fiatal lányka fogatodba?»

Komoly öreg Väjnamöjnen
Arra szóval fölfeleli.

«Annak kis szűz a kasomb, a
Fiatal lányka fogatomba :

Mézes pitém mesterének,
Söritalom szép szerének,
Minden lóczán dalt zengőnek,
Ablakimon örvendőnek
Ott Väjnölak vidékein,
Kalevala környékein.»

51 Felel rá a hajadonka,
Maga szóval ígyen mondja:
«Én a galajföldön voltam,
Künn a sárga rétet róttam
Tegnap estére kelőben,
Éppen napszállat időben:
Madár szólott a csaltiban,
Egy czinke csicsergett vígan,
Leányoknak kedvit dallá
S a menyecske dolgát vallá.»

«Én fakadtam ilyen szóra,
Madarat fogtam vallatóra:
Fenyőrigó, bölcs madárka,
Fujd el fülem hallatára,
Világát ki éli jobban,
Ki van különb állapotban:
A leány-e apja mellett,
Vagy menyecske ura mellett?»

«Hírt adott ám a czinege,
Fenyőrigó így fecsege:»
«Világos a nyárszaki nap,
Leány sorja világosabb,
Hideg a vaskó, fagy ha fogja,
Hidegb a menyecske sorja;
Leány úgy van édsapjánál,
Mint jó földben a bogyószál,
Ura mellett a menyecske:
Mint a kutya lánczra kötve,
Jó szót a rab néha-napján,
Menyecske kap soha-napján.»»

Komoly öreg Väjnamöjnen

Maga szóval fölfeleli:

«Hadd a czinke hogy csevegjen,
Fenyőrigó hadd fecseggjen;
Csak gyermek a lányka otthon,
Ura után lesz kisasszony;
Gyere kis szűz a kasomba,
Fogj helyet a fogatomba,
Nem vagyok én hősök alja,
Tunyább mint a többi dalja!»

Szűz a választ bölcsen szabja,
Szóval mondja, ígyen ejti:
«Akkor vallak férfiúnak,
Hősnek téged akkor tudlak,
Szörszálat ha kétfelé szelsz
Köszörűtlen tompa késsel,
Tyúktojást ha fűzöl bogra,
Hogy piczit se lássék bokra.»

Komoly öreg Väjnamöjnen
Szörszálat im kétfelé szel
Köszörűtlen kés hegyével,
Tökéletes tompa éllel,
Tyúk tojását fűzi bogra,
Hogy ingyen se látszik bokra;
Hívja hölgyét hintójába,
Szűzecskeit a szánkójába.

Szűz a választ bölcsen szabja:
«Hozzád megyek úgy talántán,
Héjat hogyha kőből hánthatsz,
Sövényt hogyha jégből vágatsz,
Egy csipet hogy el ne váljon,
Egy szemernyi el ne szálljon.»

Komoly öreg Väjnamöjnen
Ettől ugyan meg nem döbben,
Héjat im a kőből hántott,
Sövényt im a jégből vágott,
Egy csipet hogy el nem vála,
Egy szemernyi el nem szálla;

Hívja hölgyét hintójába,
Szűzecskét a szánkójába.

Szűz a választ bölcsen adja,
Ő szavát im ígyen szabja:
«Alihoz mennék, senki másához,
A ki sajkát nékem ácsol
Motollámnak morzsájából,
Tiló fámnak forgácsából,
Vízre a kised sajkát dobja,
Új hajómat a habokra,
Reá sem tapodva térde,
Marka hozzája sem érve,
Még karját se nyújtva érte,
Vállat vetni sem kísértve.»

¹³³ Komoly öreg Väjnamőjnen
Maga szóval ígyen szólal:
«Nincs a földön, e világon,
Mennyég alatt semmi tájon
Hajóács, ha én nem vagyok,
Faragó, ki rajtam kifog.»

Motollának morzsáibul,
Szed az orsó szálkáibul,
Kél a kompot készíteni,
Száz bordájut építeni
Aczelas hegy oldalára,
Vasas kőszál ormójára.

Fogadkozva sajkát ácsol,
Hajót fából hegykén tákol;
Ácsol egy nap, ácsol másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Követ a fejsze nem is ére,
Nem szegé a szirtet éle.

Hát bizony csak harmad napra
Hísz a végít félrecsapja,
Lempo sujt a baltaélre,
Rossz a fokát rántja félre,
Im a fejsze kőhöz fére,

Szirtet szeg biz ott az éle,
Fejsze a körül visszavága,
Hegyivel szalad a húsnak,
Térdibe a tisztos úrnak,
Väjnamőjnen lábujjába;
Lempo a hússal összeköti,
Hísz erekkal eggyesíti,
Vér legottan folyini foga,
Pirosság előbugyoga.

Komoly öreg Väjnamőjnen,
Főfőtaltos mindvégiglen,
Erre már szavát emeli,
Ígyen mondja, fölfeleli:

«Oh te peczkes orrú fejsze,
Síma élű szép szekercze,
Fába véltél-e harapnod,
Fenyő ágába ragadnod,
Vagy jegenyét falatoznod,
Avagy nyírfán nyalakodnod,
Mikor a húsba futamodtál,
Ereimbe iramodtál!»

Ígézésbe fog iziben,
Regölésbe rögtönösen,
Olvas rendre kútfejeket,
Sorra bűvszót egy sereget,
Ám eszében nincs a többi,
Vasat űző ígék főbbi,
Kikbül zárat lelne ímmost,
Vagy lakatot vetne biztost
E vas vágta repedésre,
Kék szín száj ütötte résre.

Bugyog vére már patakba,
Piros nedve zúg zuhogva,
Földi bogyóit mind befödte,
Mezők hangásait szinte,
Kis hoporcs ha volt még itt-ott,
Kit végkép el nem borított

A kiömlő vérfölösleg,
Piros nedv, a mely körösleg
Kegyes úrnak térdiből foly,
Väjnämöjnen lábujjából.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Zuznót körül hámoz bőven,
Mocsár mohát marczangolja,
Föld hoporcsát fosztogatja
Szilaj részére dugóul,
Csúf kapujára csukóul;
Nem segít az épen semmit,
Nem csitít az egy csipetnyit.
205 Kínba volt felette nagyba,
Csaknem hamvába volt halva;
Komoly öreg Väjnämöjnen
Üvölteni kezde újfenn,
Befogja hát jó csikaját,
Szán elé a pej paripát,
Felszökellik szánkójába,
Helyet foglal hintójába.

Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngycesapóval csördít rája,
Fut a Fürge, fogy az ösvény,
Szánka csúszik, útja múlik;
Falu jön már nem sokára,
Út előtte három álla.

Komoly öreg Väjnämöjnen
A legalsó útra térve,
A legalsó házhoz ére,
A küszöbön kérdi fönnen:
«Van-e itt a házba lélek
Vas vágta seb nézőjének,
Bajnok baja értőjének
Ütődések üzőjének?»

Pallón egy gyerek van gyöngé,
Kis fiú a padkán fönt e,
Az meg erre fölfeleli:

«Nincsen itt a házba lélek
Vas vágta seb nézőjének,
Bajnok baja értőjének,
Kórja foglyul ejtőjének,
Ütődések üzőjének;
Van biz egy a másik házba,
Hát eredj a másik házba.»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Vágja a Fürgét vesszejével,
Hajt előre, csakúgy porzik,
Hajta ismét egy darabig
S a középső útra térve,
A középső házhoz ére,
Kérdi a küszöbön túlról,
Esd az ablakon alulról:
«Van-e itt a házba lélek,
Vas vágta seb nézőjének,
Vér zápora zárójának,
Ér zúgója gátlójának?»

Vén banya volt, takaró rajta,
Fönn a padkán, nyelvesfajta,
Szólal a banya felelve,
Háromfogú, ráförmedve:
«Nincsen itt a házba lélek
Vas vágta seb nézőjének,
Vér kútfeje értőjének,
Kórság foglyul ejtőjének,
Van biz egy a másik házba,
Hát eredj a másik házba.»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Vágja a Fürgét vesszejével,
Hajt előre, csakúgy porzik,
Hajta ismét egy darabig
S a legfelső útra térve,
A legfelső házba ére,
A küszöbön kérdi fennen,
Az eresz alól esennen:

«Van-e itt a házba lélek
Vas vágta seb nézőjének,
Dús özönöm dugójának?
Csurgó vérem csukójának?»

271 Volt egy vén a kályhapóczon,
Ősz szakállú ült a góczon,
Mordul a vén a kályhasutbul,
Ősz szakállú így nyikordul:

«Nagyobbak is bécsukódtak,
Lebíródtak borzasztóbbak
Isten három ígéjével,
Mély eredet erejével,
Folyó torkán, tó szakáján,
Vad vízár tetőző táján,
Öblök félszigeti szélén,
Szorosok szűkületi félen.»

KILENCZEDIK ÉNEK.

Väjnämöjnen elbeszéli az öregnek a vas eredetét; 1—266. s. — Az öreg pirongatja a vasat és ráolvassa a vérzáró ígéket; a vérfolyás eláll; 267—416. s. — Az öreg kenőcskészíteni küldi fiát, megkeni és beköti a sebet; Väjnämöjnen meggyógyul és halát ad Istennek a segedelemért; 417—586. s.

Nosza öreg Väjnämöjnen
Kosarábul fölkel egyben,
Szälla szánból szállítatlan,
Talpra álla állítatlan,
Fölmene a házba onnan,
Födél alá hajtja nyomban.
Ezüst kupát kínálnak,
Arany kancsót ajánlának,
Nem fog rajta éppen semmit,
Nem csitít az egy csipetnyit
Öreg Väjnö vérhullásán,
Nemes úrnak érfolyásán.

Kályha megett a vén ím mordúl,
Ősz szakállú így csikordúl:
«Kiféle vagy nemed nézve,
Hősök közzül melyikféle,
Vér legalább hét kis ladik,
Öreg kondér nyolcz kitelik,
Térdedből, te gyászba borult,
A mi eddig pallómra hullt;
Én az ígét mind ismérem,
Csak előlrül föl nem érem:
Mi volt a vaskó megszülöje,
Silány salak nevelője.»

Erre az öreg Väjnämöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Tudom én a vas velejit,
Ösmerem aczél eleit:
Levegő az első anya,
Víz a vénebb testvér vala,
Vas az ifjabb ezek közzül,
Tűz a sorban esik közbül.

Amaz Ukko, főalkotó,
Égen földön uralkodó,
Levegőből vizet választ,
Merevít a vízből szárazt,
Szegény vaskó még születlen,
Még születlen, készületlen.

Ukko isten mennyégbeli,
Monnó markát megdörzsöli,
Két tenyerét összetevén,
Dörzsöli a bal térdefején;
Így született szűzek hárma,
Természetnők hármúl számra
Nemtelen vas nemzőivé,
Kék szájúnak szerzőivé.

Lépdelnek a lányok szépen,
Járnak a szűzek felhőszélen,

Mellükkel, a duzzadóval,
Csiklándozó csecsbimbóval,
Földre feji mind a tejt,
Bugyogtatja bő csecseit,
Fej a földre, fej mocsárra,
Fej a csöndes vízhatárra.
'Tejet az egyik fej feketét,
Lányok közt a legnagyobbik,
Másika ont fehér tejecskét,'
Lányok közt ki közbül esik,
Harmadikból tej piros folyt:
Lányok közt ki legkisebb volt.

Aki tejet feketét fejt,
Puha vas lett abbul azhelyt,
Aki ontott szép fehéret,
Abbul aztán új aczél lett,
Akiből pedig piros folyt,
Ebből aztán porló-vas volt.

Nem sok idő múlt el bele,
Hát biz a vas fölkészüle
Testvérbátyját tűvé tenni,
Tűz lángjával ismerkedni.

Tűz azonban vajmi dőre,
Megnövekszik rémítőre,
Majd elégeté a gyöngét,
Szegény vaskót, önnön öccsét.

Bukkan a vas búvó helyre,
Búvó helyre, óvó helyre,
Dühös tűznek körme közül,
Lobogó lángnak szája elül.

Így a vaskó el volt búva,
El volt búva, meg volt óva
Ingoványnak fertőjében,
Fürge forrás fürdőjében.
Legnagyobbik láp mezején,
Nagy hideg havas tetején,
Hova tojni hattyúmadár,

Lúd a kotlós költeni jár.

Hever a vaskó a mocsárban,
Nyujtózkozik ím a sárban,
Esztendeig vagy kettőig,
Háromig is ott rejtőzik,
Két fatőnek közepette,
Nyírfa-gyökér három fedte;
Mind hiába, nem menekül
Tűz kegyetlen körme közül,
Másodszor is kelle menni,
Tűz tanyáin megjelenni,
Míg fegyverré mívelődik,
Kardpengévé készítődik.

Farkas fut föl a mocsáron,
Medve száguld a kopáron,
Mocsár mozdul farkas futtán,
A kopár a medve útján,
Nemtelen vas támad tőle,
Rúdaczél is rögtön nőle
Ordas lába lépteiben,
Maczkó marka lékeiben.

Ilmari kovács született,'
Megg született, növekedett,
Született egy szénrakáson,
Nőtt parázson, tűz-tisztáson,
Rézkalapács van kezében,
Kis fogóját fogja szépen.

Éjtszaka lett meg Ilmarinen,
Nappal legott műhelyt alkot,
Helyet néz a műhely végett,
Fujtatónak fekvőséget:
Mocsár ím a vízszorosban,
Nedves föld egy kis darab van,
Nosza mégyen, szemre vészi,
Közelebbbrül kifürkészi,
Oda fundálja fuvóját,
Oda készíti kohóját.

Farkasnyomhoz már elére,
 Maczkó sarka hült helyére,
 Látja ott a vas virágát,
 Az aczélnak olcsóságát
 Ordas nagy csapásaiban,
 Maczkó marka másaiban.
 Mondja mostan ő szavával:
 «Óh te szánandó szegény vas,
 Állapotod mely siralmas,
 Öltözeted milyen aljas,
 Ordas mentin a mocsárban,
 Mindig a medve nyomdokában!»

Tanakodik, tépelődik:
 Abbul vajjon mi fejlődik,
 Ezt ha én a tűzbe teszem,
 A kohóban elhelyezem?

Szegény vaskó megdöbbene,
 Megdöbbene, megszeppene,
 Hogy a tűzről halla hírül,
 Tűznek durva tetteirül.
 Szól vasverő Ilmarinen:
 «Ne törődjél ezzel igen,
 Tűz nem bántja önbarátját,
 Nem teszi csúffá ön családját!
 Térj tehátlan tűz várába,
 Lobogó lángnak szertárába,
 Ott képződöl még csak széppé,
 Nevelődöl nagyon éppé,
 Férfikézbe jó fegyverré,
 Nők szalagján fűzőhegygé.»

Mindjárt aztán egy nap mulva
 Mocsárból a vas kitúrva,
 Nedvessége jól kigyúruva,
 Helyeződött vashámorba,
 Itt a kovács tűzbe veti,
 Kohójába kényszeríti,
 Szítja egyszer, szítja újfenn,

Szítja ismét harmadízben,
 Nyúlik a vaskó pempőképpen,
 Salakképpen habzik éppen,
 Megkel mint a búzatészta,
 Mint rozskenyér bedagasztva
 Kovácsnak kemény tűzében,
 Égő láng keze ügyében.

Szegény vaskó ím üvölte:
 «Oh Ilmari, vasverő te,
 Végy ki már e micsodából,
 Piros tűznek kínzatából!»

Ilmari kovács reaszól:
 «Kivennélek tűz lángjából,
 De tán rémítővé lennél,
 Válnál szörnyű fékteleenné,
 Magad vérin ütnél csorbát,
 Anyád fiát forgácsolnád.»

A szegény vas ott megesküdt,
 Esküvék erős nagy esküt
 A tűzhelyre, az ülöre,
 A pörölyre, az ütőre;
 Fölemelé szóra száját,
 Megereszte mondókáját:
 «Van bizony fa, mit faragnom,
 Kövek szíve, mit harapnom,
 Magam vérit hogy ne vágjam,
 Anyám fiát hogy ne rágjam:
 Jobb lesz nékem így megélnem,
 Illendőbb is éldegélnem
 Járó-kelők társaképpen,
 Fegyverül utas kezében,
 Mintsem fajtámbélit ennem,
 Encsaládom csúffá tennem.»

Ilmari kovács ím itten,
 Fő vasverő mindvégiglen,
 Tűzből a vasat kiveszi,
 Az ülöre őt helyezi,

Megpuhítja ő kegyelmit,
Gyárt belőle éles holmit,
Dárdafélét, fejszefokot,
Mindennemű szerszámokat.

Kicsi híja van még néki,
Szegény vasnak egy szükségig:
A vas nyelve nincs kisülve,
Az aczélnak szája szülve,
Kemény vassá nem gyártódik,
Míg a vízbe nem mártódik.

Itt vasverő Ilmarinen
Mit nem forgat ő fejiben,
Hamut készít egy halommal,
A hamuból lúgot forral
Aczél edzető leveül,
Vas keményítő vizéül.

Izelinti nyelvvel, ínynyel,
Eszével is jól ráfigyel,
Maga szóval így szólal:
«Mindezek lám mitsem érnek
Aczél edzető vizének,
Vas merevítő szerének.»

Kis méhecske kél a földről,
Kék szárnyú jön dombtetőről,
Száll tétova, fordul-térül
Kovács-műhely tája körül.

A kovács ím így szólal:
«Kis méhecske, friss emberke,
Szedj szárnyadra édes ízet,
Gyűjts a nyelvecskédre mézet
Hat virágszálnak hegyéről,
Hét fűszálnak a fejről
Aczél edzésire jónak,
Vasmerevítни valónak.»

A darázs meg, Hísz madara,
Nézegeti, hallja vala,
Nézdeli szélről házfödélről,

Kéreg alól kandi kémül,
A vasat hogy merevítik,
Az aczélat ahogy edzik.

Dongva-bongva lerepüle,
Hísz rémségit hánnya bele,
Hozza mérgit a kigyónak,
Fekete vérit a csuszónak,
Vereshangya viszkedését,
Béka fondor föcskendését
Aczél edzető vizébe,
Vas merevítő szerébe.

Ilmari kovács pediglen,
Fő vasverő mindvégiglen,
Mit nem véle, így itéle:
A méhecske visszatére,
Az hozott ím édes mézet,
Az szállított himpor-ízét,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Mindezek lám sokat érnek
Aczél edzető vizének,
Vasmerevítés ügyének.»

Új aczélat abba gyártja,
Szegény vaskót abba mártja,
Hogy a tűzből őt kihozá,
Kohójából hogy kihúzá.

Lőn aczéla ékteleenné,
Vált a vaskó fékteleenné,
Gyáva eskét elfeledte,
Ebül öndíszét fölette,
Véreit az aljas vágja,
Maga népit marja, rágja,
Készteni a vért buzogni,
Drága nedvet elcsurogni.
267 Mordul a vén a kályhasutba,
Zeng szakállá, reszket búbjá:
«Tudom már a vas eleit,
Értem aczél erkölceit:

Oh te szánandó, szegény vas,
Te szegény vas, hitvány hamvas,
Te varázslat verte aczél,
Íme tehát így eredél,
Így fejlődél végtelenné,
Nőttél naggyá, ékteleenné!

Nem valál te eleinte
Nem valál nagy, sem kicsinke,
Sem valami szemre való,
Sem haragra könnyen hajló,
Míg feküvél mint tej ottan,
Sorvadozál vad voltodban
Hajadon hölgy emlőjébe,
Szűzlány hónaljába növe,
Hosszú felhő partja búbján,
Síma ég alatt aludván.

Nem valál nagy akkor szinte,
Nem valál nagy, sem kicsinke,
Limbusképpen ott lebzselvén,
Tiszta vízkép vesztegelvén
Legnagyobbik láp mezein,
Nagy hideg havas tetein,
Földmorzsának ott beválván,
Rozsdapornak ott beállván.

Nem valál nagy akkor szinte,
Nem valál nagy, sem kicsinke,
Mikor a lápon szarvas horzsolt,
A tisztáson rénvad morzsolt,
A toportyán körme nyomván,
Maczkó marka megtiporván.

Nem valál nagy akkor szinte,
Nem valál nagy, sem kicsinke,
Hogy kigyúrtak a mocsárbul,
Előtúrtak föld sarábul,
S vittek a vasverő elébe,
Ilmarinen tűzhelyébe.

Nem valál nagy akkor szinte,

Nem valál nagy, sem kicsinke,
Míg salakként sutorogva,
Forró vízként háborogva
A kegyetlen tűz-torokba'
Esküvél erős nagy esket
A tűzhelyre, az ültőre,
A pörölyre, az ütőre,
Kovács álló helyeire,
Kalapáló tereire.

No bezeg nagyra növekedtél,
Házsártossá fölgerjedtél,
Esküd, aljas, elfeledted,
Ebül tendíszed föletted,
Nemednek hogy nekimentél,
Fogat ten fajodra fentél!

Ki készített e káros tetterre,
Ki hajtott e hitvány hitre,
Az atyád-c, az anyád-c,
Vagy éppen a vén bátyád-c,
Avagy tán a testvérhugod,
Vagy főrendű más rokonod?

Nem atyád volt, nem anyád volt,
Éppen nem a vén bátyád volt,
Nem is ám a testvérhugod,
Sem főrendű más rokonod,
Magad míve mind e rontás,
Te vétkeid e rút vérontás.

Tudd meg mostan, mit vétettél,
Hozd helyre, mi rosszat tettél,
Míg anyádnak el nem mondom,
Te szülednek fel nem hordom,
Több a dolga te anyádnak,
Te szülednek baj és bánat
Szülötte ha rosszat mível,
Fia balgán kárt követ el.

Szűnj meg, óh vér, fölbuzogni,
Drága nedv előbugyogni,

A fejemre föcskendezni,
Csöcseimre csörgedezni,
Állj, mint fal, óh vérnek árja,
Piros nedv sövény módjára,
Állj mint kardfű tenger vizén,
Mint a sás a moh közepén,
Mező mesgyéjén a kőszál,
Szörnyű zúgóban a szirt áll.

Vagy ha kedved olyan nagy van
Lótni-futni leggyorsabban:
Van egyéb hús, kibe lóss-fuss,
Vagyon csont, hol te csatangolj,
Jobb tenéked ott székelned,
Szebb a bőr alatt szökellned
Az ereken kavarogva,
Csontok között csavarogva,
Mint a földre lecsorogva,
Szemétdombra szétlocsogva.

Nem szabad, óh tej, jutnod földbe,
Ártatlan vér, pástba zöldbe,
Férfiaknak dísz, fűbe,
Hősök kincse, hant hegyibe,
Szívben van a te szállásod,
Tüdő alatt jó hálásod,
Oda költözz egyszeribe,
Oda indulj im izibe;
Nem vagy forrás, hogy fuss-fáradj,
Sem tavacska, hogy eláradj,
Fertő-ér, hogy fölbugyogjál,
Rozzant csónak, hogy csurogjál.

Szűnj már hullni, drága holmi,
Piros patak folyton folyni,
Hogyha nem szünsz, legitt fogyj
Szűnt im Túrje zuhogója, [ki!
Kifogyott Alvilág folyója,
Víz kiaszott, ég kiaszott
A nagy inség idejében,

Tűrhetetlen tüzes évben.

Erre hogyha nem engednél,
Fogok tudni mást is ennél,
Leszek útat-módot lelő:
Hísz fazekát hívom elő,
Vért akiben főzni lehet,
Forralni a drága levet,
Egy csipet hogy el ne hulljon,
Piros nedv hogy el ne folyjon,
Vér a földre ne omoljon,
Drága lé le ne csorogjon.

Vagy ha bennem nincs tudalom,
Ukko-fiban hős hatalom
Eme dús árt elzárolni,
Ér zúgóját elgátolni:
Él amaz égi öregapó,
Isten, a felhők felett lakó,
Embernek az eleget nyom,
Telik tőle hős tudalom
Vér száját lelakatozni,
Ár elébe zárat tolni.

Óh Ukkó, te főalkotó,
Mennyégbeli uralkodó!
Jövel hozzánk nagy javunkra,
Hajtsd füled hívó szavunkra,
Dugd ki azt a dús kezedet,
Nyomd a vaskos hüvelykedet
Szilaj rés fölé dugónak,
Csúf kapu elé csukónak,
Gyöngylevet vonj rá immost,
Tündérrózsát tűzz aranyost
Vér útjába írnak, jónak,
Gátjául az elfolyónak,
Bajszomat hogy be ne hintse,
Öltő ruhám el ne öntse!
Vér száját im így lezárta,
Érfolyásnak útját állta.

Inast indít műhelyébe,
 Javas írt csináltat véle
 Szénaszálak tüskéiből,
 Cziczkórónak csücskeiből,
 Színméz földre föccsentébül,
 Csipet balzsam csöppentébül.

Inas méne műhelyébe,
 Javasírt csinálni tére,
 Egy tölgyfát előtalála,
 Tölgyfájától tudokálja:
 «Van-e színméz ágaidon,
 Kérged alján balzsam vajjon?»

Tölgyfa bölcsen fölfeleli:
 «Éppen tegnap volt a napja,
 Balzsam hullott ágaimra,
 Színméz csurgott én csucsomra
 Permetező föllegekből,
 Párás felhőfoszlányokból.»

Szedi forgácsit a tölgynek,
 Törékeny fa tördelékít,
 Szed jóféle szénaszálat,
 Fűvek közzül többrendbélit,
 Erre mifelénk a milyen
 Bizony nem nől minden helyen.

A fazekat tűzre teszi,
 Főztit fölforrani készti,
 Telve tölgyfának hajával,
 Jó fűvek nem egy fajával.

Forr fazeka nagyropogva,
 Három éjjel egyhuzomba,
 Teljes három nap tavaszkor;
 Nézi a kenőcsöt akkor,
 Hogy kenőcsi béválók-e,
 Irjai hogy helytállók-e.

A kenőcsök nem beválók,
 Még az írok nem helytállók;
 Szénaszálakat egyelít,

Füvet hozzá többrendbelit,
 Miket hoztak más megyéből,
 Száz útmenti hely mögéből,
 Kilencz bűbájostól vettek,
 Nyolcz nézőtől összeszedtek.

Három éjjel főz továbbra,
 Kilencz éjjel egyfolytába,
 Fazekát a tűzről vészi,
 Kenőcseit nézi, nézi,
 Hogy kenőcsi béválók-e,
 Irjai hogy helytállók-e.

Vala egy ágasbogas nyárfa
 Mező mesgyéjén magába,
 Egy kegyetlen azt lerontá,
 Éppenséggel kettébontá;
 Keni a kenőcscsel nyomba,
 Javas írral orvosolja,
 Maga szóval mondja mostan:
 «E kenőcsök közt ha lenne
 Gyógyító szer hibbant helyre,
 Öntő szer akármi sebre,
 Forradjon a nyárfa össze
 A korábbinál különbre!»

Összeforradt ím a nyárfa
 A korábbinál különbre,
 Fölül megnőtt vajmi szépre,
 Alul is egészen épre.

Kenőcsit tovább kísérti,
 Irjait azért is nézi:
 Kisérti kövek közei,
 Szirtek szétválta helyein,
 Ime kő a kőhöz állá,
 Ime szirt a szirthoz szálla.

Jön a műhelyből a gyermek
 Kenőcsei készültével,
 Zsiradéki épültével,
 Általadja az öregnek:

«A kenőcsök már beválók,
Im ez írok mind helytállók,
Bár hegyeket kívánsz kenni,
Szirteket mind egybe tenni.»

Kémli az öreg a nyelven,
Pusztá szájjal ízlelgetvén,
Kenőcseit érzi jónak,
Irjait ő hathatósnak.

Keni Väjnämöjnt mármost,
Gyógyítja a rosszul jártat,
Alul kente, föllül kente,
Közepütt is kapta rendre.

Fölemelé szóra száját,
Megereszté mondókáját:
«Én nem mozgok én husommal,
Teremtőnek húsa mozgat,
Én nem forgok én erőmmel,
Alkotóm ereje forgat,
Én nem szólok ennen számmal,
Szólok Isten szája által;
Én nekem ha édes a szám,
Isten szája édesebb ám,
Én kezem ha szép is bezzeg,
Teremtőm kezei szebbek.»

Hát ahogy megkente a zsírral,
A hathatós kantaírral,
Gyötri ám az félaléltra,
Väjnämöjnt szinte holtra,
Hánykolódik erre-arra,
Nem talál nyugodalomra.

Ott a vén a kórt kiüzi,
Keserves kint onnan küldi
Kórságdombnak közepére,
Kórsághegy meredekére
Köveket hasogatnia,
Szirteket szorongatnia.

Fölkap selymet egy nyalábba,

Szeletekre széjjelvágja,
Darabokra tépegeti,
Kötésül azt illegeti,
Köti a selyemkötéssel,
Pólyálja gyönyörű széppel
Tisztos férfinak térdit,
Väjnämöjnen lába sérvit.

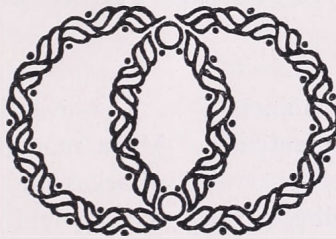
Emelinti szóra száját,
Megeresztí mondókáját:
«Kötésül Teremtőnk selyme,
Födésül Teremtőnk leple
Tökéletes térd fejire,
E hibátlan ujj hegyire!
Őrizd immár, ékes Isten,
Óvjad, óh bizony teremtő,
Hogy baja nyomot se hagyjon,
Sebje sohase sajogjon!»

Öreg Väjnämöjnen végre
Eszmél im igaz segédre,
Legott föllábadott újra,
Szépen összenőtt a húsa,
Alul teljes épre jóra,
Közbül kór-nélkül-valóra,
Szélről szép hibátalanra,
Föllül forradástalanra,
Az előbbinél is szebbre,
A korábbinál külömbre;
Győz immár a lába lépni,
Tud taposni már a térdi,
Nem fájdtja már seholsem,
Nem panaszkodik sehogysem.

Öreg Väjnämöjnen legitt
Magosbra szegé szemeit,
Szépségesen föl is néze
Ő feje fölött az égre,
Emelinti szóra száját,
Megeresztí mondókáját:

«Ott vagyon kelte minden kegy-
 Erős oltalmak erednek [nek,
 Mindíg csak a magos mennyből,
 Mindenható isten mellől.
 Istenem, légy tehátlan áldva,
 Teremtőm, tiéd a hála,
 Hogy segédemül siettél,
 Való védelmedbe vettél
 Oly kemény kinomban ebben
 A vas éle vágta sebben'.»

577 Akkor az öreg Väjnämöjnen
 Ő szavát még így szabja :
 «Senki, eljövendő népek,
 Most növekvő nemzedékek,
 Ne ácsoljon sajkát hetykén,
 Avagy bókonyt büszkélkedvén ;
 Isten intézi a pályát,
 Teremtőnk a vég szabályát,
 Nem hatalma semmi hősnek,
 Ereje bármilyen erősnek !»

TIZEDIK ÉNEK.

Väjnämöjnen, fölgögyúlván a lapp Joukahajnen lötte sebéből, hazájába tér s öccsét, Ilmarinen kovácsot buzdítja, hogy menjen Északhonba és kérje feleségül Észak úrasszonya szép eladólányát. A lány kezét a szampó (csodamalom) készítése által nyerheti meg; 1—100. s. — Ilmarinen kijelenti, hogy soha, míg a világ, nem megy Északhonba. Ezért Väjnämöjnen bűbájjal indítja útnak Ilmarinen kovácsot; 101—200. s. — Ilmarinen ekként akarata ellenére eljut Északhonba (Pohjolába), hol szívesen fogadják és a szampó készítésére bírják; 201—280. s. — Ilmarinen szampót ácsol, melyet Észak úrasszonya a pohjolai kőhalom tetejébe vonat föl; 281—432. s. — Ilmarinen most már feleségül kéri a lányt, ez azonban akadékoskodik s azt veti ellen, hogy nincs érkezése oda hagyni szülei házát; 433—462 s. — Ilmarinen hajót kap, visszatér és elmondja Väjnämöjnennek, hogy megépítette a csodamalmot; 463—510. s.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Rőt ménlovát hozza menten,
Csikaját befogja ime,
A rőt színt a szán elibe,
Maga ül a szán farába,
Kapaszkodik kosarába.

Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyösvégűt csördít rája,
Fürgéje fut, halad az út,
Szánka csúszik, messzire jut,
Lenn a nyírfatalp nyikorog,
Berkenyejárom fönn csikorog.

Hajt szaporán hegyen-völgyön,
Hajt a lápon, hajt a földön,
Hajt irdatlan írtásokon,
Utaz egy nap, másnap újra,
Hát im harmadik nap mulva
Már egy hosszú hídhoz ére,
Kalevala térségére,
Oszmo rétje mesgyéjére.

Ő szavát ím így tenézi,
Maga mondja s így intézi:
«Farkas edd az álmodóját,
Kórság leld a lapp legénykét!
Nem jutok el többé — mondta —
Látó szemmel én lakomba,
Míg világ világúl leszen,
Míg arany hold süt az égen,
Väjnö honja irtására,
Kalevala tisztására».

Ott az öreg Väjnämöjnen
Csak dalolgat, varázsolgat,
Dall virágtetős fenyűfát,
Virágtetöst, arany lombját,
Tetejét az égig tolja,
Felhők fölé magasztalja,
Lombját szétteríti messzi,
Égen által elszéleszti.

Csak dalolgat, varázsolgat,
Dalla fényeskedő holdat

Aranytetős fenyűfára,
Dalla gönczölt ágbogára.

Hegyen-völgyön hajt szaporán
Édes-kedves honja iránt,
Feje lesütve, rossz a kedve,
A süvege félreütve,
Hogy ime Ilmari kovácsot,
A mindétig főfő ácsot
Váltságúl oda ígérte,
Maga lelke mentségére
Pusztaságos Pohjolába,
Ama zordon Szárjolába.

Már a mén megállapodék
Oszmo új vetése végén,
Öreg Väjnämöjnen arra
Felüté fejét a szánbul,
A műhelybül dörgést halla,
Csattogást szenes szobábul.

Komoly öreg Väjnämöjnen
A műhelybe most bemegyén,
Ilmari kovács holottan
Veri a vasat, de nagyban,
Ilmari kovács ím szólal:
«Oh te öreg Väjnämöjnen,
Hol időztél idegenben,
Ültél mind ez ideiglen?»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Maga szóval mondja menten:
«Ott időztem idegenben,
Éltem mind ez ideiglen
Pusztaságos Pohjolában,
Ama zordon Szárjolában,
Jártam Lappország csapáit,
Táltosságtudók határit».

Itt a kovács Ilmarinen
Szónak ered, szól ím így:
«Óh te öreg Väjnämöjnen,

Főfő táltos mindétiglen,
Útjaidról tán beszélnél,
Hogy ím hajlékodbba tértél!»

Mondja öreg Väjnämöjnen:
«Van bizony arrul mit beszélnem:
Egy leány van Pohjolában,
Egy hölgy a hideg hazában,
Kinek nem kell semmi kérő,
Férfi bármilyen sokérő;
A fél Észak népe vallja,
Hogy gyönyörű, magasztalja:
Hold fénylik a homlokáról,
Melléről a nap világol,
Válláról a gönczölcstillag,
Hátáról hetevény csillog.»

«Te vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen,
Menj a szűzet megszerezned
Fürtösfejt szemre vened;
Szampót szépen ha kovácsolsz,
Tarkatetöst gyöngyen ácsolsz,
A lány lesz jutalmad érte,
A remek szűz munkád bére».

101 Szólt a kovács Ilmarinen:
«Ohó, öreg Väjnämöjnen,
Hát engemet ígértél-e
Pusztaságos Pohjolába,
Jó magadnak mentségére,
Vén fejednek váltására?
Soha míg életem tart nékem,
Míg arany hold süt az égen,
Nem megyek Észak hajlékiba,
Szárjolának szurdékiba,
Férfiakat vesztő helyre,
Hősök elsülyesztő helyre!»

Itt az öreg Väjnämöjnen
Maga szóval fölfeleli:

«Még csodább a másik csoda,
A virágtetős fenyőfa,
Virágtetős, aranylombos,
Oszmo földje mesgyéjénél,
Tetején a hold tündököl,
Ágain álldogál a gönczöl».

Szólt vasverő Ilmarinen :

«Ezt valóra sohse vélem,
Míg én magam meg nem nézem,
Látó szemmel nem szemlélem».

Szólt az öreg Väjnämöjnen :

«Hogyha nem hiszed sehogysem,
Nosza menjünk nézésére,
Való-e vagy füllentés-e?»

Nézésére hát menének
A virágtetős fenyőnek,
Egy az öreg Väjnämöjnen,
Más a kovács Ilmarinen ;
Oszt' a kettő hogy elére
Kalevala mesgyéjére,
A kovács közelébb álla,
Azt az új fenyőt csodálja,
Ágain ím a gönczöl guggolt,
Fenyő tetején a hold volt.

Erre az öreg Väjnämöjnen
Maga szóval mondja menten :

«No öcsém, vasak verője,
Hágj a holdat hódítanod,
Kerítned a gönczölt kézre,
A virágtetős fenyőre !»

Ím a kovács Ilmarinen
Fölhág a fa legcsúcsáig,
Magosságos égi tájig,
Hág a holdat hódítani,
Kézre keríteni a gönczölt
A virágtetős fenyőről.

Szól a virágtetős fenyőfa,

A borús szömörke mondja :

«Óh emberek oktalanja,
Igen dőre hősök alja !
Ágaimra hágsz te dőre,
Tacskozósszel én tetőmre
Hamis holdat hódítanod,
Megcsípned az ál-csillagot».

Akkor az öreg Väjnämöjnen
Csak dalolgat, csak dudolgat,
Dalol szélvész forgatagost,
Időt készít, nagy haragost,
Fölemeli szóra száját,
Megeresztí mondókáját :
«Szedd föl, szél, a dereglyédbe,
Csónakodba, óh csipőske,
Vinned isten igazába
Pusztaságos Pohjolába !»

Támad szélvész forgatagos,
Idő készül nagy haragos,
Ilmari kovácsot kapja,
Viszi mintha szárnyon szállna
Pusztaságos Pohjolába,
Ama zordon Szárjolába.

Így a kovács Ilmarinen
Halad bezzeg, szalad bezzeg,
Halad a szélnek útja mentén,
Csipőske csapái rendjén,
Hold fölött, a nap alatt el,
Gönczöl vállá közt haladt el ;
Észak udvarába ére,
Szárjola bányaösvényére,
A kutyák sem kapták közre,
Ugatók se vették észre.

Louhi asszony Pohjolába,
Észak gyérfogú banyája
Ez meg udvarába tére,
Maga szóval vág eléje :

«Te is milyen szerzet lehetsz,
Mily hősök hadából eredsz,
Hogy szél útján jössz idáig,
Csípőskének száncsapáin,
Kutyák szembe sem csaholnak,
Gyapjasfarkúak se szólnak!»

Mondja kovács Ilmarinen:
«Nem is jöttem én a végből,
Falud ebjeinek étkül,
Gyapjasfarkúak dühéül
Ez idegen ajtók elé,
E különös kapuk közé».

201 Ekkor Észak úrasszonya
Kérdezi a jövevénytől:
«Jöttél tán, hogy ötet ösmerd,
Ötet halljad, tudakoljad
A vasverő Ilmarinent,
Ácsok közt a főfő mestert?
Nagy ideje várjuk-lessük,
Jöttit régesrég epedjük
Ide Észak udvariba,
Új szampót megalkotnia».

Ott a kovács Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Nyilván ösmerkedni jöttem
Ilmari kovácscsal itten,
Hisz magam Ilmarinen volnék,
Vasverők közt mester volnék».

Louhi asszony Poljolóba,
Észak gyérfogú banyája
Bésiet a házba menten,
Maga szóval mondja fennen:
«Kisasszonykám, kisebb nálam,
Legarányosb virágszálam,
Nosza most ünneplődet öltözd,
Végy rád legfehérebb köntöst,
Kebledre a legkülömbet,

Melledre a legfénylőbbet,
Legis-legszebbet nyakadra,
Leggyöngyebbet homlokodra,
Pirosítsad orczádat,
Úgy mutassad szép magadat!
Már vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Eljött szampó készíteni,
Tarkatetöst ékíteni».

Legott Észak ékes lánya,
Földnek fénye, víz világa
Fogja legszebb rend ruháit,
Legis-legtisztább gunyáit,
Vetközödik, öltözödik,
Feje díszével törődik,
Réz övet övez magára,
Arany övet ölt csodára.

Tárból a szobába jön be,
Ház tájáról pöndörödve,
Szeme oly gyönyörűséges,
Füle oly fölötte ékes,
Szép a képe is hozzája,
Pirosodó két orczája,
Mellén sok aranyja csünge,
Fején fényle új ezüstje.

Maga Észak úrasszonya
Kovács Ilmarit kíséri
Környül Észak hajlékiba,
Szárjólának szurdékiba,
Ottan ötet jól lakatja,
Emberét itallal tartja,
Vigan váltig vendégeli;
Ő szavát ím így emeli:
«Oh vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen,
Tudsz-e te szampót építeni,
Tarkatetöst ékíteni

Hattyú tolla tetejéből,
 Meddő tehénke tejéből,
 Árpaszemből piczikéből,
 Bugabirka pihéből?
 A lány lesz jutalmad érte,
 A remek szűz munkád bére».

Itt a kovács Ilmarinen
 Maga szóval szól ím ighen:
 «Tudhatok szampót építeni,
 Tarkatetöst készíteni
 Hattyú tolla tetejéből,
 Meddő tehénke tejéből,
 Árpaszemből piczikéből,
 Bugabirka pihéből,
 Mikor a mennyet építettem,
 Ég tetejét készítettem
 Kezdet elkezdődte nélkül,
 Egy fonálvég léte nélkül».
 281 Indul szampót építeni,
 Tarkatetöst ékíteni,
 Helyben műhelyet keresne,
 Kovácsszerszámot szeretne;
 Nincsen műhely ottan helyben,
 Műhely sincsen, fúvó sincsen,
 Kohó sincsen, üllő sincsen,
 Nincs kalapács, nyele sincsen.

Itt vasverő Ilmarinen
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Asszony évődjék hiába,
 Hagyja dolgát holmi gyáva,
 Nem a férfi, bár az alja,
 Hős, akármí tömpefajta!»

Keres ágyat a kohónak,
 Férőséget a fuvónak,
 Szerte szárazok vidékin,
 Észak földjeinek végén.

Keres egy nap, másnap újra,

Harmad nap is telve-mulva
 Ím egy íratos kövecske,
 Sziklatuskó jön elejbe,
 A kovács legott megállá,
 Vasverő tüzet rak rája,
 Egy nap alkotá fuvóját,
 Más nap készíté kohóját.

Ilmari kovács ím itten,
 Fővasverő mindétiglen
 Tűzbe dobja ő szereit,
 A kohóba vasköveit,
 Fúvót rabszolgákkal fujtat,
 Nyomorodott néppel nyomtat.

Csak fujtatja sok rabszolga,
 Sok nyomorult csak nyomkodja,
 Három nyári nap telék el,
 Három álló nyári éjjel,
 Kövek nőttek sarkaikra,
 Lábok ujjaira szikla.

Hát ím első napra kelve,
 Ilmari, vasak verője,
 Megnézelni vélé jónak
 Alsó részt a kohónak,
 Hogy mi jődögél tűzébül,
 A fehérbül hogy mi épül.
 Kézij támad a kohóbul,
 Arany ív az olvasztóbul,
 Arany ív, ezüst a vége,
 Réz a fája ékessége.

Jó a kézij külsőképen,
 De hiba van erkölcsében:
 Mindennap egy fejet kíván,
 Két fejet is néhanapján.

A vasverő Ilmarinen
 Nem örül biz ennek igen,
 Kéziját szakítja ketté,
 Azután a tűzbe veté;

Fúvót rabszolgákkal fujtat,
Nyomorodott néppel nyomtat.

Következő napra kelve,
Ilmari, vasak verője,
Megnézelní véle jónak
Alsó részit a kohónak ;
Csónak támad a kohóbul,
Rőt naszád az olvasztóbul,
Eleje színaranylyal írva,
Ezüstből van öntve horga.

Jó a csónak külsőképen,
De hiba van erkölcsében :
Ok nélkül csatába menne,
Szükség nélkül ütközetbe.

A vasverő Ilmarinen
Ennek sem örüle igen,
A csónakot porrá zúzza,
Löki tűz helyére vissza ;
Fúvót rabszolgákkal fujtat,
Nyomorodott néppel nyomtat.

Harmadik nap telve-mulva,
A vasverő Ilmarinen
Megnézelní véle jónak
Alsó részit a kohónak ;
Üsző támad a kohóbul,
Arany-szarv az olvasztóbul,
Homlokán a gönczölcsillag,
Fején nap kereke villog.

Jó üsző az külsőképen,
De hiba van erkölcsében :
Mind az erdőben heverne,
Tejét elfolyatja földre.

A vasverő Ilmarinen
Ezen sem örül meg igen,
A tehenet vágja össze,
Azután veti a tűzbe,
Fúvót rabszolgákkal fujtat,

Nyomorodott néppel nyomtat.

Negyedik nap telve-mulva,
A vasverő Ilmarinen
Megnézelní véle jónak
Alsó részit a kohónak ;
Eke támad a kohóbul,
Arany él az olvasztóbul,
Arany éle, rézbe ütve,
Szarva végén színezüstbe.

Jó eke az külsőképen,
De hiba van erkölcsében :
Falu földjét szántogatja,
Kertelésit fölforgatja.

A vasverő Ilmarinen
Ezen sem örül meg igen,
Az ekét szakítja ketté,
A kohóba kényszeríté ;
Forgószéllel fúvót fujtat,
Fogas förgeteggel nyomtat.

Fújtatják a forgószelek,
Nyugot fújja, fújja kelet,
Derekasan dúlja délszak,
Éktelenül fújja éjszak.
Fújja egy nap, másnap fújja,
Fújja harmadik nap újra,
Ablakon a tűz kicsapkod,
Ajtón a sziporka pattog,
A por égig emelkedik,
Sűrű füst a föllegekig.

A vasverő Ilmarinen,
Harmad nap hogy eltel ilyen,
Megnézelní véle jónak
Alsó részit a kohónak ;
Látja szampónak levését,
Tarkatetésnek növéset.

Ilmari kovács ím itten,
Fő vasverő mindétiglen

Kalapálni kezd immáron,
 Verni a vasat vidámon,
 Szerkeszté a szampót szépen :
 Lisztmalmot az egyik részen,
 Sómalmot a másodikon,
 Pénzmalmot a harmadikon.

Új szampója örül bezzeg,
 A tarkatetős ím berreg,
 Egy hombárral este tájba,
 Egygyel örül elesésre,
 Mással örül nyeresésre,
 Harmadikkal háztartásra.

Örül Észak vén banyája,
 A nagy szampót fölveti
 Pohjolának köhalmára,
 Rejti rézhegy belsejébe,
 Kilencz zár alá helyezi ;
 Gyökerét is ottan mélyre,
 Kilencz öltre ülteté le,
 Egyet állós földbe ültet,
 Víznek forgójába egyget,
 Harmadikat honni hegyre.

⁴³³ Már vasverő Ilmarinen
 Lánykérőbe el-kimegyen,
 Szóval mondja, fölfeleli :

«Hát, kisasszony, hozzámjössz-e,
 Hogy ím szampót hoztam össze,
 Tarkatetöst oly remekre?»

Legott Észak ékes lánya
 Maga szóval így szólal :
 «Ki lenne majd itt esztendőre,
 Még egy nyárba vagy kettőbe
 Kakukkot kakukkoltatni,
 Madárfütyöt szólaltatni,
 Ha én elszakadnék innét,
 Bogyó más hazába mennék!»

«Ha eltűnne a tyukocska,

E ludacska elcsábulna,
 Anyaszülte eltévedne,
 Piros áfonyácska menne,
 A kakukk is mind eltűnne,
 Víg madárka mind elszűnne
 Csúcsairól e halomnak,
 Dúczaírók ím e dombnak».

«Ráérőm sincs arra nékem,
 Lányi sorral menedékeim
 Tenger végezni valótul,
 Nyári sürgős sok dologtul ;
 Földeken a szeder szedetlen,
 Öböl martja megdallatlan,
 Irtoványok járdalatlan,
 A ligetek játszodatlan».
⁴⁶³ Ilmari kovács ím itten,
 Fő vasverő mindétiglen
 Feje lesütve, rossz a kedve,
 A süvegje félreütve
 Fontolgatja ő magába,
 Fejibe végighosszat hánnya,
 Hogy lehetne hazatérni,
 Ösmerős vidékre érni
 Pusztaságos Pohjolából,
 Ama zordon Szárjólából.

Mondja Észak úrasszonya :
 «Óh vasverő Ilmarinen,
 Mért hogy olyan rossz a kedved,
 A süveged félreütve,
 Tán mehetnéked van innen
 Hajdani lakóhelyedre?»

Szólt vasverő Ilmarinen :
 «Oda húz a kedvem innen
 Hajlékomba haldokolni,
 Örökömbe összerogyni».

Észak úrasszonya arra
 Étél-itallal hősét tartja,

Dereglyébe ülteté be,
Réz kormánylapát elébe,
Szól a szélnek, dúljon-fúljon,
Északinak, ujjon-fújjon.

Ilmari kovács ím így, én,
Fő vasverő mindétiglen
Önnön országiba lendül
Kilencz tengeren keresztül;
Útaz egy nap, útaz másnap,
Hát bizony csak harmadik nap
A kovács haza is ére,
Önmaga szülőhelyére.

Öreg Väjnämöjnen ihol

Kérdi a kovács Ilmaritól:
«Kovács Ilmarinen testvér,
Fő vasverő mindörökké,
Új szampódnak kész-e műve,
Tarkatetősöd nyélbesütve?»

⁵⁰³ Ilmari kovács felelé,
Ő szavát ím így emelé:
«Az új szampó öröl bezzeg,
A tarkatetős már berreg,
Egy hombárral este tájba,
Egygyel öröl eleségre,
Mással öröl nyereségre,
Harmadikkal háztartásra».

TIZENEGYEDIK ÉNEK.

Lemminkäjnen elindul egy nagy nemzetből való szári leány höslésére; 1—110. s. — A szári lányok eleinte csúfolják, de csakhamar túlon-túl is megismerkednek vele; 111—156. s. — Egyiket azonban, Küllikkit, a kiért ment volt, nem tudja szép szerivel meghódítani, azért utóbb erőszakkal rabolja el, szánkójába kapja és elvágat vele; 157—222. s. — Küllikki sír és leginkább Lemminkäjnen harci kedvét rosszalja; Lemminkäjnen megigéri, hogy soha csatába nem megy, ha viszont Küllikki megfogadja, hogy nem lófrangol soha a faluban; mindketten esküt tesznek ígéretükre; 223—314. s. — Lemminkäjnen anyja megőrül ifjú menyének; 315—402. s.

Ahtiról is illik szólnunk,
A dévaj firól dalolnunk.

Szárbeli fi Ahti gyerek,
Léha fia Lemmikkinek,
Nevelődött neves házban,
Édes anyja oltalmában,
Széles öböl legvégiben,
Kaukoniemi szögletiben.

Hal módjára Kauko zsendült,
Sigérmódra Ahti serdült,
Ember lett a legjavából,
Olyan piros, majd kicsattan,
Tekintetes a személye,
Mindenkép nyomós a latban;
Csak egy kis baj történt véle,
Erkölcének egy bibéje:
Asszonyokkal mulat váltig,
Minden éjjel éjtszakázik,
A leányokkal cziczázik,
Fürtösfejükkel játszik.

Küllí, szárbeli leányka,

Szári leányka, Szár virága,
Nevelődött neves házban,
Fejledezett nagy pompában,
Ülve atyja szállásain,
Felsőpadka hajlásain.

Szépen felnő, elhíresül,
Kérők jönnek nagymesszirül
A leány hires lakába,
Világ szépe udvarába.

Fiának a Nap megkérte,
Biz ő nem megy Napföldre,
Hogy a nappal sütvé járjon
Munkájára minden nyáron.

Fiának a Hold is kérte,
Biz ő nem megy Holdfödjére,
Hogy a holddal fényeskedjen,
Ég tájékin ténferegjen.

Fiának a Csillag kérte,
Biz ő nem megy Csillag-rétre,
Hogy éjente pislákoljon
Tél időtt az égi bolton.

Jött vőlegény Észtországból,
 Mások ismét Ingriából,
 Egyikhez se ment a lányka,
 Maga velük ily szót váltá :
 «Kár az aranyt fogyasztani,
 Az ezüstöt apasztani!
 Nem megyek én észt hazába,
 Nem megyek, nem én, hiába
 Evezgetni észt vizeken,
 Csáklázgatni észt szigeten,
 Élni Észtország halával,
 Enni észt levest kalánnal.»

«És nem megyek Ingriába,
 Partos-martos tartományba,
 Hol az éhség közös éhség,
 Fa éhe, sziaácsnak éhe,
 Víz éhe, kalácsnak éhe,
 Rozskenyérnek közös éhe.»

Az a léha Lemminkäjnen,
 A szépséges Messzivágyó
 Megfogadta: maga mégyen
 És megkéri Szár virágát,
 Ezt a ritka-szép menyasszonyt,
 A világszép fürtösfejűt.

Édes anyja tiltja tőle,
 Óvja-inti agg szülője :
 «Ne ügyekezzen én fiacskám
 Különbekhez te magadnál,
 Nem fogadnak téged abba,
 Híres-neves szári hadba!»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 Mondja a szép Messzivágyó :
 «Házam hogyha nem jelesebb,
 Hadam nem tekintetesebb,
 Termetem majd választ nékem,
 Hódít más minéműségem.»

Egyre tiltja édes anyja

Messzivágyót a menéstül
 Híres-neves szári hadba,
 Nemes-nemzetes csapatba :
 «Ott a lányok kigunyolnak,
 Menyecskék is megcsufolnak.»

De mit bánja Lemminkäjnen,
 Maga szóval így szólal :
 «Legyűröm nőcskék nevetését,
 Lánykák loppal röhögését,
 Kicsinyt küldök kebelükbe,
 Karonúlót az ölükbe,
 Ügyes gúnyért az lesz a bér,
 Szemen szedett szidalomér'».

Anyja szóval így szólal :
 «Oh jaj én szegény fejemnek!
 Szár asszonyit hogyha bántod,
 Szent szüzeit bajba rántod,
 Visszavonás leszen abbul,
 Háborúság nagy megindul,
 Szárnak minden vőlegénye,
 Szablyás ember száz is jőne,
 Mindannyian rajtad ütnek,
 Egymagadat békerítnek.»

De mit bánja Lemminkäjnen
 Édes anyja intéseit,
 Mégyen s fogja legjobb ménjét,
 Legis-legcsinosb csikáját,
 Indul nyomba, hajt robogva,
 Híres-neves Szárfalvába,
 Megkérnie Szár virágát,
 Azt a ritka-szép menyasszonyt.
 III Nők nevetik Lemminkäjnent,
 Véle szüzek tréfát űznek,
 Hogy csudamód a karámnak,
 Hajt furán az udvarházba,
 Szánját földre zökkentette,
 Kertkapunak szökkentette.

Ott a léha Lemminkäjnen
 Száját rágja, fejit rázza,
 Rágja fekete szakállát,
 Szóra így emeli száját: [tam,
 «Ily szégyent még nem vallot-
 Nem is láttam, nem hallottam,
 Nők hogy rajtam nevensenek,
 Lányok csúfot tehessenek.»

De mit bánja Lemminkäjnen,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Volna-é hely itten Száron,
 Föld a szárbeli határon,
 Hol vígan ficzánkolhassak,
 Szérű, a hol tánczolhassak,
 Szári szűzekkel cziczázva,
 Fürtösfjűekkel játszva?»

Szári szűzek válaszolnak,
 Szigeti leányok szólnak:
 «Van bizony hely itten Száron,
 Föld a szárbeli határon,
 Hol vígan ficzánkolhassál,
 Szérű, a hol tánczolhassál,
 Pásztorképp az irtásföldön,
 Bojtárképp a megpörköltön;
 Szárbeli lányok ösztövérek,
 Csikók egy szálíg kövérek.»

De mit bánja Lemminkäjnen,
 Bojtárnak beállta menten,
 Nappal bojtár, estig ott jár,
 Este lányokkal cziczázik,
 Szűzecskékkel éjtszakázik,
 Fürtösfjűekkel játszik.

Biz a léha Lemminkäjnen,
 Maga a szép Meszivágyó,
 Nők nevetésit már elűzte,
 Szűzek gúnyját eltörülte;
 Nem volt ottan lányka olyan,

Sem szűzecske még oly szent se,
 Hogy ő hozzájuk ne érjen,
 Hogy mellettük ne henyéljen.
 157 Egy hajadonka volt csak ottan,
 Ama híres szári hadban,
 Kinek nem kell semmi kérő,
 Férfi, bármilyen sok-érő,
 Kevély Küllikki nevére,
 Szár virága, világ szépe.

Az a léha Lemminkäjnen,
 Maga e szép Meszivágyó,
 Száz pár csizmát elkoptatott,
 Száz evezőt szétszaggatott,
 A szüzet hogy megszerezze,
 Küllikkit hogy elszeresse.

Küllí, a kevély kisasszony
 Szóra szót ad ilyen módon:
 «Mit kerülgetsz, te mihaszna,
 Üldözöl egyre, ebugatta,
 Lányra itten mit leselkedsz,
 Czínövesre mit esenkedsz?
 Nincs én nékem útam innen,
 Port a kőből míg nem örlök,
 A törőt tövig nem nyújom,
 Mozsarat morzsává nem zújom.»

«Nincs is gondom lézengőkre,
 Lézengőkre, léhűtőkre,
 Tetszős termetet kívánok
 Magam tetszős termetéhez,
 Formát délczeget kívánok
 Magam délczeg formájához,
 Rádadásúl ékesb orczáat
 Magam ékes orczájához.»

Telt az idő egy darabig,
 Tán valami félhónapig,
 Hát bizony csak némely napon,
 Valamelyik alkonyaton

A kisasszonykák mulatnak,
Szépségesek játszadoznak
Fás félsziget földes felén,
Gyönyörű szép gyöpös helyén;
Küllli másoknál különben,
Szár virága leghíresben.

Jön a dévaj nagyvérmessen,
Hajt a léha Lemminkäjnen,
Ülve önnön paripáján,
Legcsinosb csikója hátán,
Közibe a táncz helyének,
Hol a szűzek szökdelének;
Kapja Küllit szán farába,
Rántja szűzét kosarába,
Teszi ötet bundájára,
Igazitja szán-aljába.

Lovát ostorhegygyel inti,
A szalagossal legyinti,
Avval indul nagy sebesen,
Távozóban szól imigyen:
«Soha én rám, gyöngyalakok,
Míg a világ, ne valljatok,
Hogy valaha voltam itten,
Leányt közzületek vittem!»

«Szómra ti ha nem hajoltok,
Jajkeservesen lakoltok:
Vőlegénytek dallom harcza,
Ifjaitok ejtem kardra,
Hogy ne hallja senki lánya,
Világ végéig se lássa
Kis közökön járni őket,
Benyargalni a mezőket.»

²²³ Küllikki ugyan kesergett,
Szár virága csak pityergett:
«Engedj engem már szabadon,
Ereszd el a kis hajadont,
Menjen vissza hajlékába,

Édes anyja sír utána!»

«Ha nem engedsz hittel engem
Hajlékomba visszamennem,
Testvérim még öten vannak,
Hét fiai nagybácsimnak,
Nyúlfi nyomát megösmérik,
Lányka lelkit számon kérik.»

Hogy hiába, nem ereszté,
Nosza sírva kezd fakadni,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Én szegényke mért születtem,
Mért születtem, növekedtem,
Mért is lettem a világra,
Most leltem egy mákvirágra,
Semmit érő emberkére,
Kezére a hadüzőnek,
Mindig vad verekedőnek.»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
Mondja a szép Messzivágyó:
«Küllli kincsem, gyöngyvirágom,
Én bogyócskám, boldogságom,
Ne törődjél semmivel se,
Nem léssz nálam rossz helyen te:
Ölemben, hol ebédelek,
Karomon, hol járok-kelek,
Oldalomon, a hol állok,
És mellettem, hol én hállok!»

«De minek is bánkódásod,
Aggódva sopánkodásod,
Azon ügye bánkódásod,
Aggódva sopánkodásod:
Tehén híján, kenyér híján,
Más marhának szűke mián?»

«Ne törődjél semmivel se,
Tehénkéim többen vannak,
Tejet nekem bőven adnak,
Ott a Málna láp tetején,

Domboldalba Eper-falka,
 Irtásföldön Áfonyácska,
 Nem etetjük, mégis épek,
 Nem gondozzuk, mégis szépek,
 Bekötözni sem köll este,
 Oldozni se reggelente,
 Nyaláb szénát sem vetsz nékik,
 Sót, takarmányt föl nem élük.»

«Vagy azon-e bánkódásod,
 Aggódva sopánkodásod,
 Nemzetem hogy nem nemesebb,
 Házam nem tekintetesebb?»

«Nemzetem ha nem nemesb is,
 Házam nem tekintetesb is,
 Arra tartom tüzes kardom,
 Villogó vasamnak élet,
 Vagyon annak főfő hadja,
 Nemes-nemzetes csapatja,
 Kit Hísziek köszörültek,
 Javas népek fényesgettek,
 Avval én hadam nevelem,
 Nemesbítem en nemzetem,
 Tüzes élű karddal jóval,
 Vasammal, a villogóval.»

Sóhajtozik a szegény szűz,
 Maga szóval fölfeleli:
 «Oh jaj Ahti, Lempi vére,
 Vágyol fajtámbeli nőre,
 Holtig való hitvesedül,
 Ölbe való kedvesedül, —
 Esküdjél nagy esküvéssel,
 Hadat üzni sohse mégy el,
 Sem aranyra óhajtozva,
 Sem ezüstre sóhajtozva!»

Ott a léha Lemminkäjnen
 Maga szóval így szólal:
 «Esküszöm nagy esküvéssel,

Hadat üzni sohse mék el,
 Sem aranyra óhajtozva,
 Sem ezüstre sóhajtozva!
 Te meg esküdj esküvéssel,
 Falut üzni sohse mégy el,
 Víg bálra is óhajtozva,
 Soros tánczra sóhajtozva!»

Esküt avval esküvének,
 Örök fogadást tevének
 Isten előtt nyilvánosat,
 Teremtőnek képe alatt,
 Ahti nem fog hadat üzni,
 Sem faluzni nem fog Külli.
 315 Ott a léha Lemminkäjnen
 Vesszővel a Fürgét vágja,
 Fék szárával húz lovára,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Isten áldjon, szári tájék,
 Fagyökerek, szurtos tőkék,
 Hol én nyáron nyargalásztam,
 Télen annyit áztam-fáztam,
 Fölhős éjjel rejtőzködtem,
 Futtam szélben, fürgetegben,
 Hogy elfogjam fajdocskámat,
 Haza hajtsam kis kacsámat!»

Nagy sebesen tova vágtat,
 Meg is látni már a házat,
 A kisasszony szová teszi,
 Mondókáját így intézi:
 «Ott valami ház világlik,
 Éhinség tanyája látszik;
 Vajh' ki fia házikója,
 Mely nyomorult ember óla?»

Ott a léha Lemminkäjnen
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Házak miatt te ne bánkódj,
 Szobák miatt ne sopánkodj!

Házat újat építtessünk,
Különb fajtát készíttessünk
Rettenetes nagy szálfákból,
Legis-legjobb gerendákból.»

Már a léha Lemminkäjnen
Haza ére hamarjába
Édes anyja oltalmába,
Agg szüléje otthonába.

Édes anyja mondja néki,
Ő szavát im így intézi:
«Jót időztél, édes eggyem,
Jót időztél idegenben.»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
Mondja mostan, fölfeleli:
«Le kellett a nőket tenni,
Szent szűzeket ránczba szedni
Csúfondáros bő beszédért,
Enmagam letételéért;
Ezt a legkülönbet szádra,
Föltevém a bundácskámra,
Szán-aljába igazítám,
Takaróm alá taszítám,
Nők nevetése fejébe,
Lányok vígsága helyébe.»

«Oh anyuskám, én viselöm,
Édes szülöm, fölnevelöm,
A mért mentem, föl is leltem,
A kit kértem, meg is nyertem;
Nosza vesd meg jól az ágyat,
Derékaljat hozz de lágyat,
Hadd pihenjek itthon eggyet
Fiatal leánykám mellett!»

Felel néki ő szüléje,
Maga szóla, így beszéle:
«Istenem, tiéd a hála,
Én teremtöm, légy te áldva,
Hogy én nékem menyet adtál,
Tűzgerjesztőt jót fogadtál,
Derék vászonszövögetőt,
Fonogatót nem kivetőt,
Deli szennyes-öblögetőt,
Fejérruha fejéritőt!»

«Te is jó szerencsét áldjál,
Jót szereztél, jót találtál,
Jót ígére jó teremtőd,
Jót is juttatott kegyelme;
Tiszta a sármány hó tetején,
Tisztább vagy on oldaladon;
Fehér a hullám tenger színén,
Fehérebb van birtokodban;
Szép a récze tenger vizén,
Százszor szebb van oltalmadban;
Fényes a csillag fenn az égen,
Fényesebb van jegyben véled!»
393 «Szerezz immár széles pallót,
Ablakot rakj ne oly aprót,
Új falakat építs egyben,
Egész házad alkosd szebben,
Küszöböt a ház elejbe,
Ajtót újat a küszöbre,
Hogy ily ifjú lányra leltél,
Ilyen szépségest szemeltél,
Sokkal jobbat tenmagadnál,
Előbbkelőt tenhadadnál!»

TIZENKETTEDIK ÉNEK.

Küllikki felejtí esküjét s a faluba megy; e miatt Lemminkäjnen nagy haragra gerjed s elhatározza, hogy otthagyja őt s elmegy megkérni Észak leányát; 1—128. s. — Anyja mindenkép ellene van fia elmenetelének s azt jövendőli, hogy ott vészbe jut; Lemminkäjnen, fejét fésülve, a fésűt hevesen elhajtja kezéből s fogadkozik, hogy akkor fog belőle vér folyni, mikor a fésüből; 129—212. s. — Szerelődik, útra kel, Északhonba ér s Északhonban minden embert kidalol (igézettel) a szobából, csupán egy útálatos pász-tort hagy dalolatlan; 213—504. s.

Avval Lemminkäjnen Ahti,
Maga a szép Messzivágyó
Éldegéle, a hogy tellett,
Fiatal leányka mellett,
Sohasem megyen hadúzni,
Sem faluzni nem jár Külli.

Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik virradaton
Maga Lemminkäjnen Ahti
Im halívó helyre hajt ki,
Estelig nem érkezett meg,
Másnap éjjelre se jött meg,
Már faluzni jára Külli,
Lyányok játékait űzni.

Ki visz vajon hírt hozzája,
Kinek jár el majd a szája?
Anni, Ahti húgocskája
Az viszi a hírt hozzája,
Annak jár el im a szája:
«Édes kedves Ahti bátyám!
Külli már faluzni jár ám,

Idegenek házatáján
Falu lyányival cziczázik,
Fürtösfejúekkel játszik.»

Ahti úrfi, jeles úrfi,
Maga léha Lemminkäjnen
Bezzeg búsúl, bezzeg dül-fül,
Bezzeg hosszú a haragja,
Ő szavát im így szabja:
«Oh anyám, öreg szülém te,
Ingeimet immár mossad
Fekete kigyó köpébe,
Szaporán is szárogassad,
Megyek immáron csatába,
Észak ifjai tüzébe,
Lapp legények harcshelyére,
Külli mert faluzni jár ám,
Idegenek házatáján
Falu lyányival cziczázik,
Fürtösfejúekkel játszik.»

Válaszol viszontag Külli,
A menyecske fölfeleli:

«Oh jaj, édes Ahti lelkem,
El ne indulj a csatába!
Álmod láttam, míg aludtam,
Mélységesen míg nyugodtam:
Tűz terjede mint kohóban,
Láng csaponga lobogósan,
Egészen az ablakfaig,
Felső falnak hajlatáig.
Onnét a szobába zúdult,
Zúgóképpel továbbra tódult,
Pallóról a padmalyiglan
És ablaktól ablakiglan.»

Ott a léha Lemminkäinen
Maga szóval így szólal:
«Nem hiszem álmaidat a nőknek,
Esküvésit asszonynépek.
Oh anyám, én édes dajkám,
Vedd elő vitézi gúnyam,
Hozd a harczi köntösömet!
Mostan kedvem kerekedett
Harcnak sörét innom ismét,
Izlelnem a harcznak mézét.»

Anyja szóval így szólal:
«Oh jaj Ahti, én fiacskám,
El ne indulj a csatába!
Itthon sincs hiány a sörben
Ott az égerfa csöbörben,
Tölgyfa csapja bőven adja,
Hozok néked, hogyha tetszik,
Iddogálhatsz itt napestig.»

Mond a léha Lemminkäinen:
«Nem törődöm házi sörrel,
Jobb: vizet folyóbul innom
Kátrányos lapát hegyéről,
Abbul innom kisebb kínom,
Mint akármi házi léből;
Vedd elő vitézi gúnyam,

Hozd a harczi köntösömet!
Megyek Észak udvarába,
Lapp legények harcshelyére,
Kincsaranyat kémlelgetni,
Ezüstöt előszedetni.»

Mondja Lemminkäinen anyja:
«Oh jaj Ahti, én fiacskám!
Van arany is itthon bőven,
Van ezüst is ott a csűrben;
Éppenséggel csakis tegnap,
Pitymallatkor, a hogy pirkadt,
Egy rab szánta kígyós földet,
Forgata csúszómászós telket,
Szekrény hátát ért ekéje,
Pénzt vetett föl hátsó része,
Száz meg száz van abba rejtve,
Ezernyi ezer betömvé,
Szekrényt csűrbe szállíttattam,
Csűr hajának végén hagytam.»

Szólt a léha Lemminkäinen:
«Nem törődöm házi szerrel!
Ha egy márkát szerzek hadban,
Megbecsülöm én azt jobban,
Mint akármi házi kincset,
Ekétől emelt ezüstöt;
Vedd elő vitézi gúnyam,
Hozd a harczi köntösömet,
Megyek északi csatára,
Lapp legényekkel tusára.»

«Mostan kedvem kerekedik,
Elmém azon töprenkedik,
Hogy meghaljam enfülemmel,
Lássam mind a két szememmel,
Volna-e szűz ott Északonban,
Homálylakban lányka olyan,
Kinek nem kell semmi kérés,
Férfi, bármilyen sokérvő.»

Mondja Lemminkäjnen anyja :
 «Oh jaj Ahti, én fiacskám,
 Van tenéked nőcskéd Külli,
 Házi hölgyed főbbrendbéli;
 Kelletlenség asszony kettő
 Egy embernek ágyán fekvő.

Mond a léha Lemminkäjnen :
 «Külli már a falut járja,
 Csak hadd fusson minden bálba,
 Háljon mindig más tanyákon,
 Falus szűzekkel cziczázzon,
 Fürtösfejúekkel játszszon.»

¹²⁹ Anyja tiltani akarja,
 Óvja tőle agg szülője :
 «Semmi áron, én fiacskám,
 Ne menj Észak udvariba,
 Táltosságban míg tudósabb,
 Javasságban nem vagy jósabb,
 Észak ifjai tüzéhez,
 Lapp legények harczhelyéhez !
 Ott a lappok ledalolnak,
 Turjabéliek benyomnak
 Szájjal szénbe, fejfel sárba,
 Pernyébe kezded szárával,
 Körmöddel parázs homokba,
 Forrómeleg kőlapokba.»

Igyen szólal Lemminkäjnen :
 «Ért már engem bűvös bája,
 Bűvös bája, kígyók átka,
 Megkísértett lappfi három
 Egyetlenegy éjjel nyáron,
 Alacsony kövön mezetlen,
 Övezetlen, öltözetlen,
 Fonalvéggel kötözetlen ;
 No de sokra mentek vélem,
 Kaptak is a rongyok tőlem,
 Mit szekercze kaphat kőből,

Nagy furó a sziklatöböl,
 Tuskó jégen síkosságból,
 A halál üres szobákból.»

«Másképen ijesztgetének,
 Más a vége a mesének,
 Eltökéltek tenni engem,
 Ijesztettek elsülyednem
 Lápra talpaló bürűnek,
 Pocsétára hídlásműnek,
 Iszamóba tenni állam,
 Gonosz helyre a szakállam ;
 Én azonban, talpig ember,
 E miatt még nem szorongtam,
 Fogtam magam, dalba fogtam,
 Igézésbe kezdtem ottan,
 Dallám a bűvöst nyilával,
 A lövöldözöt ijával,
 Varázslót a késvasával,
 Táltost egyben aczelával
 Tuoni szörnyű zúgójába,
 Borzadalmas buzgójába,
 Legmagasabb csorgó alá,
 Leggonoszabb forgó alá :
 Ott pihenjen a bűvölő,
 Ott nyugodjon a gyülölő,
 A míg néki fű nem nő ki
 A fején át, süvegén át,
 Vállain át a bűvösnek,
 Háta húsán végesvéig
 Én pihenő bűvölőmnek,
 Én nyugvó gyülölködőmnek.»

Tartóztatja még szülője
 Lemminkäjnent a menéstől,
 Fiát félti nevelője,
 Nő a férfit tartóztatja :
 «El ne indulj, oh te árva,
 Innen oly fagyos világba,

Pusztaságos Pohjolába!
 Romlás ér utól azalatt,
 Romlás én szegény fiamat,
 Vész a léha Lemminkäjnent;
 Száz szájjal is szólj bár nékem,
 Nem hihetem semmiképen,
 Nem való vagy te dalosnak
 Észak ifjai közébe,
 Turja nyelvéhez se tudnál,
 Lapp beszéddel bajba jutnál.»

Ott a léha Lemminkäjnen,
 Maga a szép Messzivágyó
 Fejit fészülgeti épen,
 Üstökét keféli szépen,
 Fésűjét a falhoz csapja,
 Kefét kályhafához dobja,
 Ő szavát ím így emeli,
 Maga mondja, fölfeleli:
 «Vész bizony léha Lemminkäj-
 Romlás ér szegény fiadat, [nent,
 Majd ha fésűm vérrel csapzik,
 Ha kefém pirosat habzik.»

²¹³ Megy a léha Lemminkäjnen
 Pusztaságos Pohjolába
 Anyja szava ellenire,
 Agg szüléje intésinek.

Készülődik, kászolódik,
 Vas ümöggel vértéződik,
 Éles övbe öltöződik,
 Maga szóval így szól:
 «Biztosabb ám, vért ha védi,
 Vas ümögben több a férfi,
 Tehetősb ám éles övbe
 Varázslók közé kerülve,
 A hitványán hogy kifogjon,
 A javától se szorongjon.»

Szablyáját kezébe kapja,

Tüzes élüt megragadja,
 Kit köszörült Híszek népe,
 Javasok körme fent ki szépre,
 Kötí azt a csípejére,
 Helyhezveti hüvelyébe.

Hol fog hősünk gondoskodni,
 Szilaj ember óvakodni?
 Már kicsinyég gondoskodik,
 Ott a szilaj óvakodik:
 Pózna alatt ajtószádán,
 Kunyhaja kijáró táján,
 Udvaron az út elein,
 Künn a külső kertkapuban.

Ott a férfi gondoskodik
 Asszony nép ereje ellen;
 Ily szerben még nincs erősség,
 Nincs oltalom biztos ebben,
 Gondoskodni kell tehát még
 Férfi nép ereje ellen
 Útnak ketté váltta helyén,
 Kékes kőlapnak tetején,
 Ingó-bingó kis ereknél,
 Csörgedező csermelyeknél,
 Zúgók szörnyű csorgójánál,
 Víznek vészes forgójánál.

Ott a léha Lemminkäjnen
 Maga szóval így szól:
 «Föl a földből, szablyás népek,
 Ti világkorács vitézek,
 Kardos emberek kutakból,
 Ijas emberek patakából!
 Ébredj, erdő, emberiddel,
 Rengeteg, összes rendjeiddel,
 Hegy öregje hadsergeddel,
 Víz ördöge rémséggel,
 Vízanya erőddel egybe,
 Hatalmaddal víz öregje,

Lánykák minden láb öléből,
Szépszegélyük minden érből,
Dicső férfi védelmére,
Híres fattyú oltalmára,
Büvösök fja hogy ne érje,
Táltos töre ne találja,
Se boszorkány késpengéje,
Lövő ember vasa éle!»

«Ennyi ha nem elegendő,
Más módot leszek lelendő,
Magasabbra esdek mostan,
Föl amaz égi Ukkóiglan,
Fellegeket a ki forgat,
Bírja mind a burhanyókat.

«Oh Ukko, te felső isten,
Öregapó fenn a mennyben,
Fellegek közül felelő,
Égen átal szót emelő!
Tüzes kardot küldjél nékem,
Hüvelye is tűzláng légyen,
Kivel aggságot eloszszak,
Kivel rontást fölbogozzak,
Földi gyűlölöm legyőzzem,
Víz boszorkányit elűzzem
Elöttem való egemből,
Megettem való helyemből,
Fejem fölől, magam mellől,
Oldalamról mindkétfelől,
Győzzek büvösön nyilával,
Boszorkányon késvasával,
Táltosfélén törhegyével,
Rossz férfiún fegyverével!»

Ott a léha Lemminkäjnen,
Maga e szép Messzivágyó
Lovát füttyenté sűrűből,
Aranyszórút avarfűből,
Legott ő lovát befogja,

Tulipirost közre fogja,
Maga üle szán farába,
Fölkap íme kosarába,
Vesszővel a Fürgét inti,
Csörgös végűvel legyinti:
Fut a Fürge, messzi elmén,
Száll a szánkó, fogy az ösvény,
Ezüst homok csendül-pendül,
Arany mező meg-megzendül.

Egy nap mén, másnap mégyen,
Harmadik nap újra mégyen,
Harmadik nap újra menve
Im falu jö véle szembe.

Ott a léha Lemminkäjnen
Dérrel-dúrral nagyfelvágva
Hajt a szélső út mentiben
A szélső ház udvarába,
Küszöbön át kérdi szóval,
Ereszláb mögül beszélal:

«Van-e itt a házba lélek
Szügyelöm leszedőjének,
Rúdam lejjebbítőjének,
Jármom félretévőjének?»

Padlórul egy gyermek mondja,
Lépcső mellől egy porontyka:
«Nincsen itt a házba lélek
Szügyelőd leszedőjének,
Rúdad lejjebbítőjének,
Jármód félretévőjének.»

De mit bánja Lemminkäjnen,
Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngysorossal csördít rája,
Hajt sebesen dérral-dúrral
A középső út mentiben
Középső ház udvarába,
Küszöbön át kérdi szóval,
Szárnyfödél mögül beszélal:

«Van-e itt a házba lélek
Kantárszár kezelőjének,
Szügyelő leöltőjének,
Járomsziát szétfejtőnek?»

Banya cseflet fönn a góczon,
Nyelves ördög kályhapóczon:
«Hogyne kapnál itt a házban
Kantárszárad kezelőjét,
Szügyelőd leöltőzőjét,
Rúdad lejjebb eresztőjét;
Tízesével itt a házban,
Lesznek hogyha tetszik százan,
Kedvedért kik befogatnak,
Alád jó lovat is adnak,
Hogy haza menj gizgaz fattya,
Országodba fuss ebadta,
Gazdádna üllő helyére,
Háziasszonyod elébe,
Öcséd kertje ajtójáig,
Húgod hídja utójáig,
Mielőtt még este lenne,
Mielőtt a nap lemenne.»

De mit bánja Lemminkäjnen,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Le kéne a vént ijazni,
A vasorrút vaknyilazni.»

Fürgéjét futásra inti,
Hajt szaporán, csakúgy csattog,
A legelső út mentébe,
A legfelső házba térve.

Ott a léha Lemminkäjnen
Közeledtében a házhoz
Szóla egy szót ilyen módra,
Mondókáját így mondja:
«Hísz, csahosnak csukd be száját,
Lempo, ebnek állkapczáját,
Tégy a szája ellen zárat,

Köss fogai közzé gátat,
Ne hallasson hang a nyelvén,
Mellette míg ember elmén!»

Az udvarba hogy becsörtet,
Ostorral veré a földet,
Köd kele ostora nyomában,
Kis ember a ködhomályban,
Szügyellőt az levetette,
Rúdat az lejobbította.

Ott a léha Lemminkäjnen
Ő fülével figyel fönnen,
Senkitől nem is gyanítva,
Egy lélektől sem alítva;
Verseket ím halla kívül,
Szókat a mohon keresztül,
Falon által játszódotkat,
Deszkán át dalolgotokat.

A szobába néze ottan,
Bekukucska alattomban,
Szoba telve táltosokkal,
Lóczák telve dallosokkal,
Falak oldalt játszódotkkal,
Ajtószáda javasokkal,
Fölsőpad tele tudókkal,
Gócz melléke réültekkal;
Lappok dallait dudolják,
Hísi versét czinczogtatják.

Ott a léha Lemminkäjnen
Nem fél bújni más bőrébe,
Át mer változni egyébre,
Szögleten át megy a szobába,
Zugolyon tör útát lába,
Maga szóval így szólal:
«Jó a dal, ha jókor vége,
Rövidség a nóta éke;
Jobb az ész, ha megmaradott,
Mint ha kétfelé szakadott.»

Maga Észak úrasszonya
 Híderesztéken csoszoga,
 Középpallón jár-kel vala,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Volt nekünk ebünk idáig,
 Vasderes kutyánk volt máig,
 Hús-befaló, csontharapó,
 Melegiben vért leszopó;
 Milyen emberfia már az,
 Milyen hősök közzül származ,
 A ki úgy jön a szobába:
 Zugolyon tör útat lába,
 Hogy kutya se hallja, látja,
 A csaholó bébocsátja!»

Szolt a léha Lemminkäjnen:
 «Nem is jöttem híján annak,
 Bűvösségnek, tudalomnak,
 Hatalomnak, értelemnek,
 Apai tüzes hevemnek,
 Szerei híján szüleimnek,
 Hogy kutyáid fölfaljanak,
 CsaHolóid szabdaljanak.»

«Megmosott az anyám engem,
 Megmosott már zsendültömben,
 Nyári éjjel három ízben,
 Kilencz ízben őszi éjjel,
 Minden út ellen bűvösnek,
 Minden országban erősnek,
 Szülőföldemen dalosnak,
 Bárhol jártomban javasnak.»

Ott a léha Lemminkäjnen,
 Maga a szép Messzivágyó,
 Fogja magát, kezd bűvölni,
 Indul immár énekelni;
 Szikrát szór a bunda széle,
 Csakúgy árad szemefénye,
 Míg dalolgat Lemminkäjnen,

Míg dalolgat, varázsolgat.

Legjobb dallost így dalol most
 Legis-legrosszabb dalossá,
 Lök szájukba szirtet éllel,
 Rak követ lapos felével
 Legis-legjobb dallosokra,
 Legtudósabb táltosokra.

Így dalol le ilyen népet,
 Egyet erre, mást odébb vet:
 Sarjatlan kopár mezőre,
 Fölszántatlan pusztá földre,
 Tengerszembe haltalanba,
 Teljesen lazacztalanba,
 Rutja szörnyű zúgójába,
 Tűzzel égő buzgójába,
 Folyóvízbe tajtékfőnek,
 Zúgók közepébe kőnek,
 Tűznek, lánggal lobogónak,
 Szíporkának, ropogónak.

Ott a léha Lemminkäjnen
 Dalol szablyás embereket,
 Hősöket és fegyveröket,
 Dalol ifjat, dalol aggot,
 Közbülsőket is ledallott:
 Dalolatlan egyet hágy csak,
 Hitvány örzőjét a nyájnak,
 Egy vén aggot, félig vakot.

Nedvessipkás, eme csordás,
 Ez meg szóval így beszéle:

«Oh te léha Lempi vére,
 Dalolsz ifjat, dalolsz aggot,
 Közbülsőket is ledallod,
 Mért nem dallasz engemet le?»

Szolt a léha Lemminkäjnen:
 «Hozzád érni semmi kedvem,
 Mert undok vagy, már ha nézlek,
 Nyomorúlt, bár nem igézlek;

Már fiatalabb korodban,
Silány bojtári sorodban
Szüléd szültjét szeplőztetted,
Tennen húgod fertőztetted,
A lovakat sorra cseszted,
Kanczák kis csikait csekted
Lápok hátán, föld siványán,
Iszapos víznek ingoványán.»
495 Nedvessipkás, ama csordás,

Nosza dúl-fúl és felindúl,
Ajtón által el-kiméne,
Udvaron át a mezőre,
Vágtat Alvilág vizéhez
Szent folyónak örvényéhez,
Ottan kémli Messzivágyót
Lesi, várja Lemminkäjnent
Észak felől érkezőben,
Hazájába térte közben.

TIZENHARMADIK ÉNEK.

Lemminkäjnen leányt kér Eszakhon vénasszonyától, a ki első szolgálatkép Hisz szarvasának megüzését kívánja tőle; 1—30. s. — Lemminkäjnen büszkén fogadkozva indul a szarvast megüzni, de csakhamar röstelkedve tapasztalja, hogy henczegéssel nem szerzi meg a szarvast; 31—270. s.

Most a léha Lemminkäjnen
Mondja Észak asszonyának:

«Add, oh asszony, nőcselédet,
Hamar hozd a hölgyecskédet,
Nösereged legszebb gyöngyét,
Lánycsapatod legkülönbjét!»

Arra Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
«Nem adom néked nőcselédem,
Lányom hozzád nem tökélem,
Sem a gyöngyét, sem csunyáját,
Sem különbjét, sem silányát:
Van már néked elvett nőcskéd,
Vanmármeghozott menyecskéd.»

Szólt a léha Lemminkäjnen:
«Kötöm Küllit falujához,
Faluban küszöb fokához,
Idegenek háztájához,
Jobb menyecskét szerzek innét;
Hozd elő hát ten leánykád,
Szűzek serge százszorszépjét,
Fürtös fejek fényességét!»

Mondja Észak úrasszonya:
«Nem adom leányom férjhez

Egy mihaszna emberkéhez,
Tűzrevaló vőlegényhez;
Lányoknál te akkor aggass,
Fürtösfejűeket faggass,
Hisz szarvassát ha megüzöd
Hisz földjei véghatárin.»

31 Most a léha Lemminkäjnen
Lándsáit szereli sebtén,
Íjait azonnal ajzza,
Ő nyilait helyrehozza,
Maga szóval így szól:

«Im a kopja felvasalva,
Minden nyilam készen volna,
Íjam rendesen fölajzva;
Nincs fenyőtalp szöktetésre,
Lábtó sarkkal döfködésre.»

Ott a léha Lemminkäjnen
Eltűnődik, tépelődik,
Hol szerezzon hókorcsolyát,
Lábi szánkót bármicsodást.

Kauppi udvarába lép be,
Megy Lülíkki műhelyébe:
«Oh bölcs ember, Vuoja-táji,
Kedves Kauppi, lappországi,

Szerkeszsz nékem lábi szánkót,
Vájj ki alkalmas lábtót,
Hísz szarvasát hogy megűzzem
Hísz földjei véghatárin!»

Lülikki lám szóval mondja,
Nyelvén Kauppi ezt forgatja:
«Kár te néked Lemminkäjnen
Hísz szarvassát űzni menned:
Kapsz egy korhadtt fadarabot,
Azt is ügygyel-bajjal kapod.»

De mit bánja Lemminkäjnen,
Szóra szót ad ilyenképen:
«Fenyőtálpát, szöktetni jót,
Készíts lábtót, lökni valót!
Bizony rajtok szarvast hajtok
Hísz földjei véghatárin.»

Lülikki, a talpak ácsa,
Kauppi, lábtók kalapácsa
Őszön a talpakat csinálja,
Télen át a lábtót vájja,
Egy napot faricskál botján,
Gyűrűjének egy napot szán.

Kész a talpacs, szöktetni jó,
Lábtó, sarkkal verni való,
Botja is már elkészülve,
Nyélbe sütve a gyűrűje,
Vidra volt a botnak bére,
A gyűrűé róka bőre.

Lábszánkóját zsírral keni,
Rénfaggyúval dörzsölgeti,
Gondolkozik, ez a gondja,
Ő szavával így mondja:
«Van-e már az ifjú népben,
Növekedő nemzedékben
Talpam szöktetni tudója,
Lábtóm sarkkal rugtatója?»

Szolt a léha Lemminkäjnen,

Válaszolt a vérmes ficzkó:
«Van bíz itt az ifjú népben,
Növekedő nemzedékben
Talpad szöktetni tudója,
Lábtód sarkkal rugtatója.»

Hátára tegezt csatola,
Íjat újat vállaira,
Póznáját kezébe kapja,
Meglöki a lábi szánkót,
Sarkával veri a lábtót,
Maga szóval így szólal:
«Merre isten napja halad,
E világnak ege alatt
Hol lehetne az az erdön
Négy lábon futó teremtés,
Kit én ezzel nem előzők,
Gyönyörűen meg nem győzők,
Kalevfia lábtójával,
Lemminkäjnen járójával?»

Hívatlan ezt Híszek hallják,
Megneszelik Júdásfajták,
Híszek szarvast építenek,
Rént Júdások készítenek,
Fejit tesznek redves fából,
Szarvát kecskefűz-villából,
Lábát parti suhogókból,
Lápról lábszarit karókból,
Hátát font sövény falából,
Inát száraz fűnyalábból,
Szemeit nimfa tányérjából,
Füleit nimfa leveléből,
Bőrit kéregből, fenyőből,
Más húsát rohadtt fatőből.

Im szarvasát Hísz tanítja,
Rénjét szóval így szólítja:
«Szaladj immár Hísz szarvasa,
Nemes állat ügess tova

Rének kölykező helyére,
Lapp fiúk vivó terére,
Hajtó ember hadd lihegjen,
Legkiváltkép Lemminkäjnen!»

Szalad immár Hisz szarvasa,
Rénállata bénnyargala
Észak csűrjei közébe,
Lapp fiúk vivó terére,
Fölrüg csöbröt kisházbelit,
Tűzön feldönti a katlant,
Húst hamuval elegyelit,
Levest tűz fölibe locsesant.

Derekas zshivaj kele im
Lapp fiúk vivó helyein,
Lapp kutyák nosza csaholni,
Lapp fiúk belé rivallni,
Lapp menyecskék mind kaczagni,
Más egyéb hadak morogni.

Maga léha Lemminkäjnen
Űzi ám a szarvast szörnyen,
Űzi lápon, űzi síkon,
Űzi pusztá parlagokon,
Tűz röpköd a lábszánkóbul,
Füst a póznavegről tódul,
De a szarvast nem láthatja,
Nem láthatja, nem hallhatja.

Síklík halmon, síklík völgyön,
Síklík tengermögi földön,
Hisz erdein űzi váltig,
Halál minden tisztásáig,
Űzi Sírnak szájaiglan,
Halál udvarházaiglan,
Sír a száját íme nyitja,
Halál ím fejét konyítja,
Hős férfiat elfognia,
Lenyelni Lemminkäjnent,
Nem találja, elvétette,

Semmiképen nem sérthette.

Egy csipet van még csuszkálat-
Erdő zúga vizsgálatlan [lan,
Észak hosszú véghatárán,
Lappország teres lapályán;
Azt is mégyen csuszkálgatni,
Erdő zúgát vizsgálgatni.

Hát a hogy közelget arra,
Derekas zshivajt ím halla
Észak hosszú véghatárán,
Lapp fiúk vivó terein,
Hallja, hogy kutyák csaholnak,
Lapp fiúk belé rivallnak, [nak,
Lapp menyecskék mind kaczag-
Többi lappok mind morognak.

Ott a léha Lemminkäjnen
Az irányban űz ím menten
Kutyák szűkülő helyére,
Lapp fiúk vivó terére.

Mondja most megérkeztivel,
Tudakolja megjöttivel:
«Itt a nőcskék mit kaczagnak,
Nők kaczagnak, rínak ifjak,
Az öreg nép mit abajgat,
Czirnos ebek kit csaholnak?»

«Nőcskék itt azért kaczagnak,
Nők kaczagnak, rínak ifjak,
Öreg nép azért abajgat,
Czirnosok azért csaholnak:
Hisz szarvasa itt szalada,
Síma körmű vágat vala,
Fölrüg csöbröt kisházbelit,
Tűzön feldönti a katlant,
Ételt összevissza forgat,
Pempöt tűz fölibe locsesant.»

Erre ím a dévaj kópé,
Az a léha Lemminkäjnen,

Löki lábtóját a hóba,
 Mint egy férget, fűben csúszót,
 Szökkenti szömörkefáját
 Mint eleven kígyót, kúszót,
 Maga mondja elrobogva,
 Szól, keze a póznát fogva :
 «Lappországbán férfi mennyi,
 Mind a szarvast fogja vinni,
 Lappországbán mennyi asszony,
 Mind egy szálíg katlant mosson,
 Lappországbán mennyi gyermek,
 Mind forgácsot fogjon szedni,
 Lappországbán mennyi katlan,
 Mind a szarvast főzzék abban!»

Acsarkodik, buzgólkodik,
 Rugaszkodik, nyújtózkodik,
 Első ízben rugaszkodik
 Szemnek láthatatlan messze,
 Másod ízben ippaszkodik
 Fülnek hallhatatlan messze,
 Harmad ízben ím találá
 Hísz szarvasa tomporára.

Fog egy jávorfa-czöveket,
 Nyírfa-nyügöt fog kezébe,
 Hísz szarvasát nyűgzi véle
 Tölgyfakertnek közepére :
 «Itt álldogálj, Hísz állata,
 Itt rugaszkodj, rénszarvasa!»

Nosza símogatja hátát,
 Veregeti bundácskáját :
 «Jó is lenne itten élnem,
 Illenék is itt henyélnem
 Fialat leányt ölelve,
 Serdülő kis tyúkkal egybe.»

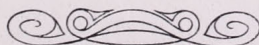
Haraguvék Hísz szarvasa,
 Rugaszkodék rénállata,
 Maga szólal ígyzen szóval :

«Majd az ördög megy te hozzád,
 Hogy fiatal lányt ölelgess,
 Hajadonokkal hevergess.»

Nyújtózkodik, buzgólkodik,
 Széjjeltépi nyírfa-nyűgjét,
 Zúzza jávorfa czövekjét,
 Tönkre teszi tölgyfa kertjét,
 Avval indul iramodva,
 Megy a szarvas nagy robogva
 Lápon által, földön által,
 Cserjés halmon, völgyön által,
 Szemnek láthatatlan messze,
 Fülnek hallhatatlan messze.

Már akkor a dévaj kópé
 Bezzeg búsúl, bezzeg dúl-fúl,
 Mérge forr, haragja felgyúl,
 Űzi ám a szarvast rútúl ;
 Egyszer rúgaszkodva egyget,
 Újj iránt a talp ím enged,
 Láb helyén törék a lábszán,
 Csuszkafa zúzék sarka táján,
 Nyélkötés körül a lándsa,
 Gyűrűalj iránt a pózna ;
 Hísz szarvasa száguldozva
 Fut, hogy többet szem ne lássa.

²⁵⁹ Ott a léha Lemminkäjnen
 Fejlesütve, rossz a kedve,
 Holmiját csak nézi, nézi,
 Ő szavát ím így intézi :
 «Soha senki emberfia
 El ne menjen vakmerően
 Erdők ellen hajtania
 Hísz szarvasát üldözőben,
 Mint én mentem boldogtalan,
 Kedves korcsolyám odavan,
 Vesztettem egy póznát szépet,
 Lándsámat, a legfürgébbet!»

TIZENNEGYEDIK ÉNEK.

A rendes vadászigékkel és imádságokkal szépen könyörögve, Lemminkäinen végre mégis megüzi a szarvast és Északonba viszi; 1—270. s. — Második munkájául azt szabják, hogy kötőfékezze föl Hísznek tüzes szájú heréltjét; felkötőfékezi és Északonba hajtja; 271—372. s. — Harmadszorra azt követelik tőle, hogy löje le a tuonelai (alvilági) hatyút. Lemminkäinen Tuonela folyóvizéhez ér; ott lesi a megvetett pásztor, megöli őt és Tuoni (az Alvilág ura) zúgójába veti. Tuoni fia ráadásul apróra metéli a holttestet; 373—460. s.

Most a léha Lemminkäinen
Eltűnődik, tanakodik,
Mely ösvényen mendegéljen,
Milyen talpalatra térjen:
Ott hagyja-e Hísz szarvasát,
Haza induljon magába,
Vagy hogy újra megkisértse,
Űzze lassacskán továbbra,
Erdő asszonyának tetszön,
Liget lányaihoz illön.

Megereszti mondókáját,
Így emeli szóra száját:
«Oh Ukko, te felső isten,
Avagy agg apó a mennyben,
Adj most nekem lábi szánkót,
Rendes lábtót, könnyen szállót,
Űznöm rajta szép módjával
Lápon által, földön által,
Űznöm Hísz határkövéig,
Észak tisztásain végig,
Hísz szarvasa járóira,
Rénállata gázlóira.»

«Megyek ím ember, erdőt nézlő,
Külső dolgokban vitézlő,
Tapiola útja mentén,
Tapio lakási rendjén;
Üdvözöllek, halmok, szirtek,
Üdvözöllek, hangos fenyvek,
Üdvözöllek, szürke nyárjas,
Üdvöz legyen üdvözlőtök!»

«Engedj erdő, szívelj szálfás,
Térülj, egyetlen Tapio!
Vágásba vezesd az embert,
Ama dombikóra rendeld,
Hol zsákmánya jut kezére,
Cserkészői munka bére.»

«Núrikki, Tapio vére,
Piros sapkás, tiszta férfi,
Rójj a földeken jegyeket,
Bélyegezd meg a hegyeket,
Hogy én, bamba, menni tudjak,
Ily járatlan, leljek utat,
Zsákmány nyomdokát ügyelve,
Erdő adtát esdekelve.»

«Mielikki, te erdők anyja,
Tiszta asszony, ékes forma!
Indítsad meg azt a kedvest,
A gyönyörűt nosza kergesd
Űző embernek elébe,
Az esengőnek kezébe!»

«Fogd aranyos kulcsaidat
Czombodról a karikáról,
Tapio csürét kinyissad,
Erdő várát megmozdítsad
Én napomra, vadűzőmre,
Zsákmányüldöző időmre!»

«Ha magadnak nincsen kedved,
Akkor szolgálóid engedd,
Béreseid nosza lódítsd,
Szófogadóidat szólítsd!
Űrasszony te hogy lehetnél,
Szolgálód ha nincs több egynél,
Szolgálód ha száz nem volna,
Ezrivel is szófogadód,
Minden nyájra gondviselők,
Minden élésre ügyelők.»

«Erdő tündére, piczinyke,
Tapio mézes szájú szüze!
Édes hangú síp, ha csengnél,
Méz-síp, vajha csicseregnél
Kegyes asszonyod fülibe,
Erdő jámbor asszonyának,
Hogy meghallja egyszeribe,
Feküvésit félbehagyja;
Mert reám sehogy se hallgat,
Föl nem érez órák hosszát,
Noha gyöngyen esdekelek,
Arany nyelven nyögdécslek.»

Ott a léha Lemminkäjnen
Zsákmány nélkül mind szünetlen
Űz lápokon, űz tereken,

Űz kietlen rengetegen,
Istennek tüzes tetőin,
Híszinek szenes mezőin.

Űz ím egy nap, űz ím másnap,
Hát bizony csak harmadik nap
Igen nagy halomra ére,
Emelkedék egy nagy köre,
Szemét nyugotnak szegezé,
Lápokon át észak felé:
Látja Tapio lakásit,
Arany ajtók villogásit
Lápokon túl, észak táján,
Haraszt közzül hegy lankáján.

Itt a léha Lemminkäjnen
Az iránt megindul menten,
Közelébbre mindjárt lépe,
Tapio ablaki elébe;
Le is hajlik, hogy benézzen
A hatodik ablakrésen,
Adakozók ottan élnek,
Vadas vénék elfekvének
Hétköznapi köntösökben,
Szennyes ringy-rongy öltözetben.

Szólt a léha Lemminkäjnen:
«Erdők asszonya, mi végre
Bujtál hétköznapi bőrbe,
Fekszel sárba, mélé mezben,
Fekete a képed szörnyen,
Tekinteted kellemetlen,
Csecseid felette csúfak,
Termeted is tetszik rúttnak?»

«Azelőtt, hogy erdön jártam,
Várat az erdön hármát láttam,
Egyet fából, egyet csontból,
Egy kővárat harmadikúl.
Aranyos ablak hat volt épen
Minden várnak szögl tében;

Betekinték mindeniken,
 A hogy állék fal töviben :
 Tapióék gazdaura,
 Tapióék gazdasszonya,
 Tellervo, Tapio szüze,
 Más Tapio-nép is közte
 Mind aranyban egymást üzte,
 Csetlett-botlott új ezüstbe ;
 Maga erdő asszonyának,
 Erdő kegyes asszonyának
 Két kezén arany perecze,
 Újjain arany gyűrűi,
 Fején színarany szalagok,
 Arany fürtjei hajában,
 Arany függői fülében,
 Drága gyöngyei nyakában.»
 «Oh erdőnek jó asszonya,
 Vadaskerti kedves banya!
 Vesd le széna-szál saruid,
 Rázd le irtásjáró tutyid,
 Hányd el csunya cséplő csuhád,
 Tedd le hétköznapi üngöd,
 Végy reád szerencseruhát,
 Ölts ajándékosztó üngöt,
 Én napomra, cserkészőmre,
 Én vadüldöző időmre !
 Unalom fog rajtam győzni,
 Unalomnak kell ám jőni
 Ettől a nagy nincsenségtől,
 Mind szünetlen zsákmány nélkül,
 Hogy helylyel-közzel se juttatsz,
 De még gyérecskén se futtatsz ;
 Unt az este, ha nem vidám,
 Hosszú a nap zsákmány híján».

«Deres bajszú erdővéne,
 Tűgalysipkás, mohabundás !
 Vond be az erdőt tiszta gyolceszal,

Posztóval borítsd a berket,
 Mind a nyárfákat nemezzel,
 Égerfákat ékes mezzel,
 Takard fenyveid ezüsttel,
 Lúczfáid aranynyal lepd el,
 Rézövekkel agg fenyőket,
 Szömörkét ezüst övekkel,
 Nyírfákat arany virággal,
 Arany csengőkkel fatöket ;
 Cselekedjél úgy, mint hajdan,
 Te boldogabb napjaidban :
 Holdkép fénylett fenyvek ága,
 Lúczfatető nap módjára,
 Erdőd mézzel illatozék,
 Édes márczczal berked, a kék,
 Tér meződ malátalével,
 Tér lápod csepegő vajjal.»

«Erdő tündére, szives szűz,
 Túlikki, Tapio lánya !
 Hajtsd az élest lankásidra,
 Legtágasabb tisztásidra ;
 Futni hogy tán berzenkedne,
 Vagy vágatni rest lehetne,
 Vegyél vesszőt a berekből,
 Nyírfát erdő nyílásából,
 Avval horpaszát csikoljad,
 Vagy vakard meg hóna alját ;
 Hadd szaladjon szép sebessen,
 Hamarosan hadd siessen
 Űző embernek elibe,
 Folyton járónak helyibe.»

«Ösvényre ha ér az élés,
 Tereld azt a hőshöz szépen,
 Tedd elé a két tenyered
 Kétfelől kerítésképen,
 Hogy az élés el ne szökjön,
 Útmellékre hogy ne szegjen ;

Ha netán az élés szökne,
Útmellékre hogyha szegne,
Fogd fülön s emeld az útra,
Hozd ösvényre szarván fogva!»

«Tőke van útjain keresztbe,
Szén van olykor ottan oldalt,
Fa sokszor a földön fekvé,
Azokat meg ketté vagdald!»

«Kerítés jön szembe véle,
Fektesd a kerítést félre,
Vesszőköznél minden ötnél,
Egyszer minden hét czölöpnél!»

«Folyó fordulhat elejbe,
Forrás, útjain keresztbe,
Hidképen rá selymet rikkants,
Piros posztót búrúképen,
Szállítsd át öbölszoroson,
Vízen át vezérelj váltig,
Pohjola folyóján által,
Zúgók zajlásin keresztül!»

«Tapiónak házaura,
Tapio háza úrasszonya,
Deres bajszerű erdővénje,
Erdők aranyos királya,
Erdők asszonya, Mimerkki,
Erdei kedves osztónéne,
Kék kabátos agg nő, berki,
Piros kapczás láb-asszonya!
Jöszte im aranycserélni,
Ezüstválogatni jöszte;
Aranyam holdnál nem ujdonabb,
Üstöm oly vén, akár a nap,
Harcmezőn erővel szedve,
Fenyegelve ütközetbe,
Erszény alján hervadoznak,
Zacskó alján sorvadoznak,
Hogy ime aranycserélő,

Ezüstválogató nem jó.»

Így a léha Lemminkäinen,
Űz egy hétig szép szeliden,
Berek végén versit fújja,
Hármat rengeteg szögében,
Erdő asszonyát mulatja,
Erdő gazdurát is épen,
Minden szűzét megbüvöli,
Tapio lányit engeszteli.

Siettetik, fölkergetik
Hísz szarvasát rejtekeiből,
Tapio hegye mögéből,
Hísz vára közelletéből,
Űző embernek elébe,
Igésnek keze ügyébe.

Maga léha Lemminkäinen
Veti pányváját legitten
Hísz szarvasa válla közzé,
A csoda csikó nyakába,
Hogy nem igen rúgkapála,
Míg a hátát megfésülé.

Ott a léha Lemminkäinen
Maga szóval így en szólal:
«Berkek nagyja, föld gazdája,
Tisztás élő ékessége,
Mielikki, erdők úrasszonya,
Erdei kedves osztónéne!
Aranyat jövel fogadni,
Ezüstöt kiválogatni,
Boríts földre gyolcs lepedőt,
Teríts kedved-töltő vásznat,
Én aranyat fényest arra,
Teszek tündöklő ezüstöt,
Hogy egy csepp se hulljon félre,
Szétszóródva szenny ne érje!»

Avval indul Északhonba,
Oda érkezttivel mondja:

«Hísz szarvasát ím megűztem
Hísz földjei véghatárán,
Add, öreg, hát ten leánykád,
Menyasszonyúl ifjú szűzem.»

271 Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval ígyen válaszola :

«Akkor szánom néked lányom,
Itjú szűzem mint menyasszonyt,
Ha hozod a nagy heréltet,
Hísz lovát, a sárgát, féken,
Hísz habos fejű csikáját,
Hísz-föld véghatáraitól».

Legitt léha Lemminkäjnen
Aranyos fékit fogja menten,
Új ezüstös kantárszárát,
Legitt lódúl lókeresni,
Az arany-sörényűt lesni
Hísz földjei véghatárán.

Ellépdégél, perdül-fordúl,
Nagy könnyedén íme indúl
Legelőre, zöldelőre,
Szent mezőnek mesgyéjére,
A lovat hogy ott keresse,
Az arany-sörényűt lesse,
Övén egy-éves ló féke,
Vállára csikóhám téve.

Keres egy nap, más nap újra,
Hát ím harmadnapra kelve,
Nagy magas halomra hága,
Fölkuszék egy kő hátára,
Szemét szegzi napkeltének,
Fejét fordítja le délnek,
Lovat lát ím a homokon,
Sűrűben avarsörényest,
Annak szőre szikrát szóra,
Sörénye a füstöt tujja.

Ígyen szólal Lemminkäjnen :

«Oh Ukko, te fölsőisten,
Ukko, fellegek királya,
Bolygó burhanyók bírāja!
Nyisd meg az eget szabaddá,
Mind a mennyet ablakokká,
Essél essőt, vashullajtót,
Hozzál hűtő jégzimankót
Szörére a jó csikónak,
Csipejére hísz hókalónak!»

Ukkó, az a főteremtő,
Felhők felett élő isten,
Vág az égen rácsos ajtót,
Menny födelét osztja kettő,
Esett szajjal, esett jéggel,
Esett essőt vashullajtót,
Nem akkorát, mint egy lófej,
Mint emberfej, nem oly aprót
Szörére a jó csikónak,
Csipejére hísz hókalónak.

Legott léha Lemminkäjnen
Ezt közéről látni mégyen,
Szemlélgetni szemtől szembe,
Maga szóval mondja fennen :
«Hísznek jófutó fakója,
Habos állú kis csikója,
Hozd a finom orrod már most,
Hajtsd fejed, a drágalátost
Én aranyos csüngőimbe,
Új ezüstös csengőimbe!
Nem tartalak téged durván,
Nem hajtalak nagyon csúnyán,
Hajtalak rövid kis útra,
Egy csekély darabot futva,
Oda Észak udvaráig,
Szigorú napam lakáig ;
A mit ostorral csapintok,
Vagy a vesszővel suhintok,

Azt is selyemmel csapintom,
Posztó szélével suhintom».

Hisz sárgája, paripája,
Habos állú Hisz-csikaja
Dugja ím a kedves orrát,
Hajtja ím fejét, a drágát
Az aranyos csüngők közzé,
Új ezüstös csengők közzé.

Így a léha Lemminkäjnen
Fékre a nagy heréltet hozza,
Fékit a kedves szájba dugja,
Drágalátos fejbe kantárt,
Szökken hátára a jónak,
Csipejére hiszi hókalónak.

Vesszővel a Fürgét vágja,
Megcsapintja fűzfaággal,
Hajta egy csekély darabot,
Hágókon át elkoczogott
Észak ellen egy halomig,
Havas hegységi oromig,
Észak udvarába ére,
Udvarról szobába tére,
Oda megjöttivel mondja,
Érkeztivel Északhonba :
«Féken lám a nagy heréltet,
Hozom hámban Hisz csikáját,
Legelőről, zöldelőről,
Szent mezőnek mesgyéjéről,
Hisz szarvasát is megűztem
Hisz földjei véghatárán ;
Add, öreg, hát a leánykát,
Menyasszonyúl ifjú szűзем !»
271 Louhi, Észak úrasszonya
Szóra szót ím így en ejte :
«Akkor szánom néked lányom,
Ifjan mint menyasszonyodat,
Hattyút vizen ha elejted,

A folyón a gyöngy madarat,
Tuoni vizén, a feketén,
Szent folyónak örvényletén
Egyetlenegy próbatéttel,
Egyetlenegy nyíllövessel».

Ott a léha Lemminkäjnen,
A szépséges Messzivágyó,
Hattyúszóra el-kiméne,
Hosszúnyakú nézésére
Tuoni vizén, a feketén,
Manalának mély fenekén.

Ellépdegél nagy virgonczan,
Szép könnyedén íme russzan
Tuoni vize környékéhez,
Szent folyónak örvényéhez,
Nemes kezij volt a vállán,
Teli tegez nyíl a hátán.

Nedvessipkás, ama csordás,
Vaksi véne Pohjolának,
Vár vizénél Tuonelának,
Szent tolyónak örvényinél
Nézelődve, forgolódva
Lesi Lemminkäjnen jöttét.

Hát bizony csak némely napon
Látja léha Lemminkäjnent
Kelőben, közelgetőben
Tuoni vize környékihez,
Dühös zúgó mellékihez,
Szent folyónak örvényihez.

Vesz a vízből vízi kígyót,
Bogos бүркөт a habokbul,
Veti embere szivéig,
Lemminkäjnen máján végig,
Balfelől a hónaljába,
Jobb vállán keresztül-áttal.

Már a léha Lemminkäjnen
Érzi ám sebtét sajogni,

Szóval mondja, fölfeleli :
 «Legrosszabb volt, a mit tettem,
 Megkérdezni elfeledtem
 Viselőmet, én szülémet,
 Legfölebb ha két szó végett,
 Mert bajjal van három olyan :
 Mit tegyek, miképen éljek,
 Ily gonosz napok ha érnek,
 Nem tom vízi féreg vétkit,
 A bogos бүрөк bibéjit.»

«Oh anyácskám, én viselöm,
 Bajjal búval fölnevelöm !
 Tudnád csak te, éreznéd csak
 Holvótát szegény fiadnak,
 Mily rohanvást jönnél menten,
 Segédül sietnél sebtén,
 Fiadat szegényt kiváltó
 Ím ez útról a haláltól,
 Ilyen ifjan elhunástól,
 Vérmesen alábukástól.»

Ott a vaksi pohjolai,
 Nedvessipkás, ama csordás
 Löki a léha Lemminkäjnen,

A Kalevfiat veszíti
 Tuoni fekete vizébe,
 Leggonoszabb örvényébe ;
 Megy a léha Lemminkäjnen,
 Megy a zúgóban zörögve,
 Víznek sodrában csörögve
 Tuoni háza tájékára.

Fia Tuoninak, a véres,
 Karddal sujta emberére,
 Szablyával rá eggyet mére,
 A hogy villan s vág a szablya,
 Ötfelé az embert szabja,
 Lemminkäjnen nyolcz darabra,
 Alvilág vizébe dobja,
 Manalai mély folyóba :
 «Ott heverészs mindétiglen,
 Ijaddal, nyiladdal egyben,
 Lőjj a vízen hattyút már most,
 Part lejtőjén vízi szárnyast !»
 457 Így lőn Lemminkäjnen veszte,
 A jó kérő így végezte
 Tuoni vizén, a feketén,
 Manalának mély fenekén.

TIZENÖTÖDIK ÉNEK.

Lemminkäjnen házában egy napon a keféből vér kezd csepegni, anyja ebből menten észreveszi, hogy fiát már megölték, Északhonba siet és faggatja Északhon asszonyát, hova tette Lemminkäjnent; 1—62. s. — Északhon úrasszonya végtére megvallja, hogy milyen munkákra küldte őt, s a Nap egészen biztos hírt ad Lemminkäjnen haláláról: 63—194. s. — Lemminkäjnen anyja lemegy, kezében hosszú gereblye, Tuoni zúgója tövéhez, gereblyéli a vizet, a míg csak össze nem szedi fia testének minden darabját, ezeket egymáshoz illeszti s belőlük ráolvasással és kenőcsökkel újra építi Lemminkäjnent; 195—554. s. — Lemminkäjnen fölébredve elmondja, hogyan ölték meg a tuonelai folyónál és hazatér anyjával; 555—650. s.

Léha Lemminkäjnen anyja
Oda haza mind ezt hajtja:
«Hol lehet az a Lemminkäjnen,
Merre tűnt el Kaukóm eggyem,
Hogy hírvil se hallik jötte
Útjairól messzi földre?»

Nem tudja szegény szülője,
Ő nyomorult viselője,
Húsa mely felé mozoghat,
Önnön vére hol foroghat,
Bolyong-e tűleveles halmon,
Hangafüves földön vajjon,
Avvagy jár tán tenger hátán,
Tarajos habok tetején,
Vagy vészes viadalomban,
Rettentő riadalomban
Lába szárát vérbe mossa,
Térdig érőbe, pirosba.

Küllikki, kevély menyecske
Nézelődik, forgolódik

Léha Lempifi lakában,
Messzivágyó udvarában,
Nézi a fésűt minden este,
Kis keféjét reggelente,
Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik virradaton
Már a fésű vért viráگزik,
A kefe pirossat játszik.

Küllikki, kevély menyecske
Szóval mondja, fölfeleli:
«Oda van már az én kis férjem,
Veszendőben Kauko szépem
Úttalan utakra kelve,
Ösmeretlen ösvényekre,
Fésűje immár vért viráگزik,
Keféje pirosat játszik!»

Akkor Lemminkäjnen anyja
Maga nézi már a fésűt,
Maga így fakad el sírva:
«Oh jaj én szegény fejemnek,

Én inséges életemnek,
 Oda ím árvának fiacskám,
 Meggyötörtnek magzatocskám,
 Ért ime gonosz napokat,
 Romlást én remek szülöttem,
 Vészt a léha Lemminkäjnen,
 Már kefeje vért virágzik,
 Fésűje pirosat játszik!»

Fölfogja ruhája szélit,
 Kézzel köntöse szegélyit,
 Megyen futva messzi útra,
 Mindig futva, messzebb jutva,
 Mentin a dombok megdöndülnek,
 Síkok kelnek, ormok dülnek,
 Felső földek lelapúlnak,
 Alsó földek domborúlnak.

Elér Észak udvaráig,
 Fiát tudakolja váltig,
 Tudakolja, megszóllala:
 «Oh te Észak úrasszonya,
 Hova tetted Lemminkäjnent,
 Mint ölted el magzatomat?»
 63 Louhi, Észak úrasszonya,
 Ez meg így válaszola:
 «Nem tudom, fiad mi lelte,
 Merre járt és hol lőn veszte;
 Szánba ültetém lovasba,
 Tüzes mén után a kasba,
 Tán valami lékbe rogyott,
 Tengeren a jégbe fagyott,
 Vagy toportyánféreg torkán,
 Szörnyű medve száján ment le.»

Mondja Lemminkäjnen anyja:
 «Így beszél az, a ki füllent!
 Fiamat farkas föl nem falja,
 Medve nem győz Lemminkäjnent,
 Farkasokat megbír újja,

Keze a maczkót földre sújtja:
 Hogyha meg nem mondod
 [menten,

Hova tetted Lemminkäjnent,
 Rontom-bontom új csúrajtód,
 Sarkából kivetem szampód.»

Mondja Észak úrasszonya:
 «Én az embert jól lakattam,
 Italt emberemnek adtam,
 Töltözém, míg bírta lába,
 Ültetém ladik farába,
 Küldém zúgón őt leszállni,
 El sem is tudom találni,
 Hova tűnt a szegény árva,
 Zúgóba-e, hullámlóba,
 Vagy folyóba, csillámlóba.»

Mondja Lemminkäjnen anyja:
 «Így beszél az, a ki füllent!
 Csak való igazat szólj hát,
 Hazugságidnak utólját,
 Hova tetted Lemminkäjnent,
 Veszegtetted a Kalevfit,
 Avvagy eljön szörnyű véged,
 Halálod utolér téged.»

Mondja Észak úrasszonya:
 «Immár a valót kimondom:
 Küldtem ötet szarvasüzni,
 Rendeltem a rént legyőzni,
 Fékre a nagy heréltet hozni,
 Csikót szépen szerszámozni,
 Hívtam hattyút hajtania,
 Szent madarat megfognia;
 Mostan el se gondolhatom,
 Milyen romlás érte vajon,
 Mely akadály áll előtte,
 Hogy hírről se hallik jötte
 Mint menyasszonykérő vőnek,

Leányért esenkedőnek.»

Keresi a bolygót anyja,
Elveszettjét síratozza,
Fut mint farkas hegyvölgyeken,
Jár mint maczkó rengetegen,
Vizeken mint vidra átkel,
Halmokon mint hangya jár-kel,
Mint darázs szigetek szélén,
Mint a nyúl tavak szegélyin;
Félrelódít nagy köveket,
Visszafordít fatöveket,
Rőzsét eltol útmellékre,
Tuskókat bürüvé lép le.

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi, nem találja;
Fiát kérdi minden fától,
Elveszettjét sirdogálja;
Szól a fa, fenyő sohajtoz,
Bölcsen a tölgy fölfeleli:
«Van magammal gondom bőven,
Még fiaddal is vesződjem,
Fogtak úgyis bajra sokra,
Szántak oly nehéz napokra,
Ölfának hogy összetörjek,
Hasábnak szeletelődjek,
Csűrűfának csenevészüljek,
Istásfának földre düljek.»

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi, nem találja;
Útacska elejbe állá,
Lehajol az útacskára:
«Oh útacska, isten adta,
Nem láttad-e magzatomat,
Én aranyos almácskám,
Ezüstből való botomat?»

Bölcsen az út fölfeleli:
Ő szavát ím így emeli:

«Van magammal gondom bőven,
Még fiaddal is vesződjem,
Fogtak úgyis bajra sokra,
Szántak oly nehéz napokra,
Minden kutya rajtam futkos,
Minden lovas rajtam rugdos,
Kemény patkó rajtam dobog,
Sarkaival rajtam robog.»

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi s nem találja;
Holdacska elejbe állá,
Lehajol a holdacskára:
«Szép holdacska, isten adta,
Nem láttad-e magzatomat,
Én aranyos almácskám,
Ezüstből való botomat?»

Az a hold, az Isten adta,
Ő szavát ím bölcsen szabja:
»Van magamért gondom bőven,
Még fiaddal is vesződjem,
Fogtak úgyis bajra sokra,
Szántak oly nehéz napokra,
Járni éjente magamban,
Sütkérezni, hogyha fagy van,
Telet végigvirrasztani,
Nyár idejét mulasztani.»

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi, nem találja,
Napocska elejbe állá,
Lehajol a napocskára:
«Oh napocska, Isten adta,
Nem láttad-e magzatomat,
Én aranyos almácskám,
Ezüstből való botomat?»

Tud valamit ám az égi,
A napocska íme véli:
«Már szegénynek szíved gyöngyét

Elvesztették, beleölték
 Tuoni-jóba, feketébe,
 Manala örök vizébe,
 Ment a zúgóban zörögve,
 Folyó sodrában csörögve
 Oda Tuoni térségire,
 Manalának mélységire.»

195 Akkor Lemminkäjnen anyja
 Maga elfakada sírva,
 Megy kovácsok műhelyébe :
 «Oh vasverő Ilmarinen,
 Minap verted, tegnap verted,
 Verd ma is még egy kicsinyég,
 Réz gerebent alkoss legitt,
 Vas fogasba foglald nyelit,
 Szabd fogait száz ölesre,
 Nyelit nyujtsad ötszörösre !»

A vasverő Ilmarinen,
 Fő kovács örökétiglen
 Réz gereblyét alkot legitt,
 Vas fogasba fogja nyelit,
 Fogait szabja százölesre,
 Nyelit nyujtja ötszörösre.

Maga Lemminkäjnen anyja
 Im a vasgereblyét foglya,
 Repül Tuoni vízeiglen,
 Esdekel a naphoz így :
 «Oh napocska, isten adta,
 Világunk, teremő adta !
 Süss egy perczig rekkenően,
 Tűzz le még egy perczig hően,
 Harmad ízben teljes tűzzel,
 A szilaj hadat nyugoszd el,
 Bágyaszd el Manala népit,
 Tikkaszsz minden Tuoni-bélt !»

A napocska, Isten adta,
 Teremő szülötte napja

Száll egy nyírfa hajlatára,
 Libben görbe égerfára,
 Süt egy perczig rekkenően,
 Még egy perczig tűz le hően,
 Harmad ízben teljes tűzzel,
 A szilaj hadat nyugosztja,
 Bágyasztja Manala népét,
 Ifját kardmarkolatára,
 Hajtja botvégre a vénjét,
 Középkorút lándsanyélre,
 Avval ernyedetten szálla
 Föl az égi rónaságra,
 Előbbi ülő helyére,
 Régi szállására tére.

Akkor Lemminkäjnen anyja
 Fölveszi a vasgereblyét,
 Gereblyéli ő szülöttjét
 Habbal zajló zuhogóban,
 A sebtén futó folyóban,
 Gereblyéli, nem találja.

Akkor elvonul alábbra,
 Megy a tengerbe magába,
 Kapczakötésig a lébe,
 Övedzőig víz ölébe.

Gereblyéli ő szülöttjét
 Tuoni vízen végesvéig,
 Ár ellen is húzigálja,
 Húzza egyszer, húzza ismét,
 Meglelé fiának üngét,
 Üngét önnön fájdmára ;
 Húzza újfönn másod szerre,
 Kapczát lel, kalapot erre,
 Kapczát bura búbanatra,
 Kalapot keserves jajra.

Lépdel annál is lejjebre,
 Manalai mély helyekre,
 Vonja egyszer vízmentiben,

Másod ízben át a vizen,
Harmadszor haránt a vizen,
Hát bizony csak harmadjára
Gabonára egy nyalábra
Vas gereblye rátalála.

Nem volt biz az gabna-nyaláb,
Léha Lemminkäjnen inkább,
Maga a szép Messzivágyó,
Fennakadt gereblyefogba'
Újjával a névtelennel,
Bal hüvelykújjánál fogva.

Kél a léha Lemminkäjnen,
Kerül immár a Kalevfi
Rézgereblyétől emelten
Ama téres víz fölibe :
Csakhogy volt egy kis hibája,
Fél a keze, fél a feje,
Sok másféle porczikája,
Hozzá lelke nincs nekie.

Anyja erre fontolgtatja,
Maga sírva mondogatja :
«Lesz-e vajjon ebből ember,
Éled-e új hős még ez egyszer!»

Hívatlan egy holló hallja,
Válaszát ím ígyen adja :
«Sohse ember, a ki az volt,
Soha többet, a ki megholt,
Szemít szemling már kiszedte,
Vállait csuka leette ;
Hadd a tengernek te ímezt,
Tuonela vizébe süllyesz, d
Hátha dorzsgadóczczá vedlik,
Avvagy czethallá növekszik.»

Az a Lemminkäjnen anyja
Nem süllyeszti ő szülöttjét,
Inkább még egy ízben vonja
Réz veretű gerebenjét

Alvilági vízen végig,
Vízen végig, át is rajta,
Lel az egyik vállcsontjára,
Lel kezire, lel fejire,
Lel lapoczkája felire,
Mindenféle porczikára ;
Fiat ő belőlük épít,
Léha Lemminkäjnent készít.

Húst a húshoz helyhezteti,
Csontot a csonthoz illegeti,
Ínt az ínhoz, vért a vérhez,
Ért az értörés helyéhez.

Az ereket elkötozi,
Erek végit úzi-fúzi,
Ráolvas az érszalagra,
Fakad íme ily szavakra :
«Erek ékes úrasszonya,
Erek anyja, ékes asszony,
Te szépséges, a ki ékes
Faguzsalylyal fonsz ereket
Amaz orsóval, a rézzel,
A vasból való kerékkel,
Jövel hozzám én nagy jómrá,
Hajolj hozzám hívó szómra,
Érgombolyag te öledben,
Hártyagöngyöleg kezedben
Az ereket elkötozni,
Erek végit úzni-fúzni
Tátongó törések között,
Repedező rések között!»

«Ennyi hogyha nem lesz elég,
Ott az ég fölött a szűz még
Csónakján, a rézből valón,
A piros fenekű hajón ;
Jövel, oh szűz, túl az égről,
Kisasszony a mennyközépről,
Indítsd érrel dús ladikod,

Hajtsd az innal dúsgazdagot,
Evezz által csontréseken,
Által ínrepedéseken!»

«Az ereket helyre hozdad,
Őket a régi rendbe oszszad,
Nagy ereket szájjal szembe,
Fő-ereket átellenbe,
Finom ért a finom érre,
Kis eret kis ér fejére!»

«Azzal fogd parányi tüdet,
Tű fokán selyem fonalat,
A parányi tüvel tűzzed,
A czíntüvel varrogassad,
Erek végét üzzed-fűzzed,
Selyem szálakkal kötözzed!»

«Ennyi hogyha nem lesz elég,
Magad mennyégbeli felség
Szerszámozd föl jó csikóid,
Nosza fogd be jó futóid,
Hajts iratos szép szánkáddal
Csonton át, izeken átal,
Hibbant húsrészekeken átal,
Ernyedő ereken átal,
A csontot a csonthoz toljad,
Ért az érvéghez csatoljad,
Csonttörésbe önts ezüstöt,
Értörésbe tölts aranyat!»

«A hol hártya meghasada,
Nevelj hártját épen oda,
A hol érnek lőn törése,
Új eret kötözz helyére,
A hol vére buggyanék ki,
Oda új vért futtass néki,
A hol csontja szét van zúzva,
Oda csontot rikkants újra,
A hol húsa kimarjula,
Oda húsrészt illeszsz újra,

Áldásoddal helyre hozdad,
Őket a régi rendbe oszszad,
Csont a csonthoz, hús a húshoz,
Ér az érhez, vér a vérhez!»

Avval Lemminkäinen anyja
Nemzi a férfit, hősét szabja
Régi élte formájára,
Ő korábbi képmására.

Olvasott ím az erekre,
Erek végét elkötözte,
Ám az embert szóra mégse,
Fiát nem bírja beszédre.

Akkor ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
«Hol veszek mostan írt javasnak,
Színmézet már hogy hozassak,
Megkennem a holtra váltat,
Gyógyítnom a rosszúl jártat,
Emberem hogy nyissa száját,
Megeressze mondókáját?»

«Kis méhecske, szép madárka,
Ligetek virágkirálya,
Nosza indulj mézkeresni,
Fűszerszámizet szerezni
Ama nyájas Erdőtájról,
Ügyelő Tapiolából,
Számptalan virág himéből,
Számptalan füvek hegyéről,
Kór tagra kenőcsnek jónak,
Sebhelyekre gyógyítóknak!»

Kis méhecske, gyors madárka,
Tova száll, röpi szárnya
Ama nyájas Erdővárba,
Ügyelő Tapiolába.
Rét virágit sorra szedi,
Mézet a nyelvin főzögeti
Hat virágnak tetejéből,

Száz füvecskének hegyéről;
 Akkor zümmög hazafele,
 Karikázva útra kele,
 Szárnya végig fűszerszámíz,
 Tolla meg merő egy színmez.

Maga Lemminkäjnen anyja
 Legitt a kenőcsöt fogja,
 Megkeni a holtra váltat,
 Gyógyítja a rosszul jártat;
 Segedelem abban sem volt,
 Szóra mégse jött a megholt.

Erre szót im így en ejte:
 «Kis méhecske, szép madárka,
 Menj máshova messze tájra,
 Kilencz tengert átrepülve,
 Tengerháti félszigetre,
 Mézzel folyó szárazföldre,
 Tuuri új lakóhelyéig,
 Palvonon tetétlenéig,
 Dandárja van ott a méznek,
 Ott a jó kenőcs temérdek,
 Minden érre alkalmas,
 Minden ízre kívánatos;
 Hát kenőcsöt onnan hozzál,
 Orvosságot olyant hordjál,
 Kór tagokra kötözgetnem,
 Hibbant helyre öntözgetnem!»

Kis méhecske, fürgencz ember
 Libben, szárnyal még ez egyszer,
 Kilencz tengert átrepülén,
 Kilenczedfél tenger tükrén,
 Szárnyal egy nap, másnap

[szárnyal,
 Szárnyal harmad napon által
 Egy fűszálon meg nem szállva,
 Egy levélen meg nem állva
 Tengerháti félszigetre,

Mézzel folyó szárazföldre,
 Tüzes zúgónak tövéig,
 Szent folyónak örvényéig.

Ottan főzik a sok mézet,
 Kotyvasztják a zsírféléket
 Apró-cseprő fazekakban,
 Iczi-piczi katlanokban,
 Hüvelykujjra férhetőken,
 Ujj hegyével mérhetőken.

Kis méhecske, fürgencz ember
 Hát kenőcsöt onnan rendel;
 Múlt az idő kis darabig,
 Egy piczinyke pillanatig,
 Hát im surrog visszafele,
 Iparkodva jöddögele,
 Hat csészike az ölében,
 Háta mögött hét van éppen
 Tele mind javas irokkal,
 Tele jóféle zsirokkal.

Maga Lemminkäjnen anyja
 Kenőcsivel kente sorra,
 Kenőcsök kilencz nemével,
 Kantaírral nyolczfélével;
 Segedelmet csak nem lelhet,
 Bizony nem talál semillyet.

Akkor ő szavát emeli,
 Mondókáját mondja ismét:
 «Kis méhecske, mennyi madara,
 Menj amoda harmadszorra
 Föl a fölső ég ölébe,
 Kilenczedik ég fölébe,
 Ott van ám csak fűszerszámíz,
 Ott van bőséggel a színmez,
 Kit hajdan kent Isten újja,
 Teremtő, a tiszta, fúja,
 Fiaira kent az Isten
 Rosszak rontásai ellen;

Mártsd fűszerszámízbe szárnyad,
Tollad merő mézbe mártsad,
Hozz szárnyadon balzsamízet,
Mentéden is hordjál mézet
Kenőcsül a kór helyekre,
Öntésül ím ily sebekre !»

Kisméhecske, gyöngy madárka,
Ez meg ennyit mondott rája :
«Hogy érek odáig én el,
Én kis ember csepp erőmmel !»

«Jó szerin odáig érhetsz,
Szép módjával mendegélhetsz,
Hold fölött, a nap alatt el,
Ég csillagi közt haladsz el ;
Szállasz egy nap szél módjára
Kaszácsillag homlokára,
Oszt' még egy nap szelelsz tova
Gönczölcillag vállaira,
Harmad nap meg fölhágsz lassan
A hetevény hátaiglan,
Oda már csekély utacska,
Iczi-piczi kis darabka
Szent Istennek orczájaig,
Boldog Isten portájaig.»

Méhecske a földről mozdul,
Mézes szárnyú a hoporesrul,
El is szárnyal szél módjára,
Tovaszelel kicsi szárnya,
Száll a hold határi mentén,
A nap párkányin ügetvén,
Gönczölcillag válla között,
A hetevény háta mögött,
Szálla Isten pinczéibe,
Teremtőnek fülkéibe ;
Ott készülnek kantaírok,
Kotyvasztódnak kenőzsírok,
Ezüst fazekakban ottan,

Fölnek arany katlanokban,
Méz forr a középső téren,
Merő vaj a szélső részen,
Csupa fűszerszámíz délen,
Zsiradékok éjszaksfélen.

Kis méhecske, mennyi madara,
Fűszerízre most akada,
Mézre, mennyit ép akara ;
Nem sok idő tellik bele,
Hát ím surrog visszafele,
Lelkendezve jöddögele,
Ölében vagy száz szelencze,
Ezer más egyéb bődönke,
Méz van ebben, víz van abban,
Legjobbfejta ír amabban.

Legott Lemminkäjnen anyja
Ő szájába vészi sorra,
Teszi nyelve próbájára,
Izról-ízre megvizsgálja :
«Ilyenek ím az írok főbbi,
Mindenhatónak kenőcsi,
Kikkel a teremő ken-fen,
Sérveket megönt az Isten».

Keni hát a holtra váltat,
Gyógyítja a rosszúl jártat,
Keni csontközökön végig,
Ízeinek minden résit,
Alul kente, felül kente,
Középiött is kapta rendre,
Akkor ő szavát ím teszi,
Maga mondja s így intézi :
«Kelj föl immár fekvésedből
Alvásodból emelkedj föl,
Menekülj e rossz helyekről,
Balszerencse ágya mellől».

555 Fektéből az ember fölkél,
Alvásából íme eszmél,

Elő tudja már beszélni,
Megeredt a nyelve néki :
«Én silány soká nyugodtam,
Naplopó nagyot aludtam,
Édes álmot álmadoztam,
Mélységeset szunnyadoztam.»

Mondja Lemminkäjnen anyja,
Ő szavát ím ígyen szabja :
«Még tovább is szenderegneél,
Hosszasabban is hevernél
Gyászos fölnevelőd nélkül,
Szegény gondviselőd nélkül.»

«Mondsza most fiam, te árva,
Szólj fülemnek hallatára,
Mi adott Mana kezére,
Lökött Tuonela vizébe?»

Mondja léha Lemminkäjnen,
Anyjának felelt ím ígyen :
«Nedvessapkás, ama csordás,
Untamónak vaksi vénje
Az adott Mana kezére,
Lökött Tuonela vizébe ;
Vett a vízből vízi kígyót,
A habokból csipicsúszót
Én szegény fejem bajára,
Azt se tudtam hamarjába,
Nem tudám sikosnak vétkit,
A bogos bürök bibéjit».

Mondja Lemminkäjnen anyja :
«Oh emberek oktalanja,
Hogy' kérkedtél, bűvöst bájolsz,
Lappokat énekkal varázsolsz,
Nem tudod sikosnak vétkit,
A bogos bürök bibéjit :
Vízből volt a síkos véve,
A bogos bürök habokból,
Jegesrucza jó agyából,

Tengeri fecskefej javából,
Szüőjätär a vízre pökte,
Litty-lottyot habokra lökte,
Víz nyujtotta hosszúkásra,
Sütötte a nap puhára,
Azután a szél pólyálta,
Víznek lelke meglóbálta,
Víz hullámja partra úzte,
Tengerzaj terelte földre.»

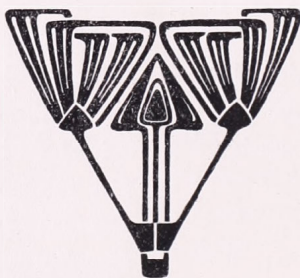
Akkor Lemminkäjnen anyja
Szerelmesét pólyálgatja
Ő korábbi képmására,
Előbbeni formájára,
Még egy szikrányival szebbre,
A korábbinál különbre ;
Azután beszél fiával,
Minek volna még hijával.

Szólt a léha Lemminkäjnen :
«Soknak is vagyok hijával,
Ott feküszik az én szívem,
Ott a vágódásom híven
Észak fehérnepeinél,
Fürtösfejú szépeinél ;
Penészes fülű banyája
Ő leányát nem bocsátja,
Míg a réczét el nem ejtem,
A hattyút ki nem kerítem
Onnan Alvilág vizéből,
Szent folyónak örvényéből.»

Mondja Lemminkäjnen anyja,
Ő szavát ím ígyen szabja :
«Hadd a hitvány hattyúídat,
Récze-rucza hadd lakjanak
Tuoni fekete vizében,
Buzgó-forró örvényében ;
Te pedig hazádba ergye,
Te szegény szülőddel egybe,

Sőt áldd jó szerencséd már most,	Már honába indul menten,
Istened, a nyilvánágost,	Édes anyja egyetemben,
Hogy adott igaz segédet,	Agg szüléje nemkülönben.
Új életre hívott téged	645 Elhagyom Kaukót immár
Tuoni ösmert ösvényéről,	[innend,
Manaszállás legvégéről ;	Legitt léha Lemminkäjnent
Tőlem semmisem telik ki,	Vetem versemben amarrébb,
Egymagamtól épen semmi,	Hajtom versemet hamarébb,
Ha nincs alkotóm kegyelme,	A dalt másfelé taszítom,
Igaz Isten engedelme !»	Újabb útra igazítom.
Ott a léha Lemminkäjnen	

TIZENHATODIK ÉNEK.

Väjnämöjnen hajófák keresésére küldi Pellervojnen Szampszát, csónakot farag belőlük de híjával van három ígének; 1—118. s. — Minthogy az ígéket nem kapja meg más-honnan, Tuonelába megy s itt meg akarják tartani; 119—362. s. — Väjnämöjnen azonban táltosságával mégis kimenekül Tuonelából s visszatérve óv mindenkit, hogy önként oda ne menjen és elbeszéli, mily szomorú és rettentő sorban vannak ott a rossz emberek ;

363—412. s.

Komoly öreg Väjnämöjnen,
Főfő táltos mindvégiglen,
Csónakot akar kisütni,
Új dereglyét nyélbe ütni
Ködös félszigetnek orrán,
Párás földszeletnek ormán ;
Fája nincs ladikkovácsnak,
Deszkája dereglyeácsnak.

Ki fog néki fát keresni,
Ki fog tölgyet döntögetni
Väjnämöjnen csónakául,
A dalosnak talpfájául ?

Pellervojnen, mezőn termett
Szampsza nevű piczi gyermek,
Az fog néki fát keresni,
Az fog tölgyet döntögetni
Väjnämöjnen csónakául,
A dalosnak talpfájául.

Útnak indul, ellépdele
Hajnalszaki tájak fele,
Mén egy dombra, mégyen másra,
Egyben harmadikra hága,
Vállán színarany a fejsze,

A fejszébe réznyél ütve ;
Egy nyárfa kerüle szemközt,
Három öl magasnál nem több.

Készül a nyárjat döntenie,
Fát fejszével döngetnie,
Megszólal a nyárfa nyomba,
Maga szóval sebtén mondja :
«Mit szánsz ember én belőlem,
Ugyan mit kívánsz felőlem?»

Pellervói Szampsza gyermek
Arra szóval így felel meg :
«Te belőled aztat szánom,
Azt keresem és kívánom :
Väjnämöjnen csónaktatját,
Dalosnak dereglyedeszkát».

Kurtán-furcsán szól a nyárfa,
A százágú szaporázva :
«Csónak lennék, csorgós lennék,
Ha dereglye, sülyedeznék,
Odavagyok, többül odvasodván ;
Háromszor a nyár ivadján
Belem pondró eddegélte,
Gyökereim féreg élte !»

Pellervói Szampsza gyermek
Megy, mendegél onnan messzebb,
Gondolkodva ellépdele
Északféli tájak fele.

Egy fenyő jön véle szemközt,
Hat ölnyi magosnál nem több,
Fejszével a fához sujta,
Kampósával kopogtatja,
Kérdezgeti, szólogatja :
«Válna-e, fenyő, belőled
Csónaktatja Vajnamőnek,
Dalosnak dereglyefája?»

Vaktában a fenyő szólal,
Maga förmed nagyfenszóval :
«Nem lesz én belőlem csónak,
Hordozója hat faboltnak,
Fenyő a fám, horonyos fajtám ;
Háromszor a nyár ivadján
Csúcsomon egy holló hintált,
Ágamon vakvarjú vakogott !»

Szampsza Pellervojnen gyermek
Megy, mendegél mindig messzebb,
Gondolkodva ellépdele
Nyárszakféli tájak fele ;
Jön egy tölgyfa véle szemközt,
Körül csak kilencz öl, nem több.

Kérdezgeti, szólogatja :
«Válna-e belőled, tölgyfa,
Zsákmányvivő csónak talpa,
Hadbeli dereglye tatja?»

Tölgye bölcsen válaszolja,
A makkos fa tudván tudja :
«Telik tán fa tőlem annyi,
Egy csónakhoz talpat rakni,
Nem horonyos fajtám, hórihorgas,
Sem pedig belül nem odvas ;
Háromszor a nyár ivadján

Víg tavaszutó viradtán
Fám köré a nap kerüle,
Holdvilág tetőmön üle,
Ágamon kakukk kakukkolt,
Galyamon madárka guggolt».

Szampsza Pellervojnen gyermek
Válláról a fejszét kapja,
Fát a fejszéjével csapja,
A százélűjével szabja,
Tölgyét sebtiben letörve,
Remek fáját hajtja földre.

Elsőbb szétosztja tetőben,
Vágja végighosszat tőben,
Tővéből farag fenékfát,
Szeri-száma nélkül deszkát
Dalosnak hajótatjául,
Vajnamőnek csónakjául.

Ott az öreg Vajnamőjnen,
Főfő táltos mindétiglen
Csónakot varázsszal készít,
Dereglyét dalával épít
Magános tölgy megdőltebül,
Törékeny fa tördeltébül.

Dall egy verset, tatját dülleszt,
Dall egy újat, deszkát illeszt,
Dalla egyben harmadikat :
Horgait veré azalatt,
Boltvégeit béfejezi,
Eresztékit egyezteti.

Hogy a csónak boltíves lett,
Deszkák széle összeillet,
Híja volt még három szónak,
Hol a karfák alkotódnak,
Az orrtökék ormozódnak,
Fara végződik hajónak.
119 Komoly öreg Vajnamőjnen,
Főfő táltos mindétiglen

Szóval mondja, fölfeleli :
 «Oh, jaj nekem szánandónak,
 Vízre nem való e csónak,
 Új hajócskám a habokra!»

Tanakodik, tépelődik,
 Bűvigékre hogy hol akad,
 Hol teremt hatószavakat,
 Föcskék feje tetején-e,
 Hattyúhad sora hegyén-e,
 Vagy lúdkonda válla végén.

Szószerezni elvonúla,
 Hattyúkat rakásra dúla,
 Tesz ludakban kárt eleget,
 Föcskékből is rengeteget,
 Nem találta egy igére,
 Egy igére, sőt egy félre.

Tanakodik, tépelődik :
 «Szók százait ottan őrizi
 Nyári rének nyelve tája,
 Fehér mókusoknak szája.»

Szószerezni elvonúla,
 Varázsígeket tanulva,
 Réneket lestűt karámmal,
 Mókusokat pózna számra ;
 Került onnan szó temérdek,
 Egy körömtényit sem értek.

Tanakodik, tépelődik :
 «Ige száz is őriződik
 Ott alvilág háza tájin,
 Manala örök tanyáin».

Indul ígét Tuonelából,
 Hozni búbájt Alvilágból :
 Ellépdegél fürgé lábbal,
 Bolyog egy hétig tüskön-bokron,
 Megy más hétig zelniczésen,
 Harmadszor gyalogfenyősön,
 Már Mana szigetje látszik,

Tuoni-domb előviláglik.

Komoly öreg Väjnämöjnen
 Hajkurászik már most fönnen
 Ottan Tuonela vizében,
 Manalai mélyedésben :

«Hozz csónakot, Tuoni szűze,
 Küldj kompot, Manala szülte,
 A szoroson áterednem,
 Magam vízen általvetnem!»

Törmzi szűze Tuonelának,
 Alvilág alacsony lánya
 Szennyesét szapulja szépen,
 Ringyet-rongyot sulykol épen
 Tuoni fekete vizében,
 Alvilágbeli csekében ;
 Szónak ered, üzi-füzi,
 Maga mondja s így intézi :

«Csónokot majd akkor adnak,
 Ha okát bevallod annak,
 Mi hozott Mana terére
 Kór csapásitól nem érve,
 Illendő halált sem halva,
 Más halállal sem lakolva».

Komoly öreg Väjnämöjnen
 Szóval mondja, fölfeleli :
 «Tuoni volt ide lehozóm,
 Mana házamból kihuzóm».

Törmzi szűze Tuonelának,
 Alvilág alacsony lánya
 Ő szavát ím ilyen váltja :
 «Most leltem egy füllentőre !
 Ide hogyha Tuoni hozna,
 Hazádból Mana ha vonna,
 Tuoni hozna jödögélve,
 Manabéli mendegélve,
 Tuoni sapkája fejébe,
 Mana keztyűje kezébe ;

Vallj igazat Väjnämöjnen :
Mi hozott Mana terére?»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Maga mondja, fölfeleli :
«Vas vetett Mana terére,
Tuonelába döntött éle».

Tömzsi szüze Tuonelának,
Alvilág alacsony lánya
Szóval mondja, fölfeleli :
«Ebből tudlak füllentőnek !
Manalába vas ha vonna,
Éle Alvilágba hozna,
Vért virágozna visellőd,
Pirost permetezne öltöd ;
Vallj igazat, Väjnämöjnen,
Vallj igazat másod ízben !»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Maga szólal, fölfeleli :
«Víz vetett le Alvilágba,
Hullám húzott Tuonelába».

Tömzsi szüze Tuonelának,
Alvilág alacsony lánya
Szól viszontag, ígyyen váltja :
«Értem a hazudozóját !
Víz ha vetne Alvilágba,
Hullám húzna Tuonelába,
Visellőd csuromvíz volna,
Szegélye csöpögne-folyna ;
Vallj való igazat végre :
Mi hozott Mana terére?»

Ott az öreg Väjnämöjnen
Bizony füllent még egy ízben :
«Tűz hozott le Tuonelába,
Láng vezetett Alvilágba».

Tömzsi szüze Tuonelának,
Alvilág alacsony lánya
Ez meg így felel reája :

«Megismerem a hazugját !
Tűz ha hozna Alvilágba,
Tuonelába tenne lángja,
Üstököd le volna égve,
Bajszod bezzeg pörkölődve».

«Oh, te öreg Väjnämöjnen,
Csónakot ha kívánsz innen,
Vallj immár való igazat,
Hagyd abba hazugságodat,
Hogy jöttél Mana terére,
Kór csapásitól sem érve,
Illendő halált se halva,
Más halállal sem romolva».

Szólt az öreg Väjnämöjnen :
«Hazudoztam kissé bátor,
Füllentettem egyszer-másszor,
Vallom a valót is végre :
Csónakot varázsszal szerzék,
Dallal építék dereglyét,
Dallék egy nap, másnap újra,
Hát ím harmadik nap mulva
Szánkóm eltörik a dalba,
Igézésbe zúzik talpa ;
Kis furóért Tuonelába
Jövék srófért Alvilágba,
Ujjá szerkeszteni szánkám,
Eltökélni dalkosárkám ;
Hozd ide hát csak azt a sajkát,
Készítsed közelb a kompot,
A szoroson áterednem,
Magam vízen általvetnem !»

Tuoni tündére leszidja,
Manala hölgye megpirítja :
«Oh dőre, a dőreséged,
Ember, elmegyöngeséged !
Ok nélkül jössz Tuonelába,
Kór nélkül Mana-tanyára ;

Jobb lenne bizony tenéked
Országidba visszatérned;
Ide jött van ám temérdek,
Nem sokan a visszatértek».

Szólt az öreg Väjnamöjnen:
«Asszony az útról visszamenjen,
Nem a férfi, bár az alja,
Hős, akármilyen tömpefajta;
Hozz csónakot, Tuoni lánya,
Kompot, vére Alvilágnak!»

Visz csónakot, Tuoni vére,
Öreg Väjnamöjnennt véle
A szoroson átszállítja,
Veti őt a vízen túlra,
Maga szóval így beszéle:
«Hej, a voltod Väjnamöjnen,
Alvilágba jössz öletlen,
Tuonelába meghalatlant!»

Tuonitündér, jó urasszony,
Mana tündérje, az agg-csont,
Kannában sörét im hozza,
Kétfülűben híven hordja,
Maga szóval így mondja:
«Igyál öreg Väjnamöjnen!»

Komoly öreg Väjnamöjnen
Néz a kannán végighosszat:
Bizony békák ívnak abba,
Oldalain férgek csúsznak;
Ő szavát im így szabja:
«Nem jöttem én ide arra,
Hogy igyam kelyhéből Manának,
Tuoni-kannából lafáljak;
Lerészegszik a sörivő,
Veszni tér a kannaszívó».

Mondja Tuoni úrasszonya:
«Oh, te öreg Väjnamöjnen,
Minek jössz Mana terére,

Kerülsz Tuoni környékére,
A míg el nem rendel Tuoni,
Mana földről nem fog híni?»

Felel öreg Väjnamöjnen:
«Én csónakot építettem,
Új dereglye dolgát tettem,
Híján voltam három szónak,
Farát végezve hajómnak,
Orrtőkéjét ormozgatva;
Ott hogy nem leltem azokra,
Nem találtam fölső földön,
Tuonelába kellett jönnöm,
Manai tanyára törnöm,
Itt ama szavakra szoknom,
Ama bűvigékbe oknom».

Az a Tuoni úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
«Nem adogat Tuoni szókat,
Nem oszt bűverőt Manala,
És te nem fogsz innen soha,
Míg világ világul léssen
Hajlékidba vándorolni,
Földjeidre vánszorogni».

Álomba az embert ejti,
Le is fekteti az útast
Tuoni ágya bundájára;
Ott az ember szundikála,
A hős álmod vesz magára,
Ember alszik, köntös virraszt.

Egy vén asszony Tuonelába,
Kampós állú agg banyája,
Vas szalagot szövögető,
Rézfonalat öntögető,
Százszemű hálót kötni elkezd,
Ezerszeműt egybeszerkeszt
Egy éjszaka, nyár idején,
Egy vízikőnek tetején.

Egy vén ember Tuonelába,
 Háromujjú aggastyánja,
 Vasvejszék kötögetője,
 Rézgyalmok remekelője,
 Száaszemű gyalmot kezdte kötni,
 Ezerszeműt tűzdelgetni
 Azon éjjel nyár idején,
 Azon vízikő tetején.

Tuoni fia, horgasujja,
 Horgasujja, vaskarmúja
 Vonja száaszemű gyalomját
 Tuonela folyóvizén át,
 Vizen átal, víz iránt is,
 Rádásul még haránt is,
 Hogy ne hagyja Väjnämöjnen,
 Engedje Uvantolajnen,
 Míg világ világú lészen,
 Míg arany hold süt az égen
 Onnét Tuoni oldaláról,
 Alvilági őstanyáról.

³⁶³ Komoly öreg Väjnämöjnen
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Hát már végromlásom int-e,
 Inség napja rám köszönt-e
 Itten Tuoni házatájin,
 Alvilágnak gyásztanyáin?»

Hamar változik egyébre,
 Buj sebtiben másik bőrbe,
 A tengerbe mint fekete,
 Mén mint vidra sás közibe,
 Vasas féregképen mászkál,
 Csúszó kígyóképen járkál
 Tuonela folyója felett,
 Tuoni vejszéi közepett.

Tuoni fia, horgasujja,

Horgasujja, vaskarmúja
 Jó korán fogott kimenni
 Vejszéit szemügyre venni,
 Lel lazaczkát százon is túl,
 Kis halat ezret anyjukostúl,
 Väjnämöjnen még sem leli,
 Az öreg uvantobelit.

Akkor az öreg Väjnämöjnen
 Tuonelából visszajött
 Fölemelé szóra száját,
 Megereszté mondókáját:
 «Soha olyant boldog Isten,
 Soha olyant ne teremtsen,
 Magától menőt Manába,
 Töröt Tuoni-tartományba!
 Oda ért az van temérdek,
 Kevesen, kik visszatértek
 Ama tuonelai tájról,
 Manabéli őstanyákról».

³⁹⁷ Ő szavát még így emeli,
 Maga mondja, fölfeleli
 A növekvő nemzedékhez,
 A törekvő zsenge néphez:
 «Sohse fogjon emberfia,
 Míg világ világú lészen
 Ártatlannak ártania,
 Hibátlant hibáztatnia!
 Búsás bért fizetnek ottan
 Tuonelai hajlékokban:
 Ott vagy az ártók helye,
 Hibázóknak ágyok vetve,
 Forró kő a fejealja,
 Sziporkázva égő szikla,
 Kígyókból van lepedője,
 Tuoni férgeiből szöve!»

TIZENHETEDIK ÉNEK.

Väjnämöjnen elmegy Antero Vipunenhez igékért és fölkelte Vipunent hosszú álmából a föld alatt; 1—98. s. — Vipunen elnyeli Väjnämöjnt és Väjnämöjnen kezdi őt hasában rémitően gyötörni; 99—146. s. — Vipunen nem tudja elgondolni, mi lehet a hasában s igyekszik azt onnan mindenféle ráolvasással, igézettel, pirongatással és ijesztéssel kiűzni, de Väjnämöjnen azzal fenyegetődzik, hogy nem megy ki előbb, mintsem megszerzi Vipunentől a kívánt csónaktevő ígéket; 147—526. s. — Vipunen kidalolja minden tudását Väjnämöjnennek, a ki most már kimegy a táltos hasából, megtér csónakácsló műhelyébe s befejezi csónakkészítő munkáját; 527—628. s.

Komoly öreg Väjnämöjnen,
Szót hogy nem lelt járta közben
Tuonelának házatájin,
Alvilág örök tanyáin,
Mind csak azt az eggyet űzi,
Fejiben végighosszat főzi,
Bűvigékre hogy hol akad,
Hol teremt hatószavakat.

Egy gulyás jön szembe véle,
Az meg szóval így beszéle:
«Ott lappog a szóknak száza,
Ezer bűvigének szála
Antero Vipunen ajkán,
A jeles javas johában;
Csakhogy menni kell odáig,
Ellépegetni csapáin,
Nem egészen jó az útja,
Nem is legrosszabbik fajta:
Első rendet kell szaladnod
Asszonyoknak tűhegyein,
Másodrendet kell haladnod

Férfiúnak kardja késén,
Harmadrendet imbolyognod
Hősnek harczy bárdja élén.»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Mégis menne rögtönösen,
Tör kovácsnak műhelyébe,
Szóval hozzá így beszéle:
«Oh vasverő Ilmarinen,
Vas cipőt csinálj iziben,
Vas keztyűt kalapálj nékem,
Vasból való üngöt építs,
Vasból való rúdat készíts,
Verj aczélból ár fejibe,
Tedd aczélát belsejibe,
Lágy vasat vezess fölibe;
Megyek bűvyszókat szerezni,
Varázsígéket keresni
A jeles javas johában,
Antero Vipunen ajkán».

A vasverő Ilmarinen
Szónak ered, szava ilyen:

«Sok éve halott Vipunen,
Antero megszűnt jórégiben
Kivetni a sok kelepczét,
Telerakni török mentét,
Nem jutsz onnan egyy ígéhez,
Nem biz egyy ige feléhez.»

Komoly öreg Vajnámojnén
Indul mégis, engedetlen,
Egy nap ellép nagy könnyedén
Asszonyoknak tüje hegyén,
Másnap ellép szökdécselvén
Férfitüi kardok késén,
Harmadikon imbolyogván
Hősök harczi bárdja élén.

A varázstudó Vipunen
A jeles javas öregesont
Csak henyél varázslatostúl,
Büvigéstül hosszan elnyúl,
Fejin felvirúlt egy nyárfa,
Nyírfa nőtt halántékára,
Éger állkapczája szélén,
Fűzfabokor bajsza végén,
Mókusfenyő homlokára,
Tűgalyas fenyő fogára.

Már odaér Vajnámojnén,
Kardot ránt, vasát ím vonja
Bórhüvelybe belsejébül,
Ökörhátbeli övébül,
Fejéről a nyárfát irtja,
Vakszemén a nyárfát nyírja,
Álláról az ágas égert,
Fűzfabokrot bajsza végén,
Mókusfenyvet homlokárul,
Tűgalyas fenyőt fogárul.

A vasrúdat ím bedöfé
Antero Vipunen száján,
A vigyorgó ínye közzé,

A csikorgó álla közzé,
Szóla egy szót, ígyen szabja:
«Emelkedj föl, ember rabja,
Föld alatt fekvésedből,
Hosszú álmod alvásodból!»

Az a büvigés Vipunen
Serken álmából iziben,
Érzi ám a kint gonosznak,
Fájdalmát felette rossznak,
Hát a vasrúdat harapja,
Fellyül lágy vasát lemarja,
Nem tudott vasat harapni,
Vasnak belsejit bekapni.

Komoly öreg Vajnámojnén
Szájtul ottan állta közben
Félresíklík féllábával,
Belebotlik ballábával
Vipunen Antero fogába,
Csusszan állakapczájára.
99 Legott büvigés Vipunen
Tágasabbra tátja száját,
Szétterjeszti állkapczáját,
Kardostúl a hőst befalja,
Torkán egyszuszra letolja
Amaz öreg Vajnámojnént.

Ott a büvigés Vipunen
Maga szóval ígyen szólal:
«Ettem én már elegecskét,
Ettem birkát, ettem kecskét,
Ettem már tehenet meddőt,
Kandisznót is egyet-kettőt,
Sohsem ettem ilyenformát,
E falatnál édesb fajtát!»

Komoly öreg Vajnámojnén
Maga szóval ígyen szólal:
«No, már végromlásom lészen,
Inség napja környülvészen

Itt e Hísz karámzugában,
Itten e halál-hodályban».

Tanakodik, tépelődik,
Hogy fog lenni, mit fog tenni,
Kés vagyon Väjnőnek övébe,
Fodorhabos kése vége,
Abból csónakot csinála,
Csónakot csinál varázsszal,
Ott evez, sikamlík végig,
Egyik bétül másik bélig,
Elevez minden rejtek útba,
Elirongál minden sutba.

Öreg büvigés Vipunen
Nem törődik evvel igen;
Hát az öreg Väjnamőjnen
Erre már kovácsnak álla,
Vasverőnek ím bevála,
Üngét ülteti kohónak,
Ünge ujjait fuvónak,
Szűrkanakóját szíttatónak,
Nadrágszárát szellőcsőnek,
Harisnyáit csőnyilásnak,
Térdét üllőnek tőkéli,
Pörölynek pedig könyökét.

Kalapálja nagykopogval,
Veri, vágja sebbel-lobbal,
Veri éjjel ernyedetlen,
Nappal szűnös-szűnhetetlen
A jeles javas johában,
Nagyhatalmúnak hasában.

¹⁴⁷ Ott a büvigés Vipunen
Maga szóval így szól:
«Már te milyen szerzet lehetsz
S milyen hősök közzül eredsz?
Én ugyan eddig száz hőst ettem,
Ezer férfit eltemettem,
Ilyetént bizony nem ettem;

Szén jődögél ím a számba,
Nyelvemre üszök ütődik,
Torkomba vas alja tódul».

«Igyekezz, undok, már utadra,
Futamodjál, földnek rossza,
Míg anyád elő nem vettem,
Agg szüléd elő nem szedtem!
Anyádnak ha megjelentem,
Szülédnél ha szóba ejtem,
Több a dolga te anyádnak,
Öregednek baj és bánat,
Hogy fia hibát követ el,
Gyermeke galibát művel.»

«Azt pedig nem is gyanítom,
Előlről nem is alítom,
Hísz, honnan csöppenhetél,
Reám, rontás, merről jöttél,
Harapdálni, rágicsálni,
Húsom falni, marczangolni;
Vagy-e, óh kór, teremtmény műve,
Halál, istenemtől küldve,
Avagy tétemény vagy téve,
Másnak büve, másnak műve,
Díj fejébe rám ragasztva,
Reám pénz fejébe rakva?»

«Kór, ha vagy teremtmény műve,
Halál, istenemtől küldve,
Hát teremtményhez menekszem,
Istenem elibe fekszem,
Jót az úr sohasem ejt el,
Igazat isten nem veszajt el».

«Tétemény ha volnál téve,
Sérülés ha mástól mérve,
Utolérem majd nemedet,
Meglelem szülőhelyedet».

«Onnan eredtek hajdan sérvek,
Támadások onnan értek

Táltos népek tájékirul
 Regös népek rétjeiről,
 Gézengúzok házhelyérül,
 Bűvös-bájosok terérül,
 Halál tisztási tövébül,
 Földbül, száraznak ölébül,
 Holt embernek otthonából,
 Elveszettnek udvarából,
 Sárhalombul, porlandóbül,
 Földbül, folyton forgandóbül,
 Kerek kőbül, gördülőbül,
 Homokosbul, csördülőbül,
 Nyirkos völgytorok szögébül,
 Mohátlan mocsár mögébül,
 Örökké folyó erekből,
 Csergedező csermelyekből,
 Erdő Hísze hambárjából,
 Hegynek ötnék barlangjából,
 Réz orom magaslatáról,
 Ércz halomnak homlokáról,
 Zajgó, zúgó jegenyébül,
 Búsan búgó bús fenyőkbül,
 Redves lúczfa legcsúcsáról,
 Korhadó szömörkefáról,
 Ravasznak nyívó helyéről,
 Szarvasnak üző teréről,
 Maczkónak kövi lyukából,
 Medve sziklaszurdokából,
 Északhoni távol tájról,
 Lappok lakta nagy határból,
 Sarjatlan sivó fenyérről,
 Fölszántatlan pusztá földről,
 Rettenetes harczmezőrül,
 Térről, férföldösőrül,
 Suttogó sűrű füvekből,
 Vérből, párolgó melegből,
 Tágas tenger tetejérül,

Végzetetlen víz színérül,
 Tenger fekete sarából,
 Ezer ölnél is alábról,
 Főfolyókbul, csobogókbul,
 Örvényekbül, lobogókbul,
 Rutja szörnyű zúgójából,
 Vészes víznek forgójából,
 A legmesszebb lévő égből,
 Száraz fellegek mögéből,
 Csipöske szekéryomából,
 Szélvész szántotta csapáról».

«Te is nemde onnan tértél,
 Bűbáj úgy-e onnan értél
 Szívembe, az ártatlanba,
 Én hibátalan hasamba,
 Harapdálni, rágicsálni,
 Húsom falni, fölszabdalni?»

«Kotródj már, kopója Hísznek,
 Alvilág csahossa, vessz meg,
 Pusztulj belsőmbül, pimassza,
 Májamból, te föld gonossza,
 Ne fald föl szívem közepét,
 Lépeimet ne túrd szanaszét,
 Ne hasogasd már hasamat,
 Ne tapodd tovább tudómet,
 Köldököm ne rágd, ne lyuggasd,
 Lágyékim ne tépd, ne szaggasd,
 Ne sarabold hátam csontját,
 Oldalam ne bántsad folyvást!»

«Ennen erőm ha mégse használ,
 Főbbeket teszek magamnál
 Eme sérvnek bontására,
 Iszonyúnak rontására».

«Hívom földből föld anyóit,
 Mezők ős parancsolóit,
 Földbül mind a szablys férfit,
 Lovas hőst homokos helyrül,

Hatalmamra, oltalmamra,
Védelmemre, oldalamba
Ez ügyesbajos dologban,
Én keserves kínzatomban».

«Szót ha erre sem fogadnál,
Semmivel se csillapodnál,
Éledj, erdő, emberiddel,
Borókás, te sergeiddel,
Fenyves, minden fajzatiddal,
Tengerszem, te magzatiddal,
Szablyahordó száz emberrel,
Hőssel, vasvivő ezerrel,
Ezt a Híszet elgyötörni,
Ezt a Júdást összetörni!»

«Szót ha erre sem fogadnál,
Semmivel se csillapodnál,
Éledj vízanyánk a vízből,
Kék fejkötős, kélj a habból,
Szép szegélyű, szállj patakból,
Tiszta képű, állj iszapból
Vézna hősnek védelméül,
Kis embernek emberségül,
Ártatlan hogy föl ne fálják,
Kórtalan agyon ne csapják!»

«Szót ha erre sem fogadnál,
Semmivel se csillapodnál,
Kave, természet leánya,
Kave, szép aranyos asszony,
Ki vagy a nők közt legrégibb nő,
Magánvalók közt anya első,
Jer ide, ismérđ inségemet,
Szüntesd szörnyű szükségemet,
Rontsd el rólam ezt a rontást,
Bontsd fel ezt a bős ragadványt!»

«Szót ha mostan sem fogadnál,
Semmivel se távolodnál,
Ukko, ég tetejébéli,

Magad villámfelhő-széli,
Jövel hozzám én nagy jómra,
Kerekedj föl esdő szómra
E gáztettet fölbogozni,
Igézetet ostorozni,
Tüzes élű karddal jóval,
Szablyáddal, a szikrázóval!»

«Igyekezz, undok, már utadra,
Futamodjál, földnek rossza,
Nincsen itt helyed, hiába,
Szűkölködöl hely hijába',
Máshol üsd fel sátorfádat,
Távolabbra tedd tanyádat,
Uradnak ülőhelyére,
Gazdasszonyod lépcsejére!»

«Oda érkeztedkor aztán,
Utad végeztekor jutván
Te tökélőd tájékira,
Létadód legelőire,
Tanúság jelentse jöttöd,
Titkos jel tudassa térted,
Zúgj menydörgős menykőhang-
Tűz villámaképen langalj, [gal,
Rúgd be a külsőház kapuját,
Nyisd az ablaknyílás nyitját,
Azon át eredj elébbre,
Szállj a házba forgószéllel,
A térdük kalácsát érd el,
Sarkukat a leghegyével,
Gazdáét a hátsó félen,
Gazdasszonyét ajtófélen,
Szedd ki a gazdának szemeit,
Gazdasszonynak verd be fejét,
Ujjuk öblösre kivájjad,
Fejök visszára vizsgáljad!»

«Ez ha kis haszonra válna,
Szállj kakasképp a karámba,

Tyúkfiképp az udvarházba,
 Rohanj a szemétrakásra,
 Lovat a jászoltól zavard ki,
 Marhát istállóból mard ki,
 Trágyába keverjed szarvát,
 Pallóra szegezzed farkát,
 Szemít összevissza forgasd,
 Nyakát szerteszéjjel szaggasd!»

«Vagy ha, kórság, szélvész
 [küldött,

Szélvész küldött, özön űzött,
 Csipőske ajándékozott,
 Hűs levegő hozván hozott,
 Menj a szélnek útja mentén,
 Csipőskének szánscapáin,
 Meg nem ülve semmi ágon,
 Nem pihenve égerfákon,
 Csúcsáig a rézhalomnak,
 Tetejéig ércz oromnak,
 Ott a szél majd szépen ringat,
 A csipőske elcsicsisgat!»

«Ha pediglen jöttél mennyből,
 Száraz felhők széle mellől,
 Hágj megint a mennyre innét,
 Emelkedj az égre ismét,
 Foszladozó felhők közzé,
 Csillagokba csillámlókba,
 Tűz gyanánt hogy ott lobogjál,
 Sziporka gyanánt ragyogjál
 A nap ösvényei rendén,
 Hold karikája kerengtén!»

«Ha czudart a víz szalajtott,
 Hogyha tenger habja hajtott,
 Akkor menj, czudar, a vízbe,
 A habok alá evez be,
 Iszapvár közelletéig,
 Vízi hágónak hegyéig,

Ott a hullám sodra hajtson,
 Zordon árja rázogasson!»

«Ha jössz Kalma tisztásirul,
 Őshöz tértek szállásirul,
 Nosza lódúlj ten hazádba,
 Oda Kalma udvarába,
 Sárhalomba porlandóba,
 Földbe, folyton forgandóba,
 Hova oly számos nemzet dűle,
 Tenger nép aláterüle!»

«Ha te, kába, onnét hágol
 Erdő Hísze hambárjából,
 Tüleveles fészektájrol,
 Fenyőgalyas gunyhajából,
 Hát visszaigézlek, kába,
 Erdő Hísze hambárjába,
 Fenyőgalyas gunyhajába,
 Tüleveles fészektájra,
 Ott éldegéld világodat,
 Míg csak a palló el nem rohad,
 Falgerenda gombát nem női,
 A tető fejedre nem dől.»

«És oda igézlek téged,
 Oda ösztökéllek, kába,
 Maczkó bácsi hajlékába,
 Medve néni udvarába,
 Nyirkos völgytorok tövébe,
 Lápra, föl nem engedőre,
 Csergedező csermelyekbe,
 Ingó-bingó kis erekbe,
 Tengersizembe, haltalanba,
 Teljesen lazacztalanba.»

«Ott helyed ha nem jut néked,
 Hát oda igézlek téged
 Észak távol tájékára,
 Lappok lakta nagy határba,
 Sarjadéktalan fenyérre,

Fölszántatlan föld színére,
 Hol se hold, se napnak éke,
 Nincs időbe fényessége;
 Vig világot élhetsz ottan,
 Libeghetsz, ha kedved szottyan,
 Szarvasok függnek ott a fákon,
 Java rének minden ágon,
 Éhes ember jól lakozhat,
 Falni vágyó falatozhat».

«És oda igézek téged,
 Oda üzlek s ösztökéllek
 Rutja szörnyű zúgójába,
 Lánglobogós buzgójába,
 Kibe fák fejükkal hullnak,
 Aljukkal fenyők gurulnak,
 Nagy jegenyék tövel dülnek,
 Csúcsukkal terebély fenyvek;
 Ott úszkálj, fene pogánya,
 Zúgó szörnyű zajlatába,
 Vágd a végtelen vizeket,
 Szűk vizeken járj eleget!»

«Ott helyed ha nem jut néked,
 Hát oda igézek téged
 Tuoni fekete vizébe,
 Alvilágnak ős erébe,
 Honnan sohse lesz kijuttod,
 Ez életben szabadultod,
 Míg menteni el nem mennék,
 Fölfejteni nem sietnék
 Kilencz egyforma ürüvel,
 Egy anyajuh vemheivel,
 Kilencz egyforma ökörrel,
 Egy tehénnek elletivel,
 Kilencz egyforma csikóval,
 Egy anyalótól valóval».

«Ha meg alkalomra vágnál
 És hámoslovat kívánnál,

Szerzek ím alkalmatosságot,
 Lovat hámost ím ajánlok:
 Ott a jó ló Hisz porondján,
 Rőt sörényű a hegy ormán,
 Kinek szikrát szór a szája,
 Orra a tüzet okádja,
 Kinek vasból a patái,
 Aczélból a rúgkapái,
 Könnyen mennek bármi hegynek,
 Horhó lejtőjén ügetnek
 Jóravaló jártatóval,
 Keménykezű kaptatóval».

«Ebből hogyha nem sok válik,
 Fogd a Hízi csúszkafáit,
 Lempo éger lábszánkóját,
 A gonosznak bunkós botját,
 Hisz földjein úgy irongálj,
 Lempo berkein bolyongálj,
 Hisz földjein végigtörtess,
 Földjén a gonosznak csörtess;
 Kő ha van útagon körösztbe,
 Recsegve omoljon össze,
 Ha fatő van útmentiben,
 Szakadjon szét egyszerűben,
 Hős hogyha elődbe toppan,
 Utasítsd el ötet onnan!» [ten,

«Menekülj már, mihaszna, men-
 Gonosz ember, fuss el innen,
 Meg ne várd az új viradtát,
 Isten hajnala hasadtát,
 Égi napnak földerültét,
 Kakukkszónak fölzendültét!
 Ideje mozdulnod, mihaszna,
 Futamodnod, föld gonossza,
 Holdfényen tovább haladnod,
 Napvilágon vándorolnod».

«Hogyha nem tágítasz egybe',

Nem kotródsz, anyátlan ebje,
 Majd én sasnak öltöm markát,
 Vérivónak vészem karmát,
 Húsfogóit az ölyűnek,
 Tépő körmit keselyűnek,
 Kivel megszorítlak, gazfi,
 Agyon foglak, aljas, zúzni,
 Hogy fejed sohase nyikkan,
 Lelked többé meg se mukkan».

«Lám lódúlt a lelkes Lempó,
 Az anyától szült is elszűnt
 Istenem ideje folytán,
 Alkotóm segéde nyiltán;
 S te, anyátlan, el nem múlnál,
 Létlen fajzat, nem lódúlnál,
 Tündértelen eb se tűnnél,
 Anyátlan dög el nem úlnél
 Ez időnek teljes voltán,
 Holdnak elhaladta folytán!»

Komoly öreg Väjnämöjnen
 Akkor szóval így szólal:
 «Jól elvagyok én idelemn,
 Elidőzöm kellemesen:
 Jó kenyér a májad nékem,
 Máj kövérje főzelékem,
 Te tüdeid vastag étkem,
 Zsírod ízletes ebédem».

«Üllömet teszem alábbra,
 Mélyebben szived husába,
 Erősben a pörölyt szegve
 A legfájósabb helyekre,
 Hogy nem lesz szabadulatod,
 Soha ez bajt nem múlhatod,
 Míg nem hallám bővigéid,
 Nem vallám varázszregéid,
 Bűvszók bőségit nem hallám,
 Bájoló ígét ezerszám;

Nem veszhet el bűvszók titka,
 Résbe a regéknek nyitja,
 Táltosság nem jut föld lyukába,
 Táltosok letűnnek bárha».
 527 Ott a bővigés Vipunen,
 A jeles javas öreg csont,
 Kinek tudással szája telle,
 Merő bűbájjal a melle,
 Ím kinyitja ígétárát,
 Fölfedi a verses ládat,
 Hogy a legjavát danolja,
 Szebbnél szebjét szedje sorra,
 Eredetek mély ígéit,
 Idők kezdődte regéit,
 Miket nem dall minden gyermek,
 Férfiak se mind ismernek
 Ez inséges esztendőkbén,
 E veszendő végidőkbén.

Dall kűtföket okrul okra,
 Ős regéket fokrul fokra,
 Hogy teremtőnk elszántára,
 Mindenható kívántára
 Levegő hogy lett önmagától,
 Levegőből víznek váltá,
 Vízre szárazföldnek ülte,
 Mind a fűnek-fának földre.

Dall a holdnak képezttirül,
 Napnak helyre tételirül,
 Ég oszlopi dúczoltárul,
 Mennynek fölcillagoztárul.

Ott a bővigés Vipunen
 Dalol bezzeg, érti igen;
 Fül nem hallott, szem nem látott,
 Míg világ világúl lészen
 Dicsőbbet eme dalosnál,
 Jelesebbet e javasnál;
 Veti ám a szokat szája,

Nyelve a büvigéket hányja,
Mint farát a másodfű ló,
Nemes lábait a ráró.

Napestiglen dalla hiven,
Éj ivadján egyvégtiben,
Oda állt a nap figyelni,
Az aranyos hold ügyelni,
Hullámai tengerhátnek,
Öböl árjai megálltak,
Folyók megszűntek forogni,
Rutja zúgója zuhogni,
Áradni a Vuokszi vize,
Jordánnak futása szűne.

Ott az öreg Väjnämöjnen,
Hogy ígéket hallott bőven,
Szerzett számosan ígéket
És vallott varázsregéket,
Fogott immár fölhaladni
Antero Vipunen száján,
A jeles javas johából,
Nagyhatalmúnak hasából.

Szólt az öreg Väjnämöjnen :
«Óh te Antero Vipunen,
Tátsd ki szélesebbre szádat,
Terjeszd széjjel állkapczádat,
Szeretnék kiszabadulni,
Hajlékombamba elvonulni!»

Ott a büvigés Vipunen
Maga szóval így szólal :
«Ettem, ittam én eleget,
Pusztítottam ezereket,
Álmomban sem ettem ilyent,
Mint mikor ettem Väjnämöjnent :
Jól csináltad jöttöd csínyjét,
Jobb lesz, hogyha elmegy innét».

Akkor Antero Vipunen
Vicsorítja íme ínyét,
Szélesebbre nyitja száját,
Szétterjeszti állkapczáját,
Öreg Väjnämöjnen szállván
A temérdek táltos száján,
A jeles javas johából,
Nagyhatalmúnak hasából,
A szájából kihengeredék,
A tisztásra pöndörödék,
Mint aranyos mokus módra,
Arany mellű nyest ha volna.

Indul aztán jól ellépve,
Megy kovácsa műhelyébe,
Ilmari kovács ím szólal :
«Hallottál-e hát ígéket,
Kaptál-e varázsregéket,
Hogy fog a párkány peczelődni,
Hátsó párkány illesztődni,
Orrnak fája ormozódni?»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szólal :
«Szedtem száz számra ígéket,
Ezrivel büvös beszédet,
Fölfejtettem ígék titkát,
Regék rejtekinek nyitját».
621 Avval csónakához tére,
Táltossági gyárba ére,
Csónakát be is fejezi,
Peczkes párkányt elhelyezi,
Fara végét megfejezi,
Orra fát fölemeli,
Kész a sajka nem faragva,
Hajó, forgácsot se fogva.

TIZENNYOLCZADIK ÉNEK.

Väjnämöjnen elvitorlázik új csónakján Észak leányát megkérni; 1—40. s. — Ilmarinen húga meglátja őt s beszél vele a partról, megérti útja célját és siet tudatni bátyjával, hogy Északhonban rég megérdemelt menyasszonya veszélyeztetve van; 41—266 s. — Ilmarinen felkészül s ő is lóhátan a part mentén Pohjolába siet; 267—470. s. — Pohjola úrnője, látván a kérők érkezését, azt ajánlja leányának, hogy Väjnämöjnenhez menjen; 471—634. s. — Maga a leány a szampókovácsoló Ilmarinenhez hajlandó hozzámenni s azt feleli Väjnämöne, a ki előbb ér a házba, hogy ő nem kell neki; 635—706. s.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Tanakodik, tépelődik,
Lánykérőbe kéne menni,
Fürtösfejűt szemre venni
Pusztaságos Pohjolában,
Ama zordon Szárjolában,
Észak lányát, híres hölgyét,
Ékes északi menyasszonyt.

Kékre a hajót beföstve,
A sajka felét vörösre,
Orrát színaranyval írja,
Új ezüsttel ím borítja;
Egyszer aztán virradaton,
Egy reggeli pirkadaton
Csónakát a vízre dobja,
Százbordást a hullámokra,
Héja-hántott hengerekről,
Gurító fenyőtövekről.

Fölemeli árboczfáját,
Fára vonja vitorláját,
Egy vörös vitorlát von rá,
Egy vitorlát kéket hozzá,

Maga úgy száll a naszádba,
Lépdegél alá a szálba,
Indul a tenger színét szelni,
A kéklőn suhogva kelni.

Ottan ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
«Gyere be, Istenem, a szálba,
Nagykegyelmű, a naszádba,
Vézna hősnek védelméül,
Kis embernek emberségül
Tágas tenger sík mezején,
Tornyos hullámok tetején!»

«Ringasd szépen, szél, a sajkámba,
Hajtsd el kis hajómat, hullám,
Egy ujjom evezte nélkül,
Víz tükrének törte nélkül
Tágas tenger sík terére,
Végzetetlen víz színére!»

41 Anni, jónevű leányka,
Éj szüze, homály leánya,
Este későn dolgot tévő,
Reggel jókor ébren lévő

Ott mossza mosógunyáit,
Sulykolja fehérruháit
Piros pallónak elején,
A téres bürű tetején,
Ködös félszigetnek orrán,
Párás félszigetnek ormán.

Nézelődik, fordul-perdül
A tiszta időbe környül,
Néz feje fölé az égre,
Marton el a tenger mentin:
Felül fényessége napnak,
Alul csillogása habnak.

Szemét szegzi tengerzajra,
Fordítja fejét napaljra,
El szádáján Szuomi-jónak,
Túl vizein Väjnőhonnak,
Lát a tengeren sötétest,
Habok közt valami kékest.

Ő szavát ím így emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
«Mi vagy, tengeren sötétlő,
Ki vagy, hullámok közt kéklő?
Lúdsereg ha vagy netalán,
Vagy remek jegesruczanyáj,
Nosza föl surranva szállj a
Magasságos égi tájra!»

«Lazacz lepte szirt ha volnál,
Avagy más valamely halnyáj,
Nosza sebbel-lobbal ússzál,
Víznek belsejébe húzzál!»

«Köves szirt ha volnál bezzeg,
Vagy fatő a vízben veszteg,
A futó hab elöntene,
Víz fölibéd föcskendene.»

Közelébb kerül a sajka,
Új dereglye elhaladja
Ködös félszigetnek ormát,

Párás földszületnek ormát.

Anni, jónevű leányka
Immár ismer a naszádra,
A száz szélű járatára,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Bátyámé ha vagy, te csónak,
Vagy hajója éd'sapónak,
Tehát ten hazádba térjél,
Országodnak fordulj orczel,
E mi révünkhez előddel,
Más révek felé faroddal;
Ha idegen vagy, dereglye,
Ússzál innen el kiebbre,
Más révek felé igyekezz,
Farral e partnak réveihez!»

Nem volt sajka onnanvaló,
Sem merő idegen hajó,
Volt hajója Väjnämőnek,
A nagy nótafa naszádjá;
Immáron közelebb ére,
Adja ím magát beszédre,
Egy szót vinni, másat hozni,
Harmadikat rája sózni.

Anni, jónevű leányka,
Éj szüze, homály leánya
Dereglyétől tudakolja:
«Merre mégy el, Väjnämőjnen,
Vágysz, völgyelet völegénye,
Készülsz, óh világnak fénye?»

Az az öreg Väjnämőjnen,
Naszádjáruul mondja menten:
«Elmegyek lazaczot fogni,
Ivta közben elkobozni
Tuoni fekete vizéből,
Sásnevelő mély eréből».

Anni, jónevű leányka
Ez meg így felel reája:

«Ne hazudozzál hiába!
 Ismerem halak ivását;
 Nem így indult én atyuskám,
 Nem így én öregem egykor
 Útjára lazacz-lefogni,
 Halfiakat háborgatni:
 Hálóval hajója telve,
 Törrel vala a dereglye,
 Ottan gyalmok, ottan madzag,
 Ott zurbolók oldalaslag,
 Ülőke alatt szigonyok,
 Hajófarban hosszú rúdak;
 Merre mégy el Väjnamöjnen,
 Utazol Uvantolajnen?»

Szólt az öreg Väjnamöjnen:
 «Megyek lúdkereskedőnek,
 Szép szárnyúak hol kötődnek,
 Nyálas szájúak szedődnek
 Szász kalmárok mély szorosán,
 Véghetetlen víz laposán».

Anni, jónevű leányka
 Szóval mondja, így intézi:
 «Az igaz szót én elértem
 S a hazugot utolérem;
 Nem így indult én atyuskám,
 Nem így én öregem egykor
 Lúdak üldöző helyére,
 Piros szájúak ügyébe:
 Íj vala tömérdek ajzva,
 Ív feszítve ékes fajta,
 Póráz végin eb fekete,
 Az íjhoz a póráz kötve,
 Bodri verset fut a parttal,
 Kuvasz a köveken nyargal;
 Mondj igazat Väjnamöjnen,
 Mely felé igyekszel innen?»

Szólt az öreg Väjnamöjnen:

«Hátha én is mennék abba,
 Rettenetes nagy hadakba,
 Egyenletes ütközetbe,
 Lábam szárát vérbe mosva,
 Térdig erőbe, pirosba?»

Anni lány csak egyre mondja,
 A czín mellű csak czinczogja:
 «Tudom én a hadnak módját;
 Apám is ha indult egykor
 Rettenetes nagy hadakba,
 Egyenletes ütközetbe,
 Száz ember vala evezve,
 Egyéb ott ülőknek ezre,
 Nyíllak hegygyel föl a tőkén,
 Kardok éllel az ülőkén;
 Mondj való igazat végül,
 Bizonyt már hazugság nélkül:
 Merre mégy el Väjnamöjnen,
 Szándékszol Szuvantolajnen?»

Itt az öreg Väjnamöjnen
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Jöszte lányka én hajómba,
 Csónakomba kisasszonyka,
 Úgy igazat mondok végül,
 Bizonyt én hazugság nélkül.»

Anni erre szóval mondja,
 A czín mellű ezt morogja:
 «Szél szálljon a te hajódba,
 Csípőske a csónakodba!
 Még hajódat fölfordítom,
 Elejét alákonyítom,
 A valót ha meg nem hallom,
 Merre kívánsz menni vajjon,
 Nem hallom a szín-igazat,
 Utolsó hazugságidat!»

Itt az öreg Väjnamöjnen
 Szóval mondja, fölfeleli:

«Hát igazat mondok mégis,
 Noha némit füllenték is:
 Megyek hősleni menyasszonyt,
 Megkéretni a hajadont
 Pusztaságos Pohjolából,
 Ama zordon Szárjolából,
 Férfiakat vesztő helyről,
 Hősök elsülyeszítő helyről.»

Anni, jónevű leányka,
 Éj szűze, homály leánya,
 Hogy igazat halla olyat,
 Hazugság nélkül komolyat,
 Vetí vásznait veretlen,
 Öltözőit öblítetlen
 Hosszú hídlásnak hegyire,
 Piros palló peremire,
 Öltőjét kezébe kapja,
 Szedi széleit marokra,
 Avval indul egyszeribe,
 Futva megered izibe,
 A kovács lakába ére,
 Maga lépe műhelyébe.

Ilmari vasverő pediglen,
 Főkovács örökétiglen
 Vaslóczát vereget vígan,
 Ezüsből valót egyenget,
 Korom a fején könyöknyi,
 Szén a vállai közt ölnyi.

Áll az ajtóba ím Anni,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Kovács bátyám, Ilmarinen,
 Fő vasverő mindétiglen!
 Nekem egy vetélőt verjél,
 Gyűrűt szebbnél-szebbet verjél,
 Két-három aranyt fülembe,
 Öt-hat övlánczot övembe,
 Úgy igazat mondok olyat,

Hazugság nélkül komolyat!»

Ilmari kovács ím szólal:
 «Híreket ha jókat hoznál,
 Hát vernék vetélőt néked,
 Gyűrűt készítnék gyönyörűt,
 Kebledre köröszöt vernék,
 Megjavítanám fejedet,
 De ha rossz híreket hoznál,
 A régít is rontom öszve,
 Te rólad taszítom tűzbe,
 Kohóm mélységibe úzve.»

Anni, jónevű leányka,
 Ő meg szóval mondja rája:
 «Hej, vasverő Ilmarinen,
 Te is elveszed ám híven,
 Kit jó múltkor eljegyeztél,
 Mint menyecskét megszerezteél
 Lám vasaid váltig verve,
 Csak kalapálsz folyton egyre,
 Nyár idején lóra patkót,
 Tél idején tákolsz vaskót,
 Szánjaid szereled éjjel,
 Nappal oldalas-szánt tészel,
 Hogy fölkerelkedj mint kérő,
 Északhonba légy elérő;
 Elviszik majd virgonczabbak,
 Fürgébbek előtted vannak,
 Te sajátod megszerezik,
 Szeretődöt elszeretik,
 Kit te két éve kinéztél,
 Harmad éve nőül kértél;
 Mostan mégyen Väjnämöjnen
 A kékellő tenger hátán,
 Aranyos orrtökének ormán,
 Réz kormánylapátja mellett
 Pusztaságos Pohjolába,
 Ama zordon Szárjolába.»

267 Kín száll a kovács fejére,
Terhes gond a vasverőre,
Kifut markából fuvója,
Kalapács kihull kezéből.

«Szól vasverő Ilmarinen :
«Anni lelkem, én hugocskám,
Verek én neked vetélőt,
Verek gyűrűt szebbnél-szebbet,
Két-három aranyt füledbe,
Öt-hat övlánczot övedbe,
Csak melegíts fürdőt mézest,
Fűts be nékem gözlöt édest
Legfinomabb vágott fával,
Szép sziaácsnak aprajával,
Kevéske hamut is kotyvaszsz,
Lúgot, szappant szépen olvaszsz,
Melylyel megmosom fejemet,
Tisztogatom termetemet
Őszi ráragadt koromtul,
Téli vasverő soromtul!»

Anni, jónevű leányka
Suttyomban a fürdőt fűti
Fereteg letörte fával,
Ég villáma sujtottával,
Zúgóból köveket gyűjti,
Gőzzel csapzaniok vitte,
Szent forrásokból vizeket,
Viszen jó ízű erekből,
A harasztból vesszőt vagdal,
Szent vesszőcskét a berekből,
Érleli az édes vesszőt,
Édes kőnek tetejében,
Port is alkot aludttéjszint,
Szép kocsonyás szappant készít,
Csinál szappant csillogósat,
Csillogósat, villogósat,
Völegény fejét bekenni,

Testét tündöklővé tenni.

A vasverő Ilmarinen
Főkovács örökétiglen
Veri a sok női dolgot,
Fejdiszeket újjáalkot
Egy fürdőnek lette közben,
Egy gözlőnek jötte közben ;
A lánynak kezébe adja,
Ő szavát a lány ím szabja :
«Tettem már a gözlőt füstbe,
Finoman a fürdő fűtve,
A vessző is megpuhítva.
Édes vessző felhajítva ;
Fürödj, bátyám, bőségesen,
Vedelj váltig egyvégtiben,
Mosd fejed, mint len ha lenne,
Szemed hópihénél szebbre!»

A vasverő Ilmarinen
Maga most fürödni megyen,
Nagy fürdést visz ottan végbe,
Öntözi önmagát fejére,
Szemeit szikrázóra mossa,
Halántékit bűbajosra,
Nyakát tyúktojás színére,
Testét talpig szép fejére :
Jön a fürdőből a házba,
Jön egészen elformázva,
Képe gyöngyen kivirúlva,
Orczái nekipirúlva.

Ő szavát ím ígyen szabja :
«Anni, édes kis hugocskám,
Gyolcs inget izibe adj rám,
Hozz hibátlan rend ruhákat,
Termetem hogy az takarja
Völegényi vállalatba!»

Anni, jónevű leányka
A gyolcs inget hozza gyorsan,

Testére, a nedvtelenre,
Bőrére, a meztelenre.
Aztán alsót, ráfeszülőt,
Kit az édes varrt azelőtt,
A koromtalan csipőre,
Csontot nem éreztetőre.

Lágy harisnyát hoz hegyibe,
Kit szűzen kötött szüleje,
A bütyöktelen bokára,
Csonttalan csupasz inára;
Czipőt is hoz finom formát,
Német varga varrta csizmát
Lágy harisnyája fölibe,
Kit lányfejjel varrt szüleje;
Kikeres egy kékes zubbonyt,
Májszínnel szegettet, újdont
Hegyibe a gyolcs ümögnek,
Szemenszedett szálból szóttnek.
Azután egy gyapjúkaftánt,
Négy posztóval szegve széle,
A kék zubbonynak föléje,
Annak a vadonat újnak;
Ezerbolyhos bundát újat,
Száz cifrával cifrázottat
Gyapjú kaftánnak fölébe,
Ama posztóval szegettnek;
Aztán meg övet övére,
Aranyhímes deréktévőt,
Kit szűzen szövött szüleje,
Fürtös fejjel zörgött véle;
Azután kivarrott keztyűt,
Ujjadzót, aranyos szájút,
Lapp legények mesterművét
Az ő két kecses kezire;
Aztán meg süveget peczkest
Az ő finom fürtjeire,
Kit hajdanta szerzett apja,

Vőlegény korában kapta.

A vasverő Ilmarinen
Kászolódik, készülődik,
Ruházkodik, öltözködik,
Oszt' rászól a rabszolgára:
«Fogj egy fürgét, egy fiatal
Az iratos szán elibe,
Hadd hajtok el egyszeribe,
Hadd hajtok el Pohjolába!»

Szóval mondja rabszolgája:
«Hat ménünk vagyon minékünk,
Zabon hízó hat lovacskánk,
Melyiket fogom be már most?»

Ilmari kovács ím mondja:
«Legkülönb lovamat fogjad,
Hámba legcsinosb csikómat,
Szán elejbe azt a sárgát,
Tégy föl hat kakukk madárkát,
Kék rikkancsot hét darabot,
Lóigámon hangicsáljon,
Járomszíjamon kiáltson,
Hadd lássák a szép leánykák,
A szüzecekek hadd csodálják;
Hozz egy bundás medvebőrit,
A melyiken üldögéljek,
Vigy más, vízi vadnak bőrit,
Ékes szánkóm ernyőjének!»

Az örökös rablegényke,
Ura pénzen vett cselédje
A lovat legott befogja,
Szán elejbe azt a sárgát,
Föltesz hat kakukk madárkát,
Kék rikkancsot hét darabot,
Lóigán hogy hangicsáljon,
A járomszíjon kiáltson,
Hoz egy bundás medvebőrit,
Gazdája alá ülésnek,

Visz mást, vízi vadnak bőrit,
Ékes szánja ernyőjének.

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Ukkót íme így kérleli,
A menydörgöt esdekeli:

«Engedj, Ukko, új havazást
Finom porkádat lebocsásd,
Havat, hogy a szánkó csúszszon,
Porkát, hogy a hintó fusson!»

Engede Ukko új havazást,
Finom porkát ím lebocsájt,
Belepi hangafüvek szárát,
Fedi föld bogyói szárát.

Ilmari kovács ím evvel
Ül a vasveretű szánba,
Emelinti szóra száját,
Megereszti mondókáját: [rencse,
«Gyere most gyeplőmbé, sze-
Szállj, isten, a szekerembe,
Nem szakít gyeplőt a szerencse,
Szánat Isten nem tör össze!»

Gyeplőjét kezibe kapja,
Mással a csapót ragadja,
Csapóval csikáját csapja,
Ő szavát ím így szabja:
«Rajta, hókaló, serényen,
Iparkodjál, lensörényem!»

Hajta, szökteti szaporán
Tenger lápos martja mentén,
Édes vízszalagok szélén,
Égerfás nyeregnek élén;
Hajt a partokon zörögve,
Part homokján nagy csörögve,
Murva szívárog szemibe,
Mellét tenger megpaskolja.

Hajta egy nap, hajta ismét,

Harmad nap is hajt előre,
Harmadik napot hogy így ment,
Ím eléri Väjnamöjnen,
Fölemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:

«Hej, te öreg Väjnamöjnen!
Tegyünk szíves sort legitten,
Vetekedve lányt ha kérünk,
Höslőben ha összemérünk:
Asszonyt nem viszünk erővel,
Kedve ellenire férjhez!»

Mondja öreg Väjnamöjnen:
«Szíves szert teszek én itten,
Asszonyt nem viszünk erővel,
Kedve ellenire férjhez;
A leány azé fog lenni,
Kihöz kedve lészen menni,
Tartós duzzogást se tartunk,
Hosszú haragot se hordunk.»

⁴⁷¹ Hajtanak előbbre innen
Útjuk mentén mind a ketten,
Fut a csónak, partja föcskend,
Fut a mén, a föld dübörög.

Így haladnak egy darabig,
Egy piczinyke pillanatig,
Már üvölt a czirmos ebje,
Vár vizslája vakkant szembe
Pusztaságos Pohjolában,
A homályos Szárjolában;
Előbb halkán föl-fölfortyan,
Néha mordul eggyet-eggyet,
Farát a gyeplőhöz verve,
Farkát meg a földre szegve.

Szóval mondja Észak ura:
«Menj ki lányom, nézd meg, mi a,
Mit ugat a czirmos kutya,
Mit neszél konyafülesünk?»

Bölcsen a leány feleli :
 «Édesapám, én rá nem érek,
 Nagy akolra kell ügyelnem,
 A nagy nyáját szemre vennem,
 Örletnem a vastag kövel,
 Szítálnom a finom lisztet ;
 Finom lisztje vastag kőnek,
 Ereje nincs az örletőnek.»

Csak csahol a vár fenéje,
 Csak szűköl a szürke szőrű,
 Szóval mondja Észak ura :
 «Nézz ki anyjuk, mi lehet a,
 Mit ugat a Bodri kutya,
 Mit üvölt a vár csahosa?»

Szólt az anyjuk ilyen szóval :
 «Nem érek rá, nem eszmélek,
 Enni kell a sok cselédnek,
 A reggelit nyélbe ütni,
 Kenyeret nagyot kisütni,
 Bédagasztani a tésztát :
 Finom lisztje nagy kenyérnek,
 Ereje nincsen a sütőnek.»

Szóval mondja Észak ura :
 «Nincs az asszony munka híján,
 Dolog nélkül nincs a leány,
 Bár napestig lóczán lebzsel,
 Vagy nyoszolyában nyugoszik ;
 Menj fiam, te nézz utána!»

Fia szólal ilyen szóval :
 «Nem érek én rá kinézni,
 Éleznem kell tompa fejszém,
 Vaskos tőkét vagdosnom föl,
 Nagy farakást szeldelnem föl,
 Kis hasábba halmoznom föl :
 Kis hasábja nagy fatőnek,
 Ereje nincs a szeldelőnek.»

Csak csahol a vár csikaszsa,

Vár vizslája váltig vakkant,
 Dühös ebje föl-tölzajdul,
 Sziget öre föl-följajdul,
 Farát a fövényhez ütven,
 Farkát kunkorítva görbén.

Szóval mondja Észak ura :
 «Nem ugat ok nélkül a Bodri,
 Nem szól a heves hiába,
 Nem beszél az bolondjába.»

Maga megy ki nézésire,
 Udvaron át ellépdele
 A legmesszibb lévő földig,
 Karámok közt legkülsőbbig.

Néz szája eránt az ebnek,
 Orra ormóját ügyeli
 Szellős buczka búbján túlra,
 Égeres hegyhát élén túlra ;
 Legott látja, mi fog lenni,
 Mit ugatott úgy a Bodri,
 Föld pompája mit panaszott,
 Mit búsult a gyapjas farkú :
 Egy vörös hajó vitorláz
 Ösöbölbe száraz ellen,
 Egy iratos szán iramlík
 Szépszorosnak belső szélén.

Maga Északhonnak ura
 Legott önlakába léptet,
 Házfödél alá behajtat,
 Szóval mondja, fölfeleli :
 «Már vendégek vannak útban
 A kék tenger tág tetején :
 Irott szánkón iparkodnak
 Azon a szélin Szépszorosnak,
 Nagy hajóval ereszkednek
 Ezen a részin Ösöbölnek.»

Mondja Észak úrasszonya :
 «Hol teremünk hát egy örvet

Az érkező vendégekről?»

«Hej, te kisebb szolgálányka,
Tégy a tűzre berkenyefát,
Varázsvesszőt vess a lángba:
Piros vért ha permetezik,
Harcz és háború közelít,
Vizet hogyha permetezik,
Boldog békességben élünk.»

Északhonnak kisdéd lánya,
Szelíd szófogadó szűze
Berkenyefát dob a tűzbe,
Varázsvesszőt vet a lángba;
Nem piros vért permetezett,
Nem piros vért, nem is vizet,
Merő mézzel permetezett,
Bizony balzsammal buzogott.

Szuovakko a sutból súgja,
Vén asszony, takaró rajta:
«Méz ha permetez a fából,
Ha balzsam bugyog belőle,
Akkor vendégünk lesz bőven,
Nagy násznép van érkezőben».

Avval Észak úrasszonya,
Észak véne, Észak lánya,
Ucczu, ugrik udvarába,
Pöndörödik portájára,
Szemét szegzi víz színére,
Fejét fordítja le délre;
Legott egyget jöni látott,
Vitorlázni új naszádot,
Szállani a százbordásat
Belső szélén Ősöbölnek;
Kékbe játszik a dereglye,
Vitorla viszont veresbe,
Hajófarban finom férfi
Réz kormánylapátot lendít;
A lovat is látja futni,

Piros szánt előre jutni,
Írott kast ím igyekezni
Belső szélén Szépszorosnak,
Hét arany kakukkmadárkát,
Lőigán kakukkolókat,
Kék rikkancsot hét darabot,
Járomszíjon szépen szólót,
Délczeg férfit szánkófarba,
Derék hőst a gyeplőt tartva.

Szólal Észak úrasszonya,
Maga mondja, fölfeleli:
«Melyikhez szeretnél menni,
Ha kívánna téged tenni
Holtáiglan kedvesévé,
Hón alatt való csibévé?»

«A ki a hajón evezget,
Piros sajkával közelget
Belső szélén Ősöbölnek,
Az az öreg Väjnamöjnen,
Ajándékot hoz naszádjá,
Kincsaranyat szállít szálja.»

«A ki hajt amott a kassal,
Iparkodik íratossal
Ezen a szélén Szépszorosnak,
A vasverő Ilmarinen,
Hoz hiú hazugságokat,
Bűvöt-bájt egész kosarat.»

«Majd ha bémegyünk a házba,
Hozz méhsört a kiskannába,
Készítsél a kétfülűbe,
Tedd a kannát az elibe,
A kihez akarnál menni;
Add a vājnöhoni aggnak,
Kinek kincset hoz naszádjá,
Sok jószágot szállít szálja!»
635 Északhonnak ékes lánya
Szóval így fogott felelni:

«Oh anyácskám, én viselöm,
Édes dajkám, fölnevelöm!
Nem megyek osztálynak diszé-
Sem a férfinak eszéhez, [hez,
Megyek orczája diszéhez,
Maga minden szép neméhez;
Hajdan sem volt itt hajadon,
Kit eladtak kincsaranyon,
Hadd legyen leányod ingyen
Ilmarinen vasverőé,
Ki a szampót készítette,
Tarkatetőst építette.»

Mondja Észak úrasszonya:
«Oh te gyermek, óh te gyarló!
Elmégy Ilmar vasverőhöz,
Szenes homlokút hogy örözz,
Vasverőnek vásznát verjed,
Kovácsnak kobakját kenjed!»

A leány viszont feleli,
Ő szavát ím így emeli:
«Nem megyek a väjnölaki vén-
Oltalmúl az ős-öreghez, [hez,
Aggság lenne ám az aggal,
Kelletlenség a korossal».

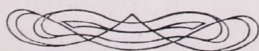
Öreg Väjnämöjnen arra
Elsőnek odáig ére,
A piros hajót ím hajtja
Szállítja szederszín szálját
Az aczélas ászokfákra,
A rézzel ragyogós révbe,
Maga indul a szobába,
Házfödél alá behajtat,
Ott beszél a pallón állva,
Rúd alatt az ajtószádba,
Emelinti szóra száját,

Megereszti mondókáját:
«Eljössz-e, kisasszony, hozzám
Mint szeretőm mindétiglen,
Feleségem fogytomiglan,
Hón alatt való csibellém?»

Az az ékes Észak szüzi
Maga szóval így előzi:
«Faragtál-e sajkát vajjon,
Ácsoltál-e nagy naszádot
Orsóm nyele morzsáiból,
Lenvakaróm forgácsiból?»

Szólt az öreg Väjnämöjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
«Ácsoltam már jó naszádot,
Derekas dereglyét vájtam,
A ki szélben állhatatos,
Rossz időben alkalmatos
Hajókázni tenger hátán,
Végtelen vizeket járni;
Emelkedik hólyagképpen
Siklik tünderrózsaképpen
Északhon vizein végig,
Tarajos habok tetején.»

⁶⁹⁵ Az az ékes Észak szüzi
Ő szavát ím úzi-fűzi:
«Nem dicsérek víz vitézit,
Hullámon huzódó férfit!
Szél szegi a vízen kedvét,
Zimankó zavarja lelkét;
És én el sem is mehetek,
Dehogy is mehetnék hozzád
Mint szeretőd mindétiglen,
Hón alatt való csibelléd,
Mint ágyad egyengetője,
Fejed alja felvetője.»

TIZENKILENCZEDIK ÉNEK.

Ilmarinen bemegy az éjszakhoni házba és kéri a leányt; veszélyes szolgálatokra küldik el; 1—32. s. — Észak leánya segítségével mind e munkálatokat sikeresen elvégzi s először is fölszántja a kígyós földet, azután megkapja Tuoni medvéjét s a manalai farkast, harmadszorra pedig kifogja Tuonela folyóvizéből a rémséges nagy csukát; 33—344. s. — Északon úrasszonya most már hozzáadja leányát Ilmarinenhez és eljegyzi őket 345—498. s. — Väjnämöjnen búsan tér vissza Pohjolából és int minde nkit, hogy fiatalabbal vetekedve leányt hősleni ne menjen; 499—518. s.

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Maga ím a házba indul,
A tető alá törekszik.

Hoztak méhsört egy kupába,
Mézet, kannában kínálva,
Ilmari kovács kezébe;
A kovács meg így beszélt:
«Soha, míg életem van nékem,
Míg arany hold süt az égen
Nem iszom italotokbul,
Ha sajátom meg nem látom,
Kész-e kincsem, kit vigyáztam,
Vigyázni-valóm ha kész-e.»

Az az Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
«Nagy a baj vigyázottadban,
Vigyázni-valóddal baj van,
Fél lábán czipő hibázik,
Még czipőtlenebb a másik;
Majd elkészül, kit vigyázol,
Igazsággal venni vágyol,

Ha fölszántod kígyós kertem,
Fölforgatod férges földem,
Hogy ekéd se fordul eggyet,
De csoroszlyafád se reszket;

Hiszi szántott rajta régen,
Bizony Lempo is barázdált
Csoroszlyával, tiszta rézzel,
Tüzes élű jó ekével,
Még szegény fiam is hajdan
Félbehagyta felszántatlan.»

³³ A vasverő Ilmarinen
Megy menyasszonya elébe,
Maga szóval így beszélt:
«Éj szüze, homály leánya!
Jut-e oly idő eszedbe,
Hogy új Szampót hoztam ősze,
A tarkatetőst kiverve,
Te örök fogadást tettél
Igaz Istennek előtte,
A mindenhatónak orcél;
Hitegetté, hogy majd eljössz
Hozzám férfihoz kegyeshöz

Mint szeretőm mindétíglén,
Hón alatt való csibellém?
Most anyád nem enged hozzám,
Ő leányát nem bocsátja,
Kígyóskert míg föl nincs szántva,
Föl nincs forgatva a férges.»

A menyasszony ád segédet,
A kisasszony tart tanácsot:
«Oh, vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétíglén!
Alkossál ekét aranyost,
Ezüstből valót egyengess,
Úgy szántod föl kígyós kertjét,
Forgatod föl azt a förgest.»

A vasverő Ilmarinen
Aranyt téve a kohóba,
Ezüstöt a tűzbe dobva,
Ekét abból ím kovácsol;
Vás tutyit kalapál ímmost,
Alkot lábtévőt aczélost,
Felöltözi őket sorra,
Lába szárára csatolja,
Vas üngöt veszen reája,
Éles övet derekára,
A vas ujjvédőt is vészi,
Kőből készült keztyűt kapja,
Hozza még tüzes heréltjét,
Jófutó lovát befogja,
Megyen földet fölszántani,
Parlagot barázdálgatni.

Látja forgását fejeknek,
Koponyák ahogy zörögnek,
Fakad illetén szavakra:
«Hej te féreg, Isten adta,
Ki emelte úgy fel orrod,
Ki készítetett, bátorgatott
Fejed folyton fennhordanod,

Nyakad végít oly mereven?
Menj utamból most iziben,
Hatolj a harasztba, hitvány,
Somfordálj le sás közébe,
Füremedve fuss a fűbe!
Ott fejed ha fölemeled,
Ukko eltöri fejedet
Nyíllai szöges hegyével,
Ő vasból való jegével.»

Szántja föl a kígyós kertet,
Barázdálja férges földét,
Kígyókat küszöbre téve,
Férgeket a fordulóra,
Mondja onnan megjöttével:
«Fölszántottam kígyós kertet,
Barázdáltam férges földed,
Csúszómászóst megforgattam,
Bocsátod-e már leányod,
Egyetlenem hozzám szánod?»

Az az Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
«Majd akkor ajánlom lyányom,
A hajadont elbocsátom,
Mana medvéjét ha bírod,
Alvilági farkast fékre
Tuoni erdőségeiből,
Manaszállás végeiről;
Százan fogták volna fékre,
Egynek sem lón visszatérte.»

A vasverő Ilmarinen
Megy menyasszonya elébe,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Most meg ilyen munkát szabtak:
Manai medvét kantároznom,
Tuoni ordását kihoznom
Tuoni erdőségeiből,
Manaszállás végeiről.»

A menyasszony ád segédet,
A kisasszony tart tanácsot:
«Oh, vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen!
Zabolát aczélból építs,
Kötőféket vasból készíts
Egyetlen vizikő lapján,
Három zúgó zajlatában,
Úgy hozod a Tuoni-medvét,
Alvilági farkast fékre.»

Hát vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Alkot ím aczél zabolát,
Vas féket legott kalapált
Egyetlen vizikő lapján,
Három zúgó habzatában.

Megy azután megfékezni,
Ő szavát ím így kezdi:
«Terhenetär, ködkisasszony!
Szitálj szép ködöt szitával,
Ótalmazót hints ezekre
Az éléskelő helyekre,
Hogy hírül se hallja jöttöm
És előlem el ne szökjön!»

Farkas száját tékre fogta,
A medvét meg vasra verte
Tuoni tisztási teréről,
Kékes erdő belsejéből.
Mondja onnan megjöttével:
«Add, asszony, a lányod végre,
Tuoni-medvét már behoztam,
Alvilági farkast fékre!»

Az az Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
«Úgy adom jegesruczámat,
Kötöm hozzád kék kacsámat,
Fogd el a nagy csukát, a pénzest,

Kullogó halat kövéret
Onnan alvilág vizéből,
Manalai mélyedésből,
Hogy még gyalmot sem terítesz,
Kézihálót sem kerítesz;
Százán mentek eddig érte,
Egynek sem lön visszatérte.»

Már fele se tréfa ennek,
Érzi dolgát vészesebbnek,
Megy menyasszonya elébe,
Maga szóval így beszéle:
«Ismétlen csak dolgot adtak,
Mindig jobbat mint a régi:
Hoznom a nagy csukát a pénzest,
Kullogó halat kövéret
Tuoni fekete vizéből,
Manala örök eréből
Háló nélkül, vejsze nélkül,
Minden más kelepcze nélkül.»

Ad segédet a menyasszony,
Tart tanácsot a kisasszony:
«Oh, vasverő Ilmarinen,
Ne törődjél evvel igen!
Te tüzes turult kovácsolj,
Fehér griffmadarat ácsolj!
Úgy a nagy csukát eléred,
Kullogó halat kövéret
Tuoni fekete vizéből,
Manalai mélyedésből.»

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Hát tüzes turult kovácsol,
Fehér griffmadarat ácsol,
Kinek körmét vasból képzí,
Tépőit aczélból tészí,
Csónak szélit szárnyainak,
Maga szökken szárnyaira,

Hág föl háta tetejébe,
Sasnak szárnyköze hegyébe.

Ottan oktatja turulját,
Griffmadarát ígyzen inti:
«Szép turulom, gyöngymadaram,
Szállj, a merre én akarom,
Tuoni fekete vizére,
Manalai mélyedésbe,
Sujtsd le a nagy csukát, a pénzest,
Kullogó halat kövéret!»

Az ő délczeg sasmadara
Elszáll, csapkod erre-arra,
Száll a nagy csukát leverni,
A szörnyű fogút keresni
Oda Tuonela vizére,
Manalai mélyedésbe;
Eggy szárnynyal a tengert szántva,
Eggyel fenn az égen járva,
Körme víz színét sodorva,
Szíklák közt kopogva orra.

A vasverő Ilmarinen
Gereblyélni megy iziben
Alvilág folyóvizére,
Vele a turul mint öre.

Vízi ördög kél a vízbül,
Ilmarinent kapja közbül,
De nyakoncsipi turulja,
Vizinek fejét csavarja,
Fejét rugja északabbnak,
Közibe fekete iszapnak.

Már jön Alvilág csukája,
Vonul ám a víz kutyája,
Nem kicsinyen kis csuka volt,
Nem is nagyon nagy csuka volt:
Csak két tejszenyél a nyelve,
Fogai hosszú sor gereblye,
Torka három zúgó öble,

Hátán elfér hét dereglye,
A kovácsra készül csapni,
Ilmari vasverőt bekapni.

Jön turulja, lassan laffog,
Ég madara vágni vágyik,
Nem valami aprón apró
Nem is épp nagyon nagy saskó;
Szája néki száz öl lenne,
Torka hat zúgónak öble,
Nyelve dárdanyél hatával,
Körme verseng öt kaszával;
Lel a pénzes nagy csukára,
Kullogó kövér halára,
A halra lecsap legottan,
Pénzes oldalát püföli.

Hát a nagy csuka, a pénzes,
Kullogó kövér hal ottan
A tollas turult ím tolja
Tükre alá a tiszta víznek.
Bezzeg a sas berzenkedik,
Föl az éig terpeszkedik,
Fekete sarat emele
Tiszta víztükör fölibe.

Röppen erre, libben arra,
Megkisérti mégis újra,
Kap egy ízben karmaival
A csuda csuka fejéhez,
Víz ebe válla pereczéhez,
Kap más ízben karmaival
Aczélas hegy oldalához,
Vasból való bérce falához;
Lecsúszék a köről karma,
Bércezől ím alásikamlá,
Legott a csuka lebukhat,
Menekül a víznek barma
Turul tollas karmaiból,
Griffmadárnak markaiból,

Bordáin köröm jelei,
Vállá vágásokkal teli.

A vaskörmű sas legitten
Erőlködik még egy ízben,
Tűz módjára villog szárnya,
Szemei láng gyanánt lobognak,
A csukát körömrre kapja
A vízi kutyát marokra,
Emeli pénzes nagy csukáját,
Vízi rénséget ragadja
Mély habok alól magasra,
Tükrös víz fölibe tartja.

A vaskarmú sas tehátlan
Harmadszorra el-kifogja
Azt az Alvilág csukáját,
Kullogó halat kövéret
Onnan Alvilág vizéből,
Manalai mélyedésből;
Nem volt víz színe a víznek
Pénztől a nagy csukának,
Nem volt ég szaga az égnek
Tollaitól a nagy turulnak.

A vaskarmú sas legottan
Viszi pénzes nagy csukáját
Aranyos tölgyfa ágaira,
Terebély fenyőtetőre,
Fölemészti annak gyomrát,
Csukabendőt végigvájja,
Ripotyánként melle búbját,
Fejit végig széjjelvágja.

Szól vasverő Ilmarinen:
«Oh, te semmiházi sasi,
Mi fajta madár lehetsz te,
Mily vadak közül eredsz te,
Hogy emészted ennek gyomrát,
Csukabendőt végigvágod,
Melle búbját is lerágod,

Fejit főleg széjjelvágod?»

A vaskarmú sas legottan
Tovaszárnyal elbúsultan,
A levegőbe röpülve,
Hosszú felhő szélén ül le;
Felhő lengett, égbolt zengett,
Menny födele meggömböüle,
Elhasada Ukko íve,
Szarvas végfokai holdnak.

Ilmari kovács ezenben
Hordja ím fejét halának
Mint ajándékul napának,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Itt a szék örök időre
Északhoni ékes házba.»

Ő szavát tovább is fűzi,
Maga mondja s így intézi:
«Fölszántottam kígyós kertet.
Barázdáltam férges földed,
Manai farkast fékre fogtam,
Alvilági medvét lánczra,
Pénzes nagy csukát kifogtam,
Kullogó halat kövéret
Onnan Alvilág vizéből,
Manalai mélyedésből;
Adod-e immár a szüzeckét,
Bocsátod-e lányod innét?»

Mondja Észak úrasszonya:
«De már mégis rosszul tetted,
Hogy fejét úgy széjjel szedted,
Csukabendőt végig dúlád,
Ripotyánkint melle búbját,
Emésztéd föl ennek gyomrát.»

Ilmari kovács azonban
Fölfeelve, szóval mondja:
«Zsákmány teljes sérületlen
A legjobb helyekről sincsen,

Nem hogy Alvilág vizéből,
Manalai mélyedésből;
Kész-e, kit kívántam, végre,
Kivánni-valóm ha kész-e?»

³⁴⁵ Mondja Észak úrasszonya,
Szóval erre válaszola:

«Készen van már, kit kívántál,
Kivánni-valód im készen,
Oda kell adni kis kacsámat,
Rendelni remek ruczámat
Ilmarinen vasverőhöz,
Holtáiglan ott ülőül,
Fogytáig feleségül,
Hón alatt való csibéül.»

Egy poronty a pallón hallja,
Pallóru poronty szavallja:

«Bizony megjött már e tájra
Egy szabad madár e várba,
Kukszéllel a sasmadárka,
Mennyen át a héja szálla,
Fél szárnya fölér az égig,
Más a habot söpri végig,
Farka víz színét törülte,
Fejét majd a mennybe ütte,
Nézelődik, mozgolódik,
Fészkelődik, forgolódik,
Röppen férfivár fölibe,
Orrával kopog izibe;
Férfivárnak vasfödele,
Abba nem juthatott bele.»

«Nézelődik, mozgolódik,
Fészkelődik, forgolódik,
Röppen asszonyvár fölibe,
Orrával kopog izibe;
Asszonyvárnak rézfödele,
Nem juthatott abba bele.»

«Nézelődik, mozgolódik,

Fészkelődik, forgolódik,
Röppen leányvár fölibe,
Orrával kopog izibe;
Leányvárnak lenfödele,
Abba hogyne jutna bele.»

«Száll leányvár kürtőjére,
Onnét padlatához tére,
Lök egyet a vár lemezén,
Ül leányvár ablakára,
Kéktollú a ház falára,
Száztollú a sutba álla.»

«A fürtös fejeket nézi,
Hajas főket szemre vészi,
Legjavát a lányserregnek,
Szépjét a hajas fejeknek,
Gyönyörtűjét gyöngyös főknek,
Főbbjét a virágos főknek.»

«Ott a sasfi megmarkolja,
Ott a héja húzza-vonja,
Csapat legjobbjára csap le,
Réczehadban legkülönbre,
Legfényesbre, bájosabbra,
Vérmesbre, világosabbra,
Ég madara lecsapa rá,
Hosszú körmű elkapará,
Hogy fejetartására büszke,
Termetre is volt kiváló,
Tollacskáira oly zsenge,
Pelyhecskéire oly gyenge.»

Arra Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
«Hol tudtad meg, módos ember,
Hol hallád, aranyos alma,
E leánynak zendülését,
Lenhajúnak lendülését,
Lány ezüstje villogott-e,
Lány aranyja csillogott-e,

Mi napocskánk tündöklött-e,
Holdacskánk oda süttött-e?»

Pallón a poronty fecsegi,
A cseperedő csevegi:
«Módos ember onnan tudja,
Kincses úgy akadt az útra
E leány híres lakához,
Szépségesnek udvarához,
Jó neve volt az éd'sapónak,
Nagy hajót igazgatónak,
Még különb volt a szülőknek,
Kenyeret vastagot sütőnek,
Sütte jó buzakenyérnek,
Nagy vendégszeretetének.»

«Módos ember onnan tudja,
Sejté meg a sült idegen
Fiatal lánynak feltünését,
A szüzcseke serdülését,
Egyszer az udvaron haladt el,
Lépdelt csűrötök alatt el
Reggelre viradva éppen,
Igazán kölyökidőben,
Korom mint a madzag lódúlt,
Vastagon a füst kitódúlt
A leány híres lakából,
Serdülőnek udvarából:
A leány javába örlet,
Mozog rúdjával a kőnek,
Kakukmódra szól a körúd,
Kő részája mint a vadlúd,
Kő szilkéje csíz módjára,
A kő csengett gyöngy módjára.»

«Ment azután másodízbe',
Mezőmesgye mentit űzve,
A galajföldön volt a lányka,
Sárga réten sürgölődött,
Piros bögréiben főzött,

Fazekakban föstékeket.»

«Ment azután harmadszorra
A lány ablaki alatt el,
Szőni a hajadont hallja,
Zörögni, kezében borda;
Vetélője szökdelt szépen,
Mint menyét kövek között,
A korlátfogak kopogván,
Mint fa oldalán a harkály,
A zugoly meg úgy forogván,
Mint evet az ágbogas fán.»

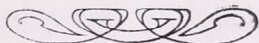
Mondja Észak úrasszonya,
Szót emele, fölfeleli: [szony!
«Úgy kell, úgy kell, szép kisasz-
Nem megmondtam számtalan-
Nekurjogasskünn az erdön, [szor,
Ne danolássz völgyön, lejtőn,
Ne mutasd nyulánk nyakadat,
Kiváltképp fehér karodat,
Te fiatal melled dombját,
Többi rajtad lévő pompát.»

«Egész ősszel azt papoltam,
De a nyáron is dohogtam,
A tűnő tavaszkor éppen,
Sőt tavaly vetésidőben:
Szerezzünk buvóalakocskát,
Piczi búvóablakocskát,
Vászonból a lányka szűjje,
Négyivel a nyüstöt nyűjje,
Finn legények hogy ne lássák,
Finn legények, honni hőslők».

Pallón a poronty pötyögi,
Kéthetes gyerek gügyögi:
«Lovat rejtegetni könnyűd,
Óvni a selyemsörényűt,
Bajos a lánynak titkolása,
Hosszu hajúnak dugdosása;

Készíttess bár kőből várat
 Tenger kellős közepére
 S a kisasszonyokra zárjad,
 A cseperedő csibékre,
 Ott se lesz a lányka rejtve,
 Nem nőhet föl a szüzcseke,
 Nagy kérők hogy ott ne érhék,
 A nagy kérők, honni hőslők,
 Férfiak hegyes süveggel,
 Paripák szeges patával.»
 499 Maga öreg Vajnamőjnen
 Feje lesütve, rossz a kedve,
 Hazája felé haladva
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Oh, én elrongyollott ember,

Hogy nem tudtam ezt az eggyet,
 Fiatal fejjel nőt szerezni,
 Java éltemben keresni!
 Mulasztja az minden dolgát,
 A ki jókor házas voltát,
 Gyermekül gyerek kapását,
 Kis korban szaporúságát.»
 511 Ott megtiltá Vajnamőjnen,
 Ellenzé Uvantolajnen
 Vénnek vennie fiataalt,
 Szépet szánnia magának,
 Úszni verset eltiltotta,
 Evezni vizen birokra,
 Lányt hősleni fogadkozva
 Más, ifjábbnak ellenében.

HUSZADIK ÉNEK.

Északonban egy szörnyű nagy ökröt vágnak le a lakodalomra; 1—118. s. — Sört és ennivalót készítenek; 119—516. s. — Vőfélyeket (hívókat) küldenek ki, hogy a násznépet összehívják; egyedül Lemminkäinen marad meghívatlanul; 517—614. s.

Most dalra milyenre gyujtsunk,
Még miféle verset fujjunk?
Ilyen dalra gyujtsunk rája,
Ilyenfajta verset fujjunk:
Északhoni áldomásról,
Javasnépek nagy soráról.

Hétszám szerzették a hérészt,
Halmozták a tenger holmit
Ottan Észak hajlékiban,
Szárjólának szurdékiban.

Mit nem hoztak össze ottan,
Mennyi mindent vittek vajjon
Északhoni áldomáshoz,
A nagy nászsereg torához
Táplálékul a tömegnek,
Étül a sűrű seregnek?

Egy ökör nőtt fel Karjalában,
Bika hizott finn hazában,
Nem vala sem nagy, sem kicsike,
Borjúnak bizonynyal bévált:
Farka míg Hämében lógott,
Feje a Kémfolyónál himbált,
Szarvai néki száz öl hosszúak,
Orra másfél olyan vastag,
Egy menyétnek kell egy jó hét,

Míg befutja nyügje helyjét,
Egész nap repült a fecske
Szarva közt a rét ökörnek,
Igy is ügygyel-bajjal győzte,
Seholsem pihenve közbe,
A mókusnak egynapi ut,
Míg marjától farkáig fut,
Legvégéig el sem is jut,
Még a másik hóra is jut.

Ezt a borzadalmas borjút,
Nagy bikáját Finnországnak
Kivezették Karjalából
Északhon határait,
Száz ember a szarvát fogta,
Ezer az orrát húzta-vonta,
Úgy kísérek a nagy ökröt,
Úgy hozák be Északhonba.

Megy, mendegél adta ökre
Szárjola vízszorossa szádján,
A fertő füvét legeli,
Háta a felhőket meszeli,
S nincs neki lesujtolója,
Föld félelminek bakója
Észak ifjai sorában,
Nagy nemének táborában,

A növekvő nemzedékben,
A vénség közt azonképen.

Egy öreg ember más hazából,
Virokánász Karjalából
Jöve s monda ilyen módon:
«Hadd el, hadd, szegény kis ökre,
Csak buzogányommal bökjek,
Dorongommal eggyet döfjek
Kupádra, különös dögje,
Bezzeg nem fogod a nyáron
Folyton fintorgatni orrod,
Sem fejed oly fenn nem hordod
E mezőknek mesgyéinél,
Szárjola szorossa szádján!»

Indul az öreg leütni,
Virokánász végít vetni,
Palvoinen pocsékká tenni:
Ökör a fejit fodorítja,
Fekete szemit felfordítja,
A vén egy fenyőre pattan,
Virokánász ill a berek,
Palvoinen nádak, erek!

Hát keresnek sujtolóját,
Nagy bikának lebiróját
Kellemetes Karjalában,
Finnországi nagy határban,
Gyenge muszkaföld gyepein,
Merész Svédország mezein,
Lappok lakta síkon, völgyön,
A hatalmas Turjaföldön,
Tűvé tették Tuonelát is,
Föld alatt Manólakát is,
Kerestek, de nem találtak,
Kutattak, sehol se láttak.

Hát keresnek sujtolóját,
Néznek ottan is bakóját
Tenger vize tág tetején

Hatalmas haboknak hátán.
Fekete ficzkó kél a vízbül,
Hős a hullámgörgetegbül,
Tágas térség tetejéről,
Végzetetlen víz öléből,
Nem volt ép nagyon nagy ficzkó,
Nem is épen aprón apró:
Kehely alá fér el fekve,
Szita alá talpra szökve.

Ez a vasmarkú öreg volt,
Képén is a vas-szín megvolt,
Fején köszikla süveg volt,
Lábán kőcipő kopogott,
Kezében a kés aranyos,
Nyele rézzel volt iratos.

Most megkapja sujtolóját,
Megtalálja taglalóját,
Finnus bika ő bakóját,
Föld félelme földöntőjét.

Mihelyt rápillant a vadra,
Tüstént torkon is ragadja,
Bikát térdre leszorítja,
Földre oldalát borítja.

Volt-e zsákmány sok belüle?
Sok bizony zsákmány nem kerüle:
Száz öreg csöbörrel húsa,
Száz öl hosszú kolbász, hurka,
Hét ladikkal vére csurga,
Hat köböllel lett a hája
Észak nagy lakozására,
Szárjolai tor számára!

119 Egy ház épült Pohjolába,
Ház temérdek, kunyhó széles,
Kilencz öl az oldalára,
Homlokára hét öl széles,
Padlatán kakas ha dalla,
Nem hallék a földre hangja,

Mögében kuvasz ha nyikkan,
Nem hallik az ajtaiglan.

Ottan Észak úrasszonya
Híderesztéken csoszoga,
Középpallón ácsoroga,
Tanakodik, tépelődik:
«Hogy fogunk lakozni sörben,
Karczost készíteni bölcsen
Mai mennyegző javára,
Útban lévő lakomára?
Nem tudom a karczos titkát,
Sör eredetének nyitját.»

Volt egy vén a gócz mögiben,
Szólt a vén a gócz mögibül:
«Árpából eredte sörnek,
Komlóból a nemes nedvnek,
Bár víz nélkül ez nem ered,
Szilaj tűz nélkül se támad.»

«Komlót, Kedvnek a fiát la,
Földbe dugták kis korába,
Mint kigyót a földbe tették,
Veszedelmest oda vitték
Kalev kútja környékire,
Oszmo rétje oldalába;
Lett belőle csepp csemete,
Kacs gyönyörű kelt belüle,
Egy kicsinyke fára kúszik,
Csúcsa tájaiglan csúszik.»

«Áldás ükje árpát vetvén,
Oszmo új ugarja mentén,
Gyönyörűen nőtt az árpa,
Kapott nagyszerűen lábra
Oszmo új ugarja mentén,
Kalevfia irtásföldjén.»

«Telt az idő egy darabig,
Hát a fán kiált a komló,
Árpa szól ugarja szélén,

Víz Kalevnek kútja mélyén:
«Mikor eggyesülünk már mi,
Fogunk egymásra találni?
Únt az élet így magában,
Kíváncsib ketten, hárman.»»

«Oszmotar, a sör szakácsa,
Kapo, karczosok kovácsa,
Szedi árpácskának szemjét,
Hat szemjét az árpácskának,
Hét fejét a komlócskának,
Vizet nyolcz merőkanállal,
Tűzre is teszi fazékját,
Felforralja kotyvalékját,
Főzi árpás söritalát
Nyári szorgos nagy napon át,
Ködös félszigetnek orrán,
Enyhe földszületnek ormán
Új vödörnek válujába,
Nyírfá kádnak nyílásába.»

«Főzni már a sört kifőzte,
Megkeletni mégse győzte,
Tanakodik, tépelődik,
Szóval mondja, fölfeleli:»

«Ember ehhez mit emeljen,
Még mi a nyilát szemeljen
Élesztőjéül a sernek,
Karczosba kelesztő szernek?»»

«Kalevatár, szép kisasszony,
Az ujjaira oly ékes,
Mozgására mindig fürge,
Lábaira mindig lenge,
Híderesztéken csoszogva,
Középpallón kuncsorogva,
Eggyetmást igazít épen
A két katlan közt közepen,
Egy sziácsot lát a földön,
Sziácsot a földről fogja,

Megszemléli, megforgatja» :

«Vajjon válna-e valami
Szép Kapo kacsóján ebből,
Ujjhegyén a szíves szűznek,
Ha kerül Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére?»»

«Kerül im Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére ;
Kapo lám kezébe tapsol,
Dörzsöli a két tenyerét
Czombjaihoz jobbról, balról :
Fehér mókus lett im abból.»

»Fiaeskáját így tanítja,
Evetkéjét igazítja :»

«Kis evétke, dombnak éke,
Domb virága, földnek fénye,
Fuss el menten, merre mondom,
Merre mondom és ohajtom :
Ama nyájas Erdőtájra,
Ügyelő Tapiolába,
Ott egy kisedd fára szökkenj,
Kerek csúcsúra, de bölcsen,
Sasfi hogy reád ne csapjon,
Ég madara el ne kapjon,
Tördelj a fenyőrül tobzát,
A tülevelesrül tokját,
Hordd haza Kapo kezébe,
Oszmotárnak új sörébe!»»

«Tud a mókus mozgolódni,
Bolyhos farkú forgolódni,
Nagy utat hamar befutni,
Jó közön sietve jutni,
Sűrűn át, sűrű iránt is,
Harmadján kicsit haránt is
Ama nyájas Erdőtájra,
Ügyelő Tapiolába.»

«Lát fenyőfát hosszú hármat,

Négy jegenyét aprócskákat,
Felhág völgyben a fenyőre,
Mezőben a jegenyére,
Sasfi nem csapott le rája,
Ég madara meg nem vágta.»

«Tobzot a fenyőről szaggat,
Jegenyéről jócskán gallyat,
Tobzot rejté körme közzé,
Toppancsába göngyölité,
Úgy vivé Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére.»

«Kapo karczosba keveri,
Oszmotár a sör közibe :
A sör egyre csak keletlen,
Ifjú ital erjedetlen.»

«Oszmotár, a sör szakácsa,
Kapo, karczosok kovácsa,
Gondolkodik ő magába :»

«Ember ehhez mit emeljen
Élesztőjéül a sernek,
Karczosba kelesztő szernek?»»

«Kalevatár, szép kisasszony,
Az ujjaira oly ékes,
Mozgására mindig fürge,
Lábaira mindig lenge,
Híderesztéken csoszogva,
Középpallón kuncsorogva
Eggyetmást igazít épen
A két katlan közt középen,
Egy forgácsot lát a földön,
Forgácsot a földről fogja,
Megszemléli, megforgatja :»

«Vajjon válna-e valami
Szép Kapo kacsóján ebből,
Ujjhegyén a szíves szűznek,
Ha kerül Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére?»»

«Kerül ím Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére,
Kapo lám kezébe tapsol,
Dörzsöli a két tenyerét
Czombjaihoz jobbról, balról:
Arany mellű nyest lesz abból.»

«Nyestjét íme így tanítja,
Árvácskáját igazítja: [daram,

«Szívem nyestem, gyöngy-
Pénzes-bundás, szép bogaram,
Menj el arra, merre mondom,
Merre mondom és ohajtom:
Medve kőodúja mellé,
Erdőn maczkó házaiglan,
Hol a medvék dúlakodnak,
Maczkóék vadúl lakoznak;
Marékba habot takaríts,
Kézbe tajtékot kaparíts,
Hordd haza Kapo kezébe,
Hozd el Oszmotár serébe!»

«Biz a nyestfi tud sietni,
Arany mellű elszelelni:
Nagy útat hamar futott be,
Közökön jutott sietve
Vízen átal, víz iránt is,
Harmadján kicsit haránt is
Medve kőodúja mellé,
Maczkó sziklakamrájáig;
Ott a medvék dúlakodnak,
Maczkóék vadúl lakoznak
Vasas bércznek oldalában,
Aczél hegynek oltalmában.»

Hab a medve száján habzék,
A szörnyünek torkán tajték;
Kézbe tajtékot haboztat,
Marékba habot kapargat,
Úgy viszi Kapo kezébe,

Szíves szűznek ujjhegyére.»

«Oszmotár a sörbe főzé,
Kapo önté karczos közzé:
A sör egyre csak keletlen,
Férfiúi nedv neszetlen.»

«Oszmotár, sörök szakácsa,
Kapo, karczosok kovácsa,
Gondolkozik ő magába:»

«Ember ehhez mit szemeljen,
Élesztőjéül a sernek,
Karczosba kelesztő szernek?»

«Kalevatár, szép kisasszony,
Az ujjaira oly ékes,
Mozgására mindig fürge,
Lábaira mindig lenge,
Híderesztéken csoszogva,
Középpallón kuncsorogva
Eggyetmást igazít épen
A két katlan közt középen,
Lát a földön kányafüvet,
Fogja földről kányafüvét,
Megszemléli, megforgatja:»
«Vajjon válna-e valami
Szép Kapo kacsóján ebből,
Ujjhegyén a szíves szűznek,
Ha kerül Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére?»

«Kerül ím Kapo kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére,
Kapo lám kezébe tapsol,
Dörgöli a két tenyerét
Czombjaihoz jobbról, balról:
A méhecske lett ím abból.»

«Madárkáját ím tanítja,
Méhecskéjét igazítja:

«Kisméhecske, gyors madárka,
Pázsitok virágkirálya,

Szállj el arra, merre mondom,
 Merre mondom és ohajtom:
 Szigetkére, vízvilágba,
 Tengerháti kősziklára,
 Ott lelsz egy leánykát alva,
 Rézövest alázuhanva,
 Édes fű van oldalain,
 Mézes fű ruhája szélén;
 Szállíts szárnyaidon ízet,
 Hozz köpönyegedbe mézet
 Ama fényes fűhegyekről,
 Aranyos virágkehelyről,
 Hordd haza Kapo kezébe,
 Hordd el Oszmotár serébe!»»

«Kis méhecske, gyors madárka,
 Tovaröppen, vitte szárnya,
 Nagy utat hamar röpiült be,
 Közöket fogyaszt sietve
 Tengeren át, tenger hosszant,
 Harmadján haránt is russzant
 Szigetkére, vízvilágba,
 Tengerháti kősziklára,
 Leli ott a lányt, az alvót,
 Czin mellút, aláhanyatlót
 Nevezetlen pást fűvére,
 Méz mezőnek mesgyéjére,
 Csipőjén aranyos fűszál,
 Övén ím ezüstös fűszál.»

«Szárnyait az édes ízbe,
 Merő mézbe mártja tollát,
 Fényességés fű hegyibe,
 Aranyos virág begyibe,
 Úgy viszi Kapo kezére,
 Szíves szűznek ujjhegyére.»

«Oszmotár a sör közibe,
 Kapo karczosba keveré,
 A sör attól kezde kelni,

Az ifjú ital tüzelni
 Új vödörnek válujában,
 Nyírfákádnek nyílásában,
 Kádak színéig kavargott,
 Szélükön kibuggyant, csorgott,
 Földre futni volna kedve,
 Pallón áradni szeretne.»

«Telt az idő egy darabig,
 Piczinyke kis pillanatig,
 Jött inni a férfi násznép,
 Lemminkäjnen legkiváltkép,
 Húzott Ahti, húzott Kaukó,
 Húzott ez a vérmes lurkó
 Oszmotárnak új seréből,
 Kalevatárnak szeréből.»

«Oszmotár, sörök szakácsa,
 Kapo, karczosok kovácsa,
 Legitt szólal ilyen szóval:»
 ««Oh, napomnak gyászos napja,
 Rossz sört készítettem bajra,
 Gonosz karczost kotyvasztottam,
 Csöbörből imé kicsapzott,
 Ki a pallóra patakzott!»»

«Fütyöl egy pirók a fáról,
 Rigó rikkant eszterháról:»
 ««Nem rosszra-serény serital,
 Ez jóra-serény serital,
 Hordóba kell hordódnia,
 Pinczében kell tartódnia,
 Tölgyfa hordóba eresztve,
 Réz pántok közé rekesztve.»»

«Igy volt ím a sör eredte,
 A kalevi karczos kelte,
 Úgy tön szert a jó nevire,
 Úgy lön halhatatlan hire,
 Hogy serény a jóra vala,
 Józanoknak jó itala,

Nőt nevetésre fakasztó,
Férfi kedvét megdagasztó,
Jámborokat megvígasztó,
Bolondokat bögni készítő.»

Erre Észak úrasszonya,
Hogy hallá a sör eleit,
Vizet mer be nagy cseberbe,
Új cseberbe, félig telve,
Árpát abba jól elegyít,
Komló kelyhit nem keveset;
Főzni a söritalt kezdi,
Nagy erős nedűt nevelni
Új vödörnek válujában,
Nyírfa kádnak nyílásában.

Hevül ott a kő havonta,
Forr is ám a víz nyaranta,
Fűtik váltig erdő fáit,
Kút vizét merítik váltig;
Erdők fája végit járja,
Vízforrásnak elfogy árja
Söritálnak fölte közben,
A karczosnak költe közben
Észak hosszú lakzijára,
Jó seregnek jó torára.

Szigeten a füst im lángol,
Tűz a földnyelvnek fokáról,
Sűrű füst magasan jára,
Égig tódul fel a pára
Szilaj égető helyekről,
Teméntelen tűzterekről,
A fél Észak földje füsttel,
Karjala korommal megtel.

Nosza népek nézegetik,
Nézegetik, kérdezetik:
«Honnan száll a füst idébbre,
Pára honnan tódul égre?
Csatafüstnek apró volna,

Pásztortűznek im nagyocska.»

Az a Lemminkäinen anyja
Reggel jó kora időben
Forrásra vizért kimégyen,
Látja im a sűrű füstöt
Északi világvidéken,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Ez csakis csatának füstje,
Ütközet tüzének üszke.»

Maya Szármelléki Ahti,
A szépséges Messzivágyó
Nézelődik, forgolódik,
Tanakodik, tépelődik:
«Kullogjak-e szemre venni,
Közelletből kémlelnem ki,
A füst honnan jó e tájra,
Levegőt betöltő pára;
Csakugyan csatának füstje,
Ütközetnek volna üszke?»

Kullog Kaukó szemre venni
Szülő földjét im e füstnek,
Nem csatatüzek valának,
Nem is üszki ütközetnek,
Csupa sörtüzek valának,
Csupa karczosfőző lángok
Szárjola szorossa szádján,
Vékony földnyelv töve táján.

Nézelődik Kaukó arra,
Szem Kaukó fejébe sanda,
Szeme sanda, másik kancsal,
Száját lassan félrevonja,
Nézelőben mondja végre,
A szoroson átbeszélve:

«Aj, szerelmetes anyósom,
Észak enyhe úrasszonya!
Siess főzni sört jeleset,
Készíts karczost kellemeset,

Hadd igyék a tenger násznép,
Lemminkäinen legkiváltkép
Maga mennyegzője napján,
Fiatal leányod karján!»

Megkészült a sör szivásra,
Férrias ital ivásra,
Tészik a piros sörítalt,
Küldik lám a kedves karczost
Föld alá feküdni szépen
Kőpinczének enyhelyében,
Tölgyfa hordónak ölében,
Réz csapocskának mögében.

Erre Észak úrasszonya
Süti-főzi a sok ételt,
Üstjeit üvöltözteti,
Szerpenyőit serczeiteti,
Nagy kenyeret süt eleget,
Nagy pempőket pall, vereget
Jámbor népnek jeles étkül,
Nagy seregnek eleségül,
Észak hosszú lakzijában,
Szári tájék nagy torában.

517 Kenyér számos meg van sütvé,
Pempő számos összeütve,
Telt az idő egy darabig,
Piczinyke kis pillanatig,
Sör a hordóban csörömpöl,
Pinczében a karczos bömböl:
«Vajha már megivóm jönne,
Kihörpentöm készen lenne,
Én derekas daldudolóm,
Én érdemes énekmondóm!»

Keresik az énekmondót,
Az érdemes énekmondót,
A derekas daldudolót,
A szépséges nótaszerzót;
Lazaczt nézik nótafának,

Csukát derék dallosának,
Lazacz nem lesz énekmondó,
Csuka nem lesz nótaszerző,
Lazacznak lelógg az álla,
Csukának fogai ferdék.

Keresik az énekmondót,
Az érdemes énekmondót,
A derekas daldudolót,
A szépséges nótaszerzót;
Gyereket szánnak nótafának,
Tacsót derék dallosának;
Gyerek gyarló énekdalló,
Nyálás nem nagy nótaszerző:
Gyerek nyelve visszapattan,
Nyelve töve meg se moccan.

Piros sör lám piszkolódik,
Ifjú ital átkozódik
Tölgyfa tonnácska ölében,
Réz csapocskája mögében:
«Ha nem küldik énekmondóm,
Én érdemes énekmondóm,
Én derekas daldudolóm,
Én szépséges nótaszerzőm,
Abroncsomat széjjelvetem,
Kifeszítem a fenekem.»

Akkor Észak úrasszonya
Meghívóit mind meneszti,
Szóvivőit szétereszti,
Maga szóval így szól:
«Oh te lány, én apróságom,
Én örökös rab jószágom,
Hívd a népeket rakásra,
Férfiak hadát ivásra,
Hívd a hitványt, küldd a koldust,
Hívd a vaksit, küldd a kórost,
Bénákat, nyomorékokat,
Sajkán hozd el a vakokat,

Bénát hozd paripaháton,
Nyomorékot szállítsd szánon!»

«Hívd el Észak minden népét,
Kalev minden nemzetségét,
Hívd az öreg Väjnämöjnt
Épületes éneklőnek,
Ne hívd meg a Messzivágyót,
Azt a Szármelléki Ahtit!»

Szolgálója, aprósága
Szóval mondja, fölfeleli:
«Mért ne hívjam Messzivágyót,
Épp a Szármelléki Ahtit?»

Erre Észak úrasszonya
Szóval így válaszola:
«Azért hagyd el Messzivágyót,
Azt a léha Lemminkäjnt,
Mert mindenhol torzsalkodik,
Vajmi könnyen vagdalkozik,
Már sok nászra szégyent hozott,
Lakzin nagy hibát okozott,
Csúfot tett a szent szüzeken,
Ünneplőbe öltözteken.»

Szolgálója, csepp cselédje,

Szóval mondja, fölfeleli:
«Miről tudjam Messzivágyót,
Hogy oszt' hagyjam meghivatlan?
Nem tom Ahti házatáját,
Messzivágyónak tanyáját.»

Szólal Észak úrasszonya,
Maga mondja s ekkép ejti:
«Jól isméred Messzivágyót,
Azt a Szármelléki Ahtit,
Szigeten lakozik Ahti,
Vizek közt a dévaj urfi,
Széles öböl mellékiben,
Kaukó-földfok hajlatában.»

⁶⁰⁵ Szolgálója, csepp cselédje,
Dolgozója bér fejébe
Hat felé megy a hívással,
Nyolcz felé a nógatással,
Hívja Észak minden népét,
Kalevának minden népét,
Mind a renyhe zsölléreket,
Szűk köntösű bölléreket,
Egyedül egy Ahti úr van,
Csak ezt hagyja meghivatlan.

HUSZONEGYEDIK ÉNEK.

A völegényt és kíséretét fogadják Eszakhonban ; 1—226. s. — A vendégeket bőven tartják étellel-itallal ; 227—252. s. — Väjnämöjnen dalol és dicsőíti a háznépet ; 253—438. s.

Amaz Észak úrasszonya,
E vén szárjolai banya
Kinn a házon kívül forgott,
Végez vala tévő dolgot,
Láp felől ím ostor durgott,
Szán a part felől csikorgott,
Szemit szegzi éjnyugatra,
Fejit délre fordította,
Eltűnődik, tépelődik :
«Mily sereg közelít kémnek
Partim szélein szegénynek,
Tán nagy hada ellenségnek?»

Laffog ezt ím meglátnia,
Közelebbről vizsgálnia :
Hát nem ellenséges had volt,
Völegényi nagy csapat volt,
Nép között a vő közében,
Jámbor kíséret közében.

Maga Észak úrasszonya,
E vén szárjolai banya,
Hogy vejének jöttit sejtí,
Szónak ered, igrén ejti :
«Azt hittem, a szél fuj, mordúl,
Nagy farakás földre fordúl,
Tenger martja megdöndüle,

Mind a murva megrendüle ;
Hát loholok látására,
Közelről kikémlésre,
Bizony nem a szél fuj, mordúl,
Farakás se földre fordúl,
Nem a tenger martja döndül,
Sem a murva meg nem rendül :
Vöm érkezik ő hadával,
Térül kétszázad magával.»

«Miről ismerem meg ötet,
Annyi nép között a vömet?
Kiösmerszik vöm a nép közt,
Mint zelnicze más egyéb közt,
Tölgyfa törpe tösarjak közt,
Hold az égi csillagok közt.»

«Vöm az ő fekete ménjén,
Mint futamó farkas hátán,
Mint zsákmányemelő kányán,
Repülő pacsirta szárnyán ;
Hat aranyos czizmadara
Fujja füttyét. lóigáján,
Kék rikkancsok hetes kara
Szépen szól a járomszíján.»

Döngés hallik künn az utcán,
Rúdrobaj a kútnak útján,

Udvarra a vő beére,
Vőserreg a ház terére,
Nép között a vő közén,
Jámbor kíséret közében,
Nem volt a legelső éppen,
Nem is lett a legutolsó.

«Fiúk föl, urak előre,
Hosszabb hősök udvarra ki,
Melledzöt megereszteni,
Járomszíjat eloldozni,
Rúdakat lejebbíteni,
Vőmet a szobába hozni!»

Vágtat már a vőnek ménje,
Az iratos szán iramlik
Az apóslak udvarán át,
Mondja Észak úrasszonya :
«Oh te béren bírt rabocskám,
Falubéli szép kis szolgám,
Fogd a vőm lovát iziben,
Szedd le hókájáról híven
Rézzel rakott szerszámaid,
Czínnel írott melledzőjét,
Bőrrel bővös járomszíját,
Vesszős ívű lóigáját,
Vidd el vőm lovát legottan,
Vezesd el vigyázva nyomban,
Selyem zabláját leszedve,
Ezüstvégű fékit egybe,
A síma henyélő helyre,
Határra, egyenletesre,
Frissen hullott porkahóra
Földre, tejszínt játszodóra!»

«Majd itasd meg vőm csikáját
Közéleti forrásvízbe,
A mely ottan áll nyitottan,
Savó módra csörgedezve
Gyöngy fenyők gyökere alján,

Boruló jegenye alján!»

«Hízlald váltig vőm csikáját
Remekbe kötött kosárbul,
Réz veretű vékácskából
Mosott árpán, jó kenyéren,
Nyáron főtt buzán, fehéren,
Ősszel örölt rozslépényen!»

«Vidd el aztán vőmnek ménjét
Szöglet mellé jászol elé,
A legfelső helyre szállítsd,
Legbelül az ólban állítsd,
Kösd azután vőmnek ménjét
Aranyos karikájával
A vasból való gyűrűbe,
Eres oszlopfa elibe ;
Vigyél vőm lova elibe
Zabot teljes egy szuszékkal,
Másodikkal széna szépét,
Polyvaport a harmadikkal.»

«Vőm lovacsikáját keféld meg
A rozomáksont kefével,
Hogy ne szakadozzon szőre,
Sérüljön selyem sörénye ;
Vőm lovacsikáját takard be
Ezüstös takarómezzel,
Arany varrásos velezzel,
Réz ragyogványos nemezzel!»

«Nyalka ifjak a falubul,
Vigyétek be vőm a házba,
Fejetek kalaptalanul,
A kezetek kesztyűtlenül!»

«Hadd vizsgálom végig vőmet,
Befér-e a házba vőcském,
Ajtót míg ki nem emeljük,
Ajtófélfát szét nem szedjük,
Szemöldökfát míg fölebbre,
Küszöböt nem kötünk lejebbre,

Előfalat el nem rontunk,
 Algerendát meg nem bontunk!
 127 «Nem fér vöm uram a házba,
 Jó jövevény a szobába,
 Ajtót míg ki nem emeljük,
 Ajtófélfát szét nem szedjük,
 Szemöldökfát míg fölebbre,
 Küszöböt nem kötünk lejjebbre,
 Előfalat el nem rontunk,
 Algerendát meg nem bontunk:
 Hosszabb vöm uram fejével,
 Fölebbre fölér fülével.»

«Szemöldökfa följobb szökjön,
 Süveg fejről le se véve,
 A küszöb lejjebb csökjön,
 Czipósarkat rá se téve,
 Ajtófélfá elháruljon,
 Ajtó önként feltáruljon,
 Vöm uram a házba érvén,
 Derék férfiú betérven!»

«Hála szép teremtmő néked,
 Immár vöm uram belépett!
 Hadd vizsgálom meg a házat,
 Pillantok a házba bévül,
 Megmosva-e minden asztal,
 Locsolva-e lóczák lével,
 A síma bürű surolva,
 Palló deszkái porolva!»

«Nézem ezt a házat, nézem,
 Nem ismerem rája mégsem,
 Mi fából faragták viskóm,
 Mely tájról került ki kunyhóm,
 Miből rakták fel falait,
 Hol szedték a hídlásdeszkát.»

«A mellékfal sülcsontokból,
 A fenékfal réncsontokból,
 Előfal rozomákcsontokból,

Szemöldökfa báránycsontból.»

«Almafából mind a pózna,
 A bálvány: fodorhabos fa,
 Tűzhely-deszka: tündérrózsa,
 Pallás: durdahalnak pénzi.»

«Hosszú-székünk vasból épült,
 Mind a lóczák német léczbül,
 Az asztal arannyal írva,
 Palló bársonnyal borítva.»

«Kályhánk rézből van kirakva,
 Szikla szépiből a padka,
 Tűzhely tengernek kövébül,
 Cserény istenfából épült.»

Völegény a házba robban,
 A tető alá betoppan,
 Szól egy ígét, így en ejti:
 «Üdvöz légyen isten által
 E híres-neves fedél is,
 E tekintetes tető is!»

Mondja Észak úrasszonya:
 «Üdvöz légy te, üdvöz lépted,
 E kis házba költözésed,
 Ez alacsony alkotmányba,
 Mi szegény fenyő-szobánkba,
 Jegenyefa fészünk földjén!»

«Lánycselédem, én rabocskám,
 Falubéli béres szolgám,
 Tűzet hozzá! nyírfa héjján,
 Tűzzed szurkosfa hegyibe,
 Szemre vennem vöm uramat,
 Néznem völegény szemibe,
 Kék-e vagy piros-e színe,
 Vagy vászon fehérségű-e.»

Cseppnyi lánycselédje, rabja,
 Falubéli béres szolga
 Tűzét nyírfa héjján hozza,
 Tűzét szurkosfára tűzve.

«Nyírfahéj törös a tűztől,
Szurkosfa feketét füstől,
Csúffá tenné vöm szemeit,
Bekormozná gyöngyalakját;
Gyere vissza gyertyalánggal,
Világíts viasz-világgal!»

Csepp leánycselédje, rabja,
Falubéli béres szolga
Jön im vissza gyertyalánggal,
Világít viasz-világgal.

Viasznak fehér a füsti,
Gyertyának a tüze tiszta,
Vő szemét világosítja,
Képit fényesebbre föszi.

«No már látom vöm szemeit:
Nem pirosló, se nem kéklő,
Sem mint vászon oly fehérlő,
Fehér, mint a tengerhabzás,
Mint tengeri fű, oly barnás,
Mint tengeri nád, oly formás.»

«Ti deli falus legények,
Vöm uram nosza vigyétek
Föl a legnagyobb ülésre,
Legfelső helyen a székre,
Háttal a hupikék falnak,
Veres asztalunknak fejjel,
Homlokkal a hívott hadnak,
Mellel a mulató népnek!»
²²⁷ Arra Észak úrasszonya
Itat-étet vendégeket,
Folyó vaj a szájuk széle,
Tejszínes kalács kezébe
Mind a vendégek hadának,
Legkivált veje urának.

Lazacz tányérokra téve,
Disznóhús közellétébe,
Mind a csészék csordultiglan,

Mind a tálak tornyozottan,
Ennie hívottak hadának,
Legkivált veje urának.

Mondja Észak úrasszonya:
«Oh, te csöpp leánycselédem,
Hozz kannába sört iziben,
Kínálgasd a kétfülűben
Mind a hívott vendéghadnak,
Legkiváltkép vöm uramnak!»

Ő cseppnyi leánycselédje,
Dolgozója díj fejébe
A kannát kaptja közre,
Az öt-abroncsosat bűnre,
Sör a sok szakállt szapulja,
Szakállat fehérít habja
Mind a hívottak hadánál,
Legkivált veje uránál.
²⁵³ Mit fogott a sör most vélni,
Az öt-abroncsos beszélni,
Hogy vala immár dalszerzője,
Nagy érdemű éneklője,
Ott vala öreg Väjnämöjnen,
Versnek fája mindétiglen
Épületes éneklőnek,
Táltossági fő kútfőnek?

Elsőbben a sört im fogja,
Erre ő szavával mondja:
«Söritalka, gyöngyitalka,
Ne itasd az embert ingyen,
Bírd az embereket dalra,
Ekes ajkút éneklésre!
Gazdáék im álmélkodnak,
Gazdasszonyék gondolkodnak:
Talán vége már a dálnak,
Vidám nyelvek mind kihulltak,
Vagy silány söritalt főztem,
Hitvány löre telt ki tőlem,

Hogy dalosunk nem dalolgat,
Nagy nótafánk nem dudolgat,
Kedves vendégünk ím hallgat,
Víg madárkánk nem vigadoz!»

«Hát ki hangicsáljon vajjon,
Énekszót ki nyelve fujjon
Északi ez áldomáson,
Szárjolai nagy lakáson?
Lócza biz itt nem dalolhat,
Hacsak nem a lóczán lévő, k,
Palló bizony nem pötyöghet,
Hacsak nem a pallón lépők,
S nem vigadoz itt az ablak,
Ha ura nem ablakoknak,
Asztal széli sem szavalhat
Asztal szélein ülők helytt,
Füstlyuk nótát nem füttyölhet
A füstlyuk alatt levők helytt.»

Egy poronty van a porondon,
Tejes bajszú ül a padkán,
Poronty a porondrul szólal,
Padkáról felel a ficzkó:
«Nem vagyok nagy én időmre,
Testem sincs degeszre nőve,
Ámde mégis, mindazáltal,
Más kövér ha fujni átall,
Derekabbak szépen tenni,
Virgonczabbak vígan lenni,
Én gyujtok rá gyöngé gyermek,
Görhes golyhó én csicsergek,
Ösztövé husomból zengek,
Csupa-csont csipőmből csengek
Mai östénk örö mire,
Nagy napunk dicséretire.»

Volt egy vén a kályha végén,
Az meg szóval ekkép szólal:
«Mit ér tacsókák tátogása,

Silányok siránkozása;
Hazug nótát fuj a gyermek,
Hiúk a leányi versek;
Bízd bölcsre a dalnak dolgát,
Lóczán ülőre a nótát!»

Erre az öreg Vájnamőjnen
Maga szóval így en szólal:
«Van-e itt az ifjú népben,
Mind e roppant nemzetségben,
Ki kezit kezembe kössé,
Hüvelyket hüvelykkel össze,
S vélem együtt énekeljen
Dalra gyujtson vélem egyben,
Múló nap mulatságára,
Dicső estének diszére?»

Szól a vén a kályha végén:
«Nem hallottak itt azelőtt,
Nem hallottak, nem is láttak
E világnak ege alatt
Többet érő énekelőt,
Reá termettebb regölöt,
Mint miket magam dudoltam,
Danolásztam ifjabb korban,
Dalloztam öböl vizein,
Hangoztam hazám mezein,
Fenyvesekben fennen fujtam,
Erdőn, berken zúgtam-búgtam.»

«Hangoim nagy és ékes vót ám,
Igen szépséges a nótám,
Mint folyó, az úgy hömpölygött,
Mint víz árja, olykép csörgött,
Ment mint lábi szán havakon,
Vitorlás hajó habokon;
S most ki sem tudom beszélni,
Bizton nem bírok itél ni,
Szép hangom mi lel te vajjon,
Mi húzta le kedves hangom,

Nem hömpölyög már folyamként,
Nem is ringatózik habként,
Olyan mint fatön borona,
Hókérge a tús fenyüfa,
Mint a szán sivóhomokon,
Ladik száraz kőlapokon.»

Erre az öreg Vajnamőjnen
Maga szóval így szólal:
«Hogyha nem jön éppen senki
Vélem együtt énekelni,
Magam állok nótafanak,
Pedzem dolgát a danának,
Hisz a dallásra teremtem,
A szavallásra születtem,
Mástól kérdeném-e módját,
Vendégtől a vers mivoltját.»

Erre az öreg Vajnamőjnen,
Versek fája mindétiglen
Vígtség szerzeni leüle,
Dal dolgára települ le,
Víg versei véle vagynak,
Bősége büvös szavaknak.

Öreg Vajnamőjnen fujja,
Versit fujja, bezzeg tudja,
Nem öltődik szó a szóba,
Folyvást sem fogy ki a nóta,
Hamarébb a kő a hegyről,
Tengerszemről tündérrózsa.

Ott énekel Vajnamőjnen
Egész este víg örömben,
Mind a nők nevető ajkkal
A jókedvű férfakkal,
Úgy hallgatják, úgy csudálják
Vajnamőjnen daltudását,
Mert csuda volt a hallgatónak,
Ámulat az ott valónak.

Szól az öreg Vajnamőjnen,

Verse végeztivel mondja:
«Hogy volnék én jóra való
Énekmondó, bűbájoló,
Semmisem telik ki tőlem,
Mi sem válhatik belőlem;
Isten a dalos ha volna,
Édes szájjal ő ha szólna,
Isten tudna dalt dalolni,
Dalolgatni, elbájolni.»

«Tengert mézzé ő regölné,
A tenger főenyjét gyöngygyé,
Malátává tenger földjét,
Sóvá tenger sok kövecscsét,
Tér ligetet termőfölddé,
Irtás széltit búzafölddé,
Minden halmot költ kalácscsá,
Minden sziklát tyúktójássá.»

«Dalolgatna és büvölne,
Szavalgatna és regölne,
Dallana is e telekre
Aklokat tehénnel telve,
Karámba virágos főket,
Parlagokra sok tejadót,
Száz számra is szarvhordozót,
Ezrivel is tögyelőket.»

«Dalolgatna és büvölne,
Szavalgatna és regölne
Hiúzbundát gazd'uramnak,
Asszonyának posztó öltöt,
Lányoknak bevarrt czipellöt,
Piros üngöt úrfiaknak.»

«Add meg, isten, aztat mindég,
Oh igaz teremtmő, ismét,
Itten így élhessenek,
Több ilyent is érhessenek
Északhoni áldomáson,
Szárjulai nagy lakáson,

Folyamként a sör buzogjon,
Özönnel a méz csurogjon
Itten Észak udvariban,
Száriola szurdokiban,
Hogy a nappal teljen dallal,
Az este örömszivajjal
E gazdának éveiben,
E gazdasszony életiben.»
426 «Fizessen meg isten érte,

A teremő visszamérje
Ház urának asztalvégre,
Asszonyának élestárba,
Fiúknak a halfogásba,
Szűzeknek a szövőszékre,
Senki ezt hogy meg ne bánja,
Eszkendőre föl ne hánnya
Hosszú lakzinak folyását,
Nagy seregnek áldomását!»

HUSZONKETTEDIK ÉNEK.

A menyasszonyt felkészítik az útra s eszébe juttatják múlt és jövő napjait; 1—124. s. —

A menyasszony bűnnek ered; 125—184. s. — A menyasszonyt siratják; 185—382. s. —

A menyasszony sír; 384—448. s. — A menyasszonyt vigasztalják; 449—522. s.

Mikor a nászban ittak untig,
Mikor meglakták a lagzit,
Észak udvarán a hérészt,
Homályhonban a menyegzőt,
Mondja Észak úrasszonya
Ilmarinennek, a vőnek:
«Mit ülsz nagycsaládú itten,
Mért vagy, föld fénye, imetten?
Atyád jóságáért ülsz-e,
Anyád kedvessége tilt-e,
Vagy e ház világos volta,
E násznépnek bájos volta?»

«Nem jósága tilt atyádnak,
Nem kedvessége anyádnak,
Nem is e háznak fényes volta,
Sem e násznép ékes volta;
Maraszt jósága szüzednek,
Ifjú lánykád édes volta,
Várt virágodnak világa,
A fürtös fejűnek bája».

«Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várd ki végig;
Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Haja félig van befonva,

Más fele fonatlanul van».

«Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várd ki végig;
Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Ruhaujja félig kötve,
Más felit csak most kötik be».

«Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várd ki végig;
Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Fél czipője fel van húzva,
Fele felhuzatlanul van».

«Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várd ki végig;
Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Fél kezére kesztyűt húzva,
Fele felhuzatlanul van».

«Vőlegény fiam, szerettem,
Sokat vártál csüggedetlen,
Kész ím várton várt virágod,
Fel van öltözködve párod».

«Menj el már, eladott lányka,
Megvett kis tyukoecska, véle!

Közelít a költözésed,
Itt van im a válódó,
Oldaladon áll a vivő,
Az ajtó előtt a vevő,
Ménje már a fékét rágja,
Szűzecskére vár a szánka».

«Voltál kész a vásárt csapni,
Kezes bárány, kézbe csapni,
Könnyüdös a jegyhez jutni,
Gyűrűvel a kapcsolat kötni:
Légy most kész a szánra szökned,
Czifra kasba ülni könnyed,
Kezes költözni el innét,
Indulásra szép szelided.»

«Nem valál, oh kis hajadon,
Szemfüles valami nagyon,
Túl tekintő ten orrodon,
Vásárod ha balra billen,
Siralmadra mindétiglen,
Tajra, bajra mindvégiglen,
Hogy kimégy apád lakából,
Te szülőhelyedtől távol,
Te kegyes anyád karából,
Dajkálódnak udvarából.»

«Mi vala idáig élted
Atyád telkein te néked!
Nőttél, mint virág a mesgyén,
Mint eper az írtás földjén,
Nyoszolyádból vajra leltél,
Tejre, fektedből ha keltél,
Nyugtodból buzakenyérre,
Vaczkodból vajas lepényre;
Vajjal hogyha már beteltél,
Disznóhúsból szeleteltél!»

«Nem volt semmi búbánatod,
Koronként se gondolatod:
A gondot fenyőkre bíztad,

Sövényre a gondolatot,
Búdat lápi lúczfenyőre,
Nyírfára homokmezőbe;
Magad mint levélke lengtél,
Mint a pillangó kerengtél,
Mint eper anyácskád földjén,
Mint málna hegyein-völgyén.»

«Elmégy mostan im e házból,
Mégy más házba innen távol,
Más anyának jutsz kezire,
Idegen család közibe.
Más lesz ottan, más ez itten,
Másik házba más lesz minden:
Máskép zendül ott a kürtszó,
Máskép nyikorog az ajtó,
A kapu is máskép fordul,
Sarokvas sem úgy csikordúl.»

«Nem tudsz járni ten ajtódon,
Ten kapud körül forogni
Ház hölgyéhez illő módon,
Tűzet sem tudsz gerjeszteni,
Tűzhely lángját éleszteni
Ház urának tetsző módon.»

«Azt vélted-e, szép kisasszony,
Azt hitted-e, vélted vajjon:
Vélted, elmégy éjtszakára
S megjösszsz nappal nemsokára?
Nem egy éjtszakára mégy el,
Nem egy éjre, nem kettőre:
Válsz bizony sok esztendőre,
Eltűnsz ám örök időre,
Végképpen atyád-, anyádtól,
Mindétig szülőtanyádtól;
Lassú lészen lábad lépte,
A küszöb magasb, mint kéne,
Ha tán visszajössz valaha,
Megállsz újra e kapuba.»

125 Szegény szűz im sóhajtozik,
 Sóhajtozik, sáppadozik,
 Szomorúság száll szívére,
 Könnye im szökik szemébe,
 Maga szóval így szól:
 «Azt gondoltam, azt reméltem,
 Mostanáig mind azt véltem,
 Mondtam mindig, a míg éltem:
 Hisz te, lány, kisasszony sem vagy,
 Míg öregednek kezín vagy,
 Te atyuskádnak terein,
 Agg anyádnak enyhelyein;
 Kisasszony csak eztán lennél,
 A mikor majd férjhez mennél,
 Fél lábad küszöbön állva,
 Fél a kérőnek kasába,
 Homlokoddal hosszabbodnál,
 Füleddel fölebbre jutnál.»

«Élten-éltig ezt reméltem,
 A míg nőltem, így szemléltem;
 Mint jó évet vártam ezt én,
 Mint nyárjöttét, úgy tekintém;
 Betelik már reménykedésem,
 Közelít elkövetkezésem,
 Fél lábam küszöbön állva,
 Fél a kérőnek kasába.»

«Tudni most csak azt szeret-
 Mi változtatá meg elmém: [ném,
 Nem megyek örömmel innen,
 Nem válok el vidám szívvel
 Ettől az aranyos háztól,
 Ez ifjúkori tanyától,
 Nagyra nőttem szép lakától,
 Atyám szabta élettájtól;
 Búval indulok el innen,
 Válok elkeseredetten,
 Mint egy őszi éj ölibe,

Tavaszi jégtábla fölibe,
 A jégen topást se tudván,
 Lábnyomot a síkos utcán.»

«Lám milyen a kedve soknak,
 Kedve más menyasszonyoknak,
 Más bizony nem ismer bút-bajt,
 Nem hordoz szívet szomorút,
 Mint hordozok én nyomorúlt,
 Hordozom fekete búmat,
 Szénnel egyszínű szívemet,
 Komornál komorabb gondot.»

«Mi kedve, ki boldog, annak,
 Gondolatja gondtalannak:
 Mint tavaszi nap ha fölkel,
 Mint napos tavaszi reggel;
 Hát nekem a kedvem milyen,
 Az én keblem, a kietlen?
 Mint tónak alacsony partja,
 Mint felhő sötét szegélye,
 Mint ősznek sötétlő éje,
 Mint a tél fekete napja,
 Avagy annál is feketébb,
 Kietlenebb őszi éjnél.»

185 Volt egy vén cselédanyóka,
 Örökké a ház lakója,
 Ez meg ilyenképp szóla:
 «Úgy kell, úgy kell, szép kis-
 [asszony!

Emlékszel-e, hányszor mondtam,
 Nem egyszer, de százszor mond-
 Ne örülj a vőlegénynek, [tam,
 Kérőd száján egy igének,
 Ne bízz szemejárásába,
 Ne vakítson nemes lába:
 Illegeti száját szépen,
 Jártatja szemit szelíden,
 Bár Lempo van állkapcsában,

Szája szélin a halál van.»

«Nem mondtam-e mindig,

[lánykám,

Nem oktattam-e kis árvám,
A nagy kérők majd ha jönnek,
A nagy kérők, híres hőslők,
Te felelj nekik fönnen
És beszélj magadért bölcsen,
Felelj illetén igéddel,
Beszélj illetén beszéddel:
Nem vagyok én arra való,
Nem vagyok, nem is lehetek
Menyasszonynak vinni való,
Rabszolgának venni való,
Kisasszonyka, magamfajta,
Nem fog lenni mások rabja,
Nem szokott szegődni máshoz,
Más kapczája lenni bárhol;
Más ha egy szóra fakadna,
Én kettőt felelnék vissza,
Üstökömbe ha ragadna,
Ha kapaszkodnék hajamba,
Majd elütném üstökömtől,
Ellódítánám fürtjeimtől.»

«Nem törődtél a tanácssal,

Nem hajtottál én szavamra,
Tűzbe mentél készakarva,
Kátrányfüst közibe tudva.
Rókaszán után rohantál,
Medve sarkába suhantál,
Hogy a róka szánját húzzad,
Medvét messzi hordozgassad,
Mint uradnak rabja fogytig,
Mint napadnak rabja rogytig.»

«Iskolába mégy e házból,

Kínra őseid lakából:

Nehéz iskolát kell járnod,

Hosszú kinnak végét várnod.

Megvették már ott a kantárt,

A bilincset készen tartják,

Senki másnak kínzatjára,

Csak neked, nyomorúlt árva.»

«Megismered majd, szegényke,

Megismered, földnek férge,

Ipad csontos állkapczáját,

Te napadnak köves száját,

Süvednek hideg hívásit,

Ángyod nyaka rándításit.» [lek,

«Halld, kisasszony, hadd beszé-

Hadd beszéljek, hadd mesélek!

Voltál itthon szép virágszál,

Udvarunk öröme voltál,

Atyád holdacskának hívott,

Anyád napfénynek nevezett,

Bátyád víz ragyogványának,

Húgod kék karazsiásnak.

Elmégy másik házba ime,

Idegen anya kezire;

Nem anyád lesz az idegen,

Más nő nem szüldönek mása:

Idegen ritkán szid szeliden,

Ritkán igaz oktatása.

Ipad túskegalynak tisztel,

Napad ringy-rongy nevezettel,

Süved a küszöb sarának,

Ángyod nők gyalázatának.»

«Jó lennél nekiök mindjárt,

Kellenél nekiök mindjárt,

Ha mint pára úgy jutnál ki,

Udvarra mint füst futnál ki,

Mint levélke úgy röpülnél,

Mint sziporka úgy szökellnél.»

«Nem vagy kis madár, repülő,

És levél se vagy lebegő,

Sziporka se vagy szokellő,
Füst se udvarra igyekvő.»

«Hej, kisasszonyka hugocskám,
Cserélni ugyan cserélsz ám :
Az édes apát cseréled
Igen rossz szívű ipadért,
Te kegyes szülőd cseréled
Szörnyen szigorú napadért,
Elcseréled hív öcsédet
Te görbenyakú süvedért,
Szép hugocskád elcseréled
Egy kidülledt szemű ágyért.
Lenágyadat elcserélted
Kormos fáklyafüst helyével,
Tiszta tó vizét cserélted
Iszamók saras vizével,
Fövénypartod elcserélted
Fekete iszapfenékkal,
Bízott berkid elcserélted
Hangafü-növő mezőkkel,
Épres halmod elcserélted
Irtási kemény fatövekkel.»

«Úgy gondoltad, kis hajadon,
Növekedő szép tyukocska :
Dolog vége, munka szünte
Lészen ott ülésed este ;
Majd fekvőhelyedre visznek,
Gyöngén álmra letesznek.»

«Nem visznek fekvő helyre,
Senki álmra se tesz le,
Most kell még csak virrasztani,
Most dől még a gond igazán,
A gondolatokat osztják,
Jó kedvedet jól megrontják.»

«A míg kontyitalan libegtél,
Addig gondtalan libegtél ;
Míg vászon nélkül forogtál,

Fölös bű nélkül forogtál.
Hoz a fejkötő majd gondot,
A gyolcskendő komor kedvet,
Fölös bánatokat kontyod,
A len számtalan keservet.»

«Hej, mi a leányka otthon !
Apja mellett a leányka
Mint király királyi várba,
Csak egy kard kell oldalára !
Bezzeg más a meny, az árva !
Ura mellett a menyecske
Mint a fogoly muszka földön,
Csak egy űr kell oldalára !»

«Dolgot tesz dologidőbe,
Töri, a hogy tellik tőle,
Teste egy veríték végig,
Homlokán a hab fehérszik ;
Fordul az idő azonba,
Hát már tűzre szánják nyomba,
Vetik menten a kohóba,
Küldik egyre a manóba.»

«Bírni kéne a szegénynek,
Bírni búra szült cselédnek
Lazac zselit, sérincz nyelvit,
Elmójét tavi sigérnek,
Hóhal száját, szárhal gyomrát,
Tengeri fajdnak eszetokját.»

«Nem tudja soha de senki,
A kilenczedik se sejtí
Anyaszülte szűzek közül,
Öregüknek őrzöttibül :
Hol születik felfalója,
Hol nő majdan megmarója,
Húsát élő, csontját vesztő,
Haját szélnek széteresztő,
Üstökét elosztogató,
Csipőskének adogató.»

«Sírjál, sírjál, kis hajadon,
 Hogyha sírsz, hát sírjál nagyon,
 Sírd a könnyeid kezédbe,
 Bú vizét marékkal össze,
 Öntsed ősi udvarodba,
 Atyád pallóira tóba,
 Sírd házát tele habokkal,
 Pallódeszkáit patakkal!
 Mert ha nem sírsz, hogy siratnak,
 Majd sírsz, hogyha jössz visz-
 Megnézned az ősi házat [tag,
 És leled öreg atyádat
 Fürdő füstjébe fuladva,
 Keze a száraz seprőt fogja.»

«Sírjál, sírjál, kis hajadon,
 Hogyha sírsz, hát sírjál nagyon;
 Mert ha nem sírsz, hogy siratnak,
 Majd sírsz, hogyha jössz visz-
 Megnézned szülői házad [tag,
 S leled agg szülőanyádat
 Megfulva akol mögébe,
 Száraz szalma holt ölébe!»

«Sírjál, sírjál, kis hajadon,
 Hogyha sírsz, hát sírjál nagyon;
 Mert ha nem sírsz, hogy siratnak,
 Majd sírsz, hogyha jössz visz-
 Meglátogatnod e házat [tag,
 S leled virgoncز bátyácskádat
 Ól közepén hamvahodva,
 Holtan dülve udvarodra.»

«Sírjál, sírjál, kis hajadon,
 Hogyha sírsz, hát sírjál nagyon;
 Mert ha nem sírsz, hogy siratnak,
 Majd sírsz, hogyha jössz visz-
 Meglátogatnod a házat [tag,
 S leled szép kis húgocskádat
 Mosó útra leborulva,

Kis kezében ócska sulyka.»
 383 Szegény szűz ím sóhajtozik,
 Sóhajtozik, sápadozik,
 Maga indul íme sírni,
 Könnyhullajtásait kezdi.

Tenyerébe könnyét sírja,
 Bú vizét marékkal össze
 Ősi tiszta udvarukra,
 Atyja pallóit patakba.
 Erre ő szavát ím kezdi,
 Maga mondja s ígyen ejti:
 «Haj, húgaim, lánybarátim,
 Ti korábbi gyöngy korácsim
 S a kik egyidősök vélem,
 Hallgassátok én beszédem!
 Most én el se gondolhatom,
 Mi ütötte nékem vajjon
 E keserveket szívembe,
 E gondot belé mi verte,
 Ezt a bánkódást mi hozta,
 E fájdalmat mi okozta.»

«Másképp tudtam, másképp
 [véltém,
 Mindig másképp is reméltem:
 Járok mint kakukk, dicsekvém,
 Kurjogatok halmok hátán,
 Majd ha e napokra szálltam,
 E tanácsokra találtam.
 Bizony mint kakukk se járok,
 Halmok hátán sem kiáltok.
 Jegesrucza lettem árba,
 A széles öbölbe szárcsa,
 Fagyos víz tetején forgok,
 Jeges víz ölén kavargok.»
 «Oh atyám, oh én anyuskám,
 Oh szegény öreg szüleim,
 Mire alkottatok engem,

Hogy hordoztatok keservest
 Ily siralmak sírására,
 Ily bánatok bírására,
 Ily gondokkal gondolásra,
 Ilyen búval búsulásra!»

«Jobblett volna, gyászos dajkám,
 Én szépséges hordozgatóm,
 Én édeskedves tejadóm,
 Gyönyörű szép szoptatgatóm
 Pólyálgatnod fatöveket,
 Mosnod apró kis köveket,
 Mikor magzatodat mostad,
 Szépecskédet pólyálgattad
 E borzasztó bánatokra,
 E rettentő rossz napokra.»

«Azt mondhatja más valaki,
 Sok bizonynyal azt hiheti:
 Mit beszél a balga bajról,
 Mit karattyol bármi gondról?
 Ne mondjatok, jó emberek,
 Ne mondjatok nékem ilyet!
 Több bizony a gondom nékem,
 Mint kő zúgónak vizében,
 Fűzfa földben, vizenyősben,
 Hangafű homokmezőben;
 Egy ló el se tudná vinni,
 Vas czipőjű húzni-vonni
 Lóigája lebegetlen',
 Görbe fája remegetlen'
 Én szegény szívemnek gondját,
 Sötét bánataim bokrárt.»

449 Szól a pallón egy kis vendég,
 Cserény mellől egy növendék:
 «Mit van, oh kisasszony, sírnod,
 Oly borzasztón búslakodnod;
 Bízd a gondokat a lúra,
 Búdat a sötét heréltre,

Szomorgást a vas-szájúra,
 Búgást annak nagy fejére:
 Van is jobb feje a lónak,
 Jobb feje, öregebb csontja,
 Többet bír a hosszú lónyak,
 Egész teste több a lónak!»

«Nincs miért úgy siratozni,
 Oly borzasztón búslakodni:
 Nem mocsárra fogsz te menni,
 Patakpartra sem víz senki,
 Visznek e viruló tájról,
 Visznek még virulóbb tájra;
 Tesznek sörrel dús e házból,
 Tesznek sörrel dúsabb házba.»

«Szemed oldaladra vetve,
 Pillantásod jobb feledre:
 Vőlegényed véled vagyon,
 Erős ember oldaladon,
 Jó az ember, jó a ló is,
 Minden házába való is,
 Császárfajdok szárnya csattog,
 A lójármon játszadozván,
 Rigók rikkantanak vígan,
 Dallozván igája ormán,
 Hat arany kakukkmadara
 Leng az igán erre-arra,
 Kék rikkancsa hét darabka
 Hangicsál a szánka orrán.»

«Ne törődjél semmivel se,
 Anya-szülte, más helyen se;
 Dehogy tesznek rosszabb sorba,
 Söt helyeznek különb karba,
 Szántó ember oldalára,
 Kémlőnek köpönyegébe,
 Kenyérszerzőnek kezébe,
 Halfogónak hónaljába,
 Szarvasűzőnek ölébe,

Medvegyőző fürdőjébe.»

«Nemes férfiat szereztél,
Hőst, nyalkábbat mindeneknél,
Nincs annál egy íj se veszteg,
Nem függnek szögön a tegzek,
Honn ebei nem hevernek,
Kutyák almon nem feküsznek.»

«Háromszor e nyár havában,
Kora reggelnél korábban
Kelt az erdön fáklyatűznél,
Ébredt tüleveses ágyban.
Háromszor e nyár havában
Szemit harmatcsöpp esé meg,
Fejit tígaly fészülé meg,
Testét söprű verdesé meg.»

507 «Urad nagy sereget sürget,

Hősöd nyájakat nevelget,
Erdein e vőlegénynek
Patán járó van temérdek,
Hegyhátain lábas jószág,
Völgyfenékre vágó csordák,
Szarvasmarha száz meg száz van,
Tőgyelő ezernyi számban,
Asztag mindenik mezőben,
Éleségtár minden éren,
Gabnatermő éger-erdők,
Árokszélek, árpatermők,
Zabtermő köves terek is,
Buzatermő árterek is,
Minden omladékban kincs van,
Érték mindenik kavicsban.»

HUSZONHARMADIK ÉNEK.

Tanácsok a menyasszonynak, hogyan éljen férjhezmenetele után; 1—478. s. — Egy koldus-asszony elbeszéli életmódját leánykorában, férjnél léte alatt és elválta után; 479—850. s.

Most a lánykát megtanítjuk,
A menyasszonyt utasítjuk;
Ki lesz lánykánk tanítója,
Szűzecskénk utasítója?

Oszmotár, a délczeg asszony,
Kalevatár, szép szűzecske,
Az tanítja meg leánykánk,
Utasítja e mi árvánk,
Okosan mikép mozogjon,
Könnyen hogy legyen meg otthon,
Okosan ura lakában,
Könnyen az anyósi házbán.

Fölemelé szóra száját,
Megereszté mondókáját:
«Haj hugocskám, menyasszonyka,
Aranyalma, gyöngyömadta,
Hallj ide, míg én beszélek,
Más módon a míg mesélek!
Szép virág, ím indulsz innen,
Messze mégy, szamócza, menten,
Posztó-pelyhes elporoszkálsz,
Bársonybőrű bizony elszállsz
E híres-neves hazából,
E szépséges szép tanyáról;
Ihol másik házba röppensz,

Idegen családba csöppensz,
Más világ van másik házbán,
Idegenben, más hazában,
Lépegetni gondolkodva,
Cselekedni fontolgatva,
Nem a hogy apád terein,
Vagy édes anyád mezein:
Hegyen-völgyön danolászni,
Úton-útfelen hujázni.»

«Ha majd elhagyod e házat,
Végy eszedbe minden egy s mást,
Hadd csak itthon ezt a hármat:
A napfényes hosszú álmot,
Szülédnek szives szavait,
Köpiüléskor a vajostást.»

«Végy eszedbe minden holmit,
Álomtáskádat felejtsd itt,
Hagyd hazádbeli szűzekre,
A kemenczesutba vetve,
Dalaid lóczavégre vessed,
Ablakba te vidám versed,
Leányságod seprütőre,
Vesd vadságod lepedőre,
Padkára te rosszaságod,
Pallóra te lomhaságod,

Vagy nyoszolyódnak uszoljad,
Nyoszolyód kezébe nyomjad,
Nyoszolyód vigye harasztba,
Hangafüves helyre hordja.»

«Új erkölcsöt kell követned,
Az előbbi elfeledned,
Atyád irgalmát tagadnod,
Ipad irgalmát fogadnod,
Mélyebben kell meghajolnod,
Ráadásul jó szót adnod.»

«Új erkölcsöt kell követned,
Az előbbi elfeledned,
Szülőd irgalmát tagadnod,
Naped irgalmát fogadnod,
Mélyebben kell meghajolnod,
Ráadásul jó szót adnod.»

«Új erkölcsöt kell követned,
Az előbbi elfeledned,
Bátyád irgalmát tagadnod,
Süved irgalmát fogadnod,
Mélyebben kell meghajolnod,
Ráadásul jó szót adnod.»

«Új erkölcsöt kell követned,
Az előbbi elfeledned,
Húgod irgalmát tagadnod,
Ángyod irgalmát fogadnod,
Mélyebben kell meghajolnod,
Ráadásul jó szót adnod.»

«Míg világ világúl leszen,
Míg arany hold süt az égen,
Szokatlan ne házasodjék,
Járatlan ne menjen férjhez!
Minden ház szokásra oktat,
Jó ház is szokásra szoktat;
Férj a kedvet megkisérti,
Kedvedet a legjobb férfi;
Ott van szükség szemfülesre,

Hol hibás a ház szokása,
Ott szortúlnak az ügyesre,
Hol haszontalan az ember.»

«Ha ipad farkas a zugolyban,
Naped medve gócz mögiben,
Süved kígyó a küszöbön,
Ángyod szög az udvar földjén,
Úgy kell böcsületbe fognod,
Sőt mélyebben meghajolnod,
Mint egykor anyád lakában,
Te atyuskád hajlokában
Atyuskád előtt hajoltál,
Szüléd böcsületbe fogtad!»

«Legyen néked folytonosan
Fejed pontos, elméd biztos,
Gondolatod mindig kellő,
Értelmed igen egyenlő,
Szemed nyitva álljon este,
Tüzet gerjeszteni kell-e,
Füled reggel váltig lesse,
Kakas nem kukorékolt-e!
Elsőt hogyha szól a kakas
S még nem szóla másodikat,
Fiatalok fölkeljenek,
Aludjanak az öregek.»

«S a kakas ha nem kukorít,
Gazdamadár meg se mukkan:
Kakasnak fogadd a holdat,
A Nagy Medvét tanítódnak,
Menj és nézz körül odaki,
Menj a holdat megfigyelni,
Nagy Medvével ismerkedni,
A csillagot szemre venni!»

«A Nagy Medve hogyha jól fest,
Szarva délnek áll egyenest,
Farka éppen északfélnek,
Akkor üt az óra néked,

Ott hagynod fiatal férjed,
Fölkelned a vérmes mellől,
Hamuból parázsát szedned,
Tűzhely alján izzót vened,
Szikrát szítani a fába,
El nem hinteni hiába.»

«Hamuban parázs ha nincsen,
Tűzhely alján nincs sziporka,
Kedves kis uradat kérjed,
Ösztökéljed ifjú férjed:»

«Adj tüzet, én édes eggyem,
Én virágom, adj világot!»

«Kapsz is tűzkövet keveset,
Talán taplót is pirinyót,
Hát tüzet csiholj ki tüstént,
Csiptesd be a fáklya csücskét,
Éredj, szedd az aklot rendbe,
A tehénnek tégy elejbe!
Bög immár anyósod barma,
Ipadnak lova nyerítez,
Süved barma fészkelődik,
Ángyod borja téged béget,
Hogy a széna szépít hozzád,
Lóhert számára kioszszad.»

«A hodályokat hajolva,
Guggolva az aklot járjad,
Etesd módjával a marhát,
Szép nyájasan a juhnyáját,
Adjál a tehénnek szalmát,
Szegény borjaiknak innya,
Csikóknak finom fűszárat,
Bárányoknak széna szépét,
A disznókra ne dühösködj,
Kis koczákat el ne gázold,
A disznók elébe válút,
Kis koczáknak tégy tekenőt!»

«Ne ácsorogj az akolba,

Ne ólálkodj a juhólba!
Az akol hogyha rendbe szedve,
Minden marha megtekintve,
Izibe iparkodj onnan,
Szaporán a házba dobbanj!
Ott benn sírdogál a gyerek,
Piczikéd pólyában pityereg,
Nem szól magzatod szegényke,
Nyelv híján hogy is beszélne,
Fázik-e vagy ehetnék-e,
Avagy más mi történt véle,
Míg be nem jön, a kit esmér,
Anyja hangjára nem eszmél.»

«Ha bemégy a házba, legyen
Négy, a ki a házba mégyen:
Vizes dézsát vigy kezvedbe,
Sűrű seprűt hónod alatt,
Fogad közt fenyőszilánkot,
Magad menj be, mint negyedik!»

«A pallót sikáld simára,
A deszkadobogót súrold,
Borítsd el a pallót vízzel,
Ne a kis gyerekre öntsd el;
Gyereket ha látsz a pallón,
S talán ángyodé a gyermek,
Tedd fel a piczit a padra,
Szemét mosd meg, czirógasd
Adj kacsójába kenyeret, [meg,
Vajat kenj a kenyerére;
Hogyha nincs kenyér a háznál,
Adj forgácsot a kezébe!]

«Asztalmosni ha igyekszel
Hetenként legalább egyszer,
Szélit-hosszát megmosogasd,
Láss utána lábainak,
Lóczákat locsold meg vízzel,
Falat tisztogasd meg tollal,

Lóczán mind a deszkát végig,
Falak hosszú repedékit!»

«Asztalon ha porszemeket,
Ablakon ha látsz szemetet,
Töröld azt le szépen szárnynyal
Vond végig vizes ruhával,
Por a padmalyt hogy ne érje,
A szemét ne szálljon széjjel!»

«Padmalyról a kormot vedd le,
Kéményből a szurkot szedd le,
Kályha lábát tartsd eszedbe,
Gerendákat sem feledve,
Hogy háznak ítélje bárki,
Lakásnak lehessen látni!» [lek,

«Halld meg, lányom, mit mesé-
Mit mesélek, mit beszélek!
Ne szaladgálj szoknyátlanúl,
Ne lófrálj ümögтеленül,
Ne is kószálj keszkenőtlen,
Ne czipelkedjél czipőtlen:
Férjed felforrhatna rajta,
Ifjú ember orrolhatna.»

«Azokra figyelj te félve,
Udvaron a berkenyékre!
Szentek az udvar berkenyéi,
Szentek ágacskái néki,
Szentek ágain a gallyak,
Még szentebbek a bogyói,
Kivel lánykát megtanítanak,
Árvát utba igazítanak
Fiatal férjek kedve szerint,
Szeretőnek szíve szerint.»

«Bírd egér finom füleit,
Nyúlfiúnak fürge lábát,
Ifjú hátad hajtogassad,
Szép nyakadat nyujtogassad,
Mint gyenge gyalogfenyőcske,

Tölgy teteje, zsendülőbe'!»

«Virasztanod kell violám,
Mind virasztanod, vigyáznod,
Ne feküdj farodra folyton,
Ne lebzselj a kályhapolczon,
Ne hidald le a ruhádat,
Ne nyomd össze nyoszolyádat!»

«Szántásból süved ha térül,
Ipad a sövénykötésről,
Kis urad mezőről megjő,
Széped irtásmunka mellől,
Vigy vizes kosárt elibe,
Keszkenőt kínálj izibe,
Meghajolj előttük mélyen,
Nyájas szókat szád beszéljen.»

«Naped éléstárból térül,
Lisztés véka van kezibe,
Fuss az udvarra elibe,
Hajolj meg előtte mélyen,
Karjáról a vékát vedd el,
Hogy a házba vidd izibe!»

«Hogyha el nem tudnád vélni,
Önként meg sem is itélni,
Tennivalód mely felé hí,
Mikor milyen munkát mívelj,
Hát az aggnőtől tudakold:»

««Oh én édes napamasszony,
Még miféle munka volna,
Lányodnak mi lenne dolga?»»

«Majd az aggnő fog felelni,
Anyósod azonnal kezdi:»

««Hát biz itt elég a munka,
Sok dolog szakad nyakunkba:
Hol darálni, hol meg őрни,
Kőrudat körülkerülni,
Vinni be a vizes dézsát,
Meggasztani a tésztát,

Házba hordani hasábfát,
Melegíteni a kályhát,
Készíteni jó kenyeret,
Sütni pompost rengeteget,
Az edényt előblögetni,
Mosni mind a csöbröket ki.»»

«Az aggnőtől dolgoz tudva,
Napadtól, hogy mi a munka,
Szedj száraz szemet a köről,
Menj az őrlőházba mindjárt,
S mihelyest oda betértél,
Hogy az őrlőházba értél,
Ne szólj torkod szakadtából,
Ne hallassék hangod távol,
Szebb ha szól a kő helyetted,
A rúdág ha énekelget;
Ne fúkálj túlos-túlon-túl,
Ne liheg a rúdnál rúttól,
Hogy ipad ne gondolhassa,
Hogy napad ne mondogassa,
Haragodban fujsz oly fennen,
Tülekszel talán dühödben!»

«Szorgosan szitáld a lisztet,
Födélén a házba vinned,
Ügyelj a kenyérsütésre,
Gyúrd a tésztáját keményre,
Hogy ne legyen liszt a fele,
Merő szíjasság a bele!»

«A csöbör ha véknyan állna,
Vedd a csöbröt vígan vállra,
Hón alá a vizes puttonyt,
Sétálj le a vízhez véle,
A csöbröt czipeld vigyázva,
Dugd fülébe a durungot,
Vissza mint a szél ügyekezze,
Mint a förmeteg füremedj,
Világért se várj a víznél,

A kútnál ne késlekedjél,
Hogy ipad ne gondolhassa,
Hogy napad ne mondogassa:
Képedet kívánod látni,
Te magadat megcsodálni,
Vérmes voltodat a vízben,
Szép személyedet a kútban!»

«Még a hosszú farakáshoz,
Hogy hasábokat huzigálj,
Egy hasábot el ne hanyj ott,
Nyárfából valót is válaszszt,
Hajítsd a hasábot halkal,
Ne dobáljad dérrrel-durral,
Ipad azt ne gondolhassa,
Napad azt ne mondogassa,
Haragodban ütöd-véted,
Dühödben dobálsz őket!»

«Éléstárba ha törekszel,
Lisztet hozni lépegetsz el,
Ne ülj ott az éléstárba,
Ösvényen ne igen ödöngj,
Ipad azt ne gondolhassa,
Se napad ne mondogassa:
Lisztes zsákját fosztogatod,
Falus nőknek osztogatod!»

«Ha szennyes edényt szapulni,
Puttonyokat még surolni,
Mosd el a kupát fülestül,
Rovátkostul mind a csészét,
Moss dézsát, surold le szélit,
Kanalat, surold nyelét is!»

«Kanalaid tartsd számon,
Eszed az edényre álljon,
A kutya ne kapja közre,
Czicza el-ki ne czipelje,
Baromfi ne bökje-lökje,
Gyerekhad ne hánnya össze;

Vannak ficzkók a faluba,
Kerül kisfejú katona,
Ki a kannát elcipelné,
A kanalat kárba tenné.»

«Este gőzfürdő ha készül,
Vond a vizet, vidd a vesszőt,
Pállítsd meg a vesszőcskéket
A füsttelen fürdő végett
Hosszú halogatás nélkül,
Fördöben mulatás nélkül,
Te ipad ne gondolhassa,
Te napad ne mondogassa,
Hogy a fürdőlóczán fekszel,
Pad hosszában henteregsz el!»

«Onnat oszt' a házba jöve,
Hívd ipad a feredőbe:»

«Óh, én édes jó apósom,
Fűlik már a finom fürdő,
Víz vedelve, seprű pállva,
Polczok símára síkálva,
Nosza, menj fürödni mostan,
Kényedre lubiczkolj ottan,
Én várlak a vesszőcskével,
Polczok alatt poszton állok!»

«Fonómunka hogyha fordúl,
Szövőmunka ha megindúl,
Ne fuss a faluba észért,
Tanórok mögé tanácsért,
Mások házába dologért,
Idegenhez bordafogért!»

«A fonált magad fonogasd,
Ontokot önujjaidal,
Gyapjú szálát nem szorosra,
Lenfonalat összébb fogva;
Kemény gombolyagot készíts,
Motollára gombolyítsd fel,
Szugolyfára szépen szedd fel,

Szövőszékre szépen tedd fel,
Üsd a bordát istenesen,
Emeld a nyüstöket ügyesen,
Szőjj daróc subát meleget,
Gyapjú szoknyát szabj eleget,
Egy juh gyapja fél feléből,
Téli bürgének hajából,
Tavaszi bárány bundájából,
Buga birka pihéjéből.» [szélek,

«Hallgasd még, hogy mit be-
Másodszorra mit mesélek:

Főzz árpából sört jeleset,
Malátaitalt nemeset
Árpszemből egyetlenből,
Fél hasáb fa a míg elfűl!»

«Az árpát ha édesítéd,
Malátát ha izesítéd,
Ne keverd soha lapáttal,
Ne forgasd fenyőfa ággal,
Mindenkor marékka mozgasd,
Tennen tenyereddel forgasd;
Füllesztőbe gyakran nézz be,
A csira ne jusson vészbe,
A csirát czicza ne lakja,
Malátán ne háljon macska,
És ne tarts toporjánoktól,
Ne félj erdei vadaktól,
Ha füremedsz füllesztőbe,
Útnak indulsz éjidebe!»

«Hozzátok ha vendég tér be,
Ne haragudj a vendégre!
Tisztességes háznál mindég
Tálál egyet-mást a vendég,
Hol húsos harapnivalót,
Hol remekbe készült cipót.»

«Kínáld vendéged ülésel,
Szólítsd öt szives szavakkal,

Tartsd a vendéget beszéddel,
Míg megérkezik az étel!»

«Ha ismét a házból indul,
Elkövetkezik te tőled,
Ne kísérd a látogatót
Messze még az ajtón is túl,
Férjed felforrhatna rajta,
Széped elszomorodhatna!»

«Néked meg ha kedved támad
Máshová betenni lábad,
Szó nélkül ne menj el máshoz,
Híradatlanul ne távozz;
Ottanlétedkor pediglen
Intézd a beszédet bölcsen,
Magad fészket ne gyalázd le,
Anyósodat ne alázd le!»

«Kérdik falvadbéli nőcskék,
Vagy más asszonyok faludban:
«Adott-e vaját anyósod,
Mint egykor anyuskád otthon?»
Soha ígéd így ne szóljon:
«Nem adott vaját anyósom!»
Váltig mondd, hogy nem kímélte,
Sőt merőkanállal mérte,
Ha egy nyáron egyszer adtak,
Azt is téliről maradtat!»

«Figyelj rám, hogy mit beszélek,
Másodszorra mit mesélek!
Ha elhagyod ezt a házat,
Másik házba térsz tanyádul,
Ne feledkezz el anyádrul,
Ne szégyeld szegény szülődet!
Lám anyád nevelt föl téged,
Lám, szép mellén tartott téjjel,
Saját szépséges magából,
Liliom teste legjavából;
Nem volt álma sok, sok éjjel,

Sok ételét felejté el,
Mikor téged ringatgatott,
Piczi pólyást ápolgatott.»

«A ki anyját elfelejti,
Szégyelli szegény szülőjét,
Az ne menjen majd Manába,
Jó lélekkel Tuonelába:
Megfizet Manala búsan,
Tuonela megtorolja dúsán,
A ki elfelejti anyját,
Szégyelli szegény szülőjét;
Tuoni lányai leszidják,
Mana szüzei szorítják:
«Hogy feledhetéd anyádat,
Hogy szégyelhetéd szülődet,
Volt anyádnak kinya jó nagy,
Sok keserve dajkálódnak
Ott a fürdő földjén fekve,
Ott a szalmán henteregve,
Míg tégedet szült világra,
Míg hordozott, hitvány árva!»
479 Egy anyóka ült a pallón,
Vén banya, lebernyeg rajta,
Küszöbök körül kopogó,
Úton-útfélen topogó,
Ez a szót ím így intézi,
Mondókáját úzi-fűzi:
«Kakas kurjant kedvesének,
Tyúki szól szerelmesének,
Varjú dalol hó havában,
Kikelet havában kárál;
Hozzám illik a dal, ének,
Dal nélkül is ők megélnek,
Kedvesük van nekik otthon,
Közelletben kincsük folyton,
Nékem sem tanyám, se kincsem
Szeretöm napestig sincsen.»

«Hallgasd hűgom, mit mesélek!
 Hogyha férjhez mégy is innét,
 Ne kövesd uradnak kedvét,
 Mint követtem én nyomorúlt
 Uram kedvét, álnok nyelvét,
 Drágalátos férjem lelkét!»

«Virág voltam lánykoromban,
 Hangafű hajadontomban,
 Zsenge sarjú serdültömben,
 Ifjú hajtás zsendültömben,
 Szó közben: a ,mézbogyócska',
 ,Az aranyos' — sutkolózva,
 Atyám udvarin ,a récze',
 Anyám padlóin ,pipécske',
 Bátyámnak ,vizi madara',
 Húgocskámnak ,csízmadara';
 Mint virág valék az utcán,
 Mezőkön mint málna nyitván,
 Porzék a homokos parton,
 Lengék a virágos dombon,
 Minden völgyön danolásztam,
 Minden halmon hangicsáltam,
 Játékom a berket, tisztást,
 Kedvem fölverte az irtást.»

«Rókát törbe csalta szája,
 Nyelve a legyecskét léphez,
 Kedve a kisasszonyt férjhez,
 Erkölcse idegen házba:
 Hát a szűzet annak szánják,
 Annak nevelik a lánykát,
 Ura mellé asszonykának,
 Napa mellé rabszolgának.»

«Más földre juték, bogyócska,
 Zelnicze más vidék vizére,
 Áfonyát csak átok ére,
 Szamóczát szidalmak bére,
 Minden ág-bog megátkozott,

Minden éger megjátszodott,
 Minden nyírfa rám rivallott,
 Minden nyárfa én rám vallott.»

«Engemet hogy férjhez adtak,
 Anyósom kezére adtak,
 Mondogatták: ott lesz ám jól,
 Ha menyecske lessz a lányból,
 Fenyőfából hat szobája,
 Kettesével kamarája,
 Irtásszélin fészerezöldek,
 Út szélin virágos földek,
 Forrás szélin árpaföldek,
 Zabföldek a tisztás szélin,
 Vadas vermek ölt vadakkal,
 Más vermek ölövel rakva,
 Száz bankó van megkapottban,
 Még száz megkapatlanul van.»

«Rá is álltam, boldogtalan,
 Kezet adtam, gyámoltalan:
 Hát a házon hat a gyámfa,
 Hét oszlop az oldalába,
 Minden irtás oly kietlen,
 Liget mind oly szeretetlen;
 Minden utca gondot termő,
 Rossz kedvvel teli az erdő,
 Vadas vermek nyílt haraggal,
 Más vermek alattomossal,
 Száz szidalom megkapottban,
 Másik száz van megkapatlan.»

«Még ezt mindannyit megáll-
 Jó viseletre vigyáztam, [tam,
 Becsületbe fognak, — véltem,
 Megszeretnek majd, reméltem:
 Házba tüzet hordogattam,
 Fáklya végít oltogattam,
 Homlokom ajtóba ütöttem,
 Ajtófélfába fejemet;

Szúrós szem az ajtószádán,
Görbe szem a gócz mögiben,
A középső pallón kancsal,
Hátsó falnál néz haragos;
Szája tűztől lángolóba,
Nyelve a sziporkát szórja,
Szája én dühös ipamnak,
Nyelve a kegyetlen úrnak.»

«Mégezt mindannyit megálltam,
Csakhogy meglegyek, vigyáztam,
Hogy kegyelmökben maradjak,
Szép szeliden szót fogadjak;
Nyúlfi lábával szökelltem,
Légy lábakon jártam-keltem,
Kései volt szegénynek fekttem,
Árvának korai keltem,
Böcsületbe még se fogtak,
Szerencsétlent meg sem szoktak,
Bár hegyeket mozdítnék el,
Szirteket szakítnék széjjel.»

«Hasztalan őrlém durva lisztjét,
Kínnal korpáját kicsinyinyé,
Szigorú napam hogy enné,
Tüzes torkába temetné
A fenyőfa asztal végén,
Aranyszélű csészéiből;
S én, szegény menyem, mit ettem,
Malomkőről lisztet szedtem,
Tűzhely padján terítettem
S a főzőkanállal ettem.»

«Én gyászba borúlt gyakorta
Uram mellett mint menyecske
Mohért a mocsárhoz mentem,
Mohából kenyeret süttem,
Kút vizét kupával mertem,
Vízzel szomjamat elűttem;
Halat, inséges, ha ettem,

Rozmárhúst ha rágtam, rongyos,
Szárító körül kerengtem,
A ladik közepin lengtem:
Olyan halban nem volt részem
Anyósom ajándékából,
Kivel egy napra beérjem,
Egyszer csillapítsam éhem.»

«Nyáron a takarmányt hordtam,
Télen a trágyavillát vontam,
Mint akármí napszámosuk,
Béren tartott rab cselédjük;
Napam mellett mindétiglen
Én reám szakadt de minden:
Csűrben a cséphadarók nagyja,
Fürdőben fogóknak főbbje,
Part mellett a sulykok sulyka,
Ólban az öreg trágyavilla,
Nem hitték, hogy elmerülök,
Nem gondolták, hogy kidülök,
Bár emberek elmerültek,
Csikó-csödörök kidültek.»

«Én szegény leány csak tettem
Dolgomat dologidőben,
Törtem, a hogy tellett tőlem;
Majd csak jönnek jobb napok is,
Hát akkor a tűzre szántak,
Hísz körme közé kívántak.»

«Ártatlan a szitkot szórták,
Rút nyelvüket nyújtogatták
Én tisztességem fölibe,
Jó hírem-nevem hegyibe;
A szavak fejemre folytak,
A beszédek hullton-hulltak
Mint szilaján szálló szikrák,
Vagy mint izzó vasdarabkák.»

«Még ezt elviseltem volna,
Még tovább is türtem volna

Mint a bős banya segédje,
Tüzes torkúnak cselédje;
Akkor más baleset ére
Bokros búm növekedtére,
Férjem farkassá finomúlt,
Maczkóvá szelidült szépem,
Oldalt ett, hanyattég fekvék,
Dolgát is hanyatt cselekvé.»

«Ezt magamban síratozám,
Csűrömben csak elgondolám,
Múlt napokon bolygott elmém,
Régi állapotom rendjén,
Atyám téres udvarain,
Szépséges szülém szüriün.»

«Avval szónak így eredtem,
Így fújtam keseredetten:
«Meg tudott szülém szerezni,
Meg ám engem almácskáját,
Föl is fölnevelt kis ágát,
Nem jól ültetett el árvát;
Ültette az ékes ágat
Haszontalan, hitvány helyre,
A legrosszabb földbe tette,
Kemény nyírfa-gyökerekre,
Ott siránkozzék örökre,
Holtáiglan nyöszörögve.»»

««Lám pedig lehettem volna
Külömb helynek is lakója,
Udvarnak is urasabbnak,
Pallónak is tágasabbnak,
Tetszőbb természetnek társa,
Piros-pozsgásabbnak párja;
Bukkantam ily bumfordira,
Leltem ilyen lelketlenre,
Varjútól van teste váltva,
Hollótul orozva orra,
Falánk farkastól a szája,

Medvétől egész mivolta.»»

««Kaptam volna én illetént
Egy toppra egy domb tetején,
Uton tőkét szurkost véve,
A ligetben égettuskót,
Orrát füből összetéve,
Dib-dáb zuzmóból szakállát,
Fejét sárból, száját kőből,
Szemét szénparázsból, hóból,
Fülét nyírfa-gyömbörüből,
Lábát kecskefűz-vesszőből.»»

«Gáncs alatt ezeket hajtám,
Sok siralmim közt sohajtám,
Meghallotta gyöngymadaram,
Fal mellékén állt az uram;
Hát a mint az jő fel onnan,
A csűr pallójára dobban,
Érzem ígyen érkeztriből,
Legott látám lépteiből:
Üstöke szél nélkül is szétvan,
Haja hogy lobog fuvatlan,
Fogát hogy vicsorítgatja,
Szemeit hogy elforgatja,
Fog egy berkenyefa fütyköst,
Keze bunkós botot, bütyköst,
Avval hátamon hegedül,
Engemet csunyán lecsepül.»

«Hát még hogyha érünk estét,
Mikor testét ágyba tészí,
Melléje a vesszőt vészí,
A szegről a szíj suhogót,
Bizony senkinek se másnak,
Mint én nékem nyavalyásnak.»

«Én magam is mikor mentem
Este ágyba tenni testem,
Hát uramhoz heveredtem,
Uram engedett is engem,

Söt sűrűn könyökét adta,
Ő gyűlölt kezét gyakorta,
Vastag fűzfa-vesszejével,
Rozmár csontú ostornyéllal.»

«Fölkeltem hideg helyemről,
Fagyos ágyból férjem mellől,
Férjem nosza fut nyomomba,
Ajtón át kifelé ronta,
Keze kap legott hajamba,
Esik egybe üstökömnnek,
Hajam szórja mind szanaszét,
Csipős szélnek körme közé.»

«Már most mily tanácsra térjek,
Tanácsot kitől is kérjek?
Aczél bocskort készítettem,
Réz szíjat reá tetettem,
Abban álltam fal mellékén,
Füleltem az utczák végén,
Míg a mérges megcsendesül,
A szigorú míg szelidül,
Csak nem csendesült meg sohse,
Szikrát sem szelidült szíve.»

«Hideg is lett, a mint ottan
Eltaszítva forgolódtam,
Falak mellett ácsorogtam,
Az ajtók megett szorongtam;
Tépelődtem, gondolkodtam:
Nem lesz bizony én miattam
Sem harag felette hosszú,
Sem sokáig bántó bosszú
Itt e Lempó-járás völgyén,
Ördögfiak térszékföldjén.»

«Ott hagyám a szép szobákat,
Én édes lakó tanyámat,
Én gyöngé, világgá mentem,
Földön-lápon lépegettem,
Mentem tér vizeken végig

Mentem bátyám mezejéig;
Ott száraz szömörkék szóltak,
Terepély fenyők daloltak,
Varjak váltig hajtogatták,
Azt csörögték mind a szarkák:
«Nincsen itten menedéked,
Szülőhelyed nincs itt néked.»»

«Nem hederítettem rája,
Mentem bátyám udvarába,
Itt a kis kapu kesergett,
Mind a szántóföldek szántak:»

«Mit keresel itthon, árva,
Minek jöttél hallására?
Te atyád halott sok éve,
Szép dajkálód sírba téve,
Bátyád meg sem ismer téged,
Neje muszka nő lesz néked.»»

«Nem hederítettem rája,
Mentem mégis a szobába,
Kezet adtam a kilincsnek,
Hideg a kilincs kezemnek.»

«A szobába léptem bátran,
Ajtószádába megálltam,
Benn a házba dölyfös asszony
Bizony nem borúl ölembe,
Nem csapja kezit kezembe;
Dölyfös vagyok én magam is,
Nem borúlok az ölébe,
Nem csapom kezem kezébe;
Kályhába dugom kezemet,
A kályhakövek hidegek;
Kezemet a tűzre tűzöm,
Hideg a parázs a tűzön.»

«Bátyám lócán terpeszkedik,
Padka végén báméskodik,
Ölnyi szén vagyon a vállán,
Arasznyi a többi testén,

Kobakján hamu könyöknyi,
Van kemény korom egy kártyú.»

«Bátyám kérdi vendégétől,
Tudakolja a betérttől:»

««Honnan vízen túli vendég?»»

«Én gyászos viszont felelém:»

««Hát nem ismered hugodat,
Anyád gyermekét azelőtt?

Hiszen egy anyától lettünk,
Eggy madárka hintált bennünk,
Eggy anyalúd költött rajtunk,
Eggy fajn fészkealja voltunk.»»

«Bátyám sírva kezd fakadni,
Szeméből a könny szakadni; •
Mondja bátyám ő nejének,
Súgja szép szerelmesének:»

««Adj hugomnak holmit enni!»»

«Bátyám düledt szemű szépe,
A kisházból káposztát hoz,
Zsírját eb szedé le róla,
Bodri étke lett a sója,
Fürgencz falta föl ebédre.»

«Mondja bátyám ő nejének,
Súgja szép szerelmesének:

««Hozz a vendégnek sörítalt!»»

Bátyám düledt szemű szépe
Vízitalt hoz vendégének,
Vizet nem valami tisztát,
Húgai szemének piszkát,
Ángyai kezének mocskát.»

«Búcsuzok bátyám birtokától,

Tágítok szülőtanyámtól,

Juték, árva, bujdosásra,

Kezdek, árva, kóborolni,

Én rongyos a partot róni,

Boldogtalan, bódorogni,

Mindig más kilincset fogni,

Más komor kapun kopogni,

Gyermekeim koldusrészen,

Árváim idegen kézen.»

«Találkozik több, mint várnám,

Jut is nékem most akárhány,

Ki haragos hangon fogad,

Szilaj hangon rám riogat;

Bár csak olyan több akadna,

Ki egy nyájas szót is adna,

Jó szívet a nyájas szóhoz,

Küldene a kandallóhoz,

Ha esőről érek házba,

Bevergődöm ázva-fázva,

Szoknyám széle zuzmarával,

Bundámé tele darával.»

⁸⁴³ «Hej, azelőtt ifjontomba
Álmodni sem mertem volna,

Még ha száz is váltig vélje,

Ezer nyelv noha beszélje,

Hogy én jussak ilyen sorra,

Keljek ily nehéz napokra,

A mily napra mostan keltem,

Most a milyen sorra leltem.»

HUSZONNEGYPEDIK ÉNEK.

Tanácsolják a vőlegénynek, hogyan bánják menyasszonyával és intik, hogy ne bántsa ; 1—264. s. — Egy vén koldus elmeséli, hogyan szelidítette meg nejét hajdan ; 265—296. s. — A menyasszony könnyes szemmel emlegeti, hogy most örökre meg kell válnia a kedves szülei háztól, és elbúcsúzik övéitől ; 297—462. s. — Ilmarinen szánjába emeli menyasszonyát, útra kél s harmadnap este haza érkezik ; 463—528. s.

Már a menyecske megtanítva,
Az új asszony utasítva,
Mostan mondom még öcsémnek,
Szavam szól a vőlegénynek :
«Vőlegény öcsém, szerettem,
Öcsémnél is nékem többem,
Dajkám gyermekénél drágább,
Atyám gyermekénél gyönygebb,
Hallgass rám, hogy mit mesélek,
Mit mesélek, mit beszélek
Kis jérczédről, kit kerestél,
Kenderikédről, kit kaptál.»

«Te vőlegény, áldj szerencsét,
E jó zsákmányt hogy megejted,
Ha áldasz, nagyon is áldjál,
Jót szereztél, jót találtál,
Jót ígére jó Teremtőd,
Jóhoz juttatott kegyelme !
Atyjának is hálát adjál,
Anyjának is annál inkább,
Hogy ilyen derék leánykát,
Dajkált ily derék menyasszonyt!»

«Tiszta lány a te kegyesed,
Szeplőtelen szűz jegyessed,

Hófehér van hatalmadban,
Ékes alak oltalmadban,
Friss leányka oldaladon,
Piros-pozsgás szép hajadon,
Friss lány csép mellé a csűrbe,
Szénapüfölésben fürge,
Deli szennyes-öblögető,
Virgoncز vászonfehérítő,
Finom szálfonásban dolgos,
A szövőszék mellett szorgos.»

«Bűg bordája olyan hangon,
Mint kakukk kiált a halmon,
Csürlője csakúgy czikázván,
Mint a hölgymenyét rakásfán,
Vetélője úgy forogván,
Mint toboz a mókus torkán,
Felzavarta mind a falut,
A vár népe nem jól aludt
Nőd bordája bűgásától,
Csürlőjének zúgásától.»

«Vőlegény, fiatal férfi,
Szép dalia embersorba,
Jó éles kaszát kovácsolj,
Nyelet jóravalót ácsolj,

Faricskáld a kapuszádán,
 Kalapáld fatőke hátán;
 Fordul majd a nap verőre,
 Vidd ki nőcskéd a mezőre,
 Majd recseg a széna, meglásd,
 Erős széna dül ropogvást,
 A sarabolt sás suhogva,
 Sóskafű hogy hull ropogva,
 Hogy megy a hoporcs utána,
 Szakad szét a sarjú szára.»

«Másodnapra úgy igyekezz,
 Csürlőt szerezz szép egyenest,
 Bordaládát legjobb fajtát,
 Tisztességes szép zugolyfát,
 Csinálj lábitót csinosat,
 Szövőszéket építs teljest,
 Szövőszékhez nődet ültessd,
 Zugolyfáját rendbe hozva,
 Bezzeg berreg majd a borda,
 Csattog-pattog a szövőszék,
 Falut fölvet a nagy zörgés,
 Messze szól a bordacsörgés,
 Vén asszonyok majd evődnek,
 A falusi nők tűnődnek:

«Ki szó vajjon vásznat ottan?»

Illik így felelned nyomban:

«Az én édesem szövöget,
 Szépem csörgeti a csürlőt;
 Szálas lett-e vajjon vászna,
 Bordafog ha tán hibázna?
 Dehogy szálkás az ő vászna,
 Bordafog hogy is hibázna,
 Hold-leány ha szó hasonlót,
 Nap-leány ha fonhat oly jól,
 Gönczöllány ha tudhat illet,
 Csillaglány ha teljesíthet.»

«Völegény, fiatal férfi,

Szép dalia embersorba,
 Most a mikor el kell menned,
 Hogyha majd megindulsz innet,
 Ifjú lányka oldaladon,
 Csipőd mellett szép csibelle,
 Ne döntsöd ezt a kis verebet,
 Föl ne fordítsd kenderikéd,
 Ne döntsöd ároknak ölibe,
 Ne borítsd karám szögibe,
 Ne vigyed fatő fölibe,
 Ne lökjed kövek közibe!
 Eddig az apai háznál,
 Szép szüleje tágas telkén,
 Nőd árokba sem boríták,
 Karámszögletbe se dönték,
 Nem vitték fatő fölibe,
 Nem lökték kövek közibe.»

«Völegény, fiatal férfi,
 Szép dalia embersorba,
 Ne küldd ám kisasszonykádat,
 Ne tuszkold ám szép tubádat
 Settenkedni a sarokba,
 Sűgni-bűgni zugolyokba!
 Eddig apjánál se jára,
 Volt anyai otthonába'
 Settenkedni a sarokba,
 Sűgni-bűgni zugolyokba,
 Az ablakba csücsült otthon,
 Padközépen hintált folyton,
 Apjának öröme este,
 Reggel anyjának szerette.»

«Völegényke, te szegényke,
 Ne fogd ezt a kis tyukodat
 Mocsári virág törésre,
 Ne zavarjad cserzuzásra,
 Se szalmaczipó sütésre,
 Kéregkenyér készítésre!

Eddig apjánál se ment im,
 Soha szép szülője telkin
 Mocsári virág törésre,
 Nem zavarták cserzuzásra,
 Sem szalmaczipó sütésre,
 Kéregkenyér készítésre.»

«Küldözd kis tubádat máshoz,
 Küldd a gabna-garmadához,
 Rozshambárból megrakodni,
 Árpahambárból kiadni,
 Nagy köpczös kenyeret sütni,
 Sörnek dolgát nyélbe ütni,
 Jó búzakenyért keletni,
 Jó dagadó tésztát tenni.»

«Vőlegény öcsém, szerettem,
 Sohse hajtsd e kis csibellét,
 Szép zsibánkat, ezt a zsenget
 Keserviben könnyhullásra!
 Rossz kedv ha reája szállna,
 Keserv a kis asszonykára,
 Fogd a Sárgát rúd elibe,
 Nyergeld föl a pejt izibe,
 Vidd a lányt szülő lakába,
 Édes anyja hajlokába.»

«Soha ezt a kis csibellét,
 Mi kenderike-madárkánk
 Ne tartsd úgy, mint ten rabodat,
 Béren bírt cselédleánykád,
 Ne tiltsd el a pinczét tőle,
 Ne zárd el a csüört előle!
 Apjánál sem bántak véle,
 Soha szép szülőjénél se,
 Mint valami rabszolgával,
 Béren bírt cselédleánynyal,
 Nem tiltották pinczétől se,
 Nem zárták a csüört előle;
 Váltig a kalácsból vágott,

Tyúktojáshoz vígan látott,
 Tejes bocska táján tett-vett,
 Sörös féltonna fenékén,
 Reggel a csüöröket nyitotta,
 Este pallásokat csukta.»

«Vőlegény, fiatal férfi,
 Szép dalia embersorba!
 Ha jól tartod ezt a lánykát,
 A jót jóval megszolgálják;
 Mikor eljössz majd ipadhoz,
 Egy napon te jó napadhoz,
 Itt magadat jól lakatnak,
 Jól lakatnak, innod adnak,
 Lovadat leszerszámazzák,
 Istállóba helyre hozzák,
 Megetetik, megitatják,
 A zabot eléje adják.»

«Ne mondd ezt a mi leánykánk,
 Kis kenderike-madárkánk
 Nemzetség nélkül valónak,
 Hitvány hadba tartozónak!
 Nagy nemből való e nőcske,
 Nagy nemből, hatalmas hadból,
 Vékával babot ha vetnek,
 Jutna egy szem egynek-egynek,
 Lent ha vetnek egy vékával
 Egynek-egynek jut egy szállal.»

«Vőlegényke, te szegényke,
 Ne bántsod ám kis asszonyodat,
 Ne fogd rá rabostorodat,
 Bőrostorral meg ne bégesd,
 Virgács végivel ne ríkasd,
 Fészter sutjában ne síkasz!
 Eddig apjánál se szokták
 Bántani a kis asszonykát,
 A rabostort rá nem fogták,
 Bőrostorral nem bégették,

Virgácsvéggel nem ríkátták,
Fészersutba nem síkatták.»

«Falmódra előtte állván,
Maradj, mint a kapubálvány,
Ne engedd, hogy napa verje,
Ipa korholgatni merje,
Idegen szégyenbe keverje,
Szomszéd háznép becsmérelje.
Családod ha kér, hogy csapd meg,
Rokon rád esik, hogy rakd meg,
Csak nincs képed a kis árvát,
Lelked bántani, a drágát,
A kit három évig vártál,
Kit kecsgettetve kívántál.»

«Völegény, a nőcskét szoktasd,
Arany almácskádát oktasd,
Neveld ágyadon a kis nőt,
Az ajtó megett tanítsd őt,
Mind a két helyt egy esztendőt,
Egy kis évig szád szavával,
Másik évig szemjárással,
Harmadikban toppantással!»

«Ha még erre sem hajolna,
Szófogadó még sem volna,
Hozz a nádasból egy nádszált,
Mezőről suhogó surlót,
A lányt avval engeszteljed,
Negyedik évben nőd neveljed,
A surlófüvel suhintsd meg
A sásosnak szélén intsd meg,
Ne nyúlj hozzá ostornyéllal,
Ne verd még a lányt kötéllel!»

«Ha még akkor sem hajolna,
Szót fogadni még sem fogna,
Vágj vesszőt a sűrűségben,
Nyirfát ballang belsejében,
Hozd a bundád alatt bévül

A szomszédok tudta nélkül,
Menyecskédnek azt mutasd meg,
Fenyegesd meg, ne fenyítsd meg!»

«Hogyha erre sem hajolna,
Szót fogadni még sem szokna,
Hát a vesszővéggel szoktasd,
Nőd a nyírfaággal oktasd,
A négyszögűben neveljed,
A mohos szobában mosdads,
Ne a pázsiton puhítsad,
Szántó széliben szelidítsd:
A hadd-el-hadd messzi elhat,
A húhó a másik házig,
Szomszédba az asszonysírás,
Erdőbe a nagy neszelés!»

«Csak a vállait veregesd,
A fara husát kenegesd,
A szemit ne bánts nekie,
Fülein ne szánts nekie;
Hólyag nő halántékára,
Szeme szögletébe árpa,
Süve nyomban kérdezhetné,
Ipja fontolóra venné,
Falut járók észre vennék,
A falusi nők nevetnék:

«Ez csatában csörtetett-e,
Ütközetben ügetett-e,
Vagy toportyánféreg marta,
Erdő medvéjének marka,
Avagy farkas-e a párja,
Medve a kenyeres társa?»

²⁶⁵ Egy vén koldus ült a góczon,
Kujtorgó a kályhapóczon,
Szól a vén ember a góczról,
Kujtorgó a kályhapóczról:

«Völegényke, te szegényke,
El ne indulj asszony kedvén,

Asszony kedvén, álnok nyelvén,
Mint legényül én nyomorúlt!
Vettem húst, kenyeret vettem,
Vajat vettem, sört is vettem,
Halat hoztam hetvenfélét,
Főzeléket mindenfélét,
A halat szülő hazámból,
Búzáat messzi más országból.»

«Jóért jót hiába vártam,
Tisztességre nem találtam,
Hitesem a házba lépve,
Majd csaknem hajamat tépte,
Magát egyre hánytorgatta,
Szemét szörnyen elforgatta,
Haragjában csakúgy dúlt-fült,
Mérgében nagyokat mordúlt,
Púpos hátúnak nevezett,
Tuskó névvel tisztelgetett.»

«Tértem akkor új ösvényre,
Másik útra csaptam végre:
Kezdem a nyírfaágot nyesni,
Kezd kincséhez közelgetni,
A boróka végit hántom,
Már hivéhez hajlik, látom;
Hogy még fűzfagalylyal vágom,
Hát nyakamba hull virágom.»

²⁹⁷ Szegény kis szűz sóhajtozik,
Sóhajtozik, sáppadozik,
Siránkozik ott magába,
Szóval mondja, sírdogálja:
«Kora még másnak elmenése,
Közel másnak elkötése,
Még korább az én menésem,
Még közelebb az én kötése,
Fáj pediglen el-kimennem,
Terhes gond lesz válnom innen
E híres-neves határtól,

E szépséges szép tanyáról,
A hol nőttem ilyen szépre,
Iperedtem ilyen épre
Én időmnek elfolytában,
Életemnek gyöngykorában.»

«Nem is véltem volna máig,
Nem hittem soha idáig,
Nem véltem, hogy elszakadok,
Nem hittem, hogy elmaradok
E halomnak széleitől,
Ez oromnak éleitől;
De már vélem, el is válok,
Hiszem már, tova is szállok,
Kiürült a váló serleg,
Vége van a váló sernek,
Úti szánunk megfordúlva,
Fara bé, kifele rúdja,
Oldalvást a nagy akolnak,
Harántúl a baromólnak.»

«Mint fizessem meg menőben,
Én gyászos, tovatűnőben
Azt a jó tejét anyámnak,
Azt a jó szívét atyámnak,
Én bátyámnak édes voltát,
Kis hugomnak kedves voltát?»

«Köszönöm, atyám, te néked
Vélem való vesződséged,
Ételemet, italomat,
Legis-legjobb falatimat.»

«Köszönöm, anyám, te néked,
Íjtombban hogy neveltél,
Kis koromban dédelgettél,
Saját emlődből etettél.»

«Most köszönet még ti néktek,
Kis bátyámnak, lányöcsémnek,
Köszöntöm egész családom,
Valamennyi lánybarátom,

Kikkel együtt nevelődtem,
Zsendültömben együtt nőttem.»

«Immár, én kegyes apuskám,
Én szerelmes jó anyuskám,
Avagy mások nagy nememből,
E díszes rokonseregéből,
A miatt ne bánkódjatok,
Ne igen sopánkodjatok,
Ha én más megyébe szállok,
Bár akárhová is állok!
Isten napja süt ragyogva,
Tündököl teremtőnk holdja,
Fénylik fenn a csillagsereg,
A gönczöl csak úgy tekereg
Távol is az ég lapályán,
E világnak minden táján,
A hogy itt atyám mezein,
Szép szülötanyám terein.»

«Elmegyek, el bizony ma innét,
Elhagyom e kedves fészket,
A szobát, atyám szereztét,
Az anyai vendégpinczét,
El a lápot, el a földet,
El az udvart, fűvel zöldet,
El a tündöklő tavakat,
El a murvás martok mentét,
Falusnők a hol fürödnek,
Csordapásztorok vedelnek.»

«Hagyom a lápot lábalókra,
Hagyom a földet fáradókra,
Égerest az enyhülökre,
A hangást henyén menőkre,
Sövény szélit sétálókra,
Utcza hosszát útazókra,
Udvart végig vágatókra,
Falak szélit ácsorgókra,
Hídlásdeszkát súrolókra,

Pallót a sikárolókra,
Szántót száguldozni rénnek,
Ballangot hiúz helyének,
Irtást lúdak otthonának,
Ligetet madártanyának.»

«Elmegyek, el biz immár innen,
Másik elmenővel egyben,
Őszi éjtszaka ölibe,
Tavaszi jégtábla fölibe,
Nyomom sem marad a jégen,
A csuszamón lábam lépte,
Köntösöm jegye a kérgen,
Szélinek szele a hóban.»

«Visszajövén egyszer aztán,
Újra otthonomba jutván,
Szülém szóm se hallja meg majd,
Atyám sírásomra sem hajt,
Bár szemöldökénél zúgok,
Feje fölött bárha bűgök,
Már fiatal fű befödte,
Boróka-bokor benőtte
Én tejadómnak tetemét,
Dajkámnak feje tetejét.»

«Egyszer aztán visszatérve
E nagy udvarház terére,
Meg sem ismer engem itten
Más egyéb, mint ezek ketten:
A gyepűn az alsó vessző,
A szántón czölöp, a felső,
Kit ültettem kis koromba,
Metszettem mint hajadonka.»

«Anyám meddő tehénkéje,
A kit ifjan én itattam,
Kis böcczének enni adtam,
Bődül egy-kettőt szegényke;
Udvarszerte a szemeten,
Téli köntösű tereken

Ez ha ismer engem annak,
E házbéli hajadonnak.»

«Atyám régi-régi ménje,
A kit én etettem ifjan,
Tápláltam leánykoromban,
Nyerít egy-kettőt szegényke;
Udvarszerte a szemeten,
Téli köntösű tereken

Ez ha engem ismer annak,
E házbéli hajadonnak.»

«Bátyám régi hú kutyája,
A kit én etettem ifjan,
Tanítottam leánykoromban,
Vakkant egy-kettőt szegényke;
Udvarszerte a szemeten,
Téli köntösű tereken
Ez ha ismer engem annak,
E házbéli hajadonnak.»

«Senki más nem ismer én rám,
Újra otthonomba jutván,
Noha megvan régi révem,
Minden hely, hol egykor éltem,
Szemlinges öböl se szűnt el,
Hálóhúzó hely se tűnt el.»

«Köszöntelek immár kunyhó,
Kunyhó, deszkafödeleddel,
Jaj de jó lesz visszajönnöm,
Igen szép lesz itt időznöm.»

«Köszöntelek immár pitvar,
Pitvar, deszkahídjaiddal!
Jaj de jó lesz visszajönnöm,
Igen szép lesz itt időznöm.»

«Köszöntelek immár udvar,
Udvar, berkenyével együtt!
Jaj de jó lesz visszajönnöm,
Igen szép lesz itt időznöm.»

«Legyenek köszöntve mindők,

Epreikkel rétek, erdők,
Útszélek virághimükkel,
Mezők hangafüveikkel,
Tavak száz szigetjeikkel,
E mély öblök szemlingjükkal,
Jó halmok jegenyéikkel,
Ballangzúgok nyíresükkel!»

⁴⁶³ Itt vasverő Ilmarinen
Kapja szűzét a kosárba,
Vesszővel a Fürgét vágja,
Szóval mondja, így beszéle:
«Isten áldjon, tó szegélye,
Tó szegélye, szántó széle,
Fenyők fenn a halmok hátán,
Sugár fák a sűrűségben
Zelniczés a ház mögében,
Borókás a kútösvényen,
Bogyók szára mind a réten,
Bogyók szára, fűvek szála,
Fűzbokor, fenyőgyökérke,
Éger lombja, nyírfa kérge!»

Itt vasverő Ilmarinen,
Indul Észak udvariból;
Ott gyermekek dalt kezdenek,
Dalt kezdenek, úgy zengenek:
«Egy madár röpiült fekete,
Csapott erdön át im ide,
Rászedett egy kis ruczácskát,
Bolondított egy bogyócskát,
Egy almát közülünk elvett,
Egy halat vizünkéből elvitt,
Apró pénzzel elbódított,
Új ezüsttel elhódított;
Ki visz most a vízre minket,
A folyóra ki vezetget,
Állhatnak a csöbrök, vedrek,
A rúdak csörömpölhetnek,

A hídlások tisztítatlan,
 A pallók takarítatlan,
 Pohárszélek egy pizokban,
 A korsófülek koromban.»
 Ilmari kovács pediglen,
 A kis szűzzel egyetemben,
 Hajt előre, csakúgy csattog,
 Ama pohjolai partok,
 Vidám víz-szorosok szélén,
 A homokos hegyhát élén;
 Homok csengett, murva zengett,
 Szánkó szállott, útja rengett,
 Vasas hám csakúgy csikorgott,
 Nyirfatalp csakúgy nyikorgott,
 Sustorgott a szálas borda,
 A zelnice ív remegett,
 Karika szükölt, a vesszős,
 Reszkettek a rézgyűrűcskék

A jó ló szaladta közben,
 Jó hóka haladta közben.
 Hajta egy nap, hajta másnap,
 Harmadnap is ráadásnak,
 Fél keze a kantárt fogja,
 Másik a leányt karolja,
 Szán szélén az egyik lába,
 A pokrócz alatt a másik.
 519 Fut a Fűrge, fogy az ösvény,
 A nap száll, az út rövidül,
 Hát im harmadnap letelvén,
 Alkonyat időre kelvén,
 A kovácslak már világít,
 Ilmár háza immár látszik,
 A korom fonálként fölszáll,
 Vastagon a füst menekül,
 Szobából a füst kavarog,
 Föl a fölhőkig csavarog.

HUSZONÖTÖDIK ÉNEK.

A völegény, menyasszony és kíséret fogadtatása Ilmarinen házában; 1—382. s. — A nász-népet az eléig jól tartják étellel-itallal; Väjnämöjnen dalol, köszönti a gazdát, gazd-asszonyt, vőfélyt, nyoszolyólányt és a lakodalmas népet; 383—672. s. — A lakodalomból hazatérőben eltörik Väjnämöjnen szánja; ezt helyrehozván, haza hajt; 673—738. s.

Immár régen várakoztak,
Várakoztak, vizsgálódtak,
Jön-e már a nőhozó had
Ilmari kovács lakába;
Aggok szeme kezd csorogni
Ültökben az ablakoknál,
Ifjak térde kezd inogni,
Kunczorogva kertkapuknál,
Fázik a gyerek nép lába,
Falmelléken álldigálva,
Feslik felnőttek sarúja,
Hogy a martok mentit rójja.

Hát egyszer csak, idő telve,
Valamelyik napra kelve
Zaj hallik az erdőszélről,
Szánzórgás a rétmellékről.

Lokka, lelkes háziasszony,
Kalevatár, kedves képű,
Mondja most, kiszól szavából:
«Fiam szánja száguld erre,
Most érkezik Pohjolából,
Mellette a kis menyecske.
Határunk felé halad már,
Telkünkhez ime közel jár,

Atyja adta birtokokhoz,
Szüléi szerezte lakhoz!»

A vasverő Ilmarinen
Odaére egyszeriben
Atyja adta birtokokhoz,
Szüléi szerezte lakhoz;
Fajdmadarak fütytyöt fújnak
Vesszős lóigája ívén,
Kakukkok kakukkolgatnak
Az iratos szánkas ormán,
Mókusok fel-alá futnak
Végiben a jávor-rúdnak.

Lokka, lelkes háziasszony,
Kalevatár, kedves képű,
Ottan ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
«Holdat vár a város újat,
Napvirradtát vének-itjak,
Epres földet a gyerek nép,
A víz kátrányos dereglyét;
Én ingyen se hold újultát,
Világért sem nap viradtát,
Testvéremet várom váltig,
Testvéremet, kis menyemet,

Néztem nappal, néztem este,
Nem tudtam, hová lőn veszte,
Kis lánykát növel-e nagyra,
Vagy soványkát hizlal nagyba,
Hogy hírül se hallik jötte,
Bárha biztosan fogadá,
Azon nyomban itt fog lenni,
Megjő, még nyoma se hűl ki.»

«Váltig néztem reggelente,
Nappal forgattam fejembe,
Öcsém szánkója zörög-e,
Befordúl-e bátyám kassa
Én aprócska udvaromra,
Én piczike portáimra;
Bár szalmán sanyargó lóval,
Jönne csak teherszánkóval,
Szánfogatnak hínám aztat,
Nevezném nagyúri kasnak,
Ha öcsémet adja vissza,
Szépemet előmbe hozza.»

«Így sovárogtam sokáig,
Néztem váltig napnyugtáig,
Fejem fordult féloldalra,
Hajtekercsem hajlott hajsza,
Szemem rendesből szűkebbre,
Úgy vártam öcsémnek jöttét
Ez aprócska udvarokra,
Én piczinyke portáimra;
Jön hát vissza valahára,
Érkezik ime sokára,
Mellette virító lányka,
Piros-pozsgás élteparja.»

«Völegény öcsém, szerettem,
Menj a hódas homlokúval,
Juttasd el a jó lovacskát,
A hol rendes étke várja,
Szokott zabja, szénájára;

Köszöntésed hozd el nékem,
Hozd el nékem, hozd e háznak,
Hozd el mindenkinek másnak!»

«Köszöntésed végeztével
Dolgaidat mind meséld el,
Vándorlásod jóra vált-e,
Egészséggel útat járt-e,
Te anyósodhoz beszállva,
Te nyájas ipad lakába;
Lányt nyerve, hadát veréd-e,
Védett várkaput bevéve?
Ledöntéd-e lányod várát,
Lerontád a büszke bátyát?
Napad hídján lépdeltél-e,
Ültél-e a gazdaszékbe?»

«Már azt látom, nem is kérдем,
Nem tudakolva is értem:
Vándorolt maga javára,
Útján egészséggel jára,
Ludat megnyert, hadat megvert,
A védett kaput bevette,
Megvívta a deszkavárat,
Megbírt a hársfa bátyát,
Betérve napa lakába,
Édes ifjak hajlokába;
Már kezében kis kacsája,
Körme közt van tyúkocskája,
Oldalán a tiszta lányka,
Hófehér van oltalmába.»

«Ki koholta oly hazugúl,
Ki költé a hírt gonoszúl,
Hogy hasztalan járt a höslő,
Hijába futott a Sárگا?»

«Nem járt hasztalan a kérő,
Lova nem futott hiába:
Van mit vonni a kis ménnek,
Lendíteni a lensőrénynek;

Egy veríték volt a hóka,
Csupa hab csinos csikója,
Hogy czipelte a csibellét,
Hozta a piros menyecskét.»

«Szállj ki a szánból immár,
Korbélyból ajándék, édes, [ékes,
Szállj a szánból szállítatlan,
Állj előnkbe állítatlan,
Mikor szép szál ember szállít,
Büszke ifjú ide állít.»

«A kasból kiemelkedve,
Szán farából talpra szökve,
Lépj e barna ösvénykére,
E májszínű föld színére,
Kit sertéssereg surolgat,
Kis koczáknak körme koptat,
Egyenget juhocskák lába,
Lósörény seper simára.»

«Liba lépteivel járdalj,
Kácsalábon kelj im által
E mi telkünkön, a tisztán,
Ezen az egyarányos portán,
Ipam hagyta udvarokon,
Napam szerzette szűrűkön,
Öcsémnek faragó földjén,
Hugom kékvirágos kertjén;
A pitarba téve lábad,
Hágj a pitvar pallójára,
Kedves pitvarunkon járva,
Húzódjál a belső házba,
E hires házfödél alá érj,
Itt e szép tető alá térj.»

«Itten már tavaly is télen,
A most elmúlt nyáron épen
A ruczacsont palló pendült
A pallon parádézónak,
A szép mennyezet is zendült

Mennyezet alatt menőnek,
Az ablakok örvendének
Ablakok előtt ülőnek.»

«Itten már tavaly is télen,
A most elmúlt nyáron épen
Kilincsek kiáltva szóltak
A gyűrűs kezű csukónak,
Küszöb megnyikkant előre
A szép szoknyás lépdelőre,
Egyre nyílt az ajtó, várva
Az ajtó kinyitójára.»

«Itten már tavaly is télen,
A most elmúlt nyáron épen,
Felfordult a ház fenékből,
Seprős házi hölgyre várva,
A pitar kiment helyéből,
A pitar porolójára,
Csilingelt a félszer földje
Félszeresi vesszős hölgyre.»

«Itten már tavaly is télen,
A most elmúlt nyáron épen
Titokban az udvar fordult
A sziács szedővel szembe,
Az élestár lejjebb mozdult,
Élestárba lépőt lesve,
Rúd rendült, szarufa lendült,
Új asszony-ruha elejbe.»

«Itten már tavaly is télen,
A most elmúlt nyáron épen
Utak mind ugyancsak rítták
Az úton járó-kelőt,
Aklok mind közelebb hítták
Az akolbeli etetőt,
Karámjaink fartolának
Karámbeli kis kacának.»

«Itten már tavaly is télen,
Első napra kelve épen,

A vén Bimbó jókor bögte
Virradti nyaláb-vivőjét,
A csikó nyerítve nyögte
Szénaporczió vetőjét,
Nyári báránycánk nyafogta
Jobb falattal étetőjét.»

«Itten már tavaly is télen,
Első napra kelve épen
Ablakban a vének ültek,
Gyermekek a partra gyűltek,
Nők a falmelléken álltak,
Pitarajtóban ifjak vártak,
Mindnyájan az új menyecskét,
A menyasszony jöttét lesték.»

«Udvar, üdvöz légy hadastul,
Ház tájéka, férfiastul,
Félszer, üdvöz légy hadastul,
Félszer alja, vendégestül,
Pitvar, üdvöz légy hadastul,
Te kéregfödél, fiastul,
Hajlék, üdvöz légy hadastul,
Száz deszkájú, magzatostul,
Üdvöz hold, király légy üdvöz,
Üdvöz légy, fiatal násznép!
Ném volt itt soha azelőtt,
Se tegnap, se tegnapelőtt
Csapat oly gyönyörűséges,
Vendégsereg olyan ékes.»

«Völegény öcsém, szerettem,
Bontsd fel mind a piros burkot,
Lebbentsd föl a selyem fátylat,
Mutasd meg a nyestet mármost,
Öt évig kit kéregettél,
Nyolcz kis évig nézegettél.»

«Hát hozod-e, kit kívántál?
Kívántál kakukkot hozni,
A földről fehérét fogni,

Vizekről virítót venni.»

«Már azt látom, meg se kérdem,
Tudakozatlan is értem,
Jössz bizony kakukkot hozva,
A kis kék kacsát karolva,
A leggyöngyebb vesszővéget
Gyöngyvesszők sűrű sorából,
Legüdébb ükörkelombot
Az üde ükörkefáról.»

Egy poronty a pallón üle,
Pallón a poronty petyegé:
«Hej barátom, mit huzigálsz,
Szépet, mint egy szurkos tőke,
Hosszút, mint egy szurkos mérő,
Magast, mint motolla lába?»

«Várj csak, várj csak völegényke,
Nem mindétig azt hívéd-e,
Nem mondád-e: százat szerzel,
Kapsz egy lányt, fölér ezerrel;
No hát kaptál szép egy százat,
Ezerszeres vaksi vázat,
Lápról lápi varjú farkát
Sövényről ijesztő szarkát,
Mezőről madárszalajtót,
Szántóról fekete hollót.»

«Mit is tett ez életiben,
A múlt nyáron min nyavalygott,
Mikor nem kötött egy keztyűt,
Egy kapczával el nem készült!
Semmitelen jött a házhoz,
Ajándék nélkül napához,
Egér zörgött ládjában,
Hegyesfülű a táskájában.»

Lokka, lelkes háziasszony,
Kalevatár, kedves képű,
Hallja e badar beszédet,
Mondja most, kiszól szavából:

«Mit kotyogsz, ebadta kölyke,
Mit hordasz, bitang itt össze?
Másra mondj badarságokat,
Kenj ilyen czudarságokat,
Nem pedig ez ifjú nőre,
Sem pedig e háznépére!»

«Gonosz szódat már kimondád,
Kibökted a szót, a rondát,
Egy-éjjes boczi beszédjét,
Egy-napos kölyök kutyáét;
Jó lányt lelt a vőlegényke,
Földnek fénye jött im véle,
Mint áfonya félig érten,
Mint eper a domb tövében,
Mint kakukk az ágon állva,
Berkenyén a kis madárka,
A szép tollú fenn a nyírfán,
Fényes mellű a juharfán.»

«Nem hozhatna német földről,
Nem találna Ész-t-hazába
Kisasszonyban ily kecseset,
Kis kacsában ily kezeset,
Orczácskában ilyen ékest,
Formában ily fényességést,
Karbon ily finom fehérét,
Nyakban ily nemes nyulánkot.»

«Nem is jött lánykánk semmi-
[telen,
Hozott bundát bőségesen,
Ágybeliét mostan várja,
Posztófélét szánkószámra.»

«Van ennek a szűznek szépen,
Mit orsóján maga munkált,
Mit guzsalyán gombolyított,
Piczi ujján pöndörgetett,
Van fehér ruhája tiszta,
Téli nagymosásból hozta,

Nyári nap fehérítette,
Szép tavasz hó száritotta:
Lepedője legjobb fajta,
Fejáljai duzzadoznak,
Selyemkendői suhognak,
Gyapjú dunnái dagadnak.»

«Szép virágszál, jó virágszál,
Szép fehér-piros virágszál,
Otthon becsületben álltál
Atyád mellett mint hajadon,
Állj mindétig becsületbe
Urad mellett mint menyecske!»

«A gondnak helyet ne adjál,
Gondokról ne gondolkodjál,
Nem vittek mocsárvidékre,
Nem tettek ki útmellékre,
Gabnatermő földről vettek,
Bizony még termőbbre tettek,
Sörrel dús tanyáról vettek,
Bizony még dúsabbra tettek.»

«Jó leányka, szép virágszál,
Azt kérdezem én te tőled,
Mikor jöttél, nemde láttál
Szép karikás asztagokat,
Petrenczéket vastagokat?
Hát ez mind ezé a házé,
Vőlegényed fáradt véle,
Ő szánta fel, ő veté be.»

«Kisasszonyka, hajadonka,
Azt az eggyet mondom néked:
Ha e házba tudtál jönni,
Tudj e házban meg is lenni,
Virágszál itt vígan élhetsz,
Menyecske itt nagyra nőhetsz,
A tejes köcsög kezedre,
Vajas bődön rád van bízva.»

«Jó dolga van itt a lánynak,

Gyöngyélete tyúkocskának,
A fürdőben széles deszka,
Benn a házban téres padka,
Gazdák, mint atyád, olyanok,
Mint anyád, oly gazdasszonyok,
Fiúk, mint öcséid, oly jók,
Szűzek húgodhoz hasonlók.»

«Ha kívánság kel te benned,
Hogyha kedved szottyan enned
Te atyácskád hozta halból,
Te kis bátyád fogta fajdból,
Süvedet azon ne üzd-hajtsd,
Ángyod-asszonytól ne óhajtsd,
Egyenest uradtól kérjed,
Meg fogja szerezni férjed!
Nincs az erdőn, ballangokban
Négy lábon futó vad olyan,
Sem madár, levegőjáró,
Két szárnyon kiáltva szálló,
Sem pediglen a vizekben
Hal akárhol a javából,
A kit kéröd meg ne fogna,
Meg ne fogna, el ne hozna.»

«Jó dolga van itt a lánynak,
Gyöngyélete tyúkocskának,
Nem siet malom kövéhez,
Mozsárral is könnyen végez,
Búzáunkat a víz megőrli,
Rozsunkat a zúgó főzi,
Edényünket hullám mossa,
Tenger habja tisztogatja.»

«Oh fölséges egy falucska,
Világszerte szép zugocska!
Lenn a pázsit, fenn a földek,
Közte a falu középen,
Remek part falunk tövében,
Kedves víz a partvidéken,

Úszni van hol a kacsának,
Húzni a vizi madárnak.»
383 Ottan nagy lakomát csaptak,
Ételből-italból kaptak,
Húsfalatot sok feleset,
Szép kalácsot nem keveset,
Árpanedves sört eleget,
Gabonás malátalevet.

Volt eledel ott de mennyi,
Volt mit innya, volt mit ennyi,
Sok piros tekenő telve,
Még több megrakott medencze,
Jó béles, belőle szelni,
Írós vaj, kenyérre kenni,
Szemling sűrűn sarabolni,
Lazacz dúsan darabolni
Ezüstös veretű késsel,
Aranyos bugyli pengéjével.

Folyt a jó sör véghetetlen,
Méz márkával mérhetetlen,
Finom sör az ászokfáról,
Édes íz a káforkából,
Sör az ajkat öblögetni,
Méz a kedvet költögetni.

Ki lesz most az énekmondó,
Egy derekas dalra gyújtó?
Komoly öreg Vájnamőjnen,
Nagy nótafa mindétiglen,
Maga indít ím egy nótát,
Tökéli a dalnak dolgát,
Szóla ilyenén szavával,
Mondja ilyen mondókával:

«Szívem szerint szép öcséim,
Ékes szájjal kik kísérték,
Beszédbeli bajtársaim,
Hát halljátok, mit mesélek!
Gyéren jön össze lúd a lúddal,

Lánytestvérek, néne húggal,
 Fiúk, bátya mellé öcsce,
 Egy anya szülötti egybe
 Mi szegény hazánk határán,
 Pohjolai pusztá hátán.»

«Ne indítsunk hát egy nótát,
 Ne tegyük hát a dalnak dolgát?
 Költő dolga, hogy daloljon,
 Kakukké, hogy kakukkoljon,
 Szinetaré, hogy szinezzon,
 Kankahatáré, hogy kössön.»

«Lapp legények is dalolnak,
 Széna-kapczások dudolnak,
 Szarvashústól, száraz szűktől,
 Rongyos rénpecsenyéjüktől;
 Hát én dalt miért ne mondjak,
 Mi fiaink mért nem szólnak
 Rozsos étken hízott hassal,
 Ilyen jól lakott ajakkal?»

«Lapp legények is dalolnak,
 Széna-kapczások is szólnak
 Vizes kancsóból vedelve,
 A kéregkenyérből szelve;
 Hát én dalt miért ne mondjak,
 Mi fiaink mért nem szólnak
 Ily gabnás itóka mellett,
 Szürcsölgetve árpanedvet?»

«Lapp legények is dalolnak,
 Szénakapczások is szólnak,
 Kormos rőzsetűznél ülve,
 Szurtos almon elterülve;
 Hát én dalt miért ne mondjak,
 Mi fiaink nem dalolnak,
 Híres e házfödél alatt im,
 E tetszős tető alatt im?»

«Jó bizony itt a férfiaknak,
 Asszonyok is vígan laknak

Sörös féltonna fenekín,
 A mézeskádak mezein,
 Szemlinges szorosok szélén,
 Lazaczos hálóhely vidékén,
 Nem fogy étküink, bár fogyasz-

[szuk,

Itókánk se szűn, bár iszszuk.»

«Jó bizony itt a férfiaknak,
 Asszonyok is vígan laknak,
 Itt nem búval falatozunk,
 Nem mogorván mulatozunk,
 Itt bú nélkül eszszük étküink,
 Itten gondtalanul élünk,
 Valamíg e gazda itt él,
 E gazdasszony köztünk jár-kél.»

«Hálát most elsőbb kinek

[mondjak,

Gazdának vagy gazdasszonynak?
 Egykor elsőbben a vendég
 A gazdának mondott mindég,
 Ki a lápról szállást szerzett,
 Lakot a rengetegből rendelt,
 Szál fenyőket hordott tőstől,
 Lebotolt lúczfákat tetőstől,
 Helyre jóra szállította,
 Erős lábra állította,
 Hatalmas hadának házúl,
 Családi csinos tanyáúl,
 Falait vette a vadonból,
 Szarufáit szörnyű dombról,
 Födéléceit a bérczről,
 Gerendáit epres térről,
 Nyírfa haját ükörkekőről,
 Mohát meg merő mocsárról.»

«Szobáját szépen szerkesztette,
 Lakát legjobb helyre tette,
 Száz ember ácslá szögleiteit,

Ezer is toldozá tetejét,
Hogy e házat rendbe hozza,
Pallatait pallérozza.»

«Biz ennek a jó gazdának
Kunyhókészítése közben
Haja hány zimankót látott,
Üstöke czudar világot;
Sokszor biz e jó gazdának,
Keztyűje kő közé repüle,
Kalapja tülevél fölibe,
Kapczája mocsárba mélyedt.»

«Biz e jó gazda gyakorta,
Kora reggelre viradva,
Mások még mind mélyen alván,
Falu népe mit se hallván,
A rőzsetűz mellől felkelt,
A tűgaly-tanyáról serkent,
Fejit tűgaly fésülgette,
Szép szemeit harmat este.»

«A jó gazda innenfogva
Lát is vendéget e lakba,
Lócza dallosokkal rakva,
Éneklők az ablakokba,
Hídlás deszkáin dudolók,
A cserény mögött regölők,
Fal mellékin vesztegelők,
Gyepű szélin lépdegelők,
Udvarhosszat jődögelők,
Földjén végig mendegelők.»

«A gazdának már köszöntem,
Most a nyájas gazdasszonynak
Köszönöm a vig vacsorát,
Hosszú asztal éteksort,
Sütött sok kenyeret dombost,
Derekas tésztákat dagasztott
Ő takaros tenyerével,
Ügyes tíz ujja hegyével,

Kenyerit kedvesen kínálta,
Vendégeit vígan várta
Teméntelen disznóhússra,
Hupás héjú halra, dúsra;
Kicsorbúlt a késünk éle,
Bicskánk pengéje potyogott,
A lazaczfejeket lakván,
Csukáknak fejit faragván.»

«Sokszor biz a jó gazdasszony,
Ez az elmés háziasszony
Kakasnál is kelt korábban,
Tyúkfinál előbb felérzett,
Míg e hérész körül forgott,
Míg elvégzett minden dolgot,
Míg mesterkedett a márczczal,
Míg serénykedett a sörrel.»

«Ez a gondos gazdaasszony,
Ez a pontos háziasszony
Érti ám a sörnek dolgát,
Készített is jó itókát
Szaladból, az erjedőből,
Malátából, mézizűből,
Nem is fával forgatá meg,
Nem rúddal kavargatá meg,
Hanem markával hadará,
Kis kacsójával kavará
A füsttelen fürdő földjén,
Simára sikált padokon.»

«Ez a gondos gazdaasszony,
Ez a pontos háziasszony
Csirát nem hagy elsenyedni,
Sem malátát földesedni,
Fürdőházba sűrűn sírül
Éjnek évadán egyedül,
Nem fél farkasok hadától,
Nem tart a vadon vadától.»

«Asszonyunknak hálát mondtam,

Násznagyunknak mondok mostan! Szakálla arany fonatba,
 Násznagyúl no kit fogadtunk, Fejibe hegyes sisakja,
 Vezért milyent választottunk? Fellegek felé figyelő,
 Násznagyunk a falu nagyja, Erdőn által tündökölő,
 Vezetőnk a népnek atyja.» Százért azt oda nem adják,

«Van is a mi násznagyunkon Ezer márkán meg nem kapják.»
 Hajó hozta helyes zubbony, «Násznagyunknak hálát mond-
 Testihez tapad szorosan, [tam,
 Derekához takarosan.»

«Van is a mi násznagyunknak A násznőnek mondok mostan!
 Ügyes köntöse ugyancsak, Hát a násznőt honnan hoztuk,
 A földet veri a széli, A szerencsést hol szereztük?»
 Hátulja a földet éri.» «Onnan hoztuk ím a násznőt,

«Ünge kissé fémlík, bámlík, Tanikkai vár tövében,
 Csipetnyit előcsillámlík, Az új vár közelletében.»
 Holdleány remekbe szőtte,
 A czínkeblű fonta, kötöte.»

«Van is a mi násznagyunknak «Még onnan sem voltaképen,
 Öve páratlan ugyancsak, Még arra felé sem épen,
 Napleány remekbe szőtte, Onnan hoztuk ím a násznőt,
 Az iratos körmű kötöte Ott szereztük a szerencsét
 Tűz előtt való időben, Dvinán túl a víz végiről,
 Tüzet még nem ismerőben.» Tágas tenger térségiről.»

«Még onnan sem voltaképen,
 «Van is a mi násznagyunknak Még arra felé sem épen;
 Bokáján selyem botossa, Földön felnőtt egy számócza,
 Botossán selyem bogocska, Mezőn egy piros bogyócska,
 Térdén atlasz szallagocska, Szántón egy kis fűszál szépen,
 Színaranynyal van diszítve, Aranyos virág a réten:
 Új ezüsttel ékesítve.» Onnan hoztuk ím a násznőt,
 Ott szereztük a szerencsést.»

«A násznőnek formás szája
 «Van is a mi násznagyunknak Finom finn vetelő párja;
 Német csizmái csinossak, Ragyogós a násznő szeme,
 Valamint folyón a hattyúk, Mint csillag az égnek ívén,
 Tószögben a vízi fajdtyúk, Szép a násznő szemöldöke,
 Vagy ludacska túlevélén, Mint a hold a tenger színén.»
 Vándorszárnyas a fenyéren.»

«A násznőben nincsen hiba,
 «Fején a mi násznagyunknak Nyakán színarany karika,
 Aranyfürtök kondorodnak,

Fején színarany szalagok,
Kezén új arany pereczek,
Arany gyűrűk ujjaiba,
Arany függőcskék fülébe,
Homlokán arany szemecskék,
Szempillája szórén gyöngy-ék.»

«Véltem, holdnak villanása
Arany csattja csillanása;
Hittem, napnak tündöklése,
Úgy tündököl ünge széle;
Hittem, hajó himbálása,
Fején süvege úgy himbála.»

«A násznőnek hálát mondtam,
Násznépünket nézem mostan,
E nász népe vajjon szép-e,
Vajjon vállas-e a vénje,
Hát az ifja ildomos-e,
Az egész csapat csinos-e?»

«Már a népet megtekintém,
De hiszen előre sejtém:
Sohse láttak itt idáig,
Nem is látnak jó sokáig
Sem csapatot ily csinosat,
Sem násznépet ilyen szépet,
Ilyen vállas vén urakat,
Ily ildomos ifjurakat;
Zubbony az egész seregen,
Mint hóharomat rengetegen,
Alól mint hasadó hajnal,
Felül mint derengő nappal.»

«Az ezüstöt adták könnyen,
Az aranyt a hívók ingyen:
Pénzestáska térségeken,
Pénzeserszény útszéleken,
A sok vőfély úgy vitte szét
Híres e menyegző hírét.»

673 Komoly öreg Vajnmöjnen,

Nóták nagyja mindétiglen,
Ott felszökik szánkójába,
Indul onnan otthonába;
Ő dalait dudorászsza,
Dudorászsza, fujdogálja,
Fúj egy verset, fúj egy másat,
Harmadikat ráadásnak,
Im a talp egy köre zökkent,
Szánborda fatőre szökkent,
A dalosnak szánja szétment,
A táltosnak talpa tönkre,
Szán bordái ketté váltak,
Deszkái szanaszét szálltak.

Szólt az öreg Vajnmöjnen,
Maga mondja, fölleleli:
«Van-e itt a zsenge népben,
Növekedő nemzedékben,
Vagy ebben a vén seregben,
A fogyatkozó öregben,
A ki Tuonihoz eredne,
Manai majorba menne,
Kérne Tuonitól kis-arat,
Mana magzatitól fúrót,
Szánom újra építenem,
Kosaramat készítenem?»

Mind az ifjak válaszolnak,
Mind pedig az aggok szólnak:
«Nincs ebben a zsenge népben,
Sem az aggok seregében,
Nincs e nagy nemesi hadban
Vitézkedő férfi olyan,
Hogy az Tuonihoz lemenjen,
Manai majorba merjen,
Kérjen Tuonitól kis-arat,
Manai majorból fúrót,
Szánad újra építened,
Kosaradat készítened.»

Ott az öreg Väjnämöjnen,
 Nagy nótafa mindétiglen
 Tuonelába útat újfent,
 Manai majorba elment,
 Hoza Tuonelából árat,
 Manai majorból fúrót.
 717 Most az öreg Väjnämöjnen,
 Ballangerdöt bájol bölcsen,
 Ballangba terebély tölgyet,
 Burkos berkenyefát búvöl,
 Szánja őket szánkójának,
 Kanyarítja talpfájának,
 Bordáit belőlük toldá,
 Lóigát is hajlít hozzá,

Így kosarát készre kapja,
 Új szánkóját szépre szabva,
 Csikáját befogja erre,
 A pirost a szán elejbe,
 Maga ül a szán farába,
 Felkapaszkodik kasába;
 Ostor nélkül fut a Fürge,
 A ló, gyöngyöstől sem úzve,
 Megy minapi éte mellé,
 Előbb volt ebéde mellé,
 Véle öreg Väjnämöjnen,
 A földallos mindétiglen,
 Ér ön ajtaja elibe,
 Ön küszöbje közelibe.

HUSZONHATODIK ÉNEK.

Lemminkäjnen, zokon vevén, hogy a lakodalomba nem hítták meg, csak azért is eltökéli, hogy elmegy Pohjolába, nem törődve anyja tilalmával és a sok veszedelemmel, a melyek, mint anyja előre megjövendöli, útjártában érik; 1—382. s. — Utra kel és táltosságával minden halálveszedelemből szerencsésen kiszabadúl; 383—776. s.

Ahti csak éldegélt szigetjén,
Kaukófoknak kajmójában,
Földjét fölszántani ment ki,
Mezőségít megnézni,
Füleit egértől vette,
Hallása finom felette.

A falu felől ím zörgést,
Tavakon túlról hall dübörgést,
Illangáról lábdobogást,
A fenyérről szánrobogást;
Esze rosszat sejdít gyorsan,
Agyába egy ötlet villan:
Pohjolában lakzit ülnek,
Nagy menyegzőt sunyi sergek.

Száját rágja, fejit rázza,
Rágja fekete szakállát,
Vére csordula szilajul
Ő nyavalyás orczáirul;
Hamar ott hagyja vetését,
Mező közben kémlelésit,
A földről lovára pattan,
Hazafele tart legottan
Édes anyja otthonába,
Agg szüleje oltalmába.

Mondja most oda megérve,
Szól szülőlakába térve:
«Oh én agg szülő anyácskám,
Ételkészítéshez láss ám,
Éhes embert jóllakatnod,
Falni vágyót csillapítnod;
A fürdőt is fűtsd el egyben,
Melegítsd a viskót menten,
Hogy az ember tisztalkodjék,
Férfiaknak fénye mosdjék!»

Arra Lemminkäjnen anyja
Iziben az ételt adja,
Éhes embert jóllakatni,
Falni vágyót csillapítani,
Egy fürdő míg elkészülne,
Egy gőzbánya míg befülne.

Legitt léha Lemminkäjnen
A faláshoz fogott frissen,
Megy mindjárt a gőzbányába,
Fordul bé a fürdőházba;
Ott a pintymadárka mosdik,
Havas sármány habzik, fürdik,
Fejit len-nyaláb színére,
Nyakát tündöklő fejérré.

Jön a fürdőből a házba,
 Mondja mostan, szól szavából:
 «Oh, öreg szülő anyuskám,
 Menj a dombra tárházunkba,
 Hozd el ékes öltözetem,
 Rakd élém remek ruháim,
 Őket hogy reám vehessem,
 Termetemre hogy tehessem!»

Kérdi anyja jó előre,
 Tudakolja agg szülője:
 «Hova mégy, fiam, a házból,
 Tán hiúzvadászni vágyol,
 Vagy szarvast üzőbe venni,
 Vagy evet lövője lenni?»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 A szép Messzivágyó mondja:
 «Oh anyuskám, én dajkálóm,
 Nem hiúzt vadászni vágyom,
 Sem szarvast üzőbe venni,
 Sem evet lövője lenni:
 Megyek nászba Pohjolába,
 Sunyi serge nagy torába;
 Hozd el ékes öltözetem,
 Rakd élém remek ruháim,
 Hadd lengetem a lakomán,
 Viselem a vídám nászba!»

Tiltja ím fiát az anyja,
 Nő a férfit tartóztatja,
 Tartóztatja tündér kettő,
 Tiltja három Természetnő,
 Lemminkäjnen hogy ne menjen
 Pohjolába vídám nászba.

Fiát ím az anya feddi,
 Gyermekét az aggnő inti:
 «Oh ne menj el, én szülöttem,
 Én szülöttem, Kaukó lelkem
 Pohjolai népes nászba,

Nagy sereg lakomájára;
 Nem hitt oda téged senki,
 Alig is akartak híni.»

Az a léha Lemminkäjnen
 Mondja mostan, szól ím fennen:
 «Hitvány ember meggy hívásra,
 Bétoppán bizony a bátra;
 Itt a holdnál vénebb hívó,
 Az örökös hírhordozó
 Tüzes élű kardom szélén,
 Villogó vasamnak végén!»

Az a Lemminkäjnen anyja
 Váltig tiltani akarja:
 «Ne menj el, szegény szülöttem,
 Pohjolai népes nászba!
 Csodák útagon elérnek,
 Nagy rémségek ott kísérnek,
 Ott kemény halálok háрма,
 Ott embervész három vár ma.»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 A szép Messzivágyó mondja:
 «Sok veszélyt szagol az asszony,
 Halált minden utcasarkon,
 Nem tart ám a hős ilyentül,
 Sem fölöttébb meg nem rendül,
 Ámde mégis, mind hiába,
 Mondd fülemnek hallatára,
 Melyik léssen első vészem,
 Első vészem, végső vészem?»

Mondja Lemminkäjnen anyja,
 Válaszúl az aggnő adja:
 «A vészeket mind elmondom,
 Másnak kedvit bárha rontom,
 Első vésznek mondom eztet,
 Ez a vész lesz első vesztet:
 Mégy az úton nem is többet,
 Tészsz egynapi járóföldet,

Egy tüzes folyó ím törtet,
 Utadon keresztül csörtet,
 Tüzes zúgó a folyóba,
 Tüzes szikla a zugóba,
 Fenn a sziklán tüzes ormó,
 Az ormón tüzes keselyű,
 Éjjel az feni fogait,
 Nappal körmét köszörüli
 A vendégül érkezőre,
 Jövevény kísértgetőre.»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 A szép Messzivágyó mondja:
 «Ez a vész csak asszony vésze,
 Nem férfihalálnak fészke,
 Majd lelek ott én arra módot,
 Tudom ezt a jó kis dolgot:
 Dallok égerfa lovacsát,
 Dallok égerfa uracsát,
 Mellettem hogy elvonuljon,
 Elöttem hogy vándoroljon;
 Magam mint kacsza kelek át,
 Jegesruca ruszszanok át
 Karma közt a körmös sasnak,
 Ujjai között a griffnek;
 Oh anyám, én édes dajkám,
 Mondd, mi léssen másod vészem!»

Mondja Lemminkäjnen anyja:
 «Ez a vész lesz másod veszted:
 Még az úton nem is többet,
 Még egy napi járóföldet,
 Egy tüzes verem ott feljő,
 Utadon keresztbe fekvő,
 Nincsen annak vége, hossza
 Sem keletre, sem nyugotra,
 Telis-telve forró kővel,
 Sziklával, lobogó hővel,
 Százan is oda kerültek,

Ezren abba elmerültek,
 Száz ember, kezibe szablya,
 Ezer ménló megvasalva.»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 A szép Messzivágyó mondja:
 «Ez sem férfitúnak vésze,
 Sem hősnek halála fészke;
 Tudok én arra elmés dolgot,
 Elmés dolgot, magvas módot:
 Bűvölök egy férfit hóból,
 Hőst hozok ki jégcsomóból,
 Azt a tűz közé kerítem,
 A parázsba kényszerítem
 Forró fürdőben forogni,
 Rézseprűvel ott suhogni;
 Magam oldalt elvonulok,
 Tűzön át tovanyomulok,
 Szakállam sem ég el tőig,
 Hajam meg se pörkölődik;
 Oh anyuskám, édes dajkám,
 Mondd, mi léssen végső vészem!»

Mondja Lemminkäjnen anyja:
 «Ez a vész lesz végső vészed:
 Még tovább, de azt se többet,
 Még egy napi járóföldet
 Pohjai kapuszádaig,
 Legis-legszorosabb tájig,
 Farkas fog reád rohanni,
 Medve melléje ugorni
 Pohjolai kapuszádban,
 A legszűkebb szűkutczában;
 Férfiak százait megette,
 Hősök ezrit csúffá tette,
 Téged meg ne tudna enni,
 Gyámoltalant csúffá tenni?»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 A szép Messzivágyó mondja:

«Bárányt faljanak föl nyersen,
Szaggassanak széjjel frissen,
Nem férfit, akármily vékonyt,
Höst, akármily aluszékonyt!
Öveztek engem férfi-övvel,
Fölszereltek férfi-tővel,
Férfi-boglárral bogoztak,
Egykönnyen hogy mégse jussak
Untamo farkasa fogára,
Büvös vadja potrohába.»

«Tudok én fortélyt farkas ellen,
Medvére is mondok módot:
Farkas-szájba dallok zablát,
Maczkóra meg vasbilincset,
Vagy polyvának porrá pallom,
Szilánkra szanaszét szórom,
Mégis onnat megmenekszem,
Utam végéhez igyekszem.»

Mondja Lemminkäinen anyja:
«Nem vagy ám a végin véle;
Ez odamenet fog lenni,
Nagy rémség utadon ennyi,
Ily kemény csodák csapása,
Hősök három ily halála;
Oda érve lesz még ilyen,
A legrosszabb rémség helyben:
Még az úton nem sokáig,
Érsz im Észak udvaráig,
Vasból van a rácsa öntve,
Kerítés acél körötte,
A földtől az égig erő,
Az égtől a földig erő,
Dárdákkal körül karózva,
Fűzve földnek férgeivel,
Csúszó-mászókkal csomózva,
Gyíkokkal kötözve-fonva,
Farkuk lengve ottan vannak,

Buzogány fejükkel falnak,
Bunkós fejjel szembe fujnak,
Fejük kívül, farkuk bévül.»

«Más férgek a földön fekvé,
Kígyók, csúszók ösvényt szegve,
Nyelvük fölnek sisteregve,
Farkuk földnek lóggva, lengve;
Egy van, szörnyebb minden más-
A kapú előtt keresztbe, [nál
Hosszabb ház gerendájánál,
Vastagb utca-oszlopánál,
Nyelve fölnek sisteregve,
Szája fölfelé sziszegve,
Senki másnak romlására,
Csak neked, nyomorúlt árva.»

Szolt a léha Lemminkäinen,
A szép Messzivágyó mondja:
«Ez a vész gyönggyermek vésze,
Nem hősnek halála fészke;
Tudok én tüzet ígézni,
A lobogót lánczra fűzni,
Tudok férget is büvölni,
Csúszót csúfúl visszaűzni;
Csak a tegnap történt éppen,
Kígyós földet szántogaték,
Férget földet fordítgaték
Teljességgel pusztá kézzel;
Körmömmel a férget fogtam,
Kezembe a kígyót kaptam,
Tízével az orvot ortám,
Százával a férget fojtám,
Körmömre kígyóvér fagyva,
Kezemre a féreg fagygya;
Hát talán csak nem terülök,
Még egykönnyen nem kerülök
Fogára fene csuszónak,
Körme közzé a kígyónak;

Magam markolom a hitványt,
Szorítom agyon az ocsmányt,
Kiebbre a kígyót dallom,
Út iránt a férget hajtom,
Érek Észak udvarán át,
Hatolok a házba mindjárt.»

Mondja Lemminkäjnen anyja:
«Oh szegény fiam, szülöttem,
Ne menj Észak hajlokiba,
Száriola szurdokiba!
Várnak ottan kardövezve,
Hősök, harczra fegyverkezve,
Sok féleszű férfi, részeg,
Italtól vadúlt vitézek,
Dallanak szegényt izibe
Tüzes élű kard hegyire;
Derekabbat is ledalltak,
Külömbeken is kifogtak.»

Szolt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja:
«Voltam én is már valaha
Ottan Észak udvariba,
Lappfi engemet le nem dall,
Holmi turjai le nem pall;
Lapp fiat magam ledallom,
Turjait pocskékká pallom,
Végesvégig dallom vállát,
Keresztül igézem állát,
Inge gallérát is ketté,
Melle védőjét szemetté.»

Mondja Lemminkäjnen anyja:
«Oh jaj, én szegény szülöttem,
Még a múltat mondogatod,
Ott jártodat hánytorgatod:
Voltál te is már valaha
Ottan Észak udvariba,
Minden csepp tavat megúsztál,

Keresztül-kasúl kutattál,
Jártál zúgókon zörögve,
Víz alámentin sűrögve,
Ismered Tuoninak zugóit,
Megmérted Mana folyóit;
Ott is volnál mindvégiglen,
Te szegény szülőd ha nincsen.»

«Emlékezz anyád szavára:
Érsz ím Észak udvarára,
Ott egy domb tele karóval,
Udvar teljesen czölöppel;
Mind emberfejekkel rakva,
Fejtelen csak egy czölöp van,
Ennek a czölöpnek csúcsát,
Azt a te fejedbe húzzák.»

Szolt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja:
«Czenk fázik a gondolattól,
Csak hitvány huzódik attól:
Harczos évtől öttől-hattól,
Hét nyár hosszat tartó hadtól,
A hős rája sem hederit,
Kutyába se vesz ilyesmit;
Hozd el harczi köntösömet,
Régi bajvivó ruháim,
Én hozom atyámnak kardját,
Megnézem az ősi szablyát,
Hosszasan hevert hidegben,
Sokáig sötét sarokban,
Ott siratozott magába,
Viselő vitézre vágyva!»

Harczi köntösét ím hozták,
Régi bajvivó ruháit,
Az öröklött ősi kardot,
Atyjának vitézlő társát;
Azt a hídlásnak hajítá,
Éllet a padlónak taszítá,

Kard kezében megfordúla
Mint zelnice csúcsa, gyenge,
Vagy gyalogfenyőfa, zsenge;
Szólt a léha Lemminkäjnen:
«Alig lesz Éjszak udvariban,
Száriola szurdokiban,
Ki e kardot elbüvölje,
Ki e szablyát szemmel verje.»

Iját falról ím lerántja,
Erős ívét ím a szegről,
Fölemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:
«Férfiúnak azt ítélem,
Hősnek azt az egyet vélem,
Ijamat a ki felajzza,
Ki felhúzza fegyveremet
Ottan Észak udvariban,
Száriola szurdokiban.»

Ott a léha Lemminkäjnen,
A szépséges Messzivágyó
Öltözik harci köntösébe,
Bujik bajvivó ruhába,
Maga szóla szolgájának,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Oh, én áron vett rabocskám,
Pénzen szerzett szorgos szolgám,
Hajtsd hamar hadi lovacskám,
Nyergeld föl csatacsikómat,
Hadd megyek a mennyekzöbe,
Lempo népe lakzijába!»

Szófogadó, jámbor szolgál
Ucczu, udvarra ugorva,
A lovat legott befogja,
Piros-barnát szerszámozza,
Mondja onnan visszatérve:
«Dolgomat immár véghez vittem,
Ménlovacskád rendbe szedtem,

Pejparipád fölnyergeltem.»
383 Már a léha Lemminkäjnen
Útra készen áll ím itten,
Keze készíti, másik tiltja,
Eres ujja rászorítja;
Mégis mégyen, úgy kívánja,
Bizony elmegy, mit ő bánja.

Fiát anyja inti egyre,
Óvja gyermekét öregje,
Rúd alatt, az ajtószádán,
Tűzhely mellékén megállván:
«Én fiacskám, édes eggyem,
Én zsenge magom, szülöttem!
Lakziban ha osztozkodol,
Vendégeskedel valahol,
Idd ki a pohárt csak félig,
Kelyhedet csak közepéig,
Hagyd másnak a többi részit,
Rosszabbnak a rosszabb részit:
A kehelyben kigyó lészen,
Pondró a pohárfenéken!»

Gyermekét tovább tanítja,
Fiát fogytig utasítja
A legvégső szántó szélén,
Utolsó gyepű szegélyén:
«Lakziban ha osztozkodol,
Vendégeskedel valahol,
Érd be fél helyen ülésel,
Fél lépésnyi lépdeléssel,
Hagyd másnak a másik részit,
Rosszabbnak a rosszabb részit,
Úgy fogsz emberül megállni,
Valódi vitézzé válni,
Törvényben tanácsot tudni,
Csávából csapára jutni
Dali hősök táborában,
Férfiak sűrű sorában!»

Indul Lemminkäjnen immár,
 Lovas-szánkójába ül már,
 Vesszővel a Fürgét vágja,
 Gyöngyösvégűt csördít rája;
 Fut a Fürge nagyporozva,
 Vágtat vígan a lovacska.

Hajt előre egy darabot,
 Jó ideig hintáztatott,
 Lát az úton fajdcsapatot,
 Fölburran a fajok serge,
 Madárkonda megriada
 Im a lótól, száguldótól.

Némi pelyhe széjjelhulla,
 Uton fajdmadárnak tolla,
 Lemminkäjnen összeszedte,
 Táskája el is tette,
 Nem tudni, mi van még hátra,
 Mi történik útjártába:
 Jó a háznál mindenféle,
 Szükség hasznót húz belőle.

Hajt előre még egy cseppet,
 Még egy darab utat megtett,
 Hát a hóka horkan eggyet,
 A konyafülű ficzánkol.

Az a léha Lemminkäjnen,
 Maga a szép Messzivágyó
 Kikeczmeredik kasából,
 Nyakát nyujtogatva szétnéz,
 Úgy van, mint szüléje mondta,
 Önnön anyja állította:
 Im tüzes folyó türemlik
 A ló lábánál keresztbe,
 Tüzes zúgó a folyóba,
 Tüzes szikla a zugóba,
 Fenn a sziklán tüzes ormó,
 Ormón tüzes saskeselyű,
 Torka tűzzel tüszköl annak,

Lángok szájából kicsapnak,
 Tollai tüzet lövellnek,
 Sziporkázva szétrepülnek.

Kaukót messziről már látja,
 Lemminkäjnent túlhan állva:
 «Merre készül Kaukó menni,
 Hova lépdelsz Lempi vére?»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 A szép Messzivágyó mondja:
 «Megyek nászba Pohjolába,
 Sunyi serge lakzijába,
 Fordulj hát valamit félre,
 Kissé útamból kitérve,
 Engedd, hogy az útas menjen,
 Legkiváltkép Lemminkäjnen,
 Oldaladon elhaladjon,
 Melletted tovább vonuljon!»

A keselyű szólni foga,
 Tüzes torkú így susoga:
 «Engedem, az útas menjen,
 Legkiváltkép Lemminkäjnen,
 Számon át szabadon szálljon,
 Torkomon át somfordáljon;
 Innen indul íme útag,
 Ez majd szépen el is juttat,
 Hol a hosszú mennyegzőbe
 Üldöghetsz mindörökre.»

De mit bánja Lemminkäjnen,
 Ettől még ő meg se hőkken,
 Tapint íme tarsolyába,
 Lenyúl erszény legaljába,
 Veszi a fajdtollakat onnan,
 Dörzsölgeti lassan-lassan
 Két tenyere közzé kapva,
 A tíz ujját összefogva;
 Abból fajnáj lett izibe,
 Nöstény fajok nagy serege,

Szöknek mind a sas szájába,
Jutnak ő falánk fogára,
Tüzes karvaly álla közzé,
A mohó madár inyére;
Avval onnan elmenekült,
Első napja így sikerült.

Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyössel csapint reája,
Megy a ménló iramodva,
Gyöngyen lépked a lovacska.

Hajt az úton egy darabot,
Kis ideig így koczogott,
Hát a mén ím ágaskodik,
A lovacska meghorkanik.

Kieviczkel a kosárbul,
Húzakodva széjjelbámul,
Hát úgy van, mint anyja mondta,
Jó szüléje megjósolta:
Tüzes verem áll elejbe,
Kerül útjával keresztbe,
Nincsen annak vége-hossza
Sem keletre, sem nyugotra,
Tele van az forró kövel,
Sziklával, lobogó hővel.

De mit bánja Lemminkäjnen,
Ukkót így imádja menten:
«Oh Ukko, te fölső isten,
Mi atyuskánk fenn a mennyben,
Északról a felhőt kergesd,
Nyugatról is indíts terhest,
Keletről föléje futtass,
Fél-észak felől is juttass,
Oldalaslag egybelökve,
Csapjad őket széllel öszve,
Essél póznaszárnyi havat,
Hullass dárdanyél magasat
E forró kövek fölibe,

Égő sziklák tetejibe!»

Az az Ukko, fölső isten,
Mi atyuskánk fenn a mennyben
Északról ím felhőt kerget,
Nyugatról is indít eggyet,
Keletről is essőt érlel,
Futtat félészaki széllel,
Őket összeeggyesíti,
Oldalukkal összeüti,
Esik póznavégnyi havat,
Hullat dárdanyél magasat
A forró kövek fölibe,
Égő szirtok tetejibe;
Havas tengerszem így támad,
Híves tó ahajt elárad.

Az a léha Lemminkäjnen
Jéghídat dalol legitten
A havas tavon keresztül,
Szélétől a széleiglen;
Így lett üszkőn átkelése,
Másodnap menekülése.

Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyösvégűt csördít rája;
Fut a Fürge füremedve,
A lovacska nagy ügetve.

Fut a Fürge félmérföldet,
Föld java előre törtet,
Hirtelen megáll helyében,
El nem mozdul semmiképen.

Maga léha Lemminkäjnen
Felszökék, hogy széttekintsen:
Ordas áll a gypüszádban,
Medve az utczán szemtől szem-
Pohjola gypüszádáját, [ben,
Nagy utczáit ím elállják.

Ott a léha Lemminkäjnen,
Maga a szép Messzivágyó

Tapint egyyet tarsolyába,
Nyúl erszénye legaljába,
Kivesz bugabarány pelyhit,
Gyöngén dörzsölgeti ezt itt
Két tenyere közzé téve,
A tíz ujját összetéve.

Egyszer ráfuj tenyerére,
Birka fut ki nyakrafőre,
Egész nyájjal báranyocskák,
Nagy sereggel kis juhocskák;
Azt az ordas megrohanja,
Mind a medve marczangolja,
Maga léha Lemminkäjnen
Tovább hajta sérületlen.

Hajt az úton egy darabot,
Ér im Észak udvarára;
Vas sövény van ott emelve,
Kerítés aczélból verve,
Száz öl mélyen le a földbe,
Föl az égnek ezer öltre,
Dárdákkal körülkarózva,
Földnek férgelével fűzve,
Kígyókkal befouva, szőve,
Gyíkokkal körülkötözve,
Farkuk lengve ottan lógnak,
Buzogány-fejükkel fálnak,
Vaskos fejjel lóbálóznak,
Fejük kívül, farkuk bévül.

Az a léha Lemminkäjnen
Immár ottan elgondolja:
«Úgy van, mint anyácskám
[mondta,
Én dajkálóm elzokogta:
Ott a jókora sövény im,
A földtől az égig ér im;
Lenn szokott a kígyó mászni,
Lejebb tették a kerítést,

Fenn szokott a szárnyas szállni,
Feljebb tették a kerítést.»

Ámde ottan Lemminkäjnen
Még fölöttébb meg se retten,
Húzza kését hüvelyéből,
Ő szilaj vasát helyéből,
Sűrűn a sövényt faragja,
A kerítést ketté szabja,
Ott a vas sövényt kinyitja,
Kígyós kertet elfordítja
Az ötödik vesszőköznel,
Hetedik hegyes czölöpnél,
Maga hajt előre váltig,
Ér Pohjola portájáig.

Hát az úton kígyó fetreng
A kapu előtt keresztben,
Hosszabb ház gerendájánál,
Kapubálványnál degeszebb,
Száz szeme van a csuszónak,
Ezer nyelve a kígyónak,
Nagy szeme szitával ér fel,
Nyelve hossza dárdanyéllel,
Fogai csupa gereblye,
Háta hét egész dereglye.

Ott a léha Lemminkäjnen
Dehogy mer kezét emelni
A száz szemű szörnyetegre,
Ezer nyelvű csúszó dögére.

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja:
«Fekete féreg, földben forgó,
Tuoni színű szörnyű pondró,
Te haraszt alatt haladó,
Te Lempo-levél-lakozó,
Te hoporcson át suhanó,
Fagyökéren ficzkándozó!
Ki hozott ki a harasztból,

Ki zavart fel fű tövéről,
 Hogy a földön csúszszál-mászzál,
 Az utakon ugrabugrálj?
 Ki emelte fel az orrod,
 Ki rendelte, ki engedte,
 Hogy fejed oly fennen hordod,
 Nyakad oly merőn kinyújtod,
 Az atyád-e, az anyád-e,
 Vagy a vénebb bátyád vajjon,
 Vagy talán a kisebb húgod,
 Vagy főrendű más rokonod?»

«Zárd be szádat, fejed fedd el,
 Fürge nyelved, ucczu, rejtse el,
 Görbülj össze gömbölyegbe,
 Bogozódjál össze bogba,
 Engedj utat, tele utat,
 Vándor ember hol kijuthat,
 Vagy fartolj az útból félre,
 Lódulj a ligetbe, férgé,
 Hamar tűnj a hanga közzé,
 A mohába elrejtőzzél,
 Mint gyapjúnyaláb huzódjál,
 Mint topolyhasáb továbbállj!
 Dugd fejedet fű közibe,
 Bujj hoporcsnak belsejibe,
 Fű között keresd szobádat,
 A hoporcs alatt tanyádat;
 Onnan ha fejed felütöd,
 Ukko széttöri fejedöt,
 Aczelas hegyű szegével,
 Vasból való nagy jegével!»

Igyen szólott Lemminkäinen;
 Nem fogadott szót a féreg,
 Csak sziszereg folyton egyre,
 Nyelve fölfelé kiöltve,
 Szája fölfelé sziszegve
 Lemminkäinen lelke ellen.

Ott a léha Lemminkäinen
 Ráeszméle régi szókra,
 Anyjától örökölt jókra,
 Szülejétől származókra;
 Szólt a léha Lemminkäinen,
 A szép Messzivágyó mondja:
 «Szót ha erre sem fogadnál,
 Ily kevesre mitsem adnál,
 Még kínodban meg is pukkadsz,
 Fájdalmidban fel is puffadsz,
 Ketté fogsz, kutya, fakadni,
 Bitang, háromra hasadni,
 Te anyádat ha idézem,
 Hatalmas szülőd igézem;
 Tudom, szörnyű, származatod,
 Földnek férgé, támadatod:
 Szüőjätär szülőd te néked,
 Vetchinen volt viselőd.»

«Szüőjätär köpött a vízbe,
 Löttyét a habokra lökte,
 Szél azt szépen pólyálgatta,
 Víznek lelke lóbálgatta,
 Pólyálta hat álló évig,
 Hetedhét nyár elteltéig,
 Tágas tenger tér mezején,
 Domború habok tetején;
 Víz nyújtotta hosszukásra,
 Sütötte a nap puhára,
 Tengerzaj terelte földre,
 Víz viharja martra vette.»

«Vala Természetnők hárma,
 Zúgó tenger szélit járva,
 Tengerzaj tövében állva;
 Meglátják a marton eztet,
 Ime ilyen szóba kezdtek:
 «Hát ebből ugyan mi lenne,
 Teremtő ha lelkit tenne,

Szegénynek szemit szerezne?» »

«Titkon a Teremtő hallja,
Szóval mondja, ígyen szabja:
«Rossz lenne a rosszból nyilván,
Hitványnak köpéből hitvány,
Ennek hogyha lelkit tennék,
Számára szemet szereznék.»

«Hívatlan ezt Híszí hallja,
Gonosz ember veti latra,
Teremtőnek felcsap egyben;
Híszí ad ím lelket annak,
Aljas dög lehellte lottynak,
Szüőjätär kiköpte kosznak;
Ottan az kígyóvá görbül,
Fekete csuszóvá ferdül.»

«Miből lett a lelke néki?
Lelke Híszí hó tüzéből;
Szívét honnan szedte-vette?
Szívét Szüőjätär szerezte;
Hát agyát a rombolónak?
Fodrából erős folyónak;
Hát eszét az ártalomnak?
Tüzes zúgó verte habból;
Hát fejét a rossznak honnat?
Fejít a rossznak egy szem babból.»

«Hát szemét miből teremtett?
Lempo lenje magjaiból;
Hát fülét a gaznak hol vett?
Lempo nyírfa-lombjaiból;
Hát szája miből van szabva?
Szája Szüőjätärnek csatja;
Hát bösz szájában a nyelve?

Kejtolajnen lándzsájából;
Hát fogai a szilajnak?
Tuoni zabja szálkájából;
Hát ínye az átkozottnak?
Halál hölgyének inyéből.»

«Hát a háta milyen fából?
Híszí tűzvonigójából;
Miből hajlították farkát?
A gonosznak font hajából;
Beleit miből csavarták?
Halál öve holmijából.»

«Itt van ím a nemzetséged,
Itt a híred-neved néked;
Fekete féreg, földben forgó,
Tuoni színű szörnyű pondró,
Földszín, hangafü színű te,
Egész égkaréjszín nyű te!
Pusztulj már, az útból térj ki,
Hadd haladhasson a férfi;
Utas ember hadd mehessen,
Lemminkäjnen lépegessen
A nagy nászba Pohjolába,
Jámbor népe lakzijába!»
769 Már a kígyó tűnedezik,
A száz szemű szüenedezik,
Fordul már a vaskos férge,
Térül ím az útból félre,
Hagyja, hogy az útas menjen,
Lemminkäjnen lépegessen
A nagy nászba Pohjolába,
Sunyi serge lakzijába.

HUSZONHETEDIK ÉNEK.

Lemminkäjnen Pohjolába érkezik és ott többszörösen kihívólag viselkedik: 1—204. s. — Pohjola ura fölgerjed ellene, s minthogy táltossággal nem tudja legyőzni Lemminkäj-
nent, kardra hívja őt; 205—282. s. — Kardra szállván, Lemminkäjnen levágja Pohjola
urának fejét: ennek megtorlására Pohjala úrasszonya hadat gyűjt ellene: 283—420. s.

Kaukót immár általvittem,
Szárbeli Ahtit elvezettem
Sok halálnak szája mellett,
Vész nyelve fulánkja mellett
Oda Észak udvarára,
Sunyi népe birtokára;
Most elő kell még beszélnem,
Magam nyelvin elmesélnem,
Hogy a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó maga
Hogy ért Észak hajlokiba,
Száriola szurdokiba,
A nagy lakziba hivatlan,
Mennyekzöbe szólítatlan.

Az a léha Lemminkäjnen,
Ez a vérmes dévaj ficzkó
Mihelyest a házba tére,
Hág a palló közepére,
Hársfa palló reng alatta,
Fenyő viskó döng alatta.

Szólt a léha Lemminkäjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
«Legyen üdvöz érkezésem,
Az üdvözlő üdvöz légyen!
Hallod, pohjolai gazda,
Van-e itten hajlékomba

Zab a ménnek ropogtatni,
Sör a hősnek szopogatni?»

Maga pohjolai gazda
Ül a hosszú asztal végén,
Válaszát legott megadja,
Maga mondja, ígyen szabja:
«Lesz talán ez udvarházba
Hely odakinn loállásra;
Tégedet se tiltanak el,
Hogy magad meghúzd a szobába,
Ott az ajtószádán állva,
Ajtószádán, pózna táján,
Két katlan közepe táján,
A három horog határán.»

Ott a léha Lemminkäjnen
Rágja fekete szakállát,
Azt a katlan-színű szőrét,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Majd az ördög jár e tájon,
Ajtószádában hogy álljon
Karmolászsa kormotokat,
Piszkálgassa piszkotokat!
Nem kellett az én apámnak,
Soha én öreg szülémnek
Ilyen helyen ácsorogni,
Ajtószádán, pózna táján;

Adtak jó helyet magának,
Istállót pedig lovának,
Sikált ház a hőst fogadta,
Karmantyúját sutba tette,
Keztyűjét a szögre kötötte,
Kardját falra függesztette;
Mért ne lenne vélem mostan,
Amint volt atyámmal hajdan?»

Avval indul ím elébbre,
Fürgén asztalfőhöz lépe,
Lócza legvégén leüle,
Fenyőpadka főhelyire;
Csikordúl a lócza míve,
Hajlik a fenyőpad íve.

Szólt a léha Lemminkäjnen:
«Nem vagyok lám kedves vendég,
Hogy sörrel se kedveskednek
A vendégül érkezettnek.»

Ilpötar, a jó gazdasszony,
Szóval mondja, így en ejti:
«Ohó, ifjú Lemminkäjnen,
Furcsa vendég vagy te itten!
Jöttél én fejemre hágni,
Én agyamat megalázni;
Hát a mi sörünk még árpa,
Izes italunk maláta,
Buzapomposunk keletlen,
Husunk főtelen, sületlen;
A mult éjjel jöttél volna,
Vagy pediglen egy nap mulva.»

Ott a léha Lemminkäjnen
Száját rágja, fejét rázza,
Rágja fekete szakállát,
Szóra így emeli száját:
«Minden ételt itt megettek,
Lakzit laktak, nászt megültek,
Rész szerint a sört fogyaszták,

Mézet fej szerint feloszták,
Korsók mind halomra hordva,
Kupák mind rakásra róva.»

«Oh Pohjola úrasszonya,
Te Homályhon nagyfoguja!
Hérészt hitvány módon tartál,
Lakzit eb módjára laktál,
Nagy kenyereket sütöttél,
Árpából sörített főztél,
Hajtál hat felé hívókat,
Kilencz tájra szólítókat,
Híttál hitványt, koldusfaját,
Híttál giz-gazt, rablóbandát,
Mind a lusta léhütoket,
Vékonypénzü béres népet,
Mást mindenkit meghivatál,
Hivatlan csak engem hagyta!..»

«Mért maradjak én ily árván
Magam küldte árpa árán?
Mások mind kanállal küldtek,
Csak csészével csöpögtettek,
Magam mérő szám menetém,
Féltonnánkint vesztegetém
Saját árpatermésemet,
Magam vette gabnaszemet.»

«Hát nelegyek Lemminkäjnen,
Ne jónevű vendég itten,
Ha nem hoznak sört izibe,
Tűzre nem tesznek fazekat,
Fölni a fazék levibe
Disznó húsát nagy darabot,
Ennem, innom az elégig,
Hogy megtettem útam végig!»

Ilpötar, a jó gazdasszony,
Az meg szóval így en szólal:
«Hej, te cseppnyi kis cselédem,
Én örökös rabszolgálóm,

Tégy fazékba eleséget ;
Kináld sörrel a vendéget !»

Kisleányka, gyarló gyermek,
Silány konyhaszer-suroló,
A kicsiny kanálkaparó,
A merőedény-vakaró,
Tesz fazékba eleséget,
Húsnek csontját, halnak rongyát,
Régi száradt répaszárat,
Kérgeit kemény kenyérnek,
Avval sört hoz a kupába,
Kanna lörével kínálja,
Igyék léha Lemminkäjnen,
Sörre vágó hős vedeljen,
Maga szóval mondja néki :
«Tőled vajjon kitelnék-e,
Ezt a sört hogy im meginnád,
Kiürítnéd ezt a kannát?»

Lemminkäjnen, léha ficzkó,
Belenéze a kupába :
Kukacz van a kupa fenekén,
Kígyók úszkálnak közepén,
Szélin férgek csúsznak-másznak,
Fene gyíkok futkorásznak.

Szólt a léha Lemminkäjnen,
Messzivágyó zúgja fennen :
«Kupakínálók kutyába,
Kannaküldők mind Manába,
Mielőtt a hold kisütne,
Mai napnak vége lenne!»

Arra szóval így szólal :
«Oh te gyászos sörítőka !
Most jutottál bezzeg jóra,
Jutottál siralmas sorra :
Számmal a sört én felhörpintem,
Szemetjét a földre öntöm
Ujjammal, a nevendékkel,

Bal kezemnek hüvelykével.»

Tapint íme tarsolyába,
Benyúl bugyellárisába,
Vesz egy horgot táskájából,
Vaskampót a tarsolyából,
A kupába dugja ezt im,
Sörben horgásztatni kezd im,
Akad féreg a horogra,
Vaskampóra kígyó mérges,
Százával a békát fogja,
Ezrivel fekete férget,
Földhöz vágja föld javára,
Mind a pallóra bocsátja ;
Előhúzza éles kését,
Hüvelyből heves aczélát,
A férgek fejét levágja,
A csúszók nyakát nyiszálja,
Vidáman a sört vedeli,
A fekete lét lenyeli,
Szóval mondja, fölfeleli : [vén,
«Nem vagyok kedves vendég nyil-
Hogy ez a sör ilyen hitvány,
Jobb itókat nem szolgálnak,
Dúsabb kézzel nem kínálnak,
Még nagyobb edényt se szánnak,
Egy ürüt is le nem ütnek,
Jókora bikát nem ölnek,
Ökröt nem hoznak a házba,
Hasadtkörműt a szobába.»

Maga pohjolai gazda
Szóval mondja, fölfeleli :
«Mit is jössz ide s mi végett,
Ki hívott közibénk téged?»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja :
«Szép a vendég meghívottban,
Szebb annál is meghivatlan ;

Hallod-e, Pohjolai sarja,
Magad pohjolai gazda,
Adj sört, megfizetek érte,
Hozz italt a pénzemér' te!»

205 Az a pohjolai gazda
Fölgerjed, haragra lobban,
Gerjed szörnyű nagy haragra,
Pallóra egy tócsát dalla
Lemminkäjnennek elejbe,
Szónak ered, szót így ejte:
«Itt a víz, ihatol mostan,
A tó, szürcsölheted nyomban.»

De mit bánja Lemminkäjnen,
Szónak ered, mondja fennen:
«Nem vagyok én böcczeborjú
És ökör sem hosszúfarkú,
Hogy vizét igyam folyónak,
Hajját habzsoljam egy tónak.»

Főgja magát, kezd regölni,
Maga indul énekelni,
Pallóra bikát büvölget,
Arany szarvú ökröt eggyet,
Az a tó vizét beszívja,
Vígan a folyót felissza.

Pohjolai, nyurga ficzkó,
Farkast szájából szalajtó,
Ezt a pallóra büvölí,
Az a nagy bikát megöli.

Lemminkäjnen, léha ficzkó,
Most fehér nyulat varázsol,
A pallon ficzánkoltatja,
Farkasnak fogára adja.

Pohjolai, nyurga ficzkó,
Ebet büvöl, horgas állút,
A nyulacskát az bekapja,
Kerekszeműt széjjelszabja.

Lemminkäjnen, léha ficzkó,

A rúdra evetet bájol,
Rudon az evetke játszik,
A kutya ugatja váltig.

Pohjolai, nyurga ficzkó,
Arany-mellű nyestet bájol,
Evetkét a nyest eléri,
Pózna végén széjjeltépi.

Lemminkäjnen, léha ficzkó,
Barna rókát büvöl-bájol,
Küld az aranyos mellű nyestre,
A szép szőrű szét van szedve.

Pohjolai, nyurga ficzkó,
Szájából tyukot varázsol,
Tyukot pallón tánczoltatja,
Rókának fogára adja.

Lemminkäjnen, léha ficzkó,
Sólymot szájából szalajta,
Nyelvéről kegyetlen körmüt,
Halált hoz a tyúkra szörnyüt.

Mondja pohjolai gazda,
Maga szólal, fölfeleli:
«Nincs multság itt szivesebb,
Míg vendégből nincs kevesebb;
Ház dologra, vendég útra
Legis-legjobb lakziból is!
Indulj innen, Híszí fattya,
Nincs helyed az emberhadba,
Hát siess haza, ebadta,
Országodba fuss, mihaszna!»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja:
«Nem szokott a férfi sohse,
Férfiak közt még a rossz se
Szidalomtól megszabadni,
Helyéből eliramodni.»

Akkor pohjolai gazda
Falról szablyáját lekapja,

Tüzesélűjét ragadja,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Oh, te Szárbeli Ahti,
 Te szép Messzivágyó urfi!
 Állj ki vélem kardot mérni,
 Szállj ki szablya-megszemlélni,
 Az én kardom hogy külömb-é,
 Vagy Szárbeli Ahti úré!»
 283 Szólt a léha Lemminkäinen:
 «Mi haszon volna én vasambul,
 Csontokon a mely kicsorbult,
 Sok kemény koponyán tompult!
 Ámde mégis, mindazáltal,
 Ugyse jobbul a multság,
 Nézegessük, méregezzük,
 Melyikünknek kardja készebb!
 Hisz atyámnak kedve tellett,
 Kardkisérteni ha kellett,
 Fia más ivású volna,
 Gyermek-e tán gyengébb fajta?»

Kardot ránt, vasát ím vonja,
 Kapja ím a tüzes élűt
 Finom hártyahüvelyéből,
 Hátbőrbeli jó övéből;
 Összemérik, végignézik
 A két kardnak hosszát-széleit;
 Hát egy kissé hosszabbfajta
 Pohjolai gazda kardja,
 Egy körömfeketényivel,
 Egy ujj ízének felivel.

Szólt Szárbeli Ahti urfi,
 A szép Messzivágyó mondja:
 «Hosszabb a te kardod, hékás,
 Tied ím az első vágás.»

Ott a pohjolai gazda
 Üti-véti, vágja váltig,
 Áranyozza, nem találja

Lemminkäinen fejebúbját;
 Egyszer csak a póznát csapja,
 Szemöldökfát sujt a szablya;
 Pózna egyet nagyot reccsent,
 Szemöldökfa ketté röppent.

Szólt Szárbeli Ahti urfi,
 A szép Messzivágyó mondja:
 «A póznák mi bajt okoztak,
 Szemöldökfa mit tett rosszat,
 Hogy a póznát czélozgatod,
 Szemöldökfát szuttyongatod?»

«Hallod-e, Pohjolai sarja,
 Magad pohjolai gazda!
 Bajjal bírjuk benn a vívást,
 Házban nők közt a kihívást,
 Az új házat tönkre teszszük,
 A pallókat vérbe vesszszük:
 Az udvaron üssünk össze,
 Szántó szélén szálljunk szembe,
 Mező mesgyéjén csatázzunk;
 Udvaron a vér is illőbb,
 Téres telken sokkal tetszőbb,
 Helyesebb az kinn a hóban!»

Ott az udvarra kimentek,
 Egy tehénbőrt kerítettek,
 Az udvarra terítették,
 Lábukat ím arra tették.

Mondja Szárbeli fi Ahti:
 «Hallod-e te, Észak ifja!
 Te neked van hosszabb kardod,
 Kezedben a szörnyebb szablya,
 Szükséged is lesz most arra,
 Mielőtt a válás itt van,
 Mielőtt nyakad lenyisszan;
 Üss elsőnek Észak ifja!»

Üt elsőnek Észak ifja,
 Üt ím egyszer, üt ím újra,

Harmadszor is sebtén sújtja,
De csak nem talál fejére,
Húsához közel se fére,
Bizony bőréhez sem ére!

Szólt Szárbeli Ahti urfi,
A szép Messzivágyó mondja:
«Most magam is megkísértem,
Ugyis rajtam a sor éppen!»

Az a pohjolai gazda
Erre még nem igen hajta;
Üti-véti, nem is kétli,
Célba fogja, el nem éri.

Szikrát szór szilaj aczéla,
Tüzet tüszköl annak éle
Léha Lemminkäjnen markán;
A napfény odább vonula,
Nyaka táján megvillana
Pohjolai úrfiúnak.

Mondja a szép Messzivágyó:
«Hej, te pohjolai gazda,
Olyan a nyakad, ebadta,
Mint a hajnal, hogyha pirkad.»

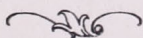
Az a Pohjolai sarja,
Maga pohjolai gazda
Szaporán szemét szegezi,
A saját nyakát keresi;
Az a léha Lemminkäjnen
Ucczu, hozzávág legitten,
Szablyával az embert szabja,
Kemény karddal kaszabolja,
Egyszer vág vadúl feléje,
Fejit válláról üté le,
Nyakáról kobakját nyeste,
Mint a répa szárát szelte,
Avagy mint kalászt tövéről,
Uszószárnyat hal testéről;

Udvarra a fej gurula,
Telkére a hős koponya,
Igy esik le, nyíltól ölve,
A fajtjércze fáról földre.

Száz czölöp volta domb tetején,
Ezer az udvaron merevén,
Száz czölöpön száz fej kuksolt,
Fejtelen csak egy czölöp volt;
Az a léha Lemminkäjnen
Jeles úr fejét ím fogja,
Koponyát a térről kapja,
A czölöp hegyére húzza.

Ott Szárbeli Ahti urfi,
A szépséges Messzivágyó
Visszatérve ím a házba,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Hozz vizet, dühös cselédlány,
Hadd mossam le két kezemről
Galád gazdád vérhullását,
Hitvány hősnek érfolyását!»

Felforr Észak vén banyája,
Felforr, dül-fül haragjába,
Dalol szablyás embereket,
Fölfegyverzett hős sereget,
Száz férfiat szablyaöltöt,
Hőst ezeret karddal küzdőt
Lemminkäjnen végvesztire,
Messzivágyó megszűntire.
412 Bizony itt van már ideje,
Közel napja, elmennie,
Már igazán bajba jönne,
Aligha öröme lenne,
Ahti úr ha ott maradna,
Lemminkäjnen még mulatna
A nagy nászba Pohjolába,
Sunyi serge lakzijába.

HUSZONNYOLCZADIK ÉNEK.

Lemminkäjnen sebes futással hazamenekül Pohjolából s anyját kérdezetgi, hova rejtőzék el Pohjola népe elől, mely csakhamar seregestül fog ellene, magános ember ellen támadni; 1—164. s. — Anyja megfeddi őt pohjolai útja miatt, előbb egy, majd más veszélyes rejtekhelyet ajánl, míg végre azt javallja, hogy egy szigetre menjen, amely több tengeren túl van s ahol egykor atyja is a nagy háborúk éveiben menedéket talált; 165—294. s.

Száribeli Ahti úrfi,
Maga léha Lemminkäjnen
Buzdúl biz ott bujdosásra,
Mozdúl mindjárt menekvésre
Pusztaságos Pohjolából,
Homály szállta Szárjolából.

Mint förmeteg ment a házból,
Udvarra mint füst futott ki,
Rossz tette elől rohanó,
Bűne miatt bujdokoló.

Az udvarra így kiérve,
Nézelődik, forgolódik,
Régi ménjét keresgéli,
Sehol sincs a mén, a régi,
Szántó szélén csak egy sziklát,
Fűzfabokrot mesgyén meglát.

Mily tanácsra fanyalodjon,
Tanácsot ugyan ki adjon,
Feje hogy balúl ne járna,
Haja szerteszét ne szállna,
Fínom fürtje le ne válna
Itten Észak udvarába?
Már zajong a falu messze,

Hangzik a többi háznak neszse,
Faluközben fegyver csillan,
Szem villan az ablakokban.

Ott a léha Lemminkäjnen,
A Száribeli Ahti úrfi
Kénytelen volt mássá lenni,
Idegen képet kölcsön venni;
Sas képiben fölszárnnyala,
Égig szállni szándékola,
Két orczája naptól lángolt,
Szemöldökén hold világolt.

Ott a léha Lemminkäjnen
Ukkónak könyörög fennen:
«Aj, jószágos Ukko isten,
Te bölcs ember fönn a mennyben,
Égi háborúk királya,
Bolygó burhanyók birája!
Intézz ím időt ködöset,
Támaszsz felhőt bár keveset,
Hogy haladjak oltalmába,
Iparkodjak én hazámba,
Én nyájas anyám elébe,
Hatalmas szülém ölébe!»

Himbálózva szárnyra kele,
 Pillant egyszer hátrafele,
 Hát egy szürke sólymot láta,
 Szeme égett tűz módjára
 Mint Pohjolai fiának,
 Észak egykori urának.

Szólt a szürke sólyommadár :
 «Hej, öcsém, te Ahti urfi,
 Emlékszel a régi harcra,
 Egyenletes ütközetre?»

Szólt Ahti, a szári urfi,
 A szép Messzivágyó mondja :
 «Hej, karvalykám, kis madárkám!
 Fordulj szépen vissza, drágám,
 Mondd el, majd ha megtérsz ismét
 Pusztaságos Pohjolába :
 Könnyü-e sast karomra kapni,
 Körömmel a körmöst enni.»

Egyszeriben otthon termett
 Az ő nyájas anyja mellett
 Szánalomra hívó szájjal,
 Zordon szívbeli homálylyal.

Anyja jődögél elejbe
 Az utcán át lépegetve,
 Az éléstár mellől jöve ;
 Kérdi anyja jó előre :
 «Én gyermekem, kisebb korra,
 Fiacskám, erősebb karra,
 Mért a kedved olyan vaczkor,
 Pohjolából érkeztedkor,
 Billikommal tán lebírtak
 A nagy nászban Pohjolában ?
 Billikommal ha lebírtak,
 Billikomot kapsz te jobbat,
 Atyád melyet hadban szerzett,
 Véres viadalban elvett.»

Szólt a léha Lemminkäjnen :

«Oh anyám, én édes dajkám !
 Ki bírna le billikommal ?
 Magam bírnám le a gazdát,
 Hősök százát én lebírnék,
 Ezer emberen kifognék.»

Mondja Lemminkäjnen anyja :
 «Mért a kedved olyan vaczkor,
 Tán hogy ménnel rajtad győztek,
 Csikóval csunyán lefőztek ?
 Ménlóval ha győztek rajtad,
 Ménlovat szerezhetsz jobbat
 Atyádtól örökölt pénzen,
 A szülői szerzeményen !»

Szólt a léha Lemminkäjnen :
 «Oh anyám, én édes dajkám !
 Ki csufolna meg csikóval,
 Ki győzne le engem lóval,
 Magam csúfolnám meg őket,
 Győzném le a ménüzöket,
 Vas vitézeket csikóstul,
 Hős hadakat ménlovastul.»

Mondja Lemminkäjnen anyja :
 «Mért a kedved olyan vaczkor,
 Szíved mért oly szörnyű zordon
 Pohjolából megjöttödkor ?
 Nők között lefőztek vajjon,
 Lányok közt legyőztek vajjon ?
 Nők között ha tán lefőztek,
 Avagy lányok közt legyőztek,
 Máskor mást magad legyőzől,
 Lányokat magad lefőzől.»

Szólt a léha Lemminkäjnen :
 «Oh anyám, én édes dajkám !
 Nők között ki fog lefőzni,
 Avagy lányok közt legyőzni,
 Magam főzöm le a gazdát,
 Legyőzőm leányok hadját,

Lefözök én száz menyecskét,
Más menyasszonyoknak ezrét.»

Mondja Lemminkäjnen anyja :
«Mi ütött beléd, fiacskám ?
Valami bajod esett tán
Pohjolában jártod közben,
Vagy túlontúl ellegettél,
Ellegettél, illogattál,
Éjtszaka ahol mulattál
S rossz álmokat láttál aztán?»

Ott a léha Lemminkäjnen
Erre szóval így szólal :
«Vén banyák beszélnek arról,
Éji álomlátásokról !
Éji álmom van eszemben,
A nappali nem különben ;
Oh, öreg szülő anyácskám,
Eleséggel töltsd meg táskám,
Tégy kását a gyolcs közibe,
Sót ruhába köss izibe ;
Fiad el kell menjen távol,
Útra készüljön honából,
El erről a kedves helyről,
E gyönyörű gyöngy telekről ;
Hősök kardot köszörülnek,
Vad vitézek lándsát fennek.»

Kérdi anyja jó előre,
Firtatja szegény szülője :
«Miért köszörülük kardjuk,
Mért fenik a lándsát vajjon?»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja :
«Annak köszörülük kardjuk,
A végett fenik a lándsát,
Én szegény fejem bajára,
Nyomorult fiad nyakára ;
Baj esett, baleset történt

Ottan Észak udvarába :
Pohjolai-fit megöltem,
Magát Pohjolai gazdát ;
Most Pohjola haddal felkel,
A vész-tő vonúl sereggel
Szegény jó magammal szemben,
Egy magános ember ellen.»
165 Anyja mondja magzatának,
Szól szüleje ő fiának :

«Nem megmondtam-e te néked,
Nem óvtalak tőle téged,
Nem tiltottam folyton-folyvást
Azt a pohjolai bolygást ;
Illett volna itt maradnod,
Te anyád szobáit laknod,
Te öreg szüléddel lenned,
Dajkád telkein telelned,
Mostan háború se folya,
Ütközet se támadt volna.» kám,
«Hova mégis most szegény fiacskám,
Magam hordta magzatocskám,
Te bűnödtől bujdosóra,
Rossz tetted elől futóra,
Hogy fejedet le ne üssék,
Szép nyakadat le ne nyessék,
Hajad szélnek ne ereszszerék,
Finom fürtöd el ne vesszszerék?»

Szólt a léha Lemminkäjnen :
«Nem tudok én helyet olyat,
Hova rejtőzködni tudjak,
Bűnömtől ahova bujjak ;
Oh anyácskám, édes dajkám,
Mondd, hogy merre meneküljek?»

Mondja Lemminkäjnen anyja,
Maga szólal, fölfeleli :
«Mit tudom én, merre mondjam,
Merre mondjam és mutassam ;

Bár fenyőnek menj a dombra,
 Bár mezőre mint boróka,
 Ott is várhat végveszélyed
 Balszerencséd fölkel téged :
 Dombháti fenyőt gyakorta
 Szelnek fáklyaforgácsokra,
 Mezei boróka ágát
 Czöveknek sűrűn kivágják.»

«Mélyvölgybe ha nyólsz mint
 Vagy mint éger a csalitba, [nyirfa,
 Ott is várhat végveszélyed,
 Balszerencse ott is érhet :
 Mélyvölgybeli nyirfát bezzeg
 Gyakorta hasábra szelnek,
 Égerfa csalit csak olyan :
 Kivágják vetésül gyakran.»

«Bár epernek a tetőre,
 Áfonyának menj mezőre,
 Mi földünkre mint szamócza,
 Más határba mint bogycska,
 Ott is várhat végveszélyed,
 Balszerencse ott is érhet :
 Leszednének ifjú lányok,
 Czínkeblűek szagatnának.»

«Tengerbe csukának menj bár,
 Mint szemling szelíd vizet járj,
 Ott is várna vég veszélyed,
 Utolérne gyászos véged :
 Halászkunyhós ifjú ember
 Hálóját a vízre vinné,
 Gyalommal az ifja fogna,
 Vejszével a vénje vonna.»

«Erdőbe mint ordas menj be,
 Ballang mélyibe mint medve,
 Ott is várhat végveszélyed,
 Balszerencse ott is érhet ;
 Kormos képű ifjú dalja

Élezi a lándsát egyre,
 Ordasokat hogy leszúrja,
 Erdő medvéit megölje.»

Ott a léha Lemminkäjnen
 Szóval mondja, fölfeleli :
 «Tudok én is több ily rosszat,
 Sejtek oly helyet gonosszat,
 Ahol szája les halálnak,
 Balszerencsék rám találnak :
 Oh anyám, én életosztóm,
 Oh szülöm, én tejjel tartóm !
 Merre mondod menekülnöm,
 Merre mondod és mutatod ?
 Már a sír fogja számnak szélit,
 Halál én szakállam szőrit,
 Egy nap van fejemnek hagyva,
 Teljesen az is aligha.»

Akkor Lemminkäjnen anyja
 Szóval mondja, fölfeleli :
 «Mondok mostan jó helyet is,
 Ajánlok egy édest olyat,
 Hova rontó rejtezhetik,
 A bűnnel borított bujhat ;
 Tudok egy piczinyke pontot,
 Egy falatka földet mondok,
 Irthatatlant, bírthatatlant,
 Hősi karddal vívhatatlant ;
 De fogadd nagy esküszóval,
 Hazugság nélkül valóval,
 Hogy hat nyárig, sőt tiziglen
 Nem fordulsz meg ütközetben
 Sem ezüstre óhajtozva,
 Sem aranyra sóhajtozva.»

Szólt a léha Lemminkäjnen :
 «Fogadom nagy esküvéssel,
 Első nyáron nem is mék el,
 Másodikon még kevesbbé

Semmiféle nagy csatába,
 Kardbeli kemény tusába;
 Még vállamon vágás vagyon,
 Mély seb tátong oldalamon
 A multkori mulatságból,
 Minap történt víg tusákból
 A nagy harczó helyeken,
 Vitézi vivó tereken.»

277 Akkor Lemminkäinen anyja
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Ott van ím atyád hajója,
 Azon menj el bujdosóra
 Kilencz tengeren keresztül,

Felin túl a tizediknek
 A nagyvízbeli szigetre,
 Tengerháti szögeletre;
 Atyád egykor oda bújt el,
 Oda bújt el, nem is múlt el
 Heves háborúk havában,
 Kemény küzdelmek korában,
 Jó is vala ott nekie,
 Kedvesen telék ideje:
 Élt egy évet, kettőt ottan,
 Hazatért a harmadikban
 Ösmert ősi örökébe
 Az atyai régi rébe!»

HUSZONKILENCZEDIK ÉNEK.

Lemminkäjnen elindul a tengeren vitorlával és szerencsésen megérkezik a szigetre; 1—78. s. — A szigeten nagy bátran éldegél a leányok és más fehérnép közt, e miatt a férfiak haragjukban elhatározzák, hogy megölik; 79—290. s. — Lemminkäjnen sietve menekül s elhagyja a szigetet mind magának, mind a lánysereknek nagy bújára; 291—402. s. — A tengeren roppant vihar dül, mely összetöri Lemminkäjnen hajóját, ő maga úszva ér partot, új csónakot készít s rajta honi partjaihoz evez; 403—452. s. — Régi házát leégve s az egész helyet elpusztulva látja, ezen sírni és panaszkodni kezd, főkép, hogy attól fél: anyját is meggyilkolták; 453—514. s. — De anyja életben van és új helyen lakik az erdő sűrűjében, a hol Lemminkäjnen nagy örömmel reátalál; 515—546. s. — Anyja elbeszéli, hogy Északhon népe járt ott és égette porrá házaikat; Lemminkäjnen igéri, hogy új, még jobb házakat épít, valamint hogy bosszút áll Északhonon bajaiért s beszél anyjának a rejtőzködés idején a szigeten volt kellemes napjairól; 547—602. s.

Lemminkäjnen, léha ficzkó,
Maga e szép Messzevagyó
Eleséget tesz a zsákba,
Nyári vajat vékájába,
Egy évig hogy vajjal éljen,
Disznóhússal másik évben;
Avval indul rejtőzködni,
El is indul, már is mozdul,
Mondja most, a szót így ejti:
«Már megyek is, már futok is,
Három teljes nyáridőre,
Öt rövid kis esztendőre;
Hagyom, a földet féreg falja,
Ligetet hiúz hidalja,
Rén heverje le mezőim,
Liba lakja legelőim.»

«Isten hozzád, jó anyuskám!
Majd ha eljön Észak népe,

Homályhon a hosszú haddal
S én fejemet fogja kérni,
Mondd meg, elköltöztem innét,
Vándoroltam messze földre,
Csak kivágtam azt az irtást,
A mely immár le van döntve!»

Vízre vonja ím a sajkát,
Hab közé löki ladikját
Az aczélos ászokfákraól,
A rézzel ragyogó révből,
Vitorlát a fára húzza,
A ruhát az árboczrúdra;
Maga ül hajó farába,
Hajtani huzódik hátra
Nyírfa orrtőke elébe,
Köpczös kormány közelébe.

Szónak ered, így intézi,
Maga mondja s így tenézi:

«Fújd, óh szél, vitorlavásznak,
Szállítsd el csipöske, szállam,
Hadd, a fadereglye fusson,
A fenyőhajócska jusson
Ama szótalan szigetre,
Névtelen kis földszeletre!»

Szél a sajkat elringálja,
Tenger zajja elhimbálja
Végzetetlen víz mezején,
A temérdek ár tetején;
Ringálgatja két kis hóig,
Szinte harmad hóutóig.

Ottan a szigeti szüzek
A kék tenger martján ülnek,
Nézelődnek, forgolódnak,
Szemet a kéklő vízre vetnek,
Ki testvérjét várja vissza,
Ki meg atyját óhajtozza,
Hanem az vár igazába,
A ki vőlegényét várja.

Oda látszik Kauko messze,
Kauko sajkája kiebbre,
Mint parányi foltos felhő,
Víz és ég közt a mely feljő.

A szigeti lányok látják,
Száríbeli szüzek szólnak:
«Mi jön a vizen amoda,
Habok hátán milyen csoda?
Ha magunk hajója volnál,
Szárbeli vitorlás sajka,
Hát hazafelé hajolnál,
A szárbeli révbe hajtva,
Hadd halljuk a hírharangot,
Más országból halljunk hangot,
Békében a parti népek,
Avagy háborúban élnek!»

Vitorláját szél dagasztja,

Hullám a hajócskát hajtja,
Immár léha Lemminkäjnen
Partra lendíti ladikját,
Sziget szélihez a sajkat,
Földszelet fokához hajtá.

79 Mondja ott megérkeztivel,
Tudakolja térültivel:

«Van-e hely itt Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hajócskát partra tennem,
Szárazra dereglyém vinnem?»

A szigeti szüzek szólnak,
Földfoki lányok válaszolnak:
«Van hely itten Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hajócskád hol partra tenned,
Szárazra dereglyéd vinned:
Remek rév van rengeteg sok,
Ászokfával teljes partok,
Noha száz hajóval jönnél,
Ezer csónakkal eveznél.»

Ott a léha Lemminkäjnen
Hajócskáját helyre húzza,
Dereglyét az ászokrúdra,
Maga szóval mondja fennen:
«Van-e hely itt Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hova egy bászli ember bujjon,
Hamvába holt hős vonuljon
Szörnyű háborúk zajából,
Éles karddal vitt tusákból?»

Száríbeli szüzek szólnak,
Szigeti lányok válaszolnak:
«Van hely itten Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hova egy bászli ember bujjon,
Hamvába holt hős vonuljon:

Vannak váraink felesek,
 Udvarházaink jelesek,
 Száz férfi noha betérne,
 Ezer ember szállást kérne.»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 Mondja mostan, ígyen ejti :
 «Van-e hely itt Szári táján,
 Föld a félsziget határán,
 Nyíres egy csekély sarokba,
 Egyéb föld is egy falatka,
 A hol irtoványt elejtsek,
 ó televény földet fejtsek?»

Száribeli szűzek szólnak,
 Szigeti lányok válaszolnak :
 «Nincs hely itten Szári táján,
 Föld a félsziget határán
 Hátad fértényi zugocska,
 Kapavágásnyi darabka,
 A hol irtoványt elejtsél,
 Jó televény földet fejtsél :
 Sziget földje szét van osztva,
 Szántók szeletekre szabva,
 Mezők nyíl alá kerültek,
 Legelőkre törvényt ültek.»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 A szép Messzivágyó kérdi :
 «Van e térség Szári táján,
 Föld a félsziget határán,
 Hol dalaim eldaloljam,
 Verseimet végig fujjam,
 Szók a számban szétolvadnak,
 Ígyemen kisarjadoznak?»

Száribeli szűzek szólnak,
 Szigeti lányok válaszolnak :
 «Van térség itt Szári táján
 Föld a félsziget határán,
 Hol dalaid eldaloljad,

Jó verseid végig fujjad,
 Liget, hol ficzánkolhatol,
 Tágasság, hol tánczolhatol.»

Ott a léha Lemminkäjnen
 Fogja magát, fog a dalba,
 Udvarokra berkenyefát,
 Tölgyet dall karámközépre,
 Tölgyfára temérdek ágat,
 Minden ágra egy-egy almát,
 Almára meg arany labdát,
 Aranylabdára kakukkot :
 A kakukk meg kezd kotyogni,
 Szájából arany bugyog ki,
 Álláról im réz patazkik,
 Gyöngyöző ezüstlé habzik
 Aranyból való hoporcsra,
 Ezüstből való halomra.

Még dalolgat Lemminkäjnen,
 Még dalolgat és büvölget,
 A murvából gyöngyöt bájol,
 Minden kőből fényest büvöl,
 Festi a fákat mind pirosra,
 Virágokat színaranyra.

Ott dalolgat Lemminkäjnen,
 Dalol kútat házterekre,
 Kút fölé arany födelet,
 Födélre aranyos vedret,
 Abból ifjak vizet isznak,
 Szűz leányok szemet mosnak.

Dalol kis tavat a térre,
 Kék kacsát a tó vizére,
 Szeme arany, ezüst a feje,
 Minden ujja réz nekie.

Szári hölgyek hűledeznek,
 Szigeti szűzek elképednek
 Lemminkäjnen daltudásán,
 Daliának táltosságán.

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 A szép Messzivágyó mondja :
 «Még jobb éneket is tudnék,
 Verset finomabbat fujnék,
 Ha földél alá kerülnek,
 A nagy asztal végén ülnék ;
 Szobát hogyha nem kínálnak,
 Még egy padlatot se szánnak,
 Szavaim erdőnek eresztem,
 Verseim ligetbe vesztem.»

Száribeli szűzek mondják,
 Szigeti lányok tudtúl adják :
 «Vannak itt szobák felesek,
 Udvarházak is jelessek,
 Fagyról verseid bevinned,
 Igéd eljuttatnod inset.»

Ott a léha Lemminkäjnen,
 Belépve a házba menten,
 Dallja mind a csészét letről
 A nagy asztal legvégibe,
 A csészéket tele sörrel,
 A kannákat édes ízzel,
 Mind a tálakat rogyásig,
 A csészéket csordulásig ;
 Hoztak is sok sörös csészét,
 Kínáltak is kannák mézét,
 Vajat is eleget adtak,
 Hozzá disznóhúst is hoztak,
 Egyék léha Lemminkäjnen,
 Messzivágyó torkig teljen.

Büszkélkedik Kauko szörnyen,
 Evéshez hogyan is kezdjen,
 Ezüstnyelű kés ha nincsen,
 Aranyozott bicska nincsen.

Kapott kést ezüstös végűt,
 Aranyozott bicskát bővölt,
 Avval az elégig éle,

Ivott sört egészségére.

Ott a léha Lemminkäjnen
 Járja végig a falukat,
 Szárnak szűzeivel mulat,
 Fürtös fejüekkel vigad ;
 A hová fejével fordul,
 Ott a száj a szájra czuppan,
 A hová kezét kinyújtja,
 Kész a kézszorítás nyomba.

Jára éjjel éjszakázva,
 Suttyomban sötét homályba ;
 Nem volt olyan falu egy se,
 A falunak tíz oly telke,
 Nem volt egy telek se ottan,
 Tíz leány a telken olyan,
 S nem volt az a lányka egy se,
 Asszony méhének gyümölcse,
 Hogy ő ne huzódna mellé,
 Hogy karjával ne ölelné.

Hajadonnal hált ezerrel,
 Özvegy asszonyt százat vett el,
 Tízből kettő nem került ki,
 Kerek százból hitvány három
 Lány, akit ő meg nem próbált,
 Özvegy, kivel együtt nem hált.

Igy a léha Lemminkäjnen
 Éldegéli ő világát
 Három álló nyárszakán át
 Sziget széles falvaiban,
 Szeretgeti Szár szűzeit,
 Engeszteli özvegyeit ;
 Egy volt meg nem engesztelve,
 Csak egy jámbor aggszüzecske,
 Hosszú földfok fölső végén,
 A tizedik falu szélén.

Már az út vala eszében,
 Honába hogy visszatérjen,

Jött a jámbor aggszüecske,
Maga szóval így esenge:
«Édes Kauko, szép uracskám,
Ha nem fogsz hajolni hozzám,
A mikor majd elmegy innét,
Kőnek futtatom dereglyéd.»

Kakas nem kiált, hogy keljen,
Tyúkfí nem szól, hogy siessen
Azt a szüzet is szeretni,
Árva nőcskét nevetetni.

Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik alkonyaton
Eltökéli, fölkel jókor:
Holdkeltekor, kakasszókor.

Előbb kelt, mint eltökélte,
A föltett időt előzve,
Indul egyben, útna,
Faluszerte vándolnia,
Azt a szüzet is szeretni,
Árva nőcskét nevetetni.

Éjjel így magában menve,
Faluhosszat lépegetve
Ama hosszú földfok felé,
A tizedik falu felé,
Nem lát telket olyant egyget,
Ahol nincsen ház vagy három,
Nem lát házat olyant egyget,
A hol nincsen férfi három,
Férfit olyant egyget sem lát,
A ki nem köszörül szablyát,
Csatabárdot a ki nem fen
Lemminkäjnen élte ellen.

291 Ott a léha Lemminkäjnen
Mondja mostan, így en ejti:
«Bezzeg most napos nap virradt,
Gyönyörű szép hajnal pirkadt
Én reám szegény legényre,

Nyomorult nyakam fölébe!
Lempo véd meg egy leventét,
Köntösét köré kerítve,
Köpönyegét rá terítve,
Bundáját fölé borítva,
Mikor egyre százan vannak,
Ezren is reá rohannak!»

Öleletlen hagyja hölgyét,
Karolatlan az öleltjét,
Indul az ászkok tájkára,
Csónakja felé az árva:
Hát a csónak porrá égve,
Teljesen üszökké téve.

Érzi már, hogy jön veszélye,
Gonosz nap borúl föléje;
Kezde sajkat készíteni,
Új dereglyét szerkeszteni,
Nincs fája hajókovácsnak,
Deszkája dereglyeácsnak;
Szerez fát, de csak szemernyit,
Deszkát is, de csak csipetnyit
Öt fonószor forgácsából,
Hat orsónak hullójából.

Avval ácsolja hajóját,
Szerkeszti az új dereglyét;
Sajkat ácsol búvigékkal,
Táltossági mesterséggel;
Vágja egyszer, kész a széle,
Vágja újfenn, megvan éle,
Vágja ismét harmadszorra,
Készen lett a csónak arra.

Csónakját a vízre vonta,
Hajóját a habra húzta,
Szóval mondja, így en szabja,
Maga indul ily szavakra:
«Vízre csónak, mint a hólyag,
Habra, mint a tündérróza!

Hozzál, karvaly, három tollat,
Karvaly hármat, holló kettőt
Csekély csónak oltalmául,
Kis hajónak karfájául!»

Lép szálljába sebbel-lobbal,
Dereglye farába dobban,
Rossz kedvvel, feje lesütve,
A süvegje félreütve,
Hogy több éjet el nem tölthet,
Sem nem élhet napot többet
Szári szűzekkel cziczázva,
Fürtös fejűekkel játszva.

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja:
«El kell a legénynek menni,
Útra kelni e tanyákról,
E lányokkal játszodástól,
Szépekkel ficzánkólástól;
Hej, ha egyszer elszakadtam,
Innen végkép elmaradtam,
Nem örülnek majd a hölgyek,
Fürtös fejek nem nevetnek
Itt e hitvány háztájakon,
Ez unalmas udvarokon.»

Szári szűzek sírni fognak,
Szigeti szépek ím zokognak:
«Mért is mégy el, Lemminkäjnen,
Hősök hőse, mért hagysz itten,
Tán nagyon sok szent leány volt,
Vagy menyecskében hiány volt?»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja:
«Nem mék szent leányok mián,
Sem pedig menyecskék hiján:
Száz asszony is volna könnyen,
Ezer lány is, hogy szeressen;
Megyek biz én Lemminkäjnen,

Hősök hőse válok innen,
Nagy epedés mert utolért,
Epedés enországimért,
Én országit epreiért,
Én hegyeim málnáiért,
Én szigetem szűzeiért,
Én udvarom tyúkjaiért.»

Ott a léha Lemminkäjnen
Hajóját előbbre hajtja;
Jött a szél, az fujja szépen,
Jött a hab, viszi ölében
A kék tenger mezejére,
Végzetetlen víz terére;
Maradt marton a sok árva,
Víz mosta kövön kesergő,
Szár szűzei sírdogálva,
Édes-kedvesek pityergőn.

Zokognak sziget szűzei,
Földfok minden lánya sí-rí,
Míg az árbocz oda látszik,
A vashorgú kékbe játszik;
Nem sirnak az árbóczfáért,
Nem a vashorgúra vágnak,
Az árbocz alattit bánják,
A zsinégfogót kívánják.

Sírt maga is Lemminkäjnen,
Sírva búsult mindvégiglen,
Sziget széle míg csak látszott,
Szigeti hegyhát kékbe játszott;
Nem siratta sziget szélét,
Nem sziget hegyére vágyott,
Sziget szűzecskéit szánta,
Hegy libácskáit kívánta.

⁴⁰³ Ott a léha Lemminkäjnen
Száll a kéklő tenger színén,
Szálla egy nap, másnap újra,
Hát bizony csak harmadnapra

Kezd a szél felette fújni,
 Levegőég széle zúgni,
 Küld nagy szelet északnyugot,
 Erős szelet északkelet,
 Fog egy párkányt, fogja párját,
 Feldönti az egész bárkát.

Ott a léha Lemminkäjnen
 Fordul kézzel a víz ellen,
 Kezd evezni ujjával,
 Lapátolni lábaival.

Egy éjjel és egy nap úszván,
 Kézzel-lábbal kormányozván,
 Egy kis felhőt megpillantott,
 Éjnyugaton fellegfoltot,
 Az im átváltozik földdé,
 Formálódik félszigetté.

A földfokra lép egy házba,
 A gazdasszony süt javába,
 Kenyèret dagaszt leánya :
 «Ah, te nyájas háziasszony,
 Hogyha látnád éhségemet,
 Megvizsgálnád én ügyemet,
 Futva mennél kamarádba,
 Sebbel-lobbal sörösházba,
 Hoznál sörrel teli csészét,
 Disznóhúsnak némi részét,
 Oda tennéd sülni sebtén,
 Megöntöznéd vajjal menten,
 Lankadt hősnek jóllakásúl,
 Úszott ember italául ;
 Eleget úsztam éjt, napokat
 Tenger síkján a habokat,
 Szél vett mindég oltalmába,
 Tenger habja irgalmába.»

Ott a nyájas háziasszony
 Tárba fel a dombra lából,
 Vajat vág az éléstárból,

Disznóhúst is hoz darabkát,
 Oda tészi sülni sebtén,
 Éh embernek jóllakásúl,
 Hoz még sörrel teli csészét
 Úszott hősnek italául ;
 Ad neki újdонат-új sajkát,
 Kész csónakot finom fajtát,
 Menni a hősnek más hazába,
 Térnie háza tájékára.

⁴⁵³ Ott a léha Lemminkäjnen
 Háza tájékira érve,
 Ráismer a földre, partra,
 Szigetségre, vízszorosra,
 Ráismer a régi révre,
 Hajdani élte színhelyére,
 Halmok hátán a fenyőkre,
 A szömörkés dombtetőkre,
 Csak nem ismer házhelyére,
 Falai talap-terére ;
 Már a ház helyét azolta
 Zsenge zelniczés befolyta,
 Házhalmát fenyő borítja,
 Kúti ösvényét boróka.

Szólt a léha Lemminkäjnen,
 A szép Messzevágyó mondja :
 «Ott van a liget, hol jártam,
 A kövek, hol keczmeregtem,
 Ott a pástok, a hol játsztam,
 A lankák, hol henteregtem ;
 Mi hordta el hű tanyámat,
 Ki dulta fel szép szobámat ?
 Házam porrá hamvasztották,
 Szelek az üszköt széjjel szórták.»

Adja im fejét sirásnak,
 Sír egész nap, sír még másnap ;
 Nem a házat siratozza,
 Nem a tárat áhítozza,

Bánja házbeli barátját,
Éléstári édes társát.

Egy madarat láta lengőt,
Sasmadarat fönny kerengőt,
Tudakolni kezdi tőle:

«Oh te sasfi, ég madara,
Nem tudnád-e megmondani,
Hol van az én volt anyuskám,
Az én ékes karonhordóm,
Én gyönyörű téjjel-tartóm?»

Nem tud semmiről a sasfi,
Mord madár még nem is sejti;
A sas gondolja kimúltnak,
S a holló hiszi halottnak,
Szablya által elveszettnek,
Csatabárddal tönkre tettnek.

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja:
«Oh én ékes karon-hordóm,
Én gyönyörű téjjel-tartóm!
Már megholtál, én nevelöm,
Elhunytál, én enyhe szülöm,
Húsod elporladt hamuvá,
Fejedet fenyő befogá,
Sarkaid helyét borókák,
Ujjaid közeit fűzfák.»

«És én árva bosszulásra,
Bosszúra én boldogtalan
Fentem szablyám minduntalan,
Fogtam fényes fegyveremet
Ottan Észak udvariban,
Homálylaki mesgyék mentin,
Halálára én hadamnak,
Nevelőmnnek végvesztire.»

⁵¹⁵ Nézelődik, forgolódik,
Egy kis nyom eléadódik,
Gyenge gyűrődés a gyeppen,

Hangafüben holmi hézag;
Indul az úttal ismerkedni,
A csapát szemügyre venni;
Erdőbe az út vezette,
A csapa csak vitte, vitte.

Mén egy mérföldet, egy másat,
Befut földet jókorásat
Burkos ballang belsejéig,
Szörnyü erdő szögletéig;
Meglát im egy titkos fürdőt,
Piczi putrit ottan rejlőt
Két kőszikla közt középen,
Három szál fenyő tövében,
Ott találja édes anyját,
Hatalmas öreg szülejét.

Ott a léha Lemminkäjnen
Megörül felette szörnyen;
Fölemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:
«Oh én édes-kedves szülöm,
Aj anyácskám, fölnevelöm!
Hát még élsz, anyám, idefenn,
Imitten vagy, én öregem,
Holott hittelek már holtnak,
Váltig véltelek már voltanak,
Szablya által elveszettnek,
Dárdaéllal átdöföttnek;
Szép szemeim könny kiette,
Ékes orcám tönkre tette.»

⁵⁴⁷ Mondja Lemminkäjnen anyja:

«Bizony élek mindamellet,
Bárha menekülnöm kellett,
Itt keresnem búvóhelyet
Burkos ballang belsejében,
Szörnyü erdő szögletiben;
Pohjola hadat vezetett,
Sunyi serge ütközetet

Te szegény fejed bajára,
Te rád, boldogtalan árva,
Házunk porrá hamvasztotta,
Telkeink tűzzel-vassal dúlta.»

Szólt a léha Lemminkäjnen :
«Oh anyácskám, karon-hordóm,
Ne törődjél semmivel se,
Semmivel se, ennyivel se !
Házat újat építhetünk,
Még különbet készíthetünk,
Pohjolát meg harcza hívjuk,
Lempo nemzetét kiirtjuk.»

Ottan Lemminkäjnen anyja
Maga szóval ígyen mondja :

«Sokat forgódtál, fiókám,
Nagy ideig éltél, Kaukóm,
Idegen országok határán,
Ismeretlen ajtók táján,
Névtelen kis félszigeten,
Szóttalan kis földszeleten.»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja :
«Jó vala éldégélnem ottan,
Igen édesen mulattam,

Ott a fák pirosan égők,
Fák pirosak, földek kéklők,
Ezüst van a fenyvek ágán,
Arany a hangafű virágán ;
Ott a halmok édes márczczal,
Sziklák telve tyúktojással,
Kiszáradt szömörkéek mézzel,
Meddő jegenyék is téjjel,
Vaj forr kamraszögletekben,
Karókból a sör kifeccsen.»
589 «Jó vala éldégélnem ottan,
Időm édesen mulattam ;
Azért lőn sanyarú dolgom,
Azért ottlételem zordon :
Féltek, hogy a kis libákkal,
Remegtek, hogy a rimákkal,
A sok hitvány naplopóval,
Ördög adta sok lotyóval
Gonoszúl találok banni,
Túlontúl is éjszakázni :
Én a lányokat gyűlöltem,
Asszony szültét elkerültem,
Mint farkas a disznócsürhét,
Sólyom a falusi csirkét.»

HARMINCZADIK ÉNEK.

Lemminkäjnen csatába megy régi bajnokságával Tierával Északon ellen; 1—122. s. — Északon úrasszonya erős fagyot támaszt ellenük, mely a tengerbe fagyasztja hajójukat és kevés híján magukat a hajón levő hősöket is megvinné, ha Lemminkäjnen hathatós ráolvasással és ígézzel tágitani nem kényszerítené; 123—316. s. — Lemminkäjnen társaival együtt a jégen át partra száll, sokáig szomorú állapotban bolyong az erdőkön, míg végre hazajut; 317—500. s.

Ahti úrfi, jeles úrfi,
Léha Lemminkäjnen úrfi
Egyszer virradat-időben,
Kora reggelre kelőben
Ladik-álláshoz lelépdél,
Hajórévbe indul ím el.
Ottan sír a fadereglye,
A vashorgú ott keserge:
«Mi végre is alkottak hát,
Mire képeztek mihasznát:
Nem evez Ahti háborúba
Hat nyár hosszat, tíz nyár múlva
Sem ezüstre sóhajtozva,
Sem aranyra áhítozva.»

Az a léha Lemminkäjnen
Kettyűvel a sajkát sújtva,
Czifra szájú karmantyúval,
Maga szóval mondja fennen:
«Ne busúlj, fenyő-fenekes,
Ne zúgolódj, vendég-deszkás,
Fogsz még hadba menni hékás,
Lesz csatában részed búsás;
Lészszt vitézzel telis-telve

A holnapi napra kelve.»
Indúl anyjához legitten,
Maga szóval mondja fennen:
«Ne siratozz, én anyuskám,
Ne zúgolódj, öreg dajkám,
Ha elmegyek nagymesszére,
Igyekszem a harczmezőre;
Egy fortély forog fejembe,
Ötlet ütközött eszembe
Észak népét elrontanom,
Bosszút állnom a czudaron.»

Anyja váltig tartóztatja,
A vén asszony inti folyton:
«El ne indulj, én fiacskám,
Észak ellen ütközetre!
Ottan véged lesz tenéked
Ott halálad feltalálad.»

De mit bánja Lemminkäjnen,
A menésre gondol menten,
Igéri, hogy indul egyben,
Szóval mondja, ígyyen ejti:
«Hol szerezzek másik embert,
Másik embert, másik fegyvert

Ahtinak hadi segédül,
Az erősnek jobb kezéül?»

«Még tudtomra megvan Tiera,
Közel Kúra hallatomra,
Benne bírok másik embert,
Másik embert, másik fegyvert,
Ahtinak hadi segédül,
Az erősnek jobb kezéül.»

Megy odáig faluhosszat,
Tiera telkéig utazgat,
Mondja ott megérkeztekor,
Magyarázza megjöttékor:
«Tiera szívem, meghitt társam,
Édes-kedves jó barátom!
Emlékszel-e mult időkre,
Előbbeni életünkre,
Mikor mentünk ketten együtt
Ama nagy csatamezőkre;
Nem találtunk oly falura,
Tíz ház ahol ne lett volna,
Nem találtunk olyan házra,
Tíz hős ahol ne lett volna,
Nem találtunk olyan hősré,
Sem férfit ép-, erősré,
A kit meg nem görbítettünk
S kétfelé nem gördítettünk.»

Ablakban volt épen atyja,
Fejszéje nyelét faragja,
Éléstár küszöbén anyja
A köpülőt szortyogtatja,
Kapu szádájában öcsce
Úti szánkót ácsol össze,
Hugocskája hídlásszélen
Pokróczokat ványol épen.

Ablakában szól ím atyja,
Éléstár küszöbén anyja,
Öcsce a kapuszádába,

Hidlás szélén hugocskája:

«Nem megy Tiera hadakozni,
Tiera bárdja bírakozni;
Tiera tett fogadást fennen,
Felcsapott erős kegyetlen,
Nőt hozott a házhoz nem rég,
Magának való menyecskét,
Még csecsei csupa épség,
Melle mind merő egészség.»

Ép a góczon Tiera fent volt,
Kályha mellett Kúra kuksolt;
Czipőt húz a góczon eggyet,
Másikat a padka mellett,
Kapun magát övedzi,
Künn kígyó köpével edzi;
Tiera dárdáját ragadja,
Nem volt ép a dárdák nagyja,
Nem is épen apró fajta,
A dárda középső fajta:
Egy ló áll a toll tetején,
Egy csikó mozog mezején,
Farkas ordít foglalatján,
Medve mormog szögje mentin.

Vonogatja dárda végét,
Vonogatja, csattogtatja,
Döfi dárdáját egy öltre
Az agyag közé a földbe,
Fütelen mező fölébe,
Hoporestalan föld ölébe.

Dárdáját taszítja Tiera
Ahti dárdái közébe,
Térül-fordul, menni készül
Ahtival hadi segédül.

Ott a Száribeli Ahti
Sajkáját a vízre vitte,
Mint kígyót, avarba bújót,
Avagy mint eleven csúszót,

Indúl északra terelve,
 Pohjolai tengerekre.
 123 Észak úrasszonya ím itt
 Fagyot rettenest indít
 Pohjolai tengerekre,
 Véghetetlen vízterekre,
 Ő szavát im így szabja,
 Parancsolja, meg is mondja:
 «Fagy facskám, finomacskám,
 Én gyönyörű magzatocskám!
 Menj el mindjárt, merre mondom,
 Merre mondom és ohajtom,
 Fogd le a dévajfi naszádját,
 Léha Lemminkäjnen szállját
 Sima tenger tág mezején,
 Véghetetlen víz tetején!
 Fogd magát a gazdát is le,
 Fagyaszd be a dévajt vízbe,
 Hogy mindétig ottan üljön,
 Soha meg se meneküljön,
 Míg nem engedem szabadon,
 Meg nem érek fölbontanom!»

A gonosz fajú Fagyocska,
 Gonosz erkölcsű fiúcska
 Megy, a tengert hogy lehűtse,
 Habjait lecsendesítse;
 Már a mint igyekszik arra,
 Egy darabig útagatva,
 Leharapja fák levelit,
 Fűszálak feje tetejét.

Mindjárt megjöttével aztán
 Az északi tenger partján,
 Véghetetlen víznek martján,
 Legott a legelső éjjel
 Öblöt, révet borít jéggel,
 Tenger martját megköveszti,
 Még a tengert nem hűté le,

Habját nem csendesíté le;
 Árva pinty a tenger árján,
 Billegény a hullám hátán,
 Ennek körme nincs lefagyva,
 Kis feje dermesztetlen hagyva.

Már a másik éjre kelve
 Nagyra fejlődik felette,
 Válik rettentő gonoszsza,
 Romlik borzasztóan rosszra;
 Már teljes hideget terjeszt,
 Csikorgó fagyával dermeszt,
 Könyöknyi jeget köveszt ím,
 Hoz havat póznanyél-magasat,
 Hűti a dévajnak hajóját,
 Ahti csónakát az árba.

Magát Ahtit is lehűtné,
 A jeles vitézt is jéggé;
 Már a körmeit kísérti,
 Ujjait ugyancsak sérti;
 Legitt felforr Lemminkäjnen,
 Legitt felforr, gyúl haragra,
 Tűzbe a Fagyot bedobja,
 Kényszeríti vaskohóba.

Fagyfiút kezébe fogja,
 Mord levegőt megmarkolja,
 Fölemeli szóra száját,
 Megereszti mondókáját:
 «Fagyocska, Fújónak fattya,
 Tél fia, hideg hozója,
 Ne követeld körmeimet,
 Ne csípd úgy az ujjaimat,
 Ne boszantsd fülemnek botját,
 Ne fagyaszd fejemet folyvást!»

«Van mit fagylalnod tenéked,
 Hűteni valód temérdek,
 Nemcsak embernek alakja,
 Szülőtől születtnék tagja;

Dermeszsz lápot, dermeszsz földet,
 A kemény köveket dermeszd,
 Vizi fűzfákat didergesd,
 Nyárfa-tuskókat nyomorgasd,
 Nyírfa-kérgeket szorongasd,
 Fiatal fenyőket szaggasd;
 Ne az embernek a bőrét,
 Néember magzatának szőrét!»

«Ezzel hogyha be nem telnél,
 Fagylalj furesábbakat ennél,
 Fagylalj forró kőlapokat,
 Égő szikladarabokat,
 Vasból való szirtfokokat,
 Aczélből való hegyeket,
 Vuokszi vészes forgatagját,
 Az iszonyatos Imatrát,
 Örvény útjának elejét,
 Szörnyű vízésés telijét!»

«Megmondjam-e már nemedet,
 Hirdessem-e hírnevedet?
 Tudom én nemed mivoltát,
 Növekvésed minden dolgát:
 A Fagy fűzfákon született,
 Mord idő egy nyíres megett,
 Pohjolai putri szélén,
 Homálylaki viskó végén
 Régi romboló atyától,
 Semmirevaló anyától.»

«Ki adott a Fagynak falni,
 Mord időnek mellet nyalni,
 Míg anyjának teje nem volt,
 Dajkájának tögye nem folyt?»

«Kigyó adott Fagynak falni,
 Kigyó falni, csúszo nyalni
 Csecséből, a bimbóatlanból,
 Tögyéből, a tejtelenből;
 Északi szél volt ringatója,

Zord levegő altatója
 Vad füzes erek vizénél,
 Pusztá kis patakok partján.»

«Rossz erkölcsülett a gyermek,
 Csupa kártételre termett,
 Nevit nem találtak kellőt,
 A vásott kölyökhöz illőt;
 Hát nevet a rosszra húznak,
 Hívni fogják Fagyfiúnak.»

«Sövények közt jár azontúl,
 Bozótokban zördül-fordúl,
 Nyáridőtt patakon hintál
 A legnagyobb lápok síkján,
 Télen tombol fenyvesekben,
 Jegenyék közt durrog szörnyen,
 Nyírfák között csitteg-csattog,
 Égerfák közt csipked-csapkod,
 Fákat, fűveket fagyasztja,
 Térségeket letarolja,
 Lemarja fák leveles ágát,
 Hangafűnek ő virágát,
 Lúczfa kérgeit kopasztja,
 Fenyőt forgácsitól fosztja.»

«Nagyon is nagyra dalmahod-
 Igen elhatalmasodtál, [tál,
 Engem fognál fagyasztani,
 Fülem föllebb dagasztani,
 Alul lábamat lefogni,
 Felül körmömön kopogni?»

«Engem ugyan meg nem fagy-
 Hideget rám hiába hajtasz: [lalsz,
 Tűzzel töltöm meg botosom,
 Czipőm szikrával kirakom,
 Fínom szénnel köpönyegem,
 Zsarátnokkal lábzsinegem,
 Fagy biz engem meg nem sarczol,
 Mord levegő meg nem markol.»

«Oda üzlek ím izibe
Észak távol térségire ;
Osztán majd ha oda értél,
Tenhazádba visszatértél,
Fagyaszd meg a forró üstöt,
Kályha tűzhelyén az üszköt,
Nők kezét dagasztás közben,
Fiút szűzleányi ölben,
Bárány tögyében adaját,
Ló hasában ő csikáját!»

«Ezzel hogyan meg nem győz-
Hát izibe oda üzlek [lek,
Híszí hő szene közibe,
Lempo kályhája tűzibe ;
Ott a lángba beledülhetsz,
Az üllőre lecsücsülhetsz,
Kovács pörölyvel pufogtat,
Kalapáccsal megkopogtat,
Jól pufogtat pörölyivel,
Kalapáccsal elfenekel.»

«Szót ha erre sem fogadnál,
Kicsinyég alább se hagynál,
Tudok más helyet is néked,
Választok egyéb vidéket :
Szánom szádat déli tájra,
Nyelvedet a nyár lakába,
Onnat nem fogsz menekülni,
Élted hosszatt kikerülni,
Míg nem engedlek szabadon,
A bogot ki nem bogoanom.»

Fagyocska, Fújónak fattya
Immár jön veszélye, tudja,
Irgalmat ezennel esde,
Szónak ered, szót így ejte :

«Tegyünk tiszta egyezséget,
Sohse bántasz s én se téged,
Míg világ világul léssen

S kedves hold ragyog az égen.»

«Ha meghallod, hogy fagyasz-
Megintlen csufúl csavargok, [tok,
Dugj a tűzbe irgalmatlan,
Nyomj a lángokba legottan,
Kovács hő szenei közzé,
Ilmari kohója közzé,
Vagy vidd számat déli tájra,
Nyelvemet a nyár lakába,
Honnat meg nem menekülök,
Míg élek, ki nem kerülök!»

³¹⁷ Legott léha Lemminkäjnen
Hagyja ím hajóját fagyba,
Ő hadi naszádját fogva,
Maga megy tovább megintlen ;
Tiera társa ím utána
Döcög dévajunk nyomába.

Síklík át a síma jégen,
A csuszamón szánkáz szépen ;
Mén egész nap, másnap újra,
Hát bizony csak harmadnapra
Éhség félszigetje látszik,
Egy hitvány falucska bámlik.

Lép a félszigeti várhoz,
Szóval mondja, így en ejti :
«Van-e vajjon hús a várban,
Egy kis hal az udvarházban
Tikkadt hősöknek ebédül,
Fáradt férfiaknak étkül?»
Nem volt bizony hús a várban,
Semmi hal az udvarházban.

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja :
«Tűz égesse rongyos várát,
Víz vigye el a silányát!»
Maga megy, koczog előre,
Egy vad erdőbe fölére

Uttalan utakon átal,
Ösmeretlen ösvényeken.

Ott a léha Lemminkäjnen,
A szépséges Messzivágyó
Gyapjat a kőről gyűjt eleget,
Szórt a szikláról szedeget,
Kapczának köti azonban,
Keztyűnek keríti nyomban
Öregebb hideg helyekre,
Fagyjárta nagyobb terekre.

Indul az úttal ismerkedni,
A csapát szemügyre venni;
Erdőbe vezet az ösvény,
A csapa odavisz önkényt.

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja:
«Oh, én édes társam, Tiera!
Most jutottunk ám csak jóra,
Rogyásig a földet rónunk,
Véges-végig vándorolnunk.»

Tiera ő szavát ím szabja,
Maga mondja, fölfeleli:
«S még mi árvák bosszút állni,
Boldogtalanok, boszúra
Indultunk a nagy csatába
Pusztaságos Pohjolába,
Önnön éltünk végeztire,
Minmagunknak elvesztire
Itt eme gonosz helyeken,
Ösmeretlen ösvényeken.»

«Bizony még nem is gyanítjuk,
Nem gyanítjuk, nem alítjuk,
Milyen út visz majd el minket,
Mely csapinó csal bennünket
Erdő végiben kimulnunk,
Mező pástjára borulnunk,
Hollók háló helyeire,

Varjak szálló szerüire.»

«Ott a hollók elczipelnek,
Mord madarak széjjelszednek,
Húsunkon madárcák híznak,
Forró vérünkön a varjak,
Holló vágja orra végét
Szegény dög testünkbe vérért,
Csontunk hányja körakásra,
Sziklazátonyra dobálja.»

«Nem tudja szülők szegényke,
Bús dajkánk dehogy gyanítja,
Húsa mely felé mozoghat,
Önnön vére hol foroghat,
Szörnyű háborúba ment-e,
Egyenletes ütközetbe,
Vagy a tágas tenger táján,
Hánykodik a habok hátán,
Vagy tán tozoz dombon futkos,
Bozót-ballangokban bujdos.»

«Nem tud semmit én anyács-
Az ő gyászos gyermekéről, [kám
Anyám már halottnak ítélt,
Végkép elveszettnek is vél;
Sírva én anyácskám mondja,
Én szegény szülém zokogva:»

««Ott vagyon fiam szegénynek,
Gyámolítóm gyászos nőnek
Tuoni férgitől bevetve,
Kalma földjébe temetve;
Már az én fiamtól bezzeg,
Gyermekeimtől gyötrelmesnek
Íjak vesztég maradhatnak,
Szörnyű ívek száradhatnak,
Kis madarak fognak hízni,
Berki fajok berzenkedni,
Medvék mind világuk élni,
Vad rének mezőn henyélni.»»

Szólt a léha Lemminkäjnen,
A szép Messzivágyó mondja :

«Úgy ám, úgy, szegény szülécs-
[kém,

Úgy biz, én nyomorú dajkám !
Neveltél csibét egy falkát,
Hattyút, hej, egész kis kondát,
Jött a szél, az széjjelverte,
Jött Lempo, tovazavarta,
Ezt emerre, azt amarra,
Harmadikat más-más helyre.»

«Hisz tudom én, hajdan hogy
Emlegetem azt a jobb kort, [volt,
Míg jártunk virágszál módra,
Magunk földjén mint számócza ;
Volt, ki nézzen termetünkre,
Szemít formánkon felejtse,
Nem a hogyan mostanában,
E mai czudar világban :
Csak a szél itt jó barátunk,
A nap, kit előbb is láttunk,
Az is fellegektől fedve,
Esőktől előlünk rejtve.»

«Mégse gondolok a gonddal,
Nem törődöm búval-bajjal,
Csak a lánykák jól legyenek,
Fürtös fejek örvendjenek,
Vigadozzon minden asszony,
A menyecske mind mulasson,
Keservében ne könyezzen,
Bánatában el ne vesszen.»

«Még búbájos minket nem bánt,
Búvös nem bánt, néző nem lát
Holtan esve ez utunkra,
Im ez ösvényünkre bukva,
Ilyen ifjan elszunnyadva,
Fiatalon felfordulva.»

«Búvös-bájos ha búvölne,
Néző hogyha szemre venne,
Sirüljön saját honába,
Lóduljon maga lakába ;
Ott maga-magát búvölje,
Önnön gyermekit regölje,
Önnön nemzedékit ölje,
Családjabelit csepülje !»

«Nem indult atyám se nekem,
Hatalmas öreg szülém sem
Üös-büös ember kedvén,
Lappnak tetszésit követvén ;
Igy szólott atyám is hajdan,
Igy szólok magam is mostan :
Óvj, állhatatos teremő,
Ékes Isten, védj ezektől,
Kegyes markoddal segít meg,
Végtelen erőddel védj meg
Férőüi fondorlattól,
Gonosz női gondolattól,
Szakállasoknak szavától,
Szakálltalanok szavától !
Állj mellém örök segédül,
Állhatatos őrizőmül,
A fiú hogy le ne szegjön,
Anyaszülte el ne szőkjön
Teremő tökélte tájról,
Isten intézte irányból !»

Ott a léha Lemminkäjnen,
Maga a szép Messzivágyó
Gondjaiból lovat ácsol,
Barna mént bubánatából,
Fékét fájdalmas napokból,
Nyergit elrejtett haragból ;
Legott pattan jó lovára,
Helyes Hóka oldalára,
Hajt hevenyén, nagy zörögve,

Tiera társa egyetembe,
Hajt a partokon csörögve,
Homokmartokon recsegve
Nyájas anyja otthonába,
Agg szüléje oltalmába.
496 Kaukót immár itt elejtem,

Versemből tovább eresztem,
Tierát útjára bocsájtom,
Haza ő is hadd találjon,
Fordítom a verset másra,
Igazítom új csapásra.

HARMINCZEGYEDIK ÉNEK.

Untamo hadat indít testvére, Kalervo ellen, Kalervót seregestül elejti, csupán egy viselő nő marad az egész nemzetségből. Untamo ezt a nőt elviszi vele, s az asszonynak Untamolában Kullervo nevű fia születik; 1—82. s. — Kullervo már bölcsőjében eltökéli, hogy bosszút áll Untamón, a ki mindenképen igyekezik Kullervót megfosztani az életétől, e törekvése azonban megghiúsul; 83—202. s. — Kullervo felnővén, Untamónak minden dolgát elrontja, a ki e miatti bosszúságában Kullervót Ilmarinennek adja el rabszolgául;

203—374. s.

Nevelt egy szülő csibéket,
Egész hattyúkondát költött,
Csibéit a gyepre csapta,
Hattyúit a vízre vitte,
Jött a karvaly, el is kapta,
Jött a héja, el is hordta,
Szárnyas madár szétzavarta:
Egyet Karjalába hurczolt,
Egyet muszka földre vonszolt,
Harmadikat otthon hagyta.

A kit hurczolt muszka földre,
Kereskedő lett belőle,
A kit vonszolt Karjalába,
Kalervo lett nagy korába,
A kit otthon elfeledett,
Abból Untamo eredett,
Atyja éltét háborító,
Anyja bűját bokrosító.

Untamo hálóját bocsátja,
Kalervo halas tavába:
A hálót Kalervo látja,
Gyűjti a halat háti zsákba;

Untamo, a heves ember
Nosza lobban nagy haragra,
Ujjából hadat ereget,
Tenyere közül sereget,
Halbelekiért kezd koczkodást,
Sügerikráért czivódást.

Czivakodnak, viaskodnak,
Egymáson ki még se fognak;
Ki mit szó a másikára,
Visszakapja önmagára.

Máskor meg, kis idő telve,
Másod, harmad napra kelve,
Kalervo zabot veteget
Untamónak háza megett.

Untamo ügyes ürűje
Kalervo zabját lelegelte,
Kalervo kurucz kutyája
Untamo juhát megölte.

Untamo fenyegetőzik
Kalervóra, testvéjére:
Kiirtja Kalervo népét,
Öregit-apraját levágja,

Hadát kergeti halálba,
Lakait borítja lángba.

Rendel sok hőst, kardövezve,
Férfiat, kezükbe fegyver,
Kopjás övű kis gyereket,
Fejszés vállú lányt eleget,
Indúl nagy csatába ime,
Önnön öcsce ellenibe.

Kalervónak szép kis menyé
Ablakában ottan üle,
Kitekinte ablakából,
Mondja most, kiszól szavából:
«Az ott sűrű füst lehet-e,
Avagy felhő tán, fekete,
Ama szántóföldek szélén,
Az új utcza felső végén?»

Nem volt bizony gőz, gomolygó,
Sűrű füst sem volt, kavargó,
Untamónak volt a népe,
Nagy csatára érkezőbe.

Jöttek Untamo hadai,
Kard övezte férfai,
Kiírtják Kalervo népét,
Megölik minden nemzetségét,
Házát tűzlángba borítják,
Tiszta símára tarolják.

Egy Kalervo-lány van élve,
Méhebeli nagy terhével,
Untamo azt megkiméli,
Elviszik velök vitézi,
Piczi putri porlójának,
Padlata síkálójának.

Telt az idő egy keveset,
Kis fiúgyerek született
A szerencsétlen szülőtől.
Mi néven nevezzék őt el?
Anyja hívta Kullervónak,

Untamo a bajvivónak.

⁸³ Betették picziny pulyácskát,
Gyömöszölték gyöngé árját
Pólyába, hogy ott pihenjen,
Bölcsőbe, hogy ringjon-rengjen.

Bölcsőben a kisedet rengett,
Kisedet rengett, haja lengett,
Rengett egy nap, rengett másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Hát a fiú ficzkándozik,
Ficzkándozik, nyujtóz kodik,
Pólya-övét összetépve,
Jut takarója fölébe,
Eltöri a hársfa pólyát,
Szétszaggatja ringyét-rongyát.

Jó lesz ebből, úgy itélték,
Hasznos válik, arra vélték;
Ugyan várták Untamóék:
Ez fog ebből cseperedni,
Eszesedni, emberedni,
Merőn megfőrfiasodni,
Száz pénzt fog ez egy rab érni,
Ezerrel is fogják mérni.

Két, vagy három hónap telve,
A harmadik óra kelve,
A térdnyi magas fiúcska
Maga gondolkozni kezde:

«Növekedjem csak nagyobbra,
Testesedjem tagjaimba,
Bosszút állok vert atyámért,
Megfizetek bús anyámért.»

Ezt meghallja Untamói,
Maga szóval így szólal:
«Ebből vész hadamra jó fel,
Ebből még Kalervo nő fel.»

Mind a férfiak tünődnek,
Vén asszonyok tépelődnek,

A fiút el hogy veszejtsék,
Halálra hová helyezték.

Hát egy mérőbe veszeszlik,
Hordóba ihol rekesztik,
Aztán elviszik a vízre,
Habok hátára teszik le.

Nézésire mennek aztán
Két vagy három éjjel multán,
A fiú hogy vízbe fult-e,
A hordóban hogy már holt-e?

Nem fult a fiú a vízbe,
A hordóba nem volt veszve,
Hordóból kijött a legény,
Ült a hullámok tetején,
Réz horognyél van kezibe,
Rajta csüng selyem zsinege,
A tenger halát halászsza,
Tenger mélyit mércsikéli,
Tengerben a víz temérdek,
Becsli két merőkanálra,
Igazándiban ha méri,
Harmadikra jutna némi.

Untamo tünődni kezdé:
«A fiút el hogy szerezzük,
Őtet el mikép veszesszük,
Halálra hogyan helyezzük?»

Szétszalasztá számos szolgát,
Nyírfát gyűjteni keményet,
Száz ágú-bogú fenyőket,
Sok jóféle kátrányos fát,
Egy fiút fölégettetni,
Kullervót kivégeztetni.

Szedegettek, gyűjtögettek,
Nyírfát, jobbnál jobb keményet,
Száz ágú-bogú fenyőket,
Sok jóféle kátrányos fát,
Ezer szánnal nyírfá héjját,

Kőrifát vagy száz kis öllel;
Fából gyűjtanak egy fáklyát,
A máglyarakásra dobják,
A fiút belé taszítják,
Égő tűz közé hajítják.

Égett egy nap, másnap égett,
Harmad nap is egyre égett,
Akkor mennek látására:
Poronty a porban térden állva,
Könyökig paskol a parázsba,
Szénvonó vagyon kezébe,
A tüzet élesztgeti véle,
A szenet szedi eléje,
Nem veszett el egy szál szőre,
Haja meg sincs pörkölődve.

Untamo ugyan acsarog:
«A fiút el hogy szerezzük,
Őtet el mikép veszesszük,
Halálra hogyan szerezzük?»
Fiút fára felakasztják,
Tölgyfa-ágon lógáztatják.

Két éjszaka, három telve,
Épen annyi napra kelve,
Unto gondolja magába:
«Ideje menni látására,
Kullervo hogy elpatkolt-e,
Bitófán a fiú holt-e?»

Szolgát küldé látására,
Hírül hozza rabszolgája:
«Kullervo még el nem patkolt,
Bitófán a fiú nem holt,
A fiú a fát megírja,
Kezében kicsinyke kopja,
Képpel a fa teleírva,
Betűvel tele a tölgyfa,
Ottan ember, ottan szablya,
Ottan lándzsák jobbra-balra.»

Mit tehetett Untamojnén
 A vásott fiúcska ellen,
 Vesztét bárhog is kívánta,
 Bármiként halálra szánta,
 Vész torkába nem juttatja,
 Sehogyse hal meg adta fattya.

Belefáradt végezetre
 Az öléses ötletekbe,
 Kullervót nevelni kell hát,
 Fiául fogadni rabját.
 203 Untamo szavát ím szabja,
 Mondja mostan, fölfeleli:
 «Szép szeliden hogyha meglészs, sz,
 Tisztességgel mindent megtészs, sz,
 Itt e házban ellakhatol,
 Mint rabszolga dolgozhatol;
 Béredet utóbbra hagyjuk,
 Érdemedhez alkalmazzuk,
 Derekadra övet pompást,
 Vagy füled mögé kopintást.»

Kullervo kicsit hogy zsendült,
 Arasz természetűvé lendült,
 A fiút dologra fogják,
 Menten munkára szorítják,
 Piczi pólyást ringatnia,
 Apró ujjút altatnia:
 «Vigyázz szépen a fiúra,
 Etesd meg, te is ehétel,
 Mosd ki rongyát a folyóban,
 Kis öltőit öblögesd el.»

Vigyázz egy nap, két nap rája,
 Kezit törte, szemit vájta,
 Hát ím harmadnapra kelve,
 Kórral a fiút megölte,
 Rongyát vízbe vette úszni,
 Pólyát tűzbe elpusztulni.

Untamo itt elgondolja:

«Nem igen való ez arra,
 Piczi pólyást ringatnia,
 Apró ujjút altatnia;
 Nem tudom, hová helyezzem;
 Milyen munkára meneszszem!
 Küldjem erdőt irtania?»
 Küldi erdőt irtania.

Kullervo, Kalervo-magzat
 Ő szavát ím így en ejti:
 «Akkor lesz belőlem ember,
 Ha fejszét kapok kezembe,
 Külömb képem lesz legottan,
 Ékesebb, mint eddig voltam,
 Öt férfival én kiállok,
 Hat hössel birokra szállok.»

Megy kovácsnak műhelyébe,
 Mondja mostan, fölfeleli:
 «Hej vasverő, jó barátom,
 Kalapálj favágó bárdot,
 Kalapálj a hőshöz fejszét,
 Munkáshoz szabott szekerczét;
 Megyek erdőirtogatni,
 Szálas nyírfát pusztogatni.»

A kovács kalapál kellőn,
 Sebtiben a fejsze meglőn;
 Kész a hőshöz szabott fejsze,
 A munkáshoz mért szekercze.

Kullervo, Kalervo-magzat,
 Élezé a fejszét erre,
 Nappal élezte a fejszét,
 Nyelit este készítette.

Indúl, írtásra tökéelve,
 Ballangföldi fölvidékre,
 Szép sudarfák sűrűjébe,
 Szörnyű erdőnek ölébe.

Vág a fához fejszéjével,
 Hozzásujt a síma éllel,

Legjobb szálfát egy ütéssel,
Satnyákat lesujt egy féllal.

Öt szálfát elejt így aztán,
Összeviszsa nyolczat is tán,
Azzal ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
«Manó műveljen ily munkát,
Ördög irtson több ily szálfát!»

Felkap egy fatő csucsára,
Harsány hangon ott hujázva,
Ott füttyölve, ott üvöltve,
Mondá mostan, szót így ejte:
«Omoljon le mind ez irtás,
Düljön meg e délczeg nyírfás,
A mennyire hangom elhat,
A mennyire füttyöm futhat!»

«Soha vessző ne viruljon,
Soha fűszál ne fakadjon,
Míg világ világul lészen,
Hold aranylik fenn az égen
Kalervófiú vetésén,
Igaz ember új törésén!»

«Ez a föld ha megfoganna,
Ha zsendülne ijú sarja,
Szála hogyha szálasodnék,
Szára hogyha szárasodnék,
Kalászba ne hajtson szála,
Ne boruljon fejbe szára!»

Untamojnen, heves ember,
Megszemlélni mégyen mostan
Kalervófi irtásföldjét,
Az új szolga törte mesgyét,
Hát az irtásra nem ismer,
Ilyent nem tör ifjú ember.

Untamojnen elgondolja:
«Nem való ez ily dologra,
Szálfák szépét ím lerontja,

Legjobb erdőm letarolja;
Nem tudom, hová helyezzem,
Milyen munkára menesszem,
Küldjem-é kerítés-kötni?»
Küldi hát kerítés-kötni.

Kullervo, Kalervo-magzat
Kezdi a kerítést kötni,
Égig érő nagy fenyőket
Azon mód kerítéssé köt,
Szál szömörkefákat szépen
Karónak leszűr egészen,
Vesszőkül közé kanyarít
Berkenyefák hosszabbjait,
Zárt kerítést így megépít,
Kapútlan karámot készít;
Felemeli száját szóra,
Mondja mostan, ígyen szóla:
«A ki nem madár, repülő,
Két szárnyon magasba tűnő,
Ne kelhessen által, élvén,
Kalervófiú sövényén.»

Untamo im odaére,
Maga megszemlélni méne
Kalervófiú karámját,
Hadi rabszolga tanárkát:
Van kerítés, nincsen rése,
Nincs nyílása, úttörése,
Földfenéig van leverte,
Fel a felhőkig emelve.

Szóval mondja, fölfeleli:
«Sehogy sem való ez erre,
Ajtótlan kerítést épít,
Kapútlan karámot készít,
Azt az égig fölpeczkeli,
Fel a felhőkig emeli,
Nem jut át ezen de senki,
Résén által sem bé, sem ki;

Már nem tom, hová helyezzem,
Milyen munkára meneszszem,
Küldjem gabna cséplésre?»
Küldi gabna cséplésre.

Kullervo, Kalervo-magzat
Csépelgeti hát a gabnát,
Porrá csépli rozsnak halmát,
Polyvává töri a szalmát.

Odaére gazdaúra,
Méne maga meglátnia
Kalervófi csépmunkáját,
Kullervo kopácsolását;
Im a gabna porrázúzva,
Im a szalma puszta polyva.

Untamojnen gyúl haragra:
«Nem lesz ebből munkás szolga,
Fogjam bármilyen dologra,

Dolgát együgyűn lerontja;
Muszkaföldre szállíttatom,
Vagy Karjalában eladom
Ilmarinen vasverőnek,
Kovácspöröly-püfölőnek.»

Kalervo fiát eladta,
Karjalában díját kapta
Ilmarinen vasverőtől,
Kovácsok közt kitünőtől.

³⁶⁷ S mit adott a kovács érte?
Nagy árat adott az érte:
Két kivetni való katlant,
Három horgot, elszakadtat,
Öt kaszát, kutyának kellőt,
Hat kapát, szemétre illőt
Egy mihaszna emberkéért,
Rakonczátlan rab legényért.

HARMINCZKETTEDIK ÉNEK.

Ilmarinenné gulyásnak rendeli ki Kullervót és kenyerébe csúfságból követ gyúr; 1—32. s.—
A gazdasszony a nyáját szokott módon átadja s a medvetávolító igék ráolvasása után
nyáját legelőre bocsátja; 33—548. s.

Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapczás Ukko-magzat,
Szőke hajjal ékeskedő,
Bőr czipővel büszkélkedő,
Mindjárt a kovácsi lakba
Esti dolgát tudakolja,
Gazdájától esti gondját,
Asszonyától napi munkát:

«Nevezzenek dolgot nékem,
Nevezzék a munkát néven,
Milyen munkára kell mennem,
Mily dologra vetemednem?»

Ilmari kovácsné asszony
Ottan eltűnődik azon,
Rabját mily robotra fogja,
A megvettét mily dologra,
Pásztornak a szolgát adja,
Nagy nyáj mellé megfogadja?

Ez a fondorlatos asszony,
Rossz májú kovácsné asszony
Kenyeret süt a rablegénynek,
Degesz pompost gyúr szegény-
Árpát lenn, buzát fölébe, [nek,
Követ köt a közepébe.

Keni a pompost tiszta vajjal,

Héjját helyre hozza zsírral,
Szánja szolgájának étkül,
A pásztornak eleségül;
Szolgáját maga tanítja,
Szavát szabja, fölfeleli:
33 «Ne egyél ám addig ebből,
Míg a nyájad meg nem erdől.»

Ilmariné asszony evvel
Indítja legelni nyáját,
Felemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:

«Küldöm marhámát mezőre,
Tejadómat legelőre,
Csákó szarvút nyárjas közzé,
Kula szarvút nyíres közzé,
Fogom faggyat felszedniök,
Kövérseget keresniök
Kiterjedt mezőim mentin,
Tágas berkeim füventin,
Nyurga nyirfák árnyékában,
Alacsony nyárfák oltalmában,
Arany fenyvesek tövében,
Ezüst erdőknek ölében.»

«Nézz reájuk, ékes Isten,
Óvd, állhatatos teremő,

Óvd meg kárvezető nyomtól,
Védd meg minden ártalomtól,
Bajba hogy ne keveredjen,
Veszendőbe ne eredjen !»

«Ha földél alatt is nézted,
Oltalomban is ha védted,
Hát nézz rá földeltelenben,
Vigyázz rája védtelenben,
Hogy a falka megszépüljön,
Gazdasszony gyümölcse gyűljön,
Jó akaróm öröme,
Ártóm kedve ellenére !»

«Pásztorim ha tán silányok,
Ha gyatrák a csordás lányok,
Rendelj fűzfát őrzőjéül,
Égert kondám nézőjéül,
Berkenyét barombiróul,
Zelniczét hazahozóul,
Gazdasszonynak gondja nélkül,
Más nép megmukkanta nélkül.»

«Fűzfa hogyha nem vigyázna,
Berkenye ha jól nem bánna,
Éger hogyha el nem hajtja,
Zelnicze haza se hozza,
Küldj melléje külömbeket,
Tégy természetűtündéreket
Gabnám gondviselőjéül,
Minden marhám nézőjéül;
Van te néked sok cseléded,
Szófogadód száz is néked,
Ég alatt valakik élnek,
Természeti jó tündérek.»

«Nyár tündére, nyájas asszony,
Déltündér, teremő néne,
Fenyőszűz, te jó gazdasszony,
Borókaszűz, szép kisasszony,
Iczi-piczi berkenyeszűz,

Tapio lánya, zelniczeszűz,
Mielikki, erdei menyecske,
Tellervo, Tapio hölgye,
Figyeljétek falkám folyvást,
Gyümölcsömet gyöngyen, óvást,
Egész nyáron szépségesen,
Galyidőn át nagy kegyesen,
Galy a fán míg lengedezik,
Fű a földön rengedezik.»

«Nyártündér, te áldott asszony,
Déltündér, teremő aggnő,
Hajítsd rá remek rokolyád,
Borítsd bár előkötődét
Én nyájamra lepedőnek,
Kicsinyimre fedezőnek,
Zordon szél ne fujjon rája,
Zordon eső meg ne vágja !»

«Védd meg nyájam ártalomtól,
Óvd meg kárvezető nyomtól,
Lengedező lápterektől,
Rengedező vízerektől,
Mozgó fertők mellékétől,
Kerek gödrök mélységétől,
Bajba hogy ne keveredjen,
Veszendőbe ne eredjen,
Lába ne sülyedjen lábba,
Ne csuszamjon ingoványba
Isten intézete nélkül,
A boldognak híre híján !»

«Hozd a kürtöt más vidékről,
Az ég kellő közepéről,
Édes kürtöd az égből,
Kedves kürtöd földfenékről !
Fujj a kürtbe, a jelesbe,
Harsogj a hires-nevesbe,
Fujd a halmokat himessé,
Szántók szélit szép szinessé,

Irtás szélit ékesítsd,
Liget szélit édesítsd meg,
Mocsár mentit merő mézzel,
Forrásét malátaízzel.»

«Úgy etesd meg nyájaimat,
Lakasd jól én állatimat,
Étesd mézizű falattal,
Itasd mézizű itallal,
Étesd meg aranyos füvel,
Szénával, ezüst színűvel,
Üdítő vizű erekből,
Csörgedező csermelyekből,
Zajló vízesés tövéről,
Futamó folyók vizéből,
Gyönyörű hoporcs gyöpéből,
Ingó irtások fűvéből!»

«Aranyos kutacskát készíts
Kétfelől a falka földjén,
Hadd igyék a falka vizet,
Szürcsölje az édes izet
Dagadozó tögyeibe,
Duzzadozó emleibe,
Hogy erei járdaljanak,
Tejfolyók megáradjanak,
Tejforrások forrongjanak,
Tejzuhogók zajongjanak,
A tejesövek csobogjanak,
Tejcsatornák csorduljanak,
Tejet mindig jót adjanak,
Fejésre megáradjanak,
Haragvóm feje felett is,
Ártóm ujjai között is,
Manóhoz tejem ne menjen,
A nyáj adta el ne veszzen.»

«Sokan vannak kárba ejtők,
Manához tejet kerítők,
A nyáj adtát elveszítők,

Tehén hoztát elhódítók;
Kevesen vannak hasznot hajtók,
Manától tejei behajtók,
Tejszint külről visszarejtők,
Frissen fejtet visszafejtők.»

«Én szülém sohase ment ki
Mások kedvit kérdezgetni,
Szomszéd ház szokását lesni;
Megkapta tejét Manától,
Tejszínét a megtartótól,
Frissen fejtet elfogótól,
Messzebből is megszerezte,
Távolabb is megkereste,
Hozott tejet Tuonelából,
Manalából, alvilágból,
Hozta éjjel egymagában,
Suttyomban, sűrű homályban,
Hitvány ember hogy ne hallja,
Tökéletlen meg ne tudja,
Haragvó hogy meg ne sejtse,
Irigy meg ne irigyelje.»

«Igy szólott szülécském hajdan,
Igy szólok magam is mostan:
Hol késik tehénkém haszna,
Merre tűnt el én tejecském?
Tán idegen tájra dugták,
Falusi udvarokba csukták,
Kósza kurvák kebelébe,
Én irigyimnek ölébe,
Vagy fákhöz fogott ragadni,
Erdőszerte elmaradni,
Ligeteken áradt széjjel,
Mezők mentin ömlött-e el?»

«Nem szánom tejem Manának,
Tehén hasznát senki másnak,
Kósza kurvák kebelébe,
Én irigyimnek ölébe,

Avagy fákhöz hogy ragadjon,
 Erdőszerte elmaradjon,
 Ligeteken szétáradjon,
 Mezők mentin előmöljön;
 Szükség van a tejre otthon,
 Vágyakoznak rája folyton,
 Otthon várja ház úrnője,
 Kezében fenyő fejőke.»

«Nyártündére, nyájas asszony,
 Délitündér, teremő néne!
 Enyhítsd éhit éhesemnek,
 Oltsd el szomját szomjasomnak,
 Teljesítsd a Tarkát tejjel,
 Neveljed a Bimbót nedvvel,
 Adj tejet Virágocskámnak,
 Uj levét én Almácskámnak
 Finom fűszálak fejéből,
 Szép nádtippan tetejéből,
 Édes ízű rét füvéből,
 Méz ízű hoporcs gyepéről,
 Mézes fű nőző mezőről,
 Bogyócska benőtte földről,
 Hangások virágszűzétől,
 Szénaszarak tündérétől,
 Felhők tejtartó szűzétől,
 Ég közepe tündérétől,
 Hadd hozza hasát tejesen,
 Tögye mindig telve legyen,
 Apró asszonykának fejni,
 Csepp cselédnek csepegtetni.»

«Kelj fel, szűz, a völgy öléből,
 Szép szegélyű szűz az érről,
 Hóleány a forráshabból,
 Ékes arcú az iszapból!
 Végy a forrásnak vizéből,
 Nedvesítsd meg falkám véle,
 Hogy a falka megszépüljön,

Gazdasszony gyümölcse gyűljön
 Gazdasszonynak lépte nélkül,
 Csordáslányok nézte nélkül,
 Gazdasszonynak gondatlannak,
 Csordáslánynakrusnyarossznak.»

«Mielikki, erdők úrasszonya,
 Tér tenyerű falkabanya,
 Hajszaold hosszabbhölgyecskédet,
 Lódítsd legis-legjobb lányod
 Én gabnámra gondviselni,
 Én falkámra felügyelni,
 Szép tavaszidő szakában,
 Teremtőnek hév nyarában,
 Isten által ránk jövőben,
 Irgalmastól eredőben!»

«Tellervo, Tapio szűze,
 Erdő lánya, sugár-büszke,
 Finom ingű, szép szegélyű,
 Szőke hajjal ékeskedő,
 Ki vagy falkámra figyelő,
 Garmadámra gondviselő
 Nyájas erdő országában,
 Ügyelő Tapiolában,
 Figyelj folyton falkámra,
 Vedd gyümölcsöm gondjaidba!»

«Kis kacsóiddal igazítsd,
 Ügyes ujjaddal utasítsd,
 Keféld mint hiúz-ször olyra,
 Fésüld halszárnyú finomra,
 Mint tengeri állat szőre,
 Erdőbeli juh pihéje;
 Estét érve, éjre térve,
 Sötétség sűrűsödtevel
 A kondát haza kísérd el
 A jó gazdasszony elébe,
 Hátán hintázó patakcsa,
 Keresztcsontján tejtavacska.»

«Nap ha indul alkonyodni,
 Estvéli madár dalolni,
 Magad mondd takarmányomnak,
 Szólj a szarvasmarha-sornak :
 «Haza mind, kajla szarvú pára,
 Tejadók, nosza tanyára,
 Jó tinéktek otthon ülni,
 Finom földön elfeküdni,
 Rossz a rengeteget róni,
 Martok mentin ordítózni ;
 Hazatéréstek ha lészen,
 A fejérnép tüzet tészen,
 Mézes fű nővő mezőkön,
 Bogyócska belepte földön.»

«Núrikki, Tapio-magzat,
 Kék köntösű berki magzat !
 Nagy szömörkefákat töstül,
 Burkos fenyveket tetöstül
 Tégy fertők fölébe hídnak,
 Veszedelmes földre foltnak,
 Láp fölibe, sár fölibe,
 Lengő limbusok fölibe !
 Hadd a görbe szarvút, menjen,
 Hasadt körműt, lépegessen,
 Minden füstre megjöhessen,
 Ártalmatlan, bántalmatlan,
 Pocsolyába pusztulatlan,
 Fertővízbe fordulatlan.»

«Szót ha nem fogad a pára,
 Ha nem jön meg éjszakára,
 Berkenyeszűz, kis hajadon,
 Borókaszűz, szép kisasszony,
 Nyessél nyirfát a berekből,
 Vegyél vesszőt a ligetből,
 A berkenyeostort hozzad,
 A boróka nyájcsapódat
 Tapiónak vára mellől,

Túlhan az ükörkehegyről,
 Hajtsd a kondát ház terére,
 Fürdő-fűtés idejére ;
 Magam nyája udvaromba,
 Erdő nyája Erdőhonba !»

«Nagy homlokú erdő-gyöngye,
 Mézes markú, hajlott hátú,
 Tegyük szíves sort legitten,
 Határbékét kössünk ketten,
 Létünkiglen, voltunkiglan,
 Éltünkiglen, holtunkiglan,
 Hasadt körműt nem bántanod,
 Nem támadnod téjadómat,
 Szép tavaszidő szakában,
 Teremtőnek hév nyarában.»

«Kolomp kondulását hallva,
 Avagy kürt szavát rivallva,
 Fogj a földre lefeküdni,
 Dűlj a pázsitra pihenni,
 Dugd füled az avarfűbe,
 Fürd fejed hoporcs közibe,
 Vagy a rengetegbe rándulj,
 Te moha tanyádra vándolj,
 Más halomra menj izibe,
 Tűnj a többi domb hegyibe,
 Hogy ne halld a nyáj harangját,
 Se a kondás szava hangját.»

«Nagy homlokú, édes Otszóm,
 Mézes markú szép kis maczkóm,
 Nem tiltom csatangolásod,
 Nem bánom barangolásod,
 Tiltom nyelvvel hozzá nyúlnod,
 Csúnya szájjal megcsufolnod,
 Fogaiddal tépned, falnod,
 Markaiddal marczangolnod.»

«Falkám földjeitől fuss el,
 Tejmezőktől messze bujj el,

Kolomp kongását kerülve,
 Pásztorhangtól menekülve!
 Ha mezőn a falka lépdel,
 Te mocsárra mendegélj el;
 Falkám ha mocsárra bukkan,
 Térj a rengetegbe ottan;
 Falkáim ha dombon járnak,
 Te a dombról menj alának;
 Domb alá ha fordul falkám,
 Czammogj fel a dombra szolgám;
 Hogyha jár az irtásföldön,
 Te harasztba rússzanj rögtön;
 Ha meg a harasztot járja,
 Iramodj az irtóványba!
 Kakukk módra járj kegyesen,
 Vadgerliczekép ügyesen,
 Térülj-fordulj szemling módra,
 Vizi hal gyanánt huzódva,
 Gyapjú gömbölyegbe gördülj,
 Lenkötelékképen lendülj,
 Körmöd húzd be szőröd közzé,
 Fogad ínyeidbe rejtsd bé,
 Falkám meg ne félemedjen,
 Szép kis marhám ne szepegjen!»

«Hagyd a páráimat bizton,
 Hasadt körműimet nyugton,
 Engedd át a barmot szépen,
 Hadd hogy módra lépdegéljen
 Át mocsáron, át lapályon,
 Ballangi mezőn át szálljon,
 Hogy valaha rajt ne üssél,
 Undokúl belé ne kössél!»

«Jut eszedbe régi esküd,
 Tuonela vizénél esküdt,
 Vagy zugónak szörnyű száján,
 Teremtőnek térde táján!
 Adtak néked engedelmet

Háromszor a nyár havában
 Kolomp hallatára kelned,
 Harangszós határban lenned;
 De az nem volt helyben hagyva,
 Nincs is engedelem abba,
 Hogy rugaszkodj rusnya tetre,
 Hogy rossz fát tegyél a tűzre.»

«Haragod ha fölgerjedne,
 Fogad hogyha ingerelne,
 Harasztba hajítsd haragod,
 Rosszindulatod fenyőkbe,
 Hasogasd a rothadt fákat,
 Korhadt nyirfatöket vágjad,
 Vizi tuskók hátán furkálj,
 Szamóczás tetőkön turkálj!»

«Táplálék hiját ha érzed,
 Ehetnéked van te néked,
 Erdőben a gombát szaggasd,
 A hangyabolyokat bolygasd,
 Piros barcs-akánt gyökerit,
 A mézételt, erdőbelit,
 Én falkafüvellőm nélkül,
 Én lelkes legelőm nélkül.»

«Mézeskádak Erdőhonba
 Ott suvadnak savanyodva,
 Szép arany hoporcs hegyibe,
 Ezüst dombnak tetejibe;
 Ott az éhes jóllakhatik,
 Szomjas ember jól ihatik,
 A falat se fogy, bár falják,
 Az ital se szűn, bár isszák.»

«Hát örök kötést csináljunk,
 Örök békességet álljunk,
 Hogy megélünk épségesen,
 Egész nyáron szépségesen,
 Földjeink közöst megosztva,
 Eleségünk elválasztva.»

«De ha vágyol verekedni,
Hadilábra helyezkedni,
Verekedjünk tél havában,
Üssünk össze hó szakában;
Nyár ha éled, láp ha enged,
Mocsolyát a nap melenget,
Ne hatolj eme határra,
Kedves kondám hallatára!»

«Ha e tájra visszatérnél,
Erdeink alá ha érnél,
Itt meglőnek mindig bizton,
Lövé hogyha nincs is itthon;
Van itt arra termett némbér,
Háziasszony mindig éber,
Megtorolni te utadat
Csúffá tenni ittjártodat,
Hogy sohase nyujtózkodol,
Rútul el nem rugaszkodol
Alkotód akaratától,
Boldog Isten szándokától.»

«Oh Ukko, te felsőisten,
Ha látod a vészt közelben,
Mátsd marháimat másra,
Csapd a falkát új csapásra,
Formáld jószágimat kővé,
Finom falkámat fatövé,
Míg földemen jár a szörnyű,
Míg a rémség kullog környűl!»

«Ha én nagyhomlokú volnék,
Mint mézesmarkú lohólnék:
Bizony nem kotalnék otthon,
Vénasszonynak sarkán folyton;
Akad tartomány akárhol,
Találkozik térség távol,
Henye férfinak futosni,
Állástalannak utazni,
Tenyered-talpad letaposni

Lábikrádat elkoptatni
Kékes erdő közepiben,
Burkos ballang belsejiben.»

«Ott a tisztás, tobzos, járnod,
A homok, heje-hujáznod,
Utad is megvan, rajta menned,
Tenger partja, futnod innét
Hosszú északi határra,
Lappországi tér lapályra;
Ott lenne csak jó te néked,
Édes volna édegelned,
Nyáron czammognod czipőtlen,
Kapezátlanul őszidőben,
Menkő nagy morotvák mentén,
Téres tóállások telkén.»

«Oda hogyha el se mennél,
Tán a tájára se lelnél,
Fuss egy jó darabon folyvást,
Gyalogúton iparkodvást
Oda Tuoni erdejébe,
Halál tisztása terére!
Van ott láp, hogy rajta lábolj,
Hangafüves hely, hogy tánczolj,
Ott a Czifra, ott a Kajla,
Ott a böccze mindenfajta,
Vasból vert vonószijakon,
Nyűg van biztos ő nyakukon;
Hízik ott az ösztövér is,
Még csontja is megkövérszik.»

«Berek békülj, ballang térülj,
Szelidülj meg kékszín szálfas,
Hagyd én barmáimat bizton,
Hasadt körműimet nyugton,
Szép meleg idő szakában,
Mi urunknak hő nyarában.»

«Nyurganyak, erdőknek kirá-
Szürke szakállú erdő-vénje, [lya,

Hajtsd elé kutyahadaid,
Fékezd meg fenevadaid,
Dugj az orrlyukába gombát,
Másikának almacsutkát,
Ne szálljon a szag feléje,
A nyáj gőze el ne érje,
Szemeit selyemmel kösd be,
Fülit gombolyaggal főd be,
Ne hallja meg a haladót,
Ne lássa meg a szaladót.»

«Ezzel ha be nem elégli,
Még erre sem fogna félni,
Tiltsad el te magzatidat,
Fordítsd félre fajzatidat;
Szállítsd el e sűrűségből,
Riaszd el e martvidékről,
Szűk falka-füvellő földről,
E széles legelők mellől!
Ebeid üregbe üzzed,
Kis kutyáid megköttözzed,
Arany nyügget megnyügözzed,
Ezüst szíjjal egybefűzzed,
Kártételit hogy ne üzze,
Rossz fát ne tegyen a tűzre.»

«Ezzel ha be nem elégli,
Még erre sem fogna félni,
Oh Ukko, aranyos felség,

Oh ezüst uralkodó te,
Halld meg ím arany igéim,
Én gyönyörű gyöngy beszédim!
Faragj berkenyefa pántot,
Busa orruk azzal pántold;
Berkenye ha meg nem bírja,
Rézből öntsd a pántot újra,
A réznek ha nincs ereje,
Vaspántot csinálj nekie!
Vasat is ha széjjelszedne,
Ha mégis hibába menne,
Húzz aranyos rúdat nekik
Állesontjuktól állesontjukig,
Végeit merőn megormold,
Szögeit keményen kampold,
Álnok álla ne mozogjon,
Förtelmes foga ne fogjon,
Ha csak nem feszítik vassal,
Nem tépik aczélsapocscsal,
Meg nem sebzik éles késsel,
Fejszével nem fejtik széjjel!»
543 Avval Ilmariné asszony,
A gondos kovácsné asszony
Hajtja óljából a marhát,
Legelni bocsátja barmát,
Farka bojtjához mint bojtárt,
Rabját ragasztja mint hajcsárt.

HARMINCZHARMADIK ÉNEK.

Estefelé, a nyáj legelte közben, Kullervo előveszi a kenyeret s a mint meg akarja vágni, eltöri kését; ez annál jobban bántja, mert ez a kés volt az egyetlen emlék, a mely családjáról reá maradt; 1—98. s.— Elhatározza, hogy bosszút áll a gazdasszonyon; behajtja a nyáját a tóba, összegyűjt egy sereg farkast és medvét s este a nyáj helyett ezeket hajtja haza; 99—184. s.—A gazdasszonyt, a mint fejni megy, a vadak széttépik

185—296. s.

Kullervo, Kalervo-magzat,
Tesz a tarsolyba edelt,
Hajtja láb mentin a kondát,
Maga megy, lohol mezőn át,
Szóval mondja elmentiben,
Kesergi előkeltiben:

«Oh én bú gyötörte gyermek,
Én gyermek, kit bú gyötör meg,
Most jutottam jóról balra,
Juttam hitvány hivatalba,
Ökrök farkára figyelek,
Borjúk bőrére ügyelek,
Mindenik mocsáron gázlok,
Csupasz földön csúszok-mászok.»

Leül a földön egy kupacra,
Napos lejtőre akadva,
Ottan versét szólaltatja,
Ő dalát im így dudolja:

«Süss fel, Isten napja fénye,
Urunk orsója, ragyogj rá
Kovács nyája őrzőjére,
A kis bojtárra szegényre,

Ne Ilmarinen lakára
Még annyit se asszonyára!
Az asszony világát éli,
Szeldel a buzakenyérben,
Pástétomot két pofára,
Még vaját is ken reája;
Szegény bojtár száraz gyürkén,
Rág kenyérnek kemény kérgén,
Zabliszt zagyvalékban ájkál,
Polyva pomposában vájkál,
Szalmaliszt habarcsot habzsol,
Fenyőhéj falatot majszol,
Nyírfahéj ivóval hajsol
Nedves domb tövéen egy kortyot.»

«Menj le, oh nap, áldozz, élet,
Szállj le, Istennek ideje,
Fordulj nap a fenyvesekre,
Áldozz élet a berekre,
Borókásokra bocsátkozz,
Égerfák tövébe távozz,
Bocsásd el a bojtárt haza,
Vajas tálban turkálnia,

Árpazsemlyén dúskálnia,
Friss czipóban furkálnia.»

Akkor Ilmariné asszony,
Míg a bojtár búgta versét,
Kullervó az ő keservét,
Vajas tálban maga turkált,
Árpazsemlén maga dúskált,
Friss czipóban maga furkált,
Pépet főzött pusztá vízzel,
Nyers káposztát Kullervónak,
A zsirt róla eb lenyalta,
Kormos kutya pártul fogta,
Kuvasz kénye-kedvén falta,
Bodri bőven dézsmálgatta.

Berekben madárka dalol,
Kis madár a cserje alól:

«Ideje ím a rabnak enni,
Apátlannak estelizni.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Néz a napra, vet im hosszat,
Maga szóval így szólal:

«Ideje már a jóllakásnak,
Ideje az ebédelésnek,
Eleség-előszedésnek!»

Hajtja barmát pihenőre,
Nyáját nyujtózni mezőre,
Maga ül egy kis hoporcsra,
Zöldelő kis gyephalomra,
Veszi válláról a tarsolyt,
Tarsolyból kenyeret markolt,
Megnézeli, megforgatja,
Ő szavát im így szabja:

«Sok czipó csinos felülről,
Simábbnál simább a héja,
De fapor vagyon belülről,
Héja alatt csak kéreg-korpa.»

Tokjából a kést kirántja,

Kenyerét hogy széjjel vágja,
Hát im kése köhöz koppan,
Sziklának szalad legottan,
Kicsorbúl a késnek éle,
Ketté válik vaspengéje.

Kullervo, Kalervo-magzat,
Nézi, nézi kedves kését,
Maga elfakada sírva,
Mondja mostan, fölfeleli:
91 «Csak e vas volt testvér velem,
Ez a kés szerető felem,
Atyám adta jószágocskám,
Szülém szerzette vagyonkám,
Azt is eltörém a sziklán,
Kemény kövön kicsorbítám,
Gonosz gazdámnak kenyerén,
Gonosz asszonynak sütetén;
Hogy fizetem meg vígasságát,
Vígasságát, csúfosságát,
Bósz banyának aljasságát,
Rossz ringyónak süteményét?»

Varjú vákog a berekben,
Varjú vákog, holló károg:

«Oh aranycsatos, te árva,
Magános Kalervó-magzat,
Mért oly bús a kedved folyton,
Szíved mért oly szörnyű zordon?
Vágj egy vesszőt a berekben,
Nyírfát erdő-szögeletben,
Küldd a trágyás lábút lápra,
Üzd a barmot ingoványra,
Felit farkas fogainak,
Felit maczkó markainak.»

«Hívd az ordasokat egybe,
Mind a maczkót egy seregbe,
Ordasokból alkoss Aprót,
Büvöld Böcczévé a maczkót,

Hajtsd hazafelé a falkát,
 Udvarra tereld a Tarkát,
 Így fizeted vissza vígasságát,
 Bős bosszorkány bosszantását.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
 Maga szóval így szól:

«Várj csak, várj csak Híz szaj-
 Apám késiért én sirtam, [hája,
 Majd sírsz még te is egyebért,
 Sírsz a sok fejős tehénért!»

Vág egy vesszőt a sűrűből,
 Nyájcsapót gyalogfenyűből,
 Kergeti a kondát érre,
 Űzi ökrit ágas térre,
 Felit farkasnak falászni,
 Mást maczkónak markolászni,
 Farkasból tehént varázsol,
 A maczkóból marhát másol,
 Egyikéből Aprót bájol,
 Bimbót bővöl másikából.

A nap ím nyugatnak hajlik,
 Enyészet felé hanyatlik,
 Fenyőfák tövére távoz,
 Fejő kor felé leáldoz;
 Szegény boldogtalan bojtár,
 Kullervo, Kalervo-magzat,
 Hajt a medvékkel hazáig,
 Farkasnyájjal udvaráig,
 Medvéit még biztatgatja,
 Farkasait szóval tartja:

«Czibáldasszonyomnak czomb-
 Harapj lába ikrájába, [ját,
 Majd ha megszemlélni feljön,
 Lekuporog, hogy majd fejjön!»

Tehéncsontból kürtöt készít,
 Csengetyűt ökörszaruból,
 Szegfű lába lett a sípja,

Fütyölő a Czifra sarka,
 Fújja, fújja ott a kürtjét,
 Csendíti a csengetyűjét
 Házi halmon három ízben,
 Hatszor is az aklok közben.

Ilmariné úrasszonyság,
 Vasverőné, nyalka némbér,
 Várton várja tejnek jöttét,
 Elheveri ott az estét;
 Hát a lápról kürtszót hallott,
 Mezőről muzsikahangot.
 Szóla szóval illeténnel,
 Im beszéle ily beszéddel:

«Istenem, tiéd a hála,
 Kürt szól, jön a nyáj tanyára;
 Hol szedett a szolga szarvat,
 Hol kapott a béres kürtöt,
 Hogy ím jődögél fütyülve,
 Akkorákat fúj a kürtbe,
 Fülem majd hogy megrepesztí,
 Fejemet halálra gyöttri.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
 Szóval mondja, fölfeleli:

«Lápon lelt szarút a szolga,
 Fütyölőjét fertőn fogta,
 Nyájad ím az utcán vagyon,
 Az akoldúlón a barom;
 Ideje gerjeszteni füstjét,
 A fejéshez fognod tüstént!»

185 Ilmariné asszony arra
 Fejni a napát noszolja:

«Eredj aggnő, fejd meg őket,
 Hozd helyre az éhezőket,
 Magam rá sem érnék mástól,
 A nagy tészta-dagasztástól.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
 Szóval mondja, fölfeleli:

«Gazdaasszony, a ki gondos,
Háziasszony, a ki szorgos,
Maga feji meg a marhát,
Maga hozza helyre barmát.»

Ilmariné asszony ottan
Maga gerjeszt füstöt nyomban,
A füst mellől fejni feljő,
Mostan megnézi a marhát,
Szemléli az almos csordát,
Szóval mondja, fölfeleli:

«No a nyáj az ékesforma,
Sima szőrű minden barma,
Bundája: hiúznak bőre,
Ballangbéli juh pihéje,
Tögyüket a tej dagasztja, [ja.»
Csescsik majd hogy szétszakaszt-

Leguggol, hogy fejni fogjon,
Húzza, hogy a tej csorogjon,
Húzza egyszer, húzza újfönn,
Harmadszor is húzná rögtön;
Hát a farkas rája robban,
Maczkó markolászsa nyomban,
Farkas falja két orcáját,
Medve tépi térde táját;
Harap lába ikrájába,
Lábszár-csontját, sarkát rontják.

Kullervo, Kalervo-magzat,
Igy áll bosszút csúfságáért,
Csúfságáért, vigságáért,
Gonosz nőnek így fizet bért.

Ilmariné, gyöngy menyecske
Maga imhol sírni kezde,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Rosszúl tetted, rongyos bojtár,
Házamba hogy medvét hoztál,
Farkast én nagy udvarimba!»

Kullervo, Kalervo-magzat,

Szóval erre fölfelelé:

«Rosszul tettem rongyos bojtár,
Te se jobban, rongy menyecske,
Ugy-e kőkenyeret süttél,
Sziklából kalácsot küldtél,
Késem megszegém a sziklán,
Kemény kővön kicsorbitám,
Atyám késit, egyetlenjét,
Rokonságom bírta pengét.»

Mondja Ilmariné asszony:

«Oh te bojtár, édes bojtár!
Szedd visszára szándokidat,
Bontsd fel búvös mondatidat,
Végy ki farkas fogaiból,
Ments ki medve markaiból,
Inget varrok rád lobogóst,
Szabok díszes lábravalót,
Kalácson, vajon lakozol,
Édes tejben dúslakodol,
Tétlen dőzsölhetsz egy évig,
Munka nélkül még egy évig.»

«Sebten hogyha el nem engedsz,
Iziben ha föl nem fejtesz,
Legitt halva omlok össze,
Földnek formáját felöltve.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Halj meg, ha meg akarsz halni,
Mulj el, ha el akarsz mulni,
Van a földben hely a holtnak,
Sírban az aláomoltnak,
Hatalmasabbnak is hálni,
Szálásbnak is oda szállni!»

Mondja Ilmariné asszony:

«Oh Ukko, te felső isten!
Fogd szaporán a nagy ijad,
Legjobb íved igazítsad,

Réz tolladat, azt a gombost
 Tedd a tüzes íjra ímmost,
 Taszítsd el tüzes nyiladat,
 Lődd ki azt a gombos tollat,
 Lőjj a hónán keresztül-át,
 Hasogasd meg vállá húsát,
 Terítsd le Kalervo kölykét,
 Lődd agyon a hitvány dögjét,
 Szegesvégű szárnyas nyillal,
 Rézből való gombos tollal!»

Kullervo, Kalervo-magzat,
 Maga szóval így szólal:

«Oh Ukko, te felső isten!
 Ne lőjj meg nyiladdal engem,
 Ilmarinét inkább meglődd,

Gombos nyillal a gonosz nőt,
 Helyéből se mozdulhasson,
 Sehová se fordulhasson.»

Ilmariné asszony ottan,
 A neves kovácsnak nője
 Im aláhanyatlik holtan,
 Halálszínben hull a földre,
 Maga háza udvarára,
 Kicsiny telke tájékára.

²⁹ Így volt az ifjú nőnek veszte,
 A szép asszony így végezte,
 Kit sokáig várton vártak,
 Hat éven át híven szántak
 Ilmarinen örömének,
 A nagy vasverő díszének.

HARMINCZNEGYEDIK ÉNEK.

Kullervo megszökik Ilmarinentől, búsan barangol a pusztában, míg ott egy irtási asszonytól megtudja szülei és testvérei életben létét; 1—128. s. — Az irtási asszony utasítása szerint meg is leli őket Lapphon határán; 129—188. s. — Anyja elmondja, hogy őt még kiskorában elveszítettnek hitte; továbbá elmondja, hogyan veszett oda öregebb leánya számóczaszedés közben; 189—246. s.

Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapczás Ukko-magzat,
Szőke hajjal ékeskedő,
Bőr czipővel büszkélkedő
Maga útra elkészüle
Ilmarinen vasverőtől,
Mielőtt nejének holta
Gazdája fülébe jutna,
Gazdája haragra gyúlna,
Viadalra felvonúlna.

Vígan vált a vasverőtől,
Nagy örömmel égtől-földtől,
A tisztáson csengve-bongva,
Gyujtoványon megy zajongva,
A láp döngött, a föld regett,
A tér tisztás visszazengett
Kullervo dala zajától,
A gonosznak víg szavától.

Behallott a kácsműhelybe,
A kovács megállta helybe,
Fülelve az útra mén ki,
Udvarára széjjelnézni,
Mily muzsika szól az erdön,

Mi cseng-bong a tisztástájon?

Látja a valót legitten,
Az igazat leplezetlen,
Ott látja nejét ledúlve,
Szépségését elterülve,
Elterülve önnön telkén,
Hanyattég a hantra esvén.

Ott a vasverő megállta,
Zordon bú szívére szálla,
Ott marada éjjel sirván,
Könnyeit napestig ontván,
Kátránnyal a kedve felér,
Szíve mint a szén oly fehér.

Kullervo csak megy, mendegél,
Csak előbbre lép, lépdegél,
Egy nap erdők vadonjában,
Hísznek pusztá pagonyjában,
Estét érve, éjre térve,
Telepszik egy kis tetőre,
Ottan ül im az atyátlan,
Ott petyeg a pártfogótlan:

«Mi volt nékem megteremtőm,
Ki volt koldusnak kiköltőm

Bujdosásra mindörökre,
Holtig az ég alá kilököve!»

«Más emberek haza mennek,
Maguk szállásán pihennek;
Erdőben van nékem almom,
Tisztásokon telkem, házam,
Tűzhelyem a szélben tartom,
Akkor fürdök, ha megázom.»

«Ne alkoss, te áldott Isten,
Sohse alkoss olyat itten:
Embert világra valótlant,
Se pediglen pártfogótlant,
Itt az ég alatt atyátlant,
Avagy teljesen anyátlant,
Mint alkottál engem Isten,
Itt hagytál ily bűba esten,
Csüllök társául kitévén,
Tengeri sirályok bérczén!
Fecskére a nap sugara,
Feljön a verébfura,
Öröm ég madaraira,
Én rám világ végeztéig
A nap nem derül fel többé,
Az öröm soha örökké.»

«Nem tudom, ki volt a nem-
Nem ismerem életszerzőm, [zöm,
Jérce tett az útra vajjon,
Vagy récze rakott az érre,
Kacsa költött ki a marton,
Vagy bűvár kövek közébe.»

«Elmaradtam rég atyámtól,
Kiskoromban még anyámtól,
Atyám is, anyám is sírba,
Egész nagy nemem kiírtva;
Rám hagyá czipője rongyát,
Hagyott hókásás harisnyát,
Engem hagyott jégbe fagyva,

Forgandó bürűkre bízva,
Hogy leljem sirom mocsárba,
Sülyedjek a sűrű sárba.»

«De azért én mostanában
Még sem szánom el magamat
Láp fölébe hídlásműnek,
Pocséta fölé bürűnek;
Nem lelem mocsárba sírom,
Míg a két kezemet bírom,
Míg öt ujjamat viselem,
A tiz körmömet emelem.»

«Most valami jut eszembe,
Egy gondolat vág fejembe,
Megyek Untamo-faluba,
Bosszút állok vert atyámért,
Vert atyámért, bús anyámért,
Magam minden bántalmáért.

Szóval mondja, fölfeleli:
«Várj csak, várj csak Untamói,
Hadd csak, én hadam halála!
Ha feltámadok csatára,
Szobád porrá nem teszem-e,
Házad széjjel nem szedem-e.»

Jön egy aggnő szembe véle,
Kék köntösű berki néne,
Ő szavát ím ighen szabja,
Maga mondja, fölfeleli:

«Hova kullogsz, Kullervói,
Merre mégy, Kalervo-magzat?»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Valami jutott eszembe,
Egy gondolat jár fejembe,
Utazok biz én amoda,
Megyek Untamó-faluba,
Megbosszúlom hadam végét,
Atyám kékjét, szülöm vérét,

Házok hamvvá tüzelem fel,
 Pozdorjává pörkölöm fel!»

Az aggnő szavát ím szabja:
 Maga mondja, fölfeleli,

«Nincs a te nemed kiírtva,
 Kalervo még nincs a sírba:
 Életben van még atyuskád,
 Ép a földön még anyuskád.»

¹²⁹ Oh én édes-kedves néném,
 Mondd meg, édes asszony-néném,
 Hol találom fel atyámat,
 Szép dajkámat, jó anyámat?»

«Ott vagyon a te atyuskád,
 Szép dajkálód, jó anyuskád,
 Lappországnak széles szélén,
 Halas tengerszem szegélyén.»

«Oh én édes-kedves néném,
 Mondd meg, édes asszony-néném,
 Hogy jutok én ama tájig,
 Mikép érek el odáig?»

«Könnyen éred el a tájat,
 Járatlan is megtalálhadd:
 Vadon erdön át kell jutnod,
 Folyó martja mentin futnod;
 Mégy egész nap, aztán másnap,
 Harmadnap is ráadásnak,
 Így északnyugatnak menve,
 Hegy találkozik ott szembe,
 Te csak menj a hegy alatt el,
 Balkézőről a hegyet hadd el,
 Víz találkozik ott osztán
 Jobb kezed felől folyosván,
 Menj le a folyóvíz mellett,
 Három zúgó a hol törtet;
 Érsz egy földnyelv hajlatához,
 Jutsz egy hosszú fok csucsához,
 Ház van a földnyelv hajlatában,

Rossz fürdő a fok csucsában,
 Ottan él a te atyuskád,
 Ott szép dajkád, jó anyuskád,
 Hugaid is ottan lesznek,
 Két gyönyörű leánygyermek.»

Kullervo, Kalervo-magzat
 Hát megindul, megy, mendegél,
 Megy egész nap, aztán másnap,
 Harmadnap is ráadásnak,
 Így északnyugatnak menve,
 Hegy találkozik ott szembe,
 Ő a hegynek alján ellép,
 Bal lejtőjén lépdél arrébb,
 Eljut a folyóhoz aztán,
 Mégyen a folyónak martján,
 Balfélén a víznek elmén,
 Jár a három zúgó mentén,
 Ér egy földnyelv hajlatához,
 Jut egy hosszú fok csucsához,
 Ház van a földnyelv hajlatában,
 Rossz fürdő a fok csucsában.

Legott lép be a lakásba,
 Nem ismernek rá a házba:

«Honnét vendég, vizen túli,
 Az utas hová való fi?»

«Hát fiad nem ismered meg,
 Nem ismersz-e gyermekednek,
 Akit Untamó-vitézek
 Honukba velük vivének,
 Valék, mint atyám araszsa,
 Anyám orsójának hossza.»

¹⁸⁹ Anyja mondja ím előre,
 Fölfeleli agg szülője:

«Oh szegény szülöttem, drágám,
 Oh aranycsatos kis árvám!
 Hogy te látó szemmel járod
 Ezt a kerek nagy világot,

S én sirattalak mint holtat,
Már régesrégén kimultat.»

«Két fiacskám vala nekem,
Két gyönyörű lánygyermekem,
Közülök szegény szivemtől
Elszakadt a vénebb kettő,
Fiam egy nagy ütközetbe,
Lányom Isten tudja merre,
Lám fiamat újra látom,
Soha többet én leányom.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Maga kérdezi előre:

«Lányod milyen tájon tünt el,
Hugocskám hová is ment el?»

Anyja ő szavát im szabja,
Maga mondja, fölfeleli:

«Szegény lányom erre tünt el,
Kis hugocskád erre ment el:
Eprészve az erdőt járta,
A hegy alját áfonyázva,
Ott veszett el én kis árvám,
Szörnyet halt szegénymadárkám,
Hire sincsen elhaltának,
Neve nincsen elmúltának.»

«A leányt pedig ki szánja?
Ki más, hógýha nem szüléje,

Legelőbb keresi anyja,
Az keresi, az siratja;
Hát én gyászos útra keltem,
Kis lányom hogy megkeressem,
Erdőkön mint maczkó futtam,
Mint vidra a berket bujtam,
Bujtam egy nap, aztán másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Harmadik nap lementében,
Egy hét múlva legkésőbbben
Jókora halomra hágtam,
Egy magas tetőn megálltam,
Lányomat kiáltám ottan,
Az eltüntet áhitottam:

«Hol vagy, édes kedves lányom,
Gyere már haza virágom!»

«Lányomat im így kiáltám,
Az eltüntet így kívánám;
Hegyek-völgyek válaszoltak,
A tisztások íme szóltak:

²⁴¹ «Mit hívod hajadon lányod,
Mit hívod, mit is kívánod?!
Nem lesz annak visszatérte,
Soha sem kerül az élve
Anyja ősi örökébe,
Az atyai régi révbe!»

HARMINCZÖTÖDIK ÉNEK.

Kullervo megkísérti a házi munkákban segíteni szüleinek, azonban atyja nem sokat használhatván őt, adó-vivő útra küldi; 1—68. s. — Adószállító útján ráakad számóczázás közben elveszett ismeretlen nőtestvérére, elcsábítja és megszeplőszíti őt; 69—188. s. — Felismervén egymást, nénye a folyóba ugrik, Kullervo pedig haza rohan, elbeszéli anyjának nénye gyászos esetét s maga is véget akar vetni életének; 189—344. s. — Anyja megtiltja, hogy öngyilkos legyen s inkább azt ajánlja neki, hogy valami rejtekbe félrevonulva, nyugtassa meg mardosó lelkiismeretét; Kullervo pedig azt veszi fejébe, hogy előbb megbosszúlja magát Untamón; 345—372. s.

Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapczás Ukko-gyermek,
Ottan éledgett továbbra
Apja, anyja oltalmába;
Nem kapott nagy értelemre,
Nem volt benne férfielme,
Hogy nevelték kurtán-furcsán,
Dajkálták kicsinyűl durván,
Furcsa fölnevelőjénél,
Durva dajkálója mellett.

A fiú dolognak álla,
Munkában feszüle válla,
Neki fekszik, hogy halászszon,
Nagy hálóval csónakázzon,
Maga ő szavát im szabja,
Véli, az evezőt fogva:

«Vonjam-e egész erővel,
Húzzam tőlem telhetőleg,
Vagy esetszerűleg vonjam,
Szükség szabta módon húzzam?»

Kormányos a kormány mellől

Mondja szóval, fölfeleli:

«Bár vonod egész erővel,
Tőled telhetőleg húzod,
A csajkát csak szét nem zúzod,
Nem töröd az evezőt el.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Vonja ím erőn-erővel,
Tőle telhetőleg húzta,
Fahorgait széjjelzúzta,
Eltépte boróka ívét,
Nyirfa csónakot szana-szét.

Megy Kalervo, megnézei,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Nem lesz csónakos belőled,
A fahorgot összetörted,
A boróka ívet szerte,
A nyirfa tutajt izekre;
Menj gyalommal turbukolni,
Turbuklónak jobb fogsz lenni!»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Megy gyalommal turbukolni,

Maga ottan turbukolva
Szóval mondja, fölfeleli:

«Turbukoljam teljes vállal,
Férfi mód neki feszüljek,
Vagy vonjam esetszerűleg,
Szükség szerint turbukoljam?»

A vonó szavát ím szabja:
«Hogyan tudnál turbukolni,
Ha nem teljes vállal vonnád,
Férfi módra meg nem fognád?»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Teljes vállal turbukolja,
Férfi módra meg is fogja,
Vizet kásává kavarja,
Gyalmot kőczczá turbukolja,
A halakat enyvvé gyúrja.

Megy Kalervo, megnézei,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Nem lesz turbukló belőled,
Gyalmom kőczczá turbukolád,
Usztatóim porrá pallád,
Köteleim ronggyá rontád;
Menj inkább adót bevinni,
Földnek terhet megfizetni,
Útra termettél te nyilván,
Ösvényen ügyesb leszel tán.»

69 Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapczás Ukko-gyermek,
Sárga hajjal fényeskedő,
Bőr czipővel ékeskedő
Mégyen az adót bevinni,
Földnek magját megfizetni.

Adó terhet hogy letette,
Föld magjait megfizette,
Legott szökken szán farába,
Kapaszkodik kosarába,
Hajt hazafelé javába,

Útaz önnön otthonába.

Hajt szaporán, csakúgy csattog,
Méri utját, a mint hajt ott
Väjnölä téres tisztásain,
Rég megművelt irtásain.

Egy leány akad eléje,
Aranyhajú hajt feléje
Ottan Väjnő irtásain,
Rég megművelt tisztásain.

Kullervo, Kalervo-magzat,
Megállítja ménjét menten,
Ott a lánykát hívogatja,
Hívogatja, csalogatja:

«Gyer kisasszony a kasomba,
Feküdj hátra bundáimra!»

Szól a lány a lábszánkáról,
Incseleg az illangáról:

«Halál kapjon fel kasodba,
Kórság bujjon bundáidba!»

Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapczás Ukko-gyermek
Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyös végűt csördít rája,
Fut a Fürge, szépen halad,
Fogy az út, a szánkó szalad,
Hajt előre, csakúgy csattog,
Méri utját, a mint hajt ott
A tengernek téres hátán,
Végzetlen víz határán.

Egy leány akad eléje,
Bőrczipős evez feléje
A tengernek téres hátán,
Végzetlen víz határán.

Kullervo, Kalervo-magzat,
Megállítja lovacsáját,
Igazitja szépen száját,
Egyengeti mondókáját:

«Jöjj fel, kedves, én kasomba,
Földnek fénye, útaimra!»

Szól viszontag a leányka,
A bőrczipős visszavágja:
«Tuoni kapjon fel kasodba,
Mana menjen véled útra!»

Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapczás Ukko-gyermek
Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyös végüt csördít rája,
Fut a Fürge, szépen halad,
Száll a szán, az út leapad;
Hajt előre, csattog-pattog,
Méri útját, amint hajt ott
Észak tisztásai táján,
Lappországnak tér határán.

Egy leány akad eléje,
Czín keblű koczog feléje
Észak tisztásai táján,
Lappországnak tér határán.

Kullervo, Kalervo-magzat
Meglassítja lovacskáját,
Igazítja szépen száját,
Egyengeti mondókáját:

«Szállj szüzecke szánkasomba,
Takarómba, gyöngyöm adta,
Adok almát, enned abba,
Diót, rágicsálnod rajta.»

Szól viszontag a szüzecke,
A czinmellű ráförmedve:

«Köpök, kóficz, korbélyodba,
Kótyonfitty, a kosaradba;
Hideg a takaró alja,
Zordon élet van a kasba.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapczás Ukko-gyermek,
Kapja szűzét szánfarába,

Rántja rögtön kosarába,
Bundája fölé keríti,
Takaró alá teríti.

A kisasszony ottan mondja,
A czinmellű ráfordulva:

«Engedj engemet szabadon,
Hadd menjen a kis hajadon,
Hitvány embert hogy ne halljon,
Ily gézen-gúzt ne uraljon,
Vagy kirugom a fenekét,
Szedem léczeid szanaszét,
Magát szánkód széjjeltöröm,
Kis kasodat porrázúszom!»

Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapczás Ukko-gyermek
Kinyitá a pénzesládát,
Felpattintja cifra hátát,
Megmutatja mind ezüstjét,
Vég posztóit teríti szét,
Sok kapczát, aranyos szélüt,
Övet, szép ezüst szegélyüt.

A posztó bolonddá tette,
Pénz a lábáról levette,
Ezüst csalta, csábította,
Arany eltántorította.

Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapczás Ukko-gyermek
Ott a lánynyal legyeskedik,
Édeskedik, kedveskedik,
Félkeze a lónak fékén,
Másik a menyasszony mellén.

Ott a lánynyal jócskán játszik,
A cinkeblüvel cziczázik,
Réz rojtos takarón fekvé,
Babos bundákon heverve.

189 Már adott az Isten reggelt,
Másnapot az Isten rendelt,

Akkor a kisasszony mondja,
Kérdezgeti, szóba hozza :

«Hát te milyen nemzetségből,
Milyen hadból vagy vitézlő,
Nyilván nagy nemből eredtél,
Főrendű apától lettél!»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli :

«Nem eredtem nagyobb nemből,
Sem nagyobból, sem kisebből,
Vagyok csak középső fajta,
Kalervónak satnya sarja,
Tőkefejű fia szegényke,
Félnótás silány legényke ;
Ámde mondd el ten családod,
Vitéz hadból származásod,
Úgye nagy nemből eredtél,
Főrendű apától lettél?»

A kisasszony fölfeleli,
Ő szavát im így emeli :

«Nem eredtem nagyobb nemből,
Sem nagyobból, sem kisebből,
Vagyok csak középső fajta,
Kalervó alacsony sarja,
Silány kis lánya sanyarú,
Gyöngye gyermeke nyomorú.»

«Egyszer még kicsiny korom-
Még édes anyámnál voltam, [ban,
Eprészgettem kinn az erdőn,
Szedtem földön a számóczát,
Hegy lejtőjén a bogyócskát,
Málnát szedtem fenn a lejtőn,
Szedtem egy nap, ott is hálтам,
Szedtem nappal, szedtem másnap,
Hát im harmadnapra kelve,
Haza útát nem találtam ;
Az út erdőbe vezetett,

Az ösvény sűrűbe veszett.»

«Ottan ültem, sirdogáltam,
Sirtam egy nap, másnap újra,
Hát im harmadnapra jutva
Jókora halomra hágtam,
Egy magas tetőn megálltam,
Ott kiáltoztam, hujáztam,
Feleltek az erdők vissza,
Mind a tisztás hangoztatta :
«Ne bomolj, bolond leányka,
Ne zúgj, esztelen, hiába,
Úgy se hallik az odáig,
Nem hallik szavad hazáig!»

«Három-négy nap elteltében,
Öt-hat napra legkésőbbben
Haláloamat eltökéltem,
Kimulásra készülődtem,
Még sem jött el én halálom,
Inségesnek elmulásom!»

«Ha elér halálom hitványt,
Végem boldogtalan kislányt,
Egy évvel azután osztán,
Már harmadik nyárra jutván
Mint fűszál kinyíltam volna,
Mint virág virúltam volna,
Mint földi finom számócza,
Piros áfonyabogyócska,
S nem lenne ily szörnyű végem,
Nem ért volna ilyen szegyen!»

Alig ezt hogy elmondotta,
Alig egyszer elzokogta,
Kiszökött a szánból sebtén,
Futott a folyóhoz menten,
Víznek vészes forgójába,
Zúgó-búgó csorgójába ;
Ottan vesztét elvégezé,
Ott halálát megszerezé,

Tuoniban találta enyhet,
A habok között kegyelmet.

Kullervo, Kalervo-magzat,
Szánkójából talpra szökken,
Kezde síratozni szörnyen,
Panaszkodni nagy keserven:

«Oh inségi életemnek,
Oh félelmi bús fejemnek,
Hogy saját hugommal háltam,
Szülém szültét meggyaláztam!
Oh atyám, oh én anyácskám,
Én öreg nevelőm drágám,
Mért is alkottatok engem,
Mit hordoztatok keservest!
Jobb lett volna meg se lennem,
Nem születnem, fel se nőnnöm,
E világra nem vetődnöm,
Föld színére sohse jönnöm;
A halál is rosszul tette,
A kórság is elvétette,
Hogy engemet meg nem rontott,
Másod éjjel meg nem fojtott!»

Késsel lőjármát nyiszálja,
Vassal járomszíját vágja,
Azzal felpattan lovára,
Jó hókája oldalára,
Nyargal az uton előre,
Valamelyest vágat véle,
Atyja udvarára ére,
Önnön ősi házhelyére.

Udvarra kinéze anyja:
«Oh anyám, én gondviselőm,
Én nyomorult fölnevelőm,
Mért nem hagytál, engem szülvén,
Ott a fürdő fojtó füstjén,
Mért a zárt reá nem toltad,
Fiad füstbe nem fojtottad,

Másod éjjel meg nem ölted,
Vásznon vízbe nem vetetted,
Mennyezetről le nem lökted,
Bölcsőm tűzlánggra nem szántad,
Pólyám parázsba nem hánytad!»

«Falunk faggatódzott volna:
Mért a pólya nincs a házba,
Mért a fürdő bé van zárva?
Te meg válaszoltál volna:
Bölcsőt tüzön elégettem,
A pólyát parázsra vettem,
Fürdőházban sört kelettem,
Malátát izesítettem.»

Szólal anyja jó előre,
Tudakolja agg szülője:
«Mi bajod, facskám, néked,
Milyen bú találta téged,
Mintha Tuonelából jönnél,
Manalából menekülnél?»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Megvan immár a nagy inség,
A szörnyü szerencsétlenség,
Hajadon hugommal háltam,
Szülém szültét meggyaláztam.»

«Adót vittem, onnan jöttem,
Földnek bérít megfizettem,
Egy leány jött vélem szembe,
Avval estem szerelembe,
A leány az én hugom volt,
Anyám szülte hajadon volt.»

«Az a vesztit elvégezé,
Ő halálát megszerezé
Víznek vészes forgójában,
Buzgó-forró csurgójában;
Magam észszel föl sem érem,
Nem is sejtem, nem is értem,

Hol fog vesztem rám szakadni,
 Mi fog hitványt meghalatni,
 Üvöltő toportyán torka,
 Mozgó medve szája, marka,
 Hasa tenger czethalának,
 Foga tengeri csukának?»

³⁴⁵ Anyja szóval fölfeleli:
 «Ne legyen, fiacskám, veszted
 Üvöltő toportyán torka,
 Mozgó medve szája, marka
 S ne juss czethalnak hasába,
 Félelmes csuka fogára!»

«Ott van Szuomi nagy szigete,
 Szavo széles szögelete,
 Bűnös embert rejtegetni,
 Rossz tetteit eltemetni;
 Öt-hat évig rejtezz ottan,

Kilencz évig egyhuzomban,
 Az idő míg hoz kegyelmet,
 Az évek a búra enyhet.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
 Szóval mondja, fölfeleli: [koljak,
³⁶¹ «Nincs kedvem, hogy bujdo-
 Én gonosz, kereket oldjak,
 Megyek sír szája elibe,
 Halál háza közelibe,
 Nagy viadalnak helyére,
 Férfiak ölő terére;
 Még Untónak ép a bőre,
 A gazember nincs ledöntve,
 Atyám kékje megbosszulva,
 Megtorolva szülöm vére,
 Megfizetve minden sérve,
 Magam bántalminak bére.»

HARMINCZHATODIK ÉNEK.

Kullervo harczra készül s búcsút vesz övéitől, a kik közt egyedül anyja jelenti ki, hogy törődik sorsával, hova megy és él-e, hal-e; 1—154. s. — Untamolába ér. Minde-
nütt zavart okoz s a házakat felgyújtja; 155—250. s. — Hazatér s a telket üresen találja,
övéi mind elhaltak, csupán egy vén fekete kutya él még a házi állatok közül; ezzel
elindul vadászni, hogy élelmet szerezzen; 251—296. s. — Erdei útjában ráakad a helyre,
a hol hűgát megszeplősítette, s lelkiismeretétől furdalva, kardjával vet véget napjainak;
297—360. s.

Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapezás Ukko-gyermek
Fölkerekedik csatára,
Készül bosszújáratára;
Köszörüli kardját kissé,
Osztt lándzsáját élesíté.

Anyja szóval így szól:
«Ne készülj, szegény fiacskám,
Ne készülj kemény csatába,
Kardok küszködése közzé!
A ki hadra kel hiába,
Szánt szándékkal száll csatába,
Azt a harczmezőn megölik,
Ütközetben agyonütik,
Kard élivel aprítják szét,
Szablyával szakítják végét.
Bak hátán ha indulsz hadba,
Kecskén ülve ütközetbe,
A bakot bizony leverik,
Kecskét sár közé keverik;
Békával biczegsz honodba,
Varangyossal vágatsz vissza!»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Akkor nem mocsárba fúlok,
Sem mezőre nem borúlok,
Hollók háló völgyeibe,
Varjak szántó földjeire,
Ha csatahelyen ledülök,
Vivótérségre terülök;
Meghalni a harczban édes,
Kardok küzdelmiben ékes,
Gyöngy betegség a csatai,
Gyorsan elmegy a csatafi,
Korhadatlan indul messze,
Sorvadatlan omlik össze.»

Mondja mégis ő szülője:
«Hogyha meghalsz a csatába,
Mi marad szegény apádra,
Öreg napja oltalmára?»

Kullervo, Kalervo-magzat
Szóval mondja, fölfeleli:
«Pusztuljon el út sarába,
Essen össze udvarába!»

«Mi marad szülő anyádra,
Öreg napja oltalmára?»

«Haljon meg, ölébe kéve,
Füljön meg akol szögébe.»

«S mi marad öcséd számára,
Jövő élete sorára?»

«Veszsen erdő sűrűjébe,
Rogyjon a mező gyepeire!»

«S mi marad hugod számára
Jövő élete sorára?»

«Kút-ösvényre leborúljon,
Mosó-ösvényre lehulljon!»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Indúl immár otthonából,
Apjának ím szól szavából:

«Isten hozzád, jó atyuskám,
Megsiratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetedből elszakadtam,
Családodból kimaradtam?»

Atyja szóval így szólal:
«Nem siratlak biz én téged,
Ha meghallom is, hogy véged,
Kapunk majd fiút külömbet,
Te náladnál jobbat, szebbet,
Nálad sokkal eszesebbet.»

Kullervo, Kalervo-magzat
Szóval mondja, fölfeleli:

«Biz én sem siratlak téged,
Ha meghallom, hogy már véged,
Kapkok ily apát kevésből,
Száját földből, fejít kőből,
Szemeit lápról, áfonyából,
Szakállát is száraz szálból,
Lábát kecskefűz-villából,
Egyéb húsát rothadt fából.»

Öccsének ím mondja mostan:

«Isten hozzád, én öcsikém,
Megsiratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetedből elszakadtam,
Családodból kimaradtam?»

Öccse szóval így szólal:

«Nem siratlak biz én téged,
Ha meghallom is, hogy véged,
Kapkok bátyát majd külömbet,
Te náladnál jobbat, szebbet,
Kétszerte is ékesebbet.»

Kullervo, Kalervo-magzat
Szóval mondja, fölfeleli:

«Biz én sem siratlak téged,
Ha meghallom is, hogy véged,
Kapkok ily öcsét kevésből,
Fejít kőből, száját földből,
Szemeit lápról, áfonyából,
Üstökét is száraz szálból,
Lábát kecskefűz-villából,
Egyéb húsát rothadt fából.»

Hugának ím mondja mostan:
«Isten hozzád, én hugocskám,
Megsiratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetedből elszakadtam,
Családodból kimaradtam?»

Húga szóval így szólal:

«Nem siratlak biz én téged,
Ha meghallom is, hogy véged,
Kapkok bátyát én külömbet,
Te náladnál jobbat, szebbet,
Nálad sokkal eszesebbet.»

Kullervo, Kalervo-magzat
Szóval mondja, fölfeleli:

«Biz én sem siratlak téged,
Ha meghallom, hogy már véged,

Kapok ily hugot kevésből,
Fejit kőből, száját földből,
Szemeit lápról, áfonyából,
Haját néki száraz szálból,
Füleit tengerszem-virágból,
Termetét iharfaágból.»

Anyjának ím mondja mostan:
«Én anyuskám, édes szülöm,
Én szépséges fölnevelöm,
Én aranyos gondviselőm,
Megsiratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetedből elszakadtam,
Családodból kimaradtam?»

Szól viszontag ő szülője,
Maga mondja, fölfeleli:

«Nem érted anyádnak lelkét,
Nem sejtéd szülőd szerelmét;
Megsiratlak, elhiheted,
Ha majd hallom holt híredet,
Hadamból hogy elapadtál,
Családomból elmaradtál;
Sirom házamat özönbe,
Hidlásdeszkáim habokba,
Minden úton görnyedezve,
Az aklokban kuporogva,
Sírom a havat sikosra,
A sikosat pusztta földre,
Pusztaföldet virítóra,
Virítót csupa fakóra.»

«Mit nem sirhatok el nyilván,
Nem tudok úgy elzokogni,
Emberek közepett sírván:
Fürdőmben sirom el titkon,
Vízáradásokba ontom,
Fürdöm padját elborítom.»

155 Kullervo, Kalervo-magzat,

A kék kapczás Ukko-gyermek
Megy a harcza muzsikálva,
A hadba heje-hujázva;
Zeng az éren, zeng a téren,
Kurjongat a tisztásokon,
Visít fenn a fenyéren,
Csakúgy csattog az avaron.

Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:

«Már atyád halottaiban,
Nagy öreged ím odavan,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temetik el a holtat.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Ott azonnal fölfeleli: [jon,
«Hogyha meghalt, hát csak hal-
Van nekünk heréltünk otthon,
A földbe hogy eltehessék,
Halál halmába temessék!»

Megy a lápon csengve-bongva,
Gyujtoványon nagy zajongva;
Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:

«Már öcséd halottaiban,
Szülőd gyermeke odavan,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temetik el a holtat.»

Kullervo, Kalervo-magzat
Ott azonnal fölfeleli: [jon,
«Hogyha meghalt, hát csak hal-
Van mi nekünk ménünk otthon,
A földbe hogy eltehessék,
Halál halmába temessék.»

Megy a lápon csengve-bongva,
Gyujtoványon nagy zajongva;
Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:

«Már hugod halottaiban,
Szülőd gyermeke odavan,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temetik el a holtat.»

Kullervo, Kalervo-magzat
Ott azonnal fölfeleli: [jon,
«Hogyha meghalt, hát csak hal-
Van mi nekünk kanczánk otthon,
A földbe hogy eltehessék,
Halál halmába temessék.»

Harsog a harasztól által,
A réten riogva járdal;
Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:

«Meghalt jó anyád, nevelőd,
Kimúlt kedves gondviselőd,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temeti más a holtat.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Oh én árva boldogtalan,
Hogy anyám is már odavan,
Meghalt mennyezet-mivelőm,
Elhunyt hű paplanhimezőm,
Hosszú végvásnak szövője,
Öreg orsók pergetője;
Nem valék ott elváltakor,
Jelen lelke elszálltakor,
Nagy hideg vala-e holta,
Vagy kenyérnek szűkös volta.»

«Mossák meg a holtat szépen
Német szappannak vizében,
Takarják selyembe testét,
Gyenge gyolcsba göngyölgessék,
Azután a földbe rejtsek,
Halál halmába temessék,
Vigyék verssel, siratóval,

Bocsássák le énekszóval;
Én nem térek addig vissza,
Míg Untamo nincs boszúlva,
A garázda el nincs ejtve,
A rossz májú agyonverve.»

Megy a harcza muzsikálva,
Örvendezve Untolába,
Szól szavából, mondja fennen:

«Oh Ukko, te fölsőisten,
Csak egy kardot adj elébem,
Szablyát szépet szállíts nekem,
Egy táborral szembeszállót,
Száz számnak is ellenállót!»

Kap kardot, kívánta fajtát,
Legis-legjobbyszerű szablyát,
Egész népet maga ver szét,
Elpusztítja Untó sergét,
Mindent porrá perzsel ott föl,
Pusztá pozdorjává pörköl,
Kályhakő marad meg bévül,
Burkos berkenyefák kívül.

²⁵¹ Kullervo, Kalervo-magzat,
Hazafelé fordul immár,
Holt atyjának házhelyére,
Szülőinek szérűjére;
Üres a ház, ahogy odajön,
Kietlen, mikor beköszön,
Nem jön senki átölelni,
Kezét nem kínálja senki.

Nyúl a tűzhelyre kezével:
Tűzhelyen a szén kiégve;
Arról tudja, oda érvén,
Édesanyja nincs már élén.

Nyúl a kályhához kezével:
A kályha köve kihülve;
Arról tudja, oda érvén,
Édes atya nincs már élén.

A pallóra szeme pillant :
Lát is pallót, sűrölatlant,
Arról érti megjöttével,
Húgocskája sírba téve.

Fut a révbeli vizekre :
Nincs a révben csónak egy se ;
Arról érti, megjöttével,
Öcsikéje sírba téve.

Ottan elfakada sírva,
Sír egész nap, másnap újra,
Maga szóval így szólal :
«Oh én édes enyhe dajkám,
Mit hagyál te itten én rám
Ezen a kerek világon?» [gem,

«Nem hallasz szülécském en-
Hogy szemeidnél szepegek,
Halántékidnál rebegek,
Fejednél fujom keservem.»

Anyja fölserken a sírba,
Föld alól felel ím vissza :
«Hisz megvan kutyám, a Kormos,
Barangolnod ballangföldön ;
Vidd el véled vén kutyámat,
Ballangföldre menj el rögtön,
Térj, az erdőn végigvágva,
Erdő lányai lakába,
Kékszín szűzek udvarába,
Tüleveles vár fokára,
Eleségért ott esedezz,
Zsákmányolni ott igyekezz !»
297 Kullervo, Kalervo-magzat,
Vészi véle vén kutyáját,
Indúl megtenni a pályát,
Rándul fel a rengetegbe ;
Jár az úton egy darabot,
Valamelyest ballaghatott,
Hát ím a szigethez ére,

Talál tettének helyére,
Hol a szűzet fertőztette,
Anyja szültét szeplőztette.

A gyönyörű gyöp zokogott,
A kedves avar kesergett,
Az új széna szánakozott,
Hangafűvirág dohogott
A leánynak ott megestén,
Anyja szülte szégyenültén.

Új szénának nem hajt ága,
Nem nő hangafű virága,
Nem terem meg ama tájban,
Abban a gonosz határban,
Ahol lőn a lány megeste,
Anyja szülte szégyenülte.

Kullervo, Kalervo-magzat
Éles kardját kiragadja,
Nézegeti, megforgatja,
Kérdegeti, szölongatja ;
Kardnak ím a kedvit kérdi,
Van-e vajjon kedve néki
Bűnös húsból eddegélni,
Vétkes vérből iddogálni ?

Kap a kard a gazda kedvén,
Ért biz az a hőnek nyelvén,
Válaszola ilyen szóval :

«Hogyne volna enni kedvem,
Bűnös húsból egyet ennem,
Iddogálnom vétkes vérből ;
Eszem húst bár büntelent is,
Iszom vétkezetlen vért is.»

Kullervo, Kalervo-magzat,
A kék kapczás Ük-ivadék,
Markolatát szúrja földbe,
Végét ím a gyepebe dőfte,
Hegyt mellének szögezte,
Hegyére magát vetette,

Maga vesztit megkereste,
Ő halálát megszerezte.

Így volt ím az ifjú veszte,
Vitéz Kullervo eleste,
Végtére a hősnek holta,
Kemény küzdőnek kimulta.
³⁴⁷ Ott az öreg Väjnämöjnen,
Hogy halála hírét hallja,
Kullervo kimultát érti,
Ő szavát ím így szabja :

«Ne neveltesd, népem, eztán
Magzatodat kurtán-furcsán,
Bízva dőre dajkálóra,
Idegen elaltatóra !
Fiad ferdén ha neveled,
Dőrén dajkálod gyereked,
Nem fog kapni értelemre,
Nem lesz benne férfielme,
Noha vén korát eléri,
Termetét bár öllet méri.»

HARMINCZHETEDIK ÉNEK.

Ilmarinen sokáig siratja elhunyt nejét, azután aranyból és ezüsből magának új feleséget kalapál, s ezt nagy ügygyel-bajjal el is készíti, csak lelket nem tud belé adni; 1—162. s. — Éjen átal ott fekszik arany menyasszonya mellett, s a mint reggel fölébred, nagyon hidegnek érzi azt az oldalát, mely a kép felé volt fordulva; 163—196. s. — Az arany menyasszonyt erre átengedi Väjnämöjnennek, ez azonban nem fogadja el, hanem felhívja Ilmarinent, hogy kalapáljon belőle hasznos holmit, vagy úgy a mint van, vigye el más országokba, aranyra vágyó kérők számára; 197—250. s.

A vasverő Ilmarinen
Napokig nejét siratja,
Sír éjente álmotalan,
Sír naponta étlen-szomjan,
Korán kezdi a kesergést,
Pitymallatkor a pityergést,
Fiatal hölgye hogy már halva,
Szépét rejti sírnak halma;
Nem is fordul már kezi-
re Kalapácsa réz nyele se,
Nem hallani műhely zaját
Egész álló hónapon át.

Szólt vasverő Ilmarinen:
«Jaj már én nekem szegénynek,
Mit míveljek, hogy-mint éljek;
Ülök éjjel, vagy ledülök,
Éjem hosszú, óram balga,
Bajom él, hatalmam halva.»

«Estéim csupa siralom,
Reggeleim szívfájdalom,
Éjszakám csak annál hosszabb,
Fölserkentem annál rosszabb;

Nem az estét siratozom,
Nem a reggelt fájlalom én,
Az elmúlt időt siratom:
Fáj szívem szerelmesemért,
Fáj, kesereg kedvesemért,
Búsul a bogárszemüért.»

«Bizony immár mostanában
Nékem gyászosnak gyakorta
Álmaimban éjfél-tájban
Két karom a semmit fogja,
A káprázatot karolom
Akármelyik oldalamon.»

A kovács él asszony nélkül,
Feleségtelenül vénül;
Sír két-három hónap hosszán,
A negyedik hóban osztán
Tengerről aranyat gyűjtött,
Hoz a hullámról ezüstöt;
Fát is hord egész rakással,
Hurczol harmincz munkaszánnal,
Fölégeti fáját szénné,
A szenet kohóba küldé.

Szedi szerre az aranyat,
Ezüstöt elérakogat
Úgy őszi anyajuh formán,
Téli nyúl színéhez fogván,
Az aranyat tűzbe dönti,
Ezüstöt kohóba önti,
Küld rabokat, fujtatniok,
Szolganépet, nyomkodniok.

Fujtat rablegénye fujva,
Szolganép zihálva nyomja
Kemény kézzel, keztyűtlennel,
Kalaptól fedetlen fejfel;
Ilmari kovács azonban
Kohót kurkál egyhuzomban,
Az aranyos képet képi,
Az ezüst menyasszonyt nézi.

Nem jól fujtatják a szolgák,
Rablegények nem jól nyomják;
Ilmari kovács rühellé,
Maga áll a fúvó mellé;
Fujtat egyszer, fujtat másszor,
Hát im harmad fujtatáskor
Kémli a kohó fenekét,
A hevítő hely peremét,
Hogy mi kél ki a kohóbul,
Tűz tanyájáról mi tódul.

Anyajuh kel a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul,
Arany a szőre, réz a része,
Ezüst szín a többi szőre;
Mindenki megörül ezen,
Nem örül meg Ilmarinen.»

Szólt vasverő Ilmarinen:
«Kell a farkasnak a formád!
Arany hitvest várok innét,
Ezüstből való menyecskét.»

Ilmari kovács im fogja,

A juhocskát tűzbe dobja,
Még aranyat önt fölibe,
Ezüstöt kever közibe,
Küld rabokat, fujtatniok,
Szolganépet, nyomkodniok.

Fujtat rablegénye fujva,
Szolganép zihálva nyomja
Kemény kézzel, keztyűtlennel,
Kalaptól födetlen fejfel;
Ilmari kovács azonban
Kohót kurkál egyhuzomban,
Az aranyos képet képi,
Az ezüst menyasszonyt nézi.

Nem jól fujtatják a szolgák,
Rablegények nem jól nyomják;
Ilmari kovács rühellé,
Maga áll a fúvó mellé;
Fujtat egyszer, fujtat másszor,
Hát im harmad fujtatáskor
Kémli a kohó fenekét,
A hevítő hely peremét,
Hogy mi kél ki a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul.

Csikó kel ki a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul,
Arany a sörénye sárga,
Ezüst feje, réz patája,
Mind örülnek rajta igen,
Nem örül meg Ilmarinen.

Szólt vasverő Ilmarinen:
«Kell a farkasnak a formád
Arany hitvest várok innét,
Ezüstből való menyecskét.»

Ilmari kovács im fogja,
A csikót a tűzbe dobja,
Még aranyat önt fölibe,
Ezüstöt kever közibe,

Küld rabokat fujtatniok,
Szolganépet nyomtatniok.

Fujtat rablegénye fujva,
Szolganép zihálva nyomja
Kemény kézzel, keztyűtlennel,
Kalaptól födetlen fejfel;
Ilmari kovács azonban
Kohót kurkál egyhuzomban,
Az aranyos képet képzi,
Az ezüst menyasszonyt nézi.

Nem jól fujtatják a szolgák,
Rablegények nem jól nyomják;
Ilmari kovács rühellé,
Maga áll a fuvó mellé;
Fujtat egyszer, fujtat másszor,
Hát im harmad fujtatáskor
Kémli a kohó fenekét,
A hevítő hely peremét,
Hogy mi kél ki a kohóból,
Tör elé az olvasztóból.

Lány kel ki az olvasztóból,
Arany fürtű a kohóból,
Ezüst feje, arany haja,
Egész termete dalia;
Megijednek tőle igen,
Nem ijed meg Ilmarinen.

Ilmari kovács im fogja,
Arany képét kovácsolja,
Veri éjjel szemhunyatlan,
Egész nap unos-unatlan;
Lábat a leánynak épít,
Lábat épít, kezét készít,
De lába nem áll kelőleg,
Nem áll karja ölelőleg.

Fülét formála szüzének,
Nincsen hallása fülének;
Oszt' csinála csinos száját,

Csinos száját, szemit szépet,
Egy szót nem szalajt ki szája,
Szemeinek nincsen bája.

Szólt vasverő Ilmarinen:
«Biz ez szép kisasszony volna,
Csak oly szóotalan ne volna,
Esze volna, nyelve szólna.»
163 Legott a leánykát fogja,
Viszi finom ágysátorba,
Lágy fejalját tesz nekie,
Selyem ágyba fekteti le.

Ilmari kovács ezután
Finom fürdőt fűt szaporán,
Szerez mosdót szappanosat,
Jó suhogós seprőt hozat,
Visz vizet is három lajjal,
Lubiczkol a pinty legottan,
Mosdik im a sármány mostan,
Tisztul az arany salaktól.

Vedel a vasverő vidáman,
Kénye-kedvire kimosdik,
Avval lép a lányka mellé,
Finom ágysátorba megy bé,
Az aczélas mennyezetbe,
Vas veretű hálólhelyre.

A vasverő Ilmarinen
Legott a legelső éjjel
Paplan után néz ám széjjel,
Takaródzó dunyhát kémel,
Hoz két-három medvebundát,
Kerít négy-öt gyapjú dunnát,
Együtt hálania nejével,
Azzal az aranyos képpel.

Meleg volt ám egyik fele,
A melyik volt a dunyha fele;
Ki a fejrénypel fele volt,
Az aranyos kép felé volt,

Az az oldala hideg lett,
Fagytól össze-vissza dermedt,
Majd csakhoggy nem jéggé hült le,
Kemény kővé hidegült le.

¹⁹⁷ Szólt vasverő Ilmarinen :

«Nem jó énnekem az ilyen ;
Viszem Väjnähonba lányom,
Väjnämöjnennek ajánlom,
Holtáiglan hitveséül,
Hón alatt való csibéül.»

Viszi lányát Väjnöhonba ;

Menten ott megérkezéivel
Szóval mondja, fölfeleli :

«Óh te öreg Väjnämöjnen,
Egy leányt hozok im néked,
Egy gyönyörű fejrénepet,
Nem jártatja ez a száját,
Nem koptatja el az állát.»

Komoly öreg Väjnämöjnen

Nézi a leányt legitten,

Szemét szegzi az aranyra,

Szóval mondja, fölfeleli :

«Minek jössz te hozzám evvel
Az aranyos kisértettel?»

Szólt vasverő Ilmarinen :

«Nem egyébnek, jónak, szépnek,
Holtig való feleségnek,
Hón alatt való csibédnek.»

Szólt az öreg Väjnämöjnen :

«Óh vasverő, édes vérem !

Taszítsad leányod tűzbe,

Kalapálj belőle bármit,

Avagy vidd el muszka földre,

Szász földre a képet szállítsd,

Tusázzon a dús ott érte,

Haddal a hatalmas kérje ;

Nem való az én hadamnak,

Nem való nekem magamnak

Arany asszonyt nőül vennem,

Ezüst lánynyal enyelegnem.»

²³³ Ottan tiltja Väjnämöjnen,

Inti vízvölgy vőlegénye,

Tiltja népét, a növekvőt,

Inti az eléjövendőt

Az aranynak hódolástól,

Vagy ezüstért bódulástól ;

Fölemelé szóra száját,

Megereszté mondókáját :

«Ne vágyjatok, ifjak, zsengek,

Ti nevendék kis leventék,

Bárha boldogságot bírtok,

Vagy sanyarú sorban sírtok,

Míg világ világúl lészen

S tündököl a hold az égen,

Arany asszonyt nőül venni,

Ezüst lánynyal enyelegni !

Az arany csak hoz hideget,

Az ezüst fagyot ereget.»

HARMINCZNYOLCZADIK ÉNEK.

Ilmarinen Északhonba megy, hogy volt nejének hugát megkérje; ott válaszul igen erős sértéseket kap, megharagszik, elrabolja a lányt és indul vele hazafelé; 1—124. s. — Utközben a leány csúffá teszi Ilmarinent és annyira elkesei, hogy Ilmarinen végre is haragjában csüllövé bűvöli el a leányt; 125—286. s. — Azután hazaérkezik és elmondja Väjnämöjnennek, hogy milyen víg élet van Északhonban a szampo által és hogy hazatérőben miként járt; 287—328. s.

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Aranyképét elhajtja,
Ezüst hölgyét eltaszítja;
Csikáját befogja ime,
A Sárgát a szán elibe,
Maga ül a szán farába,
Kapaszkodik kosarába,
Indul egyben, azt igéri,
Menésre magát tökéli
Pohjolába háztüznézni,
Pohjolából más nőt kérni.

Hajt egész nap egyhuzomba,
Megy, mendegél másnap ujra,
Harmadnapon hajnaltájba
Elér Észak udvarába.

Louhi, Észak úrasszonya
Ép az udvarra kinézett,
Kezdi nyomban a beszédet,
Felé fordul, tudakolja,
Magzatának mint van dolga,
Kedvesének élte folyta
Uránál menyecskesorba,

Anyósánál asszonysorba.

Ilmari kovács pediglen,
Feje-lesütve, rossz a kedve,
A süvegje félreütve,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Ne kérdez, anyósom, olyat,
Én tőlem ne tudakoljad
Leányodnak élte dolgát,
Édesednek hogy-mint voltát!
Lenyelte már a sírnak szája,
Szörnyü vég szakadt le rája;
Földben fekszik már bogyócskám,
Hant alatt én alakocskám,
Bogárszemü szépem fűbe,
Ezüstöm gyp alá tűnve;
Jöttem másik menyasszonyért,
Lányid közt a kisebbikért:
Add ide, anyósom lelkem,
Kisebb lányod hazavinnem
Volt feleségem lakába,
Néhai nénje hajlokába!»

Louhi, Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:

«Óh én gyászos, bezzeg bánom,
 Én gyászba borúlt be szánom,
 Gyermekeim hogy átaladtam,
 Másikat is néked hagytam
 Olyan ifjan elhunynia,
 Virulón lehullania,
 Mintha farkas falta volna,
 Medvének üvöltő torka.»

«Mást nem adok, azt fogadom,
 Lányom át nem származtatom
 Szurkos voltodat vakarni,
 Kormos voltodat kaparni;
 Inkább is ledobom lányom,
 Szelíd magzatomat szánom
 Vészes víznek forgójába,
 Buzgó-forró csurgójába,
 Manai menyhal potrohába,
 A csuda csuka fogára.»

A vasverő Ilmarinen
 Száját rágja, fejét rázza,
 Rágja fekete szakállát,
 Fodor fejét elfordítja;
 Ott a házba is behatol,
 A tető alá belohol,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Gyere hozzám, gyöngy leányka,
 Néhai nénéd hajlokába,
 Volt feleségem lakába
 Mézes pitéim szerének,
 Söritalom mesterének!»

Pallón egy poronty dalolgat,
 Így dalolgat, így szavalgat:
 «Menj, mihaszna, várlakunkból,
 Idegen ember ajtainkról!
 Már e várat jól megbontád,
 Ezt a várat jól megrontád
 Egyszer ittjártod idején,

Kezed ajtainkra tevén.»

«Kisasszonyka, kis hugocska,
 Ne örülj meg a legénynek,
 Noha száját egyengeti,
 Nemes lábát illegeti!
 Farkas-foga van nekie,
 Róka marka van zsebében,
 Maczkó karma van kezében,
 Öviben vérivónak kése,
 Fejed avval símogatja,
 Hátad hosszát hasogatja.»

Maga ím a lányka mondja
 Ilmarinen vasverőnek:
 «Nem megyek bizony tehozzád,
 Nem szívelek ily mihasznát;
 Már megölted első nődöt,
 Sírba tetted nénikémét,
 Még engemet is megölnél,
 Magamat is sírba tennél;
 Pedig ilyen lány, mint én e,
 Külömb kérőt is megérne,
 Tetszőbb termetre találna,
 Szebb szánkóba is beválna,
 Tiednél külömb tereken,
 Rangosabb ülőhelyeken,
 Nem kovács-kohó szenénél,
 Tompa ember tűzhelyénél.»

A vasverő Ilmarinen,
 Főkovács örökétiglen
 Száját rágja, fejét rázza,
 Rágja fekete szakállát;
 Egyben megcsipi a lánykát,
 Körmei közé keríti,
 Mint a forгатag kirohan,
 Száguld szánjához szilajan,
 Szűzét szánjába teríti,
 A kasba lependeríti,

Avval indul egyszeribe,
Vándolnia fölkészüle,
Félkeze a lónak fékén,
Másik a menyecske mellén.
125 Sír a lányka és duruzsol,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Jaj, most léptem lép mohára,
Vizenyőn mocsárvirágra,
Itt lesz tyúknak elveszésem,
Madárkának szörnyű végem.»

«Halld, vasverő Ilmarinen!
Ha nem engedsz el iziben,
Kasod apróra taposom,
Szánod szerteszt szakitom,
Széttaposom térdeimmal,
Lábam szárával töröm el.»

Ilmari kovács azonba
Maga szóval menten mondja:
«Azért a kovácsi szánnak
Szélit vasból úgy csinálnak,
A taposást hogy megállja,
Ha egy szép lány gázol rája.»

A kisasszony csak kesereg,
A rézövű csak pityereg,
Ujjacskáit tördelgeti,
Kis kacsóit kulcsolgatja,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Hogyha el nem engedsz engem,
Magam vízbe hallá rejtem,
Szemlinggé a mély habokba.»

A vasverő Ilmarinen
Maga szóval így szólal:
«Nem jutsz ám oda, kísérlek,
Csuka képiben elérlek.»

A kisasszony csak kesereg,
A rézövű csak pityereg,
Ujjacskáit tördelgeti,

Kis kacsóit kulcsolgatja,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Hogyha el nem engedsz engem,
Majd az erdőbe menekszem
Mint menyét a kő közibe.»

A vasverő Ilmarinen
Maga szóval így szólal:
«Nem jutsz ám oda, kísérlek,
Vidra képiben elérlek.»

A kisasszony csak kesereg,
A rézövű csak pityereg,
Ujjacskáit tördelgeti,
Kis kacsóit kulcsolgatja,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Hogyha el nem engedsz engem,
Mint pacsirta fölrepülök
S egy felhő mögött megülök.»

A vasverő Ilmarinen
Maga szóval így szólal:
«Nem jutsz ám oda, kísérlek,
Sas képiben utolérlek.»

Hajt az uton egy darabot,
Valamelyest vágthatatott,
Hát a ló fülét hegyezi,
A konya fülű ficzánkol.

Fölüté fejét a lányka,
A hóban nyomokat látá,
Kérdezgeti, mondja neki:
«Mi futott keresztül itten?»

Szól vasverő Ilmarinen:
«Nyúl futott keresztül itten.»

Szegény szűz ím sóhajtozik,
Sóhajtozik, sápítozik,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Óh én boldogtalan árva!
Jobban járnék bizonyára,
Én bús fejem jobban járna,

Nyargalászó nyúl nyomain,
Hajlott térdűnek utain,
Mint az ilyen kérő szánján,
Rút képűnek rongy ruháján;
Szebb a nyúlnak szőre szála,
Díszesebb a nyúl pofája.»

A vasverő Ilmarinen
Ajkat rágja, fejét rázza,
Dérrel-dúrral elrobogott,
Hajt az úton egy darabot,
Lám a ló fülét hegyezi,
A konya fülű ficzánkolt.

Fölküte fejét a lányka,
A hóban nyomokat láta,
Kérdegeti, mondja neki:
«Mi futott keresztül itten?»
Szól vasverő Ilmarinen:
«Róka russzant által itten.»

Szegény szűz im sóhajtozik,
Sóhajtozik, sápittozik,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Oh én boldogtalan árva!
Jobban járnék bizonyára,
Én bús fejem jobban járna
Csahos rókának csapáin,
Kószának komisz kocsián,
Mint az ilyen kérő szánján,
Rút képűnek rongy ruháján;
Szebb a róka szőre szála,
Díszesb a ravasz' pofája.»

A vasverő Ilmarinen
Ajkat rágja, fejét rázza,
Dérrel-dúrral elrobogott;
Hajt az úton egy darabot,
Lám a ló fülét hegyezi,
A konya fülű ficzánkolt.

Fölküte fejét a lányka,

Nyomokat a hóban láta,
Kérdegeti, mondja neki:
«Mi futott keresztül itten?»
Szól vasverő Ilmarinen:
«Farkas futott által itten.»

Szegény szűz im sóhajtozik,
Sóhajtozik, sápittozik,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Oh én boldogtalan árva!
Jobban járnék bizonyára,
Én bús fejem jobban járna
Fene farkasnak nyomain,
Horgas orrúnak utain,
Mint az ilyen kérő szánján,
Rút képűnek rongy ruháján;
Szebb a farkas szőre szála,
Díszesb a fene pofája.»

A vasverő Ilmarinen
Ajkat rágja, fejét rázza,
Dérrel-dúrral vágat tova
Éjtszakára új faluba.

Elfáradva sok nagy úttul,
A kovács elalszik rúttul,
A menyecske máshoz térül
Álmos embere kezérül.

A vasverő Ilmarinen
Korán reggel, a mint serken,
Száját rágja, fejét rázza,
Rágja fekete szakállát;
Szól vasverő Ilmarinen,
Maga véli, fölfeleli:
«Dalljak-e mostan bűvös ígét,
Ígézmem az ily menyecskét
Sűrűbe sűrűk vadának,
Vagy a vízbe víz halának?»

«Erdőbe ha dallom vadnak,
Mind az erdők megborzadnak;

Vízbe hálnak ha dalolom,
A halakat megzavarom ;
Inkább szablyámmal szelem szét,
Kardommal kioltom lelkét.»

Érti a kard a gazda nyelvét,
Pedzi bajnoka beszédjét,
Szóval mondja, fölfeleli :
«Nem teremőztem én arra,
Asszonynépet learatni,
Hitványakat meghaladni.»

A vasverő Ilmarinen
Igézéshez lát iziben,
Daloláshoz fog dühösen,
Nejét csüllövé dalolja,
Sziklákön sikongania,
Víz zátonyán zengenie,
Földfok végén vijjognia,
Széllel szemben szállongnia.

²⁸⁷ Ilmari kovács im itten
Magát szánjába vetette,
Dérrel-dúrral elrobogott,
Fejlesütve, rossz a kedve,
Önnön országiba tére,
Ismerős határba ére.

Komoly öreg Väjnamöjnen
Jön az úton véle szemben,
Intéz hozzá ily ígéket :
«Hej, vasverő Ilmarinen,
Mért a kedved oly kegyetlen,
Sisakod kétszer olyan félre

Pohjolából visszatérve?
Hát Pohjola hogy van, él-e?»

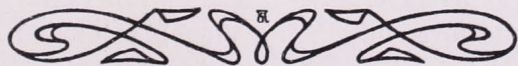
Szól vasverő Ilmarinen :
«Gyöngyélet van Pohjolában !

Ott a szampo öröl bezzeg,
A tarka tetejü hintál :
Egy nap öröl jóllakásra,
Másnap öröl eladásra,
Harmadikon háztartásra.»

«Azért mondom, váltig hajtom
Ujra is elődbe tartom :
Gyöngyélet van Pohjolában,
Pohjolában van a szampó !
Van mit vetni, van aratni,
Van tenyészet ott temérdek,
Örökös öröm az élet.»

Szólt az öreg Väjnamöjnen :
«Hej, vasverő Ilmarinen !
Hol hagytad fiatal nődet,
Merre a hires menyasszonyt,
Hisz üres a szánkó ismét,
Most se hoztál még menyecskét?»

³²¹ A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli :
«El van a jó madár igézve
Csüllöcskének vízi bérczre ;
Mostan ott csipog mint csüllő,
Mint sirály, sivítva ülő,
Kiált a vízi köveken,
Kurjongat a kőszirteken.»

HARMINCZKILENCZEDIK ÉNEK.

Väjnämöjnen arra ösztökéli Ilmarinent, hogy menjen vele Pohjolába a szampó megszerzésére; Ilmarinen beleegyezik, s a hősök csónakon útra kelnek; 1—330. s. — Lemminkäijnen rájuk akad útközben és meghallva, hogy hova mennek, harmadiknak ajánlkozik; örömet fogadják ajánlatát; 331—426. s.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szól:
«Oh vasverő Ilmarinen,
Menjünk Pohjolába innen,
A szép szampót vegyük szerbe,
A tarka tetőset szemre!»

A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Nincsmód szampótszerbe venni,
A tarka tetőst kicsenni
Pusztaságos Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából!
Ott a szampót fölvitették,
A tarka tetőst letették
Pohjolai kőhalomra,
Ottan rejti rézhegy gyomra,
Kilencz zárnak van rá gondja,
Gyökere le van eresztve
Kilencz ölnyre a földbe,
Egy gyökere álló földbe,
Másik vízhorta fövénybe,
Harmadik honi halomba.»

Öreg Väjnämöjnen mondja:
«Hej vasverő, édes vérem,

Menjünk mégis Pohjolába,
Vegyük szerbe azt a szampót!
Csináljunk hajót hatalmast,
Szállítsuk a szampót arra,
Tegyük a teteje-tarkát
Pohjolai kőhalomról,
Ama rézhegy belsejéből
Kilencz zár alól kihozva.»

Szól vasverő Ilmarinen:
«Biztosabb a földi pálya,
Manó menjen tengerekre,
Halál a nagy vízvilágba!
Ott a szél majd elrengetne,
Vihar megverne, cibálna,
Ujjamból evező válna,
Tenyeremből meg lapátfa.»

Szólt az öreg Väjnämöjnen:
«Biztosabb a földi pálya,
Biztosabb is, bajosabb is,
Csakugyan csavargósabb is;
Vígabb csónakkal a vízen,
Hajóval haladni híven,
Vágni végtelen vizeket,
Hasítani a tág tereket:

Szél csicisigatja vitorlám,
 Hajómat üzi a hullám,
 Nyugatról a szél szalajtja,
 Délről is előre hajtja;
 Ámde mégis, mind a mellett,
 Tengeren ha úgy rühelled,
 Menjünk hát a földnek színén,
 Martok mentiben döcögven!»

«Csak csinálj nekem kardot újat,
 Tüzes élű kardot készíts,
 Kivel a kutyákat üssem,
 Észak emberit elűzzem,
 Majd a szampóra találva
 A hideg havas hazába,
 Pusztaságos Pohjolába,
 Ama zordon Szárjolába.»

A vasverő Ilmarinen,
 Főkovács örökétiglen
 Vasat tűzbe dug izibe,
 Aczélat a szén közibe,
 Aranyat is két tenyérnyit,
 Ezüstöt marékkal készít;
 Rabot rendel fujtatnia,
 Szolganépet nyomkodnia.

Fujtatják a szolgák szépen,
 Nyomják a rabok serényen,
 Foly az arany mint a pempő,
 Az aczél mint tészta megfő,
 Ezüst mint a víz úgy villog,
 Arany mint a hullám csillog.

Itt vasverő Ilmarinen,
 Főkovács örökétiglen
 Kacsint a kohófenékre,
 Tűzhely legszélső szögébe,
 Látja: kard előtte készül,
 Arany markolatú épül.

Fogja tűzből azt a formát,

Kapja ím a jó koholmányt
 A kohóból az ülöre,
 Kalapácsokra, verőkre,
 Készít kedve szerint szablyát,
 Kardot legis-legjobb fajtát,
 Béfuttatja arany füsttel,
 Ékesíti új ezüsttel.

Komoly öreg Väjnämöjnen
 Annak látni jó legitten;
 Kész a tüzes élű szablya,
 Ott a jobb kezébe kapja,
 Nézegeti, megforgatja,
 Szóval mondja, ígyen szabja:
 «Illik-e a kard a hőshöz,
 A fegyver a felvevőhöz?»

Illik ím a kard a hőshöz,
 A fegyver a felvevőhöz,
 Hold ragyog alá hegyéről,
 A nap süt lapos feléről,
 Markolatán csillag ragyog,
 Pengéjén paripa nyihog,
 Czicza nyávog szöge fején,
 Kis kutya ugat hüvelyén.

Feni kardját, meghuzgálja
 Vashegynék hasadékába,
 Maga szóval ígyen szólal:
 «Már én ezzel a vaséllal
 Hegyeket hasítok széjjel,
 Kőszálakat osztok ketté.»

A vasverő Ilmarinen
 Maga szóval fölfeleli:
 «Hát immár én gyámoltalan,
 Én gyöngé hogy óvjam magam,
 Kászolódjam, készülődjem,
 Föld ellen, víz ellen védjem?
 Tán vértbe varázsolódjam,
 Vagy vasüngbe bájolódjam,

Éles övbe öltözködjem?

Biztosabb ám, vért ha védi,
Vasümöghben több a férfi,
Tehetősebb éles övben.»

Itt az elmenés ideje,
Int az óra indulóra;
Egy az öreg Vajnámojnén,
Ilmár vasverő a másik;]
Mennek megnézni a ménest,
Szemlélni avarsörényest,
Övükön elsőfünek féke,
Vállukra csikóhám téve;
Ketten a lovat keresik
Féken át fejét figyelik,
Szorgosan szemügyre vészik,
A kék erdőt körülnézik;
Lelnek a ligetben fényest,
Fenyők közt avarsörényest.

Komoly öreg Vajnámojnén
Ilmár vasverővel egyben
Fölkantározzák az édest,
Zablázzák az első évest;
Elhajtanak vánszorogva
Martok mentin egymagokba,
Hát a partról jajszó jó föl,
Kesergés a kikötőből.

Komoly öreg Vajnámojnén
Szóval mondja, fölfeleli:

«Ott valami lány siratoz,
Csibelle csipog, bizonyos;
Ne menjünk-e nézésire,
Közel kifürkészésire?»

Legott hozzá lépegete,
Megy közléről megnéznie,
Hát nem lányka síratozott,
Nem csibelle sipitoz ott:
Biz ott egy hajó pityereg,

Egy kedves naszád kesereg.

Komoly öreg Vajnámojnén
A naszádhoz érkezttivel:
«Te fa-naszád, mit pityeregsz,
Győzős hajó mit keseregsz,
Fás voltodat fájlalod-e,
Győzős voltod gyászolod-e?»

A fa-naszád fölfeleli,
A győzős hajó im szólal:
«Vízre vágjik a dereglye
A kátrányos ászokról is,
Férjhez áll a lányok kedve
Leggazdagabb házakból is;
Azt siratom gyászos sajka,
Azt kesergem bús dereglye,
A ki engem vízre vinne,
Habok hátára letenne.» [ták,

«Míg ácsoltak, mind azt mond-
Míg faragtak, mind azt fújták:
Csata-csónakká csinálnak,
Szánnak hadbeli naszádnak,
Életet hozok tetézve,
Talpamon kincset garmadában;
Nem vittek csaták tüzébe,
Zsákmányútra általában.»

«Más dereglyék, noha gyengék,
Viaskodnak folytonosan,
Hánykolódnak háboruban,
Háromszor egy nyár idején
Hoznak pénzt egész teherrel,
Kincset talpukon özönnel;
Én finom faragott sajka,
Száz deszkájú mester-munka
Itt rohadok forgácsomon,
Fekszem váltig vágásomon;
Rút förtelmes földi férgek
Ime ívem alatt élnek,

Ég madarai legalja
 Sugárfámra fészkrét rakja,
 Ballangbéli békák serge
 Tetőimen tib-láb egyre;
 Óh kétszerte jobb is, szebb is,
 Kétszer, háromszor külömb is
 Lenni dombtetőn fenyőnek,
 Vagy mezőben jegenyének,
 Ágamon evet futosna,
 Lenni a Bodri botránkozna.»

Komoly öreg Vajnámojnen
 Erre szóval így szólal:
 «Ne siránkozz, fadereglye,
 Győzős csónak, ne csörömpölj,
 Fogsz csatában forgolódni,
 Háborúban hánykolódni!»

«Ha, dereglye, művész mivelt,
 Művész mivelt, mester ívelt,
 Vágj a víznek oldalaslag,
 Szóktess széleddel a habnak
 Marék működése nélkül,
 Kéznek rátevése nélkül,
 Vállnak megvetése nélkül,
 Karnak küzködése nélkül!»

Válaszol a fadereglye,
 A győzős hajó feelve:
 «Nem megy az én nagy családom,
 Soha egy ladik barátom
 Tengerre taszítatlanúl,
 Hab hátára húzatlanúl,
 Marék hogyha nem mozdítja,
 Kar ereje nem fordítja.»

Szólt az öreg Vajnámojnen:
 «Hát ha vízre löklek itten,
 Fogsz-e futni evezetlen,
 Lapátokkal lódítatlan,
 Kormányfával fordítatlan,

Vitorla közé fuvatlan?»

Válaszol a fadereglye,
 A győzős hajó feelve:
 «Nem fut az én nagy családom,
 Soha semmi sógorságom
 Ugyan ujjal evezetlen,
 Lapátokkal lódítatlan,
 Kormányfával fordítatlan,
 Vitorla közé fuvatlan.»

Komoly öreg Vajnámojnen
 Erre szólal ilyen szóval:
 «Fogsz-e futni evezésre,
 Lapátokkal lódításra,
 Kormányfával fordításra,
 Vitorla közé fuvásra?»

Válaszol a fadereglye,
 A győzős hajó feelve:
 «Hisz minden családom sarja,
 Rokonságombéli sajka
 Futott ujjal evezésre,
 Lapátokkal lódításra,
 Kormányfával fordításra,
 Vitorla közé fuvásra.»

Ott az öreg Vajnámojnen
 Fövenyre lovát ereszti,
 Kantárt fára felfüggeszti,
 Gyeplőt ágra felakasztja,
 Löki a hajót a habra,
 A dereglyét vízre dallja;
 Kérdezi a fadereglyét,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Oh te sajka, biztos ívű,
 Fadereglye, horgas mívű!
 Tudsz-e vinni olyan szépen,
 A mily szép vagy külsőképen?»

Válaszol a fadereglye,
 A horgas hajó feelve:

«Tudok vinni olyan szépen,
Tágas is vagyok fenékben,
Elfér rajtam száz evezős,
Amúgy ülhet még ezer hős.»

Ott az öreg Vajnamöjnen
Csak dalolgat, csak dudolgat;
Dalol elsőbb egy felére
Sima fejű férfihadat,
Sima fejűt, markosakat,
Csizmás lábú hős urakat;
Dalol még a más felére
Czin násfajú nősereget,
Czin násfajú, réz öveset,
Gyönyörű arany gyűrűset.

Dalol végre Vajnamöjnen
Padokat teli sereggel,
Csupa inséges öreggel,
Váltig otthon vesztegelttel,
Hol valának helynek hiján
Ifjak elsőbsége mián.

Leül a hajó farába,
Nyirfa orrtőke csucsára,
Hajtja híven a hajócskát,
Szól egy szócskát ilyenformát:
«Fuss, dereglye, fátlan tájon,
Vitorlás, a vízvilágon,
Haladj a habon mint hólyag,
Tündérrózsa hullámháton!»

Eveztetí ifjak népét,
Lányok addig üldögelnek;
Ifju evez, lapátja hajlik,
Még se mén az út előbbre.

Eveztetí lányok népét,
Ifjak addig üldögelnek;
Lány evezget, ujjá hajlik,
Még se mén az út előbbre.

Eveztetí aggok népét,

Felülről az ifjak nézték;
Agg evezget, búbja reszket,
Még se mén az út előbbre.

Itt vasverő Ilmarinen
Maga ül az evezőhöz,
Hát fut ám a fadereglye,
Dereglye fut, halad az út,
Evezők csapása messze,
Elhangzik a horgok neszsze.

Igy eveznek, hab morajlik.
Padka roppan, oldal hajlik,
Berreg ám a berkenyerúd,
Karikája fajdmódra bűg,
Éle mint fogoly burukkol,
Hajó-orr mint hattyú dalol,
Fara károg varjúmódra,
Hápog lúd gyanánt a horga.

Maga öreg Vajnamöjnen
Vezet isten igazában
A piros hajó farában,
Köpczös kormány közelében,
Hát szemben egy földfok látszik,
Hitvány házikó homálylik.
331 Ahti lakja ím a fokot,
Kauko azt a földhajlatot;
Hal hiányán búsul Ahti,
Lepény hiján Lemminkäjnen,
Ahti a szűkös kamra mián,
Dús osztály hiján a dévaj.

Csónak oldalát faragott,
Új naszádnak aljat rakott
Ép a hosszú éhfok szélén,
Rongy faluja lejtős részén.

Füle finom volt felette,
Még annál is jobb szemei;
Szemét nyugotnak szögezi,
Fejit fordítja keletre,

Lát messziről szép szivárványt,
Távolaslag felhő-foszlányt.

Nem vala biz az szivárvány,
Sem piczinyke felhő-foszlány,
Hajó volt közelgetőben,
Sajka ottan elmenőben,
Tágas tengernek tetején,
Végzetetlen víz mezején,
Hajófarban deli hős ül,
Délczeg férfi evezőstül.

Szólt a léha Lemminkäjnen :
«Nem ismerem e naszádot,
Lám pedig derék dereglye,
Szuomiból evez im erre,
Lapátját keletről csapja,
Kormányát nyugotnak szabja.»

Kezde hangosan hujázni,
Kurjogatni, hajkurászni,
Földfok végiben kiálta,
A dévaj a vízen által :
«Ki sajkája van a vízen,
Ki hajója hullám hátán?»

Hajós férfiak felelnek,
Asszonyok is szót emelnek :
«Ki vagy ember, erdön élő,
Fakopácsoló vitézlő,
Hogy nem ismersz e naszádra,
Nem sejtet a Väjnő-sajkát,
Nem ismered kormányhősét,
Nem alítod evezősét!?»

Szólt a léha Lemminkäjnen :
«Már sejttem, ki ül a faron,
Evezősét is gyanitom :
Komoly öreg Väjnamöjnen
Maga ül a kormány mellett,
Ilmarinen im evezget ;
Hová mentek, jó vitézek,

Hősök vajjon merre tértek?»

Szólt az öreg Väjnamöjnen :
«Észak tájára törekszünk,
A nagy zúgókhöz igyekszünk,
A fodros fejű habokhoz,
Szampót szándékszunk szerezni,
Tarka tetőst szemre venni
Észak kőhalmának ormán,
Rézhegy belsejibe hatván.»

Szólt a léha Lemminkäjnen :
«Ohó, öreg Väjnamöjnen,
Fogadj férfiúl magamat,
Mint vitézlő harmadikat,
Ha mégy szampót elemelni,
A czifra tetőst czipelni!
Én is érek egy férfiút,
Ha tán ütközetre sor jut,
Tud tanácsot két tenyerem,
Vállamat is jól vezetem.»

Komoly öreg Väjnamöjnen
Felveszi a férfit véle,
A dévajt a dereglyére ;
Az a léha Lemminkäjnen
Sebbel-lobbal jó legitten,
Oda pöndörödik menten,
Vészdeszkát is viszen véle
Väjnamői dereglyére.

Szólt az öreg Väjnamöjnen :
«Hisz vagyon fa csónakomba,
Dereglyémen deszka dúsan,
Még teher is túlon túl van ;
Mit hozol hát még egy deszkát,
Sajkámra fölösleges fát?»

Szólt a léha Lemminkäjnen :
«Támasz nem dönt fel dereglyét,
Gyámfa nem borít fel boglyát ;
Észak tengerén ugyancsak

Szükség van a szélben fára,
Szél ellen a vészdeszkára.»

421 Szólt az öreg Vajnámojnen :
«Azért van a hadi sajka

Melle mindig megvasalva
És aczélból épült orra,
Hogy a szélvész szét ne szedje,
A vihar nyakát ne szegje.»

NEGYVENEDIK ÉNEK.

A szampóhajósok egy zuhataghoz érnek, s e zuhatag tövében a csónak fennakad a nagy csuka hátán; 1—94. s. — A csukát megölik, fejerészét a csónakba hozzák, megfőzik és lakomát csapnak rajta; 95—204. s. — Väjnämöjnen a csuka álla csontjából hárfát készít, a melyen mind próbálnak játszani, de senki sem ért hozzá; 205—342. s.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Vezet immár istenesen
El a hosszú fok tövétől,
Szegényes falu szögétől;
Vezet a vizen vigadva,
Hullámháton kurjogatva.

Foknak végiben a lányok
Nézelődnek, hallgatának:
«Mily öröm a vízvidéken,
A habokon milyen dal van,
Öröm ékebb, mint régen,
Dal derekabb, mintsem hajdan?»

Vezet az öreg Väjnämöjnen,
Vezet egy nap belvizeken,
Másodnap mocsárvizeken,
Harmadnap zugóvizeken.

Ott a léha Lemminkäjnen
Eszmél egynéhány ígére
Tüzes zúgónak tövébe,
Szent folyónak forgójánál;
Fölemelé szóra száját,
Megereszté mondókáját:
«Hadd el, zúgó, háborgásod,
Vad vízesés, hánykódásod!

«Zúgó szűze, habzás hölgye,
Tajtékkőre telepedj le,
Tajtékszirtre ülepedj le,
Ültesd a habot öledbe,
Kösd a gömbölyűt kezedre,
Markoddal maraszd a morgót,
Mellünket hogy el ne rontsa,
Fejünket ne föcskendezze!»

«Hab alatt lakozó néni,
Öreg asszony, hullámszéli!
Nyulj a zaj fölé kezeddél,
Kebleddel a habra kelj fel,
Gyűjtsd a zajló habgyűrűket,
Fogd fel a fodor fejüket,
Büntelent ne bökdössenek,
Ártatlant ne lökdössenek!»

«Köszál a folyó közepén,
Szirt a zaj tetős-tetején
Hajoljon le homlokával,
Térüljön tovább fokával
A piros dereglye futtán,
Kátrányos hajócska útján!»

«Eleget ha ez sem érne,
Köves Kimmo, Kammo vére!

Nosza forgasd meg furudat,
Nyiss az öregárral utat
A zúgó köve közepén,
Szörnyű szikla oldalában,
Haladjon hajóm hibátlan,
Naszádom ne essék kárban!»

«Eleget ha ez sem érne,
Víz gazdája, lenn az árba!
Másítsd a követ mohára,
Hajóm' csuka hólyagára,
Zajlásokon míg lemegyen,
Halad halmos habfejekén!»

«Zúgótoi szép kisasszony,
Folyószéli szűz hajadon!
Nosza fonj finom fonalat,
Guzsalyod finom szövéséből,
Vond a víz fölé fonalad,
A hullámra húzd a kéklőt,
Azon át a sajka járjon,
A kátrányos keblű szálljon,
Közepes hajós is keljen,
Járatlan is útát leljen!»

«Melatar, kegyes menyecske!
Fogdsza legkedvesb lapátod,
Vedd a kormányzást kezedbe,
A varázsvízen leszállnod,
Irigyem lássa meg lakából,
Varázsló az ablakából!»

«Eleget ha ez sem érne,
Ukko, ég istene, halljad,
Karddal kormányomat tartsad,
A hüvelytelennel hajtsad,
Hadd a fadereglye fusson,
A jegenye csónak csúszszon!»

Maga öreg Vajnamőjnen
Vezet immár istenesen,
Zátonyokon át vezetett,

Szörnyű zajlások közepett,
Nem jött a facsónak bajba,
Nem akadt fenn a táltos-sajka.

Hát bizony a hogy kiére
A tengernek tér vizére,
Nem fut a naszád továbbad,
A sajka sehogy se vágat;
Hajója keményre koppan,
A kis sajka meg se moccan.
95 Ilmari kovács im itten,
Más a léha Lemminkäjnen,
Tengerbe lapátot dugva,
Fenyőforgácsot a habba,
Húzakodnak, hogy kimentsék
Fogságából a dereglyét;
Nem akar a csónak futni,
Fa naszád előre jutni.

Komoly öreg Vajnamőjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Oh te léha Lempi vére,
Hajolj csak le, vedd szemügyre,
Min akada föl dereglyénk,
Hajócskánk hogy megfeneklék
Itt e tágas víztereken,
Itt e csendes csillapoión,
Vajjon kőbe, vagy fatőbe,
Vagy másmilyen bökkenőbe!»

Az a léha Lemminkäjnen
Megnézni lehajlik menten,
A naszád alá benéze,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Nem akadt a csónak kőbe,
Se nem kőbe, sem fatőbe,
Csuka csontján van a csónak,
Forgóján vizikutyonak.»

Komoly öreg Vajnamőjnen
Szóval mondja, fölfeleli:

«Akad az ember, vízen járva,
Hol fatőre, hol csukára;
Hát hogyha csukának csontján,
Vízi ebnek forgóján van,
Vágj karddal a vízbe bátran,
Ketté a halat hasítván!»

Ott a léha Lemminkäinen,
Az a dévaj vérmes ficzkó
Övéről a kardot kapja,
A csontharapót kivonja;
Csap a tengerbe a karddal,
Szélről jól közibe vagdal,
A vízbe maga beledül,
Tenyérrel a habba terül.

Ilmari kovács im arra
Üstökön a hőst ragadja,
Vízből a fiút emeli,
Maga szóval fölfeleli:
«Bárkit emberré bubálnak,
Szakállat viselni szánnak,
Hegyibe a százaz számnak,
Az ezerre toldománynak.»

Kikapja övéből kardját,
Hüvelyből a szilaj szablyát,
Kólint im a halra véle,
Szélről jót suhint feléje:
A kard izzé-porrá tör szét,
A csuka reá sem eszmélt.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szólal:
«Nincs köztetek férfi fél se,
Nincsen hős még harmadrész se;
Lám, hogyha szorúl a kapeza,
Férfiészre szükség volna,
Mit sem ér az ilyen ész el,
Minden dolga szerteszéjjel.»

Maga húz im kardot nyomba,

Az éles vasat kivonja,
Vágint kardjával a vízbe,
Csónakszél alá csapint be
Csukahalnak csontja közzé,
Vízi ebnek vállán végig.

Keménybe a kard ütődött,
A kopoltyúikba kötődött,
Legott öreg Väjnämöjnen
A halat előczepeli,
Vízből a csukát emeli:
Csuka kétfelé szakadt szét,
Farka a fenékre perdült,
Feje a kosárba gördült.

Kezde már a csónak futni,
Fogságból a sajka jutni;
Komoly öreg Väjnämöjnen
A sajkát szigethez hajtja,
A part szélihez szalajtja,
Nézegeti, megforgatja
Feje részit a csukának,
Ő szavát im így szabja:

«A ki legidősebb férfi,
A csukát föl az metéli,
A halat izekre szabja,
Fejít felszeli darabra!»

Férfiak a sajkán fújják,
Menyecskék a padkán mondják:
«A kapónak keze kellőbb,
A fogónak ujja elsőbb.»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Húzza kését hüvelyéből,
A hideg vasat helyéből,
Csukát összeaprítnia,
Halat széjjel szabdalnia,
Maga szóval így szólal:
«A ki a legifjabb lányka,
Az fogja a halat főzni

Nékünk úri uzsonára,
Halas déli lakomára!»

Jönek lám a lányok főzni,
Tíz is egy a mást előzni;
Főzik a csukát puhára,
Élik úri uzsonára,
Csontját a szigetre szórják,
Köszirtre a hálnak csontját.
205 Komoly öreg Väjnämöjnen
Ott azokat nézegeti,
Nézegeti, megforgatja,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Válna-e valami vajjon
E hatalmas hal fogából,
Csuka széles állcsontjából,
Nagy mesternek műhelyében,
Ügyes ötvös tégelyében,
Erős férfiú kezében?

Ilmari kovács ím szólal:
«A semmiből nem lesz semmi,
Hal csontjából hasznos holmi,
Add bár mester műhelyébe,
Ügyes ötvösnek elébe,
Erős férfiú kezébe.»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szólal:
«Bizony ebből mégis válna
Halcsontbeli ékes hárfa,
Csak lenne reávaló szer,
Csontmuzsikát gyártó mester.»

Mivel senki sem sietett,
Nem akadt reá való szer,
Csont muzsikát gyártó mester,
Komoly öreg Väjnämöjnen
Magát szánja mesterének,
Teszi eltökélőjének;
Csuka csontból szerze lantot,

Örökös örömet alkot.

Miből van a hárfa öble?
A nagy csuka állcsontjából;
Hát a hárfanak szegei?
Fogából a nagy csukának;
Hát a hárfanak a húrja?
Hísz heréltjének hajából.

Megvan immár a muzsika,
Ím a hárfa megcsinálva,
A csuka-csont nagy muzsika,
A halszárnnyú ékes hárfa.

Oda jöttek ifjú hősök,
Férfiak is jöttek nők,
Fiúk jöttek félidősök,
Apró-cseprő hajadonok,
Ifjú hölgyek, vén asszonyok,
Közepes korbelti menyecskék,
Hogy a hárfa nézegessék,
A muzsikát megfigyeljék.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Szólit ijtat, szólit aggot,
Szólit még középkorút is
Ujjaikkal billegetni
Halcsontbeli húros hárfa,
Azt a szálkás zengő ládat.

Zeng az ifja, zengett vénje,
Közép szer is zengett véle;
Zengett ifja, hajlik ujja,
Vénje próbál, reszket búbja,
Az öröm örömmé nem vált,
A zene zenéül nem szállt.

Szólt a léha Lemminkäinen:
«Oh ti féleszű legények
És ti léhűtő leányok,
Meg ti más nyavalyás népek!
Nem zene a ti zenétek,
Nem művészet a tiétek;

Adjátok elem a hangszert,
Hozzátok a hárfát hozzám,
Tegyem térdem tetejibe,
Úgy a tíz ujjam hegyibe!»

Ott a léha Lemminkäinen,
Hogy a hárfát megkeríté,
Az örömet közelíté,
A muzsikát körme közzé,
Illegeti muzsikáját,
Billegeti biz a hárfát,
A muzsika nem muzsikál,
Az öröm örömmé nem vál.

Szólt az öreg Väjnämöjnen :
«Nincs ebben a zsenge népben,
Nevedő nemzedékben,
Vagy a vének közt is bárki
E muzsikán muzsikálni,
Öröm-hangon hangicsálni ;
Hát ha ottan Északonban
A muzsika szólna jobban,
Az öröm örömmé válna,
Vinném tán el Pohjolába?»

Viszi a hangszert Pohjolába,
Elszállítja Szárjolába ;
Zeng Pohjola ifjúsága,
Zeng az ifja, zeng a lánya,
Zeng a házas hősök hada,
Zeng a férjes nők csapata,
Maga úrasszonya zendít,
Egyet fordít, másat ferdít,
Ujjával ugyancsak nyomja,
Tíz körmével húzza-vonja.

Zeng Pohjola ifjúsága,
Zeng népének minden ága,
Az öröm örömet nem szült,
A zene zenének nem tűnt ;

Húrja húzott egyenetlen,
A lószőr tutúlt kegyetlen,
Nyöszörgött a hangja nyersen,
A zene recsegett szörnyen.

Egy vaksi aludt a góczon,
Vén ember a kályha-póczon,
Fölserken a kályhán a vén,
Megébred a pest mellékén,
Mordul most a kályha mögül,
Dörmög íme szögletibül :
«Hagyjátok el, váljatok el,
Szünjete el, álljatok el,
Fülem majd hogy megrepeszi,
Fejemet halálra gyötri,
Égnek áll a hajam szála,
Vége álmodnak sokára !»

«Finn nemzetem, ha muzsikád
Sem örömnnek hangot nem ad,
Sem álomba el nem ringat,
Nyugalomra nem indítgat,
Hát akkor a vízbe veszd el,
Hullámok közé sülyeszd el,
Vagy pediglen vidd el vissza,
Muzsikádat bízd rá bízva
Muzsikádnak mesterére,
Készítőjének kezére !»

Menten a muzsika mondja,
Hangzik ám a hárfá nyomba :
«Még én vízbe nem merülök,
Hullámokba nem kerülök,
Előbb a művészszel zengek,
Velem bajlódottal csengek.»

339 El is vitték nagy vigyázva,
Szállították szép szeliden
Maga mestere kezibe,
Teremtője térdeire.

NEGYVENEGYEDIK ÉNEK.

Väjnämöjnen megzendíti a hárfát és minden élő állat, még a tündérek is a levegőben, szárazföldön és tengeren, fölkerelkednek és odagyűlnek a zene hallatára; 1—168. s. — A zene mindnyájuk szívét úgy meghatja, hogy sírva fakadnak; magának Väjnämöjnennek szeméből is nagy könnycseppek gördülnek alá, leesnek a földre és a tengerbe hullnak, a hol gyönyörű kékes gyöngyökké alakulnak át; 169—266. s.

Komoly öreg Väjnämöjnen,
Fő nótafa mindétiglen
Igazgatja ujját, körmét,
Mossa mind a két hüvelykét;
Öröm-köre ül legitten,
Letelepszik a dalszirten,
Ezüstös halom hegyiben,
Aranyos kis domb tetején.

Ujjával a hangszert fogja,
Térdével a görbét tartja,
Két keze között a hárfát,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Nosza jöjjön meghallgatni,
A ki nem hallott ezelőtt
Örök dallost, örvendezőt,
Húros hárfát, zengedezőt!»

Avval öreg Väjnämöjnen
Hangicsálni kezde gyöngyen
Csukaszálkás zengő lánán,
Halcsontbeli ékes hárfán:
Ujja fürgén forgott fel s le,
Könnyedén szökött hüvelyke.
Az öröm örömmé lendült,

Vígság vígassággá pendült,
A zene zenévé zendült;
A dal immár dallá zsendült,
A csuka fog fönnen zengett,
A halfarkú gyöngyen engedte,
A mén szőre csengett-bongott,
A paripaszőr ujongott.

Zengett az agg Väjnämöjnen,
Nem volt ott a rengetegben
Állat, négy lábon szaladó,
Patán szerte száguldozó,
A ki nem jött hallania,
Víg örömet vallania.

Mókuskák ott ágaskodnak,
Galyról-galyra kapaszkodnak,
Hölgymenyétek ott mozognak,
Gyepük csúcsára csücsülnek,
Mezőn szarvasok szökelnek,
Hiúzok örömet ülnek.

Fölserken a lápi farkas,
Mező medvéje megébred,
Kéregfészkeiből kimozdul,
Felkel a fenyővaczokbul;

Tesz a farkas utat hosszút,
Nagy mezőt a medve megfut,
Vége a sövényhez ül le,
Ott is a kapunak dülve,
A sövény egy szírtre terül,
Kapu az avarra kerül;
Akkor ugrik egy fenyőre,
Felfordul egy jegenyére
A muzsikát hallania,
Víg örömet vallania.

Tapió-lak vizsga vénje,
Maga Erdőlak ura is,
Tapiónak minden népe,
Mind leánya, mind legénye
Halad fel a hegytetőre,
A muzsikát hogy megértse;
Maga erdő asszonya is,
Tapic takaros hölgye
Kék kapczát izibe ölte,
Piros pántlikáját kötötte,
Hág egy nyirfa hajlatára,
Ül egy görbe égerfára,
Húros hárfá hallatára,
Muzsikája szép szavára.

Madár mind az égen járó,
Két szárnyon subogva szálló
Mint a forgatag megeredt,
Nagy sebbel-lobbal sietett
A gyönyörűt hallania,
Víg örömet vallania.

Otthon a sas, hogy hallá hírül
Ezt a finom finn muzsikát,
Hagyja fészkében fiait,
Maga szárnyra kelve sírúl
A jó hősnek hárfájához,
Väjnämöjnen trillájához.

Magasból a sas leszárnyal,

Jön a héja felhőn által,
Jegesrucza mély hullámról,
Hattyúk a fölengedt lápról,
Piczi pintyökek is árvák,
Csirikoló csepp madárkák,
Kis tollasok száz számra is
Pacsirták ezernyi számmal
Ujjongnak a levegőben,
Csevetelnek válla csücsán,
Míg atyuska vígad fönnen,
Míg muzsikál Väjnämöjnen.

Természetnek tündérei,
Levegőég szép szüzei
Ők is az örömet vallják,
Hogy a húros hárfát hallják,
Ki az égi jármon ülve,
Menny karéján tündökölve,
Ki egy kised felhő szélén,
Pompázva piros szegélyén.

Holdleány, a szép hajadon,
Nappleány, nemes kisasszony
Im a bordát berregteti,
A nyüstöt emelintgeti,
Arany vásznat sző, szöveget,
Ezüstöset gyárt remeket,
Piros felhő szélén ülven,
Hosszú égkaréjnak csücskén.

Hát a mikor hallják azt ott,
A remek muzsikahangot,
Kihull markukból a borda,
Vetélő kifut kezükből,
Arany szálak elszakadnak,
Ezüst nyüstök elszaladnak.

Nem volt ottan állat olyan,
Nem volt vízben viczkándo-zó,
Hat uszósárnyon haladó
Hal a jobbak közzül való,

A ki nem jött hallania,
Víg örömet vallania.

Csukák jöttek mánczorogva,
Vizi ebek vánszorogva,
Lazac száguld zátonyárul,
Mélységből a szemling járul;
Kis vörösszem és sigérhal,
Eperlán meg más egyéb hal
Versenyt mind a nádba gyűlnek,
Mart mentin letelepülnek
Vajnő verse hallatára,
Muzsikája szép szavára.

Ahto is, habok királya,
Vízi vénség, fű szakálla,
Víz tetejére huzódván,
Meglapul egy tündérrózsán,
Az örömet úgy hallgatja,
Ő szavát im ígyen szabja:

«Sohsem hallottam hasonlót
Ezen a kerek világon
Vajnámöjnen vígalmához,
A nagy nótafa dalához.»

Kacsatündér, két-egy-testvér,
Marti nádlakó leányok
Hajukat hogy ott kefélték,
Fejüket hogy fésülgették
Fésűjök ezüst fejével,
Aranyozott szőrkefével:
Hát különös hangot hallnak,
Muzsikáját ékes dalnak,
Fésűjök a vízbe veszett,
Ecsetjök a habba esett,
Fejök marad fésületlen,
Hajuk félig készületlen.

Maga víznek úrasszonya,
Nádas mellű vízi banya
Emelkedik im a vízből,

Kél a tenger habja közzül,
Fut a nádasba előre,
Keczmereg egy vízi kőre
Azt a hangot hallania,
Vajnámöjnen vígasságát,
Oly csodálatos az ének,
Oly gyönyörű a muzsika;
Ottan mélyen elaludott,
Hasra fekvé szunnyadozott
Az iratos kő tetején,
Poczkos sziklának peremén.
169 Ott az öreg Vajnámöjnen
Zengett egy nap, másnap újfenn,
Nem volt ott vitézlő egy se,
Nem volt férfi még oly büszke,
Nem volt férfi, sem menyecske,
Sem egy hajfonatos hetyke,
Hogy sírva ne fakasztaná,
Szívét meg ne olvasztaná;
Sírtak ifjak, sírtak vénék,
Sírtak nőtelen legények,
Sírtak mind a házas hősök,
Fiúk is feleidősök,
Fiúk, szüzek, minden népség,
Apró-cseprő lánycselédség,
Oly csodálatos az ének,
Dala oly varázs a vénnek.

Vajnámöjnennek magának
Könnyei kicsordulának,
Perdül gyöngye két szemének,
Vízceppjei gördülének,
Áfonyánál izmosabbak,
Borsószemnél vaskosabbak,
Fajdtojánál domborúbbak,
Fecskefejnél vastagabbak.

Kicsordul szeméből könnye,
Másikából más csöpög le,

Képére alá potyoga,
 Ő szépséges orczáira,
 Ő szépséges orczáirul
 Széles állára aláhull,
 Széles álláról pediglen
 Magas mellére pereg le,
 Magas melléről megintlen
 Ő telepe térdeire,
 Ő telepe térdeirül
 Nemes lábai hegyére,
 Nemes lábai hegyérül
 Lába alá a földre térül
 Őt gypajútakarón által,
 Hat aranyos övön által,
 Kék köntösön héten által,
 Posztófölsön nyolczon által.

Vízceppjei gördülének
 Öreg Vajnámmő szemének
 Kéklő tenger széleiglen,
 Kéklő tenger széleitől
 Véghetetlen víz ölébe,
 Fekete iszap fölébe.

Ott az öreg Vajnámmőjnen
 Maga szóval így szólal:
 «Van-e itt az ifjú népben,
 Ifjú népben, itt e szépben,
 Ebben a hatalmas hadban,
 Egy őstől való csapatban
 Könnyemnek kihalászója
 Véghetetlen víz ölébül?»

Ifjak ott im így szólak,
 Viszont vének válaszolnak:
 «Nincsen itt az ifjú népben,
 Ifjú népben, itt e szépben,
 Ebben a hatalmas hadban,
 Egy őstől való csapatban

Könnyednek kihalászója
 Véghetetlen víz ölébül.»

Szólt az öreg Vajnámmőjnen,
 Maga mondja, fölfeleli:
 «Könnyemet ki megszerezi,
 Vízceppjeim visszaveszi
 Véghetetlen víz ölébül,
 Tollas bundám bírja bérül.»

Jött a holló himbálódzva;
 Öreg Vajnámmőjnen szóla:
 «Hozd el, holló, könnyeimet
 Véghetetlen víz ölébül!
 Tollas bundám bírod bérül.»
 Bíz a holló el nem hozta.

Hallja ezt egy kékes kácsa,
 Odajött a kékes kácsa;
 Öreg Vajnámmőjnen mondja:
 «Te kék kácsa, víz közepett
 Száddal bukdácsolsz eleget,
 Vágod váltig a vizeket;
 Eredj, hozd fel könnyeimet
 Véghetetlen víz ölébül;
 Kapsz jutalmat jót, jeleset:
 Tollas bundám bírod bérül.»

Ment a kácsa kihalászni
 Vajnámmőjnen könnyceppjeit
 Véghetetlen víz ölibül,
 Fekete iszap közibül;
 Tengerből a könnyet hozza
 Vajnámmőnek kezébe vissza,
 Már a könnyek mássá lőnek,
 Gyönyörűségessé nőttek:
 Drága gyöngygyé dalmahodtak,
 Fényes kővé finomodtak,
 Kincsévé király uraknak,
 Örömévé a nagyoknak.

NEGYVENKETTEDIK ÉNEK.

A hősök Pohjolába érkeznek és Vajnamöjnen megmondja, hogy a szampó szétosztására jöttek; ha szép szerivel nem kapják meg a felét, elviszik az egészet erőszakkal; 1—58. s. — Pohjola úrasszonya nem akarja átadni sem szépszerével, sem erőszakra, és ellenállásra gyűjti össze Pohjola népét; 59—64. s. — Vajnamöjnen fogja hárfáját, elkezd rajta játszani és elaltatja zenéjével Észak egész népét; azután társaival együtt elmegy a szampót meg szemlélni; kiveszik a köhalomból és csónakjukra viszik; 65—164. s. — Csónakjukon a szampóval elmennek Pohjolából és szerencsésen haladnak hazafelé; 165—308. s. — Harmadnapra Északon úrasszonya fölébred álmából és észrevevén a szampó eltűnését, sűrű ködöt hajt, nagy szelet és egyéb akadályokat támaszt a szampószállítók feltartóztatására, míg nyomukba nem ér; a viharban Vajnamöjnennek új hárfája a tengerbe vész;

309—562. s.

Komoly öreg Vajnamöjnen,
A vasverő Ilmár véle,
Meg a léha Lempi vére,
A szépséges Messzivágyó,
Megy a tágas tengereken,
Tornyos hullámok tetején
A hideg havas határba,
Pusztaságos Pohjolába,
Férfiakat vesztő helyre,
Hősök elsülyesztő helyre.

Ki áll vajjon evezősnek?
Ilmár vasverő az eggyik,
Evezősnek ő telepszik
Le a legfelső lapáthoz,
Más a léha Lemminkäjnen,
Lát a legalsó lapáthoz.

Komoly öreg Vajnamöjnen

Maga ül a kormány mellé,
Hajt előre, húzza hosszan,
Hajt a hullámokon által,
Kemény zajlások közepett,
Tarjagos habok tetején
Észak régi réveibe,
Ismert ászokfái fele.

Azután oda betérve,
Útjok végéhez elérve,
Partra vontatják a sajkát,
A kátrányos keblűt kapják
Aczél ászokfák fölébe,
A rézzel ragyogós rébe.

Onnan a szobába jönnek,
Nagyhamar be is köszönnek;
Kérdi Észak úrasszonya,
Vendégeket vallat vala:

«Ti urak mit ujságoltok,
Hősök mily híreket hoztok?»

Komoly öreg Vajnamöjnen
Arra fölfeleli menten:

«Urak szampót ujságolnak,
A tarka tetőst a hősök;
Jöttünk szampót széjjelszedni,
Tarka tetőst szemre venni.»

Maga Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
«Fajdot egyet nem osztunk szét,
Három hősnek egy evetkét;
Hadd bűgjon a szampó szépen,
Hadd zúgjon a tarka tetős
Észak kőhalma tetején,
Itt a rézhegy rejtekében,
Magamnak is méltó hasznom
A nagyszampót kormányoznom.»

Komoly öreg Vajnamöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Az osztályt ha megtagadod,
A fél szampót át nem adod,
Az egészet elfoglaljuk,
Helyéről hajónkra hordjuk.»

⁵⁹ Louhi, Észak úrasszonya
Ezen roppant felfortyana,
Összehívja Észak népét,
Kardos ifjú nemzedékét,
Fegyverfogó férfait
Vajnamöjnen feje ellen.

⁶⁵ Komoly öreg Vajnamöjnen
Hárfájához nyúl legitten,
Muzsikálni ül le maga,
Szép hegedűszóba foga;
Nosza mind fülelni fognak,
Az örömmön álmélkodnak,
Mind a férfiak vidáman,

Mind a nők nevető szájjal,
Hősök szeme könnyvel telve,
Fiuk földön térdepelve.

Így a népet elfárasztja,
A sereget elbágyasztja,
A ki hallja, mind elalszik,
A ki látja, lehanyatlik,
Szunnyad immár ifja, vénje
Vajnamöjnen énekére.

Bölcs varázsló Vajnamöjnen,
Főfő táltos mindétiglen
Tapint íme tarsolyába,
Nyúl erszénye legaljába,
Álomtűt előszedeget,
Álommal keni szemöket,
Szemeszörít keresztbe teszi,
Szeme héját leszegezi
A megfáradt embereknek,
A hétalvó hős seregnek;
Bocsát álmat, hosszan nyúlót,
Nyugodalmat, el nem múltót
Észak minden nemzetére,
A falusi nép fejére.

Indul szampót elemelni,
Tarka tetőst kiszemelni
Észak kőhalma csucsáról,
A rézhegység röjtökéből,
A kilencz lakat mögéből,
A tizedik titkos zárból.

Ott az öreg Vajnamöjnen
Dalol vala, dúdol vala
A rézhegynek ajtaiba,
Kővárnak közelletibe;
Mozdul im a vár kapuja,
Vas sarka im enged vala.

Ilmari kovács ezemben
Mint vitézlő másod ember

Lakatokat hájjal megken,
 Jól megzsíroz minden sarkat,
 Hogy az ajtó ne üvöltsön,
 A sarok ne sírjon-ríjjon;
 Lakatot lepattint ujjal,
 Reteszt föltaszít horoggal,
 Zajtalan a zár ím fordul,
 A nagy ajtó nem csikordul.

Ott az öreg Väjnamöjnen
 Maga szóval így szól:

«Óh te léha Lempí vére,
 Bizodalmas nagy barátom,
 Menj a szampót megszerezni,
 Tarkatetöst széjjelszedni!»

Az a léha Lemminkäjnen,
 Már mint a szép Messzivágyó
 Könnyen kész, ha kéréstlen is,
 Fürge feldicséretlen is,
 Megyen szampót szerbe venni,
 Tarka tetöst széjjelszedni,
 Mondja oda elmentiben,
 Kérkedik előkeltiben:

«A mi embert én kiteszek,
 A mi hőst én Ukko-gyerek,
 Annyit térüljön a szampó,
 Tárguljon a tarkatetős
 Jobb lábam lökése által,
 Czipóm sarka mozdultával!»

Térítgeti Lemminkäjnen,
 Térítgeti, fordítgatja,
 Fogta ím a szampót öltre,
 Földön térdével döfölte,
 Biz a szampó meg se mozdul,
 Tarkatetős fel nem fordul;
 Gyökere le volt eresztve
 Kilencz ölnyire a földbe.

Pohjolának pompás ökre

Termett vala temérdekre,
 Oldala erősre, épre,
 Inai gyönyörű szépre;
 Szarva egy öl hosszú annak,
 Orra másfél olyan vastag.

Fogja ezt az ökröt fűröl,
 Ekét szántói gyepűröl,
 Szántja szampónak gyökerit,
 Tarkatetősnek kötelit;
 Már a szampó meg is mozdul,
 A tarkatetős ím fordul.

Ott az öreg Väjnamöjnen,
 Ilmár kovács egyetemben,
 Meg a léha Lemminkäjnen
 Lekísérik a nagy szampót
 Északhoni köhalomról,
 A rézhegynek rojtökéből;
 Csónakukba elhurczolják,
 Hajójukra felrakolják.

¹⁶⁵ Szállítják a szampót szállra,
 A tarkatetöst naszádra,
 Viszik a dereglyét vízre,
 Száz bordás hajót a habra;
 Vízre csobban ím a csolnak,
 Oldalaslag mén a habnak.

Ilmari kovács ím kérdi,
 Szóval mondja, fölfeleli:
 «Hová szállítsuk a szampót,
 Mely vidékre vigyük vajjon
 E gonosz hirű határból,
 Pusztaságos Pohjolából?»

Komoly öreg Väjnamöjnen
 Maga mondja, fölfeleli:
 «Oda szállítsuk a szampót,
 Tereljük a tarkatetöst
 Párás földnyelv párkányára,
 Enyhe félsziget fokára,

Áldásképen ottan álljon,
Örökös tanyát találjon;
Van ott hely csekély darabka,
Van ott föld egy kis falatka
Meg nem éve, meg nem véve,
Hősi kardtól el nem érve.»

Itt az öreg Väjnämöjnen
Pohjolából indul egyben,
Vidám kedvvel indul vissza,
Ön honába vígadozva;
Maga szóval így beszéle:
«Fordulj bárka Pohjolából,
Hazafele tarts e tájról,
Farral az idegen földnek!»

«Ringasd, szél, a bárkát szépen,
Vidd el víz a kis ladikot,
Légy lapátjaim segédje,
A kamósok könnyebbsege
Végzetetlen víz mezein,
Tágas tengerek tetein;
A lapátok ha piczinykék,
Evezősök hogyha gyengék,
Faron ülök ha kicsinykék,
Hajó sáfári ha zsengek,
Add, óh Ahti, tenlapátod,
Sajkád, víz ura, sajátod,
Új lapátot sokkal jobbat,
Külömb kormányt, biztosabbat!
Lapát mellé magad ülj le,
Evezgetni települj le,
Engedd, a fabárka fusson,
A vashorgú vígan jusson
Át a szörnyű zajlók helyén,
Tarjagos habok tetején!»

Ott az öreg Väjnämöjnen
Hajt előre, csakúgy harsog,
Ilmár vasverő pediglen,

Meg a léha Lemminkäjnen,
Ezek ketten ott eveznek,
Ott eveznek, igyekeznek
Sima tenger sík mezején,
Hatalmas habok tetején.

Szólt a léha Lemminkäjnen:
«Úgy volt ám az én időmben,
Vize volt az evezősnek,
Verse volt az éneklőnek;
Más idő van most, mint régen,
Nem hallani soha napján
Dallozást a dereglyéken,
Énekszót a víznek habján.»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Nem való a vízre nóta,
Énekszó a hullámokra;
Lustává teszen az ének,
Evezők a dallal késnek;
Szép napunk tovaszaladna,
Éjszaka reánk szakadna
Végzetetlen víz mezején,
Hatalmas habok tetején.»

Itt a léha Lemminkäjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Az idő csak úgy elrohan,
Fényes napunk tovasuhan,
Ránk köszönt az éjjel mégis,
Utolér a sötétség is,
Noha soha dalt se fúnál,
Világ végeig se búgnál.»

Hajt az öreg Väjnämöjnen,
Hajt a kékes tenger színén,
Hajt egész nap, másnap újra,
Hát bizony csak harmad napra
Ez a léha Lemminkäjnen
Faggatózik másodízben:

«Mért nem dallasz, Vajnámojnen,
Mért nem búgsz, te boldogfalvi,
Hogy ím szampót szépet nyertél,
Igaz ösvényt megösmertél?»

Komoly öreg Vajnámojnen
Biz ott fölfeleli bölcsen :
«Kora lenne még a nóta,
Az öröm idéetlen volna ;
Akkor lesz az ének illő,
Vígasságnak kora kellő,
Ennen ajtaink ha lássuk
És halljuk csikordulásuk.»

Szólt a léha Lemminkäjnen :
«A faron magam ha ülnék,
A hogy bírnám, énekelnék,
Fújnám, a hogy tölem telnék,
Többet máskor sem sütök ki,
Tán még ennyi sem fog telni ;
Ha nem állasz tüstént szóznak,
Én csapok fel dalmondónak.»

Ott a léha Lemminkäjnen,
A szépséges Messzivágyó
Száját íme illegeti,
Hangját hozzá egyyengeti ;
Maga kezdi el a dúdot,
A gyatra ím dalra gyűjtött
Hangjával, a haragossal,
Torkával, a darabossal.

Dudol léha Lemminkäjnen,
Tutul már a Messzivágyó,
Mozog szája, reng szakálla,
Ide-oda rándul állá ;
Elhangzik az ének meszsze,
Vizen túl a nóta neszsze,
Hat falúhatáron áthat,
Hét tengernél is továbbad.

Daru ült ím egy fatőkén,

Vizenyős hoporcsnak végén,
Körmei hegyét ott kémli,
Lábait csereberéli,
Megijed biz ő pogányul
Lemminkäjnennek dalátul.

A darú egy furcsát fütttyent,
Rikolt rútol a megszeppent,
Fogja, tüstént tovaszárnyal,
Pohjoláig röpül átal ;
Odaérkeztivel aztán,
Pohjai mocsárhoz jutván,
Még ott is kiáltoz szörnyen,
Ordítóz erős kegyetlen,
Fölveri az alvó Pohját,
Fölkelti gonosz hatalmát.
309 Ébred Észak úrasszonya,
Hossszú álmából ocsudva,
Fürkészi a falkaföldet,
Az életés tárhoz törtet ;
Megszemléli mind a marhát,
Körül kémleli a gabnát,
Nem hibázik ám a falka,
Nincs az élet megrabolva.

Most a kőhalomhoz jára,
A rézhegynek ajtajára,
Mondja itt megérkeztivel :
«Oh éltemnek gyászórája !
Itt idegen ember jára,
Mind a zár ki van feszítve,
Vár kapui megrendítve,
Sarokvasak összetörve ;
Tán a szampót is kiszedték,
Szörin-szálán elemelték?»

Kiszedték bizony a szampót,
Elvitték a tarka tetőst
Északhoni kőhalomról
A rézhegynek rojtökéből,

A kilencz lakat mögéből,
A tizedik titkos zárból.

Louhi, Észak úrasszonya
Nagy haragra föllobbana,
Véli: megdől már hatalma,
Összeomlik uradalma,
Ködleányhoz ím esedez:
«Ködkisasszony, párás tündér,
Oh szitálj szitádba párát,
Burhanyót bocsáss reájok,
Ködtakarót küldj az égből,
Gőzlepedőt levegődből
Tágas tenger tetejére,
Végzetetlen víz színére,
Akadjon fenn Väjnämöjnen,
Uvantói megrekedjen!»

«Ez ha mind elégtelen még,
Örök-Turszó, Ük-ivadék,
Üsd föl a tengerből fejedet,
Hozd a hab fölé süveged,
Sújtsd le a Kalev-sereget,
Uvantó urait ejtsd el,
Vad vitézeit veszejtsd el
A mélységes mély habokba,
Hozd a szampót Északhonba
Csónakostul, csorbitatlan!»

«Ez ha mind elégtelen még,
Oh Ukko, te fölső isten,
Ég ura, aranyos felség,
Ezüstös király egyetlen!
Kerekíts vihart kegyetlent,
Idők nagy erejét keltsd föl,
Szerezz szélvészt, hajts habokat,
Csapja szembe csónakukat,
Akadjon fenn Väjnämöjnen,
Uvantói ne mehessen.»

Ködkisasszony, páratündér

Tengerre ködöt lehel ki,
Gőzzel a levegőt tölti,
Öreg Väjnämöjnen ottan
Három éjjel egyhuzomban
A kék tenger hátán hagyja,
Útjártában visszatartja,
Nem engedi jutni partra.

Három éjjel ott heverve
A kékellő tenger hátán,
Szól az öreg Väjnämöjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
«Nincs oly férfi, bár az alja,
Nincsen olyan álmos dalja,
Hogy azt köddel sülyeszszék el,
Lebírják borús idővel.»

Kardját ím a vízbe vágja,
Szablyával a tengert szántja,
Zúdul a kard elől az édes,
Szabjazengéstől a mézes,
A köd égneke emelkedik,
A gőz felszáll fellegekig,
Párától a tenger tisztul,
Tenger habja borulattul,
Tenger tágra terjeszkedik,
Világ nagyra nevededik.

Telt az idő egy darabot,
Egy piczinyke pillanatot,
Hát ím szörnyű zaj szülemlett
A piros hajócska mellett,
A hullám magasra föccsen
Väjnő bárkájával szemben.

Ilmár vasverő biz itten
Visszahőköl nagy ijedten,
Orczáin aláfut vére,
Pirosságát veszti képe;
Veszi a velezt fejére,
Húzza két füle fölébe,

Eltakarja képét gyöngyen,
Szemeit még annál szebben.

Maga öreg Vajnámojnen
Néz mellé a víz színére,
Pillant a naszádtól félre,
Csekélyke csodát vesz észre:
Örök-Turszó, Ük-ivadék
A piros hajócska mellett
Tengerből fejét felüté,
Süvegét a hullám fölé.

Komoly öreg Vajnámojnen
Fülön markolja legitten,
Fülkapja fülénél fogva,
Kérdegeti, tudakolja,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Örök-Turszó, Ük-ivadék!
Mért keltél a tengerből ki,
Habból mért emelkedél ki
Embereknek útját állnod,
Kiváltkép Kalev fiának?»

Örök-Turszó, Ük-ivadék,
Biz ezen nem örvendezék,
Nem is igen ijedezék,
Felelni sem igyekezők.

Komoly öreg Vajnámojnen
Újra mégis megkísérti,
Harmadszor keményen kérdi:
«Örök-Turszó, Ük-ivadék!
Mért keltél a tengerből ki,
Habból mért emelkedél ki?»

Örök-Turszó, Ük-ivadék,
Hát immáron harmadszorra
Feelve szavát ím szabja:
«Tengerből kiemelkedtem,
Hab közül bizony kikeltem,
Mivel az volt nékem gondom:
Kalev népét mind elrontom,

Szampót Északhonba hordom;
Vess a vízbe vissza engem,
Hadd meg szánalmasnak lelkem,
Soha fel nem fogok szállni,
Embereknek útját állni.»

Komoly öreg Vajnámojnen
Veti a szegényt a vízbe,
Maga szóval így szól:
«Örök-Turszó, Ük-ivadék!
A tengerből sohse kelj ki,
Hab közül ne emelkedj ki,
Embereknek útját állnod
Mai naptól mindétiglen!»

Ama naptól mindétiglen
Turszó tengerből ki nem kel
Embereknek útját állni,
Valameddig napra, holdra,
Kelünk virradatra jóra,
Időre vidámítóra.

Ott az öreg Vajnámojnen
Lendíti ladikját innen;
Telt az idő egy darabot,
Piczinyke kis pillanatot,
Hát Ukkó, a fölső isten,
Időjárás ura ott fenn,
Szólíta szeleket fújni,
Vad vészeket dúlni-fúlni.

Szelek fújni elkezdenek,
Dúlni-fúlni a vad vészek;
Rettentően rengett nyúgot,
Ényészet ijesztőn zúgott,
Dél derekasan dühöngött,
Kelet ocsmányúl üvöltött,
Kukszél jajgatott kutyaúl,
Észak ordított csunyaúl.

Fákról lombokat leszedett,
Fenyőkről a tülevelet,

Hangafűről a virágot,
Fűszálról a finom ágat;
Fekete iszapot visznek
Tetejébe tiszta víznek.

Fújt a szél ott folyton folyvást,
Hullám tépte a vitorlást,
Vitte a csukaacsont hárfát,
Halszárnyabeli hegedűt
Vellamo hada elébe,
Ahtolának örömére;
Ébred Ahto a habokból,
Ahto népe hullámokból,
Felszedik a szép hegedűt,
Hazamennek avval együtt.

Öreg Vajnamöjnen nézi,
Könny szökik szemébe néki,
Maga szóval így szólal:
«Oda lett ím alkotmányom,
Eltűnt édes hangszerszámom,
Elveszett örök örömem;
Soha nem lesz többet részem,
Míg világ világul lészen
Csukafoggal örvendeznem,
Hal csontjával zengedeznem.»

A vasverő Ilmarinen
Keserűli ezt felette,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Óh életem gyászos percze!
Mért mentem ki tengerekre,
Végzetetlen vízterekre,
Léptem fára forgandóra,
Ágacskára imbolygóra!
Lát is már hajam szeleket,
Üstököm vihart eleget,
Szakállam gonosz napokat
E vizeken lát, de sokat,
Gyéren is volt része hajdan

Szélben mint ez oly szilajban,
Ilyen szörnyű zajlásokban,
Fodros fejű hullámokban;
Most már szél a védőm nékem,
Tenger habja menedékem.»

Komoly öreg Vajnamöjnen
Viszont így vélekedik:
«Nem szokás zokogni sajkán,
Dohogni dereglye-deszkán;
Sírás nem ment meg a bajtól,
Bógés bútól, búbánattól.»

Arra még szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
«Tiltsd el, víz, te fajzatodat,
Maraszd, hullám, magzatodat,
Hűtsd le, Ahto, habok hevét,
Vellamo, a víz erejét,
Párkánydeszkám ne paskolja,
Ne csapjon be csónakomba!»
«Szállj fel, szél, az ég ölébe,
Fuss a fellegek fölébe,
Te fiadhoz, te fajodhoz,
Te nemedhez, te hadadhoz!
Ne borítsd fel a fabárkát,
Fenyősajkám ne sújtsd le,
Döntsd fel gyujtoványok fáját,
Halmon a szömörkét húzd le!»

Az a léha Lemminkäjnen,
A szépséges Messzivágyó
Szóval mondja, fölfeleli:
«Jöjj fel sasfi, Turjabeli,
Hozd el három tollacskádat,
Sasfi hármat, holló kettőt,
Csepp csónakunk oltalmának,
Rossz hajónkra párkányfának!»

Maga ím a deszkát hozza,
Tutaj szélit tatarozza,

Vendégpárkányt illeszt hozzá,	A ladiknak széle számos,
Egész ölmagasra toldá,	Szilaj szélnek szuttyongatni,
Hogy a hullám el ne érje,	Heves habnak háborgatni
Ne paskoljon peremére. [most,	Szörnyű szajlásokon szállva,
557 Volt ám deszka bőven már	Halmos hullámokon hálva.

NEGYVENHARMADIK ÉNEK.

Északon úrasszonya hadi naszádot szerel föl és elindul a szampóvivők üldözésére; 1—22. s. — A mint utoléri őket, harcz támad Északon és Kalevala népe között a tengeren s e harczban az utóbbiak győznek; 23—258. s. — Mindamellett sikerül Észak úrasszonyának a szampót a csónakról belefordítani a tengerbe, a hol az darabokra törik; 259—266. s. — A nagyobb darabok a vízbe merülnek és a tenger kincseivé lesznek, a kisebbeket partra veti a hullám, ezeknek Väjnämöjnen megőrül és reméli, hogy már velük is új boldogság kezdetét érheti el; 267—304. s. — Észak úrasszonya azzal fenyegetődzik, hogy tönkreteszi Kalevala egész haladását, de ettől a fenyegetéstől Väjnämöjnen nem ijed meg; 305—368. s. — Leverve hatalmának elpusztulta miatt, Észak úrasszonya visszatér és csak a szampó üres födelét viszi haza Pohjolába; 369—384. s. — Väjnämöjnen szorgosanössze gyűjti a szampó darabjait a tengerparton, neveli őket és örök boldogságot kíván;

385—434. s

Louhi, Észak úrasszonya,
Északhont gyűlésbe hívja,
Serge rögtön íjat öltön,
Katonaság kardot kössön,
Bárkát épít Pohjolának,
Csata-csónakot csináltat.

Bárka népét besorozza,
Hadfiait helyrehozza,
Mint a kácsa kicsikéit,
Récze rendezi csibéit,
Kardforgató száz leventét,
Íjhordozó hősök ezrét.

Ott vitorlafákat állít,
Fölszereli árboczfáit;
Vitorlát a fára húzza,
Vásznait az árbocrúdra,
Mint felleget, hosszú lomhát,
Égen függő felleg foltját;

Avval indul a hajócskán,
Indul is, halad is jócskán,
Szampót visszavívni vágyó,
Väjnämöjnen csónakából.
23 Komoly öreg Väjnämöjnen
Kék tengeren járta közben
Maga szólal ő szavából,
Beszél bárkája farából:
«Óh te léha Lempi vére,
Bizodalmas nagy barátom,
Emelkedj az árboczvégre,
Kapj föl a vitorlafára,
Ügyeld az időt előtted,
Nézd meg az eget mögötted,
Tiszta-é az égnek alja,
Tiszta, vagy be van borulva!»

Leminkäjnen, léha lurkó,
Ez a dévaj vérmes ficzkó,

Könnyen kész, ha kéretlen is,
Fürge földicséretlen is,
Emelkedik árbocsvégre,
Felkap a vitorlanyélre.

Néz keletre, néz nyugotra,
Néz im délre, északféltre,
Néz Pohjola partján végig,
Avval ő szavát ím szabja :
«Tiszta ím a táj előttem,
Borongós az ég mögöttem :
Kis felhő van észak ormán,
Nyugot felől felhőfoszlány.»

Szólt az öreg Väjnämöjnen :
«Bizony füllentettél újfenn ;
Nem felhő az észak ormán,
Semmikép se felhőfoszlány ;
Vitorlás hajó az ottan ;
Nézd meg újra pontosabban !»

Nézi újra, nézi nagyban,
Mondja szóval illeténnel :
«Sziget látszik messze távol,
Derengeni déli tájról,
Nyárjas, telve sólyomhaddal,
Nyíres, cifra nőstényfajddal.»

Szólt az öreg Väjnämöjnen :
«Bizony füllentettél újfenn ;
Nem sólyommadár az egy se,
Cifra nőstényfajd még úgy se,
Észak népe jó fel ottan ;
Nézd meg harmadszorra jobban !»

Léha Lemminkäjnen arra
Nézi újfenn harmadszorra,
Mondja szóval illeténnel,
Beszél íme ily beszéddel :
«Bizony észak bárkája ez,
A száz horgú vígan evez,
Száz ember evezőknél ül,

Ezer más van ott a nélkül.»

Itt az öreg Väjnämöjnen
Látja, baj lesz ebből menten,
Szóval mondja, fölfeleli :
«Húzd, vasverő Ilmarinen,
Húzd meg, léha Lemminkäjnen,
Minden ember jól meghúzza,
Hadd menjen a sajka futva,
Haladjon hajócskánk útja !»

Evez Ilmár vasverdeső,
Evez léha Lemminkäjnen,
Evez mindenféle nemzet,
Lendül a lapát, az edzett,
A berkenye horgok búgnak,
Reszket a fenyőfacsónak ;
Orra fúj, mint fóka borja,
Fara zúg, mint zúgó sodra,
Forr a víz buborékolva,
Fut a hab, golyókat dobva.

Versent a vitézek vonják,
Veszködve a hősök húzzák ;
Még sem fogy az út azonban,
A fabárka el nem illan
A vitorlás nagy naszádtól,
Észak ama csónakától.

Itt az öreg Väjnämöjnen
Érzi: végső vésze várja,
Gonosz nap szakad le rája ;
Tanakodik, tépelődik,
Mit csináljon, cselekedjen,
Maga szóval így szólal :
«Tudok én erre fortélyt illőt,
Találok csinálmányt kellőt.»

Taplója között kaparász,
Tűzszerszámában kotorász,
Kiveszen kovát egy aprót,
Piczike parányi taplót,

A tenger vizébe rejti,
Bal válla felett elejti,
Szóla szóval illeténnel,
Ím beszéle ily beszéddel:
«Ebből zátony kerekedjék,
Sziget titkos nevededjék,
Észak bárkája úgy érje:
A százhorgú törjön széjjel
Tengervésznek torlatában,
Habok háborgó hadában!»

Abból zátony kerekedett,
Tenger hátán szirt született,
Hosszabb vége napkeltére,
Haránt vége északféltre.

Jön észak hajója zúgva,
Habok hátát hasogatva,
Ér a szirthez egyszeriben,
Zátonyra szorúl mereven;
Szétrepül a fádereglye,
A száz íves összetörve,
Tengerbe zuhan az árbocz,
Vitorlának vége mármost,
Van mit szállítani a szélnek,
Hajtani a csípőskének.

Louhi, Észak úrasszonya,
Ott a vízbe lábol vala,
Fut a bárkát fölemelni,
A dereglyét talpra tenni;
Biz a bárka meg se billen,
A hajócska rendületlen,
Minden íve összetörve,
Minden horga széjjelszórva.

Tanakodik, tépelődik,
Maga szóval így szólal:
«Már most milyen módhoz nyúl-
Mihez fogjak, folyamodjak?» [jak,
Változik legott egyébre,

Bújik bátran más bőrébe:
Öt kaszát előszed ottan,
Hat kapát ütött-kopottat,
Képzi őket karmainak,
Módolja im markainak;
Tört hajója fél felébül,
Alsó része abból épül,
Deszkáiból szárnyat szaggat,
A kormánylapátból farkat,
Szárnya alá százan gyűlnék,
Farka végén ezren ülnek,
Száz férfiú, szablyaöltő,
Ezer ember, ijjal küzdő.

Terpeszkedik, fel is szárnyal,
Mint sas kél az égen átal;
Lengve száll a levegőbe
Vájnamőjnent üldözőbe,
Félszárnya a felhőt verte,
Fele a vizet septe.

Vízanya, világszép asszony
Ez meg szóval így szólal:
«Óh te öreg Vájnamőjnen!
Fordítsd fejed délről félre,
Szegd szemed napenyésztére,
Nézz magad mögé kicsinyég!»

Komoly öreg Vájnamőjnen
Elfordítja délről fejét,
Napnyugottnak szegzi szemét,
Néz maga mögé kicsinyég:
Jön ám Észak vénasszonya,
Csapkod a madár, a csoda,
Sólyom volna vállát nézve,
Griff-madár a természetére.

Utolérte Vájnamőjnent,
Fel az árboczsúcsra röpönt,
Csapott a vitorlanyélre,
Felállott a rúd hegyére;

Bárka fejjel feldülőben,
Sajka oldalra esőben.

Ilmari kovács ím erre
Leborulva istent imád,
Teremtőre bizza magát,
Mondja szóval illeténnel:
«Óvj meg állhatatos isten,
Tekints rám, te szép teremő,
A fiú hogy el ne fogyjon,
Anyaszülte le ne rogyjon
Teremtőnk saját sorával,
Isten intézete által!»

«Ukko, nyilvánágos isten,
Magad agg apó a mennyben!
Teríts én rám tüzes bundát,
Adj rám üngöt lánglobogóst,
Kinek vívjak védelmében,
Kinek küzködjem mögében,
Hogy fejem balúl ne járjon,
Hajam szerte szét ne szálljon
Villogó vasaknak élén,
Zabolátlan szablyák szélén!»

Maga öreg Väjnmöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Hej, te Észak úrasszonya!
Szampót szétosztani szállsz-e
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára?»

Mondja Észak úrasszonya:
«Nem jövök szampón osztakozni
Olyanokkal, mint te, gazfi,
Épen véled, Väjnmöjnen.»

Maga szampója után nyul
Väjnmöjnen csónakából.

Ott a léha Lemminkäjnen
Óvéről a kardot kapja,
Az éles aczélat vonja,

Bal feléről felragadja,
Karvaly körmét kaszabolja,
Úszólábát sarabolja.

Vág a léha Lemminkäjnen,
Vág vasával, szól szavával:
«Földre hősök, földre szablyák,
Földre mind, ti álmos dalják,
Százanként a szárnya szélén,
Tizenként a körme élin!»

Mondja Észak vénasszonya,
Rúd végiről válaszola:
«Oh te léha Lempi vére,
Szegény Kaukó, gyászvitéz te!
Rászedted szülő anyádat,
Megcsúfoltad agg dajkádat:
Mondád, el nem mégy csatába
Hat-hét évnek évadába
Sem aranyra sóhajtozva,
Sem ezüstre óhajtozva.»

Komoly öreg Väjnmöjnen,
A főtáltos mindétiglen
Ideje van immár, véli,
A percz eljött, úgy itéli;
Vonja vízből a lapátot,
Hab közül a tölgy sziaácsot,
Avval kólint a csodára,
Sasnak körmeit levágja;
Többi körme el van törve,
Maradt egy kisujja körme.

Fiai szárnyáról lehullnak,
Hősök tengerbe borulnak,
Szárnyairól száz emberke,
Farkáról a hősök ezre;
Maga ím a sas lepottyant,
Bókonyfákon nagyot koppant,
Mint fajdjércze fáról földre,
Fenyőágról az evetke.

259 Ott a szampót kapja még el
Ujjával a nevendékkel,
Szampót vízbe rántja véle,
Dönti lám a tarkatetőst
Piros bárka pereméről
Kékes tenger közepébe;
Ott a szampó szétzuzódik,
Tarkatetős darablódik.

267 Szállnak ím a törmelékek,
Szampóbéli roppant részek
A csendes vizek ölibe,
Fekete iszap fölibe,
Váltak víznek jószágivá,
Ahto népe kincseivé;
Attól fogva mindétiglen,
Míg aranyos hold süt ott fenn,
El nem fogy a víz vagyona,
Vízi Ahto kincse soha.

Megmaradtak töredéki,
Apróbbacska része néki
Ott a kékes tenger hátán,
A térséges tenger árján,
Van mit szélnek elringatni,
Habnak üzni, hajtogatni.

Szél ezeket elringatja,
Tenger sodra tánczoltatja
Ott a kékes tenger hátán,
A térséges tenger árján,
Szél a föld felé lökődí,
Hullám part felé tereli.

Komoly öreg Vajnamöjnen
Látja, hogy zudít a zajlat,
Földre hogy hajít a habzat,
Hullám partra hogy rakosgat
Régi szampórészecskéket,
Tarkatetős töredéket.

Megörül ezen fölötte,

Szóval mondja, fölfeleli:

«Ebből minden mag ereje,
Örök boldogság eleje,
Ebből szántásunk, vetésünk,
Növekvésünk minden nemben,
Ebből holdunk fényesebben,
Süt szerencsénk napja szebben
Szuomi tér hegyein-völgyén,
A fölséges Szuomi földjén!»

305 Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Tudok én erre kellő dolgot,
Tudok dolgot, mondok módot
Szántásodra, vetésedre,
Falkáid, növekvésidre,
Te ragyogó holdjaidra,
Tündöklő napos napodra:
Holdat kő közé gurítom,
Napot szirt mögé szorítom,
Fagyot futtatok fulasztót,
Hideget hozok halasztót
Szántásidra, vetésidre,
Állatidra, életidre,
Vasas jégesőket vágok,
Aczélből valókat rázok
Irtásfölded főbbjeire,
Szántásaid szebbjeire.»

«Küldök medvét a mezőről,
Gyérfogút a túlevérről,
Paripáid elpusztítsa,
Kedves kanczáid kiirtsa,
Falkáidat földhöz verje,
Teheneid leterítse;
Kórral kínzom tönkre néped
Megölöm minden nemzetséged,
Hogy soha se fogja senki
E világon emlegetni.»

Ott az öreg Vajnamőjnen
Maga szóval fölfeleli :
«Engem ugyan lapp le nem dall,
Turjabéli földbe nem pall;
Istennél időnknek útja,
Teremtőnknel üdvünk nyitja,
Nem irigyünknek kezébe,
Ártónk ujjába téve.»

«Teremtőmhöz én ha térek,
Istenemtől ilyent kérek,
Elúzi vetésim férgét,
Gabonámról ártóm mérgét,
Hogy vetésim fel ne túrja,
Dús termésem fel ne dúlja,
Füventiben el ne ölje,
Gabonámat ne gyűlölje.»

«Te meg, Észak úrasszonya,
Rekeszd kő közé a rosszat,
Nyomd szirt közzé a gonosszat,
Kórságot a hegybe hozdad,
Ne a holdat holtodiglan,
Napvilágot voltodiglan !

«Futtass bár fagyot, fulasztót,
Hozz hideget bár, halasztót
Tennen termő földjeidre,
Magad vette gabnaszemre ;
Vasas jégesőket vágjál,
Aczélból valókat rázzál
Ten ekéid törte rögre,
Északhoni szántóföldre !»

«Küldd a medvét a mezőről,
Vadmacskát berek öléből,
Vájt markút az erdőszélről,
Gyérfogút a tülevélről,
Észak utczája terére,
Észak falkája fejére !»

369 Ottan Észak úrasszonya

Szóval mondja, fölfeleli :
«Már megdült hatalmam nékem,
Alászállott én értékem,
A tengerbe tűnt vagyonom,
Szampóm széttört a habokon.»

Sírva indul otthonába,
Panaszkodva Pohjolába,
Nem igen volt valamije
Szampójából hazafele,
Csak kevéskét vihetett el
Ujjával, a névtelennel,
Pohjába hozá tetőjét,
Szárjolába emelőjét ;
Innen Északon az inség,
Lappok közt kenyértelenség.

385 Komoly öreg Vajnamőjnen
Kimenve a földre itten,
Lel a szampó-részecskékre,
Tarkatetős törmelékre
Tenger mellett, part mentiben,
A finom fehér fövenyen.

Vitte a szampó-részecskéket,
Tarka-tetős törmeléket
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára,
Ott nőjjenek, zsendüljenek,
Ott érjenek, lendüljenek
Sörre, árpából valóvá,
Rozsbeli remek czipóvá.

Ott az öreg Vajnamőjnen
Maga szóval így szólal :
«Add teremtőm, engedd isten,
Add, hogy boldoguljunk itten,
Éljünk mindig békességgel,
Haljunk majdan tisztességgel
A felséges finn hazában,
A szépséges Karjalában !»

«Óvj, állhatatos teremő,
Ments meg minket, ékes isten,
Ments meg férfi-fondorlattól,
Vénasszonyi gondolattól;
Bírd le földi bánatmaink,
Verd le vízi ártalmaink!»

«Állj magzatid mellett mindig,
Gyámold gyöngé gyermekidet,
Vedd éjente oltalomba,
Őrizd őket nappalonta,
Rontó nap ne süssön rája,
Rontó holdvilág ne bántsa,
Rontó szél ne ránczigálja,
Rontó eső meg ne vágja,

Fagy ne forduljon feléje
Zord zimankó meg ne tépje!»

⁴²³ «Vaskerítést vonj eléje,
Kővárat kötözz köréje
Minden élő birtokomnak,
Népem mellett oldalaslag
Földtől fogva fel az égig,
Égtől le a föld színéig
Én nekem örök otthonomul,
Gyámolómul, oltalmamul,
Írígym hogy fel ne falja,
Ellenem hogy el ne hordja,
Míg világ világul lészen,
Hold aranylik fenn az égen!»

NEGYPENNEGYEDIK ÉNEK.

Väjnämöjnen elindul, hogy a tengerből kihalászsza elveszett hárfáját, ezt azonban soha többé vissza nem nyeri; 1—76. s. — Ezután nyírfából egészen új hárfát készít, a melyen ismét játszik és megvidámít mindent, a mi csak a természetben van; 77—334. s.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Elgondolja elméjében:
«Most illene a muzsika,
Elkelne az öröm szava
Ez ujdonat-új utakon,
E szebbnél-szebb szállásokon;
Hanem hát a hárfa eltűnt,
Örömem örökre elszűnt
Halas tenger hajlokába,
Lazaczk köves lakába,
Torkos tenger tündérihez,
Ős Vellamo vérségihez;
Többet ugyan fel se hozza,
Ahti azt nem adja vissza.»

«Óh vasverő Ilmarinen!
Verted egykor, tegnap ismét,
Verd ma is még valamicskét,
Verj vasból való gereblyét,
Vasgereblyét sűrű foggal,
Sűrű foggal, hosszú nyéllel,
Hullámokat húzigálnom,
Habokat halomra hánynom,
Tenger nádasit kazalba,
Mind a szélit szénasorba,
Muzsikám hogy megtaláljam,

Kis hárfámat kihalászsza
Halas tenger hajlatából,
Lazaczk köves lakából!»
A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Veri ám a vasgereblyét,
Rikkant hozzá réznyelescskét,
Fogait szabja száz ölesre,
Nyelit nyújtja ötszörösre.

Ott az öreg Väjnämöjnen
Vészi ám a vasgereblyét,
Ballag véle valamicskét,
Megtesz egy kis utat ismét
Az aczélas ászokfákhoz,
A rézzel remekelt rébe.

S van ott sajka, van ott kettő,
Két hajócska útra készen
Az aczélas ászokfákon,
A rézzel remekelt rében:
Egy hajócska új hajócska,
Más hajócska régi ócska.

Szólt az öreg Väjnämöjnen,
Mondja ím az új hajónak:
«Szállj a víz színére, csónak,
Hajts a hullámra, dereglye,

Kart kinyujtanom se kelljen,
Hüvelyket reád helyeznem!»

Vízre méne ím a sajka,
A hajó a habra hajta;
Komoly öreg Väjnamöjnen
Leül a ladik farába,
Sepri a vizet simára,
Tenger hajjait sikálja;
Tündérrózsát gyűjt rakásra,
Gereblyél a parti sásba,
Huzigál füvek szemetjét,
Fű szemetjét, nád törekjét,
Meggereblyélt minden gödröt,
Minden szirtet végigsöprött,
Nem akada, nem találá
A csuka-csont muzsikára,
Végkép megszűnt vígalmára,
Az elveszett hárfácskára.

Komoly öreg Väjnamöjnen
Hazafelé fordul itten,
Feje lesütve, rossz a kedve,
A sisakja félreütve,
Maga szóval így szólal:
«Nem lesz többé mulatságom,
Csukafoggal fujdogálnom,
Hal csontjával hangicsálnom.»

77 Léptet az avaron átal,
Ép az erdőszélen járdal,
Hát egy nyírfa ott áll sírva,
Zöldág könnyez nagy zokogva;
Iparkodik ím elébbre,
Oda lép közelletébe.

Kérdezgeti, tudakolja:
«Mit mormojálsz, ékes nyírfa,
Zöldelő sudár, oly sírva,
Óh fehérövű, mit évődsz?
Hisz nem visznek el csatába,

Nem ölnek el harcز havába».

Válaszol a nyírfa bölcsen,
Maga szól a zöldág fönnen:
«Némelyek biz úgy beszélík,
Számosan is arra vélik,
Én csupa örömben élek,
Mulatságból zöngicsélek;
Én meg árva csak bajombau,
Vígadozok fájdalomban,
Keservemben kornyikálok,
Mord kedvemben mormojálok.»

«Evődöm en inségemen,
Vagyok árva semmitelen,
Oly gyarlandó, gyámoltalan,
Oly borzasztó boldogtalan
E haszontalan helyeken,
Tágas füvellő tereken.»

«Más boldogok, bőségesek
Minduntalan egyet várnak:
Jöttit szép tavasz szakának,
Melegét a hosszú nyárnak;
Mást várok én inség verte,
Mástól félek bú gyötörte:
Hogy a héjamat lehántják,
Leveles lombjaimat bántják.»

«Nékem árvának elégszer,
Gyenge árvának gyakorta
Gyors tavaszon a sok gyermek
Kérgemhez közel kerülnek,
Késükkel keresztül-átal
Hasgatják leves hasamat;
Pajkos pásztorok nyaranta
Elviszik fehér övemet,
Kit doboznak, kit pohárnak,
Kit bogyószedő kosárnak.»

«Én gyenge megérem gyakran,
Gyenge árva én gyakorta,

Hogy alattam lánsereg gyűl,
Mellettem vihog veszettül,
Lombjaim lemetszik fellyül,
Seprűt fonnak vesszeimbül.»

«Én gyenge megérem gyakran,
Gyenge árva én gyakorta,
Hogy levágnak irtásának,
Fölszelve rakásra hánynak;
Háromszor a nyár havában,
A mult nagy meleg szakában
Férfiak alám gyűlénék,
Rám fejszét köszörülénék
Bús fejemnek elmúltára,
Lenge páram pusztúltára.»

«Ez tavasszal vígasságom,
A nagy nyáron multságom;
A telet se tartom szebbnek,
Havak holdját kedvesebbnek.»

«Így időelőtt is engem
Képemből kivesz keservem,
Fonnyadtra fejem hanyatlík,
Haloványra orcám hajlík,
Mord napjaim megfontolván,
Rossz időim elgondolván.»

«Hozzá hoz a szél bajokat,
A fagy még fogós b jajokat;
Szél leszedi zöld subámat,
Fagy remekszép rokolyámat;
Így hát én ügyefogyottja,
Én szegény nyomorult nyírfa
Merő meztelen maradok,
Ruhátlanul itt ragadok
A hideg havon remegve,
Fagy körme között üvöltve.»

Szólt az öreg Vájnamőjnen:
«Ne sírj zöldfa, se ne zokogj,
Viruló sudár, ne dohogj,

Óh fehérővű, ne évődj!
Most jön fel szerencséd napja,
Válik élted vidámabbra;
Sír sz legitten örömdben,
Jó kedvedben ujjongsz fönnen.»

Ott az öreg Vájnamőjnen
A nyírfából gyárt hegedőt;
Faricskál a nyári napban,
Kopácsol a hárfán nagyban,
Ködös félszigetnek orrán,
Enyhe földszületnek ormán;
Hasát hajlít hárfájának,
Öblét új vidámságának,
Nyírfából hasa, keménybül,
Fodorhabból öble készül.

Szólt az öreg Vájnamőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
«Hasa megvan hegedőmnnek,
Öble az örök örömnnek;
Hát szegeit hogy szerezzünk,
Felhúzóit hol teremtsünk?»

Nőtt egy tölgy a falkatéren,
Szép egy szál a sűrűszélen,
Tölgyfának telepe ága,
Minden ágon almácskája,
Almáján arany karika,
Karikán arany kakukja.

Kezd kiáltani kakukja,
Öt-hatféle nyelven fújja,
Szájából arany özönlik,
Ezüstnek folyója ömlik
Aranyos halom hegyibe,
Ezüst dombnak tetejibe;
Ott a hárfa húrfogói,
Fodorhabnak fordítói.

Szólt az öreg Vájnamőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:

«Megvan hárfám húrfogója,
Fodorhabnak felhúzója;
Még hibázik valamije:
Öt kis húr a hegedűre;
Hát húrjait honnan hozzak,
Hangocskáit hol nyomozzak?»

Megyen megkeresni húrját,
Lépdél ím az irtáson át;
Egy szűz ült az irtás szélén,
Ifjú lány a völgynek mélyén,
Nem sírdogált a szüzecke,
Nem is volt különös kedve,
Csak dalolt magában ottan,
Dallal estéjét mulatta,
Völegénye jöttét várja,
Édes-kedvesét kívánja.

Komoly öreg Vajnamőjnen
Czipőtlen oda tipegett,
Kapczátlan közel sietett;
Aztán ott megérkezttivel
A hajkérést így kezdi el,
Ilyen szóval intézi el:
«Adj fűrtödből, szép szüzecke,
Hajadból, helyes hajadon,
Hárfámra hogy húzzam húrnak,
Az örök öröme hangnak!»

Ád hajából a hajadon,
Enged finom fűrtjeiből,
Ád hajából öt-hat szálát,
Fűrtjéből hetet is átad;
Így a hárfa felhúrozva,
Ős örömfá hangra hozva.

Készen lett ím hegedűje;
Ott az öreg Vajnamőjnen
Fenekköre települ le,
Sziklából való bűrűre.

Hárfáját kezébe fogja,

Közelébb a kedvest vonja,
Élít égnek felfordítja,
Talpát térdén tartogatja,
Így a hangját helyhezveti,
Húrját összeegyezteti.

Hangjait már elhelyezte,
Muzsikáját egyeztette;
Hát keze alá keríti,
Térdei fölé teríti,
Leengedi körme tízét,
Egyengeti az öt újját
Húrról-húrra vándolnia,
Hangról-hangra tánczolnia.

Ott az öreg Vajnamőjnen
A hogy húzza hegedőjét
Könnyed kézzel, vékony újjal,
Kifelé hajolt hüvelykkel,
Hát beszél bizony a zöldfa,
Búg bizony a lombleveles,
Kajdászik aranykakukja,
Fütyörész a lányka fűrtje.

Játszott Vajnamőjnen ujjá,
Harsogott a hárfa húrja, [gett,
Hegy-völgy zengett, szikla ren-
Mind a szirtek menydörögtek,
Habokon kövek görögtek,
A fenyérek vízben úsztak,
Fenyőfák is vígadoztak,
Mezön tuskók tánczot roptak.

Sok Kalevné sógorasszony
Legjavában hímet varrnak,
Nosza mint folyóvíz futnak,
Mint az áradat rohannak,
Ifjú nők nevető szájjal,
Menyecskék mulati kedvvel
A muzsika hallására,
Víg örömnök vallására.

A ki férfi van közelben,
 Mind kezében a kalapja,
 A ki asszony volt közelben,
 Kezét mind a képén tartja,
 Lányok szeme könnyel telve,
 Fiúk földön térdepelve
 Úgy hallgatják ott a hárfát,
 Az örömet úgy csodálják,
 Mind egy szájjal esküdöznek,
 Mind egy ajkkal lelkendeznek:
 «Nem hallottak itt ezelőtt
 Muzsikát ily megbűvölőt,
 Mióta süt isten napja,
 Tündököl a hold aranyja.»

Szólt a szépséges muzsika,
 Elhallatszik hat faluba;
 Nincsen olyan vad semerre,
 Hogy az mostan el ne jönne
 Hallgatni a szép muzsikát,
 A hárfának zengő szavát.

Erdőszerte a ki vad volt,
 Mind a körmére leguggolt
 Hüros hárfá hallására,
 Vig örömmek vallására;
 Égben szárnyon kik repülnek,
 Lábok ujjára leülnek,
 Vízi hal temérdek fajta
 Kitelepszik mind a partra,
 Föld alól a férgek, nyűvek
 Mind a rög fölébe gyűlnek,
 Ott forognak, ott figyelnek,

Hogy az édes nótát hallják,
 Ős örömmek hárfahangját,
 Vájnámöjnen vígadalmát.

Ott az öreg Vájnámöjnen
 Játszodott ám szebbnél-szebben,
 Hangicsált gyönyörűn, gyöngyen;
 Játszott egy nap, másnap újra,
 Játszott csakis egyet falva,
 Egy reggeli étkezéssel,
 Egyetlenegy övkötéssel,
 Egyetlenegy ingöltéssel.

Mikor otthon játszott eggyet,
 A fenyőfa-házban zengett,
 Még a háztető is regett,
 A palló is csengett-pengett,
 Födél dalolt, ajtó bűgött,
 Mind az ablak vígan zűgött,
 A kőkályha izgett-mozgott,
 Fűtölt a fodorhab-oszlop.

Hogyha erdön járdalगतott,
 Jegenyék közt játszogатott,
 Mind a fenyvek lehajoltak,
 Fák a dombon megfordultak,
 Tobzuk szerte hull a térre,
 Tűjök pattog a gyökérre.

329 Mikor a ligetben járt-kelt,
 Avagy az avaron lépdelt,
 A ligetek játszadoztak,
 Az avarok vígadoztak,
 Körbe tánczolt a virág is,
 Hajlongott a zsenge ág is.

NEGYVENÖTÖDIK ÉNEK.

Északhon úrasszonya különös betegségeket küld Kalevalára ; 1—190. s. — Väjnämöjnen gyógyítja a népet hatalmas ráolvasásokkal és írokkal ; 191—362. s.

Louhi, Észak úrasszonya
Füleibe hír hatola,
Väjnölä hogy vígan vagyon,
Kalevala díszlik nagyon
Régi szampó-részecskéken,
Tarkatetős törmeléken.

Ezt irigylí szörnyűképen,
Mind azt forgatja fejében,
Milyen vészszel vesse végít,
Mely halállal verje végig
Väjnö honja népességit,
Kaleviak nemzetségit.

Ukkót így imádja ottan,
A mennydörgőt kéri mostan :
«Oh Ukko, te fölső isten!
Küldd Kaleva népeire
Te vasból való jegeid,
Aczélas hegyű szegeid,
Vagy pusztítsd betegségekkel,
A gonosz hadat veszejtse el,
Férhait szérük zöldjén,
Asszonyait aklok földjén!»

Tuonelában volt egy vak lány,
Loviatar, vén boszorkány,
Tuoni legrosszabb leánya,

Manatündérek silánya,
Minden rosszság eleje,
Ezer romlásnak veleje ;
Kormos képe irtóztató,
Bőre színe borzongató.

Tuoni lánya, ez a kormos,
A hunyt szemű álmoházi,
Ágyát ím az útra vette,
Almát rossz helyt készítette ;
Háttal fordult a szeleknek,
Oldalkost a főrmetegnek,
Farral a hideg fuvatnak,
Szembe a pirosuló napnak.

Jött egy szörnyű szél, kavargó,
Napkeletről nagy zimankó,
Együgyűt teherbe fúvá,
Dagasztotta domborúvá
Fátlan gyujtovány tövében,
Merő dombtalan mezőben.

Hordja méhe magzatterhét,
Nagy hasának súlyos teljét,
Hordja két vagy három hóig,
Hordja négy vagy öt hón átal,
Hordja hét-nyolcz hónap hosszat,
Kilencz álló hónap hosszat,

Régi nőszám bételtéig,
 A tizedik hó feléig.
 Kilenczedik hónap telve,
 A tizedik óra kelve,
 Már a méhe megkeményszik,
 Már kegyetlen kínnal készti;
 Mégse szüli meg szülöttjét,
 Nem költi ki korcsos kölykét.

Átaltéski ágyát onnan,
 Más helyre huzódik nyomban,
 Megy a kurva könnyebbülni,
 Tűzrevaló szajha szülni
 Két kősziklának közébe,
 Hegynek ötnék üregébe;
 Ott se szüli meg szülöttjét,
 Nem költi ki korcsos kölykét.

Keres hát fiadó földet,
 Helyet, hol hasa ürülhet,
 Csörgedező csermelyeken,
 Ingó-bingó vízereken;
 Ott se lelt helyet, hol szüljön,
 Helyet, hol hasa ürüljön.

Próbálja poronty szülését,
 Nagy hasának ürülését
 Vad zúgónak csorgójában,
 Víznek vészes forgójában,
 Három zúgó örvényében,
 Kilencz hágónak tövében,
 Úgy se szüli meg szülöttjét,
 Nem könnyíti rongy a keblét.

Kezd obéogatni az ocsmány,
 Bögni a gonosz boszorkány,
 Már nem tudja, merre menjen,
 Költöznie hova kelljen,
 Hasa terhét hol lerakja,
 Fiait hol megfiazza.

Felel isten fellegekből,

Szól teremtőnk az egekből:

«Van a lápon egy vityilló,
 Tenger tájt a marton álló,
 Pusztaságos Pohjolában,
 Ama zordon Szárjolában;
 Oda menj el megfiazni,
 Méhed terhét távoztatni,
 Ott már áhítoznak téged,
 Várton várják nemzedéked!»

Tuoni kormos képű lánya,
 Gonosz szűz Mana lakába,
 Észak ajtaihoz ére,
 Homályhoni fürdőtérre,
 Kölykeit hogy ott kiadja,
 Magzatait megfiadza.

Louhi, Észak úrasszonya,
 Észak gyérfogú banyája
 Titkon fürdőjébe rejti,
 Álúton a gözszobába,
 Ne sejtse a falu népe,
 Ne jusson a hír fülébe.

Elfűti a fürdőt loppal,
 Megenyhíti sebbel-lobbal,
 Minden ajtót megken vajjal,
 Ajtók sarkait szaladdal,
 Ajtó hogy ne csikorogjon,
 Ajtósark ne nyikorogjon.

Avval ő szavát ím szabja,
 Maga mondja, fölfeleli:
 «Kave, természet leánya,
 Kave, te kegyes nagyasszony,
 Ki vagy nők közt legrégibb nő,
 Magavalók közt anya első,
 Térj a tengervízbe térdig,
 Hab közibe övkötésig
 Hozd fel nyálát sérinczhálnak,
 Menyhal nedvét hozd fel onnat

Kenned-fenned csontközeit,
Engesztelned oldalait,
Mentened a lányt bajától,
Asszonyt hasa hév jajától,
Nagykegyetlen kínzatától,
Méhe terhes munkájától!»

«Ez ha mind elégtelen még,
Oh Ukko, te főistenség!
Jer, hol várnak rád szorongva,
Hajtsd füledet hívásomra,
Lásd meg ezt a lányt bajában,
Asszonyt hasa hév jajában
Füst között a fürdőházban,
Idegennél gözszobában!»

«Fogd aranyos buzogányod,
Markold meg a jobb kezeddél,
Hárítsd el vele a gátot,
Mind az ajtófélfát törd el,
Térítsd el teremtőnk zárját,
Szeld széjjel a hátsó závárt,
Öreg, apró hadd hogy menjen,
Az erőtlen megeredjen!»

Ott ez a czudar czemende,
Tuoni húnyt szemű leánya
Méhét már kiűritette,
Vad fiait rakja rendre
A rézrojtos paplan alá,
Finom ágymennyezet alá.

Kilencz kölykét így veté el
Egyetlenegy nyári éjjel,
Egyetlenegy vessző vertén,
Egyetlenegy fürdő föltén,
Egyetlenegy has terhéből,
Egy telides-teli méhből.

Nevezgeti magzatait,
Rendezgeti fajzatait
Mint kiki saját szülöttjét,

Maga termette gyümölcsét:
Egyikből szerez szegezést,
Másikból csinál csikarást,
Egyikből kanyarít köszvényt,
Másikból gabalyít görvélyt,
Kelést egyikből dagasztott,
Rühöt másikból ragasztott,
Egyikből fenét fakasztott,
Másikból dögöt szalasztott.

Egy maradt neve nem adva,
Legutolján lett vakarcsa,
Ezt azonnal elkergette,
Varázslónak vízbe vette,
Nyirkos völgybe megtevőnek,
Mindenhol irigykedőnek.

Louhi, Észak úrasszonya,
Rendeli a többi oda
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára;
Uszikja dühös dögeit,
Küld különös kórságokat
Väjnő népét elveszteni,
Kalev hadját meghaladni.

Sínylik Väjnöla vidéke,
Kornyadoz Kalevnek népe
Nevük is nevezhetetlen
Különös betegségekben;
Alattok a palló korhad,
A lepedő rájuk rothad.

¹⁹¹ Ott az öreg Väjnamöjnen,
Főfő táltos mindétiglen,
Megy menteni a fejeket,
Leszedni a lelkek lánczát,
Megyen Tuonival csatázni,
Betegséggel harcra szállni.

Készít fürdőt jó meleget,
Vesszőlésre fűt köveket

Inos-finos apró fával,
 Hasábfával, vízhorttával;
 Viszi a vizet takarva,
 Titokban a vesszőt hordja,
 Gözli vesszejét, a jelest
 Enyhíti a százlevelest.

Csap legottan fürdőt fényest,
 Forral mint a méz oly édest
 A forró kövek fölibe
 Égő sziklák tetejibe,
 Szóval mondja illeténnel,
 Ím beszéle ily beszéddel:
 «Jer ide, istenem, fürödni,
 Ég öregje, melegedni,
 Egészséget izmosítani,
 Békességet biztosítani!
 Oltsd el ezt a szörnyű szikrát,
 Bontsd fel ezt a szörnyű rontást,
 Jó fürdőt e földre juttass,
 Rossz fürdőket messze futtass,
 Gyermekid hogy ne gyötörjék,
 Teremtényidet ne törjék!»

«Mind a mi vizet locsolok
 E forró kövek fölibe,
 Változzon át mézzé tüstént,
 Édes ízzé föccsenjen szét;
 Mint folyó, a méz buzogjon,
 Édes íz mint tó zuhogjon
 Köves kályhánk oldalain,
 Mohos gőzfürdők falain!»

«Nem falnak fel ártatlanul,
 Nem ölnek le kórtalanul,
 Nagy teremtőnk ha nem enged,
 Istenünk halálra nem vet;
 Ha ki falna ártatlanul,
 Szálljon szava önszájába,
 Fejére gonosz bűbája,

Gondolata önmagára!»

«Én bennem ha nincsen lélek,
 Ereje Ukko gyermekének,
 Csúffá tenni a csinálmányt,
 Elhárítani az ármányt,
 Vagyon Ukkoban magában,
 Föllegeknek főurában,
 Fia felhők közt lakóban,
 Burhanyókon országlóban.»

«Oh Ukko, te fölső Isten,
 Istenünk a föllegekben!
 Jer, hol várnak rád szorongva,
 Hajolj hozzánk hívásunkra,
 Kínainkat észrevenned,
 Veszélyünknek végét vetned,
 Sok csinálmányt csúffá tenned,
 Rossz ragadványt széjjelszedned!

«Küldj kardot nekem tüzeset,
 Villogó vasat jeleset,
 Gonoszokat tönkre tennem,
 Irigyeket földhöz vernem,
 Bíznom a bajokat szélre,
 A kínokat tágas térre.»

«Oda űzöm a kinokat,
 Oda bájlok a bajokat
 Köves pinczék közepébe,
 Vas rakásnak rejtekébe
 Kőszálakat szaggatniok,
 Szirteket szorongatniok;
 Kő a kintől nem sír, nem rí,
 Bajt a szikla meg nem sinyli,
 Bár sokat reája hánynak,
 Számlálatlan számot szánnak.»

«Tuoni lánya, kórtündére,
 Ki felültél kőr kövére,
 Három víznek egybefolytán,
 Három érnek elosztván

Ott őrlöd a kórköveket,
Kórhegyeket hengergeted!
Jövel, gyűjtsd a kórt rakásra
Kék malomkő mély hasába,
Vagy vezesd a vízbe őket,
Tenger mélységébe lökjed,
Széltől el nem érhetőbe,
Naptól át nem süthetőbe!»

«Ez ha mind elégtelen még,
Kórleány, kegyes kisasszony,
Sebleány, jeles urasszony,
Te is jöjj el, véle kelj fel,
Egészséget izmosítani,
Békességet biztosítani!
Tedd, a kór hogy ne kinozzon,
Tedd, a seb hogy ne sajogjon,
A beteg hogy bírja fektét,
Nyavalyás nyugton várja keltét,
Törődött az óra teltét,
Sérült mozgathassa testét.»

«Kösd a kórt a káforkába,
Rejtsd a bajt a rézvékába,
Vidd a kórokat odáig,
Szállítsd el a bajt egy szálig
Kórságdombnak közepére,
Kórsághegy meredekére;
Föld meg mind a kórt legottan
Pirinyó kis katlanokban,
Egy ujjal beérhetőekben,
Egy hüvelykkel mérhetőekben!»

«Kő van ott a domb tetején,
Lyuk vagyon a kő közepén,
Fúróval a melyet fúrtak,
Nagyfoggal a melyet túrtak;
Oda nyomd a kórságokat,
Bujtogasd a bős bajokat,
Szorítsd a szilaj kinokat,

Borítsd a beteg napokat
Éjjel meg se mukkanóba,
Nappal meg se moccanóba!»

Ott az öreg Vajnamőjnen,
Főfő táltos mindétiglen
Sérvekre vajat kenetet,
Mind megönti a sebeket
Kilenczféle kantaírral,
Nyolczféle búbájós zsírral,
Mondja szóval illeténnel,
Ím beszéle ily beszéddel:
«Oh Ukko, te fölső isten,
Öreg ember fönn a mennyben!
Keletről a felhőt gerjeszd,
Északról is indíts terhest,
Nyugatról borúdat küldd el,
Essél mézzel, essél vízzel
Kenőcsül a kóros helyre,
Öntésül a sajgó sebre!»

«Tőlem semmi ki nem telne,
Ha nincs alkotóm kegyelme;
Adjon alkotóm kegyelmet,
Hozzon isten engedelmet,
Magam nézvén néző szemmel,
Fogván fellyülről kezemmel,
Búvös számból ráfuvalván,
Én lelkemből rálehelvén!»

«Hol kezem nem érintheti,
Érjék istennek kezei;
Hova nem bír nyúlui ujjom,
Alkotómnak ujjá nyúljon;
Isten ujjá ékesebb is,
Teremtőm tenyere szebb is!»

«Jövel, alkotóm, javalni,
Isten, ígéid szavalni,
Mindenható, orvosolni!
Tedd éjtszaka éppé, jóvá,

Nappal frissé, virítóvá,
Felül fájdalom ne fogja,
Kór közében ne kinozza,
Szúrás szívére ne szálljon,
Egy fíkarcznyit hogy ne fájjon,
Még gyöngécskén se gyötörje,
Míg világ világúl lészen,
Hold aranylik fenn az égen!»

355 Komoly öreg Vajnamöjnen,
Örök táltos mindétiglen,
Csúffá tette a csinálmányt,
Rontásokkal rendre elbánt,
Téteményeket tovatolt,
Gonosz bűbájt megurusolt,
Népét megmenté haláltól,
Kalev nemzetét a kártól.

NEGYVENHATODIK ÉNEK.

Északon úrasszonya medvét küld Kalevala nyájainak elpusztítására; 1—20. s. — Väjnämöjnen elejti a medvét s erre megülik a szokásos ünnepi lakomát Kalevalában; 21—606. s. — Väjnämöjnen énekel, hárfázik és jövőre is ugyanilyen víg életet kíván Kalevala népének 607—644. s.

Szállt a monda Pohjolába,
Híre a hideg hazába
Väjnölä vidámultának,
Kalevhon kiláboltának
A rejteki rontásokból,
A különös kórságokból.

Louhi, Pohja úrasszonya,
Észak gyérfogú banyája
Fölforr ennek hallatára,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Tudok erre több dolgot is,
Mondok erre más módot is:
Medvét mozdítok mezőről,
Vájtmarkút vadon közéből
Väjnölä minden csordáira,
Kalevala kondáira.»

Mozdít medvét a mezőről,
Loncsost, lakta vad vidékről
Väjnő irtási hegyébe,
Kalev kondái közébe.

21 Komoly öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szólal:

«Ilmár, vasverdeső vérem,
Új lándzsát kalapálj nékem,
Háromelű dárdát építs,
Réznyelét is egybe készíts!
Nagyhomlokút kell keríteni,
Pénzes bőrűt leteríteni,
Lovaim ne rontogassa,
Kanczáim ne konczolgassa,
Nyájaimat ne nyivaszsza,
Marháim ne törje, marja.»

Vasverő a lándzsát verte,
Sem hosszúra, sem rövidre,
Szabja kellő közepesre:
Farkas álldogál a tollán,
Éle tájékán toportyán,
Illesztékén szarvas szökdel,
A nyelén csikó csatangol,
Végiben meg jávor tombol.

Hó esett le éppen újra,
Finom porhó csak piczurka,
Úgy őszi anyajuh formán,
Téli nyúl színéhez fogván;

Szólt az öreg Väjnämöjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
«Most kerekedik föl kedvem,
Kedvem Erdőhonba mennem,
Erdő lányai lakába,
Kék szüzeknek udvarába.»

«Megyek ember, erdőt nézlő,
Külső dolgokban vitézlő;
Fogadj, erdő, emberedül,
Tapió, vitéz feledül,
Segíts vallanom szerencsét,
Elejtenem erdő gyöngyét!»

«Mielikki, erdők úrasszonya,
Tellervo, Tapió hölgye!
Kösd kutyáid nyílg közibe,
Üzd ebeid, de izibe,
Lonczfából való karámba,
Tölgyszegélyes tartományba!»

«Erdő almácskája, Otszó,
Mézesmarkú zsíros maczkó!
Majd ha engem hallasz kelni,
Jeles férfit jődögelni,
Húzd be karmod szöröd közzé,
Fogaid inyedbe húzd bé,
Soha senkihez se nyúljon,
Mozdulatlan meglapuljon!»

«Én aranyos édes Otszóm,
Mézesmarkú szép kis maczkóm!
Feküdj a hoporcs fölébe,
A gyönyörű szirt gyöpére,
Feletted a fenyvek zúgnak,
A szömörkék súgnak-búgnak;
Ottan Otszó henteregjél,
Mézesmarkú hemperegjél,
Mint fészken a fajdmadárka,
Pipe, költése korába!»

Ott az öreg Väjnämöjnen,

Hallja, hogy ugat kutyája,
Csahol ám a Bodri szája
Kisszeműnek telke táján,
Laposorrúnak lapályán;
Szóval mondja, fölfeleli:

«Azt hívém, kakukszó csendül,
Gyöngymadaram füttye zendül,
Pedig nem kakukszó vala,
Nem a gyöngymadárka dala,
Kutyám szólt, a legkedvesebb,
Vadam volt, a legjelesebb,
Otszó háza ajtajába,
Ékes ember udvarába.»

Komoly öreg Väjnämöjnen,
Ott elejti Otszót könnyen,
Feldönti a finom fekhelyt,
Fenékből a fényes almot,
Szóla szóval illeténnel,
Ím beszéle ily beszédvel:

«Istenem, tiéd a hála,
Csak te légy, Teremtőm, áldva,
Otszót adtál osztályomul,
Erdő kincsét zsákmányomul!»

Nézi, nézi kedves kincsét,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Én aranyos édes Otszóm,
Mézesmarkú szép kis maczkóm!
Ne haragudj semmi végett,
Nem én vágtalak le téged,
Magad estél görbe fáról,
Buktál le a tős sudárról,
Galygatyád így elszakajtád,
Tőleveles kacزابajkád;
Őszidött csuszós a pálya,
Nagy a felhős nap homálya.»

«Erdő kedves szép kakukja,
Te bozontos drága bunda!

Hagyd el immár hült helyedet,
 Szállásodat mint rideget,
 Nyirfaágas csepp szobádat,
 Kosárvesszőnyi tanyádat;
 Indulj innen, híresneves,
 Erdő dísze, ellépegess,
 Költözködjél, könnyű csizmás,
 Tipegj tova, kékharisnyás,
 E piczinyke házhelyekről,
 E szorongós szűk terekről,
 Hősök népes táborába,
 Férfiak sűrű sorába!
 Nem sért ám ott senki téged,
 Nem bánnak bitangul véled,
 Ott virágizen lakoznak,
 Ott friss mézet falatoznak
 Az új vendég örömeire,
 Érkező utas díszére.»

«Kerekedj már föl, útra készülj
 E falatnyi fészecskébül
 Híres házfedelünk alá,
 Tekintetes tetőnk alá;
 Suhanj át a hó mezején,
 Mint tavitök tó tetején,
 Fenyőgalyon úgy ficzánkoldj,
 Mint ágon a mókus tánczol!»

Ott az öreg Väjnamőjnen,
 Főnótafa mindvégiglen,
 Megy az irtáson ujongva,
 Tisztásokon csengve-bongva
 Vendégével, híresével,
 Nyaláb szőrös-bőrösével;
 Házáig hatol a zengés,
 Fedele alá a csengés.

Szólamodik háza népe,
 Hirdeti a nemzet szépe: [gást,
 «Halljátok csak künn a kon-

Az erdei dallos hangját,
 Tobzos madár csipogását,
 Erdő lánya sipolását!»

Komoly öreg Väjnamőjnen
 Immár udvarába ére;
 Kikiálta háza népe,
 Kérdezé a nemzet szépe:

«Az aranyos érkezik-e,
 Ezüstös igérkezik-e,
 A szép szőrű lép-e vajjon,
 A pénz jár-e útainkon;
 Mézevőt adott az erdő,
 Vagy hiúzt a ballangbíró,
 Hogy víg dallal jöttök vissza,
 Iringáltok nagy dudolva?»

Komoly öreg Väjnamőjnen
 Erre szóval így szólal:
 «Hozunk hiriért egy vidrát,
 Regül ím az istenadtát,
 Hát azért jövünk danolva,
 Iringálunk nagy dudolva.»

«Hej dehogy van vidra itten,
 Vidra sincsen, hiuz sincsen,
 Maga a híres van jövőben,
 Erdő dísze érkezőben,
 A vén ember vándorlóban,
 Posztóbajkás bujdoklóban;
 Kedves vendégül ha várjuk,
 Mind az ajtókat kitarjuk;
 De ha gyűlölt vendég leszen,
 Ajtót csukjatok keményen!»

Válaszol a nép viszontag,
 Nemzet szépe visszamondta:

«Üdvöz légyen, Otszó, jöttöd,
 Mézesmarkú, megjelented
 Mind e megmosott tereken,
 E gyönyörű házhelyeken!»

«Hisz oly régesrég reméltem,
Kiskoromtól kezdve kértem,
Hogy halljam Tapio kürtjét,
Erdő sípja megzendültét,
Lássam jöni erdő kincsét,
Érkezni pagony ezüstjét
E parányi kis terekre,
E szorongós szűk helyekre.»

«Vártam, mint a jó esztendőt,
Néztem, mint nyarat közelgőt,
Mint ordas az újhó estét,
Lábszán a legsimább mesgyét,
Ifjú szűz a szíve társát,
Pirospozsgás hölgy a párját.»

«Ablakomban ültem este,
Kamra hídján reggelente,
Hétszám a kapukon állva,
Utcza végén hónapszámra,
Ólmellékin tél szakába ;
Álltam, míg a hóból tér gyűl,
Tiszta föld a havas térből,
Tiszta földből lesz kavicsos,
Kavicsosból porhanyagos,
Porhanyagusból virító ;
Elgondoltam reggelente,
Nappal forgatám fejembe,
Hol időz el Otszó hosszan,
Erdő éke merre, hol van,
Talán Észthonba osont át,
Szuomi földről elsomfordált.»

Ott az öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szólal :

«Hát vendégem hova dugjam,
Kisérjem a kedves kincset,
Tán bizony a csűrbe csukjam,
A szalmás szobába hordjam?»

Válaszol a nép viszontag,

Nemzet szépe visszamondta :

«Oda vidd el vendégünket,
Kisérd be a kedves kincset
Híres házfedelünk alá,
Tekintetes tetőnk alá ;
Ott az étkek rendbe rakva,
Ivókészség helyrehozva,
Pádimentom leporolva,
Pallók simára surolva,
Mind a nők felöltözködve
Tisztaságos köntösökbe,
Fejök szépen feldíszítve,
Mind fehérben tündökölve.»

Ott az öreg Väjnämöjnen
Maga mondja, fölfeleli :

«Édes Otszóm, egyetlenem,
Mézesmarkú göngyölegem !
Még van egy kis járófölded,
Mező, melyen át kell menned.»

«Kerekedj hát fel útra, gyön-
[gyöm,
Lépj el, kedves kincs, a földön,
Barnakapczás, büszkélkedve,
Posztópantallós, peregve,
Járd el a czinege útját,
Veréb ösvényein kelj át
Öt ászokfás otthonunkba,
Hatgerendás hajlékunkba !»

«Ügyelj mind, szegényke asz-
[szony,

Nehogy nyájunk borzadozzon,
Aprómarha félemedjen,
Gazdasszony-gyümölcs ijedjen,
Ha Otszóm a házba fordul,
Bédöndül a szőrösorrú !»

«Le a lépcsőről, legényké,
Ajtófélfától, fehérnép,

Tellervo, Tapio szüze,
Meg Tapió-nemzet több más,
Jöszte ökröd lakzijába,
Hosszúgyapjasod torába!
Ne ijedj meg a szüektől,
Ne félj fürtözött fejektől,
S nehogy asszonyoktól tartsál,
Kopott kapczásokra hajtsál!
A ki asszony van a házba,
Mind a tűzhely hátuljába,
Ha ember a házba toppan,
Derék férfiú berobban!»

Szólt az öreg Väjnamöjnen:
«Itt is áldást adjon Isten
Híres házgerendánk alatt,
Tekintetes tetőnk alatt!
Hova helyezzem ízesemet,
Rakjam szőrös-bőrösömet?»

Válaszol a nép viszontag:
«Fogadj Isten, adjon Isten!
Oda vidd el gyöngymadarad,
Kisérd el a kincsaranyat
A jegenye lócza végre,
Vas veretű hosszúszékre,
Bundabírálat okából,
Szörsszemlélet szándokából!»

«Ne törődjél avval, Otszó,
Ne is légyen érte zokszó,
Ha eljön a bunda sora,
Szöröd-szemlélésnek kora;
Bundád el nem rontják-bontják,
Nem szemlélik szőrös szoknyád
Gézengúzokra gunyául,
Rongyosok fölé ruhául.»

Ott az öreg Väjnamöjnen
Otszó bundáját levészi,
Csűrhiú szögébe teszi,

Húst készít a katlanokba,
Aranyozott czínüstökbe,
Rézfenekű fazekakba.

Tűzön már fazekak forrnak,
Parázsón a rézzel róttak,
Tetézve telistelien
Húsfalatokkal felesen,
Közé sót kanyarítottak,
Messzeföldről melyet hoztak,
Sót a százszoktól szerezve,
Felsővínai vizektől,
Sószigeten átevezve,
Vitorlás hajón vezetve.

Mikor az étel meg volt főve,
Tűzhelyről az üst levéve,
A zsákmány fiát vezérlik,
Keresztorrút elkisérik
Hosszúasztal mellékére
Kis aranyos kupiczákból
Mézharmatot hörpölgetni,
Sörítőkát szürcsölgetni.

«Fenyő volt az asztal fája,
Rézből öntve minden tála,
Új ezüsből a kanalak,
Mind a kések színaranyak;
Telistele minden csésze,
A tálak tetős tetézve
Erdő kegyadományival,
Szép szálfás' hagyományival.

Ott az öreg Väjnamöjnen
Maga szóval így szólal:
«Domb öregje, arany mellű,
Tapiói házigazda,
Mézes asszony Erdőhonba,
Erdei nyájas gazdasszonyka,
Tapio vére, tiszta ember,
Tiszta ember, vörössipkás,

A hős ha szobámba toppan,
Derék férfiú berobban!»

«Erdő almácskája, Otszó,
Erdő szépe, hájas maczkó!
Van itt most falat, de mennyi,
Van mit innya, van mit ennyi,
Van magunk mivel mulatni,
Marad másnak is mit adni.»

Válaszol a nép viszontag,
Nemzet szépe visszamondta:

«Hol született Otszó almánk,
Hol nőtt nagyra pénzes bundánk,
Született-e szalmás almon,
Füldözúgban nőtt-e vajjon?»

Itt az öreg Väjnamöjnen
Maga szóval így szólal:

«Nem született Otszó szalmán,
Nem lett pajtában a polyván;
Ott lön Otszócskának szülte,
Mézesmarkúnak menyülte
Hold körül, a nap közében,
Gönczölcsillag válla csúcsán,
Levegőég lányainál,
Természetnek tündérinél.»

«Járt egy lány az ég peremén,
Kisasszony a menny közepén,
Szállt a felhők széle táján,
Mendegélt a menny határán
Kapczácskában, kékellőben,
Czifra sarkas cipellőben,
Gyapjuvékát vitt a lányka,
Szörkosarat hónaljába;
Marék gyapjat vet a vízre,
Szórt hullat a hullámokra;
Szél a habon himbálgatja,
Lágy levegő lóbálgatja,
Lebegtetí víznek lelke,

Hullám partra kiterelte
Pompás pagony mellékére,
Finom földfok legvégére.»

«Mielikki gondos gazdasszonyka,
Szorgos néne Erdőhonba,
Megkapá vizen a szép szőszet,
Finom gyapjút a habok közt.

«Fürgén összeillegeti,
Gyönyörűen göngyölgeti,
Köti jávorfa kosárba,
Szép bölcsőbe bugyolálja,
Pólyamadzagát is pedzi,
Aranylánczát felfüggeszti
A legizmosabb sudárra,
A legburkosabbik ágra.»

«Ringatja szegény szeretjtét,
Hintáztatja kedves kincset
Virágfős szömörke alján,
Terebély fenyő tövében;
Ottan Otszót felemeli,
Nemes szőrűt megneveli,
Mézzel dús liget szögében,
Büvös barlang belsejében.»

«Nőtt is Otszó szörnyű szépre,
Kapaszkodott mind elébbre:
Rövid lába, görbe térde,
Orczácskája tömzsi forma,
Feje széles, orra tompa,
Szép nagy szőre sűrű bunda,
Foga még nem volt megteremtve,
Nem volt megkésztve körme.»

Mielikki, erdők úrasszonya,
Maga szóval így szólal:

«Készítenék körmét legitt,
Kerítnék bizony fogait,
Ha nem hajtáná hibára,
Gonosz munkát nem csinálna.»

«Ottan Otszó esküt fogadt
Erdő asszonyának térdén,
Nyilvánóságos Isten előtt,
Alkotónknak arcza alatt,
Bűnt hogy el nem fog követni,
Rossz fát nem fog tűzre tenni.»

«Mielikki, gondosgazdasszony-
Szorgos néne Erdőhonba [ka,
Megyen fogkeresni nyomba,
Körömkérni a pagonyba,
Tartósfájú berkenyétől,
Jó szívós gyalogfenyőtől,
Sok göcsörtös fagyökértől,
Tuskótól, köves keménytől,
Körmökre sehohsem akadt,
Nem talált neki fogakat.»

«Tisztáson fenyőfa termett,
Dombtetőn szömörke díszlett,
Fenyőnek ezüst az ága,
Arany a szömörke ága;
Kegyes nő kezébe kapja,
Otszó körmét abból szabja,
Állcsontjába illeszti be,
Inyeibe ülteti be.»

«Elindítja szörpamacscsát,
Kiereszti kedves bocscsát,
Küldi lápra kullognia,
Bokron-berken ballagnia,
Irtás szélén csörtetnie,
Tisztás tájon törtetnie;
Meghagyta, hogy járjon szépen,
Csecse lábón lépdegéljen,
Víg időket ottan éljen,
Nagyszerű napokat töltsön
Mocsár mentin, szigetföldön,
Künn a késálgató réten,
Járjon nyáron át czipőtlen,

Kapcza nélkül ősz időben,
Lakja legrosszabb idejit,
Heverészsze tél hidegit
Ükörkefa kunyhójában,
Tűgalyvárnak kuczkójában,
Délczeg fenyves oltalmában,
Borókásnak oldalában,
Gyapjupaplan ott fedezi,
Nyolcz köpönyeg védelmezi;
Onnan vettem zsákmányomat,
Rendeltem ragadmányomat.»

Zsenge népe szóval mondja,
Öreg népe válaszolva:

«Mint lőn, hogy az erdő engedt,
Erdő engedt, szálzás szenvedt,
Vigan várt a ballangbiró,
Pártolt páratlan Tapió,
Átaladta kincse főbbjét,
Martalékul mézevőjét;
Lándzsa lőn-e meglelője,
Avagy nyíl a meglövője?»

Komoly öreg Vajnamőjnen
Maga szóval így szól:

«Örömet az erdő engedt,
Erdő engedt, szálzás szenvedt,
Vigan várt a ballangbiró,
Pártolt páratlan Tapió.

«Mielikki, erdők úrasszonya,
Tellervo, Tapió hölgye,
Erdő kedvesképi lánya,
Erdőhonnak csepp cselédje
Kalauznak kínálkozott,
Mutatókat csinálgatott,
Megjelölte útunk szélit,
Vezetgette lábunk léptit;
Hajkot rótt a fába rendre,
Mutatókat tett a hegyre,

Jeles Otszónk ajtaihoz,
Pénzszigetnek partjaihoz.»

«Odaérkeztemkor aztán,
Czélom legvégéhez jutván,
Nem lett lándzsával ölése,
Űzve-hajtva meglövése;
Maga fordúlt le a fáról,
Bukfenczezett tös sudárról,
Mellét rőzse törte össze,
Hasát vessző vágta kettő.»

Még tovább is mondja szóval,
Maga szólal, fölfeleli:

«Édes Otszóm, drágaságom,
Gyöngymadaram, boldogságom,
Add ide mármost fej-ékedet,
Hozd harapó készségedet,
Gyér fogaid vesd el végre,
Széles állad nyujtsd elébbre!
S ne vedd rossz neven mitőlünk,
Ha valami lenne vélünk,
Csontcsattogás, fejforgatás,
Fogakkal kemény kopogás.»

«Már Otszónak orrát vészem,
Többi orr közé letészem,
Nem szánom sanyaruságra,
Nem is éppen árvaságra.»

«Otszómnak fülét kivészem,
Többi fül közé letészem,
Nem szánom sanyaruságra,
Nem is éppen árvaságra.»

«Otszónak szemét kivészem,
Többi szem közé letészem,
Nem szánom sanyaruságra,
Nem is éppen árvaságra.»

«Otszó homlokát kivészem,
Többi homlok közé téstem,
Nem szánom sanyaruságra,

Nem is éppen árvaságra.»

«Otszó orcáját kivészem,
Többi orca közé téstem,
Nem szánom sanyaruságra,
Nem is éppen árvaságra.»

«Otszóm nyelvit már kivészem,
Többi nyelv közé letészem,
Nem szánom sanyaruságra,
Nem is éppen árvaságra.»

«Férfinak most azt itélném,
Hősnek azt az embert vélném,
Ki a csontlánczot kivenné,
Fogsorocskáját kiszedné,
Az aczélos állkapczába
Vasmarokkal belevájva.»

Bizony senki sem akadott,
Vitéz egy se vállalkozott;
Csontlánczát maga vevé ki,
Fogsorocskáját szedé ki,
Csontos térde közé téve,
Vasmarokkal vajt beléje.

Fogja Otszója fogait,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Erdő almácskája, Otszó,
Erdő szépe, hájas maczkó!
Most még útra kell ám kelned,
Jó darabon át szökellned,
E falatnyi fészektájról,
Ez alacsony kis tanyáról
Magasabb menedékházba,
Messzeláthatóbb lakásba.»

«Kerekedj hát fel útrakincsem,
Lépdegélj el, drága gyöngyöm
A sertési pálya mellett,
Kis koczák csapája mellett
Ágas-bogas jegenyére,
Túvel teljes nagy fenyőre!

Harasztos halommal szemben,
Magas hegygyel átellenben,
Olyan jó lesz ottan laknod,
Oly édes lesz ott mulatnod,
Hallgatnod a nyáj harangját,
A kolompnak kedves hangját.»

Komoly öreg Vajnamőjnen
Útjártából visszajőve,
Szól a népnek fiatalja,
Nemzet szépe tudakolja :

«Hova vitted zsákmányodat,
Hol hagyta hozományodat ;
Tán a jég közé temetted,
Kásás hó közébe vetted,
Vagy vesztetted láb sarába,
Mező mentiben elásva ?»

Komoly öreg Vajnamőjnen
Szóval mondja, fölfeleli :

«Jég közibe sem temettem,
Kásás hó közé se vettem,
Ottan a kutyák gurítnák,
Mord madarak elburítnák ;
Nem is vesztém láb sarába,
Mező mentiben elásva,
Ott a férgek tönkre tennék,
A fekete hangyák ennék.»

«Oda vittem zsákmányomat,
Hordtam kis hozományomat
Egy kedves halom hegyibe,
Réz hegyhátnak tetejibe ;
Felfüggesztém tiszta fára,
Tüvel teljes nagy fenyőre,
A legizmosabb sudárra,
Legis-legburkosabb ágra
Embereknek öröme,
Derék útasok dísére.»

«Inyét napkeletre köttem,

Szemeit éjnyugatnak tettem,
Nem egészen a tetőig ;
Tetőig ha tettem volna,
Ott a szél belébotozna,
A csipőske csúffá tenné ;
Nem is tettem föld felé se,
Föld felé ha volna téve,
Ott a disznó döczkölgetné,
Konya orrú döntögetné.»
607 Itt az öreg Vajnamőjnen
Énekszóra gyűjta menten
Dicső estéje dísére,
Múló napja öröme.

Szólt az öreg Vajnamőjnen,
Maga mondja, fölfeleli :

«Most világíts, fákyatartó,
Hadd lásson az énekmondó,
Itt van ím az énekóra,
Áll is szám az énekszóra.»

Ott énekre, dalra gyűjta,
Egész este vígan fűjta,
Szól, a dalnak véget vetve,
Maga mondja végezetre :

«Adj, Istenem, máskor is még
Jó teremtőm, ilyent ismét,
Hogy itt így en örvendezzünk,
Ilyet újra elrendezzünk,
Vadászember víg sorában,
Hosszúgyapjasnak torában !»

«Adj, Istenem, mindig ilyent,
Adj, igaz teremtő, újfent,
Mutatókat építgetnünk,
Fába hajkot vésegetnünk
Hős férfiak táborában,
Vitézek sűrű sorában !

«Adj, Istenem, mindig ilyent,
Hadd igaz teremtőnk újfent

Szólalni Tapio kürtjét,
Erdő sípja megcsendültét
E piczinyke házhelyeken,
E szorongós szűk tereken !»
639 «Bár napestig lenne dalszó,

Öröm éjten-éjjel hangzó,
Itt e mi hazánknak földjén,
Szuomi tér hegyein-völgyén,
A növekvő nemzedékben,
Feltörekvő zsenge népben !»

NEGYVENHETEDIK ÉNEK.

A hold és a nap leszállnak Väjnämöjnen játékát hallgatni; Északhon úrasszonya kezébe keríti őket, elrejtí egy hegy belsejébe és a tüzet is kilopja Kalevala házaiból; 1—40. s. — Ukko felső isten nem szereti a sötétséget az égen és tüzet csíhol új hold és nap számára; 41—82. s. — Tüze a földre hull és Väjnämöjnen Ilmarinennel együtt annak keresésére indul; 83—126. s. — Az ég tündére elmondja nekik, hogy a tűz beleesett az Alu-tóba és ott egy hal elnyelte; 127—312. s. — Väjnämöjnen és Ilmarinen elindulnak faháncshálóval a halat kifogni, azonban nem kapják meg; 313—364. s.—

Komoly öreg Väjnämöjnen
Váltig vonja hegedűjét,
Váltig vonja, dallal toldja,
A nélkül is vígan vonja.

Hatol hangja hold lakáig,
Kedve a napnak ablakáig,
Házából a hold kiszálla,
Hág egy nyírfa hajlatára,
Várából a nap elékel,
Egy jegenyecsúcsra lépdel,
Hárfahangot hallania,
Víg örömet vallania.

Louhi, Észak úrasszonya,
Pohjai fogatlan banya,
Megszerzi a napot onnat,
Kézre kapja ím a holdat,
Holdat nyírfa hajlatáról,
A napot fenyő csucsáról;
Hordja őket ön honába,
Pusztaságos Pohjolába.

Rejti holdunk ragyogását

Rótt elejű szirt ölibe,
Napunk tündöklő világát
Aczélhegybe bűvöli be,
Maga szóval mondja mostan:

«Ki ne mozdulj addig innen,
Hold, ragyogni föl ne serkenj,
Nap, ne jöjj ki tündökölni,
Míg magam nem engedlek ki,
Vissza nem jövök vezetni,
Kilencz ménnel vinni vissza,
Egyetlenegy kanczán hozva!»

Hogy a holdat elemelte,
A napot oda czepelte
Északhoni köhalomra,
Vasas szirtbeli odorba,
Hát világosságot rabol,
Tüzet Väjnő házaiból;
Tüztelen a ház, a kunyhó,
Világostalan a viskó.

41 Éj van immár egyfolytában,
Hosszú, holdtalan homály van,

Kormos éj Kalevalában,
Minden väjnöhoni házban,
Éj lepi a menny vidékét,
Ég öregje ülő székét.

Kín az élet, tűz ha nincsen,
Világ nélkül bajos szörnyen,
Embereket búra bírja,
Magát Ukkót megbúsítja.

Ukko, az a fölsőisten,
Nagy teremtőnk fenn a menyben,
Már kezd rajta évelődni,
Tanakodni, tépelődni,
Hold elé ugyan mi állá,
Nap útjába milyen pára,
Hogy a hold így hamvába holt,
Napvilágunk így eloszolt.

Jár a felhők széle táján,
Mendegél a menny határán,
Kapczácskában, kékellőben,
Czifra sarkos czipellőben,
Megy a holdat megkeresni,
A napot előszerezni;
Nem lel rá a holdacskára,
A napot csak nem találja.

Szikrát üt az égben Ukkó,
Világnak világot gyújtó,
Tüzesélű szablya szélén,
Villogó vasának végén;
Szikrát üt körömkövével,
Reccsent ujjizületével
Ott a felső ég határán,
Csillagkertek színe táján.

Megkapá tüzét, csiholtát,
Dugja im a tűzsziporkát
Színarany szelenczéjébe,
Új ezüst melenczéjébe,
Szüzet rendel ringatnia,

Ég leányát ápolnia
Holdnak újnak velejévé,
Napnak újnak elejévé.
83 Lány a hosszú felhő szélén,
Szűz a felső ég szegélyén
Tüzet tüstént ringatgatja,
Szikrát szépen ápolgatja
Szép aranyos bölcsejében,
Ezüst szíjak szövetségében.

Az ezüst gerenda lendül,
Arany pólya csendül-pendül,
Felhő mozdul, ég nyikordul,
Égfordél is lejjebb fordul,
Úgy ringatják a sziporkát,
A tüzeckét úgy apolják.

Ringatá a szűz a szikrát,
Ápolá a tűzdarabkát,
Ujjal a szikrát szépitgeti,
Tüzet kézzel képezgeti,
Leejté botor a lángot,
Vigyázatlan a világot,
Kis keze a lengetőnek,
Ujja az egyengetőnek.

Szétrepedt az ég lyukakra,
Mind a mennybolt ablakokra;
Száll alá a tűzsziporka,
A piros sugár suhogva,
Végigvillan az egeken,
Átsüvölt a fellegeken,
Kilencz égen végigszárnyal,
Hat tarkatetősön által.

Szölt az öreg Väjnämöjnen:
«Hej, vasverő Ilmár vérem!
Menjünk, lássuk, mi van véle,
Okosodjunk meg felőle,
Miféle tüzecke jó le,
Mily különös láng világít,

A legfelső égből jöve
A legalsó földanyáig :
Ha tán holdnak kerek képe,
Vagy a napnak kereksege.

Indul ím a hősök párja,
Megy, mendegél, ókumlálja,
Hogy jutna el ama tájra,
Szép szerével hogy találna
A tüztérület terére,
Villágvillanat helyére.

¹²⁷ Egy folyó eléjük omla,
Tisztességes tenger forma ;
Ott az öreg Väjnämöjnen
Sebbel-lobbal sajkát ácsol,
Erdő aljában kopácsol ;
Ilmár vasverő pediglen
Kormányt készít fenyűfából,
Jegenyéből jó czölönköt.

Elkészül a sajka sebtén,
Horgastul, rudastul egyben ;
Hát a sajkát vízre vonják,
Vezetgetik, halkan húzzák
A nagy Néván össze-vissza,
Névafook körül utazva.

Égleány, világ szép néne,
Teremtő leányok véne,
Ez találkozik eléjük,
Szóba áll, beszélget velök :

«Ti miféle szerzet vagytok,
Kinek hínak benneteket?»

Szólt az öreg Väjnämöjnen :
«Hát bizony mi tengerészek,
Én az öreg Väjnämöjnen,
Ez vasverő Ilmarinen ;
Most magad nemét nevezd meg,
Hát tégedet hogy neveznek?»

Válaszol a nő viszontag :

«Vagyok némbér, vénebb mindnél,
Legrégibb levegőtündér,
Magavalók közt anya első,
Dúsabb díszű öt jegyesnél,
Különb képű hat kegyesnél ;
Hát vitézek merre mentek,
Hős urak, hová eredtek?»

Szólt az öreg Väjnämöjnen,
Maga mondja, fölfeleli :

«Eldugúlt a tűz minálunk,
Veszendőben van világunk,
Régóta tüzetlenkedünk,
Sötétségben settenkedünk ;
Hát eszünkbe fogott jutni,
Megyünk a tüzet kitudni,
Mely az égből szállt amoda,
Fellegekből hullott vala.»

Válaszol a nő viszontag,
Maga mondja, fölfeleli :

«Dühös a tűz tudakolásra,
Világosság vallasásra ;
Tett is már a tűz egyetmást,
Rendelt a világló rontást :
Lám a szikra hogy lelobbant,
A piros pamacs lepottyant
Istennek tevő teréről,
Ég üke ütő helyéről
Át a mennyei lapályon,
A kiterjedt égi tájon,
Füstfogója rongyos útján,
Kiszáradt földélgerendán
Túrnak új lakó teréig,
Palvonen tetétlenéig.»

«Ott megérkeztevel aztán,
Túrnak új lakába jutván,
Tilos tette terpeszkedik,
Durva tette vetemedik,

Lányok mellit marczangolja,
Szűz csecsküket megcsufolja,
Fiúk térdét öldököli,
Urak bajsát megpörköli.»

«Egy szülő gyereket szoptat,
Boldogtalan bölcsőbelit,
Hát a tűz oda közelit,
Ott teszi a leggonoszbat,
Elégeti piczi pólyást,
Megégeti anyja mellét ;
Ment a gyermekcse Manába,
Biz a pólyás Tuonelába,
Hogy halálra volt teremve,
Pusztulásra kiszemelve
Piros tűznek bántalmiban,
A fehérnek fájdalmiban.»

«Lám szüléje többet érte,
Nem is lön Manába térte,
Tudott az tüzet igézni,
A világot visszaűzni
Picziny tűfokán keresztül,
Fejszefok lyukán keresztül,
Forró csákánynak csövén át,
Mezők mesgyéinek mentin.»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Megkérdezi jó eleve :
«Hát onnan a tűz hová ment,
A szíporka merre szökkent
Túr mezeje mesgyéjérül,
Erdőbe, vagy vízbe térült?»

Válaszol a nő viszontag,
Maga mondja, fölfeleli :
«A tűz onnan távoztában,
A világos vándoltában
Előbb ellep számos földet,
Számos földet, hegyet-völgyet,
Végtére a vízbe futa,

Alu tónak hullámira,
A tó csaknem meggyulladott,
Tűzszikrákat tajtékozott.»

«Három éjjel nyár havában,
Kilencz éjjel ősön által
A fenyők csucsáig forrott,
Tetejükön túl is tombolt
Körme közt a szilaj tűznek,
A verő világ kezében.»

«Forrt, hogy hala szárazt ére,
Fenékhez tapadt sigére ;
Ott a halak nézelének,
Tanakodnak a sigérek,
Mi lesz vélek, hogy-mint élnek ;
Sigér sírja éléstárát,
Hal ugyancsak udvarházát,
Sérincz sírja sziklavárát.»

«A sigérhal, görbe nyakkal,
Tűzszilánk nyomába nyargal,
A sigérke el nem érte ;
A kék szemling indul érte,
Lenyeli a tűzszilánkot,
Bevedeli a világot.»

«Alu tó is nedvesedik,
Tornyos volta csendesedik
Hajdanában volt helyére
Egyetlenegy nyári éjjel.»

«Az idők így eltélének,
Kínja lett ám a nyelőnek,
Baja biz a vedelőnek,
Insége a sok evőnek.»

«Úszkál-csúszkál jobbra-balra,
Úszik egy nap, másnap újra
Szemlinges szigetek szélén,
Lazacz lakta szirtek közben,
Ezer földfok oldalában,
Száz szigetnek hónaljában ;

Minden földfok azt hangozza,
Száz sziget is hírül hozza :
Nincs ebben a vékony vízben,
Alu tóban, aggasztóban,
Hitvány hálnak elnyelője,
Nyomorultnak nyivasztója
Tűrhetetlen tűzkínjában,
Pusztító parázs bajában.»

«Egy halvány lazacz figyel,
A kék szemlinget lenyeli ;
Az idők így eltelnének,
Kínja lett ám a nyelőnek,
Baja biz a vedelőnek,
Insége a sok evőnek.»

«Úszkál-csúszkál jobbra-balra,
Úszik egy nap, másnap újra
Lazacz lakta szirtek közben,
Csukahalas kertek közben,
Ezer földfok oldalában,
Száz szigetnek hónaljában ;
Minden földfok azt hangozza,
Száz sziget is hírül hozza :
Nincs ebben a vékony vízben,
Alu tóba, aggasztóba,
Hitvány hálnak elnyelője,
Nyomorultnak nyivasztója
Lánggal égő tűzkínjában
Pusztító parázs bajában.»

«Egy szürke csuka figyel,
Halvány lazaczkát lenyeli ;
Az idők így eltelnének
Kínja lett ám a nyelőnek
Baja biz a vedelőnek
Insége a sok evőnek.»

«Úszkál-csúszkál jobbra-balra,
Úszik egy nap, másnap újra
Csüllőszirtek szűk közei,

Sirályzátonyok köve közt,
Ezer földfok oldalában,
Száz szigetnek hónaljában,
Minden földfok azt hangozza,
Száz sziget is hírül hozza :
Nincs ebben a vékony vízben,
Alu tóba, aggasztóba,
Hitvány hálnak elnyelője,
Nyomorultnak nyivasztója
Lánggal égő tűzkínjában,
Pusztító parázs bajában.»

³¹³ Komoly öreg Väjnämöjnen,
Meg vasverő Ilmarinen
Fa hancsából gyalmot kötnek,
Borókából összeütnek ;
Meg is festik fűzfalébe,
Kötelik kecskefűznek kerge.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Nőket nógat a gyalomhoz ;
Nézik ám a nők a gyalmot,
A húgocskák húzzák-vonják,
Evezgetnek, ereszkednek
Fokról-fokra, szögről-szögre
Lazacz lakta szirtek közbe,
Szemlinges szigetek szélén
Vörhenyeges nádmezőig,
Viruló szép sásvidékig.

Igyekeznek, istenkednek,
Húzzák-vonják, túrják-marják,
Visszásan vetik a gyalmot,
A hálót hibásan húzzák,
Nem kerül meg adta hala,
Kit versengve űznek vala.

Öcskösök a vízre szállnak,
Hősök a gyalomhoz állnak ;
Ránczigálják, lebocsátják,
Húzigálják, vonigálják,

Öbölszádán, szirtes színen,
 Kalev zátonyköveiglen,
 Sehol sincs ebadta hala,
 Kire szörnyen szükség vala,
 Nem jön fel a szürke csuka
 Öböl vékonyka vizéből,
 Sem a tágas tengeréből:
 Kis halacskák, ritka hálók.

Halak immár felzugának,
 Csuka mondá a csukának,
 Szemling kérdezé az öntől,
 Egy lazacz a más lazacztól:

«Tán a hősök mind elhulltak,

Kalevfiak mind kimultak,
 Vászongyalmok vonszolói,
 Kötélük kigondolói,
 Nagy turbukok tuszkolói,
 Hosszú csáklyák csúsztatói?»

Hallja öreg Väjnämöjnen,
 Maga szóval így szólal:

³⁵⁹ «Még a hősök el nem hulltak,
 Kalevnépek el nem multak;
 Egy meghalt, született kettő,
 Kinek turbukja se dibdáb,
 Nyele egy araszszal nyurgább,
 Gyalma kétszer oly rettentő.»

NEGYVENNYOLCZADIK ÉNEK.

Vászongyalmot készítenek s elindulnak vele a tüzet elnyelt hal megfogására, meg is fogják a halat; 1—192. s. — A tüzet meglelik a hal hasában, de azonnal újra elillan és összeégeti Ilmarinen arczát; 193—248. s. — A tűz az erdőnek rohan, sok fát feléget és mind előbbre halad, a míg csak újra meg nem kerítik és végül vissza nem viszik Kalevala házaiba; 249—290. s. — Ilmarinen meggyógyul tűzégette sebéből; 291—373. s. —

Komoly öreg Väjnämöjnen,
Főfő táltos mindéti,
Immár új tanácsra tére,
Új határozatot tökéle,
Hogy köt lenfonalas gyalmot,
Százszeműt hogy újat alkot.

Ő szavát im így szabja,
Maga mondja, fölfeleli:
«Van-e lennek elvetője,
Elvetője, termelője,
Hálót újat elkezdenem,
Új száz szeműt szerkesztenem,
Hitvány hálnak holta végett,
Nyomorultnak veszte végett?»

Fölfedeznek egy kis földet,
Helyet, tűzzel nem pörköltet,
A legnagyobb láp tetején,
Két fatőköz legközepén.

A fatőgyökérbe vájnak,
Ottan lenszemet találnak
Tuoni-pondró putrijában,
Föld férgének holmijában.

Hamu ottan nagy halomban,

Egész dombbal száraz por van
Fás dereglye tüzebeli,
Hajóégés üszkebeli;
Elvetik a lent im oda,
Beszántják a tűzhamuba,
Alut tó közelletébe,
Az agyagos föld ölébe.

Abbul ott csemete zsendült,
Szösznek szára szertelen gyült,
Szokatlan nagy lenszál lendült
Egyetlenegy nyári éjen.

Ott a lent el is vetették,
Holdvilágon felszántották,
Tisztogatták, hímszálazták,
Megnyútták, lelevelezték,
Nagy tüzesen tépegették,
Egy-kettőre elecselték.

Aztán vitték áztatóba,
Megáztatják friss tempóba;
Kiemelik hippel-hoppal,
Szároгатják sebbel-lobbal.

Nagy hamar haza is hozzák,
Héját hirtelen lefosztják,

Dérrel-dúrral megtilolják,
Pozdorjától fürgén pallják.

Simálják ugyan sietve,
Színre szedték szürkületbe,
Guzsalyra kerítik nyomban,
Orsóra tán még gyorsabban,
Egyetlenegy nyári éjen,
Két kis nap között középen.

Hugoskáék ott azt fonják,
Süvasszonyok tübe vonják,
Öcsök hálóba kötözik,
Apósok fonalba fűzik.

Ott a tüsske bezzeg forgott,
Kötőpálcza bezzeg bolygott,
Hogy a háló elkészüle,
Megkerült huzókötele
Egyetlenegy nyári éjen,
Abból is csupáncsak félen.

Igy a háló elkészüle,
Megkerült huzókötele,
Alja száz öl széles annak,
Széle hétszáz a gyalomnak;
Sulyt beléje raknak szépen,
Usztatófát kellőképen.

Ifjak a gyalomhoz jönnek,
Otthon a vének tűnölődnek:
Az kerül-e a gyalomba,
Kit keresnek vágyakozva.

Huzigálják, vonigálják,
Hozzáfognak, fáradoznak,
Vonják egyszer át a vizen,
Hurczolják haránt a vizen,
Kapnak is halat keveset,
Aprófajta sérinczeket,
Pirosbarna szemlingeket,
Pontyokat, vörösszemeket,
Azt a halat meg nem fogják,

A kiért a gyalmot fonták.

Szólt az öreg Väjnämöjnen:
«Hej, vasverő Ilmarinen,
Menjünk el magunk izibe
Hálóval a víz közibe!»

Elindúl a két vitézlő,
Hálóját a vízre vonta,
Egyik szélét fordította
Széles tenger szigetjének,
Másik szélét fordította
Rét oldala földnyelvének,
Emelőjét oda téve
Agg Väjnő kikötőjébe.

Ránczigálják, vonigálják,
Huzigálják, lebocsátják,
Kapnak is halat eleget,
Sigért-sügért egy sereget,
Süllöt-büllöt rengeteget,
Durdahalat meg lazacot,
Mindenféle vízihalat,
Csak nem kapják azt a halat,
Kiért fonták azt a hálót,
Készítették a kötele.

Ott az öreg Väjnämöjnen
Még varsáit toldja-foldja,
Oldalszéleit kitolja
Ötszáz öllel összevissza,
Korcztát hétszázzal nagyobbra,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Vessünk hálót mélyebb vízbe,
Szállítsuk el még messzibbre,
Vigyük vízre még egy ízbe
Másik hálóhúzó helyre!»

Vetik a hálót mélyebb vízbe,
Mennek véle még messzibbre,
Viszik vízre még egy ízbe
Másik hálóhúzó helyre.

Ott az öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szólal:

«Óh Vellamo, víz asszonya,
Nádas mellű vízibanya!
Jövel üngöt elcserélned,
Ruhát váltanod fehéret!
Nádból van az üngöd néked,
Tajték a takaró rajta,
Szél leánya szötte-fonta,
Hableány himezte, adta,
Lám én vászoninget szánok,
Tiszta gyolcsruhát ajánlok,
Ezt a holdleány kötötte,
Nap leánya fonta-szötte.

«Ahto, hullámigazgató,
A száz vermen uralkodó!
Fogj husángot öt öl hosszát,
A hétölnyi csákyát hozzad,
A mély tengert megzavarnod,
Fenekestől felkavarnod,
Szállítnod a szálkás serget,
A halnyáját hessegetned
E hálóemelő helyre,
Száz szeműt kivető helyre
A halas kanyargók közzül,
Lazacz lakta üregekbül,
Tágas tenger tájairól,
Borzasztó bevágásiból,
Nap nem sütte mély határból,
Homok nem horzsolta tájról.»

Egy kis ember kél a vizbül,
Apró hős a hullám közzül,
Megáll ím a tenger hátán,
Arra szóval így szólal:

«Van-e szükség turbuklóra,
Hosszú póznát buktatóra?»

Komoly öreg Väjnämöjnen

Maga szóval fölfeleli:

«Volna szükség turbuklóra,
Hosszú póznát buktatóra.»

A kis ember, csepp dalia,
Parton egy fenyőt szakíta,
Hosszú fát a jegenyésben,
Zurbolónak sziklát tészén,
Kérdezgeti, mondja szépen:

«Vonjam-e erőn-erővel,
Teljes vállal turbukoljam,
Vagy szokásszerűleg vonjam?»

Okos öreg Väjnämöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:

«Ha szokás szerint vonod is,
Lesz mit turbukolnod itten.»

A kis ember, csepp dalia,
Legott híven turbukolja,
Bár szokásszerűleg vonja,
Hesseget halat halommal
A hálóemelő helyre,
Száz szeműt kivető helyre.

A kovács lapátot lendít;
Komoly öreg Väjnämöjnen
A gyalmot maga emeli,
A húzózsínórt kezeli,
Szólt az öreg Väjnämöjnen:

«Gyűl immár a halak serge
E hálóemelő helyre,
Száz-szemű-kivető helyre.»

Kiemelék ott a gyalmot,
Beleöntik, rázzák azt ott
Väjnämöjnen csónakába;
Megfogták a halas kondát,
Ki miatt a hálót fonták,
A kötelet készítették.

193 Komoly öreg Väjnämöjnen
Sajkát földhöz fartoltatja,

Kékes hídnak mellékére,
 Piros бүрү legvégére;
 Rendezi a halas kondát,
 Szedi ki a szálkás serget
 S a szürke csukát kifogja,
 Kit keresett régtől fogva.

Már az öreg Väjnamöjnen
 Maga eltűnődik itten:
 «Hozzá merjek vajjon érni,
 Ujjamat ha vas nem védi,
 Kőkesztyű ha nem takarja,
 Rézkarmantyú nincsen rajta?»

Fülibe jut a Nap fiának,
 Szóval mondja, fölfeleli:

«A csukát én fölhasítnám,
 Pusztá kézzel is kinyitnám,
 Apám kését hogyha birnám,
 Agg szülém szerezte bicskám.»

Kés esik le az egekből,
 Bicska pottyán fellegekből,
 Nyele arany, ezüst az éle,
 Nap fiának hull övére.

A nagyságos Nap fiúcska
 Azt a kést kezébe kapja,
 Csukát véle felhasítja,
 Széles szájút szétszakítja;
 A szürke csuka hasában
 A halvány lazacot lelte,
 Halovány lazac hasában
 Volt a síma szemlingecske.

Síma szemling szétszeltivel
 Im a kékszin pamacsra lel
 Szemling béle szurdokában,
 A harmadik hajlatában.

Kifejti a kék pamacsot,
 A kék szín pamacsból ottan
 A piros pamacs kipottyán;

Bontja fel piros pamacsát,
 A piros pamacsban ottan
 A tűzsziporkára bukkan,
 A mely jött volt az egekből,
 Aláhullt a fellegekből,
 A nyolczadik menny mögéből,
 Kilenczedik ég színéből.

Väjnamöjnen míg tünődik,
 Ez hogy és mikép vivódik
 A tüzehagyott lakokba,
 Homályszállta hajlokokba,
 Hát im a tüzecske villan,
 Nap fia kezéből illan,
 Égeti bajsát Väjnamönek,
 Még inkább a vasverőnek
 Tűz a képét tűzi szörnyen,
 Kezét pörköli kegyetlen.

²⁴⁹ Megy azután, hogy továbbmen,
 Át aluti tó tetején,
 A borókarétre borul,
 A borókás tűzbe borul,
 A szömörkésre zudúl rá,
 Porrá ég a szép szömörkés,
 Azután odébb haladott,
 Fölégette fél Északot,
 A szélső Szavó határát,
 Két oldalát Karjalának.

Komoly öreg Väjnamöjnen
 Maga most elindul itten,
 Föl a rengetegbe hága,
 Szilaj szikrának nyomába;
 Ott van im a tűz, lapulván
 Két fatő gyökere alján,
 Éger tönknek odujában,
 Rothadt tuskó hónaljában.

Ott az öreg Väjnamöjnen
 Maga szóval így szólal:

«Óh tüzezske, isten adta,
Teremtőnk szerezte szikra!
Ürügy nélkül mentél mélyre,
Ok nélkül oly távol térre,
Jobb lesz visszatérned végre
Köves kályha belsejébe,
Parazsadbba visszabujnod,
Szénül szépen elcsitulnod,
Nappal híven tartogatva
Kisházban mint fűtő nyírfa,
Éjen át dugaszban állván
A kedves kemencze vállán.»

Ott a tűzsziporkát fogja,
Gyúlékony fagyöngybe dugja,
Kemény nyírfa gyomborúba,
Rézüstjébe jól becsukja;
Üstben a tüzet vezeti,
Nyírfa kérgén költözteti
Párás földfok párkányára,
Enyhe félsziget fokára;
Hoz a házikókba lángot,
A vityillókba világot.
²⁹¹ Ilmár vasverő ezenbe
Oldalaslag dől a vízbe,
Tenger szirtjére települ,
Parti kősziklára leül
Égő tűznek fájdalmiban,
Szikra szülte bántalmiban.

Immár a tüzet apasztja,
Legitt lángjait lohasztja,
Mondja szóval illeténnel,
Im beszéle ily beszéddel:

«Óh tüzezske, isten adta,
Nap fiacskája, piroska!
Mi tett olyan rosszszá téged,
Képemet hogy így elégeds,
Oldalaim fölhevítsed,

Csipőim dühösen csipjed?»

«Már e tüzet miként apaszszam,
Ezt a lángot hogy lohaszszam,
Bontsam fel a tűznek báját,
Vegyem el a láng varázsát,
Hosszasan hogy ne lobogjon,
Sokáig hogy ne sajogjon?»

«Jövel, lányka, Turja-tájról,
Nézz be, szűz, a lapp határról,
Kapczád dérbe, csizmád jégbe,
Zuzmarában szoknyád széle,
Kezedben az üst, fagy ülte,
Jégmerő kanál az üstbe;
Hints hideg vizet hegyibe,
Szórj szaporán szajt fölibe
Az elégetett helyeknek,
Tűz ütötte rossz sebeknek!»

«Ez ha mind elégtelen még,
Jöjj fiúcska Pohjolából,
Gyermek távol lapp hazából,
Hosszú ember éjhonából,
Erdei fenyőt felérő,
Mocsári jegenyét mérő
Fagykesztyű kezedre húzva,
Fagycsizma te lábaidba,
Fagysüveg fejedbe ütve,
Fagyöv öltve te övedre!»

«Hozz hűvöset Észak-tájról,
Jeget a hideg határból!
Van Északon hűvösség is,
A hideg határban jég is,
Fagy folyókon, jég a tóban,
Minden sarkon illangó van,
Fagyos nyúlfiak futosnak,
Jegesmedvék játszadoznak
Havas halmok tetejében,
Havas hegységek tövében,

Fagyos hattyúhad sikamlik,
 Jeges réczehad iramlik
 A havas folyók vizében,
 Jeges zúgók színültében.»

«Fagyot húzótalpon vontass,
 Jeget szánon száguldoztass
 Vad oromnak tetejéről,
 Hórihorgas hegy tövéről!»

«Hívös hóval úgy csitítsd el,
 Hideg jéggel csillapítsd el
 A tüztől ütött sebeket,
 A pirostól pörkölteket!

«Ez ha mind elégtelen még,
 Magad Ukko, fölsőisten,
 Ukko, burhanyók birája,

Fia fellegek királya,
 Keletről a felhőt kergesd,
 Nyugatról is indíts terhest,
 Oldalukkal üsd együvé,
 Csapd szélükkel egymás közé!
 Essél szajjal, essél jéggel,
 Essél írral, jófélével,
 A tűz égette sebekre,
 Az agyongyötört helyekre!»
 368 Ott vasverő Ilmarinen
 Tüzét immár leapasztja,
 Lám a lángot ellankasztja,
 Így a vasverő felépül,
 Régi formájára szépül
 Tűz törte szilaj sebéből.

NEGYVENKILENCZEDIK ÉNEK.

Ilmarinen új holdat és napot kalapál, de nem tudja őket ragyogóvá tenni; 1—74. s.— Väjnämöjnen örvöt vet és így tudja meg: a hold és a nap Északonban vannak egy hegybe elrejtve; elindul Északonba, megküzd Észak népével és győz; 75—230. s.— Megyen a holdat és a napot megnézni a hegy belsejében, de nem tud bejutni; 231—278. s.— Hazatér, hogy fegyvereket kovácsoljon a hegy kinyitása végett. Míg Ilmarinen ezeket kovácsolja, Északon urasszonya megijed, hogy maga is rosszul jár s kiereszti a holdat és napot a hegyből; 279—362. s.— Väjnämöjnen észrevéve a holdat és napot az égen, üdvözli őket és kívánja, hogy mindig szépen járjanak: útjukon és hozzanak szerencsét az országra; 363—422. s.

Biz a nap csak nem sütött fel,
Kedves hold sehogyse jött fel
Väjnöhonnak házaira,
Kalevala tisztásira;
Hideg jön a csemetékre,
Idegen a nyájnak élte,
Égi szárnyasnak szokatlan,
Embernek unalmas ottan,
A hol napfény nem ragyoghat
S nem látni a kedves holdat.

Hal ösmeri odva öblét,
Sas az égi szárnyas röptét,
Szél naszádok napi útját:
Emberfiak sohse tudják,
Mikor van a nap eleje,
Érkezik az éj ideje
Párás földszeletnek orrán,
Enyhe fészigetnek ormán.

Tanácskoznak ott az ifjak,
Korosak is gondolkoznak,

Hold hiján velük mi lészen,
Népük nap hiján hogy éljen
E siralmas hon határán,
Pohjolai puszta hátán.

Tanácskoznak ott a lányok,
Szépecskék szerit találunk,
Kovácsműhelyt fölkeresik,
Szóval mondják illeténnel:

«Föl, kovács, a falmellékről,
Vasverő, a gócz mögéből,
Holdat újat kalapálni,
Új napkerekét csinálni!
Rossz, ha ül homály a holdon,
Nap ha nem süit, éltünk zordon.

Kovács kél a falmellékről,
Vasverő a gócz mögéből
Holdat újat kalapálni,
Új napkerekét csinálni;
Holdat színaranyból készít,
Napot új ezüsből épít.

Jött az öreg Väjnämöjnen,
Megáll ott az ajtószádán,
Szóval mondja, fölfeleli :

«Aj vasverő, édes vérem !
Mit kalapálsz műhelyedben,
Mit kopogsz napestig itten ?»

A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli :

«Holdat alkotok aranyost,
Ezüstből napot faragok
Oda fel az ég ölébe,
Hat tarka-tetős fölébe.»

Ott az öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szólal :

«Héj, vasverő Ilmarinen,
Munkád most mily értéktelen !
Nem fog sütni arany holdad,
Ezüst nap sose ragyoghat.»

Kovács képezgeti holdját,
Kalapál kerek napocskát,
Emelgeti nagy tüzesen,
Viszi őket szép ügyesen,
Szömörke csucsára holdját,
Napját nagy fenyő fölébe ;
Hull vivője veritéke,
Izzad a hozónak képe
A derekas dolgot téve,
Az erős emelgetésbe.

Így a holdat fölemeli,
A napocskát elhelyezi,
Holdat a szömörkecsúcsra,
Napot a jegenyedúcra ;
De csak nem világít holdja,
Bizony nem süt a napocska.

75 Ott az öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szólal :

«Ideje, hogy az örvöt vessük,

Férfijellel kérdezzessük,
Hova tűnt a nap mitőlünk,
Merre szűnt a hold előlünk.»

Maga öreg Väjnämöjnen
Főfő táltos mindétiglen
Égerből szilánkot szel le,
Szabatos sziaácsot szerze,
Fog az örv-elindításhoz,
Örvöt ujjával irányoz,
Mondja szóval illeténnel,
Beszél íme ily beszéddel :

«Alkotónk, te légy tanácsom,
A valódi választ várom :
Szólj szer, alkotónk szerezte,
Mondj igazat, Isten örve,
Hova tűnt a nap mitőlünk,
Merre szűnt a hold előlünk,
Hogy im élünk ily időket,
Nem látjuk az égen őket?»

«Mondd el, örv, a dolgot rend-
Bár a kérdő kedve ellen, [ben
Hozz ide igaz híreket,
Indítsd a szabott szereket !
Ha örvünk hazuggá lészen,
Megalázzuk értékében,
Az örvöt a tűzre vetjük,
Férfijelt fölégettetjük.»

Hoz az örv igaz híreket,
A férfijel visszafelel,
Mondja, hogy a nap jutott volt,
Hogy odaveszett a szép hold
Északhoni kőhalomra,
Részhegységnek rejti gyomra.

Komoly öreg Väjnämöjnen
Erre szóval így szólal :

«Ha én most elmék Pohjolába,
Észak ifjai nyomába,

Fel fog holdunk fénye tűnni,
Ékes napunk fel fog sütni.»

Avval indul, megy javába
Pusztaságos Pohjolába,
Útaz egy nap, másnap újra,
Hát im harmadnapra jutva
Pohja portája felöltlik,
Köves domb feléje ködlik.

Előbb hujjantva kiálta
Pohjola folyóján által:
«Hozzatok hamar hajócskát,
Hadd ruszszanak a folyón át!»

Hogy hujája nem hallatszott
S hajót senki nem szalasztott,
Összegyűjt im egy halom fát,
Szömörkének száraz lombját,
Mart mellékin tüzet gerjeszt,
Füstfelleget sűrűt terjeszt;
Tüze nagyfel száll az égbe,
Vastag füst a levegőbe.

Louhi, Észak úrasszonya
Éppen ablakához ére,
Néz a vízszoros hegyére,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Mit égetnek ott a máglyán,
A sziget szorosa szádján?
Hadi máglyának kicsinylem,
Gyalomgyujtatnak öreglem.»

Maga Pohjolai magzat
Ucczu, udvarra kiugrat
Körülnézni, megfigyelni,
Tüzetesen szemre venni:
«Túlhan a folyó mögében
Délczeg ember van menőben.»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Már hujázik másodizben:
«Hozd a sajkat, Észak ifja,

Väjnämöjnen várta sajkat!»

Igy vág vissza Észak ifja,
Maga mondja, válaszolja:
«Nincs itt sajka, néked tetsző,
Jössz, ha ujjad lesz evedző,
Kezed körme kormánylapát
Pohjolai nagy vizen át!»

Ott az öreg Väjnämöjnen
Tanakodik, tépelődik:
«Sohse volt az férfi eddig,
Ki utjából visszaverdik.»

Mint csukahal megy a tóba,
Mint szemling a sík folyóba,
Átúszik az öblön egyben,
Szorosokon száguld sebtén,
Lába lép, a másik mostan,
Pohjolai partra dobban.

Észak ifja mind azt mondja,
Rárivall a rongyos banda:
«Jer csak Észak udvarára!»
Megyen Észak udvarára.

Észak ifja mind uszítja,
Rárivall a rongyos banda:
«Lépj a pohjolai lakba!»
Megy a pohjolai lakba;
Lábbal a bürűt tapodja,
Kézzel a kilincset fogja,
Avval a szobába robban,
A tető alá betoppan.

Ott férfiak mézet isznak,
Édes ízet kortyolgatnak,
Mind a férfi kardövezten,
Hősök harci fegyverzetben,
Väjnämöjnen feje ellen,
Szuvantói végvesztére.

Kérdik ott az érkezőtől,
Szólnak szóval illeténnel:

«Mi a hitvány hősnek híre,
Úszott úrnak ujdonsága?»

Komoly öreg Vajnmőjnen,
Szóval mondja, fölfeleli:

«Hold felől van hír, különös,
Nap felől csoda, örökös;
Hova tűnt a nap mitőlünk,
Merre szűnt a hold előlünk?»

Észak ifja mind azt mondja,
Visszavág a rongyos banda:

«Töletek a nap odatűnt,
Nap odatűnt, hold odaszűnt
Rótt elejű szirt ölébe,
Vas sziklának röjtökébe;
Kerítetlen ki se kerül,
Mentetlen ki nem menekül.»

Ott az öreg Vajnmőjnen
Maga szóval fölfeleli:
«Hogy kőből a hold ki nem kél,
Sziklából a nap ki nem száll,
Hát keljünk birokra kézzel,
Szabdalkozzunk szablyaéll!»

Kardot ránt, vasát kivonja,
Hüvelyből hevesét húzza,
Kinek hold süt pengevasán,
Nap tündököl markolatán,
Ló álldogál háta mentén,
Cicza nyávog szögje táján.

Ott a szablyát összemérik,
Ott a kardot megkisértik;
Hát kicsinyég hosszabb fajta
Öreg Vajnmőjnen kardja,
Egyetlenegy árpaszemmel,
Szálasabb egy szalmaizzel.

Most az udvarra kimennek,
A térségre, mell a mellnek;
Ott az öreg Vajnmőjnen

Vág egy verset, vasa villan,
Vágja egyszer, vágja ismét,
Aprítja mint répa rendjét,
Metéli mint lenmag tokját
Észak ifjai kobakját.

²³¹ Avval öreg Vajnmőjnen
Megy a holdnak látására,
Napnak elbocsátására
Rótt elejű szirt öléből,
Aczélhegynek belsejéből,
Vassziklának rejtekéből.

Lép az úton egy darabot,
Valamelyest ballaghatott,
Bukkan ím egy zöld szigetre,
Szigeten egy nyirfa, büszke,
Nyirfa alján bércz, iromba,
Bércz alatt pediglen szikla,
Szemben ajtó kilencz-számra,
Százával az ajtók zára.

Kap a kőben karczolatot,
Büvös-bájos jelt a bérczen;
Húzza kardját hüvelyéből,
Vág varázsbetűt a bérczbe
Tüzes élű fegyverével,
Szikraszóró szablyájával;
A kő kétfelé szakadott,
Szikla háromba hasadott.

Komoly öreg Vajnmőjnen
A körésbe néz legitten:
Ott kigyók sörön legelnek,
Csúszók árpalét vedelnek
Rótt kőszikla rejtekiben,
Májszinűnek üregiben.

Szólt az öreg Vajnmőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:

«Hát asszonyaink szegények
Sört kevest azért nyerének,

Hogy a sört kigyó legeli,
Árpalét csuszó vedeli.»

Szeldeli a kigyófejeket,
A csúszók nyakát nyiszálja,
Szóla szóval illeténnel,
Im beszéle ily beszéddel:
«Soha többet életünkben,
Mai naptól mindvégiglen
Ne igyék sörünkől kigyó,
Malátánkól csúszó-mászó!»

Itt az öreg Väjnämöjnen,
Főtáltos örökéiglen
Kézzel ajtókat nyitogat,
Szó-erővel sarkaikat;
Nem nyilik az ajtó kézzel,
Sarka nem gondol igékkel.
279 Ott az öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szólal:
«Asszony a férfi fegyvertelen,
Bárd hiján biz embertelen.»

Hazafelé indul egybe,
Feje lesütve, rossz a kedve,
Hogy a holdat mégse hozza,
Napot nem vihette vissza.

Szólt a léha Lemminkäinen:
«Haj, te öreg Väjnämöjnen!
Mért nem vittél véled engem
Réülőnek egyetemben,
Lakat mind lepottyant volna,
Hátsó zár lepattant volna,
A hold már ragyogna régen,
A nap fennsütne az égen.»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Maga szóval így szólal:
«Nem tör le a zár ígétől,
Lakat nem lazúl regétől,
Sem marékka megfogástól,

Kézzel közbekapkodástól.»

Megy kovácsa műhelyébe,
Szóval mondja, fölfeleli:
«Óh, vasverő Ilmarinen!
Kalapálj kampót három ággal,
Csinálj csákányt egy tuczatnyit,
Kulcsot jókora nyalábbal,
Kő közül a holdat hoznom,
Napot szirtből szabadítnom.»

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökéiglen
Kalapál a kérő kedvén,
Csákányt egy tuczatnyit vervén,
Kulcsot jókora nyalábbal,
Dárdát is derék nyalábbal,
Nem öreget, nem is aprót,
Kalapál kerek közepest.

Louhi, Észak úrasszonya,
Pohja gyérfogú banyája,
Szerez szárnyat, tollat rája,
Fel is röppen könnyűdösen;
Keringőzik háza körül,
Azután amodább kerül,
Észak tengerén is végig,
Ilmár kovács műhelyéig.

Ablakát kovács kinyitja,
Talán szél jön, azt gyanítja;
Nem volt biz az szél fuvalta,
Szürke szárnyú héja volt a.

Ilmarinen vasverdeső
Szóval mondja, fölfeleli:
«Mit vagy itten, vad, kereső,
Ablakom alatt megülő?»

Megered a héja nyelve,
Szól a sólyom, fölfelelve:
«Óh, vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökéiglen!

Hisz tudósnak te igen nagy,
Vasverőnek oly jeles vagy!»

Szólt vasverő Ilmarinen,
Maga mondja, fölfeleli:
«Nem valami csodadolog,
Ha kovácsnak gondos vagyok,
Hisz a menny kovácsa voltam,
Ég földelit én ormoltam.»

Megered a héja nyelve,
Szól a sólyom fölfelelve:
«Mit készít a vasverdeső,
A kovács kinek kalapál?»

A vasverő Ilmarinen
Szóval megfelel imígyen:
«Biz én nyaklánczot csinállok
Északhoni vén banyának,
Evvel kötjük majd a vént le,
Hórihorgas hegy tövébe.»

Louhi, Észak úrasszonya,
Pohja gyérfogú banyája,
Érzi, végveszélye várja,
Inségnap szakad le rája,
Felrepül hát egyszeribe,
Pohjolába ér izibe.
361 Holdat a kőből kiereszti,
Napot bércz mögül kimentti,
Maga változik egyébbé,
Átbukdácsol giliczévé,
Libben-lebben, átalröppen
Ilmár kovács műhelyéhez,
Ajtajára mint madárka,
Gilicze a küszöbre szálla.

A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
«Hogy repülsz madár imide,
Jössz küszöbömre gilicze?»

Válaszol a vad az ajtón,

Küszöbön a gili felszól:
«Azt keresem küszöbödön,
Hírrel, jóval kedvesködöm,
Kikelt már a hold a kőből,
A nap feljött szirt mögéből.»

A vasverő Ilmarinen
Maga megszemlélni megyen,
Áll a műhely ajtajába,
Néz merőn a menny boltjára,
Nézi, hát a hold homálylik,
Látja, lám a nap világít.

Megyen Väjnämöjnen elé,
Szóval mondja, fölfelelé:
«Hé, te öreg Väjnämöjnen,
Főnótafa mindétiglen!
Jer a holdat észrevenni,
Napvilágot nézegetni,
Helyükön vannak már, az égin,
Szállásukon ím, a régín.»

Komoly öreg Väjnämöjnen
Az udvaron termett egyben,
Fejit nagyhamar felütve
A menny boltjára tekinte:
Hát a hold felkelt, a nap megtért,
Megint megtalálta mennyét.

Itt az öreg Väjnämöjnen
Maga szólni kezde fönnen,
Mondja szóval illeténnel,
Beszél íme ily beszéddel:

«Köszöntelek hold, hogy fény-
Orczád megmutatod, ékes, [lesz,
Dicső nap, hogy felderültél,
Világunk az égre ültél!»

«Kedves hold, kikeltél kőből,
Szép napunk, a szirt mögéből,
Mint arany kakuk kikeltél,
Mint ezüst gili szokeltél

Helyedre, a hajdanira,
Régi pályád újtaira.»

«Kelj föl ismét reggelenként
Mái naptól fogva mindig ;
Köszönts békességgel bennünk,
Vezesd a vadat elejbünk,

Zsákmányt ujjaink ügyébe,
Áldást horgaink hegyére !»

419 «Járj utadon épségesen,
Pályádon át szépségesen,
Ivedet gyönyörűn fúsd be,
Östve az örömbe juss be !»

ÖTVENEDIK ÉNEK.

Marjatta kisasszonynak fia születikegy bogyótól; 1—350. s. — A fiú kis korában elvész és végre egy lápon találják meg; 351—424. s. — Egy öreg embert hoznak, hogy megkeresztelje, de az öreg nem kereszteli meg az atyátlan fiút, előbb meg kell vizsgálni és itélni felette, hogy életben hagyják-e; 425—440. s. — Väjnämöjnen jó. Itél az ügyben és kimondja, hogy a különös fiút meg kell ölni, a félhónapos gyermek azonban megfeddi őt helytelen ítélete miatt; 441—474. s. — Az öreg megkereszteli a fiút Karjala királyának, erre Väjnämöjnen haragra gerjed és bosszúsan eltávozik, azt jövendőlvé, hogy még egyszer vissza fogják őt hívni a nép számára új szampo, új hárfa és új világosság szerzése végett; rézcsónakán az ég és föld között kiszáll és ott van még ma is, de hárfáját és nagy dalait nemzetére hagyta örökségül; 475—512. s. — Befejező ének; 513—620. s.

Marjatta, magasztos magzat,
Soká otthon volt növekvő
Úri atyja udvariban,
Édes anyja hajlékiban;
Elnyűtt lánczot öt darabot,
Hat karikát elkoptatott
Kedves atyja kulcsaival,
Az ölében tündöklőkkel.

Elkoptatott fél küszöböt
Szép csillogó szoknyáival,
Fél gerendát feje fölött
Síma selyemkendőivel,
Feléig az ajtófélfát
Remek ruhaujjaival,
A bürűn a pallódeszkát
Börzipője sarkaival.

Marjatta, magasztos magzat,
A kicsinyke kis leányka
Él szüntelen szűziesen,

Mindvégiglen szeplőtelen;
Megeszi a hálnak szépét,
Fenyőfának puha pépét,
Nem eszi a tyúk tojását,
Kerüli kakas dörögtét,
Bárányhússal éppen nem él,
Mivel ott volt az ürünél.

Anyja küldi megfejnié;
Nem kell a fejés nekie,
Maga szóval így szólal:

«Magamféle kisasszonyka
Tehén tögyét meg nem fogja,
Mely ökrökkel ökredezett;
Fiatal üszöböl folyjon,
Avagy borjuból buzogjon.»

Ménfogatba küldi apja,
Nem ül szánba, ménfogatba;
Öcscse kanczát állít elé,
A kisasszony fölfeleli:

«Nem ülök lovas fogatba,
Mének közt hevert a kancza,
Hogyha nem visznek csikóval,
Egyhónapos piczi lóval.»

Marjatta, magasztos magzat,
Lánylétiben kedvét töltő,
Szűzecske szemérmeskedő,
Fürtös fejfel kényeskedő
Kél a kondát pásztorolni,
Bárányokkal vándorolni.

Juha fenn a dombot járja,
A hegytetőt birkanyája,
Irtáson a lányka lépdel,
Égerfák közt könnyedén kel
A kedves kakukkot hallva,
Ezüstöst, felé szavalva.

Marjatta, magasztos magzat,
Nézelődik, hallgatózik,
Szamóczás hoporcsra ül le,
A domb oldalára dül le,
Ő szavát im így emeli,
Maga mondja, fölfeleli :

«Kiálts, kedves kis kakukkom,
Szavalj, szép ezüst madaram,
Te czinmellű, csattogj fönnen,
Szász szamóczám, mondd el gyön-

[gyen,

Hajadonfejt még meddig várok,
A nyáj mellett meddig járok
E tér tisztások tetején,
Tágas berkek belsejiben :
Még egy nyárig, vagy egy párig,
Öt kis évig, hat kis évig
Vagy tíz nyárnak elteltéig,
Vagy még ezt se végesvéig ?»

Marjatta, magasztos magzat,
Sok ideig pásztorkodik ;

Bajos biz a pásztor dolga,
Legkivált a lánygyereké :
Fű között a féreg bujkál,
Gyakran gyík feléje fúkál.

Nem is féreg bujt biz ottan,
Nem gyikocska fujt biz ottan,
Dombról egy eperje szálla,
Mezőről egy áfonyácska :

«Jer kisasszony, csípj el korán,
Pirospozsgás, szedj szaporán,
Czinmellű, szakíts le menten,
Rézöves, szemelj ki engem,
Mielőtt a csiga megnyal,
A fekete féreg felfal !
Százan jöttek, szemrevettek,
Ezren csak letelepedtek,
Száz kisasszony, ezer asszony,
Gyermek ide olvasatlan,
Nem szakít le senki, senki,
Engem árvát nem szemel ki.»

Marjatta, magasztos rajvég,
Megy az úton egy darabot,
Megy im epret észrevenni,
Szamóczát pirost leszedni
Édes ujjai hegyével,
Szépséges kicsi kezével.

Hát a dombon egy szamóczát,
Réten egy piros bogyót lát ;
Szamóczának nézi szemre,
Áfonyácskának teremve,
Földről enni ám nagyocska,
Fán elérni alacsonyka.

Fog a réten egy hasábfát,
Leveri az áfonyácskát ;
Im a földről az eperszál
Szép cipője bőrére száll,
Szép cipője bőrén tova

Tiszta térdére hatola,
Tiszta térdéről pediglen
Fényes szoknyájára szökken.

Onnan övcsatjára tére,
Övcsatjáról kebelére,
Kebeléről állára kel,
Álláról az ajkára lel,
Szájába suhan be ottan,
Nyelvének hegyére pattan,
Nyelvéről ihol inyére,
Inyéről hasába ére.

Marjatta, magasztos rajvég,
Meggyűl ettől, megtel ettől,
Vastagra is válik tőle,
Kövérsegre kap belőle.

Kezd szalag hijához szokni,
Öv-levetve lomposkodni,
Fürdőházba titkon futkos,
Homályos helyekre bujdos.

Gondolkodik folyvást anyja,
Ő szüléje fontolgatja :
«Mi van a mi Marjattánkkal,
Kedves házi tyúkocskánkkal,
Hogy szalag hijához szokik,
Öv-levetve lomposkodik,
Titkon fürdőházba futkos,
Homályos helyekre bujdos?»

Egy poronty lám azt petyegi,
Piczi gyermek kifecsegi :
«Az van a mi Marjattánkkal,
Mi szegényke árváscskánkkal,
Hogy pásztorúl hosszan elvult,
Nyáj körül sokat csatangolt.»

Hordja méhe magzatterhét,
Nagy hasának súlyos teljét
Hat hónapig, nyolczig hordja,
Kilencz álló hóig hordja,

Régi nős szám rendjén végig,
A tizedik hó feléig.

Ebben a tizedik hóban
Baj éri a lányt valóban
Megkeményszik méhe szörnyen,
Kínozza erős kegyetlen.

Kéri anyjától a fürdőt :
«Óh anyácskám, édes dajkám !
Igazítsd az enyhelyecskét,
Csepp szobácskát, melegecskét,
Piczi lánykapihenőnek,
Vaczkúl a vajudó nőnek !»

Anyja nem szánja leszólni,
Önszüléje válaszolni :
«Óh te hitvány Hísz rimája !
Kivel háltál, ki fiával,
Férfiúval, nőtlennel-e,
Avagy házassal emberrel-e?»

Marjatta, magasztos magzat,
Erre szóval fölfeleli :

«Nem háltam se nőtelennel,
Sem pediglen nő emberrel ;
A szirten számóczát szedtem,
Piros áfonyára leltem,
Bogyót kaptam kedvemre is,
Másodizben nyelvemre is,
Az nekem inyemre szökkent,
Onnan a hasamba röppent ;
Tőle gyúlt meg, tőle telt meg,
Tőle kaptam ezt a terhet.»

Kéri atyjától a fürdőt :
«Óh atyuskám, édes lelkem !
Adjál egy kis enyhelyecskét,
Csepp szobácskát, melegecskét,
Hol a gyenge gyámolt leljen,
Lánynak kínja hol leteljen.»

Atyja nem szánja leszólni,

Vén nem átal válaszolni :
 «Kotródj, kurva, távolabbra,
 Tágíts tűzrevaló szajha,
 Menj a medve kölyukába,
 Maczkó sziklaszurdukába,
 Ott fiaznod, kurva, kölyked,
 Tűzrevaló szajha, szülne!»

Marjatta, magasztos magzat,
 Viszont bölcsen válaszola :

«Nem vagyok én kurvafajta,
 Se nem tűzrevaló szajha,
 Nagy fiat fogok én szülni,
 Nemes nemzetűt nevelni,
 Hatalmasnál ki hatalmasb,
 Vajnámónél diadalmasb.»

Immár inség száll a szűzre,
 Merre menjen, hova keljen,
 Fürdőt honnan esdekелjen ;
 Szóval mondja, fölfeleli :

«Piltti, cseppnyicseppcselédem,
 Legis-legjobb szolgálánykám !
 Fuss fürdőért a falúba,
 Gözlőért a Sásér mellé,
 Hol a gyarló gyámolt leljen,
 Lánynak kinja hol leteljen ;
 Jöjj sebesen, siess nagyon,
 Rád sietőbb szükség vagyom !»

Piltti, cseppnyi cseppcselédje,
 Szóval mondja, fölfeleli :

«Kitől kérjek fürdőt néked,
 Hol keressem a segédet?»

Mondja mostan Marjattácska,
 Szóval szólal, fölfeleli :
 «Kérj a Ruotusz telke táján,
 Gözszobát a Sásér-szadán !»

Piltti, cseppnyicseppcseléd lány,
 Szelíd szolga, szófogadó,

Könnyen kész, ha kéretlen is,
 Fürge feldicséretlen is,
 Mint a pára, menten kijut,
 Mint a füst, az udvarra fut ;
 Szoknyáját szedi marokra,
 Köntösét kezébe fogja,
 Elinal, oda is ére
 Ruotusz háza környékére ;
 Dombok döndülnek szaladtán,
 Hegyek hajlanak haladtán,
 Tisztáson a tügaly szökdös,
 Láp mentin a murva röpdös ;
 Ruotuszék lakába lépe,
 Juta házuk belsejébe.

Rusnya Ruotusz rétüngösen
 Eszik-iszik főrendesen
 Asztalfőn, ümögbe bujva,
 Tiszta gyolcsba, ujdón-ujba.

Mondja Ruotusz étke mellett,
 Tál tövében morran egyget :
 «Hát te, hitvány, mit abajgatsz,
 Nyomorúlt, mi végett nyargalsz?»

Piltti, cseppnyicseppcseléd lány,
 Szóval mondja, fölfeleli :
 «Fürdőért futék faluba,
 Gözlőért a Sásér mellé,
 Hol a gyarló gyámolt lelne,
 A sinylő segítve lenne.»

Ruotusz rusnya felesége,
 Jár, keze csipőre téve,
 Híderesztéken csoszogva,
 Középpadlaton mozogva,
 Kezdi kérdezni előre,
 Maga mondja, fölfeleli :
 «A fürdőt kinek kívánod,
 Kinek kéred a segédet?»

Szól Piltti, a cseppcseléd lány :

«A mi Marjattánknak kérem.»

Ruotosz rusnya felesége
Maga szóval fölfeleli:
«Nincs itt fürdő más faluba,
Sásér-szádán gözlőszoba;
Irtásföldön van a ferdő,
Lóhidas a fenyveserdőn,
Rossz ringyaja hol fiazhat,
Komisz kurva kölyket kaphat;
Lesz a lónak lélegzeti,
Magát avval gőzölheti!»

Piltti, csepp cselédleányka
Hazaindul hamarjába,
Elinal, oda is ére,
Mondja ott, hogy visszatére:
«Nincsen a faluba fürdő,
A Sáséren szoba, gözlő;
Ruotosz rusnya felesége
Szóval mondá, fölfelelé:
Nincs itt fürdő más faluba,
Sásér-szádán gözlőszoba;
Irtásföldön van a ferdő,
Lóhidas a fenyveserdőn,
Rossz ringyaja hol fiazhat,
Komisz kurva kölyket kaphat;
Lesz a lónak lélegzeti,
Magát abba fürösztheti!
Igy felelt biz ilyen furcsán,
Igy válaszolt biz a kurtán.»

Marjatta, kicsiny kisasszony,
Sírva kellett már fakadjon,
Maga szóval így szólal:
«Indulnom kell immár innen,
Mint akármni napszámosnak,
Rabszolgának, béren bírtak,
Fel az irtoványba mennem,
A fenyős fenyérre kelnem.»

Köntösét kezébe fogja,
Szoknyáját szedi marokra;
Vesz egy vesszőt védelméül,
Lomblevelest enyhelyéül,
Sebbel-lobbal tovainál
Hasa kínzó fájdalommal
A fenyvesi házikóba,
A Tapio-dombi ólba.

Mondja szóval, illeténnel,
Beszél íme ily beszéddel:
«Jöjj, teremtőm, támaszomul,
Kegyes Isten, gyámolomul
Ebben az erős dologban,
E nagyon nehéz napokban!
Mentsd meg a szűzet szükségétől,
Asszonyt hasa hévségétől,
Baja hogy ne törje össze,
Kínzata hogy el ne veszze!»

Odaérkeztivel aztán
Maga szóval így szólal:
«Lehelj rám, te jámbor kis ló,
Lehelj rám, te húzó csitkó,
Fujj fejemre fürdőt enyhét,
Küldd reám a gőz melegjét,
Gyarlandónak gyámolt vennem,
Sinylőnek segítve lennem!»

Rálehelt a jámbor kis ló,
Rálehelt a húzó csitkó
Hasatájt a kinnal teltnek;
A kis ló ha egyet lehel,
Mintha fürdőt fűtnének el,
Veregetnék vesszőcskével.

Marjatta, kicsiny kisasszony,
A picinyke szent szüzecke
Igy kap fürdőt annak rendjén,
Hasgőzölőt kénye-kedvén;
Kis fiacskát szül ott aztán,

Gyöngé gyermeket a szalmán,
A lovacska lába mellett,
Szép szőrűnek jászla mellett.

Megmossa picziny porontyát,
Köré göngyölgeti rongyát;
Térdére teszi a törpét,
Szoknyájába szedi szültét.

Titkon a kicsikét tartja,
Szépségesét dajkálgatja,
Ápolja az arany almát,
Ezüstből való botocskát,
Ölében őt jóllakítja,
Karon ülőt hordozgatja.

Térdére ereszti egyjét,
Csipőjére teszi cseppjét,
Fésülni fejét kívánja,
Kefélni haját simára;
Térdéről a gyermek eltűn,
Csipőről a csepp csak elszűn.

³⁵³ Marjatta, kicsiny kisasszony
Fájlalja felette, folyton;
Keresni, kutatni kezdi,
Keresni a kis fiúcskát,
Az aranyos ékes almát,
Ezüstből való botocskát,
Még az őrlőkő alatt is,
A száguldó szán alatt is,
Szitáló szita alatt is,
Vízvivő veder alatt is,
Ráz fenyveket, oszt füveket,
Gyenge szénát széttereget.

Csak keresi csepp cselédjét,
Csepp cselédjét, csemetéjét,
Fenn a dombon, fenyveserdőn,
Fatós földön, hangatermőn,
Minden hangafüvet megnéz,
Minden berket végigfürkés,

Borókák gyökerit vájja,
Fák hajtásit huzigálja.

Lép, lépdegél gondolkodva,
Megy, mendegél botologva,
Hát egy csillag ott jó szembe,
A csillaghoz így esenge:

«Óh te csillag, isten adta!
Fiacskám ha láttad volna,
Szólj, hová lett kis fiacskám,
Kis fiacskám, aranyalmám?»

Biz a csillag felel csúfúl:
«Ha tudnám, sem adnám tudtúl;
Hiszen ő teremtet engem,
Ily sanyarú sorban tennem,
A hidegben csillámpolnom,
Sötétségben pislákolnom.»

Lép, lépdegél gondolkodva,
Megy, mendegél botologva,
Hát a hold jön ottan szembe,
Hát a holdhoz így esenge:
«Óh holdacska, isten adta!
Fiacskám ha láttad volna
Mondd meg, hol van kis fiacskám,
Kis fiacskám, arany almám?»

Hát a hold is felel rútúl:
«Ha tudnám, sem adnám tudtúl;
Hiszen ő teremtet engem,
Ily sanyarú sorban tennem,
Éjjel fentülnöm magamba,
Henyélnem pedig naponta.»

Lép, lépdegél gondolkodva,
Megy, mendegél botologva;
Hát a Nap jön ottan szembe,
Hát a Naphoz így esenge:

«Óh Napocska, isten adta,
Fiacskám ha láttad volna,
Mondd meg, hol van kis fiacskám,

Kis fiacskám, aranyalmám?»

A Napocska felel bölcsen:

«Jól tudom, fiacskád hol van,
Hiszen ő teremtet engem,
Ily szerencsés sorban lennem,
Újaranyyalcsengnem-pengnem,
Ezüsttel örökké zengnem.»

«Hát tudom, fiad odavan,
Jaj, fiacskád, boldogtalan!
Odavan picziny fiacskád,
Kis fiacskád, arany almád,
Övig áll mocsár vizében,
Hónaljig homokmezőben.»

Marjatta, kicsiny kisasszony,
Keresi fiát mocsáron;
Megleli fiát mocsáron,
Haza is viszi vidámon.

⁴²⁵ A mi Marjattánknak ekkép
Nől gyermeke gyönyörű szép;
Nevit néki nem tud senki,
Nincs mi néven emlegetni,
Virágnak nevezi anyja,
Más nép mihasznának mondja.

Keresnek keresztelőjét,
Néznek vízzel öntözőjét;
Egy vén jó keresztelőnek,
Virokánász vízöntőnek.
Szavát az öreg emeli,
Maga mondja, fölfeleli:

«Nem keresztetek ily átkost,
Nem öntök meg hitványságost,
Vigyük elsőb vizgálatra,
Vizgálatra, bírálatra.»

⁴⁴¹ Ki legyen hát vizsgálója,
Vizsgálója, bírálója?

Komoly öreg Vajnámojnen,
Főtáltos örökétiglen,

Azt híják el vizsgálónak,
Vizsgálónak, bírálónak.

Komoly öreg Vajnámojnen,
Ottan íme így ítéle:

«Mivel lápon lett a gyermek,
A földön bogyból termett,
Rejtsék a fiút a földbe,
Epres domboldalba ölje,
Vagy vigyék a vizenyőre,
Üssék fával agyba-főbe!»

Szól a félhónapos gyermek,
A kéthetős rájaförmed:
«Óh vén ember, gyámoltalan,
Gyámoltalan, dologtalan,
Bizony balgán bíraskodtál,
Igaz törvényt megmásoltál!
Hisz nagyobb okért is téged,
Sokkal durvább dolgok végett
Nem vittek a vizenyőre,
Nem is vágtak fával főbe,
Mikor ifjabb férfieszszel
Anyád szültét ígéréd el,
Feloldanod tenfejedet,
Jómagadat megmentened.»

«Akkor sem ütöttek főbe,
Nem vittek a vizenyőre,
Mikor ifjabb férfieszszel
Ifjú nőket vesztél el
Mélységes habok ölébe,
Fekete iszap fölébe.»

⁴⁷⁵ Fut a vén, keresztel frissen,
Megönti a fiút menten
Karjala felett királynak,
Minden országok urának.

Erre fölforr Vajnámojnen,
Fölforr, szégyenkezik szörnyen,
Útra indul ím izibe,

Megy a tenger mellékire,
Ottan elkezd énekelni,
Egy utolsót kezd regelni,
Regel rézhajócskát legott,
Mennyezetes érczladikot.

Maga ül a kormány mellé,
Megy a tenger síkján el-bé ;
Mondja mostan elmentiben,
Beszél ím előkeltiben :

«Várjatok csak, lesz még idő,
Egy nap elmegy, másik feljő,
Szükség lesz majd én rám újra,
Várnak vissza, hívnak vissza
Új szampónak mesteréül,
Új dalmondásnak szeréül,
Új holdnak kerítőjéül,
Új napnak derítőjéül,
Hold és nap ha újra elszűn,
Világból az öröm eltűn.»

Ott az öreg Väjnämöjnen
Elevez dörögve innen
A rézből remekelt sajkan,
Érczből épült kis tutajkán
A legfelső földanyáig,
A legalsó éghatárig.

Csónakostul ott megállá,
Dereglyéstül ott leszállá,
Hárfáját im hátrahagyta,
Szép zenéjét finn fiakra,
Népére örök örömet,
Nagy dalait nemzetére.

513 Már be kéne szám rekeszszem,
Már le kéne nyelvem kössem,
Verselésnek végít vessem,
Csendítéstől csendesedjem ;
Lám a ló is fuj egy hosszút,

Huzamosb utat ha megfut ;
Lám kicsorbul a kaszaél,
Nyáron át ha szénát metél ;
Meghalkúl a víznek útja
Folyótorkolathoz jutva,
Tűzláng is lelohad végre
Egész éjen által égve ;
Csak a dal ne bágyadna el,
Finom vers ne fáradna el,
Estén át ha örvendezett,
Naphosszat ha zengedezett ?
Igy hallám hogy szóval mondják,
Mástól így értém a módját :
«Zúgó is, bár dúsabb fajta,
Vizét fogytig le nem hajtja,
Dallos, noha nem az alja,
Mind, a mit tud, el nem dallja ;
Jobb, az ész ha megmaradott,
Mint ha szerteszét szakadott.»

Hát elhagyom, végít vetem,
Megszakítom, megszüntetem,
Gombolyogba kötöm kótám,
Csomóba csavarom nótám,
Csomót csűr hijába dugom,
Csontkamra mögé lecsukom,
Honnat meg nem menekedik,
Soha föl nem kerekedik
Csontom megrendülte nélkül,
Állam szétterülte nélkül,
Fogam forgatása nélkül,
Nyelvem nyargalása nélkül.

De mit ér, ha dalolok is,
Ha még annyit dudolok is,
Megzengek is minden völgyet,
Dalom minden fenyvest fölvet ?
Réghogynincsanyuskám élvén,
Nincs imetten agg szülécském,

Nincs kedvesem, ki figyeljen,
Szeretöm, ki rám ügyeljen ;
Csak szömörkefák figyelnek,
Fenyőágak rám ügyelnek,
Nyírfák gallyai kegyelnek,
Burkos berkenyék becsülnek.

Elszakadtam rég szülőmtől,
Kis koromban nevelőmtől,
Mint pacsirta, szírtre szánva,
Mint rigó, a kőrakásra,
Panaszkodva mint pacsirta,
Rigó-módra sírva-ríva,
Ismeretlen asszony telkén,
Mostohának kénye-kedvén ;
Az kiűzött boldogtalant,
Hajtott gyenge gyámoltalant
Szobájából ki a szélbe,
Hajlékából északfelé,
Ott cibált a szél szegénykét,
Csipett árva kis legénykét.

Mint pacsirta elbolyogtam,
Bús madárka imbolyogtam,
Földön vézna vánszorogtam,
Inség-verte vándoroltam,
Minden széllel ösmerkedtem,
Forgolódtam förgetegben,
Fázlódtam hidegben, nagyban,
Felordítottam a fagyban.

Jut is nékem most akárhány,
Találkozik több, mint várnám,
Ki haragos hangon fogad,
Szilaj hangon rám riogat ;
Ki nyelvemet hurrogja le,

Ki hangomat harsogja le,
Recsegőnek szidja nótám,
Fecsegőnek mondja kótám,
Dalom durván dúdolóznak,
Versem félrefordulóznak.

Ne bánjátok, jámbor népek,
Rossz neven ne is vegyétek,
Gyermekül a dalt ha gyengén,
Kicsinyül ha fívom ferdén !
Nem tanultam én ezt mástól,
Nem jártam tudósok telkén,
Nem is kaptam szókat máshol,
Bűvigéket messze távol.

Mások művelőbe mentek,
Én hazulról el nem voltam,
Egyetlen anyám apoltam,
A magános mellett voltam ;
Tanulgatni otthon kellett,
Rúd alatt az éléstárban,
Szülém orsócskája mellett,
Bátyám szíjófája mellett,
Azt is apró kis koromba,
Rétümmögbe rosszalkodva.
611 Ámde mégis, mindhiába,
Csapát törtem új danákra,
Csapát törtem, gallyat szeltem,
Ágat nyestem, útat leltem ;
Innen megy az út ezentúl,
Az új ösvény innen indul
Dicsőbb dallok szerzőinek,
Különb ének költőinek
A törekvő zsenge népben,
A növekvő nemzedékben.

SZÓTÁR.

Ahti, régi finn férfinév, Lemminkäjen társneve.

Ahto, az előbbinek mellékalakja, a tenger istenének neve.

Ahtola, Ahto lakása és házanépe.

Ajno, tkp. egyetlen, Joukahajnen hűgának neve.

Anni, Lemminkäjen huga.

Annikki, Ilmarinen nőtestvére.

Antero, Vipunen társneve.

Bürök: a büröknek szárát levágták s a megrontásra szánt személynék hulladékát belékötötték ; ez volt a *bogos bürök*.

Hälläpüörä, egy finnországi vizeses változati neve.

Häme, nyugati Finnország egy része.

Hiszi, **Hisz**, ördög, pokol.

Ilmarinen, a levegőég istene, a kövacsok őse.

Ilmatar, tkp. levegő leánya, Väjnämöjnen anyja.

Iipotar, Észak úrasszonyának változati neve.

Joukahajnen, finn férfinév.

Jouko, Joukahajnen személynév mellékalakja.

Joukola, Jouko (Joukahajnen) házaja, Lappország.

Kalervo, Kullervo apja.

Kalev, **Kaleva**, a hősök előde, őse.

Kalevala, Kalevaország, hősök hona.

Kalev kútja, szent kút, Isten kútja.

Kalevatar, Kaleva családjából való nő.

Kankahatar, a szövést személyesítő nőalak.

Kaukomieli, tkp. messze vágó, régi finn férfinév.

Karjala, keleti Finnország egy része.

Kauppi, egy híres lábszánkó-készítő lapp ember neve.

Kave, Ilmatarnak, Väjnämöjnen anyjának mellékneve.

Kejtolajnen, roszsz indulatú lény, a ki erdőkön és halmokon uralkodik.

Kem, **Kemi**, folyó Finnországban.

Kimmo, a kövek szelleme.

Küllü, **Küllikki**, Lemminkäjen felesége.

Kullervo, Kalervo fia.

Lemminkäjen, tkp. szerelemfi, szerelmes fi : régi finn férfinév.

Lempo, ördög.

Louhi, Észak úrasszonya, nagy varázslónő.

Lülikki, Kauppinak, a lábszánkó-készítő lappnak mellékneve.

Mana, az alvilág ura ; alvilág.

Manala, alvilág.

Marjatta, tkp. bogyócska (eredetileg : Marjetta, Margaretha), Szűz Máriát jelenti.

Mielikki, az erdő úrasszonya.

Mimerkki, Mielikkinek, az erdő asszonyának mellékneve.

Nürikki, Tapiónak, az erdő urának fia.

Örv, gyűrű vagy pálcza alakú szer, a melylyel varázsoltak.

Oszmói, Väjnämöjnen mellékeve.

Oszmo kútja, isten kútja.

Oszmo rétje, isten rétje.

Oszmotar, Oszmo családjabeli nő.

Palvonen, **Palvojenen**, tkp. felhős : mythosi alak, isten.

Palvonen tetétlene, (be nem tetőzött, fedetlen lakása) a föld.

Pellervojnen, **Pellervói**, Szampsza mellékeve.

Pohja, észak, Északhon.

Pohjola, Északhon.

Ruotusz, a bibliai Heródesnek finn népköltési neve.

Rutja, északi Norvégiának finn népies neve.

Szampo, csodamalomféle varázszer-szám, a jóllét forrása Északon.

Szampsza, Väjnämöjnen segítőtársa a föld bevetésében ; 1. *Pellervojnen*.

Szár, **Szári**, félsziget neve.

Száriola, **Szárjola**, Északhon mellékeve.

Szinetär, a kék színnel való festés női személyesítője.

Szuvento, völgyelet, a vizesés töve, a hol már elcsöndesedett.

Szuvantói, Väjnämöjnen mellékeve.

Szüőjätär, egy rossz indulatú tündér neve.

Tapio, az erdő istene és maga az erdő.

Tellervo, Tapiónak, az erdő urának leánya vagy neje.

Tuoni, halál.

Túr, eredetileg : Thor, skandináv istennév.

Túrnak új lakóhelye, a földkerekség.

Turja, ugyanaz, mint Rutja : északi Norvégia.

Turszo, örök —, egy tengeri szörnyeteg neve.

Ukko, tkp. öreg, a mennydörgés istene, fölső isten.

Untamo, 1. álomisten ; 2. Kalervo testvére.

Unto, Untamo rövidített alakja.

Uvanto, változati alak a Szuvanto 'völgyelet' névből.

Uvantói, Väjnämöjnen mellékeve.

Ük-ivadék, isten fia, apja fia.

Väjnämöjnen, tkp. 'völgyeleti' : a csöndes víz (völgyelet) istene, az ősköltő, a húros harfa feltalálója Ilmarinen testvére, a legnagyobb varázsló és a hősök hőse.

Väjnämö, **Väjnö**, Väjnämöjnen rövidített nevei.

Väjnölä, Väjnöhon, Väjnämöjnen hazája.

Vellamo, a víz asszonya.

Vendégdeszka, melylyel a csónak szélét szükség esetén kitoldják.

Vetehinen, rossz indulatú vizeitündér.

Vipunen, varázsló (bűvigés) óriás.

Virokannasz, híres észt bölcs és varázsló.

Völgyelet, a vizesésnek az a része, a hol már megszűnt a zajlás.

Völgyelet völgegye, Väjnämöjnen.

Vuoja, finn népköltési helynév.

